HISTORIA
SIVE
NOTITIA
EPISCOPATUS
DAVENTRIENSIS

EX

Ecclesiarum Membranis, Monasteriorum Tabulis, Authenticis Annotatis & Classicis Authoribus

ERUTA AC PUBLICI JURIS FACTA

A

JOANNE LINDEBORNIO.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Sumptibus JOACHIMI à METELEN.
Anno 1670.

CENSURA.

QUod si magna laus est, & grata hominibus, Unum hominem laborare in ea scientia, quæ sit multis profutura, *teste Cicerone pro Muræna: illustre profecto laudis præconium, & eximium laboris præmium meretur de Patria sua benè meritus A. R. D. Joannes Lindeborn, qui* Daventriam *florentissimum quondam avitæ fidei domicilium, & celeberrimum sacrarum literarum Stadium, per religionem innovatam penè obliteratam, calamo suo clarissimè illustravit, & seræ posteritatis memoriæ quasi postliminiò restituit. Historicam hanc lucubrationem magnâ animi mei voluptate legens, & relegens, deprehendi authorem curiosum antiquitatis indagatorem, & religiosum veritatis (quæ anima Historiæ est) amatorem. Quare cum nihil Orthodoxæ fidei adversum, aut bonis moribus dissonum contineat, dignissimam judico, ut pro patriæ communis decore non lateat, sed typis excusa communem lucem videat. Dabam Coloniæ Agrippinæ in Domo Canonicorum Regularium S. Crucis* 31. *Martii* 1670.

F. Theodorus Deghens, S. Theologiæ Doctor, ejusdemque Publicus & Ordinarius Professor, prædictæ Domus Prior.

APPROBATIO.

HIstoriam Daventrienſis Epiſcopatus ab admodum Reverendo D. Joanne Lindebornio enucleatè deſcripti, & variis antiquitatum obſervantiis illuſtrati, quia nihil continet, quod orthodoxæ fidei aut bonis adverſetur moribus, dignam cenſeo, quæ ſerenam è prælo lucem aſpiciat. Coloniæ Agripp. 21. Aprilis. 1670.

J. Francken Herſtorpff Metrop. Eccl. Colon. Can. Cap. librorum cenſor ordinarius.

Ve-

Venerando

PATRI AC DOMINO, D. PETRO A SANCTO TRUDONE

ORDINIS

CANONICORUM REGULARIUM

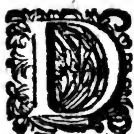
CONGREGATIONIS WINDESEMENSIS

GENERALI,

NEC NON CELEBERRIMÆ

IN LOVANIENSI CIVITATE

CANONICÆ THRONI B. MARIÆ AD S. MARTINUM PRIORI DIGNISSIMO.

Aventriensis Episcopatus Notitiam damus, non absque lacunis & numeris omnibus absolutam, qualis nobis erat in votis, sed quam è Libris

qui rerum noſtrarum meminere, ac è nonnullis membranis & chartis, quæ ſuperioris ſeculi funeſtæ lanienæ ac rogis ſubtractæ ſunt; rudis noſtra induſtria potuit elicere.

Volupe fuit inter Miniſterii noſtri inducias in hoc argumento verſari, &, dum curioſitate duce ad exteras terras peregrinantur alii, amore natalis ſoli hærere domi: perluſtrare *Cœnobia*, veluti totidem fragrantiſſima Lilia in Diœceſeos noſtræ Viridario conſita, & inde in regiones alias felici fœcunditate diſſeminata adire *Hoſpitalia*, infantiæ & ſenio contra penuriæ morborumque injurias gratiſſima præſidia: inſpicere *Scholas*, utriuſque Cleri & Curiæ fœcundiſſima Seminaria: viſitare *Eccleſias*, in quibus poſt regenerationis lavacrum ſupplicem Deo populum olim *pane* & *verbo vitæ* inſomnis Parochorum ſolicitudo paſcebat: enumerare *Altaria* & ſplendida humanarum cupiditatum irritamenta iis videre advecta, quibus verſa infeliciter mente cœci ac miſeri Majores ſub infami Polytheia Aras erexerant. Etenim arbitrabamur non minus indecorum, alibi civem ac domeſticum & in natali ſolo eſſe perpetuum hoſpitem, quàm ſcire alia & ſeipſum turpi inſcitiâ ignorare.

Verum animus erat ob tot hiatus, quibus deformis eſt, eam inter reliquas noſtras chartas ſepelire, aut ſalubriori conſilio reſervare al-

alteri, qui uberiori ſcientiâ imbutus illos poſſet obſtruere: ſed contrarium perſuaſere, ſeu potius eam invito propemodum extorſere diverſorum Epiſtolæ, maxime, non minus omnifariæ eruditionis genere quàm Natalium ſplendore Clariſſimi Viri Jodoci ten *Grootenheus* Veenhuyſii apud Velavios Toparchæ; qui cum à quinquennio eam in Compendium contraxiſſet, illudque avido quamplurium calamo deſcribendum communicaſſet, interim urgere non deſtitit, quouſque fontem ipſum publico datum conſpiceret.

Amicâ itaque violentiâ devicti tandem manus dedimus, ſine ullius, ut ſperamus, offenſâ aut noxâ, & eâ tantum mente, ut videant poſteri in conſtruendis Eccleſiis, in erigendis Altaribus, in locupletandis Sacerdotiis, in Pauperum conſtituendis ſolatiis ac Monaſteriis fundandis Majorum noſtrorum propenſiſſimum affectum ac profuſiſſimum ſtudium; & ut ſaltem in charta eorum nomina perennent, quorum memoria oppreſſo Religionis avitæ cultu aut obliterata eſt aut ſub Altarium & Cœnobiorum ruinis tumulata jacet.

Veſtro autem nomini, *Reverendiſſime Domine*, cur inſcribatur non una eſt ratio: etenim ſuprema authoritate eam *Congregationem* moderaris, quæ in Diœceſeos noſtræ meditullio enata per utramque Germaniam magno accremento ſeſe diffudit ac Operis noſtri pars eſt non exigua.

Et cum in eadem *Windeſemenſi Canonica*, è qua prodiit celeberrima *Congregatio*, ſupremi Moderatoris conſtituta ſit ſedes, ni hæc Religionis motibus eruderata & è Provinciis noſtris Aſcetices cultura proſcripta foret, te gratiſſimum haberemus concivem & inter omnium religioſarum Familiarum Gubernatores indubie Principem.

Adhæc, licet quorumvis fere *Ordinum* Alumnos maximo affectu Epiſcopatus noſter exceperit, eosque in optimo terræ loco fecerit habitare, nullos tamen aut liberaliori ſtipendio fovit, aut numeroſiore domicilio donavit quam *Canonicæ* veſtræ *Vitæ* Profeſſores: his enim munificâ æque ac magnificâ manu conſtruxit utrumque *Bethlemum*, Dotecomienſe ſcilicet atque Swollanum, *Nazarethum* Breefurtenſe, *Albergam* Tubantinam, *Angelorum Conventum* in Grolla, *Sionem* Dotecomienſem, *Santagnetanum Collegium* apud Hardervicenos, Domum *Diepenveenianam*, *Bronopiam*, *Silvam Marianam*, *Montem S. Agnetis* ac auguſtiſſimum *Windeſemenſe Cænobium* inter Salios: neque tam profuſâ benevolentiâ ingratitudinis vitio ſeſe indignos hoſpites præſtitere, at iis notis commendabiles, ut prope neſcias, an à nobis in *Ordinem Canonicum*, vel ab hoc in nos ſit majus beneficium collatum: unicus enim *Thomas de Kempis* (ne aliorum fiat mentio) eam nominis celebritatem

tem aureo ſuo *de Chriſti Imitatione* Libello nobis peperit, ut, ubicunque vocabulum *Thomæ de Kempis* ſit notum (eſt autem toto terrarum orbe notiſſimum) ibi etiam divini illius ingenii nutrix *Daventria* innotuerit, nec minori quam ille Elogio celebretur.

Hiſce ergo aliiſque de cauſis non tam congruum quam debitum fuit, ut huic Operis noſtri Frontiſpicio *Reverendiſſimæ Dominationis tuæ* nomen inſcriberetur, maxime ab eo, qui ob diverſa charitatis officia in *Viridi Valle*, *Nemore B. M. V. Udemenſi* & aliis Familiæ veſtræ domiciliis recepta *Ordini Canonico* eſt devinctiſſimus: in quo ſub diuturnâ ac felici veſtrâ Præfecturâ, quemadmodum hactenus ſic & in poſterum, Religioſæ Vitæ cultus ut infractus perſeveret, faxit Deus: ita voveo

REVERENDISSIMÆ DOMINATIONI VESTRÆ

Devotiſſimus
JOANNES LINDEBORN.

ANAGRAMMATISMUS

CLARISSIMI VIRI

THEODORI MENSINGI

Art. Lib. ac Philoſophiæ Doctoris.

DAVENTRIA

Anagramma

UNDE TIARA?

Præſulibus dum Belga novis parere jubetur,
Raraque quæ fuerat multiplicata Mitra eſt;
Inſula, quæ Velavos, Veteres dixere Sicambros,
Tubantes, Salios Uſypitesque regat,
Et Lingæ populos, poſita eſt Davonis in Urbe,
Nec poterat poni nobiliore loco.
Fixerat hic primas ſedes Lebuinus & inde
Vicinos docuit Dogmata Chriſte tua,
Dæmonis extinxit cultum, delubra Deorum
Stravit & erexit ſacra trophæa Crucis.
Vix Aræ vix ſacræ Ædes habuere Miniſtros
Sacrorum, quos non Sanlebuina daret.
Quas Auguſtini ſoboles, quas Tertius Ordo
Franciſci, Fratres quas coluere Domos,

Quic-

Quicquid Bernardus, quicquid Brigitta Brunoque
Possidet, & castæ Relligionis amor,
Omnia debentur, Daventria Consule natum
Quem dedit, auspiciis Magne Gerarde tuis.
Quidni igitur Præsul, cui Christo parta tueri
Mundaque Relligio cura suprema foret,
Non alibi aut alia debebat Sede locari,
Quam Fidei & Christo capta ubi præda fuit,
Quæ dare consuerat Templis Arisque Ministros,
Castraque quæ docuit Relligiosa sequi?
Non igitur quæras donata sit UNDE TIARA?
Est merces meritis reddita justa suis.

IN

JOANNIS LINDEBORNII

EPISCOPATUM DAVENTRIENSEM.

Si quis medullam Veritatis arcanæ
Iniquitate temporis fatiſcentem
Repaſtinando Lector impiger quærit,
Quid Orthodoxus Belga pro ſuo Chriſto
Olim profudit, quid Tuentiæ zelus
Omniſque populi conjacentis affectus
Romana ſectans caſtra præfiguravit
Fervore ſancto pronepotibus Petri;
Ætate feſſa, ſeculi ſenectute
Æruginârat ille Saxonum fulgor;
Donec vetuſtis nuper incubus Faſtis
Tranſiſalanus Scriptor antelucano
Labore cudit integerrimum fœtum
Lumen ſepultæ claritatis oſtendens.

T. HANSWERKER.

Ami-

Amico Integerrimo

JOANNI LINDEBORNIO

Dum *Notitiam Epiſcopatus Daventrienſis* in lucem daret.

Quondam præteritos repetebat Ovidius *annos*,
Priſtina jam refluunt, ſecula Fonte *novo*:
Sed quæ vena poteſt tranſactum reddere tempus?
Qui Fons *emenſos quit ſcaturire dies?*
Hoc ſcis veridico, dum Lindeborne *relatu*,
Olim quæ Pietas eſt operata refers.
Hoc, fidei facies heſternæ, & forma vetuſtæ
Et ſimul utrius diſpar origo patet.
Nuper quando genas inflatas flamine cannæ
Fontis in illuſtri Virgo videbat aqua,
Protinus abrupit cantus, & fregit avenam
Diſplicet heu quantum clamat in ore tumor!
Sic hunc ſi librum fidei contemptor avitæ
Lectitat, occurret nævus ubique ſuæ,
Si legit antiquæ pietatis amator eundem
Qua nituit pietas luce, nitere cupit.
Hinc tibi permultum debet veneranda Vetuſtas,
Et novitas vario nomine multa tibi.
Sed dare cum nequeant homines par munus, Aquina
Qualia pro ſcriptis dona petivit, habe.

Accinit H. v. Wel.

IN

Dignissimas Authoris Lucubrationes

C. LOOTS

I. V. D. & Comitis Culenburgensis Consiliarius.

Sacra fames auri terris eviscerat aurum,
  Et penetrat vasti gurgitis usque sinus,
Æquora perturbat diversa libido sciendi,
  Et premit externas axe gemente vias.
Oblectant multi Romanis ora theatris,
  Et plausus Circi quicquid amavit, amant.
Intestina alius veterum crepat arma Batavûm,
  Gestaque Civilis sanguinolenta ducis,
Terribilesque iterum memorando resuscitat umbras.
  Heu nimium sævâ scripta notata manu!
Hoc magis in libro mitescunt tempora, pulsis
  Dum fugit impietas barbariesque Deis,
Dum nova Christicolis locat hic fundamina templis,
  Atque petunt superum culmina sacra Polum,
Marmora fornicibus, variis ornatibus aurum,
  Junguntur que suis splendida dona tholis.
Hactenus hæc imis latuere recessibus, inter
  Rudera deformi semisepulta situ:
Ast *Lindeborni* studiosâ vindice dextrâ
  Clarius è gelido pulvere surgit opus,
Casta profanato revocantur secula seclo,
  Sedulitasque patrum relligiosa patet,
Si caput illustri *Cæsar* dignere coronâ,
  Quod rapit hostili civica colla jugo?
Forte triumphales decernere pergis honores
  Servavit Patriæ, qui monumenta, suæ.

IN

IN
EPISCOPATUM DAVENTRIENSEM
JOANNIS LINDEBORNI.

Illustrata novè rediviva Daventria prodit
Quidque Dioecesis sub sua jura trahit,
Vicinæque urbes reliquæ circumque jacentes
Pagi, quos regio Transisalana tenet.
Demonstrat liber hic quantum retroacta regebat
Secula syncerus Relligionis amor;
Quis Cleri tunc status erat, quæ Templa domusque
Usibus & votis appropriata piis;
Quantum incrementi dederint donaria largo
Aggestu à populo Principibusque viris;
Doctas deinde scholas, simul asceteria narrat
Cum xenodochiis sexui utrique datis;
Windesemensis *ager quantâ propagine notus*
Germanis, Belgis finitimisque locis;
Qui Fratres *fuerint, quibus & natalibus orti,*
Regula quæ vitæ, quas tenuere domos.
Sanlebuina *tenet primas spectabilis ædes,*
Olim Bernoldi *Præsulis arduum opus,*
Hæc Trajectinæ fuit olim subdita Mitræ,
Postea sub proprio Præsule clara suo;
Infula coepta quidem, sed, eheu! nimium brevis ævi
Temporibusque novis invidiosa fuit.
Mutata est rerum facies, nova dogmata surgunt;
Pristina quàm subitò fit reprobata fides!
Sic Martis rabies per longa incendia grassans
Ædes non paucas templaque stravit humi;
Nunc æquata solo, vestigia nulla supersunt,

Aut

N

Aut alibi ſaxa & vaſta rudeta jacent;
Quæque Dei *fuerant cedunt loca ſacra profanis,*
Multaque vix titulos poſt ſua fata tenent.
Hæc loca nunc igitur Pietatis *plena fuiſſe*
Diſcimus, hoc ſaltem jam meminiſſe juvet.
Lindeborne, *tuæ patriæ indagator avitæ,*
Antiquata diu das revidere diem;
Hæc doctâ methodo velut in compendia ducis,
Multaque perſpicuâ ſub brevitate doces.
Nuper Scala Jacob *tua erat res grata ſacratis*
Virginibus, nunc at pergis in hiſtoria.
Magnæ molis opus fuit has evolvere chartas
Scriptaque, quæ carie jam ſemieſa jacent;
Vilis archivis diplomata plurima paſſim
Allegas, manet his indubitata fides.
Exegiſti opus hoc, quod nulla obnubilet ætas
Et vitam authori poſt ſua fata dabit:
Eja age, ſic coeptis inſiſte & ſcribere perge
Materiam ſimilem, ſat placet ille ſtylus.

HENR. BLOEMAERT.

CA-

CAPUT. I.

DE DAVENTRIENSI EPISCOPATU EJUSQUE EPISCOPIS ET VICARIIS.

§. I.

Origo Daventriensis Episcopatus.

CHristiani Seculi XV. Anno LIX. curâ Philippi II. Hispaniarum Regis & Belgarum Domini, idem cum aliis per Belgium de novo institutis Episcopatus Daventriensis (cujus notitiam damus) initium habuit: septemdecim Provinciis populorum multitudine consertissimis (*de Bello Belgico Decad.* I. *L.* I. *Famianus Strada*) quoniam quatuor Episcopi (neque enim plures tunc erant) nequaquam sufficere videbantur, augendum sibi Rex statuit illorum numerum. Id, uti comperio, agitaverat olim animo Philippus Burgundiæ Dux Belgii Princeps, is qui equestrem aurei Velleris Ordinem instituit eamque moriens procurationem impensè commendavit Carolo Filio cognomento Pugnaci ab assidua tractatione armorum, quæ scilicet abstraxêre aliò præferocis animi principem. Nec majus otium Philippo fuit Mariæ, quam Pugnax unicam reliquit, & Maximiliani Austriaci Imperatoris filio ob novas Regnorum curas in quæ dotali jure immigravit ductâ uxore Joanna, Ferdinandi Catholici

hærede. Et quamvis hujus Philippi Filius Carolus V. Imperator ſeriò idem percuperet ac fila ad hanc telam aliqua ſubmittere jam cœpiſſet, intercurrentibus tamen armis per prima Imperii turbamenta ſæpius interruptum eſt opus, ac nova per Europam Africamque alia continenter ex aliis bella conficiendæ rei facultatem magis quàm mentem homini ademêre; niſi fortè ſegnior in eo factus eſt Cæſar, ne Georgio Auſtriaco Patruo ſuo Leodienſium Antiſtiti juriſdictionem contraheret imminueretque novarum ſedium inſtitutione. Suprema tamen inter monita Philippo Filio relicta hoc præcipuum fuiſſe legi ipſe in epiſtola ejuſdem Philippi manu ad Gubernatricem ſororem 2. Jan. Anno 1562, ſcripta, quâ induci ſe Rex ait ad augendum eo potiſſimum tempore Paſtorum numerum, quod & multò indies frequentius oppidis pagiſque incoleretur Belgium, & hæreſis è finitimis locis in eas confertim Provincias gradum faceret, & conſilium imperiumque patris hæreret animo qui hanc unam eſſe rationem procurandæ in Belgio Religionis edocuerat. Itaque Rex, ubi primum à bello nactus eſt otium, Franciſco Sonnio Lovanienſi Theologo Primariæ Doctrinæ viro (qui haud ita pridem Vormatiæ cum Melancthone, Illyrico aliiſque ſuper Religione juſſu Ferdinandi Cæſaris congreſſus fuerat) miſſo in Urbem ut cum Franciſco Varga Regio Legato conſilium ſuum Paulo IV. Pontifici aperiret, poſt aliquot menſes, quibus in cœtu ſeptem Cardinalium agitata res eſt, uti optaverat impetravit omnia, prono videlicet ad profligandas hæreſes Pontifice occaſionemque gratificandi Philippo Regi nuper reconciliato nequaquam aſpernante. Namque Belgarum Urbes in quibus ſacræ novorum Antiſtitum Præfecturæ figerentur

tur

ır definitæ ſunt numero quatuordecim additæque ad
ıatuor antiquas, ac tribus earum Archiepiſcopatus præ-
›gativa exornatis: videlicet, Cameraco, Trajecto ad
.henum atque Mechlinia, hanc cæteris præferri pla-
uit rogatu Regis, qui Urbem in media ſitam Braban-
a Bruxelliſque atque adeo Principi proximam deſti-
averat Anthonio Perenotto Granvellano ex Atreba-
:nſi Eccleſia idcirco ad eam tranſlato, quod non pro-
ul à Regia hominem abeſſe è republica videretur. Con-
eptum hac ratione diploma Pontifex Nuntio ſuo Sal-
ʼatori Epiſcopo Cluſino & Franciſco Sonnio in Bel-
ɟium proficiſcentibus tradit, qui quæ decreta erant
:xequerentur: in aliis rebus ad Juriſdictionis terminos
cenſumque pertinentibus pro ſua ipſi prudentia è re
:onſilium capiſcerent. Et Philippus accepta facultate nihil moratus quæſitiſſimo delectu viros ad novas Infulas nominat editis omnes Voluminibus probataque in Tridentino Senatu virtute conſpicuos: nempe quos & gauderet Pontifex Paſtores dare & puderet populos non admittere. Quòd verò differre profectionem ſuam (è Belgio in Hiſpanias) Rex ultra nollet, negotium definiendi novis Eccleſiis certos terminos dotemque ſingulis attribuendi Granvellano Sonnioque committit, nam Pontificis Nuntius ſecuturus Regem erat in Hiſpanias: hactenus *Strada* ad annum 1559.

Literas Pontificias non appendo, cum eas exhibeat *Belg. Donationum Codex Myræi*, earumqueSynopſis è Libris conſiſtorialibus proſtet in veſtibulo *Belgicæ Chriſtianæ* apud *Raiſſium*, & quæ ſedem Daventrienſem concernunt, cum interim de dote proviſum eſſet futuro Antiſtiti factaque limitum deſignatio, ſuo diplomati, quod aſſcribimus, *Pius IV. Pauli* ſucceſſor inſeruerit.

Pius

PIUS EPICOPUS SERVUS SERVORUM DEI, *Ad perpetuam rei memoriam.* Regimini universalis Ecclesiæ disponente Domino præsidentes pro Ecclesiarum quarumlibet præsertim noviter erectarum illisque præsidentium & in divinis servientium statum salubriter dirigendo, prout ex debito nobis injuncti Pastoralis Officii tenemur, solicitæ considerationis aciem extendimus & ad ea, per quæ Ecclesiarum ipsarum dotationi, decori & venustati suorumque Præsulum, Capitulorum & aliarum personarum divinis ibi laudibus insistentium statui & oportunæ subventioni cum divini cultus augmento & animarum Christi fidelium salute consulitur, nostræ solicitudinis partes libenter adhibemus, ac aliàs super his etiam nonnulla, quæ à prædecessoribus nostris licet consultè gesta fuerint, immutanda disponimus, prout locorum, temporum personarumque qualitas exigit ac ipsarum Ecclesiarum utilitas persuadet, & id in Domino conspicimus salubriter expedire. Cùm itaque sicut accepimus aliàs, postquam felicis record. Paulus PP. IV. prædecessor noster, ut providum decebat Pastorem, in ea inferioris Germaniæ parte, quæ charissimo in Christo filio nostro Philippo Hispaniarum Regi Catholico hæreditario jure subjecta est, pro tanta celeberrimorum quæ inibi erant Oppidorum frequentia populorumque multitudine adeo paucas Ecclesias Cathedrales inesse considerans, ut earum Episcopi ea qua opus erat diligentia tantam animarum multitudinem regere nequirent, idque quibusdam eò erat difficilius quòd Dioecesani sui inter se vulgari idiomate institutisque differebant, & quidam eorum etiam ejusmodi privilegia habebant ut ipsos ad sedem Episcopalem evocari non liceret, unde præfati Episcopi sanam fidei Catholicæ

licæ doctrinam ac rectam vivendi rationem, populum illum docere & in delinquentes animadvertere commodè nequibant, ipſaque fides & animarum ſalus illic ob pullulantes Hæreticorum & Schiſmaticorum, quibus Regio ipſa undique ferè circumdata erat, inſidias peſtiferaſque doctrinas maximo in diſcrimine verſabatur. His aliiſque gravibus cauſis impulſus volens etiam prædicti Philippi Regis hoc illi humiliter ſupplicantis precibus pioque deſiderio in ea parte ſatisfacere, habita ſicut tantæ rei pondus exigebat, cum fratribus ſuis, de quorum numero tunc eramus, matura deliberatione de eorum conſilio deque apoſtolicæ poteſtatis plenitudine Trajectenſem Civitatem & Diœceſin à Colonienſi Provincia, cui tunc erat metropolitico jure ſubjecta, ac Daventrienſe à Trajectenſi & diverſa alia tunc expreſſa oppida inſignia dicta Regionis cum omnibus & ſingulis ſuis terminis, territoriis, Cleris, populis & perſonis, Monaſteriis & beneficiis Eccleſiaſticis cum cura & ſine cura ſecularibus & quorumvis Ordinum Regularibus aliiſque piis locis à ſuis quodque Diœceſi & Provincia per quaſdam ſub plumbo perpetuo ſegregaverat, diviſerat & ſeparaverat, ac Daventrienſis cæteraque oppida prædicta ſic diviſa in Civitates, ſedem verò Trajectenſem tunc Epiſcopalem in Metropolitanam, ac Collegiatam S. Lebuini Daventrienſem certaſque alias aliorum oppidorum in civitates erectorum prædictorum Eccleſias in Cathedrales pro totidem Epiſcopis creandis, qui ſuæ cuique Eccleſiæ præeſſent, ac Daventrienſi aliiſque Eccleſiis & Civitatibus prædictis certos diſtrictus per Nuntium ſuum poſtmodum ab eo illuc mittendum limitandos pro ſuis Diœceſibus conceſſerat, nec non Daventrienſem & certas alias tunc expreſſas Eccle-

ſias, Civitates & Diœceſes Eccleſiæ Trajectenſi pro ſua Provincia ſubjecerat, ſinguliſque Daventrienſis & aliarum noviter erectarum Cathedralium Eccleſiarum menſis Epiſcopalibus annuum redditum 3000. ducatorum auri de camera ex certis decimis & bonis, ac fructibus, redditibus & proventibus Eccleſiaſticis per dictum Nuntium ſpecificandis & repartiendis ex tunc pro ut ex ea die & è contra, poſtquam ſpecificati & repartiti, ac interim donec ſpecificatio & repartitio hujuſmodi factæ ac effectum ſortitæ forent & non ultra, cuilibet ex prædictis menſis pro earum dote alium annuum redditum 1500. ducatorum ſimilium per ipſum Philippum Regem ex redditibus & proventibus, quos ex eadem Regione percipiebat, Daventrienſi aliiſque noviter inſtitutis Epiſcopis pro tempore exiſtentibus ſingulis annis, quouſque ſpecificatio & repartitio prædictæ ac pro ea tantum parte quæ plenarium ſuum effectum minimè ſortita foret nec ultra, integrè & proportionabiliter perſolvendum applicaverat ac eidem Philippo Regi ejuſque ſucceſſoribus, qui pro tempore ejuſdem Regionis in temporalibus Domini eſſent, jus nominandi R.no Pontifici perſonas idoneas ac alias certis tunc expreſſis modo & forma qualificatas ad Daventrienſem & alias Cathedrales Eccleſias ſic erectas tam à primæva illarum erectione hujuſmodi, quam quotieſcunque illas pro tempore vacare contingeret, per ipſum R.num pontificem pro tempore exiſtentem in Epiſcopos ad nominationem hujuſmodi ordinandos in perpetuum reſervaverat. Et deinde per alias ſuas in forma Brevis literas Venerabili fratri noſtro tunc ſuo Salvatori Epiſcopo Cluſino & Apoſtolicæ ſedis in partibus illis Nuntio dederat in mandatis, ut perſonas idoneas,
qui

qui dictas Provincias & Dioeceses distinguerent & limitarent, ac dotem Ecclesiis ipsis assignandam, à Monasteriis ac Præposituris sub illis consistentibus dismembrarent cum potestate omnia in his necessaria faciendi vice sua deputaret, dilectus filius noster Antonius S. R. E. Presbyter Cardinalis tunc Episcopus Atrebatensis ac quatuor alii scientia & probitate insignes viri, quos ipse Salvator Episcopus dicto prædecessore interim de medio sublato prætextu mandati & posteriorum literarum hujusmodi ad id loco sui substituerat, licet forsan eorum aliqui de illis personis non essent, quæ ad id canonicè subdelegari possent: facta nihilominus perquam diligenti rerum indagine ac omnibus maturè pensatis animadvertentes conducibilius fore aliquot Monasteria & Præposituras illarum partium supprimere illorumque suppressorum fructus, reditus & proventus Daventriensi aliisque nonnullis Episcopalibus mensis pro earum dotibus applicare, ac designationes & limitationes Provinciarum & Dioecesium divisionesque & distributiones Oppidorum & jurisdictionum in nonnullis partibus ipsarum Dioecesium illis, quæ per primò dictas Literas statuebantur, commodiores, numerum denique personarum ac dignitatum, Præbendarum, Beneficiorum & Officiorum statum quoque & formam in præfatis Ecclesiis etiam per hujusmodi suppressiones, applicationes & alias in universum magis accommodas rationes habendas censuerint: & inter alia Ecclesiæ ac pro tempore existenti Episcopo Daventriensi pro Dioecesi sua oppida, castra, pagos, villas & loca infra scripta, videlicet:

Daventria / Zutphania / Zwolle / Campis / Harderwijck / Elburgh / Hattem / Druisburg / s Hee-

's Heerenbergh / Dotechem / Hasselt / Goor / Locheim / Diepenheim / Bredefoort / Vollenhove / Hardenbergh / Almeloo / Enschede / Lingen / Steenwijck / Otmaersen / Brol / Delden / Oldenzeel / Ommen / Bathmen / Arkenstein / Gruterinck / Op den Dijck / Willep / Hengvorden / Wesep / Holten / Marckeloe / Rijssen / Diepenveen / Boxbergen / Olst / Verssen / Wype / Vorchten / Swanenburgh / Windesheim / Helderen / Berghkloester / Heinde / Raelte / Wengele / Borgel / Op de Maet / Wijtmen / Rechteren / Wierden / Sonnenbergh / Geelnuyden / Camperveen / Osterwolde / Puttenstein / Destrum / Oldenbrouck / Putten / Doernspijck / Apperloe / Scotenbrouck / Millinghen / Nuenspeedt / Gortel / Bissel / Hoop-huysen / Vierholten / Hierden / Hulshorst / S. Joris Spitael / Staverden / Elspeedt / Niersen / 's Heerenloe / Ermelen / Nelerholt / Op drie Bergen / Hooghe Souren / Handorp / Opensolt / Garderen / Cootwijck / Sallick / Bockhorst / Caten / Eerst / Sachennerholt / Clarewaeter / Hulsbergen / Horn / Eep / Voerst / Open / Niebrenck / Woelde / Willep / Twelle Heerden / Suick / Eede / Oen / Tongeren / Welsum / Kannenburgh / Vaessen / Niebrouck / Welden Veenen / Wissen / Lattemer / Twelloe / Holthuys / Frenberg / Loe / Apeldoorn / 't Neer Veen / Engelerholt / Liervelt / Nienbeeck / Beckbergen / Voorst / Zunderen / Hoverheyde / Horst / Opbeeck / Loenen / Terleth / Diesespen / Middachten / Ellekom / Dieren / Spanckeren / Spanckersche Toorn / Op Rees / Koldenhoeve / Hal / Brummen /

Fon-

Rondenbergh / Eertbeeck / Veken / Vest / Gor-
sel / Vorterhoeck / Honnep / Dorth / Almen /
Herffsen / Verwoelde / Aemsen / Laer / Henep /
Beesteren / Neede / Klups / Ruerloe / Hekeren /
Schuylenwijnckel / Vorden / Galileen / Warns-
velt / Wildenburgh / Lathem / Angelree / Wijn-
erghen / Kemna / Keppel / Hummel / Inghup-
en / Karvel / Dremp / Oldekeppel / Hengel /
Oldehoven / Steender / Bronckhorst / Sculen-
urgh / Anholt / Weert / Toldijck / Baeck / Hack-
ort / Wijchmoet / Zion / Bilheim / 't Zelheim /
maclkerweerth / Slangenburgh / Brunsfelt /
elten / Schaer / Marvelt / Marfel / Cyber-
en / Hervelt / Lichtenvoorde / Vrageren / Wes-
tfoort / Lupnhorst / Loel / Hees / Meurs /
eeck / Unthorst / Netterden / Swanenburgh /
enderingen / Werderbrouck / Ulst / Lengel /
eswijn / Zeddum / Padefoort / Berwer / Aldam /
aeckrbergen / Ulrebeck / Es / Twijckel /
Harckeloe / Holten / Gelmupden / Sonneberg /
ilsum / Mastebrouck / S. Jans Camp / Tou-
tburgh / Clarenburgh / Swarte Slups / Wan-
perveen / Giet-hoorn / Blockzpel / Baekle /
warte Waeter / Dalfsen / Heimis / Ham /
npkeloe / Frisenveen / Laeghe / Tubbergen /
bergen / Weerseloe / Losser / Borne / Hengeloe /
uxbergen / Oldelingen / Babinckel / Lengerick /
hupnen / Freren / Scholde / Schaepen / Bee-
n / Plantlunne / Bramsche / Backum / Sun-
ten / Mettingen / Recke / Brochterbeeck / Steen-
ickerwolt / Scherwolde / Paesloe / Olde-
reckt / Yselham / Blanckenham / Slijcken-
rgh / Veenhupsen / Kupnder /

eorumque districtus & Territoria assignaverint ac super majore præmissorum parte processus rebus omnibus seriè digestis formandos curaverint, prout in illis & singulis literis præfatis aliisque scripturis desuper forsan confectis plenius continetur. Nos qui dudum inter alia voluimus, quòd semper in unionibus commissio fieret ad partes vocatis quorum interesset, attendentes quod si priscis temporibus dum ejusdem Regionis populi multiplicari cœperunt, ibi Cathedralium Ecclesiarum numerus similiter adauctus illisque de Catholicis bonisque Præsulibus oportuno tempore prospectum fuisset, tot pernitiosa hæresum dogmata, quibus in circumvicinis partium illarum locis Religio Christiana miserè laceratur, non ita invaluissent. Porro cum ad illa quæ istuc ex vicinorum contagio jam pridem influxerunt exstirpanda dictosque populos in sinceritate fidei continendos nulla alia magis quàm præmissa oportuna adhiberi remedia potuisse videantur, ut illa juxta cordis nostri desiderium promptos & felices sortiantur effectus, eis nostri ministerii partes impartiri volentes ac partitionis & ordinationis per eosdem Subdelegatos, quantum ad Ecclesiam, Civitatem & Diœcesin Daventriensem pertinet, prudenter examinatarum & in scriptis concorditer digestarum etiam quoad limites Diœcesis Daventriensis ac omnia & singula Oppida, Castra, villas & alia loca in eis comprehensa, nec non ordinationis commodæ Subdelegatorum hujusmodi ac literarum prædictarum aliarumque scripturarum desuper confectarum tenores, nec non Canonicatuum, & Præbendarum dictæ Ecclesiæ S. Lebuini, fructuum, redituum & proventuum veros annuos valores præsentibus pro expressis haben-

habentes, eaque omnia & ſingula ac prout illa concernunt reliqua in dictis literis & ſcripturis contenta, & inde ſecuta Apoſtolica Auctoritate ex certa ſcientia confirmantes & approbantes, ac illis perpetuæ firmitatis robur adjicientes, omneſque & ſingulos juris ac facti defectus, ſi qui forſan intervenerint, in iiſdem ſupplentes ac illis in hac parte penitus inhærentes, literaſque dicti Prædeceſſoris quoad illa & quæ literis ipſis non conſonant cæteraque infra ſcripta immutantes, & nihilominus pium & laudabile ejus inſtitutum proſequi & ad hunc effectum menſæ Daventrienſi de congrua dote providere volentes, motu proprio & ex certa ſcientia ac de ſimili poteſtatis plenitudine, S. Lebuini in Cathedralem erectæ hujuſmodi, ac Zutphanienſis, ubi pro tempore exiſtens Epiſcopus Daventrienſis conventum ſive curiam Epiſcopalem pro Comitatu Zutphanico & parte ducatus Geldriæ habiturus eſt, & Oldenzalienſis ubi Epiſcopum frequenter præſentem eſſe propter Dominium de Linghen, quod ibi adjacet, oportebit, Eccleſiarum Præpoſituras, quæ dignitates inibi principales forſan exiſtant, ac dilectis Filiis illius Canonicis propter intolerabilem, quam ab hæreticis & incendiariis aliiſque graſſatoribus inibi patiuntur, vexationem, hoc ita fieri petentibus, Monaſterium Montis S. Agnetis Ord. S. Aug. Can. Reg. olim Traject. nunc verò Davent. Diœceſ. quorum inſimul & illis forſan annexorum fructus, redditus & proventus 3000 ducatorum auri de camera ſecundum communem exiſtimationem valorem annuum, ut accepimus, non excedunt, ex nunc prout ex tunc & è contra, cum primum illa per ceſſum etiam ex cauſa permutationis, vel deceſſum ſeu quamlibet aliam dimiſſionem, vel

amiſ-

amiſſionem modernorum Præpoſiturarum Præpoſitorum & Monaſterii hujuſmodi Abbatis vel Commendatarii, aut alias quomodolibet etiam apud ſedem prædictam vacare contigerit, etiamſi actu, nunc ut præmittitur vel alias vacent, & tanto tempore vacaverint, quod Præpoſiturarum collatio & Monaſterii prædictorum proviſio juxta Lateran. Statuta Concilii aut alias canonicas ſanctiones ad ſedem prædictam legitimè devoluta, ipſæque Præpoſituræ diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter vel generaliter reſervatæ exiſtant & ad illas conſueverint qui per electionem aſſumi, ejuſque cura etiam juriſdictionalis immineat animarum, & ſuper ejus ac eodem Monaſterio inter aliquos lis ſeu ſuper illorum poſſeſſorio moleſtia, cujus ſtatum ac verum & ultimum eorumdem Præpoſiturarum & Monaſterii vacationis modum etiamſi ex illo quævis generalis reſervatio etiam in corpore Juris ita reſultet, præſentibus haberi volumus pro expreſſis, pendeat indeciſa ipſiuſque Monaſterii proviſio ad ſedem prædictam ſpecialiter vel generaliter pertineat, ac de illo conſiſtorialiter diſponi conſueverit ſeu debeat: ipſum videlicet Monaſterium ac in eo nomen, titulum & denominationem Abbatis, ac ordinem & dependentiam omnemque Regularem ſtatum dicta autoritate perpetuò ſupprimimus & exſtinguimus, ac illius fructus, redditus, proventus, jura, obventiones & emolumenta ac alia quæcunque bona una cum ſuis præeminentiis, prærogativis, ſuperioritatibus, juriſdictionibus adminiſtrationibus, juribus & pertinentiis univerſis dictæ menſæ Epiſcopali Daventrienſi, etiam perpetuò applicamus & appropriamus: Præpoſituras verò prædictas cum juribus & pertinentiis ſuis eidem menſæ
etiam

:iam perpetuò unimus, anneƈtimus & incorporamus,
a quòd hujuſmodi vacationibus occurrentibus liceat
piſcopo Daventrienſi, pro tempore exiſtenti per ſe vel
ium ſeu alios corporalem poſſeſſionem Præpoſitura-
ım & illis annexorum ac fruƈtuum, reddituum, pro-
entuum, jurium, obventionum, emolumentorum
: aliorum bonorum Monaſterii hujuſmodi propria au-
toritate liberè apprehendere & retinere, illaque deduƈta
ımen congrua fruƈtuum, reddituum & proventio-
.um ejuſdem Monaſterii portione pro uno Eccleſiæ
iƈti Monaſterii, quæ etiam forſan Parochialis exiſtit,
Reƈtore qui dileƈtorum filiorum Parochianorum ani-
narum curam exerceat, illiſque Sacramenta Eccle-
iaſtica adminiſtret, & pro alio Presbytero Sacellano
qui Reƈtorem ipſum adjuvet, ac etiam pro Eleemoſy-
nis ibi fundatis annuatim diſtribuendis, in ſuos & diƈtæ
ſuæ menſæ uſus & utilitatem convertere, nec non
omnia & ſingula Prioratus, Præpoſituras, Canonica-
tus & Præbendas, dignitates, perſonatus, adminiſtra-
tiones ac officia, cæteraque beneficia Eccleſiaſtica cum
cura & ſine cura ſecularia & quorumvis Ordinum regu-
laria ad collationem, proviſionem, præſentationem,
inſtitutionem, eleƈtionem, confirmationem & quamvis
aliam diſpoſitionem pro tempore exiſtentium Præpoſi-
torum & Abbatis prædiƈtorum communiter vel diviſim
quomodolibet ſpeƈtantia perſonis idoneis conferre &
de illis etiam providere, ſimileſque perſonas ad illa præ-
ſentare, eligere, & præſentatas vel eleƈtas inſtituere ac
confirmare, & aliàs de illis liberè diſponere, cæteraque
in præmiſſis & circa ea neceſſaria ac oportuna & quæ
eorumdem Monaſterii Abbas & Præpoſiturarum Præ-
poſiti haƈtenus facere & exequi ſoliti ſunt, potuerunt
&

& debuerunt facere, & exequi cujusvis licentia desuper minimè requisita. Et insuper eidem Episcopo Daventriensi, qui pro tempore erit, ut Ecclesiam Monasterii hujusmodi, si opus sit, in Parochialem, &in ea unum perpetuum beneficium Ecclesiasticum pro dicto Sacellano erigere & instituere, illisque ac pro Eleemosynis distribuendis præfatis congruam fructuum, redituum & proventuum Monasterii portionem hujusmodi assignare liberè & licitè valeat, eadem auctoritate concedimus & indulgemus. Et ut Ecclesia Davent. prædicta aliquot dignitatibus & officiis decoretur, in illa unum Archidiaconatum pro uno Archidiacono qui post tamen dilectorum filiorum moderni seu modernorum ejusdem Trajectenensis Ecclesiæ Archidiaconorum jurisdictionem in ipsa Dioecesi habentium cessum vel decessum plenariam jurisdictionem Archidiaconalem in universa Dioecesi Daventriensi, quam cæteri Cathedralium Ecclesiarum partium illarum Archidiaconi de jure vel consuetudine habent & habere debent: ac unum Archipresbiteratum Civitatensem nuncupandum, dignitates ibidem pro uno Archipresbytero Civitatensi nuncupando qui specialem Pastorum seu Rectorum Parochianorum, & verbi Dei Prædicatorum in eadem civitate curam habeant: ac unam Poenitentiariam pro uno Poenitentiario Dioecesano dictæ Ecclesiæ, cujus officium sive munus circa curam conscientiarum populi totius Dioecesis prædictæ versetur, etiam perpetuò erigimus & instituimus nec non suppressionem, exstinctionem, applicationem & appropriationem, unionem, annexionem, incorporationem & alia præmissa sub quibusvis revocationibus, suspensionibus & derogationibus similium vel dissimilium suppressionum,

um, exſtinctionum, applicationum, appropriatio-
um, unionum, annexionum & incorporationum
er nos & ſedem præfatam ſub quibuſcunque tenori-
us & formis ac cum quibuſvis clauſulis & decretis pro
mpore factis minimè comprehendi, ſed ab illis ſem-
er exceptas & quatenus illas ſuſpendi, revocari aut
lis derogari contigerit, toties eas de novo conceſſas &
ı ſtatum priſtinum reſtitutas, & ad hoc ut ſub revo-
ationibus, ſuſpenſionibus & derogationibus hujuſmo-
i minimè comprehendantur ex nunc verè & non
ctè ſuum plenarium effectum ſortitas, ac unionem,
nnexionem, incorporationem, ſuppreſſionem, ex-
tinctionem applicationemque & appropriationem
prædictas de non vacaturis ſed de vacantibus Præpoſi-
uris & Monaſterio præfatis factas, & per illas ex nunc
menſæ Epiſcopali & Epiſcopo Daventrienſi pro tempore
exiſtenti jus in re quæſitum exiſtere, præſentiumque
literarum ſuſpenſiones, revocationes, derogationes &
alias contrarias diſpoſitiones pro novis illarum conceſ-
ſionibus & reſtitutionibus haberi & cenſeri decerni-
mus: omnes autem & ſingulos ejuſdem Monaſterii
Canonicos & alias perſonas qui ad Daventrienſem prædi-
ctam vel alias ſeculares Eccleſiaſticas tranſire volent à
regularibus ipſius Ordinis inſtitutis eorumque obſer-
vatione & habitus regularis geſtatione, ac pauperta-
tis voto ejuſdem auctoritate & tenore prorſus abſolvi-
mus & liberamus, ac ad Statum Clericorum ſecula-
rium, ita quod ſe illis in omnibus & per omnia con-
formare ac omnibus & ſingulis illorum privilegiis,
exemptionibus, libertatibus, communitatibus, gratiis
& indultis quibus ipſi ſeculares Clerici quoquo modo
utuntur, potiuntur & gaudent etiam quoad beneficio-
rum

rum Ecclesiasticorum secularium quorumcunque assecutionem, & plenariam ad illa nec non quæcunque bona capacitatem & liberam de quibusvis bonis mobilibus & immobilibus ad eos quovis modo spectantibus testandi facultatem citra tamen consanguineorum suorum in bonorum successione præjudicium uti, potiri & gaudere valeant, reducimus & plane secularizamus, ac singulis eorum quæ ad Ecclesiam Davent. transierint singulas præbendas, & aliis ad alias seculares Ecclesias potius transmeare volentibus singulas portiones 100. aureorum Rhenens. donec illis abundè de simili redditu Ecclesiastico canonicè provisum fuerit: reliquis verò qui ad alia Regularia loca transferri maluerint ad eorum vitam duntaxat singulas portiones annuas quinquaginta ducatorum ex fructibus, redditibus & proventibus Monasterii hujusmodi eorum singulis per pro tempore existentem Espiscopum præfatum annuatim persolvendas auctoritate & tenore prædictis assignamus, ac cum ejusdem Regularibus Canonicis ad statum secularem per præsentes reductis ut quæcunque, quotcunque vel qualiacunque cum cura & sine cura alias tamen se invicem compatientia beneficia Ecclesiastica per Clericos seculares obtineri solita alias sibi canonicè conferenda recipere & retinere, bonaque etiam temporalia quæcunque possidere liberè valeant, de specialis dono gratiæ dispensamus: ac dilectis filiis S. Lebuini, Zutphaniensis & Oldenzelensis, Ecclesiarum Capitulis ac Conventui Monasterii hujusmodi aliisque quibusvis in virtute Sanctæ obedientiæ & sub Excommunicationis majoris latæ sententiæ, nec non privationis omnium dignitatum, officiorum & beneficiorum Ecclesiasticorum per eos pro tem-

:mpore obtentorum, inhabilitatisque ad illa & alia er contrafacientes imposterum obtinenda eo ipso in-ırrendis pœnis, ne ad electionem seu postulationem ı Præpositos vel Abbatem Ecclesiarum vel Monaste-.i prædictorum, cum illa vacare contigerit, etiamsi unc vacent ut præfertur, procedere vel se alias in eis el eorum aliquo intromittere quoquo modo præsu-ıant, districtius inhibemus, & nihilominus quascun-ue electiones seu postulationes hujusmodi earumque onfirmationes vel admissiones, nec non provisiones, ·ræfectiones, commendas aliasque dispositiones quas x nunc de cætero etiam per sedem predictam de præ-›osituris & Monasterio præfatis quomodocunque fieri ontigerit, nullas & invalidas nulliusque roboris vel nomenti fore decernimus. Et ut idem Episcopus uam Ecclesiam personis, ut insignem decet Cathedra-em, eruditis & ad jurisdictionem inibi exercendam cæteraque munia Ecclesiastica obeunda idoneis debite instructam habeat perpetuo statuimus & ordinamus, quod ex omnibus Canonicatibus & Præbendis ipsius Ecclesiæ S. Lebuini qui sunt numero viginti, decem Canonicatus & tot idem præbendæ, quos primo loco postquam eidem Ecclesiæ de Episcopo canonice provisum fuerit per cessum etiam ex causa permutationis, vel decessum seu quamvis aliam demissionem vel etiam privationis via amissionem quomodolibet decem Canonicorum ejusdem Ecclesiæ aut alias vacare contigerit, vel etiamsi actu nunc quovis modo vacent & tanto tempore vacaverint, quod eorum collatio ut præfertur devoluta ipsique Canonicatus & Præbendæ vel eorum aliqui dispositioni Apostolicæ specialiter vel generaliter reservati existant, & ad illos consueverint

B qui

qui per electionem assumi : super ejus quoque vel eorum aliquibus inter aliquos lis, cujus statum etiam præsentibus haberi volumus pro expresso, pendeat indecisa : unus & una videlicet Episcopo, ratione quorum sit capitularis habeatque in Capitulo locum & vocem super Decanum & reliquos Canonicos ipsius Ecclesiæ confratres suos, ac tres alii tribus Magistris aut Licentiatis in Theologia, & tres alii aliis tribus Doctoribus Decretorum seu in eis Licentiatis, & reliqui tres Canonicatus & totidem Præbendæ reliquis tribus Nobilibus ejus dioecesis qui etiam in Jure vel Theologia saltem ad gradum Licentiaturæ in famosa quapiam Universitate studii generalis cum rigoroso examine sint promoti ordine servato, in perpetuum concedi & assignari debeant. Quodque ad sex priores tam Nobiles quam Ignobiles ut præfertur tamen Graduati, ad reliquos vero tres Canonicatus & tres præbendas ex reliquis è novem Canonicatibus & Præbendis hujusmodi nulli nisi Nobiles & Graduati ut præfertur assumi possunt, ipsam tamen nobilitatem à sex prioribus Canonicatibus & Præbendis non excludendo. Ex tribus autem prioribus Graduatis unus ex designatione Episcopi Archidiaconus, alius Archipresbyter Civitatensis & reliquus Poenitentiarius Dioecesanus præfati existant. Postremo apud alios duos Doctores vel Licentiatos seniores unum videlicet Theologum, alterum vero Jurisperitum potestas totam Dioecesin Daventriensem dum & quoties ab Episcopo suo requisiti fuerint ejusdem Episcopi nomine visitandi : quibus etiam reliqui Graduati quoties ad id similiter requirentur assistere debeant : apud Archidiaconum vero & tres alios ex Graduatis hujusmodi duos videlicet Theologos & unum Jurisperitum potestas

tas Clericos ad Ordines Sacros promovendos & Rectores Parochianos de Parochialibus Ecclesiis vel perpetuis illarum Vicariis quacunque autoritate provisos ad curæ pastoralis exercitium admittendi sit & permaneat, ita quod ipsi nullos prorsus nisi idoneos & quantum ad animarum curam pertinet quidem personalem facient residentiam expresse juratos admittere valeant, ac in universa Dioecesi prædicta tot Archipresbyteri vel Decani Rurales deputantur, quot esse conveniet, ita quod hi qui nunc sunt in Officio suo cum solitis emolumentis salva tamen ipsius Episcopi moderatione remaneant, ac tam Archidiaconus, Archipresbyter & Pœnitentiarius quam reliqui sex Canonici ratione suarum Præbendarum hujusmodi consilium & operam in negotiis Ecclesiæ & Religionis cæterisque difficultatibus pro tempore emergentibus, quando & quoties ab eodem Episcopo requisiti fuerint, tam conjunctim quam divisim fideliter præstare teneantur. Et ut Viris spectatæ doctrinæ & probitatis ad ædificationem Ecclesiæ Dei accuratius prospiciatur quod ipsi novem Canonicatus & novem Præbendæ sic affecti hac prima vice per Episcopum duntaxat, qui illos Graduatis & Nobilibus alternatis vicibus conferat, & deinde quoties illos perpetuis futuris temporibus vacare contigerit ad electionem Episcopi & aliorum Graduatorum præfatorum superstitum per eos conferantur, ita quid in hujusmodi electione suffragium Episcopi non plus Juris sive momenti quam cujusvis Graduatorum habeat, nisi vocum paritate occurrente quo in casu iteratum Episcopi suffragium paritatem vocum hujusmodi dirimat: reliqui autem Canonici Capitulares reliquorum Canonicatuum & Præbendarum dictæ Ecclesiæ collationem in

turno ordinario ſeparatim ſed Vicariarum cæterorumque beneficiorum Eccleſiaſticorum ejuſdem Eccleſiæ collatio ſit omnibus communis per turnos prout hactenus obſervatum eſt. Quodque poſt hac primi decem dicti Canonicatus & Præbendæ hujuſmodi ſub nullis ſpecialibus & generalibus etiam mentalibus reſervationibus, affectionibus etiam in corpore Juris clauſis, nec non exſpectativis, coadjutoriis, mandatis, facultatibus, indultis de providendo, commendando aut aliàs diſponendo primariis precibus aut aliis gratiis præventivis per nos aut Reverendiſſimos Pontifices pro tempore exiſtentes ad dictam ſedem vel ejus Legatos etiam conſideratione, intuitu vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Reginarum, Ducum aut aliorum Principum quorumcunque ut S. R. E. Cardinalium & ex quacunque cauſa quantumlibet urgenti pro tempore factis & conceſſis comprehendantur, nec etiam tanquam vacantes apud ſedem præfatam aut ulla alia ratione generaliter aut ſpecialiter reſervari nec illorum vacatione per reſignationem etiam ex cauſa permutationis etiam apud ſedem eandem pro tempore occurrente per Reverendiſſimum Pontificem aut ſedem eandem de illis provideri aut aliàs quoquo modo diſponi poſſit. Et quoniam impia Hæreticorum ſtudia temporiſque malitia viros doctos ab Eccleſiis ſuis diutius abeſſe non patitur, quod ſi Canonici graduati prædicti ab ipſa Eccleſia niſi ab Epiſcopo vel Capitulo miſſi per duos menſes abfuerint, integros ſuæ Præbendæ fructus illius anni amittant, ipſique fructus Capitulo cedant ac omnes proventus ſingularum Præbendarum in duas æquales partes dividantur, quarum altera pro quotidianis diſtributionibus his ſolum qui divinis in choro deſervierint & inibi à prin-

principio usque ad finem excepta necessitatis causa permanserint, ministrari debeat, nec quisquam ulla dispensatione vel Privilegio Apostolico quacunque causa impetrato vel concesso sese à residentia hujusmodi eximere possit eisdem autoritate & tenore perpetuo statuimus & ordinamus. Jus omne decem Canonicatus & decem Præbendas affectos præfatos conferendi & de illis disponendi vel ad illos eligendi seu nominandi ab Episcopo, Præposito & Capitulo Ecclesiæ S. Lebuini hujusmodi aliisque ad quos spectat post promotionem primi Episcopi Daventriensis hujusmodi perpetuo harum serie abdicantes & amoventes illudque in præmissum electionis modum immutantes ac ad Episcopum & novem Canonicos præfatos transferentes. Et ut novem Præbendæ totidem Canonicis graduatis ut præmittitur affectæ paulo uberiores sint & ad illas libentius recipiendas viri docti inducantur Episcopo præfato, quod unum secularem vel Ordinis cujusvis regularem partium illarum præposituram vacatione etiam illius in mensibus prædictis occurrente, etiamsi conventualis, electiva curata etiam cura jurisdictionali animarum specialiter vel generaliter reservata ac litigiosa sit ut præfertur, eisdem novem Canonicatibus & Præbendis graduatis affectis vel eorum massæ communi de Philippi Regis & Archiepiscopi prædictorum consensu autoritate prædicta perpetuo etiam ut præfertur unire annectere & incorporare libere & licite valeat autoritate & tenore prædictis licentiam & facultatem concedimus. Sicque in præmissis omnibus & singulis per quoscunque Judices ordinarios & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores & S. R. E. Cardinales in quavis causa & instantia sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter ju-

judicandi & interpretandi facultate & autoritate judicari & diffiniri debere, ac quidquid secus super his à quoquam quavis autoritate scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decernimus. Quocirca præsentibus Fratribus nostris Archiepiscopo Mechliniensi ac Attrebatensi & Feltrensi Episcopis per Apostolica scripta motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum per se vel alium vel alios præsentes literas & in ea contenta quæcunque, ubi & quando opus fuerit ac quoties pro parte Espiscopi Daventriensis & Canonicorum, aliorumque prædictorum quorum interesset & quomodolibet intererit, fuerint requisiti seu aliquis eorum fuerit requisitus, solemniter publicantes eisque & eorum cuilibet in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes faciant autoritate nostra Episcopum Daventriensem & alios præfatos confirmatione, approbatione, adjectione, suppletione, suppressione, exstinctione, applicatione; approbatione, unione annexione incorporatione, absolutione, reductione, dispensatione, statuto, ordinatione aliisque præmissis ac præsentibus literis & aliis in eis contentis pacifice frui & gaudere, ac easdem præsentes & in eis contenta hujusmodi firmiter observari. Non permittentes Episcopum, Canonicos & alios præfatos desuper per quoscunque quomodolibet indebite molestari, perturbari vel impediri: contradictores quoslibet & rebelles sibique in præmissis non parentes etiam per excommunicationis latæ sententiæ, ac privationis beneficiorum & officiorum Ecclesiasticorum inhabilitatisque ad illa & alia impôsterum obtinenda, ita quod beneficia & officia hujusmodi tanquam per privationem legitime & canonice factam vacantia ab aliis impetrari, & per locorum Ordinarios libere

libere conferri possint, aliasque sententias & pœnas tam Ecclesiasticas quam pecuniarias arbitrio suo imponendas, moderandas & applicandas eo ipso incurrendas appellatione postposita compensando, nec non legitimis super his habendis servatis processibus censuras & pœnas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstante voluntate priori & aliis præmissis ac nostris de valore tam in impetrationibus quam aliis gratiis etiam motu simili factis exprimendo, & de non tollendo jus quæsitum ac de non expediendis literis reservationis etiam motu simili alicujus pensionis nisi de consensu illam solvere habentis, nec non Lateranensis Concilii novissime celebrati uniones perpetuas nisi in casibus à jure permissis fieri prohibentis, ac piæ men: Bonifacii PP. VIII. etiam prædecessoris nostri de una & Concilii generalis de duabus dietis, dummodo quispiam ultra tres dietas vigore præsentium non extrahatur aliisque quibusvis Apostolicis etiam reservatoriis etiam in corpore juris clausis ac in provincialibus & Synodalibus Conciliis editis, specialibus vel generalibus constitutionibus & ordinationibus, nec non Cancellariæ Apostolicæ regulis & revocatoriis & revocatoriarum innovatoriis, ac in favorem Ordinariorum & alias in contrarium quomodolibet editis & edendis, nec non Monasterii, Præpositurarum, Ordinum, Ecclesiasticarum & locorum præfatorum etiam juramento, confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus. Ac concordatis inter sedem prædictam & Nationem Germanicam dudum initis: nec non quibusvis specialibus vel generalibus etiam mentalibus reservationibus, exspectativis & aliis gratiis etiam in Canonicos creationibus,

 aliis

aliis unionibus etiam perpetuis absque consensu coadjutorum deputationibus nominationibus citra accessus & regressus facultatibus, mandatis, literis & concessionibus quibuscunque personis cujuscunque dignitatis, status, gradus & conditionis existentibus, etiam Cardinalatus honore fungentibus, ac nostris etiam antiquis & descriptis familiaribus, continuis commensalibus ac Prælatis domesticis, nec non Reverendæ Curiæ Officialibus etiam officia sua actu exercentibus, ex quavis etiam grandi causa, consideratione, intuitu vel respectu etiam Imperatoris, Regum, Ducum & aliorum Principum contemplatione ac cum quibusvis antelationibus, prærogativis & decretis etiam irritantibus & clausulis etiam derogatoriarum derogatoriis etiam præsentibus derogantibus etiam motu & scientia similibus & alias quomodocunque concessis, quos & quæ illorum omnium tenores ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes eorumque omnium vim & effectum quo ad præmissa omnino suspendimus, & in præmissis effectum sortiri aut locum sibi vendicare non posse neque debere decernimus. Nec non privilegiis indultis & literis apostolicis illis & aliis quibusvis per quoscunque Reverendissimos Pontifices prędecessores nostros, ac nos & sedem præfatam etiam per viam generalis legis & statuti perpetui, nec non initi & stipulati contractus seu quasi & alias sub quibuscunque tenoribus & formis ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriarum aliisque efficacioribus, efficacissimis & insolitis clausulis irritantibusque & aliis decretis etiam consideratione intuitu, contemplatione vel ad instantiam præmissorum, & quorumque aliorum seu motu, scientia & protestatis plenitudine similibus nec non consisto-

ria-

ialiter ac alias quomodocunque qualitercunque & uotiescunque concessis, confirmatis & etiam iteratis icibus innovatis ac concedendis ac innovandis. Quibus mnibus etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de lis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, indiidua & expressa ac de verbo ad verbum per clausulas enerales idem importantes mentio seu quævis alia exressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servana foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum ihil penitus omisso & forma in illis tradita observata inerti forent, præsentibus pro sufficienter expressis haentes, quamvis alia & multa sint quæ sub clausula imlicitæ derogationis latissime extendenda in supplicaione apposita non intelligantur aut alias comprehenlantur: nihilominus in genere & in specie ad effectum ufficientis derogationis eorum illis alias in robore pernansuris hac vice duntaxat specialiter & expresse derogamus contrariis quibuscunque, aut si aliqui super provisionibus sibi faciendis de Præposituris hujusmodi speciales vel aliis beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus literas impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem & decretum vel alias quomodolibet sit processum, quas quidem literas & processus habitos per easdem & inde secuta quæcunque ad Præposituras & Archidiaconatum ac Canonicatus & Præbendas hujusmodi volumus non extendi: sed nullum per hoc eis quo ad assecutionem Præposituraram & Canonicatuum & præbendarum vel beneficiorum aliorum præjudicium generari, aut si Conventui præfatis & dilectis Filiis Vasallis & aliis subditis dicti Monasterii Montis S. Agnetis, vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab

eadem ſit, Sede indultum quidem interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, & quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis & literis Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus, quorumcunque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa vel totaliter non inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, ac de quibus quorumcunque tenoribus totis habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis. Volumus autem quod per unionem, annexionem & incorporationem Præpoſiturarum hujuſmodi divinus cultus in eis nullatenus minuatur, neque animarum cura in eis, ſi qua illis immineat, negligatur, ſed earum congrue ſupportentur onera conſueta. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ ſuppreſſionis, exſtinctionis, applicationis, appropriationis, unionis, annexionis, incorporationis, conceſſionis, indulti, erectionis, inſtitutionis, decreti, abſolutionis, liberationis, reductionis, ſecularizationis, aſſignationis, diſpenſationis, inhibitionis, ſtatuti ordinationis, abdicationis, amotionis,, commutationis, tranſlationis, mandati, ſuſpenſionis, derogationis & voluntatis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei ac BB. Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Marcum Anno Incarnationis Dominicæ 1561. 7. Id. Aug. Pontificatus noſtri anno ſecundo. Subſcriptum erat Fed. Cardinalis Ceſius. Et alio loco Cæ. Glorierius. item alio loco A. de Alexiis. In dorſo, Requeſta apud Cæſarem Secretarium.

E quo

E quo patet complecti Episcopatum Daventriensem exceptâ Drenthiâ Groningano Antistiti subditâ totam ditionem TRANSISALANAM vulgo OVERYSSEL. hoc vocabulo à Trajectensibus donatam, quod eam Regionem (quæ una è XVII. Belgii Provinciis) ab illis locis, quæ Urbi Ultrajectinæ propiora & Episcopis propria erant, in quibus olim & *Velavia* post Geldro concessa, Isasa amnis per Drusianam fossam Rhenanis aquis locupletatus disterminaret. Vetus hic *Saliorum* sedes fuit, item *Tencterorum* quos hodie *Drenthos* vocant, ac *Tubantum* qui modo *Thwenti* nuncupantur, quamquam alii *tertium* & *secundum limitem* magis interpretari velint, *Twenth* quasi *tweede end*, & *Drenth* quasi *derde end* cum *Salandia* sit primus: est enim in tres Regiones divisa hæc Provincia; quæ Isalæ vicina *Salandia*, *Drenthia* quæ trans Vidrum fluvium, quæ vero Westphalis proxima *Twenthia* indigitatur: & ex Imperatorum dono Trajectini Præsulis dominio usque ad annum 1528 subjecta, quo tum exteris tum intestinis bellis attrita, quibus avertendis Episcopi pares non erant, sub Henrico Bavaro Præsule LIIX. certis conditionibus Carolo V. uti Brabantiæ Duci Hollandiæque Comiti sese submisit. Ager ejus feracissimus cum aliarum frugum tum frumenti imprimis nec minus pascuis fœcundus: nonnulla tamen illius pars & uligine profunda squallet & ericetis infertilibus obsita est præsertim in Twentana regione. *Ordines* constant duobus membris, Præfectis nimirum & Viris nobilibus ac primariis urbibus: Nobilium ordinem repræsentant quinque Præfecti Agrarii, quos vulgò *Drosten* vocant, quorum tres majoris sunt dignationis Salandicus, Twentanus & Vollenhovianus

vianus, duo minoris Haexbergensis & Isselmuidanus, qui licet singuli suas habeant jurisdictiones separatas, tamen prior non incommode sub Twentano, posterior sub Salandico comprehendi possunt. Hisce adduntur reliqui equestris ordinis viri qui ex antiqua aut nupera consuetudine suffragandi in comitiis obtinent authoritatem. Oppidorum nomine tantum tres Civitates censentur Daventria, Campi & Swolla, quarum Magistratus ad comitia communitatum nomine vocantur: atque in hisce solis comitia annua totius Provinciæ celebrantur successive. Horum Ordinum eadem est potestas quæ in cæteris Belgii Provinciis nimirum in suâ summa atque eadem omnia deliberant decernuntque nulli alteri Provinciæ obnoxii. Transisulaniæ associatus est *Zutphaniensis* Comitatus jurisdictione Monasteriensis Antistitis, quæ ad loca Westphaliæ viciniora sese extendebat, in Daventriensem Neopræsulem translatâ; qui etiam ante annos quingentos Geldriæ Ducatui, cujus è quatuor est tertia Tetrarchia, arctissimo fœdere colligatus inter XVII. Belgicas Provincias recensetur: ejus primaria urbs est Zutphania: Oppida minora muris cincta, quæ suffragium in Comitiis habent, sunt quatuor: Drusiburgum, Dœtecomium, Lochemum, Grolla. Territorium municipale distinguitur in quatuor Præfecturas ac totidem Baronias: Præfecturæ sunt Zutphaniensis Satrapia & Prætura, Judicatura Drusiburgensis & Bredefurtensis Satrapia: Baroniæ sunt Berghe, Bronkhorst, Baer & Wisch. An autem hæreditariæ Præfecturæ Borkeloo atque Anholtum huic Tetrarchiæ, in qua situm habent, accenseri debeant etiamnum controvertitur: in Borkeloanam, licet locorum ei subjectorum in literis pontificiis mentio fiat, nil tentatum

:um ab Hierarchis Davent. at ea integra relicta Mona-
teriensi Episcopo, qui illam Episcopatus sui feudum &
nembrum prætendebat: in Anholtana, quod Imperio
effet immediate subjecta nec in eam quicquam juris Hif-
pano (ex notis ad annum 1571.) visitatio Reverend. de
Monte admissa non fuit quæ proinde, quod fuerat ante,
Monasteriensis Diœceseos membrum permansit. Provin-
cia admodum fertili est solo sed quibusdam locis paludo-
so (unde & quidam nomen ipsi impositum opinantur)
ut optimi graminis feraci. Transisulaniæ & Zutphaniæ
annexa est *Velavia* prope integra (ea quarta est Geldriæ
Tetrarchia) usque Isseloort, Velp, Rosendael, Hulhe-
stein, Wolfhees, Rencom, Eede, Lunteren, Voorthu-
sen, Nieukerken & Hulkestein ultimos Trajectinæ
Archidiœceseos limites: ejus maxima parte non nisi ste-
riles arenæ & inculti colles jacent: eadem tamen ad mar-
gines (Velaviæ Fimbriam vocant) ubi Isala & Rheno
alluitur, amplissima & lætissima habet prata. Quibus
adjungitur Lingensis Comitatus medio Benthemensi
Territorio à Tubantia & Belgio separatus: eum Anno
1546. Comiti Tecklenburgio Smalcaldici fœderis socio
propter Feloniam ademerat Carolus V. & à jurisdictio-
ne Osnabrugensis Episcopi (cui ante paruerat) non sine
ejus ejusque successorum at irrito obloquio exemit uter-
que Pontifex *Paulus* & *Pius IV.* Harum Regionum A-
postoli, per quos sub finem demum seculi sexti & seq.
de Idolatria Veritas Euangelica triumphavit quibusque
ducibus repudiata superstitione in Christi fidem incolæ
commearunt, celebrantur *S S. Bonifacius*, *Swibertus*,
Plechelmus, *Werenfridus*, *Marcellinus* & *Lebuinus*
omnes ex Anglia sed de stirpe Frisonica & Saxonica
oriundi, quos proinde linguæ germanicæ gnaros scribit
Joan-

Joannes Beka: eos autem, quod non memini me legiſſe alibi, cujus etiam altum apud *Ven. Bedam* in *Anglicana Hiſtoria* ſilentium, Britanniam vaſtantibus Saxonibus immanemque tyrannidem in Chriſtianos exercentibus è patrio ſolo fugitivos huc ſe recepiſſe in *Theatro Converſionis Gentium totius mundi* auctor eſt *Arnoldus Meermannius*.

Sed ad Pontificium diploma regrediamur, è quo nota eſt etiam dos Epiſcopatus, Monaſterium ſci. Montis S. Agnetis Can: Regularium S. Auguſtini Capituli Windeſimenſis de quo infra c.7. §. 1. & Præpoſituræ Eccleſiarum Collegiatarum, S. Lebuini Daventriæ cum uno Canonicatu in qua Epiſcopi Sedes ideoque ea nunc Cathedralis: S. Plechelmi Oldenſalienſis & D. Walburgis Zutphanienſis.

Demum ex eodem eluceſcit Diœceſin Daventrienſem tanquam ſuo Metropolitano ſubeſſe Archiepiſcopo Trajectino & inter ſororias ſedes, nempe Haerlemenſem, Leowardienſem, Groningenſem & Middelburgenſem, obtinere ſecundum locum, quod è Paulino diplomate & altero Piano, quo Trajectum Archiepiſcopi prærogativa rurſus condecoratur, eſt manifeſtum.

§. II.

JOHANNES MAHUSIUS.

PErperam *Gonzagæ* in *Originibus Seraphicis* p. 1. dictus *Maduſii*, primus novellæ ſedis Epiſcopus ſalutatur, eoque nomine interfuit primæ Synodo Provinciali in Octobri Anno 1565. apud Trajectinos cele-

celebratæ, in qua Tridentini Concilii decreta ſolemniter recepta ac promulgata fuere. Erat is Patria Aldenardenſis, profeſſione Franciſcanus Obſervans, ſtudio Theologus & ſummus divini verbi Præco: verum propter ſenio detritas vires & hydropiſis incommoda tanto impar oneri titulo & Mitræ renuntiavit, multa poſtmodum Anno 1572. III. Non. Octob. in Patriæ Urbis direptione à Fœderatorum milite perpeſſus, ubi vulneribus ſaucius, calumniis & opprobriis laceſſitus, pedibus conculcatus, putridi & abjecti cadaveris inſtar relictus tandem Anno 1577. 10. Maj. pacatiori fine quievit, & in Choro *Fratrum* ſuorum tumulum nactus tubam noviſſimam præſtolatur. Ex *Bibliotheca Deſſelii*, *Willotii* & *Sweertii Athenis*, *Sedulii Corollario Minoridanorum à Geuziis interfectorum n.* 2. *Havenſii ſpeculo crudelitatis hæreticæ c.* 3. *Raiſſii Belgica Chriſtiana* in Daventrienſi Cathedr. *n.* 1. & aliis.

§. III.

ÆGIDIUS de MONTE.

PAruuete oriundus (quod eſt celebre municipium Gallobrabantiæ, Baronatus titulo inſigne) *Mahuſio* à Rege Catholico ſurrogatur ſacris infulis Anno 1570. 29. Octobris condecoratus: erat is cum prædeceſſore ſuo ejuſdem Inſtituti ac poſt Conventus Lovanienſis præfecturam inferioris Germaniæ Miniſter Provincialis, cui *Albanus* hanc adminiſtrandæ Sedis rationem 23. ejuſdem menſis Bruxellis præſcripſit.

Primo dabuntur Epiſcopo Regiæ Majeſtatis Li-„ teræ fiduciariæ ubi neceſſarium exhibendæ ac depo-„ nendæ.„

Et

„ Et obſeratæ ad Archiepiſcopum Trajectenſem & „ Epiſcopum Monaſterienſem, quæ eos conſtitutionem „ intentionem & voluntatem Sanctiſſimi ac Bullæ Dicœ-„ ceſanos limites continentis edoceant, ut norint præ-„ fati Antiſtites quid à ſuis Diœceſibus præciſum quid-„ que Eccleſiæ ac Diœceſi Daventrienſi annexum at-„ que ſubjectum, quas ad uberiorem eorum inſtructio-„ nem cum ſuis adjunctis & limitum ſpecificatione ipſe-„ met tranſmittet.

„ Antequam perſonaliter ſuam Epiſcopalem ſedem „ accedat, ad Epiſcopatus eique annexorum jurium „ poſſeſſionem capiendam Procuratorem præmittet, „ pro cujus aſſiſtentia & faciliori expeditione Tranſi-„ ſulanorum Gubernatori ſua Excellentia ſcribet, man-„ dabitque præſentiam perſonalem ſi ſit in viciniis vel „ loco ſui alterius ſubſtitutionem: etiam Cancellario & „ Conſilio Tranſiſulano duorum è ſuo Collegio depu-„ tationem atque quatuor præſidiariarum turmarum „ Officialibus: inſuper Prætori, Conſulibus, Scabinis „ & Senatui ejuſdem Civitatis: ut accipiendæ poſſeſ-„ ſioni aliiſque ſolemnitatibus eo ſpectantibus adſint „ perſonaliter: ea in Cathedrali D. Lebuini Eccleſia „ Daventrienſi & præſentia Decani ac Capituli ejuſ-„ dem aliorumque de Clero, quos ex præſcripto ſuæ „ Excellentiæ eis ſubmittendo advocabit Decanus cum „ Capitulo præfato in debitis ac conſuetis ſolemnitati-„ bus cæremoniiſque perficietur. Poſt hæc in præcitata „ Eccleſia nomine & vice Daventrienſis Antiſtitis im-„ mittet ſe præfatus Procurator in poſſeſſionem Præ-„ poſituræ Daventrienſis, & Aulæ eidem annexæ, eam „ intrans in hunc finem, cum per diploma Pontificium „ ea unita ſit atque incorporata Daventrienſi Epiſ-„ copatui.

Et

Etquo commodius juxta præcitatæ Bullæ tenorem „ Dos Episcopo assignata inveniatur & conservetur, ad „ viam præparandam de bonis, oneribus & emolumentis „ Conventus Regularium S. Agnetis ut se informet & ne „ ea abalienentur impediat, Comiti Megano Transisula- „ niæ Gubernatori sua Excellentia injunxit, cujus respon- „ sum & Literarum copiæ hisce associabuntur. Quod si „ in eo Cœnobio Religiosos ibidem non professos in suo „ adventu Episcopus invenerit, eos ad locum professionis „ honeste remittet: reliquos juxta contractum cum eis in- „ itum excipiet, quibuscum autem necdum convenit, „ iis sub sua administratione omnem submissionem „ præcipiet & modestiam, usquequo cum iis convene- „ rit vel juxta tenorem Bullæ processerit. „

Post hæc à Prælatis, Decanis, Pastoribus & reli- „ quo tam Civitatis quam Diœceseos Clero, à Guber- „ natore, Cancellario & Consilio è Geldria & Transi- „ sulania respective conscribendo excipiendus quanto- „ cius præmemoratam Civitatem ingredietur: Proces- „ sio, quam suâ præsentiâ cohonestabunt Gubernator „ & Consiliariorum deputati, Prætor, Consules, Sca- „ bini & Senatus Civitatis, etiam Prætores & delegati „ Zutphanienses, Campenses, & Zwollenses, Satrapa „ Lingensis & Officiales alii è Geldria, & Transisulania „ advocandi, ordinabitur ad portam Civitatis, unde „ cum toto comitatu in Ecclesiam Cathedralem dedu- „ cetur: introitus sui determinatum diem maturè Co- „ miti Megano Transisulaniæ Gubernatori & ejusdem „ ac Geldriæ Cancellario & Consilio significabit, quo „ ad illum Prælatos, Decanos & Clerum, Civitates & „ Majestatis suæ Officiales, etiam præcipuos è vicinio- „ re Nobilitate in tempore convocent, ut ab iis dedu- „

 catur

„ catur & ut Ecclesiasticus Superior cum debita reveren-
„ tia admittatur, recipiatur & agnoscatur.

„ Ecclesiæ Cathedrali aliisque de Clero in suo ibi-
„ dem adventu præstabit solemne juramentum juxta
„ præscriptum ab aliis Belgii Episcopis observatum quod
„ & ipsi dabitur.

„ Quem præfatæ Ecclesiæ Decanus cum Capitulo
„ Cleroque ibidem præsente reciprocè admittet & agno-
„ scet Episcopum suum, omnem exinde debitam obe-
„ dientiam exhibendo: in quo si, sub prætextu obliga-
„ tionis Archiepiscopo Trajectino debitæ, se difficiles
„ quipiam præberent, ejus consensus copiam authen-
„ ticam, & Bullas ac Literas Sanctissimi Regiæque
„ Majestatis tum exhibebit: quoad Monasteriensem &
„ Osnabrugensem Dioeceses referet se ad Constitutio-
„ nem & voluntatem suæ Sanctitatis ac Majestatis Re-
„ giæ in erectione horum Episcopatuum.

„ Statim ab habita possessione populum suis concio-
„ nibus inchoabit docere & instruere: visitabit Eccle-
„ sias primò oppidanas tum reliquas suæ Dioeceseos
„ tam in Transisulania & Linga, quam Geldria & Zut-
„ phania: inquiret autem studiose in Ministerium Pa-
„ rochorum, sintne sufficientis tum scientiæ tum piæ
„ & probæ vitæ, ac conversationis honestæ & catho-
„ licæ, mulctando, corrigendo etiam destituendo quos
„ noxios, scandalosos, hæresi infectos vel de ea suspe-
„ ctos deprehenderit.

„ Inquiret etiam in Religiosorum Mendicantium
„ aliorumque Conciones, curans & providens, ut in
„ fide & doctrina Catholica populus instruatur, ædi-
„ ficetur & conservetur.

„ Quod & in aliis personis Ecclesiasticis, ædi-
libus

libus & Ecclesiarum custodibus procurabitur. „

Abusus & scandala, ubicunque in Ecclesiis depre-„ henderit, tollet eliminabitque. „

Ut Ecclesiis vacantibus probi dentur Pastores sum-„ me advigilabit, quos ad præsentationem eorum, qui-„ bus hæc competit, cum sibi post inquisitionem & exa-„ men de eorumdem fide, scientia, pia honestaque con-„ versatione & vita constiterit, instituet & ordinabit. „

Etiam in Scholas inquiret totius Diœceseos tam „ quoad didascalos quam eorum doctrinam, quæ im-„ posterum ejus præscriptum sequentur. „

Primo quoque tempore ex consilio quorumdam „ Parochorum, aliorumque etiam è Magistratu aget „ de erectione seminarii juxta Trid. tenorem & præ-„ scriptionem ex eorum contributionibus qui ad eam „ tenentur. „

Attendet etiam ad Typographos & Bibliopolas, „ quomodo scilicet sese in sua mercatura ii hactenus „ gesserint, in quo suæ Majestatis regulam sequetur in „ placitis desuper emanatis & emanandis contentam. „

Prima insuper occasione per Parochos, Concio-„ natores aliosque Ecclesiasticos, ubi necessarium cu-„ rabit de novo publicari & promulgari Concilium Tri-„ dentinum saltem quoad utiliora scitu & doctrinalia „ ad populi captum & intellectum. „

Ut qui de Clero sunt, observent Regiæ Majesta-„ tis placita & decreta in materia Religionis, insuper „ idem Antistes procurabit, ideoque qui contra hæc vel „ in officio vel vita deliquerint, debite corriget & pu-„ niet; quem in finem ad instar aliorum Antistitum ap-„ paritores habebit & carceres. „

Quod si in iisdem observandis Officialium & Ma-„

,, gistratuum defectum adverterit, post præviam ad-
,, monitionem, Gubernatorem & Consilium Transi-
,, sulaniæ ac Geldriæ respective de eo edocebit: sin
,, autem ab horum desidia vel negligentia nullum adhi-
,, beatur remedium, Curiæ significabit vel alibi ubi ne-
,, cessarium.

,, Ad eorum reformationem visitabit Abbatias, Mo-
,, nasteria & loca pia utriusque sexus, Episcopo di-
,, rectè subjecta jure ordinario, alia exempta tanquam
,, à sede Apostolica juxta formam Trid. delegatus.

,, Ecclesias & Monasteria ob malum regimen col-
,, lapsa vel corrupta restaurari juvabit. Ad quorum
,, omnium & singulorum executionem juxta ejus exi-
,, gentiam & materiæ necessitatem auxiliarem Episco-
,, po præbebunt manum tam Gubernator & Consi-
,, lium, quam alii Satrapæ, Prætores, Officiales, Con-
,, sules & Scabini: cui ad ipsius requisitionem, ubi ne-
,, cessarium, nomine suæ Majestatis etiam Commissa-
,, rii adjungentur.

,, Ex officio quoque in hæresi infectos vel de ea su-
,, spectos inquiret contra eos secundum jura proces-
,, surus: Ovium suarum intimam notitiam acqui-
,, ret, quatenus in Magistratuum & Officialium inno-
,, vatione à Gubernatore judicium rogatus & consi-
,, lium, sanum valeat impertiri, ne is ad Officia & Ju-
,, stitiæ administrationem tales admittat, qui ob suspi-
,, cionem de secta vel hæresi, & aliàs merito forent
,, repudiandi.

,, In omnibus demum suum Officium concernenti-
,, bus se referet Episcopus, & respiciet ad avitæ & Ca-
,, tholicæ Religionis incolumitatem, subditorum
,, tranquillitatem & pacem, quod totum ei sua Ma-
,, jestas confidit & committit.,,

Cum-

Cumque, præter alia, Daventrienſem, Zutphanienſem, „ & Oldenſalienſem præpoſituras dos Epiſcopatus inclu- „ dat, Daventriæ ut præmiſſum, poſſeſſionem accipiet: „ quod ſi Bornel Leodienſis Canonicus huic ſe immi- „ ſceat vel opponat, Bullam erectionis ſui Epiſcopatus „ & præpoſituræ unionem ac incorporationem allega- „ bit Epiſcopus antiquiorem eſſe illius proviſione, ideo- „ que obreptitie obtentam neque ſolemnis Epiſcopatus „ erectionis derogatoriam: remittetque ad Ducem Al- „ banum juſtitiæ patronum, ſi quid ratione promiſſi „ duciſſæ Parmenſis prætendat: ſin autem idem ille Bor- „ nel ad ulteriorem remoram proſiliat, cujus ſublatio- „ ni per ſe non ſufficit, eam Gubernatori, Cancellario „ & Conſilio Tranſiſulano intimabit, etiam (ſi neceſſa- „ rium) Aulæ, ut juxta æquitatem adhibeatur reme- „ dium. „

Quoad Præpoſitum Oldenſalienſem, cujus à mul- „ tis annis ante aſſumptionem ſuam ad Archiepiſco- „ patum modernus Archiepiſcopus Trajectenſis poſſeſ- „ ſor, cum per ſui in Archiepiſcopum promotionem „ jus quod ad eam ante habebat ſit exſtinctum, iſque „ in eadem ejuſdem ceſſum & fructum addixerit Daven- „ trienſi Epiſcopo juxta unionem in literis Pontificiis „ præſcriptam, earum vigore ſe in ejuſdem poſſeſſio- „ nem immitti curabit, quem in finem ad Decanum „ & Capitulum ibidem ei Literæ dabuntur. Quod ſi „ ex parte Archipræſulis Trajectini vel alterius cujuſ- „ que difficultas obtenderetur, Gubernatorem, Can- „ cellarium & Conſilium Tranſiſulanum implorabit, „ quatenus eorum auxilio in eadem conſtituatur, quod „ etiam nomine ſuæ Excellentiæ iiſdem intimabitur & „ mandabitur. „

„ Quod autem ad Præposituram Zutphaniensem in-
„ quiret Episcopus in tempus provisionis moderni Præ-
„ positi : quæ si præmemoratæ Bullæ datum antecesse-
„ rit, præstolabitur (si cum Præposito convenire non
„ possit) ejusdem vacationem. Antwerpiæ 23. Octob.
„ 1570. cum subscriptione: Ducis d'Alvæ & Bertii.

Quam & ad amussim secutus est : cumque eodem die literis suis de Episcopi Procuratore submittendo eique cum præmissis solemniis & cæremoniis Episcopatus ac Præposituræ danda possessione Capitulum monuisset Dux Albanus, isque brevi post secutus idem illud ob futiles aliquot rationes difficile offendisset, tandem post Episcopi rescriptum, cui hic locum damus, admittitur:

„ Venerandi admodum Domini. Venerandorum Domi-
„ nationum literas accepi 6. Nov. quæ quam maximam
„ nobis admirationem peperere, dum nihil tale à vobis
„ exspectarim, sed speraverim gravissimorum mihi in-
„ cumbentium laborum vos habere strenuos coadjuto-
„ res & in Vinea Dei excolenda fideles cooperatores: &
„ ecce in primis statim initiis video mihi remoras & dif-
„ ficultates parari, quales nulla alia etiam celeberrima
„ Capitula novellis Episcopis peperere. Quod si serio
„ vobiscum expendissetis, quanti momenti sit hoc ne-
„ gotium & quanti ponderis apud Dominum Deum &
„ Sanctissimum ejus in terris Vicarium Pont. Max.
„ totumque Illustrissimorum Cardinalium Collegium
„ consistorialiter congregatum, quantumque cordi ac-
„ cipiat Sacra Regia & Catholica Majestatas hanc rem,
„ puto quod sine ulla difficultate horum obtemperasse-
„ tis votis. Nihilominus nobis decretum est non quæ-
„ rere vestra sed vos, non digladiari de Juribus, Pri-
vilegiis,

vilegiis, possessionibus, sed totis ingenii nervis ani-„ marum saluti intendere & Ecclesiæ reformationi „ (cujus in vestris gravaminibus & difficultatibus nulla „ est mentio) ut paucis igitur vestris difficultatibus sa-„ tisfaciam, significatum volo me noluisse querelas de-„ ponere apud Illustrimum Ducem, quem sciebam „ gravissime offensum, iri neque omissurum, quin qua-„ cunque via & modo voluntati sedis Apostolicæ & „ Regiæ Majestatis votis satisfieret, noluisse item sum-„ mo juris rigore nobis concessi per diploma Pontifi-„ cis Summi uti, quod penes nos habemus sub plumbo „ expeditum, quo nobis conceditur facultas excom-„ municationis mucrone feriendi nobis inobedientes: „ sed ea quæ pacis sunt & ædificationis sectantes vos „ hortamur in Domino, ut nostrum legitimum Procu-„ ratorem ea qua decet reverentia suscipiatis, & ad pos-„ sessionem capiendam admittatis, si non simpliciter „ & absolute saltem cum protestatione nempe salvo & „ integro utriusque partis jure, id quod absque ullo „ præjudicio facere potestis. Interim vobis polliceri au-„ sim, quidquid salva bona conscientia & decretis Sa-crosanctæ Trid. Synodi ad quæ servanda & pro viri-„ bus operi mancipanda jam juramento astrictus sum, „ reliqua omnia vobis libenter concedam, &, si opus „ fuerit, etiam juramento firmabo, agamque vobiscum „ ut nullam cuiquam dem justam querendi occasionem. „ Quod attinet ad Præposituræ bona nihil mihi vendi-„ care volo amplius quam quod Præposito cedere hacte-„ nus solitum est. De OEconomo constituendo facile in „ vestram descendo sententiam: item de immunitate „ præstanda Capitulo si quam vobis facessat molestiam „ Dominus Bornel, qui hactenus Præposituram posse-„ dit.

„ dit. Cæterum hæc omnia non à meo Procuratore ſed „ à me præſente exigere debetis. Quare iterum vos ex- „ hortor, ne quam faciatis difficultatem ſaltem ſub pro- „ teſtatione noſtrum admittendi Procuratorem, ne ſi, „ quod abſit, via facti ille cogatur poſſeſſionem accipere „ veſtro magno dedecore & damno id contingat, quod „ mihi ex animo doleret, eo quod paternæ charitatis viſ- „ cera malim oſtendere quam rigore uti. Puto quod „ noſter Procurator veſtris exceptionibus contra ſuam „ procurationem plene ſatisfaciet. Valete in Domino „ multum obſervandi Domini & in Chriſto Confra- „ tres dilecti.

Antwerp. Menſis Novemb. die 7.

Viri Confrat. Ægidius de Monte Epiſcopus Daventrienſis.

Et 30. ejuſdem in paſcuis ſuburbanis vulgò *den Worp* à Comite Megano ac Majeſtatis Regiæ deputatis circa octavam matutinam exceptus Civitatem ingreditur ab iiſque ad Conventum FF. Min. deducitur, unde Pontificalibus apparamentis indutus Cleroque comitatus ſolemni proceſſione in Cathedralem Baſilicam invehitur, & à Decano novæ Legis Sacrificio ſolenniter oblato Epiſcopalem benedictionem populo impertiit. Additâ mox poſſeſſione Oldenſalienſis Præpoſituræ & Monſagnetani Conventus cum vitalitiæ quinque Regularium Sacerdotum ſuſtentationis onere. Ad primam, quam Anno 1575. altera ſubſecuta eſt, Dioeceſeos viſitationem ſeſe accinxit, cum jam 24. Febr. erexiſſet in Civitate Tribunal Eccleſiaſticum & Parochis in mandatis dediſſet ut Trid. Conc. ſanctiones vernacula lingua populo certis diebus promulgarent atque interpretarentur. Anno 1572. primum Dioeceſeos Archi-

chidiaconum nominavit germanum suum Franciscum de Monte Canonicum Licentiatum quo nuper in Episcopatus adipiscenda possessione usus fuerat procuratore, quemque in superioris anni Mense Augusto Cathedralium Canonicorum Collegio inseruerat. Domum Fratrum Pauperum (de qua infra c. 2. §. 1.) Diœcesanum seminarium dixit, & dum Reip. mala, Ecclesiæ vulnera, Clerique Febres malignas medica manu sanare satagit, adversa valetudine lecto affixus Anno 1577. 26. Maii ipsis Pentecostes solenniis intra quintam & sextam pomeridianam Creatori suo beatum Spiritum reddidit Swollis, Daventriæ in Basilica Cathedrali ante Aram S. Crucis è regione Ven. Sacramenti tumulum sortitus; de quo in Fastis & Mansionibus suis privatis quidam è Canonicis: *Ægidius de Monte Episcopus noster Ordine Franciscanus variis locis in Brabantia Theologus Lovaniensis Guardianum egerat, quem sæpe concionantem audivi magna gratia, insigni voce & tota actione, vita non improbandus si paulo fortior in affectus & nepotem suum, & inciderat in Decanum semper contrarium quique litibus aleretur: vir sinceri & pacati animi, plane liberalis: at hæresi ubique invalescente tristioribus turbis subtractus est Swollis beata morte, quem vidi in Præposituram suam & inde ad sepulturam in Cathedrali sua pompa non incelebri deductum.*

§. IV.

BERNARDUS HERINCK.

OLdensaliensis Ecclesiæ Antistite suo viduatæ, in quod hæc cura reciderat, mox è suo gremio à

Capitulo præficitur: ſed cum vidiſſet à præſidio regio ædem Cathedralem iteratis Sacrilegiis ſpoliatam, Civitatem & alia Diœceſeos oppida victricibus Ordinum armis cum excidio Catholicæ Religionis expugnata, biennale onus in humeros Capituli repoſuit.

§. V.
ÆGIDIUS DE MONTE.

REverend. defuncti ex Fratre nepos I.V. Licentiatus S. Theologiæ Doctor ab eoque Canonia dônatus eorum calculo, qui Oldenſaliam diſceſſerant, Heringio ſufficitur & reddita Hiſpano Civitate concordibus Canonicorum votis Anno 1587. 6. Auguſti, in Officio confirmatur: verum, non ſine maximis turbis Anno 1588. 2. Septembr. eodem exuitur, qui in Brabantia obiit Decanus Liranus.

§. VI.
ALBERTUS à THILL.

EOdem die, quo Ægidium Vicariatus honore Capitulum exuerat, eadem dignitate decoratur, quem *Virum gravem & ſibi probatum* indigitat, additâ confirmatione 10. Septembr. Anno 1588. erat is etiam Canonicus & Theſaurarius Zutphanienſis.

§. VII.
GISBERTUS COEVERINCX.

S. Theologiæ Licentiatus, & Eccleſiæ S. Joannis Euangeliſtæ Buſcoducenſis ab Anno 1585. Decanus,

canus, qui in eadem ab Anno 1571. resederat Canonicus & Archidiaconus, in tertium Daventriensis Ecclesiæ Præsulem à Rege Catholico, in Novembr. Anno 1589. designatur: hic cum onus detrectaret & tamen ipsius non admitteretur excusatio licet serio proposita 20. Martii Anno 1590. certis conditionibus Illustrissimo duci Parmensi oblatis nominationem admisit, quas exprimunt ejus ad Cathedrale Capitulum Literæ gratulatoriis responsoriæ.

Reverendi admodum & Eximii Domini ac nobis in „ Christo multum chari Fratres. Accepi sub meum „ ex Buscoducis ad aulam discessum 1. Martii literas „ vestras congratulatorias 5. Februarii Daventriæ „ scriptas, quæ certe non poterant non esse longe gratissi- „ mæ, exprimentes nimirum insignem primarii Cle- „ ri erga eum, quem futurum suum Antistitem spe- „ rant, cum omnis obsequii oblatione affectum, un- „ de non parvam accepi spem fore, ut Ecclesiam Daven- „ triensem sponsam mihi assignatam nostri amantissimam „ sim habiturus, ac vos omnes in difficillima Episco- „ patus administratione fidelissimos cooperarios, sine „ quorum opera non rite gubernari poterit Episcopa- „ tus: spero & Magistratum secularem similiter fore ad- „ dictum, cujus nomine Secretarius & Commissarius „ Daventriensis mihi est etiam congratulatus, quod mi- „ hi admodum fuit jucundum: de nostra autem erga „ vos vicissim vestramque Ecclesiam & Remp. univer- „ sam sincera dilectione ex futuris factis nostris; si „ oblalam Provinciam suscepero, vos judicare volu- „ mus & securos vos ac Magistratum populumque uni- „ versum reddo, me nihil per Dei gratiam attentatu- „ rum, quod rationi & æquitati non erit consonum. „

Ad

„ Ad eam autem Provinciam suscipiendam me impellere
„ non poterunt Episcopatus emolumenta quæ isthic
„ jam (ut intelligimus) sunt minutissima : nec otium,
„ quod sane Episcopi Belgici in hac rerum omnium
„ perturbatione (si animam suam salvam velint) sectari
„ non poterunt : non etiam honor , quem ab hære-
„ ticis & rebellibus Deo & Regi Catholico exspectare
„ non debeo , quamvis sciam bonos suo non defutu-
„ ros officio. Quam vero impense Clero & Civitati
„ Buscoducensi huc usque gratus sim , eximius ille erga
„ me retinendum affectus abunde declarat, ubi etiam
„ non desunt vitæ necessaria. Imo cum attendo oneris
„ mihi imponendi magnitudinem & functionis Epis-
„ copalis , quæ etiam angelicis humeris est formidabilis,
„ arduitatem serio & ex animo ac magna instantia apud
„ serenissimum clementissimumque Dominum Ducem
„ Parmensem Gubernatorem Belgicum , per literas Il-
„ lustrissimæ suæ Celsitudinis 23. Januarii. evoca-
„ tus, etiam iteratis vicibus me excusare sum conatus
„ prægnantissimis pro mea excusatione productis ratio-
„ nibus : Verum cum frustra id tentarem , nec excu-
„ satio admitteretur, tria prius verbo & postea scripto
„ proposui ex parte Regiæ Majestatis præstanda ;
„ primo ut mihi , qui tenuis sum fortunæ , refun-
„ datur ex thesauro regio quod Bullarum expeditioni
„ & aliis usque ad possessionem Episcopatus erit impen-
„ dendum , dummodo tamen tantumdem ex dote non-
„ dum fuerit perceptum. Deinde ut ex eodem thesau-
„ ro suppleatur pro honesta vel saltem tolerabili viven-
„ di competentia quod deerit ex dote fere sub hoste
„ constituta , ne cum proprii status vilipendio sordide
„ vivere debeam. Postremo ut personæ & bona Eccle-
sia-

ſiaſticorum (qui admodum ſunt pauci) à gravamine,,
juxta Canonum diſpoſitionem libera remaneant, ne,,
vel ſedes mutare cogantur. Rogavi etiam Dominum,,
Ducem, ut Civitas Daventrienſis ubi ſedes eſt Epi-,,
ſcopalis, nimium gravata Milite Regio in gratiam,,
novi Antiſtitis ſubleverur & pro diſcretione ſuæ Cel-,,
ſitudinis ſolatium inveniat: quæ omnia ſi præſtiterit,,
Catholica Majeſtas ſeu Illuſtriſſima ſua Celſitudo, &,,
jam dictis difficultatibus medeatur, officium & ope-,,
ram Eccleſiæ & Diœceſi Daventrienſi impendere,,
pro viribus conſtitui, dum video excuſationi non,,
eſſe locum, confidens de Dei benignitate & miſeri-,,
cordia, quod is qui cor Regis ad me nominandum,,
promovit nihil tale cogitantem imo ſummopere ab-,,
horrentem, ſuam ſit largiturus gratiam ad bene ad-,,
miniſtrandum Epiſcopatum; neque enim qui plantat,,
eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum,,
dat Deus, qui cordi utriuſque Magiſtratus tam Ec-,,
cleſiaſtici quam ſecularis zelum juvandi Eccleſiam,,
prope collabentem & laborantem inſpirare dignetur,,
Aaron & Moyſes inter ſe conſentientes reſtaurare po-,,
terunt domum Iſrael, quæ alioqui de ruina pericli-,,
tatur: aderit & ſua interceſſione Sanctiſſimus ille *Le-*,,
buinus Eccleſiæ & Diœceſis Daventrienſis Patronus,,,
ut ſicut illic, dum in hac mortali carne adhuc age-,,
ret, diligenter Verbum Dei ſeminavit ea ratione,,
agrum dominicum excolendo, ſuis jam precibus im-,,
petret ne neceſſarii deſint miniſtri Eccleſiaſtici, ſed,,
eos miſericors Deus mittat in meſſem ſuam. Ad me,,
quod attinet facturus ſum cum Dei adjutorio, quod,,
potero, ſperans vos ſimiliter Eccleſiæ negotium di-,,
ſtricte & prudenter promoturos. Cum impenſæ ma-,,

gnæ

„gnæ mihi erunt faciendæ, Aulæ & mihi erit gra-
„tum, si placeat quantocius perfectam Status dotis
„Episcopalis à morte Reverendissimi Episcopi Domini
„Ægidii de Monte informationem mittere, & an
„quicpiam futuro Episcopo sit reservatum: adjiciatur
„etiam verbum unum atque alterum de administratio-
„ne Episcopatus, & quibus ea sit commissa. Spero
„Oldensalienses & Zutphanienses, ubi sitæ sunt præ-
„posituræ Sedis Apostolicæ auctoritate unitæ Episco-
„patui, libenter suggesturos, quæ inde exspectari po-
„terunt, ad quos V.V. D.D. scribendæ erunt literæ
„ac urgeatur responsum. Misericordiarum Dominus
„RR. & eximias V.V.D.D. diu Ecclesiæ suæ & mihi
„servet incolumes, ac me unice commendo favori &
„precibus totius Cleri populique Civitatis & Dioecesis
„Daventriensis, cupiens quam officiosissime meo no-
„mine salutari inclitum & generosum Dominum Gu-
„bernatorem ac Amplissimum Senatum Daventrien-
„sem. festinanter ex Bruxella hac 23. Martii A°. 1590.

Reverendarum & Eximiarum V. V. D. D. ad quævis in Christo Officia addictissimus & uti Frater amantissimus

GISBERTUS COEVERINCX.

Presbyter & Ecclesiæ Buscoducensis Decanus & Designatus Episcopus Daventriensis.

MIrum quantam hæc ejus electio omnibus spem & gaudium attulerit, utpote expertis eum Dioeceseseos Patrem solicitum & apud Principes fidelissimum
„Patronum: spes nunc certissima nobis affulgere inci-
„pit (12. Aprilis moniti ex præscripto Reverendissimi
„ad Capitulum rescribunt Zutphanienses) Deum
„optimum maximum post tam exorbitantes hujus
„nostræ Provinciæ exantlatas miserias ac perpessas ca-
lami-

lamitates eundem Reverendissimum Dominum præ-„ designatum tanquam alterum Moysen tandem susci-„ taturum atque missurum, ut populum suum incre-„ dibiliter hactenus in hac misera & afflicta Provincia„ oppressum tanti viri sorte atque electione recreare ac„ refocillare nonnihil valeat. Certe insignes animi do-„ tes (habent Oldensaliensium literæ 16. ejusdem)„ eruditio pietate comitata, morum gravitas, quibus„ toti Belgio nostro commendatur, efficiunt ut in bo-„ nam spem veniamus, hoc Præsule omnia sedis Daven-„ triensis negotia felicissime successura. Rogat proinde„ & apud secretum Bruxellense Consilium ejus conse-„ crationem urget Capitulum. „

Nobiles, Clarissimi & Prudentissimi Domini. Cum„ in his terris non habeamus qui difficultatibus Ecclesiæ„ nostræ libentius velint aut facilius possint succurre-„ re quam VV. CC. DD. sane debemus, & pro re-„ rum magnitudine cogimur, cogitationes & vota no-„ stra apud vos deponere, quod ne molestum & gra-„ ve sit in visceribus Jesu Christi obtestamur. Intellexi-„ mus jam pridem non sine incredibili animorum no-„ strorum exultatione viduatæ Ecclesiæ nostræ designa-„ tum Episcopum authoritate suæ Majestatis Reveren-„ dissimum & Amplissimum Dominum Gisbertum„ Coeverincx Archidiaconum Buscoducensem, virum in„ Ecclesiæ gremio nutritum, qui possit in antiquum re-„ ducere collapsos mores & excitare Arcem Sion, ut„ illos flores & pulchritudinem videamus, quam vide-„ runt Patres nostri & nos: sed ut, quæ bene inchoata„ sunt, felicem sortiantur exitum, quantum judicare„ possumus, videtur mature facto opus esse, cujus ju-„ dicii nostri causas paucis explicabimus. Hoc gravis-„ simum

„ ſimum bellum, quo jam tot annis premimur, prò
„ fide & religione inſtitutum eſt, cujus conſervandæ,
„ defendendæ & propagandæ unam illam rationem
„ ſua Majeſtas rectiſſime judicavit aptiſſimum fore
„ ſi Eccleſiis majoribus & Provinciis ſingulis Epiſcopi
„ præſiderent: videlicet ab uno capite facilius & cer-
„ tius regitur Eccleſia, quia major authoritas contracta
„ in uno, quam quæ per multos diſpergitur: cujus præ-
„ ſentia, ſi ſemper requirenda eſt, ne forte incautas oves
„ invadat Lupus qui tanquam Leo rugiens circuit quæ-
„ rens quem devoret, quis non fateatur hoc eſſe tem-
„ pus, quo omnibus divinis & humanis præſidiis co-
„ nandum ſit ad ſalutem animarum: nam ſi res Eccle-
„ ſiaſtica in tuto ſit, quæ apud nos miſere fluctuat, per-
„ cipiet cito priſtinum decorem Reſp. civilis, quem
„ perdidit propter hos Hæreticorum motus, qui
„ ipſi ad aſpectum viri vitæ anteactæ fama, mo-
„ rum integritate, autoritate pari ſpectabilis, intelli-
„ gent tandem & redibunt ad ovile perſuaſi doctrina &
„ prudentia aut poteſtate coacti: Sed ne longiores ſi-
„ mus, facile eſt Viris prudentiſſimis & doctiſſimis ha-
„ rum rerum cauſas, momenta & effectus dijudicare:
„ Omnino duo requirenda ſunt, ut hoc, quod fieri
„ debere nobiſcum judicatis, poſſit explicari: vide-
„ licet Confirmatio in Curia Romana impetran-
„ da & poſſeſſio capienda eſt, quæ utraque ſine præ-
„ ſenti pecunia non expediuntur. Et quidem ſperaba-
„ mus apud Receptorem generalem Epiſcopatus ali-
„ quid in reſervato fore, ſed poſt ſummam à nobis ad-
„ hibitam diligentiam, hoc tandem cognovimus ni-
„ hil aut exiguum prorſus futurum, quod ab illo ſpe-
„ rari poſſit, quod videmur ex rebus ipſis non obſcu-

ris

ris argumentis colligere, nam & ipsius dotis certio-„
res reditus ut & Ecclesiæ nostræ ab hæreticis injustis„
possessionibus detinentur. Ut in pauca rem refera-„
mus veremur nec Ecclesiæ proinde nec Reipublicæ„
statum fore diuturnum nisi hujusmodi remedio affli-„
ctis rebus nostris succurratur. Nihil hoc nobis priva-„
tim petimus, sed ut sua Majestas quæ tot in his„
locis milites incredibili sumptu alit ad fidei defensio-„
non perinde gravi sumptu expediat ex his difficultati-„
bus nos, Ecclesiam & Episcopum nostrum, quod si„
placebit erit porro habenda ratio propter obsessam ab„
hoste Episcopalem dotem ut opportuno aliquo subsi-„
dio ex Thesauro suæ Majestatis eidem Episcopo no-„
stro prospiciatur ad honestam vitæ sustentationem,„
quæ nisi restituta in integrum tota hac Provincia, ex„
ipsa Dote haberi nullo modo potest. Scimus opus ni-„
hil esse pluribus verbis à nobis explicari quod sua Ma-„
jestas pro innata clementia & studio Catholicæ„
fidei, quæ illo solo tanquam firmissimo muro inniti-„
tur, nihil prius habeat quam ut avitæ Religionis ex-„
ercitium per omnes Provincias vel maximis impen-„
diis restituatur, eo maxime ne, si hæc res tam op-„
portuna necessitatibus nostris latius trahatur, grave„
aliquod vel extremum periculum incurreremus, quod„
pro sua misericordia avertat Deus quem testem habe-„
mus verissima esse quæ scribimus, nec habere consi-„
lium quo putemus Catholicæ fidei, suæ Majestatis„
imperio & huic Patriæ magis consultum esse.„
Optamus Dei gratiam prudentissimo Senatui poten-„
tissimi Regis nostri V. V. C. C. D. D. perpetuam

Daventriæ Civitate vestra 21. Octobr. 1590.

C. C. D. D. V. V. observantissimi Decanus & Capitulum Cathedralis Ecclesiæ S. Lebuini Daventriensis.

 E quo-

E quorum voto cum necessaria omnia ad impetrandam confirmationem expedirentur, antequam ea Romam viderent, recidit Civitas in manus Ordinum & Vidua remansit Ecclesia, cujus sponsum in Fastis & Mansionibus privatis hoc elogio exornat præcitatus Canonicus ex Aspero Colle redux: *mihi visus est vir secundum cor meum, quem optarem Ecclesiæ nostræ Episcopum sperare non audeo: vir liberalis & candidi animi, juxta diligens & accuratus, Juris Ecclesiastici peritissimus, qui nihil non bene cognitu min adversaria referet, memoria singulari & qui nosset cum gratia obniti: in tanta negotiorum varietate humilis & devotus.* Obiit *paucis post annis humili sepulchro* (scilicet Buscoducis) *in Sacello quodam è regione S. Sacramenti apud matrem tumulatus.* Canonico nostro *de novis Belgii Episcopatibus L.* 1. *c.* 12. *Havensii* judicium suffragatur, eique *Raissius* subscribit in *Belgicæ Christianæ Daventria Cathedr. Ecclesia n.* 3. sed cum is successorem alium nactus non fuerit, ad Diœceseos topographiam stylum provehimus, *methodum* secuturi quam in sua Episcopatus Tabula Reverendissimus de Monte nobis præmonstravit.

CAPUT. II.

DE

DECANATU DAVENTRIENSI

Qui coaleſcit ex

DAVENTRIA.
BATHMEN.
OLST.
WEESEP.
HOLTEN.
RAELTE.
WILPE.
TWELLE.
TERWOELDE.
NIEUBROUCK.

§. I.

DAVENTRIA

TRansisulaniæ Metropolis ac post Antwerpiam aliquando totius Belgii Emporium celeberrimum: dexteram Isalæ ripam prætexit, ambitu ampla & spaciosa, ædificiis publicis privatisque spectabilis, & imprimis muris, turribus, duplici fossa ac propugnaculis munita, ut nihil eorum, quæ militaris industria hodie invenit, hic desideretur. Monetam habet & jus cudendorum aureorum atque argenteorum numismatum: liberis Romani Imperii atque adeo Hanseaticis Civitatibus annumeratur, sita in agro peramœno partim pascuo partim omnis generis frumentorum feraci. Anno 1578. 19. Novembris post tertium obsidionis mensem *Ordinum* partibus accessit. Sed per *Guilielmum Stanlejum* Anglum ultimo Januarii Anno 1587. Regi Catholico restituta demum *Mauritii* Nassovii armis in eorumdem manus recidit Anno 1591. Kal. Jun. In ea

ECCLESIÆ III.

PRIMA inscripta est Beatæ Virgini Mariæ ac S. Lebuino primo suo Fundatori & Transisulanorum Apostolo, cujus gesta ad XII. Novembris describunt Breviaria Trajectina, ex *Hucbaldo Surius*, ex *Beca* & aliis *Molanus in Natalibus*, *Brouweri sidera Germaniæ* in *S. Ludgero* & alii, quæ in sua *Frisia Hamcomius* brevi hoc metro complectitur:

Per-

Perpetua Anglorum Lebuinus *gloria patrum*,
Circa Isalam Frisiæ priscis sub regibus amnem
Sacra salutiferæ pandit mysteria Legis:
Intrepidus statuum portans librumque Crucemque
Conventus adiit, multos convertit, & Ædem
Erexit geminam, quarum fuit altera Wilpæ,
Altera Davonis *cujusdam in Nobilis agro*,
Unde Urbs, ut referunt, traxit Daventria *nomen:*
Divo ubi monstratus Ludgero *cœlitus ipse*
Post quoque multijuga recubans virtute refulsit.

E quorum Annotatis, quia passim obvia, hic non describendis, eorum error corrigitur, qui cum *S. Livino* hunc nostrum *Lebuinum* confundunt, quos inter Antistes noster *de Monte* qui eum Episcopali habitu indutum capiti pastoralis sui Baculi imposuit: siquidem ille fuerit Scotus, noster autem Anglus: ille jam ante Apostolatum aliquot annis Archiepiscopus, noster solum Presbyter: ille cum collegis *Foillano*, *Elia* & *Kiliano* in Flandriam venerit, à *S. Floriberto* Abbate in Gandavensi Cœnobio exceptus: noster Trajectum ad *D. Gregorium* in Episcopali Cathedra *S. Bonifacii* successorem: ille in Flandria, noster in Transisulania & conterminis Regionibus Euangelizaverit: ille martyr apud Escham Flandriæ vicum multis saucius vulneribus obierit, noster autem ad laborum præmia à Deo vocatus Confessor Daventriæ, non Oldensaliæ, ut in *S. Gregorio* perperam notat *Beka*: ille Anno 633. vel juxta aliorum calculum, Anno 634. Apostolatum inchoaverit, noster autem sub initium Episcopatus *S. Gregorii* Anno 752. vel circiter usque ad annum 785. quo pridie idus Novemb. eidem finem imposuit.

E quibus & illi refelluntur, qui alterutrum *S. Wilbror-*

librordi Comitem ſcribunt, cum is demum Anno 692. quo necdum natus *Lebuinus* & jam dudum cœlitibus adjunctus *Levinus* ex Anglia gentium Doctor advolarit: neque cum *Boſſchaertſio L. de primis veteris Friſiæ Apoſtolis diſſert.* 34. Duplex conſtituendus *Lebuinus* unus convena *S. Wilibrordi* alter ſub *D. Gregorio* advena, cum, quos *S. Wilibrordi* ſocios Hiſtoria ſcribit, habendi ſint non tam itineris quam laboris comites, quales vere cenſeri poterunt licet ejus adventum aut diſceſſum aliquanto intervallo fuerint ſubſecuti. De *S. Livino* ad XII. Novemb. videri poteſt *Surius*, *Lippelo*, *Molanus* & *Buzelini Menologium Benedictinum*, in quo illud diſplicet quod ſuis etiam *Lebuinum*, *Marcellinum*, *Radbodum* & alios promiſcue accenſeat, quaſi neſcierit alibi virtus quam intra clauſtrorum parietes ac ſepta efflorеſcere,

Denique ex iiſdem Eccleſiæ Lebuinianæ, à qua ſumus digreſſi, duas clades habemus: primam vidit ipſe *D. Lebuinus* etiamnum ſuperſtes & poſtmodum reſtaurator: ſecunda ejus obitum ſubſecuta reparatorem nacta eſt *S. Ludgerum* hujus Eccleſiæ Parochum & primum poſtea Monaſterienſium Antiſtitem, de quo *Brouweri ſidera Germaniæ* ad XXVI. Mart. *Lippelo*, *Surius*, *Molanus* & Monaſterienſe Breviarium. cujus loco novam ſubſtituit *S. Bernulphus* XX. Hierarcha Trajectinus ſub hoc Epitaphio in Choro Baſilicæ *D. Petri* apud Trajectenſes ſepultus:

DEO

DEO OPT. MAX.

AC

MEMORIÆ SACRUM.

Hic ſunt confoſſa Bernoldi Præſulis oſſa,
Laudet eum Gloſſa dedit hic quia munera groſſa.
Præfuit hac ſorte: ſunt ſede vacante ſubortæ
Lites diſtortæ pro Præſule, flente coborte
Venit Rex Conrat ut pacem mox ibi ponat,
Datque cohors tota Regi de Præſule vota
Retro dimiſſa paritura conjuge Giſla
Ooſterbeeck Villa prope Bernoldum parit illa
Tunc ibi Curatum: cui Rex dat Pontificatum
Ob nova portata quod erat proles ſibi nata.
Vigenus Bernold Paſtor ſucceſſit Adelbold.
Annis ſeptenis bene rexit bis quoque denis.
Holland militiam junxit ad Eccleſiam.
Sanctis Baptiſtæ, Petro, Paulo, Lebuino
Quatuor Eccleſias condidit egregias.
I. *quater attendas decimo quartoque calendas*
Auguſti ſemel M. *ſemel* L. *dum ſcandit ad arcem:*
Non mala mors ſubita quam præceſſit bona vita.

Sciendum ſeculum hoc, quo Trajectinæ Eccleſiæ *Bernulphus* præfuit, novis Templorum ædificiis piâ ſuperbiâ quam maxime ſtuduiſſe, qui proinde Sanctâ invidiâ noluit Daventrienſibus deeſſe, quod totus orbis Catholicus ſuis Eccleſiis impendebat & Trajectinæ Cathedrali ſuus prædeceſſor *Adelboldus* jam impenderat, de quo *Glaber Rodolphus L.* 3. *Hiſt. c.* 4. infra ſupra dictum milleſimum tertio jam ferme imminen-

te anno contigit in universo penè terrarum orbe, præcipue tamen in Italia & in Galliis, innovari Ecclesiarum Basilicas, licet pleræque decenter locatæ minime indiguissent. Æmulabatur quæque gens Christicolarum adversus alteram decentiore frui: erat enim instar ac si mundus ipse excutiendo semel rejecta vetustate passim candidam Ecclesiarum vestem indueret. Tunc denique Episcopalium sedium Ecclesias penè universas ac cætera quæque diversorum Sanctorum Monasteria seu minora Villarum Oratoria in meliora quique permutavere Fideles: hæc *Glaber.* At nostra Sanlebuiniana iterum consumpta flammis circa annum 1240. & vix è cineribus Canonicorum impensis suscitata iisdem Anno 1334. denuo devastatur: sic enim notatum invenio: *Anno Domini* 1334. *ipso die Apollinaris Martyris, nempe altera Magdalenæ, factum est incendium magnum in Daventria circa horam sextam: & intra horam sextam & Completorii combustæ sunt Ecclesiæ Collegiata S. Lebuini & S. Mariæ Parochialis, & quasi duæ partes Civitatis, & quinque vel sex homines ex eis combusti sunt & multi ex igne læsi.* Exinde post annum 1416. Crucis formâ reædificata (cujus etiamnum supersunt in Templo vestigia, & in Archiviis Literæ Capituli & Senatus, quibus continetur Crucis in modum ædificandam Ecclesiam, Chorumque propter majorem luminis acquisitionem per certa loca conscindendum atque aperiendum, insuper & de nova structura retro Chorum de Anno 1416. altera Margarethæ) cum jam Anno 1414. in Vig. Epiphaniæ ex Episcopali Curia Basilicæ contigua aream concessisset *Fredericus de Blanckenheim* Traject. Antistes pro constructione Librariæ, sed in qua præter Canonistas &

S.

S. Scripturæ Interpretes vix alii Authores locum habuere. Demum hanc structuram induit quam *Guiciardini Belgium* suis Epithetis *Elegantem* ac *Magnificam* vocat.

SACRÆ RELIQUIÆ.

QUæ hanc Basilicam exornarunt, recensentur: Brachium *S. Margarethæ*. Costa *S. Laurentii*. Digitus *S. Andreæ*. Dens *S. Magdalenæ*. Brachium & Ossa *S. Justinæ*. De *S. Mildrada*, (de qua in *Historia Anglicana L. 2. c. 31. Ven. Beda. Clementis Reineri Apostolatus Benedictinus in Anglia* & *Monasticon Anglicanum* in Cœnobiis Ord. S. Benedicti pag. 83. *S. Barbara. S. Odilia. S. Sebastiano. S. Jacobo Majore.* De Virga *Aaron.* de Vestimentis & Camisia B. M. V. de ligno *Crucis* in quo salus mundi pependit: erat hoc inclusum auro reliqua autem argenteis thecis asservabantur.

Corpus Protoapostoli nostri *S. Lebuini* &, ut L. 13. pag. 490. attestatur *Slichtenborstii Geldria*, ipsius manu conscriptus Euangeliorum Codex cujus olim usus in Traject. Antistitum inauguratione & juramento, super quo & Comes *Arembergius* atque Transisulaniæ Ordines Anno 1556. juraverunt, cum *Carolo* Patri succederet *Philippus* post Trajectinos Præsules secundus Transisulanæ Provinciæ Dominus. Eum vidi aliquando, involutus est magnitudine folii laminæ argenteæ quam ornant varii lapides pretiosi, IV. Euangelistarum insignia & incisa D. Martini effigies: at ne vel apicem inveni, etiam in aliis hujus Ecclesiæ memoriis, qui *D. Lebuino* asscriberet: quæ

Libro nequaquam denegasset quod ejusdem schypho argento incluso & etiamnum superstiti præstitit.

Corpus *S. Marcellini* de quo ad XVI. Julii Martyrologium Romanum, *Myræus* in Fastis Belgicis pag. 39 . *Molanus* & ex iis Hamcomius:

Ultimus astra adiit sacra Marcellinus *eorum*
Militum, in has duxit quos Willebrordus *arenas.*
Hic Frisones, Marsos juxta Saliosque vetustos
Ad Vidri erudiens bis septem brachia lustris
Roris Apostolici sacrato fonte rigavit.
Leprosos querulo poscentes assere nummum
Donato Cyati mundavit nectare binos,
Somniaque exponens prædixit plurima Vates
Mira, sed & scriptis etiamnum vivit & ejus
Urbs gavisa sacro sæpe est Daventria *busto.*

Corpus *S. Radbodi* XIV. Traject. Antistitis, cujus matris atavus fuit ille *Radbodus* Frisonum Rex, qui à baptisterio pedem retraxit, cum multis & majoribus suis malens esse in inferno quam cum aliis in cœlo, de quo post alios *Hamcomius*:

Rege atavo Frisio magnis genitoribus ortus
Cum regeret sacrum Præsul Radbodus *ovile,*
Trajectum tenuit prædo Normannicus, Aras
Diruit, & Clerum spoliato cive fugavit:
Unde novam pulsus sibi te Daventria *sedem*
Legit, & à Danis sacra ad gentilia versos
Retraxit Frisones Vidrumque Isalamque bibentes:
Tam scripto quam voce potens mutavit Jacho
Thetin ei Deus, & prædicto funere Marsos
Ad Veteres obiit sed habet Daventria *bustum.*

Tria hæc Corpora hodiedum in tutâ custodiâ latitant at loculos argenteos & reliquam Ecclesiæ suppellecti-

ilem, cum à Rege non darentur ſtipendia, Anno
'8. 18. Julii præſidiarius miles diripuit atque in
drangulos nummos cum hac Epigraphe Aquilam
'entrienſe ſigillum ambiente URGENTE NE-
SSITATE conflari curavit: quam rapinam ſub-
ıta eſt altera prima Septemb. & per *Rennenbergium*
Novemb. regii Præſidii expulſio, quaſi hoſce præ-
es & exuviarum ſuarum infidos tutores Coelites
:ſarentur.

ANONICORUM COLLEGIUM,

Uod præter Decanatum & Præpoſituram, cujus Archidiaconatus extendit ſe in Sallandiam Sut-
niam & vicinam oppido Velaviam, numerat XX.
ıonias cum XIX. Præbendis & XV. Supplementis,
'rajectina *S. Salvatoris* Eccleſia à *Bernulpho* in
c noſtram Baſilicam ſcribitur tranſlatum: *apud
ventriam*, notat *Heda* poſt *Bekam*, *inſtauravit
ıplum D. Lebuini*, *ubi & partem Canonicorum ex
leſia B. M. Trajectenſium quæ S. Salvatoris nunc
:ur*, *tranſmiſit aſſignans ex bonis dictæ Eccleſiæ,
admodum opulenta erant*, *quibus perpetuo illic Deo
tarent*. Verum neque in Eccleſiæ membranis ne-
apud Sanſalvatorianos Ultrajecti ulla hujus tranſ-
ınis memoria exſtat, nec aliud *D. Bernulphi* diplo-
quam quo ad inſtantiam Daventrienſis Præpoſiti
ıonicis noſtris Zwollanam Eccleſiam donat: etiam
ribus antiquiſſimis hujus Eccleſiæ Necrologiis, quæ
oſo oculo perluſtravi, nulla ejudem ut fundatoris
tranſplantatoris fit mentio, ſed tantum ut donato-
ræfatæ Zwollenſis Eccleſiæ: XIV. *Kal. Septemb.
'eſto S. Arſenii Eremitæ obiit Ven. Bervoldus Traject.*
Epiſco-

Episcopus qui dedit Ecclesiæ nostræ Ecclesiam Swollensem : non siluisset Necrologus meo judicio si primus horum Canonicorum è Sansalvatoriano Collegio transplantator fuisset. Quare quod *S. Bernulpho* perperam asscribitur, *D. Radboldo* asscribendum censeo : quem Anno 917. Cœlitum choro insertum Trajecto per Danos devastato XVII. annis cum suo Clero hic constat resedisse, in *S. Lebuini* honorem Eclogas ac Panegyres composuisse, atque apud sacra ejus Lipsana (ubi ipsemet humari voluit cum naturæ debitum Otmarshemii persolvisset) hosce Canonicos suspicor ego constituisse, nisi forte id ejus successori *Balderico*, sub quo exules Trajectum rediere, debeatur. Pro suspicionis nostræ fulcro ex Choralibus Ecclesiæ libris bina nobis Antiphonaria quispiam exhibuit cum hac inscriptione.

Anno Domini M.XVIII. Ven. Dominus Johannes Okel Senior Canonicus hujus Ecclesiæ S. Lebuini Daventriensis scribi fecit & contulit eidem Ecclesiæ pro usu Dominorum duo Antiphonaria unum æstivale & unum hiemale, quorum istud unum est.

Si namque Anno 1018. Canonicus & Canonicus Senior, cum *D. Bernulphus* demum Anno 1027. vel juxta alios Anno 1028. Episcopatum suum inchoarit successor Adelboldi, quomodo primus horum è Sansalvatoriano Collegio transplantator? Sed cum apud *Wilibrordum Bonnigerhof* in Præposituræ Registris ille *Okelius* Seniorem egerit Anno 1518. & novitius sit membranarum character, inter literas M. & XVIII. negligentiâ scriptoris omissa deprehenditur litera *D.* quæ numerum quingentarium conficit : quo errore detecto ac correcto imaginarium subsidium evanescit.

Soli

Soli *Annales*, de quibus in ſequenti ſcripto, ſi etiamnum ſupereſſent, dubium omne veritatis lumine diſpellerent.

Omnibus præſentes literas inſpecturis nos Præpoſiti Decani & Capitula Sancti Salvatoris Trajectenſis & Daventrienſis Traject. Diœceſis Eccleſiarum ſalutem in omnium Salvatore. Sicut in Annalibus noſtris invenimus & à Seniorum noſtrorum relatu dicimus Sancti Salvatoris & Davent. Eccleſiæ prædictæ una olim fuerunt Eccleſia, ſed poſtmodum Eccleſia Daventrienſis ex Eccleſia S. Salvatoris fuit extracta bonis ipſarum diviſis fraternitate tamen integra permanente: cùm igitur bonum ſit & jucundum habitate Fratres in unum communis voti deſiderio & ſincero cordis affectu priſtinam fraternitatem utilem licitam & honeſtam, quam vetuſtas prædeceſſorum noſtrorum venerabilium ſuis temporibus inſtituit & ſervavit, placuit innovare. Et licet quod dolentes referimus ad tempora noſtra ejus notitia nondum perfecta devenerit, memoriam tamen ipſius omno oblivio non delevit: quapropter pace & concordia & tranquillitate inter nos charitate Magiſtrâ primitus ordinata præmiſſa antiquarum ſcripturarum edocti teſtimoniis & Majorum noſtrorum aſſertione ſolicita præmittimus: viſum eſt nobis pro qualitate temporis expedire & noſtris ſucceſſoribus poſſe futuro tempore prodeſſe, recuperare neglecta prout inferius continetur.

Cum igitur ſolicitudini animarum ſolicitudini corporum ſit neceſſario præponenda, imprimis ordinamus ut ſecundum primam obſervantiam Fratrum Canonicorum hinc inde deceſſus intimetur & fiant exequiæ in Vigiliis & in Miſſis animarum ac viſitatione ſepulcrorum per menſem integrum, prout noſtris Canonicis hinc

hinc inde fieri est consuetum, & quilibet Canonicus tenebitur legere vel legi facere Psalterium unum pro defuncto Canonico infra primum mensem post intimationem obitus defuncti: præterea in perpetuum legatur diebus ac horis ad hoc competentibus inter alias Collectas hæc Collecta: Deus veniæ largitor & humanæ salutis amator quæsumus immensam clementiam tuam ut nostrarum Congregationum fratres & sorores & cæt. Item quolibet Anno VI. Id. Jul. agatur hinc inde solemniter memoria omnium fratrum cum Vigiliis, Missâ & commendatione præter diem animarum.

Pro mutua autem notitia & consolatione jucundâ vivis fratribus duximus injungendum ut, cum Canonicum Ecclesiæ S. Salvatoris Daventriam venire contigerit, in Religione in choro se ostendat, & eodem die, quo se ostenderit, debetur & dabitur ei in recognitionem Fraternitatis unus albus panis & unus siligineus & octo denarii ad vinum: cum etiam Canonicum Daventriensem ad Ecclesiam S. Salvatoris venire contigerit similiter se in Religione ostendat, & eo die, quo se ostenderit, debetur & dabitur ei unus albus panis & unus siligineus & quatuor stopi cerevisiæ & quatuor denarii ad vinum. Præpositis vero & Decanis hinc inde duplum debetur de præmissis, præsentias etiam, si quæ distribui eodem die vel hora diei contigerit, dabuntur ipsis Canonicis & Prælatis hinc inde in choro præsentibus. Et quia hæc non propter avaritiam sed propter meram charitatem statuta sunt & quondam à nostris prædecessoribus observata, nemo reputet verecundum seu tœdiosum se modo præmisso in nostris prædictis Ecclesiis præsentare.

Item si una Ecclesiarum nostrarum prædictarum vel

aliquæ

aliquæ singulares personæ ex Canonicis ipsarum urgente necessitate consilio vel auxilio alterius indiguerit, alia Ecclesia super eo invocata astabit eisdem ipsius necessitatis tempore auxilio, consilio & favore.

Item ordinamus quod quantumcunque aliquem ex Canonicis Daventriensibus apud Trajectum coram universali Ecclesia se præsentare contigerit in Religione nobiscum incedat.

Quæ omnia & singula concorditer pro nobis & nostris successoribus ex nunc & deinceps sub juramento in receptis & recipiendis Canonicis Ecclesiarum nostrarum suis temporibus jam præstito & in futurum præstando, ac sub more fraternitatis debito perpetuo promisimus, & per præsentes promittimus observare, salva nobis nostrisque successoribus perpetuo plenaria potestate super præmissis mutandi, minuendi, corrigendi & addendi, prout pro qualitate temporis videbitur expedire. In cujus rei testimonium præsentes literas de communi consensu & voluntate Præpositorum, Decanorum & Capitulorum nostrorum prædictorum fieri fecimus & sigillorum Ecclesiarum prædictarum nostrarum munimine roborari. Actum & datum Anno Domini M. CC. XCV. in Vig. Purifio. B. M. V.

Lectoris patientiâ non me abusurum arbitror si hic Præpositos subtexam, quorum nobis nomenclatura innotuit: sunt autem.

A°. 1040. *Theodoricus:* ad cujus instantiam *D. Bernulphus* Canonicis donavit Ecclesiam Swollanam: Literæ prostant c. 6. §. 1.

1075. *Lambertus* : is cum *Conrado* Episcopo obsessus per *Didericum* Hollandiæ Comitem in Arce Iselmondana inter præcipuos Episcopi-

ſcopi Magnates cecidiſſe ſcribitur à *Beka* in *Conrado*.

1169. *Lotharius* : cujus precibus Decimas novalium Sallandiæ Capitulo conceſſit *Godefridus* Epiſcopus.

1170. *Gerardus*.

1176. *Arnoldus* Comes ab Iſenburgh : de quo ex-
& 1195. ſtant literæ *Balduini* Epiſcopi Anno 1195. 7. Kal. Aug. quibus teſtatur eum decano & Capitulo legaſſe & dediſſe *Decimam in Burſen* quod nunc *Burſevene* nominant. Is Electus & conſecratus in XXX. Præſulem Trajectenſem obiit Romæ 1198.

1220. *Theodoricus de Lippia* Frater *Ottonis* II.
& 1240. Trajectenſis Epiſcopi.

12 . *Engelbertus*.

1260. *Everardus*.

1287. *Goſwinus de Cuynre* : de quo Necrologus *XV. Kal. Feb. Anno* 1303 *obiit Ven. Vir Dominus Goſwinus Præpoſitus Daventrienſis qui contulit diverſa bona Eccleſiæ Daventrienſi & ſpecialiter Decano, Canonicis & Vicariis Decimas Weſterwyck in Weſepe, Decimas groſſam & minutam in Dumiſcoten in Olſt. Item domos Grotenhuſen & Overdijck in Weſepe.*

1304. *Henricus Comes de Dalem & Diepenheim* Bremenſis Eccleſiæ Theſaurarius. Vitam finiit Kal. Jul. Anno. 1316. hic Capellam Præpoſitura ditavit V. modiis ſiliginis & totidem hordei.

1332. *Gerardus Heyngh.* de quo Necrologus *in die S. Lau-*

S. Laurentii Anno 1332. *obiit in Curia Romana, & tunc remansit Præpositura Davent. in Curia inter Cardinales usque ad annum* 1406.

1345. *Hannibal Cardinalis.*

1364. *Nicolaus de Caputiis* nobilis Romanus Episcopus Tusculanus & Tit. S. Vitalis S. R. E. Presbyter Card.

1392. *Joannes Gruwel*, at eo amoto per Bonifacium Papam surrogatur

1395. *Franciscus* S. R. E. Tit. S. Susannæ Presbyter Card. dictus Monopolitanus Episcopus Sabinensis.

1406. *Hermanus Dwergh* Erfordiensis Canonicus Doctor & Auditor in Curia Romana.

1431. *Conradus de Diepholt* Episcopus Osnabrugensis. 3. Mart. Præposituram adipiscitur & cum vita dimittit Anno 1482.

1483. *Gerardus de Ritbergh* Episcopus Osnabrugensis expulso Nicolao Ruyter Arnhem. Præposito 2. Aug. ad Præposituræ possessionem admititur, eique

1501. *Andreas de Venraedt* Decret. Doctor succedit, vita exutus 27. Decembris, Anno 1520.

1521. *Joannes Jngenwinckel* Præpositus Xanthensis, S. Severini & ad Gradus B. M. Coloniæ, atque ad S. Joannem Ultrajecti.

Hermannus Slachecke.

1559. *Joannes Hanneton.*

1565. *Joannes Voorthuysius.*

1566. *Gabriel Bornel* Canonicus Metropol. Traject.

ject., 16. Octobr. Præposituræ possessionem accepit, huic cedere jusso surrogatur *Ægidius de Monte* Episcopus Daventr.

1578. *Theodorus à Wittenhorst.*

1594. *Joannes à Wittenhorst.*

1596. *Theodorus de Gendt*, 16. Febr. à Provincia præpositurâ donatur.

1615. *Bernardus à Bentinck*, 13. Mart. Præpositus constituitur electione ac beneficio Equestris Ord. & Urbis Campensis ac Swollanæ contra, protestantibus Delegatis Civitatis Daventriensis, qui tamen postea certis conditionibus 26 Jan. Anno 1616. consensere. In nupera Ecclesiasticorum Bonorum divisione Anno 1663. 19. Novembri hæc Præpositura attributa est tribus Transisulaniæ Civitatibus: in ejus Aulæ *Capella* D. Bonifacio sacra est unica D. Jacobi Vicaria sub Præpositi patronatu.

Præpositis subjungo *Decanos.*

1140. *Gerboldus.* sub hoc *Hartbertus* Episcopus Traject. donat Custodi Daventriensi Ecclesiam in Luchere: donum exprimit diploma 1. mox appendendum.

1170. *Ludolfus.*

1176. *Lutbertus*: sub quo Ecclesiæ donat quasdem Decimas *Godefridus* Episcopus: vide Literam 11.

1206. *Henricus de Breda*: ad cujus instantiam Decimas diversas Novalium concessit *Theodoricus* Episcopus: tabulas donationis appendimus infra num. 4. 1233.

1233. *Anthonius: is dedit nobis unum Mansum in Borgeloe*, ait Necrologus: Donationis chartam ex protographo asscribimus.

Otto Dei gratia Trajectensis Episcopus omnibus præsentem paginam inspecturis salutem in Domino. Sciant universi tam præsentes quam futuri, quod A. Decanus Daventriensis in præsentia nostra constitutus Mansum quendam in *Burgelo*, quem jure hæreditario multis annis quiete possedit, manumisit & Ecclesiæ Daventriensi cum omni fructu pro salute animæ suæ & parentum suorum libere donavit. Nos autem talem donationem approbantes, cum omnia bona Ecclesiarum defensare debeamus, ista tamen specialiter ad petitionem Capituli Daventriensis sub nostra protectione suscepimus, sub poena etiam excommunicationis firmiter inhibentes, ne quis in posterum ausu temerario Ecclesiam Daventriensem in prædictis bonis molestare præsumat. Ut autem hæc nostra protectio & prædictæ donationis confirmatio inconvulsa permaneat, præsentem Paginam nostri impressione sigilli fecimus roborari. Acta sunt hæc Daventriæ, Ad Incarnationis Domini M. C. C. X X I. IV. Id. Jun. Pontificatus nostri Anno VI. testibus his præsentibus, Theoderico Daventriensi, Bernardo Embric. Wigero S. Petri Præpositis, Theoderico, Wolframno, Joanne Canonicis Traject. Stephano de Bosenchem, Conrado Sculteto & Fratre ejus Suechero. Theoderico de Hulsuid. Johanne Dunze. Ludolfo & filio ejus Gozuwino & aliis quam pluribus.

1264. *Theodoricus* vita functus Anno 1266. in Vig. S. Margarethæ.

1304. *Stephanus de Baeck* ad beatam æternitatem assumptus.

1307. *Bernardus de Vollenhove* Zwollani Bethlemii constructor.

1316. *Joannes Dudeman.*

1321. *Ægidius de Baeck.*

1335. *Joannes de Wya* maximus Ecclesiæ benefactor vita cedens Anno 1338. 2. Novembr. dedit bona sua per Testamentum ad cerevisiam suo tempore æquali divisióne dividendam & ad Denarios festivales è Necrologio.

1348. *Joannes de Prinslavia.*

1371. *Joannes de Nieuwenaer.*

1382. *Folkerus Iseren.*

1398. *Ludolfus:* qui *dedit nobis Bona ten Walle in Raelte*, notat Necrologus.

1415. *Rembertus de Lijst.*

1427. *Theodoricus Crakenborgh.*

1431. *Joannes à Witmen.*

1458. *Everardus Lakepren* Decret. Doctor.

1477. *Detardus Sleter.*

1495. *Gerardus Dreeses.*

1521. *Hermanuus Uterwijck.*

1525. *Joannes Slacheck*, qui & Præpositus. B. M. Traject.

1548. *Hillebrandus Winen.*

1572. *Gerlacus Doyz.*

1607. *Lucas de Tongeren.*

1628. *Henricus Vordenus* S. Th. L.

1665. *Ludolphus Brunesius.* S. Theol. L.

Cum inter hujus Collegii benefactores primatum obti-

obtineant Hierarchæ Trajectini in gratiam curiosi Lectoris nonnulla eorum diplomata appendimus.

I.

Notum sit omnibus in Christo pie vivere volentibus tam futuris quam præsentibus, qualiter ego *Harbertus* Dei misericordia Trajectensis Episcopus dedi Ecclesiam in *Luchere S. Lebuino* in Daventria, ut ad usum *Custodis* vivente Martino persolvat *Custodi* in festivitate S. Thomæ II. Libras ad oleum emendum: dum soluta fuerit à manu Martini tota serviat *Custodi* ad ceram & ad oleum emendum. Quod ut ratum & inconvulsum permaneat, hanc Cartam conscribi & sigilli mei impressione signari jussi: quæ tum rationabiliter statuta si quis infringere voluerit, maledictioni tam divinæ ultionis quam humani oris subjaceat. Testes, in quorum præsentia gesta sunt hæc, hi sunt: Adelhardus Præpositus de S. Joanne, Magister Walterus, Everhardus de S. Joanne, Magister Bruningus, Theodoricus, Magister Rodolfus de S. Maria, Gummarus Custos de S. Martino Episcopo, & Henricus, Sigerius, Gerboldus Decanus, Werenboldus scholasticus, Bertoldus, Henricus, Altetus, Karolus, Luidolfus, Engelbertus, Joannes, Landfridus, Laurentius, Lefhardus, Werenboldus Villicus & Ecbertus Frater ejus, Conradus de Wije & filii ejus, Conradus de Vierackeren, Grimoldus, Odwinus, Richardus, Beringerus. Ubi autem situm habuerit intelligere haud quaquam potui: innotuit tamen retro Eversbergense Castrum Ryssenam inter & Heelderen esse Viciniam quæ hoc nomine indigitetur, ubi & stagnum aliquod quo Ecclesiam olim absorptam veteres memoriæ tradunt.

II.

In nomine S. & individuæ Trinitatis. *Ego Godefridus* licet indignus dei patientia Trajectensis Episcopus notum facio universis Christi fidelibus tam præsentibus quam futuris, quod, ex rationabili dispensatione temporalium sperans me æternæ beatitudinis consequi præmium, cum magna devotione dedi & testimonio mei chyrographi perpetuo possidendam firmavi fratribus Daventriensibus, Canonicis videlicet B. M. ac S. Lebuini omnem novam Decimam in pago *Sallant* nuncupato, quæcunque scilicet inter aggerem novi Fossati & inter palustria loca vulgo Vosterbruc provenire poterit, ita integre & libere ut nullus deinceps successorum meorum Episcopus aut Præpositus vel omnino aliqua persona manum in eandem decimam injiciat aut quicquam juris in ea exigat vel habeat nisi soli Fratres cottidiani, qui presentes in propriis personis in prædicta Ecclesia cottidie ministrant, sive ægritudine vexantur, vel in legatione sui Episcopi seu Præpositi vel etiam pro communi Fratrum negotio exierint: ipsi omnem fructum hujus decimæ ut melius possunt in usus proprios convertant, & memoriam mei atque parentum meorum orationibus suis agant, nec non pro anima *Præpositi Gerhardi* (cujus interventu hoc à me Fratres consecuti sunt donum) jugiter intercedant. Si quis vero hujus tam piæ devotionis ac liberæ donationis meæ institutionem immutare, aut Fratribus jam dictis infringere ausu temerario molitus fuerit, anathema sit, deleatur de Libro viventium & cum Justris non scribatur. Acta sunt autem hæc testibus idoneis, Clericis: videlicet Gerhardo Præposito & fratre ejus Hugone majore decano in Colonia, Hildebrando Abbate S. Pauli, Arnoldo majore de-

decano in Trajecto, Gofcelmo Camerario, Eppone Hugone & Brunone Capellanis. Magiftro Waltero de S. Joanne, Ludolfo Decano cum univerfis Fratribus memoratæ Davent. Ecclefiæ. Lothario, Magiftro Bertoldo Canonicis Bunnenfis Ecclefiæ. Laicis, de Buchurft Theoderico & fratre ejus Werenboldo, Ruderico, Herimanno, Ingelberto de Ranto, Baldero Rufo, Everardo de Almelo, Alardo de Gavelthor, Bertramo de Happen. Anno Dominicæ Incarn. M. C. LXX. Indict. II. regnante Frederico Romano Imperatore. Anno Regni ejus XIX. Imperii vero XVII. Præfulatus mei Anno XIIII. Acta Daventriæ in Dei nomine feliciter.

III.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Ego *Godefridus* Dei gratia Trajectenfis Epifcopus in Domino fui confifus, ut fi quid ad gloriam ac laudem ejus ordinarem in temporalibus, mercedem inde copiofam percepturus forem divinitus: hac itaque non folum ego fiducia in defiderium raptus, fed etiam probabilium virorum hortatu inflammatus, quibus indecens ac probrofum videbatur quod *Campanarius* Daventrienfis Ecclefiæ in vefte attrita five fordida circa fanctum Altare miniftraret, inopiæ ipfius fuccurrere & in ea parte opprobrium Ecclefiæ amputare curari. Igitur *Decimas*, quæ de Tertitorio *Ilburg* nuncupato quod eft intra Parochiam *Luchere*, provenire poterunt Ecclefiæ Daventrienfi perpetuo poffidendas exhibui eo voto talique inftituto, ut *Campanarius* cum dictæ Ecclefiæ eafdem Decimas integre in fua ftipendia accipiat & ad decorem domus fecundum Miniftrantes Vinum in Sacramentis habendum de fuis redditibus provideat. Ut ergo hæc fi-

deles Christi legere ac scire valeant præsentis Instrumenti copiam fieri jussi, & ut deinceps in omni posteritate conserventur sub anathemate roboravi. Data Daventiæ Anno ab Incarnatione Domini M. C. LXXVI. Indicta. IX. in conspectu Testium quorum nomina hæc sunt: Lutbertus Decanus, Lefhardus Custos, Engelbertus de Ramela, Otto Capellarius, Rothericus de Daventria, Theodericus de Lothere, &c.

IV.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. *Theodoricus* Dei gratia Traject. Episcopus omnibus Christi fidelibus in Domino salutem. Propter labilem hominum memoriam facta priorum plerumque solet ignorare Posteritas, ideoque necesse est ea literarum custodiæ mandari quæ tractu temporis oblivione valeant aboleri. Igitur præsenti scripto notum sit tam præsentibus quam futuris quod ad preces Fidelium nostrorum Henrici Decani & Canonicorum Davent. quorum benevolam & gratam devotionem sæpius experti sumus, in Parochia *Zwolle* infra ipsam *Marken de Zwolle*, infra *Marken de Withmen*, *de Ittersen*, & ubi eos à Prædecessoribus nostris antiquas *Decimas* habuisse notum est, *Decimas Novalium*, quæ in evidenti sunt & provenire poterunt, Ecclesiæ *S. Lebuini* in perpetuum condonavimus: diligentes utique decorem divinæ *Domus* statuimus ut exinde in præcipuis solemnitatibus, prout Festi qualitas exigit, in Choro suo ampliora lumina provideant, ut repræsentatio luminarium maneat imposterum memoria nostræ donationis & testimonium. Ut autem inconcussa & illibata perpetuum robur obstineat hæc nostra donatio præsentem Paginam super hoc conscribi

ſcribi & auctoritate ſigilli noſtri firmari fecimus, & anathema ſit qui hoc deinceps violare præſumpſerit. Actum eſt hoc Anno Incarnationis dominicæ M. CC. VII. Indicta V. Epacta XX. concurrente Anno Epiſcopatus noſtri IX. Teſtibus quorum nomina ſubſcripta ſunt præſentibus: Reimboldus S. Mariæ in Trajecto Præpoſitus, Otto Tylenſis Præpoſitus, Henricus S. M. in Trajecto Decanus, Theodericus de Brouke S. Salvatoris in Trajecto Canonicus, Joanne S. Petri, Gerardus Notarius S. Joannis in Trajecto Canonicus. Gerardus Comes de Are, Otto filius ejus, Dapifer Gerardus de Weſterwourth, Pincerna Godefridus Heinthen, Mariſcalcus Goſwinus de Pannardar, ſcultetus Goſwinus de Gemere, Ecbertus ten Houven, Otto de Ermelo & Everhardus Novalium Decimatores & ceteri quam plures.

V.

In nomine Domini Amen. *Otto* Dei gratia Trajectenſis Electus univerſis Chriſti Fidelibus præſentibus & futuris in perpetuum notum eſſe cupimus, quod viſa neceſſitate & tribulatione Decani & Capituli in Daventria moti paſſione paterna propter ipſius Eccleſiæ miſerabile damnum & incendium perſonarumque detrimentum, ut id Capitulum liberius ejuſdem Eccleſiæ reparationi efficacem adhiberet operam & laborem, & pro impenſis quas ad hoc opus multipliciter fecit de ſuis propriis ſtipendiis aliquam ſaltem ſentiret retributionem, de conſilio Prælatorum, & Miniſterialium noſtrorum contulimus omnes decimas Novalium à *Randerziele* inferius per omnes terminos & per totam juriſdictionem *Sallandiæ* & in terminis *Vechtæ* per Parochias *Ommen*, *Heymiſſ* & *Nieuſtede* quæ ab electionis noſtræ tempore

exortæ ſunt & excultæ temporibuſque noſtris excoli poterunt & provenire & deinceps in perpetuum in nemoribus, venis, paludibus, paſcuis & omnibus aliis quibuſcunque locis ſitis in terminis antedictis ad uſus prædictorum Decani & Capituli & in proprietatem ipſius Eccleſiæ Daventrienſis in animæ noſtræ & noſtrorum remedium prædeceſſorum, ita ut tertia pars ex his novis decimis cultis & in perpetuum excolendis cedat ad Decanum propter ipſius redituum tenuitatem, duas vero partes alii Canonici æquali percipiant portione ad albos panes Fratribus miniſtrandos. Statuimus etiam ut de Decima jam dicta in anniverſario noſtro viginti Solidi & in anniverſario Avunculi & prædeceſſoris noſtri Domini *Ottonis* Electi Trajectenſis quinque Solidi, & fratris ſui Domini *Lodowici* majoris Præpoſiti Traject. quinque Solidi Canonicis præſentibus exhibeantur. Ut autem hæc rata maneant & perpetua vigeant firmitate præſentem Cedulam noſtro ſigillo communivimus & Eccleſiarum Trajectenſium ſigillis fecimus communiri. Acta ſunt hæc Daventriæ Anno 1240. in die Purif. B. M. V. Teſtes Theodericus Præpoſitus, Henricus de de Breda Decanus: Eccleſiæ majoris Ludowicus, S. Salvatoris, Reymarus S. Petri, Goſwinus S. Joannis, Wolterus S. Mariæ Præpoſiti. Walframus S. Salvatoris, Everardus S. Petri, Giſelbertus S. Joannis Decani Trajectenſes. Stephanus Pincerna, Suederus & Henricus de Vorſt, Gerardus de Ervete Scultetus, Hugo de Vloten, Johannes de Covoerde, Pelegrimus de Putten, Walterus Radingh, Siedecus Haringh & Stephanus frater ſuus, Milites & alii quam plures.

Confirmatoriæ ejuſdem ſignatæ ſunt Anno 1245. menſe Julii. Alia non addimus, ne, qui brevitatem affectamus, prolixitatis vitio culpemur. Ca-

Canonicis associati sunt X. *Vicarii* dicti Antiqui sive de Veeme, quibus reditus communes præter beneficiales & Instituta sua peculiaria ac varia Privilegia, quæ Anno Pontificatus sui V. IV. Kal. Maj. approbavit ac firmavit Urbanus Papa VI. est autem

Vicaria

1. *S. Michaelis* in cripta sub *Choro*, cui pro dote 25. libras obtulit *Thricus de Versevelde* Sacerdos Anno 1293. vita functus.
2. *S. Petri*: cujus censum cum onere Sacri feria VI. auxit *Sibertus van Moer* Anno 1546. 1. Mart. hujus Sacerdotii possessor.
3. *S. S. Laurentii* & *Bartholomæi*.
4. *S. Margarethæ*.
5. *S. Martini*: de cujus fundatore Necrologus *Kal. Jan. Anno* 1292. *obiit Goswinus Filius Rolandi Canonicus Daventriensis, qui instituit Vicariam S. Martini de sua hæreditate*: eo Anno 1396. 15. Aug. cum proba *Frederici* Trajectini Episcopi 3. Novemb. ejusdem anni dotis augmentum habuit à *Wilhelmo de Walien* & *Jutta Mostermans*.
6. S. Joannis Baptistæ.
7. *S. Pauli*: cujus primus fundator in Necrologio scribitur *Egbertus Sacerdos de Batmen*: eam novis censibus locupletavit *Albertus de Haere* hujus Sacerdotii possessor 11. Februari Anno 1363. approbante *Joanne de Verneburgh*, Anno 1364. Dominica Lætare.
8. *S. Thomæ*: hujus Aram, quam Anno 1314. erexerat *Gelmarus de Cymiterio* Civis Daven-

ventrienſis Anno 1316. dotavit ejuſdem filius *Henſekinus*: eique Anno 1502. onus Sacri feria III. de Sacratiſſima Trinitate. VI. funeralis & Mariani in Sabbatho appoſuit Magiſter *Gerardus Bruijns* Canon. Davent.

9. *S. S. Nicolai* & *Agnetis*: ea initium habuit & dotem à *Joanne de Wya* hujus Eccleſiæ Decano Anno 1336. & à Præſule Trajectino proviſionem: ad hujus Aram ſemel in ſeptimana rem divinam peragunt Zutphanienſes Dominicani.

10. *S. Stephani*: cujus reditus media decima Bonorum Alphardingh in Varendelo augmentavit *Thricus de Verſevelde* hic Vicarius.

Poſtmodum acceſſit.

1. *S. Chriſtophori.*

2. *S. S. III. Regum*, *Fabiani*, *Sebaſtiani* & *Lamberti*: ea exigit Altaris Sacrificium feria II. IV. & VI. fundata & dotata Anno 1350. per *Odonem Reineri* Civem Daventrienſem: approbat fundationem *Joannes* Epiſcopus Trajectinus Anno 1363. feria IV. poſt S. Agathæ.

3. *S. S. Clementis* & XI. M. *Virginum* ea Anno 1350. inſtituta dotem accepit Anno 1351. à *Jaanne Vryberte* Cive Daventrienſi è defunctæ conjugis ſuæ *Mechtildis de Naſſouwe* bonis ex ejuſdem præſcripto.

4. *S. Leonardi*: munificentia *Selekini de VVeſtervoort* Presbyteri enata Anno 1359.

12.

12. Mart. & Ven. *Gerardi Magni* censibus locupletata Anno 1377. Sabbatho post Nativitatem B. M.

Vicaria

5. *S. S. Philippi*, *Jacobi* & *Mariæ Magdalenæ*.

6. *S. S. IV. Euangelistarum*, *Eustachii*, *Gregorii* & *Apolloniæ*: cui Anno 1353. initium dedit religiosa liberalitas *Theodorici Reineri* Daventriensis Oppidani.

7. *S. Judoci.*

8. *Sanctorum omnium* Anno 1350. exorta per *Henricum de Verwoelde*.

9. *S. S. Andreæ*, *Catharinæ* atque *Agnetis*.

10. *S. S. Innocentum*, *Dionysii* & *Barbaræ*: cujus censum Anno 1364. impinguavit *Joannes ab Arnhem* Civis Daventriensis.

11. *S. S. Bartholomæi* & *VVilibrordi*.

12. *S. Mauritii*: cujus proventus, cum ministri alimoniæ non sufficerent, Anno 1447. 2. Januar. uberiores reddidit *Gertrudis ten Bouhuys* Daventriensis.

13. *S. Anthonii.*

14. *S. S. X. M. Martyrum.*

15. *S. S. Jacobi Apostoli* & *Servatii*: cujus dos adaucta Anno 1439. 2. Decembris per *Theodoricum VVilhelmi* Civem Daventr.

16. *S. S. Annæ*, *Circumcisionis*, *Thomæ Aquinatis* atque *Pancratii*: cum debito 111. Sacrorum Anno 1468. per *Ægidium VVitappel* ejusque conjugem *Margaretham* Daventrienses jure Patronatus proximis consanguineis reservato cum proba *Davidis*

Bur-

Burgundi Anno 1469. 28. Jan. fundata & dotata: cui addita etiam dote aliud 11. Sacrorum onus adjunxit *Lutgardis Evertz* Anno 1492. Hujus Sacerdotii patrocinium Anno 1518. prid. Kalendas Julias Capitulo cessit ultimus ejus collator *Hesselus Averenck* Consul Daventriensis.

17. *S. S. IV. Coronatorum.*
18. *S. Augustini.*
19. *S. Bonifacii.*
20. *S. Radbodi.*

Et post *Vicarias.*

1. *S. Lebuini:* in augmentum Choralium Anno 1562. 27. Octob. munificentia *Theodorici Huls* Vicarii fundatum remissa in Capitulum provisione & 5. Novemb. calculo *Davidis* Episcopi Trajectini approbatum.
2. *S S. Marcellini* Confessoris, *Mildradæ* Virginis, IV. *Coronatorum* ac *Dominicæ Passionis* nec non *Mariæ* Virginis gloriosissimæ: cum debito Presbyterii, residentiæ & III. Sacrorum (funeralis feria II. de Ven. Sacramento feria V. & Mariani in Sabbatho) sed sine alterius Beneficii possessione per *Joannem Bulderen* Vicarium Davent. Anno 1483. 18. Jun. institutum à *Davide Burgundo* Anno 1486. 16. Feb. approbatum, designato per Capitulum collatore Virgifero Ecclesiæ Lebuinianæ.
3. *S. Catharinæ*: cujus, relictâ Capitulo collatione Anno 1505. in Vig. decoll. S. Joannis fundator & dotator cum conjuge sua *Aleide*

Aleide Henricus Krigher Civis Daventrienſis, exigitque feria II. Sacrum funerale & Marianum in Sabbatho.

Officium.

4. *S. Annæ*: initium habuit & dotem A°. 1492. approbante *Davide Burgundo* anno eodem. 28. Novemb. per *Aleidem Theodorici Banghen* Viduam, *Conradum Banghen* Hujus Eccleſiæ Canonicum, *Goſwinum*, *Reinerum & Andream Banghen* Fratres, *Conradum ten Dunen* & *Gerardum ter Bruggen*: illud ſub Capituli patronatu bina vice Sacerdotii uſum ſuo miniſtro demandat.

5. *S. Auguſtini* pro filio Daventrienſi per Confraternitatem *S. Auguſtini* Anno 1508. 18. Junii erectum & 21. ejuſdem à *Badenſi* Epiſcopo Trajecti approbatum: conſiſtit ſub patronatu Capituli, & poſſeſſorem ad Chorum ac IV. ſacra ad arbitrium Confratrum peragenda conſtringit.

6. *Succentoriæ* ſive *S. S. Andreæ*, *Agnetis* & *Catharinæ*: cum onere præſidentiæ in Choro & gemini Sacrificii ex bonis *Henrici Aneze* Canonici & *Theodorici ter Brugghen* Vicarii hujus Baſilicæ Anno 1442. enatum ac locupletatum, ei Capitulum miniſtrum legit.

Trinum Campanæ Magiſtralis, quæ maxima eſt, pulſum ad medium ſextæ in memoriam *Annuntiationis dominicæ* Anno 1502. in Vig. Concept. B. M. inſtituit cum *Eva* conjuge ſua *Henricus Spiegel*: eundem ſub Sacro ſolenni *ad Sanctus* & *S. Hoſtiæ elevationem* procuravit Magiſter *Joannes VVitappel*: Literæ Capituli

tuli ſignatæ ſunt Anno 1491. 26. Mart. Prædium *Berwoldink* in Vicinia Weteringenſi ſub Montana Parochia, & medium Prædium *Kukeſgent* in Randenſi Vicinia intra Parochiam Marianam Capitulo Palmas apportant Sabbatho ante Dominicam Palmarum. Poſt Catholicæ Religionis & Cleri exterminium Capituli & omnium Sacerdotiorum peculium ſuo acceſſu Civitatis ærarium impinguavit.

Atque huic Baſilicæ, quicquid in re incerta ſcribunt alii, Natales Oppidi aſſcribo, nomine derivato à vicino, cujus nullum modo veſtigium ſuperſtes, *Davonis* arce: cum enim primi Chriſtiani ut adeſſent Officiis divinis prope Eccleſiam ſedes eligerent, hæc ædium multitudo, quemadmodum *Embricæ Clivorum, Monaſterii VVeſtphaliæ* & alibi factum, etiam paulatim hic in Oppidum excrevit. Quam opinionem confirmat, quod *S. Hungerus* Epiſcopus & Clerus Ultrajectinus incenſâ civitate pulſi à Danis huc refugerint; quod inde unius tantum diei ſpatio diſtat: erant igitur jam tum in loco munitiones, quibus ſe tuerentur, & ædificia in quæ ſe reciperent: niſi dicamus omnia ſubitaneo opere facta eſſe & exulum frequentia ex Pago enatam eſſe Civitatem.

SECUNDA eaque Parochialis & B.V.M. inſcripta Lebuinianæ Baſilicæ occiduo lateri adhæret: de cujus natalitiis nihil nobis innotuit niſi quod *Henricus* Traject. Antiſtes Anno 1252. in Vig. S. Thomæ Apoſtoli Decano & Capitulo S. Lebuini in utraque Parochiali Eccleſia B. M. V. Daventrienſi & Michaelitica Swollana duos è ſuo gremio Sacerdotes idoneos in Vicecuratos delegandi facultatem conceſſerit: quam quoad noſtram Marianam in Magiſtratum tranſtulit

Anno

Anno 1531. 22. Septembris cum Proba *Clementis* VII. & *Pauli* III. *PP*. cujus literæ signatæ sunt Anno 1534. 3. Novembris, ea tamen conditione ut Persona promovenda ad Pastorales functiones *saltem sit Licentiatus vel Baccalaureus formatus in Theologia, aut in altero Jurium doctor vel Licentiatus rigore stricti examinis in aliqua approbata Universitate Studii generalis promotus & Verbi Dei egregius Prædicator*, qui cum vix haberi posset ob pastoralium redituum penuriam, eos Anno 1560. XVII. Kal. Aug. Lebuinianâ Canoniâ & Præbendâ locupletavit *Pius* IV. Pontificiam dispositionem Anno 1564. 7. Decembris, laudavit firmavitque *Philippus* Hispaniarum Monarcha. Quæ autem onera Parocho incubuerint, juramentum subjunctum, cujus religione tenebatur, palam faciet.

Ego N. Curatus Ecclesiæ sive Capellæ B. M. Da-„ vent. juro ad hæc Sancta Dei Euangelia quæ manu „ mea corporaliter tango, quod ab hac hora in antea ero „ fidelis huic Ecclesiæ Daventriensi ac obedientiam & „ honorem Decano ac Canonicis ibid. & eorum Majori-„ bus in omnibus exhibebo, nisi Deus ad majora me vo-„ caverit: privilegia, consuetudines & Statuta ipsius „ Ecclesiæ fideliter observabo, nec ullas contentiones, „ rixas aut conspirationes aliquas adversus ipsam Eccle-„ siam, Decanum, Canonicos Daventrienses seu quam-„ quam personam ipsius Ecclesiæ suscitabo vel assumam, „ nec suscitanti aut assumenti assistam, sed resistam pro „ posse & nosse: sic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei „ Euangelia. „

Item confiteor & recognosco vobis Dominis Deca-„ no & Capitulo Ecclesiæ S. Lebuini Daventriensis, me „ & meos successores in dicta Ecclesia sive Capella B. „

„ M. teneri & esse obligatos: Imprimis quod ego & mei
„ successores pro tempore Curati Ecclesiæ sive Capellæ
„ B. M. supradictæ juxta consuetudinem ipsius Ecclesiæ
„ S. Lebuini Daventriensis hactenus observatam & à me-
„ moria hominum inconcusse tentam debemus & de jure
„ tenemur tempora vacationis ipsius Ecclesiæ sive Ca-
„ pellæ B. M. supradictæ à Decano Ecclesiæ S. Lebuini
„ Daventriensis pro tempore curam animarum & Reli-
„ quiarum custodiam ac admissionem, investituram ip-
„ sius Ecclesiæ B. M. cum solemnitatibus ad hoc debitis
„ & consuetis recipere, ac Decano & Capitulo Ecclesiæ
„ S. Lebuini Daventriensis prædictæ obedientiæ, fide-
„ litatis, honoris & reverentiæ præstare juramentum,
„ prout etiam ego facio & præsto vobis Dominis Deca-
„ no & Capitulo suprad. Insuper jurisdictioni, corre-
„ ctioni vestrorum tanquam meorum Ordinariorum
„ stare in omnibus & per omnia, prout etiam me sponte
„ & libere offero, & per juramentum meum vobis nunc
„ præstitum super hoc sine omni contradictione vel ex-
„ ceptione facere promitto, prout etiam alii Vicarii Ec-
„ clesiæ S. Sebuini facere & observare sunt consueti.
„ Item confiteor quod ego & mei successores seu mei Ca-
„ pellani debent & tenentur populo Parochiæ Ecclesia-
„ stica ministrare Sacramenta, eorum etiam Confessio-
„ nes audire, prout hactenus temporibus retroactis fuit
„ observatum, aliis tamen Ecclesiæ nostræ consuetudini-
„ bus & juribus in præmissis semper salvis. Item confiteor
„ pro me & meis successoribus quod nec ego nec mei Ca-
„ pellani debent aut possunt exequias aliquorum fune-
„ rum aut aliorum quorumcunque infra ipsam civitatem
„ seu parochiam decedentium in Ecclesia B. M. perage-
„ re, nisi eorum exequiæ prius in superiori Altari majoris

Ec-

Ecclesiæ peractæ fuerint,prout de aliis extra ipsam Ci-„ vitatem decedentibus hactenus est consuetum fieri: „ Exequiæ tamen parochianorum extra partes deceden-„ tium ac puerorum infra ætatem duodecimi anni eo-„ rum decedentium fiant prout hactenus fieri est consue-„ tum omni fraude & dolo in præmissis exclusis. Item „ recognosco quod ego & mei successores in omni Festo „ majori & duplici Vesperas & Missas dici ita tempe-„ stive & mane celebrare & cantare teneamur & debe-„ amus, prout etiam prædecessores mei consueverunt, „ in Ecclesia B. M. prædictæ quod in Vesperis primis & „ summis Missis Ecclesiæ majoris, quando tamen exe-„ quiæ funeris aut introductiones Sponsarum & Spon-„ sorum specialiter non fuerint, ego & mei successores „ cum meis Capellanis aut saltem cum uno Capella-„ norum in Choro majoris Ecclesiæ ad cantandum „ & celebrandum cum populo ipsius Parochiæ possint „ interesse, nisi forsitan aliquoties propter alia impedi-„ menta rationabilia ipsi Decanus & Capitulum majo-„ ris Ecclesiæ mecum aut aliquo meorum successorum „ velint super hoc gratiose dispensare ad tempus vel „ in toto. Item recognosco quod ego ipse aut mei suc-„ cessores aut Capellani mei tenemur aquam benedi-„ ctam ante Processionem projicere in solemnitatibus „ Festorum, dominicis diebus, Rogationibus ac alias „ quandocunque per ipsum Collegium Processio vel „ Statio fit aut fieri consuevit. Item ego & mei succes-„ sores debitum nostrum quantum ad Missas nostras in „ Ecclesia majori in Altari S. Crucis diebus Dominicis „ & festivis, ac feriis sextis & aliis diebus, cum occur-„ rerit, pro defunctis cantandis vel legendis etiam quo „ ad pulsationem in majori Ecclesia prædicta, & ad „ di-

„ dicendum ſymbolum in ambone majoris Eccleſiæ
„ ipſi populo Parochiæ Dominicis diebus horis debitis
„ & conſuetis ac determinatis conſervabimus, & De-
„ cano & Capitulo Eccleſiæ prædictæ nos conforma-
„ bimus: ſervitores quoque Fabricæ ipſius Eccleſiæ
„ majoris Verbum Dei proponentes in ipſa Eccleſia
„ majori non impediemus quovis modo. Item reco-
„ gnoſco quod ego & mei ſucceſſores pro tempore Cu-
„ rati in Matutinis & Miſſa Chriſti in Eccleſia B. M.
„ prædicta in nocte Chriſti facienda non debemus
„ nec poſſumus ipſam Miſſam in Eccleſia B. M. inci-
„ pere ante Offertorium Miſſæ ſummæ Chriſti majoris
„ Eccleſiæ, ut eſt moris, ſed ipſo Offertorio in Miſſa
„ Chriſti majoris Eccleſiæ finito Miſſam in Eccleſia
„ B. M. incipiemus & non ante, ut eſt moris, & taliter
„ nos habebimus ego Curatus prædictus & mei ſuc-
„ ceſſores in pulſatione & Matutinarum inchoatione ac
„ Miſſæ cantatione, ne aliquod præjudicium vel dam-
„ num Eccleſiæ majori vel ipſis Decano & Capitulo in
„ oblationibus & aliis ſuis Officiis divinis quomodoli-
„ bet generetur. Item in diebus Natalis Chriſti, Paſchæ
„ & Pentecoſtes poſt prandium in Eccleſia majori &
„ non in Eccleſia Mariæ ſermo ſolemniter fiat ad popu-
„ lum ut eſt moris & hactenus obſervatum: Sermoni-
„ bus etiam aliis quibuſcunque temporibus in Eccleſia
„ majori faciendis, prout hoc ipſis Dominis Decano &
„ Capitulo videbitur expedire, ego & mei ſucceſſores
„ nullatenus contradicemus nec eos impediemus dire-
„ cte vel indirecte per nos vel per alium ſeu per alios
„ qualitercunque. Item ego & mei ſucceſſores ſeu noſtri
„ Capellani pro tempore univerſas & ſingulas obſer-
„ vantias, conſuetudines laudabiles & ordinationes alias
hacte-

hactenus in Ecclesia majori observatas observabimus, „
& præsertim in censuris Ecclesiasticis observandis in- „
timandis, Interdictis tenendis, Priori Montis S. Ni- „
colai, & Fratribus Minoribus per nostrum Custo- „
dem, prout hactenus fieri est consuetum, ea insi- „
nuandis ac aliis quibuscunque hactenus laudabiliter „
observatis nos conformabimus fraude & dolo penitus „
exclusis in præmissis. Item quod ego & mei successo- „
res possumus recipere duos vel tres Capellanos, quos „
in eorum receptione tenemur præsentare Decano & „
Capitulo, seu Decano absente Seniori Canonico & „
Capitulo, qui postquam admissi sunt tenentur & de- „
bent ipsis Decano & Capitulo prædictis promittere „
ponendo manus supra pectus eorum fidelitatem & „
honorem & reverentiam fide ad hoc præstita corpo- „
rali. Item promitto quod ego vel mei Capellani vel „
successores mei non possimus nec debeamus prædicare „
vel dogmatizare quod Ecclesia sive Capella B. M. „
prædicta sit matrix Ecclesia præsentis Oppidi Da- „
ventriensis: sed quod vera matrix Ecclesia sit Ecclesia „
S. Lebuini prædicta. Aliis consuetudinibus, juribus „
& libertatibus Ecclesiæ S. Lebuini prædictæ in omni- „
bus & per omnia semper salvis, ad quæ omnia & singu- „
la prædicta ego pro me & meis successoribus libere „
ac propria voluntate me obligo & confiteor omnia „
prædicta puncta fore vera, promittens bona fide & „
per meum præstitum juramentum dictæ Ecclesiæ „
S. Lebuini Daventriensi prædicta omnia & singula „
effectualiter adimplere, nec unquam ea infringere „
aliqua occasione, seu contravenire verbis vel factis „
per me vel per alium aut alios directe vel indirecte „
quovis colore quæsito de jure vel de facto. Et quia „

„jus præſentandi ad Parochialem B. M. V. quoties va-
„cat, Burgimagiſtris Scabinis & Conſulibus, confe-
„rendi & inveſtiendi Decano & Capitulo Daventrien-
„ſi per literas Apoſtolicas (de Anno 1534) mihi præ-
„lectas & declaratas perpetuo gratioſe conceſſum eſt,
„ut eiſdem ſatisfiat; juro quod Chriſtianum gregem
„curæ & fidei meæ creditum & commiſſum exemplari
„ac probata vita & prædicatione verbi Dei juxta Sta-
„tuta SS. PP. & decreta Reverendiſſimorum PP. ad lau-
„dem & honorem Omnipotentis Dei ac animarum
„ſalutem ſincere & fideliter inſtituam, & reliqua quæ
„in dictis literis continentur ſervabo: ita ma Deus ad-
„juvet & hæc Sancta Dei Euangelia. Quibus Anno
„1570. in die S. Jacobi Capitulum & per ſuos depu-
„tatos Senatus articulos ſeqq. addidit. Primo, reſidebit
„in domo dotis. 2. per ſe conciones ad populum ha-
„bebit adminiſtrabitque Sacramenta quibuſcunque:
„exceptis contagioſis quos ad Sacellanos poterit remit-
„tere. 3. Onera Eccleſiæ & curæ annexa diligenter
„curabit. 4. Bona Eccleſiæ neutiquam alienabit ſed
„alienata recuperare ſtudebit. 5. Sacellanos eliget
„doctos, probos & zeloſos. 6. Paſtoratum & ei an-
„nexum Canonicatum ſine Capituli & Senatus con-
„ſenſu non reſignabit nec permutabit, neque diſponet
„de Beneficiis quæ ſuo in turno ei obvenient. 7. Ca-
„pitulo & Senatui tanquam ſuis Patronis omnem fi-
„delitatem exhibebit. 8. In hiſce culpabilem poſt tri-
„nam admonitionem Capitulum à fructibus ſuſpen-
„det. 9. Defuncti hæredibus alii non cedent fructus,
„niſi quouſque vivo debebantur, reliqui applicabun-
„tur fabricæ domus dotis & Sacellanorum ſuſtenta-
„tioni. Ultimus ab Anno 1587. huic Eccleſiæ præ-
fuit

fuit Paſtor Henricus Fockinck, ante apud Swollanos „ Parochus D. Michaelis, in ea „

Vicaria.
1. *S. Annæ* : cui Lebuinianum Capitulum Miniſtrum legit.
2. *S. Jacobi*: cujus Patronatum Parochus obtinet.

Et

Officium.
1. *S. Catharinæ* : cujus miniſter incruento paratu primus Sacrificium offert feria IV.
2. *S. Barbaræ* : ſed jam Anno 1571. viſitante hanc Eccleſiam Reverendiſſimo *de Monte* emortuum.
3. *Ven. Sacramenti*: cujus Anno 1572. potiebatur patronatu *Rodolphus à Twickeloo.*
4. *Fraternitatis Ven. Sacramenti* cum debito Sacrificii quotidiani.
5. *Fraternitatis Compaſſionis B. V. M.* cujus deſervitor ſolenni apparatu in Sabbatho Presbyterium exercet.
6. *SS. Annæ* & *Mariæ Magdelenæ.*

Anexa eſt huic Eccleſiæ CAPELLA *Ven. Sacramenti*, at nunc ab ea ſeparata & in duas privatas ædes diviſa ad cujus Aram

Officium.
Unum, cum onere duplicis Sacri Anno 1447. approbante eodem anno *Rudolpho* Epiſcopo Traject. conſanguineis collatione reſervatâ, inſtituit *Henricus Bruyns.*
Alterum (quod à ſuo poſſeſſore ſub Sacro ſolenni tria Sacrificia exigit : feria III. de Sanctiſſima Triade, funerale feria VI. & Marianum in Sabbatho) Anno 1502. à *Gerardo Bruyns* ortum accepit & dotem.

Sequens *Wilibrandi* diploma de dotatione Capellæ *S. Lamberti*, cum nesciam ubi illa extiterit, nisi forte in Traject. Præsulum Aula Mariano fano olim contigua, hic visum inserere.

„ W. Dei gratia Traject. Episcopus præsens scri-„ptum inspecturis salutem in Domino. Ut ea quæ „aguntur in tempore processu temporis non laban-„tur, sed robur optineant firmitatis, debent memoriis „hominum & litterarum testimonio æternari. No-„tum ergo esse volumus tam præsentibus quam futu-„ris, quod nos pro animæ nostræ salute *Capellam S.* „*Lamberti in Daventria* dotare volentes, Decimam „nostram in *Wesope* in honore *S. Lamberti* contulimus „ad eandem in puram elemosinam, eo quod prius do-„tata non fuerat, Sacerdotibus ejusdem Capellæ per-„petuo possidendam: quoniam cum essemus in die „*Beati Lamberti* cum exercitu contra Drentos apud „Anen, Villa & suburbium castri Covordiæ exustum „exstitit à nostris hominibus ipso die, quare votum fe-„cimus quod ob hanc victoriam Beato *Lamberto* factu-„ri essemus . . . . & honorem, quod in prædicta „Capella adimplere decrevimus prædictam ei Deci-„mam conferendo. Ut autem hæc rata maneant, præ-„sens conscriptum Henrico ejusdem Capellæ pres-„bytero suisque successoribus dedimus in munimen. „Acta sunt hæc Daventriæ Anno Domini mill. cc. xxx. „pridie Idus Julii. Testes hujus . . . . sunt Antonius De-„canus & Capitulum Daventriense, Ecbertus Præ-„fectus in Groninge. Hermannus & Bernhardus Fra-„tres de Rode. Pelegrimus de Putten. Burchardus „de . . . . Goswinus & Johannes Fratres, Leo, „Hartbertus Drento, ministeriales Daventrienses &

quam

quam plures alii Clerici & Laici ex ipſo Authographo „ cujus ob abbreviata verba & fugitivos characteres „ lectio difficilis. Ea ultimo Oppidi incendio videtur „ incinerata & ſuis tumulata ruinis. „

TERTIA montis dorſo incuba, turri duplici à fronte conſpicua & in corpore Crucis in modum extenta *S. Nicolao* ſacra altera eſt Parochialis, quæ natales ſuos circa ſeculum XII. habuit vel paulo ante, quando & è *Vaerle* Monaſterio Coeſveldiæ vicino ad curam ejus *Norbertini* Canonici evocati: conditiones, in quas Capitulum & Abbas poſtea Præpoſitus Vaerlenſis tandem poſt multas altercationes conſenſêre, exprimit è copia authentica ſequens inſtrumentum.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Amen. „
Cum antiquæ conſtitutionis ſive compôſitonis ordina- „
tio partibus undecunque inter ſe diſſidentibus inter- „
rupta pro bono pacis reformando diligenti diſcretorum „
ſolertia permutatur, neceſſe eſt ut abolitis inſtrumen „
tis ſive Romanorum Pontificum ſive aliorum Epiſco- „
porum atque omnibus his abjectis, quæ habitæ diſ- „
cordiæ memoriam revocare poſſunt, novæ forma „
compoſitionis novi ſcripti teſtimonio innovata fulcia- „
tur: actum eſt ita, quod Conventualis Eccleſiæ in „
Daventria Canonici, dum ſuper Capella quadam „
in Monte intra Parochiam eorum ſita adverſus Fra- „
tres Varlarenſes, qui ad eam procurandam quando- „
que fuerant vocati, multas querelas actitaſſent & hinc „
inde damnoſe diu diſceptaſſent, tandem mora tem- „
poris utriuſque partis perturbationem imminuente „
Conventualis Eccleſiæ Decanus & Canonici cum Ab- „
bate de Varlare & quibuſdam ejus Fratribus in Capi- „
tulo Daventrienſi amicabiliter conſederunt, & com- „

„ promiſſione in arbitos facta præteritæ liti renuntiantes
„ formam ab eis ordinatam & propoſitam parili voto ad-
„ miſerunt. Statutum eſt ergo inſtrumenta, quibus
„ Varlarenſes innitebantur, igne conſumi & ſubſcrip-
„ tam formam perpetuo ſervari, quæ talis eſt: Conven-
„ tualis Eccleſia ſicut à fundamentis habuit jus & domi-
„ num Parochiæ totalis obtinens ab auſtrali parte fori,
„ quod vulgo *Brinck* dicitur, reliquam partem Civita-
„ tis cum villis extra muros ab *Eſven* in auſtrali parte
„ paludis: quæ vulgari vocabulo *Vene* nuncupatur,
„ poſitis Capellæ in Monte ſub hac conditione conceſſit,
„ quod infra terminos hos tantum non ultra ſacerdos
„ Montanus, ſi pro voluntate aliquorum fuerit invi-
„ tatus, tam in infirmis viſitandis quam in mortuis ſe-
„ peliendis, ſive parvulis, ſi parentes voluerint, bap-
„ tizandis, curam adminiſtret, quia liberum relictum
„ eſt his omnibus arbitrium eligendi utrum à Conven-
„ tualibus vel eorum Plebano, ſive à ſacerdote Mon-
„ tano velint viſitari, vel ubi ſe rogaverint ſepeliri: ex-
„ cipitur ab hac cura mulierum partu imminente domi
„ reſidere debentium oblatio, ſive poſt purgationem
„ earundem introductio, ſponſorum ſponſarumque
„ receptio: hæc ſibi reſervat & hac prærogativa gau-
„ dere debet Mater Eccleſia: quin etiam plebanus Ma-
„ tricis Eccleſiæ, ſi ab aliquibus fuerit invitatus, libe-
„ ram habeat præſcriptos terminos frequentandi licen-
„ tiam, ut qui voluerit eum viſitet, ubi ſepeliri ve-
„ lit, audiat. Sed Montanus Sacerdos ad omnem ſu-
„ ſpicionem vitandam, ne vel exhortatione vel de hor-
„ tatione ſua damnificari videatur Conventualis Ec-
„ cleſia, terminos diſtinctos occaſione viſitandi vel
„ Vigilias decantandi nullatenus egrediatur, nec in
ex-

exequiis Canonicis immiſceatur : quicunque tamen „ fidelium ubicunque manentium in animæ ſuæ re- „ medium de facultatibus ſuis ei quicquam largiri vo- „ luerit, in pace accipiat. Ad recompenſationem igitur „ damni Canonicorum, quod ex hac diſtinctione ſuæ „ Parochiæ videntur habere, Sacerdos Capellæ præ- „ ſidens ſexaginta ſolidos annuatim certis temporibus, „ videlicet Dominica poſt Circumciſionem viginti ſo- „ lidos, Dominica in Albis viginti ſolidos, Dominica „ poſt Nativitatem Beati Johannis Baptiſtæ viginti ſoli- „ dos ſub tali pœna Canonicis exhibebit : ut ſi con- „ dictis terminis non ſolverit, Capella ſub interdicto „ ſit, uſque dum diœceſano Epiſcopo de promiſſi tranſ- „ greſſione & Canonicis de damno ſatisfaciat & noviſ- „ ſimum aſſem perſolvat. Ut igitur hujus tranſactio- „ nis ordinatio rata ſit in perpetuum & inconvulſa, „ placuit eam in duabus chartis conſcribi, unam Do- „ mini Trajectenſis Epiſcopi munitam impreſſione ap- „ pendentibus Daventrienſis Decani & Capituli ſigil- „ lis in Monaſterio Varlarenſi reponi, alteram Domini „ Monaſterienſis Epiſcopi ſigillo & Abbatis ac Eccle- „ ſiæ Varlarenſis ſigno firmatam in Eccleſia Daven- „ trienſi dimitti. Actum eſt ita in Capitulo Daven- „ trienſi Anno Incarnationis Dominicæ M. C C. V I. „ Indict. I X. Epacta I X. concurrente V I. Traject. „ Cathedræ præſidente Domino Theoderico Venera- „ bili Epiſcopo, anno Epiſcopatus ejus I X. Teſtibus „ quorum nomina ſubſcripta ſunt præſentibus, Domi- „ nus Albertus Livonenſis Epiſcopus Capellæ in Mon- „ te dedicator. Jordanus Abbas in Varlare cum Fratri- „ bus ſuis Henrico Priore & Walderico. Canonici Da- „ ventrienſes Henricus Decanus, Joannes, Herman- „ nus,

„ nus, Wolterus, Lefordus, Antonius præſentis Cartæ
„ Notarius, Otto, Gerlacus, Rotgerus, Petrus, Theo-
„ doricus. Laici Arnoldus de Epſe, Lambertus de Wot-
„ to, Vito de Sutphene, Ludolfus Alverici filius, Lu-
„ dolfus Nicolai filius, Gereboldus, Hartwicus, Chri-
„ ſtianus, Wernerus, Joannes de India, Heinricus de
„ Herveſum & cæteri quam plures.

Is qui præeſt huic Eccleſiæ titulo *Prioris* inſignitus feſtivis diebus ſacerdotio fungitur, & quatuor ſummis ſolennitatibus divini Verbi præconem agit, reliquo tempore tribus, quos alit, Sacellanis Euangelium & ſuggeſtum concredit. in ea

1. *Dolorum B. M. V.*
2. *S. Joannis Baptiſtæ*: cujus poſſeſſor trina vice Presbyterium exercet.
3. *S. Nicolai.*
4. *SS. Mariæ Magdalenæ & Martini*, cujus fundator & cum dote 36. mald. ſiliginis præcipuus locupletator *Lubbertus Weuſthof* Parochus Deldenſis, *Pelegrimus ter Bruggen*, *Everardus Dirckx*, *Henricus Puys* & *Theodorus Hoyer* Ædiles, ex conſilio & cum ſubſidio præcipuorum Parochianorum, penes quos eſt etiam collatio ſed in Canonicum non officialem Vaerlerenſem: in hujus autem defectu ſubſtitui poteſt aliquis è Clero ſeculari: poſſeſſor obligatur ad Chorum & quatuor Sacrificia celebranda, primum feria III. reliqua ſub Sacro ſolemni ad arbitrium *Prioris*. *Ex Lit. fund.* quæ habent annum 1441. & Vig. S. Martini,

tini, quas Anno 1444. 2. Aprilis firmavit *Rhodolfus* Trajectensis Episcopus.

Vicaria { 4. *S. Catharinæ* per *Joannem de Ockenbroeck* & *Hesselum Averenck* ex bonis *Wendelæ*: viduæ *Joannis Sprengerss* Civis Daventriensis enata Anno 1421. in Festo SS. Victoris & Gereonis : cujus collatio penes Præpositum Vaerlerensem sed in Canonicum Norbertinum sub onere residentiæ, Chori & IV. Sacrorum, quæ ferialibus diebus intra 7. & 8. horam, festivis autem sub Missa solemni etiam tempore alio juxta *Prioris* arbitrium *in Lit. fund.* celebranda præscribuntur.

6. *S. Crucis.*
7. *S. Annæ.*
8. *S. Anthonii.*
} Cum trino Sacrosancti libaminis offerendi ministerio.

9. *S. Georgii* : ea bona vice suo possessori incruentam Sacrificationem demandat.

10. *Ven. Sacramenti.*

11. *Joannis Euangelistæ.*

12. *S. Sebastiani*: quæ quotidianum Sacerdotii usum suo ministro per *Priorem* assumpto præscribit.

13. *S. Barbaræ*: cujus possessor etiam agit Organistam.

XENODOCHIA

Illustriora sunt:

S. Spiritus: cujus Ecclesia quatuor habet Vicarios & duo quotidie Sacrificia, unum hora 7. alterum hora 10. sed quæ post Xenodochii translationem in Gerardinum

num Parthenæum excisa est: in eo etiam pauperes advenæ triduanum inveniunt hospitium: prior fundus cum ædificiis divenditus in privatorum domicilia transiit.

S. Gertrudis cum sua Capella pro contagiosa lue contaminatis.

Voorstianum cum sua Capella & Sacerdotio.

S. Elisabethæ cum Capella: quod eorum hospitium est quos phrenesis dementavit.

Ven. Sacramenti.

Orphanotrophium olim in platea Norimbergica, at post Monialium exterminium in loco, in quo nunc floret, transplantatum.

S. Georgii suburbanum pro lepra infectis: id Anno 1572. 13. Julii â Fæderatorum Zutphan. præsidio combustum nudos parietes etiam sacelli ostentat, id nunc in Civitate sedem habet Xenodochio S. Elizabethæ contiguum.

Reliquæ, quæ ingentem numerum conficiunt, non attexo, cum dixisse sufficiat, qualis vere fuit, in pauperum fomentum & solatium prodigam fuisse Majorum misericordiam.

ASCETERIA MASCULINA

Quaternario numero floruere. Primum *D. Nicolao* nuncupatum *Canonici Regulares Ord. Præmonst.* sive *Norbertini* excoluerunt sub regimine *Prioris* quem è suo Collegio submittebat Præpositus in *Vaerle*: de quo in *Circulo Westphalico Stangefolius Anno* 1123. *Godofridus Comes Cappenbergensis consentientibus Fratre Ottone ac conjuge sua Friderici Comitis Arnsbergensis filia Comitatum Arcemque suam Cappenbergensem*,

ſem, item Cloſtar atque Varlar divino honori ac obſequio mancipavit ibid. tria magnifica Monaſteria Ord. Præmonſtrat. erigendo liberaliſſimeque dotando. Noſter autem Prioratus (cujus in *Chron. Ord. Præm. Myræus* non meminit) in interitu ſeculi undecimi exortus eſt quando & eidem Nicolaitica Parochia maritata, cui è Vaerlenſi Cœnobio aſſumpti præter alios, quorum nobis ignota nomenclatura, præfuere.

Theodoricus Anno 1353.

Albertus Cuer. Anno 1392.

Joannes de Graeſs. poſt abdicatum Prioratum in eundem iterum immiſſus 6. Novembris Anno 1493. abiit è vita 17. Mart. Anno 1509.

Gelmerus Beckum 27. Mart. eidem ſurrogatus è vitæ ſtatione deceſſit 7. Maii Anno 1517.

Joannes de Remen: ei contagioſa lues vitæ ſtamen abrupit 20. Decemb. Anno 1521.

Gerardus de Remen, cui ad Vaerlenſem Præpoſituram evecto

Joannes Enckelſem ſubſtituitur Anno 1527.

Hermannus van den Clooſter vitæ valedixit Anno 1579. cui eodem anno 18. Aug. datus ſucceſſor

Wolterus ab Heuvel: quo renuntiante curæ ſuæ, eam in ſe recepit

Henricus van der Cappellen 6. May, Anno 1587. qui & eandem depoſuit 13. Octob. ejuſdem anni, cui ſeſe ſuccollavit

Everardus Vos 17. Novemb. qui & agmen clauſit.

Secundum in amplo fundo & inſigni ædificio (de quo præter Eccleſiam & pauca aliquot domicilia nihil modo ſuperſtes) *Eleonora Eduardi* Angliæ Regis filia & *Reinaldi II.* Geldriæ Comitis uxor ſub annum

num 1335. quo hic Daventriam & Transisulaniam reliquam à Joanne Diestio Hierarcha Traject. pignoris loco tenebat, *Fratribus Conventualibus S. Francisci* construxit patrio idiomate dictum *ten Breuzen*: quos & inquilinos habuit usque ad annum 1569. quo pridie SS. Joannis & Pauli vel assumere strictiorem Regularis vitæ observantiam vel loco cedere compulsi postremum maluere: intellecto enim, dum forte decantandis Vesperis in Choro insisterent, adventu *Fr. Angeli Aversani* ex mandato Pii IV. Commissarii Apostolici Officio divino intermisso diffugerunt. Observantes ex voto nidum vacuum adepti eumdem occuparunt, usque dum & eos nupera Religionis alteratio profligavit. Ecclesia deservit Concionibus matutinis.

Tertium in capite Plateæ Norimbergicæ situm, quod suo excidio ædes novo foro contiguas ampliavit, possedere *Cellitarii* vulgo *Cellebreurs* Christianæ Charitatis obsequiis & præsertim curæ infirmorum & miserabilium personarum mancipati: quo autem anno & quibus ducibus hæc Colonia hic consederit nullæ nos memoriæ edocuere.

Quartum fuit *Fratrum* sive *Clericorum in communi viventium* collegium celeberrimum & domus primitiva, cui à Ven. Domino Florentio primo ejus Rectore nomen *Domus Domini Florentii*, in cujus ædibus Ven. Magistri *Gerardi Magni* consilio primitus etiam adunati fuere: sed quod illæ essent annexæ Vicariæ Paulinæ in Lebuiniana Basilica ideoque deserendæ post *Florentii* decessum, Domicella *de Runen* postmodum illisis seculo calcibus Canonissa in Diepenveen suas, ad quas dabatur introitus in platea vulgo *de Pontstegel*, ubi etiamnum exstat porta juxta Lammianum Parthe-

næum,

næum, Fratribus, recepta ab eis domo angustiori iisque incommoda in platea vicina *de Engestrate*, Anno 1391. liberaliter obtulit & ab invito Magistratu tandem per proprios consanguineos doni probam extorsit. E loci membranis asscribo commutationis seu potius donationis Instrumentum.

In nomine Domini, *Amen*. Anno Nativitatis ejusdem M. CCC. XCVI indict. quarta, Mensis Novemb. die XVII. hora Vesperarum vel quasi Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Bonifacii divina providentia Papæ noni anno octavo in mei Notarii publici & testium infrascriptorum præsentia personaliter constituti discreti viri Magister & Domini Florentius Radewini & Joannes Brinckerinc Presbyteri, ac Venerabilis Domina Swedera honorabilis viri Domini Johannis quondam Domini de Runen Militis relicta, volentes ad perpetuam rei memoriam providâ diligentiâ adhuc in corpore superstites super quadam permutatione inter ipsos scilicet Florentium & Johannem prædictos & piæ memoriæ quondam Dominum Joannem de Gronde ex una, & dictam Dominam Swederam parte ex altera facta de domibus suis in oppido Daventriensi Traject. Diœceseos, una in *Pontstegele*, altera in *Engestrate* vulgariter dictis plateis situatis publicam & manifestam notitiam ac literarum super hujusmodi permutatione editarum pro parte declarationem tradere, ne videlicet ipsis viam universæ carnis ingressis hoc in futurum posteris suis foret vel fierit ambiguum, cujus ignorantia in divini cultus præcipuum timeretur vergere detrimentum, recognoverunt, declararunt ac publice protestati sunt,

 quod

„quod hæc præſcriptarum domorum inter ipſos Do-
„minos & dictam Dominam permutatio ea forma,
„modo & intentione, ut hic inferius ſubſequitur, fuit
„legitime facta & hucuſque inter eos rata habita, prout
„etiam rata habetur in præſenti & haberi volunt &
„cupiunt in futurum, licet principales literæ ſuper
„hoc prius editæ id minus expreſſe aut nimis confuſe
„& prolixe, prout iidem aſſeruerunt, comprehen-
„dant: videlicet quod in domo prætacta ſita in *Pond-*
„*ſtegele*, quæ nunc vigore ejuſdem permutationis ad
„ipſos Dominos Magiſtrum Florentium & Johannem
„Brinckering & eorum ſocios noſcitur pertinere, de-
„beant continue quatuor vel plures Presbyteri cum
„octo vel pluribus Clericis & aliquibus familiaribus
„inhabitare, qui quibuſdam obſtaculis præpediti ad
„ingreſſum Religionis non ſunt idonei, vel aliter ſe-
„cundum ſuam voluntatem inſpirati Religionem in-
„gredi non proponunt, ſed in ipſa domo perſeveran-
„ter uſque ad finem volunt in divino ſervitio perma-
„nere, ac in humilitate, caſtitate cæteriſque virtutibus
„viventes Altiſſimo devotum & debitum memores
„Dominæ Swederæ prædictæ perſolvere famulatum,
„atque in ſociali vita alterutrius onera portantes ſe-
„cundum Chriſti & Eccleſiæ mandata ſe in divino ſer-
„vitio virtutum ſtudiis & bonis operibus exercere. Qui
„etiam Presbyteri & Clerici inhabitantes alios devo-
„tos & bonæ voluntatis homines hoſpitandi deſiderio
„ad ſe divertentes tanto temporis ſpacio, ac tali hoſpi-
„tandi debito & congruo modo hoſpitare debeant
„quanto & quali ipſis Presbyteris & Clericis ſecun-
„dum ampliorem gloriam Dei & voluntatis ejus bene-
„placitum viſum fuerit expedire: ac etiam præcipue
quoſ-

quoſdam Clericos attrahere & allicere & ſecum hoſpi- „ tare, qui affectati ad Religionis introitum in Windes- „ hem vel in aliis Monaſteriis ſibi ſubjectis & adunatis „ in prædicta domo deſiderant hoſpitari, ut probata „ voluntatis eorum conſtantia, ſi moribus animæ & cor- „ poris aptitudine reperti fuerint idonei, ad dicta Mo- „ naſteria, in Novitios reciperentur, ne ſubito è ſecu- „ lo egreſſi & leviter ad Religionem in Novitios ac- „ cepti poſtmodum turpius ejiciantur, vel quod pejus „ eſt, ne in habitu Religionis, animo tamen ſeculares, „ inquieti & inſtabiles in Religione permanſerint in pe- „ riculum & in ſcandalum plurimorum. Super quibus „ omnibus & ſingulis dicti Magiſter Florentius, Dominus „ Johannes Brinckerinck prebyteri, ac Domina Swedera „ ſibi per me Notarium publicum infraſcriptum fieri pe- „ tierunt publicum Inſtrumentum. Acta ſunt hæc in Op- „ pido Daventrienſi prædicto, in domo dicta Domus „ Magiſtri Florentii, ſub Anno, &c. Quibus ſupra præ- „ ſentibus item diſcretis viris Theodorico Tecrode & „ Giſeberto Utenhove Clericis Traject. Diœceſeos te- „ ſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis. Et ego „ Gerardus Sconover Clericus Traject. Diœceſeos, &c. „

Ejuſque hæc per Priorem de Windeshem *Joannem Vos* ulterior declaratio:

In nomine Domini, Amen. Anno Nativitatis ejuſdem „ M. CCC. XCVI. Indict. quarta, menſis Novemb. „ die XXIV. &c. In præſentia mei Notarii ſub- „ ſcripti & teſtium infraſcriptorum perſonaliter con- „ ſtituti Religioſi ac honeſti viri Frater Johannes Vos „ Prior Monaſterii in Windeshem; Frater Arnoldus „ Kalkar Subprior, Frater Goſwinus Tyaſen & Frater „ Henricus Balverden ejuſdem Monaſterii Canonici „ Re-

„ Regulares Diœceseos Traject. volentes pia ac religiosa
„ devotione providaque sollicitudine Presbyteris &
„ Clericis in Daventria simul in societate caritativâ
„ habitantibus, & in quadam domo ad hoc ipsis à Ve-
„ nerabili Domina Swedera quondam Domina de Ru-
„ nen pro alia quadam domo collata commorantibus,
„ & præcipue eorum posteris seu successoribus caritati-
„ ve, quantum ipsi poterant, providere, ne videlicet,
„ præmissi & Presbytri & Clerici & præcipue eorum
„ posteri pro tempore in præmissa domo commora-
„ turi facile ea pietatis opera desererent, & ab his de-
„ votionis exercitiis discederent, ob quæ, ut in eadem
„ domo fieri & actitari deberent, domus ipsa origina-
„ liter fundata & finaliter est collata, hactenus quæ in
„ eadem domo fieri sunt consueta, quod utique veri-
„ similiter timetur fieri si in futurum in ipsa domo
„ commorantes domus ejusdem & fundationis ejus ori-
„ ginem ignorarent, ac antecessorum suorum semitas,
„ modum vivendi & consuetudines de ipsorum me-
„ moria oblivio removeret. Ea propter præhabiti viri
„ religiosi Fr. Johannes Prior, Arnoldus, Goswinus
„ & Henricus domus ejusdem originis non ignari, sed
„ causam ortus & fundationis ejus, ac modum dona-
„ tionis & processum plenarie scientes volentesque per
„ me Notarium super hoc fieri publicum Instrumen-
„ tum ad memoriam futurorum, affirmabant ac pu-
„ blice protestabantur omnia & singula secundum mo-
„ dum & formam, prout consequenter annectantur.
„ videlicet quod temporibus ante lapsis priusquam Mo-
„ nasterium ipsorum in Windeshem fundaretur Vene-
„ rabiles viri Domini Johannes de Gronde piæ memo-
„ riæ, Magister Florentius Magister in Artibus & per-
petuus

petuus Vicarius Ecclesiæ S. Lebuini Daventriensis & „
Johannes Brinckering Traject. Dioeceseos videntes in „
Civitate Daventriensi numerum devotorum Clerico- „
rum, qui vitam à mundo segregatam seorsum duce- „
re cupiebant, divino munere multiplicatum, ac ve- „
rentes ne eorum aliqui, si diutius in seculo reman- „
serint, periculis in ipso superabundantibus velut ma- „
ris spaciosi procellis periclitarentur, loca habitationis „
ipsis, quibus hujus mundi diluvium possent evadere „
reperire cupiebant ac domos condere atque construe- „
re laborabant: sane ab ipsis cum aliis sibi in hoc con- „
junctis constructo ac fundato Monasterio in Win- „
deshem pro mansione illorum, qui de prædictis Cle- „
ricis vel aliis tunc vel in futurum efficerentur religiosi, „
nec non pro refugio, utilitate & aditu eorum qui re- „
manserunt in seculo, ac aliquibus Clericorum inibi „
receptis & constitutis, adhuc plurimi in seculo re- „
manserunt, qui quibusdam corporis vel animæ de- „
fectibus præpediti Religionem ingredi non valebant, „
aut certe alterius propositi aut aliter divinitus inspira- „
ti (nam diversa sunt dona & modi vocationum) Re- „
ligionem ingredi non volebant seu non intendebant: „
quapropter iidem Domini Johannes de Gronde, „
Forentius & Johannes præscripti in seculo remanen- „
tibus & remansuris Clericis, ut securius & fortius „
custodia mutua muniti simul permanerent, domum „
in Civitate Daventriensi qua insimul habitarent con- „
struere nitebantur: habentes autem tunc temporis „
domum quandam parvulam eisdem pro talium Cle- „
ricorum mansione collatam, licet propter sui stricti- „
tudinem ad hoc minus congruam vel ineptam, hanc „
dictæ Dominæ Swederæ relinquentes, ac aliam quan- „
 dam

„ dam domum, cujus latitudo amplior & ſitus loci
„ aptior pro manſione talium Clericorum amplius con-
„ gruebat, non tam cambientes quam in donum ſeu
„ donationem recipientes, cum utique eſſet inæquali-
„ tas & ex parte altera exceſſus ſuperabundans, tali
„ animo, intentione ac conditione ipſi acceptabant, &
„ ſimili intentione, animo & conditione ipſa Domina
„ Swedera conferebat, ut ſcilicet ipſi Domini Johannes,
„ Florentius & Johannes prædicti acceptam domum
„ comminuerent & domum aliam ſecundum exigen-
„ tiam & convenientiam Presbyterorum & Clerico-
„ rum in locum ejus erigerent aptiorem, in qua vide-
„ licet domo conſtructa & parata continue quatuor
„ vel plures Presbyteri cum octo vel pluribus Clericis
„ habitarent, qui ipſius Dominæ Swederæ in orationi-
„ bus ſuis & devotis Dei famulatibus memores in pace
„ & concordia inſimul extra Religionem Chriſto Do-
„ mino deſervirent, quique alios Clericos & Laicos ad-
„ monentes & conſulentes ad mundi contemptum in-
„ ducerent, fugam ſeculi & Religionis introitum per-
„ ſuaderent, & præcipue quoſdam ſibi allicerent, &
„ ſecum hoſpitarent, ſi qui affectati deſiderarent, ut
„ probarentur, ut poſtea (ſi eorum probata voluntatis
„ conſtantia moribus animæ & corporis aptitudine re-
„ perti fuerint idonei) ad Monaſterium in Windeshem,
„ Fontis B. M. prope Aernhem vel aliud Monaſterio
„ Windeshem regulari viſitatione adunatum in Novi-
„ tios reciperentur, ut ſic etiam unio & charitas inter
„ ipſam domum Clericorum & ipſa Monaſteria melius
„ conſervetur, & primum propoſitum, quo Monaſte-
„ ria ſunt fundata, ut ſupra dictum eſt, melius & diu-
„ tius in integrum permaneat. Acta ſunt hæc in Mo-

naſte-

nasterio de Windeshem prædicto præsentibus discre- „
tis viris Henrico Walvis, Wilhelmo Vornken & Joan- „
ne Schutken Clericis Traject. Diœceseos testibus ad „
præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Wilhelmus Henrici Clericus Traject. Diœceseos publicus Notarius, &c.

Unde has ædes Dominus *Florentius* ex patrimonio *F. Lubberti ten Bussche*, quod hic patre, Zwollano scabino, universæ carnis viam ingresso ad ejus pedes deposuerat, Fratrum usibus aptavit, quibus & illi Paulinæ Vicariæ domicilium novæ plateæ oppositum multoque ære redemptum deinde conjunxerunt, delectati loco ubi Sanctioris vitæ tyrocinium posuerant. Habito jam fundo satis amplo destructis veteribus ædificia nova construxerunt, Anno 1441. domicilium Fratrum. Anno 1487. Aulam, coquinam, domum hospitum & utramque portam, solidas omnes & egregias structuras quæ etiamnum supersunt & Saniebuiniano Quæstori habitaculum præstant. Ecclesia nunc Illustris scholæ est Bibliotheca, in qua olim asservatum *Brachium S. Odiliæ* donum *Henrici de Noviomago* Generalis PP. Crucigerorum & à *Godefrido Thoorn* IV. Domus Præfecto ob miraculose receptam sanitatem argento inclusum, cujus etiam meminit *Banelius in Translatione S. Odiliæ* pag. 143. in *Ursulanis Vindiciis* Tom. 2.

Crombachius. Et *Petrus Trajecti* ac *Gerardus de Busco* Fratres Daventrienses in Vita *Ven. P. Joannis Hattemii*, qui illud cum *Reliquiis SS. Immæ & Juttæ* ex Huijensi Protocænobio Crucigerorum atque *Ven. Bedæ* ex Leodio attulerat: *quas ob id facile impetravit licet extraneus*

 esset

esset (notant Biographi) *eo quod illos, quos ipse converterat vel fratres nostri, atque illuc miserunt conversionis gratia, Monachos jam factos & in Prælationis officio constitutos plurimos invenerit.*

In hoc religioso domicilio Patresfamilias egerunt.

S. Florentius Radewijn Leerdamensis: is Pragæ Artium magisterio honoratus & Trajecti in Sanpetrino Collegio Canonicus, quo *Ven. Magistro Gerardo Magno* eruditionis ac sanctioris vitæ fama Belgium nostrum illustranti suarumque exhortationum industriâ animos seculo immersos ad pietatis cultum & cœlestia desideria revocanti familiarius adhæresceret; relicta Trajectina Canonia factus est Sanlebuinianus Vicarius & cum præcit. *Gerardo* Vitæ Communis instaurator ac propagator strenuus. Anno 1400. 24. Mart. ad superos translatus à vitæ sanctimonia celebris.

2. *Æmilius de Asschen* Geldroburanus sanguine & (quod est potius charisma) sanctitudine illustris: *Salomoni* pacifico comparatus, quemadmodum *Dominus Florentius Davidi* multis triumphis illustri. Thysi subtractus Anno 1404.

3. *Joannes Harlemius* post sextum præfecturæ annum regimini sororum Swollensium admotus & apud eas vita functus Anno 1435.

4. *Godefridus Thoorn* Meursiensis obiit Anno 1450. septuagenarius, cujus hoc metrum.

Tu qui venisti Domus hujus munere Christi
Pondus portare, noli portans replicare.
Ferre sed ut valeas sine murmure, sic tibi dicas:
Huc ancillari veni minime dominari:
Quod volo non agere veni, sed linquere velle:
Non ut honorarer, sed pro nihilo reputarer:

Huc

Huc castigari veni, non deliciari:
Huc mala patrare non veni, sed tolerare:
Huc veni stultum mundi vitare tumultum,
Fastum, livorem mentis luxusque tumorem:
Huc ut prodessem deveni, non ut obessem:
Non ut clamarem, vel persequerer, sed amarem.

5. *Egbertus ter Beeck* è parentela nobili & Wijensi Pago oriundus, sub quo non ædificiis solum sed & privilegiis aucta Domus è qua transiit in domum æternitatis Anno 1483.

6 *Theodoricus de Maseick* Lediensis, primo Rectoratus sui anno in Festo S. Jacobi vita simul & cura expeditus: horum omnium uti & Confratrum eorum (quos inter ob vitæ Sanctimoniam quamplures publica Ecclesiæ memoria dignissimi & *apud homines Margaritæ intra concham* juxta concinnam *Chrysostomi Hom. 7. in Epist. ad Coloss.* ac *Theodoreti Serm. 9. de Provid.* comparationem) res gestas accuratissime *Fratres* annotarunt, quas qui exscriberet ei integra volumina conficienda forent.

7. *Iaspar de Marburgo* Hassus Anno 1501.

8. *Gerardus de Hasselt* Anno 1508.

9. *Gerardus de Busco.*

10. *Joannes Caster* Anno 1520.

11. *Theodericus Zutphaniæ* Anno 1525.

12. *Laurentius Hildesheim.*

13. *Petrus Borcken.*

14. *Simon Drusiburgius* amotus à gubernaculo Anno 1561. eique surrogatus

15. *Arnoldus Heutemius* Fratrum cineribus appositus Anno 1569.

16. *Andreas* N. officio & familia exclusus ob de-

merita primo regiminis anno, eique ex Collegio Embricensi substitutus

17. *Henricus Wachtendonck.*

18. *Anthonius Bengevoert.*

19. *Godefridus Heussen* sub quo exstincta Familia & Fratrum hæreditas ad Civitatis Ærarium devoluta.

Curioso Lectori non ingratum suspicor, si attexuero sextuplicem hujus Instituti propaginem.

I. BELGICA.

Sub *Annuo Colloquio*, id namque Capitulo sive Comitiis nomen, Collegium habuit.

Daventriæ.

S. Gregorio inscriptum Anno 1376. quod fuit primum & origo cæterorum.

Hornæ.

S. Hieronymo Sacrum, obstetricante Ven. Sacerdote *Wilhelmo de Putten* indigena Anno 1385. enatum, ligneo sacello auctum Anno 1407. at una cum Domo & reliquis utensilibus ad contiguum S. Cæciliæ Parthenonem translatum Anno 1429. *Fratribus*, causam in *Hornano Chronico* non allegat *Velius*, inde discedentibus.

Zwollis.

S. Gregorio nuncupatum Anno 1393. de quo infra c. 7. §. 1.

Prope Schoonhoviam.

Mons S. Michaelis dictum vulgo *inden Hem*: cui ini-

initium dedit Annus 1396. at Anno 1414. Tertiam S. Francisci Regulam & ea relicta Anno 1415. Ordinem Canonicorum Regul. suscepit cum excidio Catholicismi excisum Anno 1572. 6. Julii.

Amersfurtii.

S. Joanni sacrum: id primam sedem habuit ab Anno 1398. retro Hospitale novum in ædibus duorum Sacerdotum per *Dominum Florentium* & reliquos *Fratres* ob pestis rabiem Daventriâ fugitivos & inibi hospitantes delectam, inde ad Capellam S. Joannis super Campum ductu Rectoris sui *Godefridi de Megen* transmigravit: de quo Hulsbergensium Necrologus: *Anno* 1453. 2. *post Benedicti obiit Godefridus Megen Sacerdos optime sciens collationari, bonus Clericus, totus charitativus & devotus, qui consilio Patrum ordinatus est Rector Congregationis Domus Clericorum in Amersfurtia: qui longo tempore habitabant retro Hospitale novum, tandem transtulit eos in loco ubi modo habitant ad Capellam S. Joannis super Campum, ubi ædificavit primo magnam domum pro refectorio Fratrum & alia Commoda secundum possibilitatem suam, sepultus in Ecclesia S. Joannis*: quam Anno 1456. v. Non. Mart. in Collegiatam erexit *Calixtus* Papa.

Delphis.

Vallis S. Hieronymi nominatum: id Fratribus Daventriâ evocatis munificentia Senatus enascitur Anno 1403. postmodum Tertiam S. Francisci Regulam admittit ac tandem Anno 1433. D. Augustino sese subjugavit: *Regulares isti audentes fortuna sunt adjuti* (habent Annotata F. F.) *inque spe elati majora sibi promittentes*

tentes timebant, ne locus temporis successu ipsis fieret angustus: consultius itaque ipsis visum est capere locum aptiorem & latiorem extra Oppidum, ubi se possent ad libitum personis & loco dilatare. Assumptis ergo assensu Ordinarii omnibus utensilibus, Altaribus & *Fratrum suorum reliquiis profecti sunt extra Oppidum in locum quem vocavere Montem Sion & ad Fratres nostros reversus est locus desertus*, qui eum excoluerunt usquequo & eos nupera Religionis innovatio oppressit.

Ex hoc suburbano Collegio (juvat id monere Lectorem, quod à nemine factum invenio) prodiit *Generale Capitulum Can. Reg. S. Augustini*, cujus fit mentio in Hollandia magno Chronico Belgico distinct. 30. c. 85. ac dist. 31. c. 57. à natali loco *Sionense* dictum qui & ejus caput. Canonicarum ei subjectarum catalogum mihi subministravit *Illustrissimi Sasboldi* Archivium, quem asscribo.

MONASTERIA Regularium Capituli in Sion.

S. Mariæ Matris Domini in Sion.

S. Michaelis inden Hem prope *Schoonhoviam*. Cujus originem dedimus supra: Priores, quos recenset Necrologus, numerantur ordine.

1. *Wilhelmus Hermanni* cognomento *Clinckert*, vir undecunque perstrenuus atque egregius, Monasterii hujus propagator, moritur Anno 1444.
2. *Petrus Simonis.* 1454.
3. *Henricus Adæ.* 1460.
4. *Nicolaus Wit* Schoonhovianus, vir specta-

ſpectatæ religionis & modeſtiæ: auxit hic & ſtabilivit Monaſterium opibus paternis, harum ſiquidem præſidio Refectorium cum coquina exſtruxit. 1464.

Domus

5. *Wilhelmus Viſſcher* Schoonhovianus, vir ſpectabilis, qui & Monaſterium opibus ditavit. 1465.

6. *Voppo Pauli* Vir pacificus. 1473.

7. *Adam Joannis* Schoonhovianus, vir zeloſus. 1493.

8. *Henricus Alberti* Schoonhovianus, vir ſobrius, hujus tempore A°. 1494. Templum fulmine tactum deflagravit. 1495.

9. *Segerus Joannis* Schoonhovianus, vir religione & modeſtia inſignis: hic quoque Monaſterium opibus ditavit, atque Ædem deflagratam tum ſcribendo libros, quorum erat peritiſſimus, tum imprimendi eos artificio inſtauravit. 1510.

10. *Theodoricus Gijsberti* vir pacificus: hic orientalem Ambitum cum Sacriſtia ædificavit. 1514.

11. *Adrianus Jacobi Leeuwen* Gaudanus vir religioſus. 1531.

12. *Henricus Joannes* vir honeſtus & excelſi animi, hic meridionalem Ambitum Anno 1534. ædificavit. 1540.

13. *Nicolaus Nicolai*, at mox ob ſuſcepti Prioratus pœnitudinem incidit in febrim qua & moritur Amſterodami ad

S. Agne-

S. Agnetem, ubi Rector erat. 1540.

14. *Nicolaus Joannes* Gaudanus, scriptor literarumque depictor, vir alioqui ingenio sagax: hujus tempore Anno 1553. Crimpianus Agger Lecchæ inundatione interruptus agros submersit atque dispendiorum incommodique plurimum agriculturæ Monasterii intulit.

Hactenus ad fastigium sui decoris succrevit Monasterium, ut porro ne in deterius labascat, sed in suo vigore magis efflorescat vel salten consistat manibus pedibusque conandum.

15. *Petrus Petri* Gaudanus, vir sacrarum Literarum amator & ampliandæ Religionis rituum diligens invigilator.

16. *Cornelius Simonis Tai* Schoonhovianus ex Rectore Amsterodami ad S. Magdalenam Prior electus est & ultimus qui præfuit stante Conventu in valore. 1564.

17. *Jodocus Joannis*: sub quo hoc Asceterium, cum floruisset 176. annis, flammam excitantibus Militibus fœderatis, Anno 1572. 6. Julii. incineratum periit.

S. Gregorii in Emaus Goudæ.

S. Anthonii Harlemii fundatum Anno 1414. at secessione facta Anno 1484. Præmonstratensium imperio sese succollavit.

S. Mariæ Magdalenæ in Gravesande, olim Xenodochium ab Hollandiæ Comitibus erectum

&

& locupletatum, ſed, cum mala œconomia pauperibus ſolatia perirent, fundum cum appendicibus, ut in eo Collegium conſtruant, Regularibus Delphenſibus Senatus obtulit & à *Jacoba Bavara* Hollandiæ Comitiſſa Anno 1427. 4. Aug. hujus ſuæ donationis probam efflagitat: eam illa conceſſit Anno 1432. 7. Febr. & Anno 1437. 24. Apr. ratam habuit *Philippus* dux Burgundiæ Hollandiæ Ruardus. è loci membranis.

S. Martini ſuper Donckam; locus Profeſſionis *Deſiderii Eraſmi Roterodamenſis*.

MONASTERIA
Monialium incorporata.

Domus
- *S. Mariæ Matris Domini in Poel prope Leidis*, nunc eruderata & paſcua ex *Orlers Lugduno* p. 1. deſcript. 7.
- *S. Margarethæ Goudæ.*
- *S. Dionyſii in Lilio Amſteldami.*
- *S. Mariæ Matris Domini ſupra Goudam Goudæ.*
- *S. Mariæ Matri Domini* ſupra *Zyl Harlemi.*
- *S. Mariæ Magdalenæ op t' ſpoytgen Amſterdami*, cui è domeſticis membranis invenio annum 1432. auſpicia dediſſe: nunc Trapezitæ domicilium.
- *S. Agnetis* ibid. in qua illuſtris ſchola ſedem fixit.

MO-

MONASTERIA
Monialium sub Visitatione Capituli in Sion.

Domus { *S. Annæ Delphis.*
Nazareth in Ryswijck.
SS. trium Regum in Zierickzee.
S. Elisabethæ Schoonhoviæ. }

MONASTERIA
Conversarum sub Visitatione Capituli.

Domus { S. *Mariæ Magdalenæ Goudæ.*
S. Agnetis ibid. }

Hæc per digressionem quæ augere poterunt *Gabrielis Pennotti Tripartitam Historiam Can. Reg S. Aug.* nunc ad *Fratrum* domicilia perlustanda regrediamur.

Prope Otmarsiam in Tubantia.

S. Anthonii in Albergen cujus prima fundamenta posita Anno 1406. de qua c. 8. §. 1.

Prope Hattemium in Velavia.

Mons S. Hieronymi in Hulsbergen nuncupatur erectus Anno 1407. vide c. 11. §. 5.

Goudæ.

S. Paulo Apostolo inscriptum à quo ibid. *Fratres* dicti *Paulitæ*: è quibus *Joannes Rixtellus* Collegii Præpositus & *Adrianus Textorius* ejusdem Oeconomus, cum jam antiquæ religionis odium & bellicus furor invalesceret, crudeli à Lumæano milite illata morte perierunt: Tragædiam descripsit *L. 4. Histor. Mart. Gorcom.*

com. c. XI. *Guilielmus Estius*, è quo eam descripsit in *Speculo c.* 28. *Havensius*, & ad annum 1572. *Surius* in Commentario. Quam etiam habet *Dec.* 1. *L.* 7. *Hist. Mart. Batavicorum Opmerus* & *Arnoldus Rayssius in Hierogazophylacio Belgico* & in *Auctario ad Natales Molani* 25. Novembris.

Silvæducis.

D. Gregorio nuncupatum per *Gerardum de Kalkar* primum ejus Rectorem Anno 1423. Zwollis submissum Anno 1425. religiosa senatus munificentia inchoatum, cum hac inscriptione quam *in Inscriptionibus & Monumentis Brabant.* pag. 348. *Swertius* exscripsit.

Anno M. CCCC. XXV. erigor in
hoc Oppido

Præside D. Gregorio Pont. Max.
Fratrum Collegium.

Interea gratis docui, quos pressit egestas,
Et mercede, quibus sors satis ampla fuit.

Habuit ædificium (in *Taxandriæ* c. 8. notat *Gramajus*) *amplitudine insigni & Ludum literarium toto celebrem Belgio cum plurimis studiosorum subsidiis in tres classes divitum, mediocrium & pauperum distributis.* 150. *circiter annis*, *pag* 83. *Athenarum* addit *Swertius*, *ita floruit ut in eo aliquando* 1200. *numerarentur Studiosi: testabitur Lovanium eos cæteris Scholis palmam præripuisse.* Hoc seculo XVI. Collegium cessit Norbertinis Bernensibus Gymnasio ad Patres Societatis Jesu translato, nunc autem utrique ab Anno 1629. quo in manus Ordinum tradita est Civitas, hinc exulant.

Drusiburgi.

Nomen habet *Montis S. Mariæ* & initialem annum 1426. de qua c. 10. §. 1.

Hardervici.

Titularem & Tutelarem agnoscit *S. Gregorium*: de qua c. 9. §. 1.

Gandavi.

Gerardus de Gandavo Sigeri Castellani Gandensis filius Hugonis Castellani frater (Rerum Gandavensium L. 6. c. 3. notat *Sanderus*) *qui Lindano asserente L. 3. c. 3. de Teneramunda idem à quibusdam esse creditur qui Maurus appellatus est quique se etiam diabolum inscripsit, ædes habuit Gandavi ad flumen Schaldin quæ etiam Meyero ad annum* 1342. *Petra Gerardi Diaboli vocatæ sunt: hæ ad annum* 1429. *mutatæ sunt in Scholam Fratrum Ordinis S. Hieronimi, Florentissimum quondam Gymnasium. Eam itaque domum per annos amplius centum Hieronymiani Fratres inhabitarunt & in ea literas humaniores cum magno juventutis Patriæ bono docuerunt. Inter Hieronymianos vero Gandavenses duo Ægidii memorantur qui circa annum* 1480. *Domui Fratrum Gandavensi præfuerunt sepulti etiam in ejusdem Scholæ Ecclesia cum hac Epigraphe:*

Ægidios lapis iste duos operit reverendos,
Condignos longa posteritate coli.
Ut potuit, quisque domui prodesse fategit,
Et Templum hoc opibus struxit uterque suis.
Alter in hac Rector quartus fuit Æde, sed alter
OEconomus Fratrum tempore quisque suo.

Cæterum Hieronymianis Gandavensibus alii post Scholarum

larum Magistri successere, ac iis denique cessare jussis Lectio nuper Theologica auctoritate Antistitis & Capituli Gandavensis substituta est, cujus nunc Alumni partim Duacum partim Lovanium non insalubri consilio missi sacris istic Literis imbuuntur & Episcopatum hunc cui obnoxii sunt, mox ut pastorali functioni erunt idonei, adjuvabunt. Hæc *Sanderus*. Diplomata, quibus Anno 1444. Eugenius IV. & Anno 1462. Pius II. variis hoc Collegium *Sanctis XII. Apostolis* inscriptum gratiis & privilegiis extulerunt in Regulis & Constit. c.10. refert *Aubertus Myræus*.

Antwerpiæ.

S. Salvatoris à fundatoris agnomine *Domus Pots*: de cujus primo Præfecto Hulsbergensium Necrologus: *Anno* 1444. *ipso die S. Lamberti Episcopi obiit dilectus Frater noster Andreas de Elborgh Sacerdos & Rector novæ Congregationis Domus Clericorum in Brabantia Civitate Antwerpiensi, quam Congregationem prædives Vir Petrus Pot* (natus Antwerpiæ nobili Patriciaque stirpe, Boutersemii & Plentigemii aliarumque Ditionum Dominus & à Philippo Burgundiæ Duce equestri dignitate ornatus, de Liberorum assensu, quos ex *D. Maria Terrebroots* sex habebat superstites, quos inter *Joannes Couwenstaynii & Hoogerheidæ Dynasta*) *fundavit & dotavit in multis bonis & reditibus in perpetuis eleemosynis dandis pauperibus, quæ post mortem Fratris nostri Andreæ translata est & erectum est Monasterium duodecim Cisterciensium Monachorum*, quos ex Isselstadiano evocatos *Brabantiæ Marianæ L.* 3. *c.* 12. scribit *Augustinus Wichmans*, qui & è *Scribani Antwerpia*, de quibus juxta *Gramaium* in eadem

variant memoriæ veteres, initia ejus extendit ad annum 1433. ab *Henriquez* in Fasciculo Cisterciensium in annum 1447. rejecta, nulla quod miror facta mentione *Fratrum*.

Groningæ.

Sub *D. Gregorii* patrocinio ad angulum areæ Walburgicæ boream obstetricante *Theodorico ab Herxen* Swollani Collegii Præside primitus enatum: Anno 1464. 1. Mart. additis diversis Privilegiis fundationem ratam habuit *David de Burgundia* Hierophanta Trajectinus cum jam Anno 1457. 2. April. sub *Adolpho de Dockum*, *Henrico Grelle* Presbyteris, *Wilhelmo Baerle*, *Nicolao Heemskercken* & *Henrico Someren* Clericis, Provisoribus & incolis præmissa bonorum communione in loco *Vitam Communem* perpetuo servandam *Fratres* statuissent, quod & factum usque ad annum 1568. quo, cum in Belgio novi Episcopatus passim erigerentur & huic quoque Civitati *Joannes Knyffius* datus esset Antistes (primus is fuit & ultimus) jussi sunt cedere & in hujus Aulam domicilium conversum, quam splendidam foris intusque ornatam regalibusque mansionibus exstructam *Frisiæ suæ L.* 2. scribit *Kempius*: quod deinde factum est Gubernatoris Provinciæ hospitium, quem usum etiam nunc præstat ex *Ubbone Emmio* de Groninga & Agro Frisiæ Amasum inter & Lavicam. Appendo Literas quæ fontem dotis propalabunt:

In nomine Domini, Amen. Anno à Nativitate ejusdem 1468. indict. prima, Septemb. die 19. &c. in mei Notarii publici testiumque infrasc. &c. præsentia, personaliter constituta honesta Matrona Domina *Ludekina* relicta

relicta quondam Alberti Jarici militis una cum discreto viro Magistro JoanneElzingh Decretorum Doctore ejus tutore sive curatore per Venerabilem Dominum Joannem Piggis Decanum Drenthiæ Commissarium ad reddendum jura in Ecclesia S. Walburgis in Groningis pro tribunali publice in judicio sedentem, ad & ob instantiam & petitionem suam coram me Notario subs. ac Venerabilibus viris Boleke opt Sand & Helprico de Borck,&c. pro mamburno tutore & curatore sibi deputato,riteque ac legitime concesso & assignato illic præsente, manuque ac organo ejusdem atque propriis expresso, etiam honestæ ac devotæ Virginis Heylæ ter Bruggen sororis ipsius Ludekinæ, & proximioris hæredis ejusdem etiam præsente & ad id accedente consensu, sponte & ex certa scientia maturaque deliberatione prævia, ut expresse fatebatur, omnibus melioribus modo, via, jure, causa & forma, quibus melius & efficacius potuit & debuit, dedit, donavit, tradidit, cessit, transtulit & transportavit pure, libere, mere, simpliciter & irrevocabiliter eaque donatione, quæ dicitur inter vivos & sine ulla repetendi lege, in augmentum fructuum & redituum cujusdam Officii ecclesiastici seu cujusdam quotidianæ Missæ quondam per Rectorem, Presbyteros & Fratres Domus Clericorum in Groningen Trajectinæ Diæceseos in eadem Domo Clericorum de quibusdam bonis feudalibus & emphiteuticis fundati seu fundatæ,omnia & singula bona,hereditates & possessiones qualitercunque nominata vel nominatas, & ubicunque situata seu situatas hactenus per quondam fel. record. Ottonis ter Bruggen fratris sui obitum ad eam hæreditario jure devoluta & devolutas, videlicet medietatem Domus quam dictus quondam Otto ter Bruggen dum obiit in-

 ha-

habitavit ſituatam apud Eccleſiam B. M. V. in Groningen apud *Ampnem.* item octavam partem medii prædii in Burſcopia *toe taerle* terræ Drenthiæ : item medietatem unius prati trium graminatorum cum medio verſus latus ſeptentrionale prati Ludolphi Hubbeling ſituati extendentis ſe cum parte occidentali verſus pratum Everardi Jarici : item medietatem cujuſdam decimæ ſituatæ juxta *Helpman* prope civitatem Groningen dictæ *Izyſinghe Tende.* Inſuper Rectori, Presbyteris ac Fratribus ſupradictis eadem Ludekina dedit &c. ad uſum quarti cujuſdam officii eccleſiaſtici ſeu quartæ cujuſdam quotidianæ Miſſæ ab eiſdem deſerviendi, ſive in locis in quibus eiſdem celebrare licuerit celebrandæ ſua domiſtadia extra portam dictam *Poelpoorte* ſituata, quæ ſibi ex diviſione domiſtadiorum facta cum Everardo Jarici ac Eliſabeth Jarici viduæ ſunt aſſignata, una cum ſua parte prædii prope eadem domiſtadia adhuc indiviſi atque Everardo, Eliſabeth & Ludekinæ præmiſſis adhuc communis. Item prædium tredecim graminatorum in loco vulgariter dicto *de Noortmade* ſituatum : quam quidem quartam quotidianam Miſſam dicti Rector & Presbyteri Domus prænominatæ quotidie, prout primas tres Miſſas per dictam donatricem ordinatas celebrare ſunt obligati, celebrabunt : niſi ex defectu vel indiſpoſitione perſonarum nequeant dictam quartam Miſſam celebrare, quoniam ex tunc ad hujuſmodi quartam Miſſam non erunt obligati. Item dedit intuitu quartæ quotidianæ Miſſæ prænominatæ ad ſtructuram & ædificationem unius Capellæ ſive Oratorii ac ornamentis & clenodiis in eadem ſive in eodem neceſſariis quingentos florenos currentis moneræ : item dedit intuitu quo prius terras ac prædia ſua

in

in *Ghelkingelandt* ſituatas & ſituata ad habendum cereos, luminaria, panem & vinum in dictis quatuor quotidianis Miſſis, de ordinatione ſua quotidie celebrandis, ac etiam in feſtis communicabilibus pro dictis Fratribus neceſſarios & neceſſaria: ſi vero præmiſſis cereis luminaribus, pane & vino debite deductis & diſpoſitis de dictæ terræ proventibus ſive reditibus aliqua superſint, voluit dicta donatrix candelas per totum annum de hujuſmodi dictis Fratribus miniſtrari. Item &c. in ſubſidium veſtium laneorum & quotidianorum ſumptuum ſuorum domum ſuam lapideam ſitam in meridionali latere plateæ longæ in cujus domus orientali latere ſita eſt Domus hæredum Hillebrandi Detmers aurifabri, in occidentali vero latere ſita eſt Domus Gerardi carnificis. Inſuper dedit in ſubſidium veſtimentorum laneorum &c. quatuor cameras ſitas in platea dicta *Harderinghe ſtrate*, ſalvis tamen uſufructibus illorum, qui ſuis literis ſigillatis ſe dictarum camerarum uſumfructum habere oſtendere & probare poſſunt: Inſuper dedit, &c. in ſubſidium hoſpitum recipiendorum apud eoſdem pie hoſpitari petentium ſuam prædii portionem ſituati extra *Ebbinge* portam, quam dicti devoti commutaverunt cum Goſwino de Dulck, cui prædio tot ac tanta bona addidit ut ex his 26. florenos Arnhemienſes annuatim recipere poſſint. Item &c. in ſubſidium eleemoſynarum quotidie ante portam ſuam pauperibus diſtribuendarum ſuum prædium ſituatum in *Oeſtwoldt*, ſalvis prænominatis Fratribus de annuis reditibus ejuſdem prædii annuatim duobus florenis Rhenenſibus qous habebunt pro ſuis laboribus & miniſteriis. Item &c. ſuum campum trium graminatorum cum medio ſituatum in de *korte Woerde* in ſubſidium annuæ

divisionis, quam prædicti devoti Fratres perpetuis temporibus singulis annis cum uno medio vase rubei butyri & octo modiis tritici communibus pauperibus Christi ministrabunt. Item debent dicti devoti Fratres & censebuntur astricti perpetuis futuris temporibus respicere Domum illam pauperum à donatrice prænominata & à merito suo piæ recordationis retro domum quondam habitationis eorumdem fundatam & erectam, ut sit inter pauperes domum prænominatam inhabitantes debita & bona ordinantia regiminis, ac ut dictæ domus structura in parietibus & tectis & aliis domui necessariis integra illæsa & incorrupta conservetur. Insuper voluit dicta donatrix & ordinavit quatenus tam in præmissis quam in aliis Instrumentis sive Literis de Missis à dictis Devotis celebrandis per eam quondam ordinatis non obstantibus dicti Fratres ordinabunt per se vel per alios idoneos Presbyteros infrascriptas Missas perpetuis temporibus omni septimana fieri, nisi fuerit tempus exemptum ab Ecclesia Domini, omni feria II. voluit tres Missas pro fidelibus defunctis celebrari: singulis vero IV. feriis unam de S. Trinitate, unam de Angelis & unam de omnibus Sanctis; sed in omni die sabbathi unam de S. Anna, reliquas vero duas juxta exigentiam devotionis ipsius celebrantis, nisi fuerit proprium Festum sive Officium Missæ alicui trium dierum præmissorum assignatum, quoniam ex tunc tantum Collecta de prænominatis Missis dicetur: in præcipuis tamen festivitatibus servabitur communis modus Ecclesiæ. Volens igitur & consentiens expresse eadem Ludekina donans una cum suo mamburno seu Tutore & Curatore suo supradicto, quod prædicti Fratres ratione Ecclesiasticorum Officiorum supradictorum seu quotidianarum Missarum

rum prædictarum omnia & singula bona, terras, decimas, domos, domistadia, possessiones, prædia, fructus, pecunias & res atque hæreditates supra nominatus & supra nominata habeant, possideant, prosequantur & adipiscantur tam vigore juris quam aliàs, & de illis faciant & peragant prout superius exstat conditionatum & expressum: sic tamen quod iidem Fratres nullo tempore vel nulla occasione debeant prædia & terras prænominatas & prænominata vendere & alienare à domo sua, sed domos, de quibus superius fit mentio, possunt vendere & alienare, ea tamen conditione quod ex hujusmodi alienatione provenientem pecuniam in alios redditus æquivalentes commutabunt. Possuntque etiam iidem Fratres pro illis bonis agere, exigere, defendere, causam petere, replicare, intendere ac se tueri & modis omnibus illis deinceps ad voluntatem eorum omnia alia & singula dicere & facere, quemadmodum & prout ipsa eadem donans facere potuisset, dansque & concedens pure & irrevocabiliter ex abundanti sæpenominatis Fratribus licentiam omnimodam salvis tamen præmissis ac plenariam potestatem, nec non mandatum speciale ac posse plenissimum eorumdem bonorum & rerum possessionem corporalem, vel quasi, proprio suo seu verius dictorum Ecclesiasticorum Officiorum seu quotidianarum Missarum nomine & occasione, sine licentia alicujus judicis seu alterius cujuscunque Ecclesiasticæ Personæ vel secularis accipiendi prosequendi & intrandi. Promittens eadem Ludekina donans pro se suisque hæredibus & successoribus dictis Fratribus ad usum prætactum & eorum successoribus de eisdem rebus, bonis atque juribus ulla occasione nisi in defectum conditionatorum

prædictorum in perpetuum litem vel controversiam non inferre, nec inferenti quovis modo consentire expresse de bonis, rebus & juribus eisdem renuntiando & per jacturam straminis effusticando: quas quidem donationem, cessionem, translationem, transportationem omniaque alia & singula præmissa præfata Ludekina donans una cum suo Mamburno, tutore seu curatore suo prædicto promisit bona fide propter hoc corporaliter modo & forma præexpressis præstita ratas, firmas & stabiles pro se & hæredibus atque successoribus suis dictis Fratribus & eorum successoribus ratione & occasione dictorum perpetuorum Officiorum Ecclesiasticorum seu Missarum quotidianarum perpetuo tenere & inviolabiliter observare, ac nullo tempore contra facere vel venire aliqua causa vel ratione nisi supradicta quæ sic dici vel excogitari possit, Juri etiam dicenti non valere generalem renuntiationem nisi præcesserit specialis, Rectore dictæ domus Clericorum inibi præsente & acceptante ac se, domum suam & Fratres prædictos ad recompensam & onera atque conditiones supradictas & supradicta supportandum & supplendum interveniente stipulatione legitima per eum in manibus mei Notarii infrascripti recipientis facta efficaciter obligante. Et ut hujusmodi donationes cum cæteris annexis supradictis debitum sortiantur effectum rogavit & rogat humiliter sæpe dicta Donatrix Reverendissimum in Christo Patrem ac Dominum Dominum David, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopum Traject. quatenus hujusmodi Donationes cum inde secutis confirmare & ratificare bonaque ante dicta mortificare & Ecclesiastica decernere, & ut talia gaudere debeant Ecclesiastica libertate, &c. Super quibus

&

& singulis præmissis, &c. Acta fuerunt hæc in Domo habitationis dictæ Ludekinæ donaticis in Groningen sub. Anno &c. Quibus supra præsentibus ibidem discretis & honestis viris Helprico de Borck & Hermanno Brandt Oppidano in Groningen testibus fide dignis ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Joannes Petri Clericus Monasteriensis Diœceseos publicus imperiali authoritate Notarius *ac ordinaria approbatione Traject. admissus*, &c.

Quas Anno 1469. 21. Junii præcitatus David de Burgundia approbavit atque in Dei nomine donationem ipsam confirmavit.

Lovanii.

S. Martino dedicatum: cujus fundamenta jacta sunt ab *Henrico Wellens* ad D. Petri Capellano: *is zelo pietatis ductus & fama Scholarium (sic vocabant Clericos in communi viventes) Daventriensium advocatis ex illo loco Fratribus ejusdem Instituti Collegium ad honorem divi Martini Anno* 1433. (*Vernulæus Academiæ Lovan. L.* 3. *c.* 8. in annum 1443. rejicit) *in Februario instituit testamento suo, ut qui vivens juventutem formando insumpserat ætatem, ejus functi vita hæreditas ad similes usus applicaretur: Fratres enim illi docendo scribendoque se exercebant.* Hanc pii senis extremam voluntatem, qui executioni mandarent, designati Priores Viridis & Rubeæ Vallium & Septem Fontium in Zonia: Advocati Daventria Religiosi & inter primos Ægidius Walrami, qui novæ plantationis negotium summa diligentia confecit exstructis potioribus quæ nunc visuntur ædificiis, additoque sacel-

lo

lo ipſo D. Martini Feſto dedicato. Interjecto paucorum annorum ſpatio adhibitis in conſilii partem viris doctrina & pietate eximiis viſum magis expediens inſtitutum vitæ mutare: itaque accedente Epiſcopali authoritate idem Ægidius Walrami cum ſuis ſub Priore Bethlemitico Regulam Can. S. Aug. profitetur ex Rectore Prior electus poſt cujus obitum Henrico de Ponte Præfecto unitum eſt Cœnobium Capitulo Windeſimenſi, ex Gramaii Lovanio pag. 58. & 59. juxta Cœnobii Epigraphen è Swertii Monumentis pag. 221.

INITIUM

AB

Henrico Wellens ad D. Petri Sacellano Anno M. CCCC. XXXIII.

Gerardimontii.

De quo *Joannes à Waesberghe* ſui *Gerardimontii, c. 2. pag. 37. affines fluvio Tenere ſunt reliquiæ Domus Fratrum S. Hieronymi, quorum hic antiquitus ludus literarius à Jacobo Marchantio frugifer celeberque dictus, loco ob aëris temperiem & proximum fluminis tranſitum ad inſtruendam juventutem natura maxime idoneo, unde viri æternum ſuſpiciendæ eruditionis prodierunt: reditus fuerunt uniti ſeminario Epiſcopali Gandenſi alterius Diœceſis, contra mentem indubie fundatoris & in magnum præjudicium Civitatis.*

Bruxellis.

Nazarethanum, ſive *Annuntiationis B. V. M.* dictum circa annum 1460. prope S. Gaugerici Parochiale Tem-

Templum ad Sennam fluvium à Viro nobili *Philippo Heetveldio* plantatum addita illustri Schola quæ titulo *nutricis Religiosorum* celeberrima exstitit, cujus etiam meminit *Bruxella Gramaii*: modo autem incolitur à Clarissis Monialibus quas Urbanianas seu divites appellant ex Opbruxella authoritate Joannis Hauchini Mechliniensis Archiepiscopi Anno 1585. huc translatis.

Mechliniæ.

Situm habuit ad Dilam fluvium & à Fatribus desiit inhabitari circa annum 1585.

Embricæ.

Senatorem Embricæ & Daventriæ Consulem aliquamdiu egerat Vir honorabilis *Theodoricus de Wyel*, sed cum prolem non suscitaret è conjuge Domicella *Belia de Dorsten*, hujus consanguineum *Egbertum ter Beeck* quasi adoptavit in filium, quo postmodum inter Fratres Daventrienses recepto ex eorum commercio didicit mundum contemnere & defunctâ jam conjuge victurus soli Deo in Zybekeloe Cisterciensium Cœnobium secessit, ubi suis impensis Chorum B. M. V. construxit inter benefactores non infimus. Cum autem illi, quibus patrimonii sui curam commiserat, ejus sibi arrogarent dominium, redux Embricam Anno 1467. exstructo Collegio inquilinis Daventria evocatis quibus & ipsemet sese adjunxit, illud opulenti peculii sui hæredem reliquit vita functus Anno 1473. pridie Kal. Aprilis & ante principem Aram in Ecclesia à se condita tumulatus: ejus ad Crucifixi pedes abjecti effigies, hanc habet epigraphen, olim credo Epitaphii loco in Ecclesia suspensa:

En

En Habitum Theodorici habes, Insignia, vultum:
Talis erat simplex, nobilis atque pius.

Honorabilis Theodoricus de Wiel Fundator hujus Domus obiit Anno M. CCCC. LXXIII.

Ejus Anima requiescat in pace.

Domum Embricensem, habet Biographus Ven. *P. Egberti ter Beeck* V. Daventriensis Rectoris, *fundavit magnis laboribus & angustiis suis per consanguineum suum Theodoricum ten Wiel, ad quam sæpe hiemali tempore cum vecturam habere non posset pedester ibat. quadam vice fatigatus ex itinere, cum sepem transire cogebatur, cespitantibus pedibus ejus in gravem incidit rupturam, qua usque ad finem vitæ suæ multum gravatus fuit, unde postea frequenter appropriare sibi solebat illud ex Gen.* 35. *quia Rachel pariens filium ejus partu periclitata est & vocavit nomen ejus Bennoni.* I. *Filius doloris, cui tamen pater nomen indidit ut magis vocaretur Beniamin.* I. *filius dextræ.*

Exstat etiamnum sub Patrocinio *S. Gregorii* & unicum superest quod Fratribus remansit: Ecclesia ex concessione Brandenburgii servit Lutheranis.

Culmis

Prussiæ Regalis Episcopali Civitate.

De quo Annotata Fratrum: convocaverat aliquando Dominus Egbertus ter Beeck Rector Daventriensis P. Albertum Rectorem Zwollanum cum suis omnibus Fra-

Fratribus ad amicabile colloquium & charitativum convivium in prædium ſuum *Middelen* intra Daventriam & Zwollas medium ad confirmandam charitatem antiquam quinta feria infra Octavam Pentecoſtes habueruntque utriuſque Domus Fratres lætum diem pariter. Prandio vero facto conſidentes ſub dio advenit quidam de Pruiſſia *Balthaſar* nomine qui aliquando Scholas viſitaverat Zwollis ſub Fratrum cuſtodia, & genua flectens coram omnibus rogabat cordialiter Patres ut tractarent & convenirent in unum, quatenus Fratres aliqui ſecum pergerent in Pruiſſiam Congrationis novæ fundandæ gratia in Oppido Culmenſi, promittens fidelem aſſiſtentiam & allegans qualis fructus animarum ipſos maneret, cum eſſet meſſis multa Operarii pauci & pauciſſimi. Ad hoc opus Dominus Albertus ex charitatis latitudine ſe extendit ex rogatu Domini Egberti cæteriſque annuentibus, quia ſignificaverat frequenter non ſe affici ad plures Congregationes erigendas in regione hac ſua ubi Monaſteria erant multiplicata, ſed magis in terra aliena & deſerta ubi eo major eſſet neceſſitas quo rarior devotio & per hoc carior & uberior fructificatio. Miſit ergo oportuno tempore illuc cum *Balthaſaro* præfato *F. Joannem Weſterwoldt* cum duobus Fratribus Clericis cum aliquantis pecuniis & requiſitis aliis: quo cum perveniſſent invenerunt pauperem vulgum deſpoliatum, civitatem deſolatam: obtento autem habitaculo licet exiguo à quibuſdam gratioſe recepti ſunt, murmurantibus aliis atque dicentibus: qui ſunt iſti? quibuſdam dicentibus, quia boni ſunt, aliis, quia mali: at ipſi reſpondebant: venimus ad profectum filiorum veſtrorum ad informandos illos in virtutibus & ſcientiis prcut in occidentibus terris fit. In

magna

magna itaque paupertate multa ſuſtinuerunt opprobria præſertim à Monachis vagis & irreformatis, terra enim virtute vacua verſa erat in vitiorum ſalſuginem è malitia inhabitantium in ea, ita ut nec pauci invenirentur qui veritatem agnoſcerent vel rectam viam docerent. Quidam igitur puſillanimitate tacti deſperantes de profectu conſummatis annis duobus aſſumpto ſecum Rectore Scolarium Zwollas redierunt, Dominus vero *Joannes Weſterwoldt*, licet anguſtiaretur undique, permanſit tamen ſtabilis habitans in adjutorio Altiſſimi laborans corpore & animo ultra vires. Qui poſt aliquot annos Zwollis annuntiavit profectum proſperum & fructum multum proventurum ſi ſaltem adjutorium aliquod impenderetur: dederunt igitur Fratres Zwollenſes & aliæ quædam Congregationes pecunias quaſdam & miſſi ſunt à Zwollis Fratres plures cum juvenibus quibuſdam bonæ voluntatis, ſicque crevit Domus illa & fructum facit in hodiernam diem. hæc è M. S. cui adjungo Epiſtolam in Zwollani Collegii chartophilacio inventam & ſuperioris ſeculi anno 39. Zwollis ad Culmenſium FF. præpoſitum exaratam.

Salutem in eo cujus nutu omnia ſubſiſtunt. Si omnia recte beneque Deo aſpirante apud vos aguntur ex ſententia nobis eſt Honorande Domine Joannes, quod Confrater veſter Hermannus nondum ad vos rediit cauſa hæc eſt: venit ad nos anno 37. circiter Feſtum S. Michaelis deferens ad nos literas tum veſtras tum etiam Reverendiſſimi Epiſcopi veſtri, quibus lectis intellectiſque noluimus eum propter inſtantem hiemem mox remittere, ſed deſideravimus ab eo ut ad proximum futurum noſtrum Capitulum ſive Colloquium differret profectionem volentes interim conſulere Patres Collo-

loquii noſtri : verum ab his eodem tempore conſultis nihil aut parum ſpei recepimus, conqueſti enim ſunt omnes & accuſaverunt tempora iſta, in quibus fere apud omnes Religio valde periclitatur & difficulter jam non ſolum noſter Ordo aut Vita ſed fere omnes Religioſi in his terris inveniunt, qui velint ſeculum relinquere & adjungere ſe eorum ſocietati vel vitæ, & nos pauciſſimi ſumus, vix enim ſextum numerum implemus. Valde ergo perplexi ſumus & quid conſilii hac in re accepturi ſimus ignoramus. Auxit præterea timorem Reverendiſſimus Epiſcopus Culmenſis Literis ſuis, quibus jubet ut tranſmittamus quinque aut ſex viros bonos eruditos, doctos, qui apti ſint & Domui veſtræ & Gymnaſio præeſſe & ad quodlibet opus bonum utiles, ſin minus hoc fiat, forſitan cogatur idem Venerabilis Pater de Domo noſtra Culmenſi aliud facere quam nos velimus. Quid aliud per hanc ſententiam conjiciemus, quam niſi miſerimus, ſit omnium Patrum noſtrorum labores ſudoreſque & impenſas in ſuam forſitam redacturus poteſtatem aut in alios uſus converſurus, quod oramus Deum ac ſperamus nunquam ab Reverendiſſimo Epiſcopo aut ab alio quopiam opere complendum. Verum hoc ſciat veſtra Charitas, ſi forte, quod abſit, res & bona Domus iſtius diſtrahenda & alienis dividenda fuerint, neminem plus juris quam nos ad iſtam Domum habere; non enim facile dicendum eſt quanti conſtet nobis iſta Domus. Invenimus in Regiſtris noſtris quod multo ultra mille aureos in numerata pecunia nobis conſtet Domus veſtra exceptis multis dilectiſſimis Fratribus noſtris quos iſtuc onuſtos diverſa ſupellectili diverſis temporibus Patres noſtri miſerunt, adeo Domum noſtram exſpoliaverunt

runt

runt ut vestram divitem aut saltem mediocrem efficerent. Si ergo forsitan res Domus vestræ distrahendæ sint (quod tamen omen Deus avertat) petimus humiliter, ut nobis non minima portio assignetur, quippe qui hic sumus propter sævissima bella & alia infortunia ad magnam redacti paupertatem, id quod optime indicabit vobis Hermannus confrater vester imo & noster cum Deo favente & adjuvante ad vos futura æstate, sanus redierit, &c.

Quæ autem hujus *Collegii D. Gregorio* oblati suprema funera fuerint, observatum & annotatum non invenimus.

Ultrajecti.

Domum cum domistadio piæ recordationis quondam Domicilla Katharina relicta Joannis de Sevenair Presbyteris & Clericis Domus Clericorum Vallis S. Hieronymi in Delff legavit ad novam Congregationem Presbyterorum & Clericorum inibi faciendam secundum modum & statum vitæ ipsorum Deo servientium, inquiunt primæ fundationis Literæ quæ facta est Anno 1474. quo ex Hieronymiana Valle cum uno subdiacono submissus est *Petrus de Gravezande* novellæ plantationis primus excultor: quæ ob inopiam alimoniæ (quam Anno 1471. 9. Maii. debitum naturæ solvens erigendo Collegio assignarat *Joannes Reinerius* in S. Pagina Licentiatus, in Arte Medica Doctor promotus & sansalvatorianus Canonicus) de vita periclitabatur, nisi solerti industria *Cornelii de Brielis* Rectoris secundi servata fuisset, sub quo & deinceps Ecclesiâ, Gymnasio, Annonâ & ædificiis adeo accrevit, ut cum reliquis de palma certare potuerit: integrum etiamnum perseverat à Gymnasii, quod pri-

pristinis usibus reservatur, Moderatore inhabitatum: Ecclesia vero Dei Matris supellectilia asservat. Loco *Fratrum* devotio *S. Hieronymum* in Patronum delegerat, à quo hodiedum agnomen habet.

Neomagi.

Sub D. Gregorii titulò foetus Collegii Silvæducensis defecerat ad partes Caroli Burgundi, cum is Oppidum premeret obsidione, *Reinaldus* Eques Auratus Toparcha in Oy, ejusque ædes excussis fenestris spoliaverant exacerbati cives, quas cum ille nollet reparare, Anno 1475. in Novemb. pro *Fratrum* domicilio emit ab eo *Reinerus de Os* ad D. Stephani Canonicus primus hujus Collegii fundator & dotator Anno 1500. in Epiphania Domini vita defunctus. Habuit annexum Ludum litterarium, inter cujus Rectores celebratur *Bartholomæus Eck de Heusden* de quo in hujus domus *Annali* ad annum 1498. *Bartholomæus Eck vir militaris septennio apud Francos & Britannos & alia loca militiam secutus devotis precibus Fratres permollivit & in Fratrem susceptus est, qui tanto rigore seipsum castigavit & omnibus subdidit, ut esset Fratribus stupori & miraculo: deinde scholaribus præficitur Anno* 1507. *quos cum multa laude & diligentia devotissime rexit, & obiit vir sanctus Anno* 1516. *sepultus in Oratorio:* is cum *Joanne* Germano suo hic in *Fratrem* assumpto Anno 1499. magnus Benefactor Domus ibid. recensetur, cui è Silvæducensi Collegio primus præfuit *Petrus de Os.*

Kempis.

E Neomagensi Collegio tradux: cujus Fundator *Martinus Hertoighs* Kempensis; sed cum eum septen-

nio à fundatione Anno ſcilicet 1509. & plures cum eo peſtis abſumpſiſſet, unicus qui ſupererat Novitius tradita Senatui clave diſceſſit & Collegium evanuit.

Leodii.

Dictum *Fratrum de Penna* & amœniſſimo loco Moſæ aſſitum originem ducit à Fratribus Silvæducenſibus ſub Joanne Comite Hornenſi Leodienſium Antiſtite LIII. qui uſque ad annum 1505. quo è vivis exceſſit, Epiſcopatum adminiſtravit: *ejus temporibus*, notat in Annalibus Leodienſium Epiſcoporum pag. 348. *Merſſæus Cratepolius*, *Franciſcani de Obſervantia locum Leodii habere cœperunt*, *& Contubernium Adelphorum*, *qui Fratres D. Hieronymi nominantur*, *qui uventutem inſtituunt*, *admiſſum*: At Novembris die 10. Anno 1581. ſcribit ad eum annum Tom. 3. c. 2. de Erneſto Bavaro *Chapeavillus* in Leodienſium Hiſt: *Patres ſocietatis Jeſu*, *qui ab Anno* 1566. *ſub Præſule Gerardo Groesbecano Leodii reſederant*, *multis pietatis chriſtianæ laudabiliter perfuncti muneribus*, *authoritate Erneſti Præſulis in locum Fratrum S. Hieronymi introducuntur*: de cujus auſpiciis nullibi apud eum memoriæ.

Cameraci.

Agente *Joanne Standonck* Theologo Sorbonio fundari cœptum & dotatum à *Jacobo de Croy* Cameracenſi Antiſtite Anno 1505. quem Maximilianus I. Imperator Ducem primum Cameracenſium creavit Anno 1509. quo ab eodem è Gandavenſi Collegio ad Gymnaſii præfecturam evocatus *Chiſtianus Maſſæus* celebris apud *Trithemium* in Catalogo & in *Deſſelii Bibliotheca*

Bel-

Belgica. Ultima hæc fuit Fratrum Colonia omnino contra augurium *Jodoci Badii* c. 9. de Vita Thomæ à Kempis, ſimul cum hujus Operibus impreſſa, quo ſuo tempore ſcribit emiſiſſe *Fratres* Colonias ſuas Cameracum uſque, *ubi* (verba ſunt Authoris) *opera & accuratione eximiæ doctrinæ & laudatæ vitæ Pariſienſis Scholæ Theologi Magiſtri Joannis Standonici honorabilem inceperunt Academiam, miſſuri (ſi vero ducor augurio) propediem per omnem Galliam ſtrenuos Vineæ dominicæ Colonos.* Ejus nunc inquilinæ ſunt Moniales Premiacenſes Ord. S. Aug.

In Fratrum Daventrienſium membranis invenio huic membro Belgico aliquando colligata fuiſſe domicilia in *Maddenborgh*, *Knechtſteden* & *Sygerſwolde*, ſed quæ aut in cunis exſtincta aut adoleſcentia aliorum imperio ſubjecta videntur, cum eorum memoria apud Fratres non perennaverit.

Deſcripſeram Vitam *Venerabilis Magiſtri Gerardi Magni*, à quo hæc Reſp. primitus inſtituta: *Regulas* & *Statuta*, quibus ea gubernata: *Apologias*, quibus adverſus oppugnatores defenſa: ſummorum Eccleſiæ Præſidum, Conſtantienſis Concilii & Traject. Epiſcoporum *Approbationes*, quibus olim munita: *Privilegia & Immunitates* quibus honorata: *Fratrum* Scripta & res præclare geſtas: triplicis generis *Parthenæa* ejus imperio ſubdita, ac demum ejuſdem occaſum & ruinas: ſed, cum hæc per ſe juſtum Volumen conficerent, noluimus tanta appendice noſtram Synopſin aggravare.

II. GERMANICA.

Sub annuo Colloquio in Monaſterienſi Civitate quotannis

tannis tertia post Christi Anastasin Dominica celebrato Collegium habuit

Monasterii Westphaliæ.

Titulo *Fontis Salientis* vulgo *Springborn* infra Marianæ Parœciæ limites ab *Henrico Ahuysio* Anno 1401. inchoatum : is è Cathedralis Ecclesiæ Vicario *Æmilii* II. Daventriensis Fratrum Rectoris Anno 1400. factus discipulus, ab eoque Anno sequenti Monasterium remissus, hujus Canonicæ, quam & pingui censu locupletabat, prima fundamenta in patrio fundo posuit, cui usque ad annum 1439. quo obiit septuagenarius, Rector præfuit, inde hujus Instituti strenuus propagator atque in *Constantiensi Concilio* ejusdem contra antagonistas gloriosus propugnator. Fundationem & dotem Anno 1424. Nonis Januariis ratam habuit Martinus V. licentiam pro Ecclesiæ Fabrica Anno 1431. 8. Kal. Novemb. indulsit Eugenius IV. quæ Anno 1439. 14. Kal. Maii in Collegiatam evecta hodiedum est penes *Fratres.*

In Tecklenburgensi Comitatu.

Mons Oriens sive *Oosterbergh* loco nomen: quem è *Chronico Nemoris B. M. V. in Urendeswegen* p. 1. c. 52. *de Congregatione Clericorum in Monasterium Cruciferorum promovit* antememoratus *Ahuysius*: id factum juxta calculum *Russelii* in *Chronico Ord. S. Crucis*, Anno 1422.

Osnabrugis.

De quo supra citatum *Chronicon Vrendeswegianum* p. 1. c. 52. *ipse*, scilicet *Ahuysius*, *in Osnabrugis Domum*

mum Clericorum diu tenuit, ſed ad quos demum tranſierit, notatum non invenio.

Coloniæ Ubiorum.

S. Michaelis ad latum rivum inde dictum *zu Widenbach* Panthaleoniticæ Abbatiæ oppoſitum, quod eſt præfati *Ahuſii* Colonia è Monaſterienſi Collegio tempore Concilii Conſtant. Anno 1417. huc deducta *cui* (ex ejus Biographo) *præfecit Venerabilem Virum Nicolaum Dens diſcipulum ſuum, quem à puero in diſciplina Dei educaverat: qui ſanctitate converſationis & morum honeſtate & tranquilitate plurimum profuit Domui in rebus & perſonis pro incremento cultus Dei.* Locum (ſcribit *Gelenius Sacrarii Coloniæ L. 3. Syntag.* 39.) Canonicæ ſuæ Domus impetrarunt ab Hermanno & Joanne de Cuſino & Ludovico de Olmesheim S. Pantaleonis Abbatibus cum conſenſu Eugenii IV. cujus Bullas Anno 1440. executioni dedit ſpecialiter deputatus Commiſſarius Doctor Chriſtianus de Erpel Præpoſitus B. M. V. in Gradibus, Anno 1449. 14. Martii Joannes Diaconus Cardinalis S. Angeli per Germaniam Apoſtolicæ ſedis de latere Legatus confirmavit Canonicæ huic Domui conceſſas à Theodorico de Meurſa Archiepiſcopo Coloniæ gratias aliaque indulta. Anno 1475. ſoluta Noveſienſi obſidione paceque cum *Carolo Audace* concluſâ divertit *Fridericus* Cæſar Coloniæ in ædes ex oppoſito S. Pantaleonis juxta Patres in *Widenbach*, qui perſpiciens vicinorum ſibi *Fratrum Clericorum* pietatem & morum ornatum eos declaravit *perpetuos Cæſarum Capellanos*. Cumque haud ita pridem nonnulli inſidiarentur huic Collegio, forte ut in eo Diœceſanum Seminarium conſtituerent,

 ab

ab *Alexandro VII.* quo eos abarceant, loci & Instituti sui confirmatorium Diploma 9. Feb. Anno 1657. obtinuerunt.

Wesaliæ Clivorum.

D. *Martino* nuncupatum, in quo Fratres Anno 1435. *Joannis de Collick* Clivensis, domo quam à sorore defuncta ejus ex asse hæres Vesaliæ acceperat in Cœnobium conversâ, collocavit, ipse prius Monasterii Westphalorum in Cœnobio ad Rivum Salientem Anno 1400. instituto Canonicus factus, in Annalibus Cliviæ, p. 2. pag. 180. ait *Tessemakerus.* Est Collegium hoc etiamnum superstes & Fratrum quietum domicilium, cujus Præpositus ibidem Pastorem agit.

Hervordiæ.

Paderbornensis Diœceseos Oppido quod L. 1. Reform. c. 55. ab exacto religiosæ vitæ cultu celebre est apud *Busschium.*

Rostochii.

Swerinensis Diœceseos.

Casselæ.

Sub Moguntinæ Diœcesi inferioris Hassiæ Metropoli.

Wolfæ.

In Trevirensi Episcopatu Mosellæ incubum: cujus quidem ædificia etiamnum supersunt, sed non inquilini.

Konincksteynii.

Moguntini Episcopatus Oppidulo, quod nunc est P P. Capuccinorum domicilium.

Botiz-

Boitzbachy.

Dioeceseos Moguntinensis.

Marburgi.

Sub Moguntina Dioecesi superioris Hassiæ Metropoli, quam à se illustratam typis Marburgensibus Anno 1654. evulgavit *Godmeyerus*, & in ea forte hujus nostri Collegii cunas & funus.

Ouraedii.

Dioecesis Constantiensis.

Cortingæ.

Dioeceseos ejusdem.

Wolvariæ.

Dioeceseos Trevirensis.

Gritingæ.

Dioeceseos Constantiensis.

Mersburgi.

Dioecesis Mersburgensis.

Heernengæ.

Dioeceseos Constantiensis.

Hildeshemii.

Quod cum aliquamdiu incertis sedibus per Civitatem esset divagatum, demum eo in loco consedit, quem *Hortum Luminum* appellaverunt : originem, oberrationes & ædificia L. I. Reform. c. 54. fuse describit *Busschius* : in qua sede *Fratribus* deficientibus postmodum collocati sunt Patres Cappucini, à quibus intelligo

telligo plurima ibidem MSS. asservari, quæ *Fratrum* institutum & incrementa concernunt.

In Valle B. M. V.

Dioeceseos Moguntinensis.

Et nostro & curiosi Lectoris desiderio abundantior instructio satisfecisset, ni *Fratrum* Annotata Monasterii Westphaliæ in Anabaptistarum eluvione periissent, & si Colonienses (quod præsentes instantissime petivimus) in sua nos Chartophilacia admittere voluissent.

Regulas, diplomata & Parthenones nec hic asscribimus memores promissæ brevitatis.

Laboratum subinde pro horum unione cum Belgis. *interfuerunt Colloquio* (habet ejusdem Codex ad annum 1511.) *Patres Monasterienses, Wesalienses & Marburgenses, & tractatum est de unione Patrum nostrorum cum illis ineunda, ut saltem in substantialibus conveniremus, & mutuum invicem subsidium præstaremus*: at me latet, quæ causa irritum conatum effecerit: invenio tamen Wesaliensem Rectorem eorum Comitiis, Anno 1561. Embricæ celebratis interfuisse, & Præfecti Monasteriensis Daventriensem quandoque in Collegiorum scrutinio socium extitisse. Modo autem non nisi tria domicilia, nempe Coloniense, Wesaliense & Monasteriense, supersunt, reliqua aut ad alienos dominos transiere aut nupera Religionis innovatione excidium passa infelici fato interiere.

III. PROPAGO ITALA.

Cujus Anno 1400. primi cultores *Anthonius Corrarius* Patritius Venetus ac Gabriel Condulmerius è primis apud Venetos cives spectabilis, ambo Gregorii XII.

ille

ille ex fratre hic è sorore nepotes & ab eodem Cardinalitia Purpura honorati, è quibus hic etiam ad summum S. Sedis apicem evectus & Eugenii IV. nomine insignitus. Agnomen hæc Congregatio mutuata est à loco primo in quo fixam sedem posuit.

Venetiis.

Is ab Algæ frequenti alluvie dictus *S. Georgii in Alga*, olim Benedictinorum postea Augustinianorum domicilium, at cum probâ Bonifacii IX. per Ludovicum Barbum ultimum Commendatarium Priorem Anno 1404. Fratribus co[illegible]tum & exinde universæ Congregationis caput: cujus membra:

Patavii.

Vocabulo *S. Joannis Decollati*, quod antea *S. Joannis Euangelistæ* titulo Ordinis S. Benedicti Cœnobium fuerat in Oppidi pomæriis situm, at civium benevolentia novos hosce inquilinos excepit Anno 1406. quibus tertio Pontificatus sui Anno loci possessionem firmavit Gregorius XII. verum Anno 1509. in urbis tutelam adversus hostem imminentem publica authoritate destructum & intra mœnia recepta Familia cum Fratribus Merianis de quibus infra, unita: illud Prioratu S. Margarithæ de Pulveraria, quem Augustiniani Canonici huc usque possederant, Anno 1438. locupletavit Eugenius IV.

Vicentia.

D. Augustino nuncupatum & duobus passuum millibus ab Urbe dissitum: locus est ab hominum frequentia longe remotus, quem aquæ ex vicinis collibus adfluen-

fluentes undique cingunt, agris & vitibus fœcundus ac aeris salubritate gratus: ab initio seculi XIII. colonos habuit Augustinianos Canonicos usque ad annum 1407. quo Gabrielis Condulmerii Prioris Commendatarii dono Fratres excepit.

Ad Municipium Leonicum.

SS. Firmo ac *Rustico* sacrum, in agro Vicentino situm habet atque in vertice collis positum præfato Castello imminet, cœli clementia gratum totiusque planitiei situ conspicuum olim Benedictinæ Familiæ domicilium & simul cum præcedaneo ab eodem Condulmerio & eodem anno suis Fratribus donatum: anno Pontificatus sui primo donationem ratam habuit Greg. XII.

Veronæ.

S. Angelo inscriptum & collis vertici inter arces S. Felicis & S. Petri imminens: hoc cœnobium XV. Kal. Decembris. Anno 1418. Martinus V. dederat Cardinali Anthonio Corrario, qui illud XIIX. Kal. Febr. Anno 1419. suis Fratribus concessit: quos Anno 1441. Veronensi Archipresbyteratu S. Petri Eugenius IV. & Anno 1501. Archipresbyteratu S. Joannis Bonamici in Territorio Veronensi ubi unus ex Fratribus animarum Præsulem agit, locupletavit Alexander VI.

Bononiæ.

S. Gregorio dedicatum: quod Collegium extra portam S. Vitalis situm in agro Bononiensi olim Canonici Ord. S. Aug. inhabitavere: at novos hosce possessores excepit Anno 1419. jussu Martini V. à Nicolao Bononiensium Antistite introductos: qui relicto subur-

bano

bano domicilio Anno 1523. novum cum Templo ſplendido in civitatis umbilico conſtruxere. eos Anno 1437. Prioratu S. Cyri Ord. S. Bened. cum annexa animarum cura ditat Eugenius IV. additque Eccleſias S. Mariæ de Arzela, S. Mariæ de Granarolo, S. Marci de Turreſellis & S. Blaſii in Saliceto.

Prope Municipium Montiſilicis.

Titulo *S. Jacobi* Anno 1332. 6. Julii honoratum, quo & ipſius digitus huc tranſlatus. Sacrarum quondam Virginum ædes erat cui Xenodochium adjacebat, quod Anno 1170. D. Fuſca Antiſtes D. Guidani Ferrarienſi conceſſit. Cœnobium vero tenuere Virgines uſque ad annum 1420. quo mutatis Patavinorum rebus, quum nihil in agris à militum licentia tutum eſſet, poſtquam Urbs Venetis ceſſiſſet, Petrus Marcellus Præſul Patavinus recepta in ſuam tutelam Maphæa Antiſtite, locum hunc cum ſuis proventibus Fratrum Congregationi aſſignavit: quem Anno 1438. Cœnobio S. Mariæ Hiſpidæ olim Virginum Benedictinarum auxit Eugenius IV.

Brixiæ.

Collegium hoc *D. Petri* inſcriptione decoratum in colle cygnæo non longe à celeberrimo Caſtro Brixienſi ab Olivetis, quorum olim erat feraciſſimus, nomen ducens, ab hominum quidem frequentia abditum uno tamen intuitu univerſam urbem proſpicit. D. Barnabam hic prima peregiſſe Sacra fama eſt. Benedictini illud primi incoluerunt, quos Oldaricus Epiſcopus Brixienſis ſumma liberalitate dotaverat, quam Anno 1053. Henricus Imperator ſuis literis confirmavit: ſed rerum vi-

vicissitudine & teterrimis Italiæ bellis ad extremum proventus & ædificiorum jacturam redactum Fratres (quibus illud Anno 1437. donarat Eugenius IV.) ad splendidam faciem reduxere: ei ejusdem Pontificis dono Anno 1446. accessit Benedictinorum Abbatia S. Petri in Monte: Anno 1468. suburbanum S. Eusebii Monasterium & Anno 1532. ex dono Comitis ac Domini Anguillariæ ex Dominis Ursinis Abbatiæ S. Brigidæ.

Veronæ.

Locus hic *S. Georgii* in *Braida* ad ripam fluvii Athesis à D. Valterio Veronæ Præsule concessus fuit Anno 1045. D. Cadalo Parmensi Episcopo Ecclesiæ Pontifici à Lombardiæ Prælatis Henrico Cæsare procurante electo, ubi is à Pontificia dignitate abdicatus Coenobium extruxit & ædem de suo amplissimo patrimonio ditatam Monachis Benedictinis reliquit, à quibus ad Vestales Virgines transiit: hujus vero possessio post variam fortunam cum Dominis mutatam tandem beneficio Eugenii IV. Anno 1442. ad hanc societatem pervenit: quam Æde S. Joannis de Sablono amplissimis vectigalibus celebri Anno 1505. locupletavit Julius II.

Patavii.

Olim Benedictinorum Asceterium: id in amoeniori Urbis parte situm veteris quondam Civitatis moenibus proximum extenso postea munimento uberioris præsidii causa Avantio hodie adjacet inde dictum *D. Mariæ* in Vantio: qui locus omnes ruris delicias eaque solitudinis oblectamenta præbet quæ amoenitatis ac dulcedinis plena Musas ipsas & Minervam invitare videntur, ut advenæ Literarum cultores hunc Urbis secessum jam olim Phi-

Philoſophiæ cognomine inſignierint: eum Anno 1445. Fratribus aſſignaverat Eugenius IV. ſed turbata rerum viciſſitudine non niſi ſub Pontificatu Pii II. 19. Novemb. Anno 1458. ad eos tranſiit.

Venetiis.

Dedicatum honoribus *S. Chriſtophori*, cujus ibidem Crus aſſervatur vulgo *S. Maria Dall' Horto*: hoc Monaſterium Humiliatorum Ordo poſſederat at derelictum ab eis beneficio Sereniſſimi Senatus occuparunt Fratres Canonici Anno 1462. qui locum prope deſolatum nova ſubſtructione in eam plane faciem reduxerunt, quæ hodie ſua elegantia quoſvis invitat: quem Anno 1477. ditavit Sixtus IV. Prioratu S. Michaelis de Mirano Ordinis S. Auguſtini in agro Patavino ubi Fratrum reſidentia.

Romæ.

S. Salvatoris in Lauro indigitatum quod erexit, dotavit ac Fratribus noſtris Anno 1468. tradidit Cardinalis Latinus Urſinus eique adjuxit opulentiſſimam S. Pauli in valle Pontis ſeptimo ab Urbe Peruſina lapide inter amœnos illius Territorii montes in colle eminentem Abbatiam quæ Anno 1100. 18. Maii conſecrata à Benedictinis Caſſinenſibus habitata fuit & ſubjectam habet in Oppido Moreſcho Parochialem Eccleſiam. Eidem à Baptiſta Urſino S. Petri Romæ Canonico poſtea ſacra Purpura illuſtri acceſſit Anno 1477. prope Oppidum Montis Rotundi in diœceſi Sabinenſi S. Reſtitutæ Eccleſia: nec inferiori liberalitate Coſmus de Urſinis de Baſſanello eodem hoc tempore donat Abbatiam S. Benedicti de Aſſiſio. Largitione Neapolionis Or-

Orſini Anno 1480. ei unita eſt Eccleſia Montis Dominici S. Mariæ & ab Alexandro VI. Anno 1501. Ædes S. Anthonii in Parigano extra mœnia Urbis Aſcoli, qui Anno 1502. hoc donum auxit S. Pauli Aſſiſienſi Abbatia, quam antea Benedictini Monachi poſſederant: cui poſt triennium Eccleſiam B. V. ad montem Gentilium in Territorio Caſtri Numentani aſſociat affectus Joannis Jacobi Orſini.

Vicentiæ.

Cujus hæc origo: cum Anno 1485. ſæviret undique per Italiam peſtifera lues Civitas Vicentina placandæ divini Numinis iræ *D. Rocho*, die XI. menſis Maii Ædem vovit. Splendidum hoc opus extructum cum pii Cives alicui Religioſorum cœtui conſignandum conſulerent ea invaluit de Canonicis opinio, ut poſthabitis antiquioribus aliorum Ordinibus Cives Vicentini & Decuriones annuente Anthonio Bernardo Urbis Prætore id eis Anno 1486. omnium ſuffragio tribuerint.

Ariminæ.

S. Juliano ſacrum: locus hic ſedes olim Caſſinenſium Monachorum, proventibus amplis & tricenis beneficiis Eccleſiaſticis locuples Abbatiæ titulo longo tempore claruit: templi magnificentiam auget marmoreus D. Juliani tumulus quem Anno 1161. ad haſce oras maris undis divinitus delatum ferunt. Cœnobium ad ſeculi ejus morem & Monachorum commoda extructum publicis Italiæ calamitatibus corruit & ad commendatarios Prælatos tranſlatum tandem Beneficio Alexandri VI. Anno 1496. ad Fratres pervenit,

qui

qui magna curâ omnia ad nitorem reduxere, eorumque auſpiciis depreſſa hactenus Cœnobii fortuna paulatim attolli cœpit, cui Anno 1507. Prioratum S. Mariæ Cellarum adjunxit Julius II.

Fuit hæc Congregatio Votis obnoxia, quorum uſum Anno 1569. Pius V. induxit ſeu potius invitis impoſuit: nam dum ea 29. Octob. Præſides Romæ congregati emitterent, una voce aperte confeſſi ſunt verbis tantum & invitos non animo nec libera voluntate ſe id facere, teſte *Thomaſino* Ordinis Hiſtoriographo, qui gravi in eos utitur invectiva quod ob animorum diſſidia in diverſa abeuntes ſui officii parum memores communem ſua facilitate libertatem præcipitarint: pro cujus recuperatione ſub Gregorio XIII. laboratum, ſed cum ſegnius premeretur negotium, nihil innovatum, quin imo torpentibus ingeniis Anno 1581. ſerio Pontificis mandato denuo Profeſſio præcepta fuit.

Doctrinæ ac Sanctimoniæ ſplendore hanc Familiam plurimum illuſtravit *Laurentius Juſtinianus* Anno 1433. ab Eugenio IV. Caſtellanenſis Epiſcopus, Anno 1451. à Nicolao V. renuntiatus Protopatriarcha Venetus & à Clemente VII. Anno 1524. Sanctorum Catalogo aſſcriptus.

Plurimos denique numerat hæc Reſpublica quos vel Sacris Infulis Eccleſia vel ſummis doctrinæ honoribus Bononienſis & Patavina Univerſitas condecoravit. Eam cum Jeſuatis & Crucigeris Italis Anno 1668. diſſolvit & exſtinxit Clemens Papa nonus, quo horum peculio Venetis Cretenſi bello laſſis & exhauſtis ſolatium ac ſuppetias afferret.

IV. PROPAGO LUSITANA.

Quæ initiatores habet Joannem Vincentium Ulyſſiponenſem Medicinæ Doctorem & politioris literaturæ Profeſſorem, ac Alphonſum Nogueyra virum generis nobilitate clarum, quorum ille poſtmodum fuit primo Lamacenſis ac deinde Viſenſis Epiſcopus, hic autem ex Conymbricenſi Archiepiſcopus Vlyſſiponenſis: Anno 1425. inchoata primam ſedem accepit in Provincia Interamni Territorii Barcellenſis

In Monaſterio S. Salvatoris de Villar de Frades.

Quod uſque ad annum 1425. obtinuerant Monachi Benedictini, quo tempore dono Ferdinandi Archiepiſcopi Braccarenſis Fratribus acceſſit, imo Eugenii IV. ſummi Pontificis autoritate caput totius Congregationis & ſedes Rectoris Generalis declarata fuit. Templum hic mira arte variiſque ornamentis conſtructum Parochiale eſt ubi Sacrarii Præfectus animarum curam gerit: Cœnobium imprimis ampliſſimum ubi quinquaquinta fratres commorantur, quorum auſpiciis ſtudium Philoſophiæ potiſſimum floret: ei colligata Collegia.

Vlyſſiponæ.

Primum extra mœnia juſſu & expenſis Reginæ Iſabellæ Alphonſi V. conjugis *S. Joanni Euangeliſtæ* exſtructum, à quo nunc Congregatio nomen ducit quodque ab Anno 1461. ad piæ Heroinæ inſtantiam Rectoris Generalis ſedes eſt.

Secundum S. Eligio inſcriptum olim Oratorium & Hoſpitale SS. Pauli Apoſtoli, Clementis Martyris atque

que Eligii Confeſſoris à Domino Iſardo Vlyſſiponenſi Epiſcopo variis proventibus dotatum cui ſuorum bonorum hæreditatem ex fideicommiſſo ad aſſem addidit hac conditione: cum autem venerint & apparuerint aliqui viri boni quorum exemplum & Inſtitutum ſit laudabile & Reipubicæ gratum & utile, vivantque in communi, hi totam hanc hæreditatem poſſideant. Quo mortuo Petrus Portugalliæ Infans Conymbricenſis Dux & Regni Gubernator Sancta Fratrum vita motus ſua autoritate procuravit ut hæreditas vigore teſtamenti ad eos devolveretur cui ad majorem ſecuritatem ab Eugenio IV. Anno 1445. confirmationem impetravit. Situm hoc eſt in eminentiore Urbis parte prope Caſtrum, eique ampliſſimum Templum adjacet quo frequenter viri Principes accedunt: locus enim amœniſſimus eſt, unde apertus in Urbem omnemque Regionem ac mare proſpectus: inter cœtera vero oculos animoſque mire reficit portus ingens numeroſa navium undique appellentium ſtatione celebris. Fratres hic quinquaginta quorum pars Philoſophiæ pars Theologiæ incumbit, imo ea prudentiæ valent opinione ut ſæpe privatis Regis conſultationibus Sacræ Inquiſitionis & Archiepiſcopi Rector aliuſve Fratrum non raro adhibeatur.

Tertium D. Benedicti de Xobregas mille fere paſſibus ab Urbe ad littus ſitum eſt, adeo ut ejus portas fluxus & refluxus maris concutiat: magna id veneratione colitur quo ſextis feriis maximus eſt concurſus præſertim nobilium Virorum qui vicinas Villas incolunt. Principum olim Luſitanorum & Ducum de Brigantia, Ducum de Aveyro aliorumque hic deliciæ: quadraginta modo habitatur Fratribus & proſpectus in

in mare è ſpeculis hinc amœnus. Huic Cœnobio Ecclesia eſt Colligata Oppidi de Atonguia cum jurisdictione Vicariatus: Eccleſia quoque de Rio major ei paret.

Lamecæ.

S. Georgii de Reciam duabus ab Urbe leucis diſſitum: id primo tenuere Moniales; at quum regulari obſervantia deſtitutum inveniſſet Joannes Vincentius tum Lamacenſis Antiſtes in ſuos Fratres tranſtulit. Initio Fratres 20. habuit, quorum pars major Philoſophiæ operam dabat quæ ibi magno Clericorum ac Laicorum concurſu publice tradebatur uſque ad Annum 1596. quo felici hac Fratrum ſede in Oratorium tranſmutata Inquilini ad novum *S. Crucis* Collegium autoritate Clementis VIII. tranſierunt: quod hoc ipſo Anno extra Urbis mœnia Laurentius Mourao I. V. D. Palatii regii Senator & Conſiliarius Philippi I. Luſitanorum Regis editiori loco mira architectura & pompa à fundamentis extruxerat. Intra hujus ſepta ampliſſima Vinea, pomaria, ſtagna & fontes uberrimi ſpectantur. Fratres utplurimum Concionibus & Confeſſionibus incumbunt.

Eboræ.

Ei à *S. Joanne* agnomen, quod in medio urbis à Familia de Fereyra erectum xxx. Fratribus hoſpitium & alimoniam præbet.

Prope Caſtrum de Arrayolos.

S. Mariæ de Aſſumptione à Joanne Garces inſtitutum in quo Fratres viginti: cum Luſitani Caſtellæ Regi

Regi parerent, Principes viros quotidie Madritum commeantes excipiebat: qui hic munus Rectoris gerit Ducis Brigantiæ autoritate Oppidi de Arrayolos Hoſpitali ſimul præeſt.

Portucalæ.

S. Eligii communi appellatione *Santo Eloy B. Mariæ de Conſolatione* dicatum in quo Fratres xxxv. quorum pars Concionibus, altera Confeſſionibus & Muſicis perpetuo inſervit, frequenti Principum & Optimatum præſentia, apud quos inquilini, ob exactum religioſi cultus ordinem, ſemper magno fuere loco.

Feyræ.

S. Crucis, Societatis expenſis fabricatum loco pomariis, fontibus & ſtagnis commodo: Eccleſia Parochialis eſt & octo Canonicos ſeu Fratres alit.

Conymbricæ.

S. Joannis Euangeliſtæ quod Venerabilis Dominus Anthonius de Conceyzam ex ampliſſimo patrimonio Urbis commodiſſimo loco raro operis ſplendore & artificio erexit: Fratres hic literis operantes Domuum è quibus prodierunt impenſis aluntur, quorum ſtudiis inſtituti Profeſſores humaniorum literarum maximeque linguarum peritiſſimi, Philoſophiæ, utriuſque Juris ac Theologiæ è quibus viri eruditionis titulis illuſtres magno Regni Luſitaniæ ornamento prodierunt quos inter toto orbe clarus Doctor Vincentius à Reſurrectione Salomon Luſitanus vulgo nuncupatus.

Varia ſunt horum Canonicorum decora: Primo enim omnibus ferme Luſitaniæ Valetudinariis maxima olim integritatis fama præfuerunt, ſed literarum amore

 gra-

gravem hujusmodi curam aliis studio remiserunt, quam viri principes ambitiose desiderarunt. Animus quoque fuit relinquere cœtera, verum ea Dominorum de Brigantia semper fuit in societatem benignitas, ut in ipsorum gratiam Oppidorum de Arrayolos & de Portel Hospitalia tenuerit: ea quoque apud Lusitaniæ Reges de eorum charitate ac modestia invaluit opinio, ut communi bono consulentes omnino administrationem Valetudinarii *das Caldas* & Conymbricensis penes eos esse voluerint, in quorum singulis bini Fratres resident, quique ex iis Provisoris officio fungitur regiam exercet jurisdictionem.

Secundo nullus hic Votorum usus, sed juxta primævam institutionem Gregorii XIII. 1. Jun. Anno 1573. & Clementis VIII. 16. Decembris Anno 1596. autoritate confirmatam solo ingenuæ charitatis coagulo etiamnum coadunatur rarosque patitur segreges teste Thomasino ad annum 1433. & Suarezio Tom. IV. de Relig. Tract. 9. L. 1. c. 9. n. 4.

Tertio quamplurimos numerant insignes pietate viros qui præclaro sanctitatis & miraculorum splendore universam Lusitaniam illustrarunt, Indiamque Orientalem, Regionem Brasiliensem, Congum & alias remotissimas Æthiopiæ plagas omnium Ecclesiasticorum primi maximo decore & gloria hujus Familiæ penetrarunt & Christi Euangelio Barbarorum tenebras irradiarunt.

V. PROPAGO SICULA.

Quæ Anno 1433. ab Henrico de Simeone Panormitano Sacerdote Theologo inchoata Collegium possidet

Pa-

Panormi.

Quod omnium elegantissimum est cœterisque opulentius sub titulo *S. Jacobi Mazzarensis* regium olim Sacellum præfato Henrico à Rege Alphonso Anno 1436. 21. Octobris liberaliter traditum: cui jungitur Ædes D. M. V. icone à B. Luca depicta celebris.

Extra Urbem Nari.

S. Calogeri honoribus constructum ubi sepulchrum ejusdem Beati Urbis Patroni adhuc in pavimento Ecclesiæ magna populi frequentia colitur. Tertium hinc denis passuum millibus

In Territorio Ravanosæ.

Dissitum B. V. M. sacrum in fundo Comitis Montisalbani, cui adest fons uberrimus precibus Comitis Rugieri divinitus ortus, cum triginta militum millia duceret, qui gravi admodum siti languebant.

In Urbe Gorgensi.

D. Mariæ Monserati magno populi concursu celebre: duo hæc posteriora magna ex parte piis largitionibus sustentantur & Anno 1626. universa hæc Congregatio circiter 30. Fratres numerabat: quos dum Anno 1437. approbaret Eugenius IV. eos juxta ritum & observantiam B. Petri Apostolorum Principis vitam in cummuni ducere attestabatur: habent hi communionem & colligationem cum Venetis.

VI. PROPAGO GENUENSIS.

Quæ tria Collegia complexa Anno 1435. ab Eugenio IV. confirmata & ab eodem Venetis Anno 1444.

 con-

concatenata fuit: quibus singulari concordia adhæsit usque ad annum 1451. quo Nicolai V. arbitrio ob dissensionem Venetorum cum Genuensibus aliisque de causis separata fuit & usque nunc in primævo flore perseverat: ejus primarium Domicilium

Prope Genuam.

Titulo *S. Mariæ Annuntiatæ*, cujus hæc origo: Anno 1434. Dominicus Verruca & Petrus Hicherius Presbyteri relictis beneficiis Ecclesiasticis, ut liberius Deo servirent, impetrata summi Pontificis & Archiepiscopi Genuensis licentia paupertatem communemque vivendi normam professi Domicilium sibi delegerunt in loco prope Genuam, qui à flumine vicino nomen *Sturlæ* accepit. Accesserunt postea alii pii viri, qui suis facultatibus ac diversorum liberalitate Ædem D. Virgini Annuntiatæ sacram brevi tempore extruxerunt.

Alterum eidem huic Urbi vicinum nomen habet *S. Joannis* de *Pavarano.*

Ultimum, cujus nobis vocabulum non innotuit, fundum Parmensis Diœceseos obtinet.

Sed de his satis, spero tamen absque Lectoris fastidio, quod ne proliciamus, redit calamus ad describenda *Daventriensis Civitatis*

ASCETERIA FOEMININA.

Primum media circiter hora à Civitate dissitum *Virginum Cisterciensium* illustris est Abbatia sub titulo Vallis B. M. V. pro Virginibus nobili stemmate &, ut scribit *Slichtenhorstius*, è sola Clivia ac Geldria exortis Anno 1267. in Zutphaniensis Comitatus confiniis exstructa & decem Villis in Parœcia Nedana Borkeloanæ Dynastiæ,

ſtiæ, quas hodiedum poſſidet, dotata per *Ermgardem* Ottonis Geldri filiam & Theodorici Clivenſium VIII. Comitis uxorem: non autem per *Henricum* primum Trajecti XXXVIII. Antiſtitem (ut ſcribit *Myræus*) licet is ex *Heda* inſignis earum fuerit benefactor, qui præterquam quod Eccleſiam conſecrarit, plurima etiam contulit privilegia & prædia. Extant adhuc fere parietes omnes etiam Templi, qui poſt conflagrationem immediate ante urbis oppugnationem à cœco per duos milites fatali igne inſtructo excitatam hodiedum priſtinam ejus magnificentiam & amplitudinem oſtentant. Bona & reditus necdum fiſco ceſſere at iis, licet non ſine vexâ, novem prænobiles Virgines Reformatæ Religionis Monialium ſuccedaneæ uſque hodie fruuntur. Locus ſane juxta aquarum decurſum & inter quercuum umbracula perquam amœnus & ad pietatis cultum quam maxime idoneus: è quo traduces ſcribit Sanctimoniales Furſtenbergenſes olim prope nunc intra Xanthos in *Hiſt. Cliviaca* c. 19. è *Cratepolii* Epiſcoporum Catalogo *Hoppius*: cum enim incendio noſtrum periiſſet ad aſſenſum Theodorici (forte IX. agnomine Pii & Anno 1347. defuncti) cedentibus Monachis Benedictinis ab Anno 1119. poſſeſſoribus aliquæ hoc Furſtenbergenſe Monaſterium occuparunt. Noſtro autem Honnepiano præfuerunt addito anno mortuario

Eliſabetha de Bronckhorſt.	1340
Hermanna de Whye.	1375
Mechtilda de Bylandt.	1390
Eliſabetha de Whye.	1421
Henrica de Oenden.	1426
Agnes de Doerninck.	14..
Beatrix de Doerninck.	1437

Beata de Dorth.	1449
Clara de Arckmayen.	1454
Beerna de Hackfort.	1460
Margaretha de Keppel.	14..
Berta de Keppel.	1494
Margaretha Praeſtinck dicta Ghemen.	1503
Joanna de Rheede.	1516
Chriſtina Praeſtinck dicta de Ghemen.	1520
Agnes de Keppel.	1549
Joanna de Voorſt.	1564
Franciſca de Roſſum.	1566
Anna de Linteloo.	1608
Joanna de Keppel.	1617
Maria de Voorſt.	1650
Agnes Margaretha de Heeckeren.	1658
Mechtildis de Marck.	

Ad eundem fluviolum (*de Schipbeecke* nunc vocant) cui incubat Abbatia Honnepiana: in campo quercibus conſito CAPELLAM habuit *S. Anthonius* multorum olim peregrinationibus tritam, ſed cujus propemodum memoria cum fundamentis eruta. Eam erexerat Dux Geldriæ *Eduardus* cum Sanlebuiniani Capituli & Montani Prioris aſſenſu, quibus annue XXIV. ſolidi ſolvendi & à Duce Capitulo præſentandus Sacerdos, cui demandabatur cura Sacelli. Exſtat diploma ſignatum Anno 1366. in Octava Nativit: B.M.V.

Secundum vulgo *'t Convent* inhabitarunt ſorores *Tertiæ Regulæ S. Franciſci* à peplo quo velabantur *Faleſuſteren* nuncupatæ: eæ FF. Minorum Conventualium regimini ſuberant & ſub *Guidone* XLII. Trajectenſium Epiſcopo in infantia ſeculi XIII. primam hic ancho-

choram fixerant. Cum autem originariæ fundationis literas videre non licuerit, earum loco quasdam (ut vocant) Observantias appendo è quibus integra loci notitia hauriri poterit.

Alsoe die Eerwerdige in Gode Vader ende Here Heer GUIDO *bi der genaden Godes Bischop t'Utrecht zeliger gedechten die stichtinge en fundatie der Susteren ofte Baghinen* (unde & plateæ nomen) *des Convents in Deventer confirmiert ende besegelt heft, so die stichtinge ende fundatie dat begreepen heft : ende want wi Susteren ofte Baghinen des Convents voirschreven eendrechtelick overdencken nuttigheit onser alre wesende, ende nakomende te verhuden gebreke ende suspicien, so hebben wi totter stichtinge ende fundatien voirschreven mede ingeset. Dat gene Suster der ander lasterlicke woorde noch scheltwoorde geven sal. Oeck en sal geen Suster bi nachte wt den Convente slapen ten weer in nootsaken der Vrende in kranckheden, en dan sal si verlof bidden der Meisterschen. Oeck des Sonnedaghes, des Manendaghes en des Dinxedaghes tot Vast-avont so en sal niemant uyt den Convente eten, noch op ter straeten wesen, dan si sullen te Kercken gaen en weder in't Convent. Oeck en sal niemant in den Convente onnutte matscap of keylinge maken mit mans persoenen van binnen Deventer ofte van buyten, gestelick of werlic. Oeck sullen si geen mans-persoenen bi nacht in den Convente blijven laten. Item niemandt en sal in den Convente jemant om geldt holden of om vrentschap, ten weer dat die scepen ennicher persoen een stede gegeven hadden : mer si mogen oere vrende Kinder wal leren in den Convente uyt en in te gane sonder oere kost. Oeck en sal niemant meer kopen ofte burghen dan hi betalen kan*

kan, *op dattet Convente daer geen last of schande en krighe.* Item, *als de Getide inder Kercken uyt zijn*, *of alse die Susteren uyter Kercken willen gaen*, *so en sal niemant van den Susteren heimelijcke spraeke hebben in der Kercken noch nergent met mannen geestlick of werlic*, *om quade suspitien te verhueden.* Item, *niemant sal des avonts langher uit den Convente wesen sonder oorlof dan die Ave Maria Klocke geluyt is in onser Vrouwen Kercke.* Item, *weert sake dat enige Suster in ennichen puncten voirschreven ongehoirsaem weer ende sich daer inne ontgenghe*, *dat sal die Meistersche mit ten anderen Susteren des Convens*, *die si daer to nimt*, *corrigeren nae inholt der broecke in Bisschops* Guido *voirschreven confirmatien begreepen.* Item, *weert sake dat die Meistersche die bruecke niet en corrigierde ende si daer toe vermaent worde van eniger Suster*, *so solden die ander Susteren der Meisterschen corrigeren.* Item, *alle bewechlic goet*, *also die Susteren in den huise hebben*, *als sie sterven*, *dat sal in den huise bliven tot den gemeinen orber*, *ende al ander goet*, *rente of erve dat mogen erven op oer erfgenamen of latent daer sy willen.* Item, *worde jemant in der correxien wederspennich*, *dat sal die Meistersche of Susteren voirs. brengen an oeren Provisoren*, *die sullen hen dat dan helpen uytrichten.* Item, *so sullen de Provisoren des huis voirschreven enen eerberen Bruder kiesen ende nemen uyt der Minrebrueder Orden van Deventer*, *of ander waer hen dat believet*, *die sy kleden sal*, *ende des jaerss eens geestelike visitieren*, *na inholt der Regulen en eerlicker gewoenten des huyses : sonder argelist : Ende op dat desse voirschreven puncten mede stede en vast bliven*, *hebben wi gebeden die weerden gevestiget mit Segele*

Segele eersaems in Gode Vader ende Here Here Rodolfs van Diepholt bi der genaden Godes Bisschops t'Utrecht. En wy Rodolf by der genaden Godes Bisschop t'Utrecht hebben onsen segel hier an doen hangen in tuychnisse der voirschreven dingen. Gegeven in 't jaer 1442. *des Maendaghes na den Sonnendach als men singt inder Hiliger Kerken Misericordia Domini.*

Tertium in ipso S. Spiritus Hospitali enatum etiam sub nomine & insigniis *S. Francisci.* XII. Virgines aluit Xenodochii ministeriis Christiana Charitate mancipatas: earum prima mentio prodiit ad annum 1346. quo eis vivere desinens se beneficum Ostendit *Gelmerus Stocke* Sanlebuinianus Vicarius.

Quartum SS. Joanni Euangelistæ & *Cæciliæ* nuncupatum pro Virginibus sub regimine Fratrum sola charitate sine votorum ligulis in communi Conviventibus in natali domo Anno 1377. instituit *Ven. Gerardus Magnus*, à quo ei nomen *Mr. Geerts Klooster*, qui & ipsemet eis usque ad ultimum halitum convixit: de quibus *Chron. Windes. L. 1. c. 2. Joannes Buschius*: hanc devotorum exercitiorum in communi viventium (sci. Fratrum) formam devotam apostolicæ vitæ consentaneam, primumque hunc modernæ devotionis fervorem devotæ sorores in Domo Magistri Gerardi in Daventria juxta modum sibi possibilem perfecte imitantes etiam ipsæ de manuum suarum laboribus nendo, filando & texendo vitæ necessaria & victus sibi & aliis non cessant procurare, profundæ enim humilitatis, propriæ mortificationis, internæ devotionis & veræ sanctitatis vivendi exemplar cunctis se præbent per orbem Beghinis & sororibus devotis, unde omnes per istam Provinciam devotarum Sororum Congregationes & in Depen-

vene,

vene, Bronopia, Jerusalem & Bethania Sanctimoniales cœteraque Regularissarum Monasteria Sanctæ observationis, disciplinæ & fervoris originale sumpserunt exordium. Non enim à fervore Spiritus & bonis exercitiis inter operandum cessare consueverunt, sed Horas B. V. de S. Spiritu, de æterna Sapientia, VII. Psalmos & Vigilias cœteraque similia materna lingua juxta Magistri Gerardi translationem Sorores simul collaborantes pariter devote legere & sine superfluis confabulationibus devotius orare usque hodie in usum duxerunt. Hactenus Busschius testis oculatus. Nunc autem, postquam aliquot annis rei monetariæ locus servierat, destructo S. Spiritus Xenodochio hujus alumnos fovet & in domo olim laboratoria recreationem præbet tribuum conventibus: præerat ei

Agnes Felix usque ad annum.	1389
Salome Sticken.	1407
Berta ter Klocken.	1434
Berta Wijnkens.	1449.
Mechtildis Haveroort.	1452
Elisabetha Gosens.	1466
Berta ten Zande.	1506
Isentrudis de Mekeren.	
Wendelina Sgreven.	1562

Quintum S. Cœciliæ inscriptum etiam sororum in communi viventium sub disciplina Fratrum, quorum Orientali lateri adhæret, pietatis officina fuit: nomine derivato à *Lamberta de Diese Lammen Klooster* nuncupatur; erat ea in senio seculi XIII. primi fundi collatrix quem pretio comparatis ædibus contiguis dilatavit: etenim unam emit à Theodoro Brandt & à Gerardo Schedemaecker alteram: annum 1390. & Vigilias Assumpt. B. M.

B. M. V. Literæ præferunt: eumque auxit ædibus paternis in patrimonii divisione sibi à fratre cessis *Agneta Henrici Swaefkens* filia & hujus parthenonis Conventualis Anno 1495. feria III. post Invocavit. Ejus præsides fuere

Lutgardis.
Gertrudis ten Veen per annos 47. usque ad. 1469
Euphemia Zeewinge.
Andrea Iseren usque ad annum. 1502
Maria de Essen. 1567
Sibilla Everwyns. 1584.

Reliquæ sese nostræ notitiæ subduxerunt. In hoc Parthenæo sedem fixit Schola Illustris Magistratus auspiciis Anno 1630. 16. Feb. aperta.

Sextum sub patrocinio. *S. Ursulæ* Virgines ejusdem cum præcedentibus Instituti cultrices habuit, quod è duobus sibi contiguis & sub finem seculi XIII. enatis *Kerstkens* sci. & *Brandes Klooster* opera V. Fratrum Rectoris Ven. P. Egberti ter Beeck utriusque tum Præfecti Anno 1470. excusso muro quo solo separabantur in unum coaluit: „ qui & disposuit (ait ejus Biographus) ne Sorores Domus illius & aliarum Domorum „ ultra Ecclesiam visitarent: quod quædam ex dissolutioribus etiam alias nequiter instigantes graviter tulerunt, quia privabantur libertate evangandi, circumspiciendi & alloquendi amicos in Oppido, exeuntes „ aliquando Ecclesia quasi sub prætextu necessitatis & amicorum domos visitantes: quæ per suos concitaverunt „ Consulatum contra Dominum Egbertum, ita ut Consules juberent prædictas Domos iterum separari sub „ certa pœna, ac sorores iterum visitare ecclesias more „ consueto & quod Dominus Egbertus eas ad hoc non „ com-

„compelleret nisi per efficaces rationes Consulatum,
„quare aliter fieri oporteret, informasset. Dominus igi-
„tur Egbertus invocato S. Spiritu cum Domino Otge-
„ro procuratore Novæ Domus accessit ad Consulatum
„& ait: Honorabiles Domini constat honorabilitati
„vestræ sorores hujus oppidi, inter quas sunt filiæ ve-
„stræ sorores & neptes, usque ad hæc tempora à præ-
„decessoribus nostris & nobis in castimonia & bona di-
„sciplina cœterisque virtutum exercitiis in decus oppi-
„di omnes diligenti cura & solicitudine esse servatas,
„sed jam refrigescente charitate prima & abundante
„iniquitate per visitationes Ecclesiæ & vagationes forin-
„secus & ex his procedentia compertum habemus scan-
„dala magna exorta, & insuper majora videmus præ
„foribus, nisi subtrahatur occasio: quapropter visum
„est patribus nostris & nobis necessarium eas conservari
„in Domibus suis & providere eis de Missis & Sermo-
„nibus & cœteris sub bona & fideli custodia, præstita
„nobis super hoc Majorum nostrorum commissione:
„pensatis igitur istis à vobis cum debita diligentia, si
„Honorabilitas vestra in sua priori denuntiata decrevit
„manere sententia, ecce de facto exoneramus conscien-
„tias nostras, & curam earum committimus conscien-
„tiis vestris, quia aliud agere non possumus: regatis
„ergo illas aut regi faciatis secundum discretionem be-
„neplaciti vestri. Quibus auditis Consulatus jussit foras
„eos ad breve ire, & maturius super hoc negotio &
„profundius ipsis deliberatis revocantes eos dixerunt:
„eatis in pace, & quod vobis utile & necessarium ad
„salutem Sororum visum fuit, secundum quod Deus
„inspiraverit, quantum ad nos libere perficiatis. Ha-
„ctenus M S. isque (ex eodem) undecim annis ante mor-
tem

tem Asceterii hujus curam Confratri suo Lamberto Rees commisit, qui istud annis 44. laudabiliter cum „ multis angustiis rexit & promovit in structuris, re- „ ditibus & agris, præcipue in erectione nobilis & pul- „ chræ Ecclesiæ. Ex iis quæ regimen obtinuere ad nostram notitiam devenere Anno 1484. *Aleidis de Aken.* 1493. *Emerentiana ter Welburgh.* 1501. *Rijckmodis Konincks.* 1521. *Asella Schroeders.*

Canonissæ è Diepenveeniana Canonica exules post nuperas Religionis turbas hic erant hospitatæ ubi & vitæ terminum habuerunt: nunc autem integrum etiamnum superstes Diepenveenensium bonorum Receptori & diversis aliis familius beneficio senatus gratuitum exhibet domicilium.

Septimum S. Agneti sacrum & à Virginibus ejusdem cum præcedaneis Instituti excultum Anno 1405. initium habuit hac occasione: morabatur in Gerardina Domo soror quædam Westphala nomine *Elizabetha Vosses*, quam secuta ejus egena mater in platea sacerdotali à quodam *Reinero Buyskens* gratis obtinuit domicilium, sed quia vetula ad ejus servitium cum sororum & Venerabilis *P. Joannis Brinckerinck* earumdem tum Rectoris assensu filia transiit, quæ coadunatis sibi quibusdam Virginibus & à præfato *Gerardo* ædibus donata novæ hujus Familiæ fundamenta posuit. Variam Collegii fortunam, solatia à benefactoribus recepta (quos inter celeberrimus *Gerardus à Rijssen vir pius & dives* tum moram trahens in *Borgel*) sororumque res præclare gestas domesticus calamus integro Volumine conscripto posterorum memoriæ consecravit: modo autem pro parte dirutum est apertâ per illud plateâ publicâ, cespites asservat Eccle-

ſia hiemali tempore pauperibus diſtribuendos, & præcipua ædificia inhabitat Trapezita quem Lombardum vocant: ejus Rectrices nominantur *Elizabetha Voſſes. Aleidis van Rhijn. Gertrudis Brandes. Machtildis van Coln* ſub qua deducta colonia in *Waemel* pagum Thilæ vicinum ad inſtantiam *Lamberti de Haeſe* domum, fundum & dotem offerentis Monaſterium ibidem conſtruxerunt. *Margaretha ter Welbergh*, ſub qua Eccleſia aſſurrexit. *Mechtildis Hermz. Gerbirgis Gruyters. Aleidis Lambertz.*

Octavum horæ ſpatio à civitate abjunctum ſub titulo B. M. V. & *S. Agnetis* atque inſigniis *S. Auguſtini* fuit *Canoniſſarum Regularium* Windeſim. Capituli florentiſſimum olim Collegium & fœcundiſſimum ſeminarium, è quo in plurima paſſim oppida ac loca Coloniæ deductæ: initiatorem habuit Venerabilem P. Joannem Brinckerinck Zutphanienſem & è Domo Florentiana ſecundum Virginum Gerardinarum Rectorem, de quo ejus Biographus: *Domina Suedera de Runen* (*Frederico de Rechteren* & *Margarethâ de Culenburg* parentibus prognata ac *Joanni Runano* apud Tencteros *Toparchæ* nupta, eoque cum filio, quem unicum ſuſcitaverat, defuncto Vidua) *diu multumque deſideraverat adjungi & cohabitare Sororibus Gerardinis, quod tamen obtinere non potuit, quoniam Magiſter Gerardus ſuis commiſerat (etſi in Literis Fundationis Domus non inveniatur inſertum) ne Viduas aut Canonicorum famulas aut filias in ſua domo reciperent: quoniam frequenter id hominum genus bonis Congregationibus obſit, niſi ex intimis in timore Dei fervens ſe mortificationi & propriæ voluntatis fractioni tradiderit, quod rariſſime in hujuſmodi reperitur: propter hanc ergo Suederam*

ram & alias ejusdem fervoris Viduas proposuit Dominus Brinckerinck construere Monasterium in Diepenveen.

Ex florentissimo hoc Parthenæo & ab ejus alumnis religiosæ vitæ cultus aut primo traditus est, aut expolitus, aut etiam postliminio restitutus jussu Reverendissimi Archiprioris Windesimensis in *S. Luciâ* Santrudonianâ, in *S. Agnete & Valle S Barbaræ* Thienensi, in *Jerusalem* Trajectensi, in Collegiis *Silvæducensi*, *Sanctensi*, *Wesaliensi* & *Bommeliensi*, in *Mariæcampo* Amsteldamensi, in *Bethania* Machliniensi & Arnhemiensi, in *Nazaretho* Coloniensi, in *Galilæa* Gandavensi, in *Annæbergâ* apud Hassos, in *Wilfertshuisen* ad Visurgin, & alibi: de quibus Diepenveenianarum Vestalium Biographia, è quarum Necrologo asscribo earumdem Rectores.

1.	*D. Joannes Brinckerinck fundator & Rector hujus Domus obiit Anno*	1419
2.	*F. Egbertus Linghe Monsagnetanus.*	1427
3.	*F. Judocus de Rugghe.*	1444
4.	*F. Godscalcus de Hoorn.*	1446
5.	*F. Henricus Harderwijck.* } *Windesimensis.*	1447
6.	*F. Ludolphus de Wilsem.* } *Windesimensis.*	1468
7.	*F. Walramus de Noorthoorn.*	1474
8.	*F. Henricus Hagen Nazarethanus.*	1484
9.	*F. Theodoricus VVaninck Monsagnetanus.*	1499
10.	*F. Henricus ten Noerthaeve Bethlemita Swollanus.*	1502
11.	*F. Otto de Noorthoorn.*	1521
12.	*F. Hermannus Roede VVindesimensis.*	1551
13.	*F. Joannes Zutphaniæ Mariæ Vallensis*	1557

Reliqui oblivione sepulti jacent.

Itaque cum Sororibus Gerardinis, quarum erat fun-

 dus,

dus, ipsis Venerabilis Sacramenti solemniis Anno 1401. communicato intento, habitoque earum assensu, altero statim die non nisi 4. vel 5. Florenis instructus Monasterii initium est auspicatus, loco quidem Silvestri & paludinoso, sed sororum industria hinc inde etiam ultra viri staturam ingesta terra elevato. Prima ædificia fuere è vimine & argilla, primumque Oratorium cum Ara S. Agnetis ac Cœmiterio Anno 1403. in Vig. S. Matthæi consecratum: cui deinde à *Friderico de Blanckenheim* Trajectensi Antistite, Parocho S. Mariæ, præposito & Senatu Daventriensi Anno 1407. pro erectione Monasterii Canonissarum Regularium S. Aug. obtentâ licentiâ suffecerunt Ecclesiam (Anno 1411. in Festo S. Matthæi consecratam, cujus parietes etiamnum supersunt) è lapidibus quos ibidem coxerant, quibus & dormitorium atque ædificia reliqua constructa, modo autem destructa & cum fundamentis eviscerata præter latrinas & unum alterumve domicilium in quo ab Anno 1661. per Prædicantem habitæ Conciones. Nummos suppeditabant Sorores Gerardinæ (quibus tamen facta restitutio omnium & pro fundo Villa in Noseldem) *Suedera de Runen, Elisabetha Haesenbroeckx* & ipse Dominus *Brinckerinck*, cui remiserant Fratres Florentiani dives patrimonium quod in communes usus nuper attulerat hisce impendendum: quem cum fabricæ intentum forte quid moliretur quispiam rogasset: arcem, respondit, *deprædatoriam construo Deo, ut exinde è Faucibus dæmonum animas eruere valeam, & Dominum Christum imitans pro posse ad propriam domum à dæmone & mundo erutam captivam ducere valeam captivitatem.* Clausura cœpit Anno 1408. in festo S. Agnetis, quo & pri-

mæ

mæ XII. Sorores per Joannem Vos Windesimensem Priorem præsentibus de Fonte & Monte Prioribus ac multa populi frequentia secundum Windesimensium Statutorum formam habitu indutæ sunt, cæteris Novitiis per annum permanentibus tres eodem die vota fecerunt, è quibus Hillegundis Sunderlantſs prima constituta Priorissa. Familiæ amplitudinem indicat Busschius hic quandoque Rector I. Chron. Windesimensium c. 43. has in bona disciplina, vera obedien-„ ria, mortificatione propria & cœlica vita ita insti-„ tuit (nempe *Dominus Brinckerinck*) ut jam sint for-„ ma & exemplar, flos & decus & gloria, omnium So-„ rorum & Sanctimonialium Deo servire cupientium:„ circa XC. habens Sanctimoniales, XXVII. Conversas,„ & XXV. alias puellas nondum investitas intra clausu-„ ram, X. Sorores pro externis laboribus extra clausu-„ ram seorsum à viris separatas, & XX. Laicos familia-„ res foris in curia pro agricultura: separatum Recto-„ rem cum duobus presbyteris & duobus laicis eis ser-„ vientibus, quibus omnibus victus, vestitus & cætera„ necessaria per Sanctimoniales ab intra ministrantur,„ quæ intus coquunt, pinsunt, braxant, molunt, suunt,„ & cætera exercent officia, non vacantes otio sed ma-„ gnis suis laboribus & spiritualibus exercitiis Regnum„ Cœlorum promerentes.

Desiit fundator vivere in die S. Ludgeri Anno 1419. Sexagenarius tumulum nactus ante principem Aram. Illustrissimæ hujus Canonicæ præfecturam gessere addito Anno mortuario

Hillegundis Sunderlantz.	1445
Salome Sticken.	1449
Elisabetha de Tyel.	1452

Emgardis de Straelen Vollenhoviana.	1470
Gerarda Urdemans Boeckholtana.	1472
Salome van den Wijel Woringana.	1490
Daija Dierkens.	1491
Sapientia de Renſen.	1500
Catharina Lauwers.	1504
Bernarda Bitters.	1508
Aledis Hudekes.	1513
Mechtildis vander Geeſt.	1546.
Wijchmodis de Keppel.	1558
Anna de VVindeſem.	1565
Anna Stuyrmans.	1587
Helena de Boſelaer.	1594

SCHOLA.

Ea hic quondam celeberrima, (ubi *Alexander Hegius xxx.* annis ejuſdem Rector primus Græcas in Belgio literas excitavit exemplo Rod. Agricolæ præceptoris ſui qui Germaniæ eaſdem reſtituerat) in Vita *Thomæ de Kempis* à Roſweido *Belgicæ Athenæum* dicta, ob illuſtrium virorum quos protulit ac Studioſorum frequentiam, qui ad aliquot millia cenſebantur, paterna potiſſimum ſolicitudine & *Fratrum* noſtrorum provida cura invitati, quæ neceſſaria indigentibus & gratuita etiam hoſpitia procurabat: ut enim in Vita Domini Florentii ſcribit *Rudolphus de Muyden*, Anno 1458. penè omnes cives adhærentes Domino „ Florentio & Fratribus ſuis habebant in domo ſua unum pauperem ſcholarem devotum, cui dabant lectiſternium & potagium & tyſanam propter Deum. „ *Lambertus de Gaelen* continue habuit in domo ſua ad „ minus octo pauperes Scholares, qui ordinabantur ſive mit-

mittebantur ibidem à Fratribus Domus Domini ,, Florentii, ſicut etiam in aliis domibus civium. Fra- ,, tres Presbyteri Domus Domini Florentii ſolebant , quandoque comedere cum iſtis pauperibus. *Dye van* ,, *Dunen* habuit continue octo pauperes Scholares devo- ,, tos ſibi miſſos à Domo Domini Florentii, quibus mi- ,, niſtravit lectiſternia, tyſanam & potagium, inſuper ,, quolibet die uni de illis octo dedit prandium. Domi- ,, nus Rembertus Decanus Eccleſiæ S. Lebuini veniens ,, Daventriam propoſuit equitare cum tribus equis, ſed ,, Dominus mutavit propoſitum iſtud, nam pro tribus ,, equis recepit ad domum ſuam ſex devotos pauperes ,, Scholares ſibi miſſos à Fratribus Domus Domini Flo- ,, rentii, quibus dedit integras expenſas, inſuper dedit ,, togas ſuperiores, tunicas & caputia de novo panno ,, formata juxta modum devotorum in Daventria (qua- ,, libus hodiedum utuntur apud Lovanienſes alumni ,, Collegii Standonici) &c. *Thomas de Kempis* cui ſimi- lis impenſa cura grato eam calamo agnovit, c. 1. de Diſcipulis Domini Florentii, venientem, ſcribit, ad ,, præſentiam Patris Reverendi nempe Florentii , ,, mox pietate motus aliquantiſper me ſecum in Domo ,, tenuit & ad Scholas inſtituit, datis inſuper libris qui- ,, bus me egere putavit: Demum hoſpitium cum qua- ,, dam honeſta & devota gratis impetravit, quæ mihi & ,, multis aliis Clericis ſæpius benefecit. Hæc hoſpitia ,, privata, publica plura, inter quæ ,,

Domus S. Hieronymi, cui è Fratribus procurator, qui & Pædagogus, præerat, inter quos Anno 1504. excelluit *Joannes Synthemius* author Grammaticorum Commentariorum in Doctrinale Alexandri, inde magnum nomen, ut *in Vita Eraſmi* ait *Rhenanus*, ea tem-

peſtate in Germaniæ Scholis conſecutus: quæ ſequuntur ex ipſo autographo deſcripſi olim in Seminarii Oratorio pendulo.

Hæc *Tabula* debet dici *Liber Vitæ* quoniam in ea nomina piorum, qui domum iſtam fundaverunt, dotaverunt, promoverunt & dilexerunt, conſcripta habentur, de quibus etiam pie præſumendum eſt quod eorum nomina ſcripta ſunt in Cœlis, cum Mammonam iniquitatis tanquam fideles diſpenſatores in pauperes Chriſti imo in ipſum Chriſtum large diſperſerint, juxta illud: quamdiu uni ex minimis iſtis feciſtis mihi feciſtis: ac taliter de eadem Mammona fecerint ſibi amicos, qui cum defecerint, recipiant eos in æterna Tabernacula. Merito ergo dives ſubveniat pauperi hilariter, qui eum ſublevet in Cœlum: unde Gregorius ait: ſi cœleſte patrimonium eleemoſynis comparatur ergo pauperes non ut egeni audiendi ſunt, ſed ut patroni obſecrandi ſunt: ex qua authoritate patet, quantum pauperes apud Deum valeant, cum divites ab eis tanquam à patronis cœleſte regnum comparare poſſint. Unde ſi iidem pauperes, qui tanta apud Omnipotentem prævalent, ut regnum quodammodo ſibi rapiant, & ſuis benefactoribus illud vendant, ingrati fuerint, nec apud Deum pro benefactoribus ſuis tam vivis quam mortuis interceſſerint, vere meo judicio eorum ſcelus grave omnino & damnoſum cenſendum eſſet. Ne igitur peccata populi comedant, & iracundiam Dei ſuper ſe inducant, memoriam ſuorum benefactorum ſedulo in devotis orationibus ad Deum ſuppliciter faciant, ut in illa die pium inveniant Judicem, quem in terris habuerunt proviſorem.

Ten eerſten S. Borchardt *een ſtichter en gever onſes*

prin-

principaelen buſes, daer onſe Sael in is met den have, ende Cunere *ſijn Suſter.*

Voort Alijdt Borren *met oer S. man* Johan Borre *ende* Meriſſe *hoer Suſter, dewelke* Alijt *gegeven heft onſen huſe dat huys daer onſe nieuwe Kocken in is.* Quæ obiit poſt Matthæi, pro cujus anima quilibet leget in anniverſario ejus ſeptem Pſalmos & Vigilias IX. Lect. inſuper audiet Miſſam aut celebrabit ſi Sacerdos fuerit: & iſtud faciet quilibet quoad vixerit, ſi omiſerit in Anniverſario, repetet alio tempore.

Mr. Richart de Printer *en ſijn Huysvrouw, die op ſijn koſt by nae den Kelder, den Saedel en kocken, en ſieckenhuysken heeft laeten verbeteren in voertijden.*

Gerardus van Texels *den de inwoonderen veel genoten hebben ende meer genoten moghen, ſo ver als dat goet dunkt den genen die* S. Gerardus *goet hebben te vergeven.* qui obiit Pontiani.

S. Geertruidt Suſelerſs *die een deel van den hof betaelt heft.*

Herman Zwitze *en* Emme *ſijn huyſvrou, die noch alle daghe bynae de geſellen in deſen huys verſiet met botteren en broot en andere nootdrufte, en wel een* VAEDER *deſes huis genoemt werden & heyten mach.* Obiit Pancratii.

Johan van Ruitenbergh *van welcken teſtament wy ſeer genoten hebben.*

N. Cremer *ende* Griete *ſijn vrou en ſijn andere Vrinden daer by voier begeert heft.* Iſte obiit poſt Nativ. Mariæ & legavit adhuc ſanus cum uxore domui iſti v. Flor. annue.

Jacobi Treveris clavigeri Scholæ, qui multa procuravit & dedit Domui Hieronymi. obiit Anno 1516.

 cujus

cujus nomine circa Festum Nativ. legent Socii Vigilias pro eo.

Trude Hessels cum marito & fratre *Borchardo Camerick die besonder ons goedertieren is geweest met haer broeder, ende daerom onse* MOEDER *is geheten.*

Lambert van Hees cum sorore sua.

Notandum.

Item Socii nostri recipient ex legatione *Magistri Everardi Brunonis* p. m.

Primo ex Contubernio S. Augustini supra Montem octo portiones quatuor diebus festis in anno scilicet Conversionis S. Pauli, S. Georgii Martiris S. Jacobi Apostoli & S. Remigii, in quibus diebus Contubernium præfatum dabit pauperibus quatuor modios siliginis & quartale vasis butyri.

Item ex Contubernio S. Augustini recipient Socii nostri quatuor diebus in anno octo portiones scilicet in Festo S. Hieronymi, Lebuini, præsent. B. V. Barbaræ.

Item ex Contubernio Ven. Sacramenti recipient Socii nostri sex diebus in anno octo portiones, scilicet in omnibus quatuor Temporibus, primo post caput jejunii & in Festo S. Gertrud. Magdal. his diebus orabunt Socii nostri fideliter pro anima *Magistri Brunonis* & amicorum.

„ *Nova Domus* alias *Erme Fraterhuys* à numero po-
„ tiori sumpta denominatione, nam invenio septuagin-
„ ta ut minus propriis suis sumptibus hic commensales
„ fuisse: de ea sup. citatus Rudolphus Dier de Muyden
„ in Vita Domini Florentii: Circa idem id tempus (ad
„ annum scilicet 1398.) ædificabatur Nova Domus, sic

dicta

dicta ad distinctionem Domus Vicariæ S. Pauli, in „
qua devoti Fratres habitaverunt etiam per duos annos „
post obitum Domini Florentii, quæ dicebatur Anti- „
qua Domus: intentio autem quare ædificabatur hæc „
Domus fuit, ut devoti Clerici postponentes Scholas pos- „
sent ibidem sedere sub regimine Domus Domini Flo- „
rentii promerentes panem suum cum opere sacræ scrip- „
turæ, eo quod per id tempus pauca essent loca religio- „
sorum vel devotorum ad quæ potuissent divertere. „
Erat tunc temporis quidam mercator conversus ad „
Dominum nomine Henricus de Creveldia hujus mer- „
cimonia valebant ducentos florenos quos dedit ad ædi- „
ficandam præfatam domum: iste per tempus fuit co- „
quus in Antiqua domo, postea vero fuit coquus in „
Nova domo ubi & obiit: Fuit etiam alius Henricus „
oriundus de Gorichem oppido Hollandiæ, qui vendi- „
to patrimonio suo dedit pecunias pro constructione „
istius domus, hic fuit coquus in prædicta Nova domo „
usque ad mortem suam, & obiit in eadem tactus à pe- „
stilentia. Insuper Gerardus Schedemaker qui erat ali- „
qualis carpentator juvit propter Deum ad ædifican- „
dam istam domum laboribus suis, prout consueverat „
omnes devotas adjuvare laboribus suis: iste cum esset „
occupatus in structura domus jam dictæ cecidit de „
alto & confractum fuit suum brachium, & sic con- „
fractum arripuit eum febris pestilentialis ac eum de me- „
dio tulit. Quartus qui juvit ad consummationem præ- „
dictæ domus fuit Wilhelmus de Vianen germanus Do- „
mini Jacobi de Vianen Fratris nostri, qui perfecit „
ipsam domum manibus suis opere lignario: iste per- „
rexerat ad partes nativitatis suæ, ubi fuerat apud ger- „
manam suam infirmatam à pestilentia inguinaria, qui „
rev-

„reversus Daventriam cœpit & ipse infirmari ex eadem „peste, tantos autem calores habuit in ipsa infirmitate, quod maluisset, ut dixit, in furno ardente cadere quam illum calorem tolerare quem sustinuit: ex „ipsa infirmitate obiit in ipsa Domo: post quem obierunt ex ipsa domo decem fratres forte infecti ab eo, „nam in oppido Daventriensi non erat pro tunc pestilentia: aliqui qui tunc obierunt plene mortificati „vitiis & dediti Deo videbantur. Illi qui ædificaverant „domum prædictam dederunt sibi mutuo coram Scabinis jus suum in domo prædicta. Erant vero alii tres „scilicet Nicolaus Lathomus, Gisbertus Lathomus & „Wilhelmus Ansen habentes communiter quandam „aliam domum*, & illi de Nova domo concordaverunt cum illis tribus prædictis de alia domo sic quod „mutuo tradiderunt sibi invicem coram Scabinis domicilia & areas quæ habebant intra Daventriam. Tandem „omnibus defunctis habentibus jus ad prædictas domos „Gisbertus Lathomus prædictus, qui postea fuit & „obiit commensalis noster, dedit cum consensu executorum testamenti sui Fratribus domus Domini Florentii ipsam Novam domum, sperans quod ipsi Fratres „non uterentur ipsa domo nisi ad honorem Dei. Sed „sciendum, quod hortus positus à latere versus murum „oppidi Daventriensis pertinet Fratribus domus Domini „Florentii, quem emerunt à Gisberto prædicto pro „quinquaginta florenis quorum XXV. erant floreni blavii monetæ Gelriæ, & XXV. erant argentei computatis pro quolibet floreno XIII. grossis Flandriæ & tribus divitmaris, hactenus MS. qui postmodum venditus ipsi Novæ domui, quam plurium liberalitas large dotavit. Qui è fratribus præerat, hi namque

ejus

ejus curam habebant, Procurator dicebatur, qui & è ſuis laicos culinæ & aliis miniſteriis præficiebant. *Reverendiſſimus* noſter *de Monte egregius*) ex *Middendorpio de Academ. L.* 2. *pag.* 313) *Scholæ reſtaurator* hic juxta præſcriptum Trid. *diœcæſanum Seminarium* conſtituerat, ſed mutata religio in eorum puerorum & puellarum qui lanea filia ducendo ſtipendia lucrantur, officinam, ſcholam alioſque uſus convertit, ſalubri conſilio ut ab otio & mendicitate arceantur.

Burſa Cuſana, nomen mutuata à ſuo fundatore *Nicolao de Cuſa* ad Moſellam oriundo: is è Tartobergenſi Can. Reg. S. Auguſt. in Tirolenſi Comitatu, cui præerat, Præpoſitus, Monaſterio aſſumptus in Epiſcopum Brixienſem, Tit. S. Petri ad vincula Cardinalem ac per utramque Germaniam Legatum, Anno 1469. hic, ubi primam ætatem Muſis conſecrarat, Collegium iſtud pro XX. Studioſis à Rectore pro tempore Xenodochii S. Nicolai prope Cuſam ſubmittendis, erexit dote apud Daventrienſem Magiſtratum depoſita, cui eiſdem ternos ex civium liberis licitum inſerere. Sed excluſis & eorum loco ſubſtitutis Prædicantium & aliorum filiis, quibus præeſt Gymnaſii Conrector, præfatus Rector non agnoſcitur amplius, cumque de eo per literas Anno 1624. conquereretur, ſibique reſtitui reditus cum ſorte poſtularet, negativum reſponſum obtinuit, ac ſtatim decretum ne Catholicorum Civium liberi beneficiis vel ſubſidiis fruerentur, quique ea haberent, iiſdem privarentur, quod etiamnum obtinet.

XXVIII. Quam exteris hoſpitalitatem exhibuêre noſtri, apud ipſos & ii eandem fuerunt experti, in *Peruſinæ* namque Univerſitatis Scholarium S. Gregorii Collegio ex fundatione *Nicolai de Caputiis* Cardinalis &

Da-

Daventriensis Praepositi ab Anno 1362. unum habuerant locum, quam uti & alterum pro Trajectensibus à multis annis neglectum Anno 1655. Illustrissimus *Jacobus de la Torre* per Unitum Belgium III. Vicarius Apostolicus, praesens suis restituit jure patronatus ad se suosque successores translato, quod olim erat penes Trajectensem Antististem & Daventriense Capitulum. Ex fundatione *Hermanni* Hervordiensis in Hervordiensi Gymnasio duo, totidem ex ejusdem liberalitate *Coloniae* in trium Coronarum Collegio: totidem etiam in Florentissimo S. Laurentii Palladio & alia alibi. Sed omnium opulentior & major est fundatio quam nostro tempore fecit *Balthasar à Bodeker* Veenhuysius qui condito cum matre sua Anno 1584. 24. Mart. Testamento bonorum suorum majorem partem ad fundationem erectionemque Universitatis sive illustris Scholae legavit. quod ejus votum implevit Senatus Anno 1630. quo & obiit Vidua Bodekeri & bonorum usufructuaria Joanna de Grotenhuys, ipse mortuus est Anno 1617.

§. II.

BATHMEN

Sallandiae Pagus, cujus Ecclesia sub tutela consistit B. M. V. & Sanlebuiniani Capituli patronatu, in qua

Vicariā:
1. *S. Catharinae.*
2. *S. Anthonii*, cujus Minister, quem legit Parochus cum Toparcha in *Dorth*, semel in septimana sacerdotio fungitur.

§. III.

§. III.

O L S T.

Sallandicæ ditionis membrum, in cujus Ecclesia rei sacræ archistrategus est *S. Wilibrordus* sub patronatu Daventriensis Capituli: in ea Vicaria unica B. M. V. & *S. Joannis Euangelistæ* quæ pro patrono veneratur Parochum & binum Sacerdotii exercitium suo possessori demandat: cui subsunt

CAPELLÆ II.

Una in *Hengverden*, quæ matrici Ecclesiæ nec amplitudine nec turris proceritate cedit. Altera cis Isalam in *Welsum*.

§. IV.

W E E S E P

Sallandiæ regioni annexus Pagus: Ecclesia *D. Nicolao* inscripta est & ad functiones pastorales Daventriense Capitulum jus habet denominandi atque investiendi.

§. V.

H O L T E N

Pagus Sallandicæ Satrapiæ subditus, cujus Ecclesiæ præfecturam possidet Scholasticus B. M. Traject. in qua unica *S. Anthonii Vicaria* cum onere duplici Sacrificii & adjutorii Pastoris in cura & choro: ejus patronatu gaudent Villarum Domini quas hæc parœcia complectitur.

§. VI.

§. VI.

RAELTE

Sallandiæ annumeratus Pagus cujus Ecclesia titulo *S. Crucis* insignita suberat olim Daventriensi Capitulo: quo autem jure docet sequens *Henrici* IV. Imperatoris Diploma ex ipso autographo descriptum.

Notum habeant omnes tam presentes quam futuri, quod Daventriensibus pro devotissima fidelitate sua quam nobis exhibuerunt, emptionem Baptismatis & sepulturarum, quam hactenus contra leges divinas & humanas exhibuerunt, consilio & judicio Episcoporum & Principum Catholicam fidem tenentium prorsus remisimus: ac ne ulterius apud illos puerorum baptisma mortuorumque sepultura conducatur, consensu *Godebaldi* Trajectensis Ecclesiæ Episcopi districtione imperiali interdiximus. Præterea, ut ipsos eorumque posteros ad exequendam fidelitatem amplius animatos corroboremus, Denarios Domorum eisdem Daventriensibus remissimus Ecclesiamque nomine *Raalt*, quæ *Lifgero* abjudicata fuit, loco eorumdem denariorum Præposito & Confratribus substituimus. Ut autem hujus nostræ concessionis decretum ratum & inconvulsum remaneat hanc inde cartam conscribi jussimus nostri sigilli autoritate insignitum. Hujus rei testes sunt Fredericus Coloniensis Archiepiscopus, Bruno Trevirensis Archiepiscopus, Albero Leodiensis Episcopus Comes Gerardus de Gelra. Comes Arnulffus de Cliva. Arnulfus de Rotha. Stephanus Oyensis. Data Trajecti anno Incarnationis Dominicæ M.C.XXIII. Indict. XIII. IV. Non. Aug.

Ea

Ea poſtmodum tranſlata eſt ad Præpoſitum Nigraquenſem.

Invenio in Tabulis Teſtamentariis *Petri de Noortmerſſche* Lebuiniani Vicarii mentionem Monialium in *Raelte* quibus, quot etiam Nigraquenſibus, ad earum perſeverantiam annue legat tres Libras Anno 1380. 22. Aug. at earum hic aut alibi nulla memoria.

§. VII.

WILPE

Velavici Territorii Pagus cujus Eccleſia ei poſtmodum ſacra à *D. Lebuino* eſt conſtructa, cum labore ejus & vigilantia relicto Idolorum cultu ad Euangelii Lucem oculos aperirent & Chriſtiana Sacra Velavii ſuſciperent. Ad parochiale munus juxta notas *Reverendiſſimi de Monte* jus habet denominandi Dux Geldriæ quod Daventrienſi Capitulo in ſuis excerptis *Gramaius* aſſcribit. inibi

Vicaria.
1. B. M. V. cujus Anno 1571. patronatum gerebat Fromo de Meeckeren.
2. *S. Anthonii* ſub Honnepianæ Antiſtitæ patronatu: utraque binam ſacrificationem requirit & *Officium* unicum cujus miniſter incruento paratu Sacrificium offert feria II.

§. VIII.

TWELLE

Velavicæ Tetrarchiæ connexus Pagus ſeculo XIII. dictus *'t. Veenlo*: Eccleſiæ B. M. V. nuncupatæ patronatu potiuntur Sanlebuinianum Daventrienſe Capitulum & Dux Geldriæ, in qua

Vicaria.

1. *S. Agathæ* quæ ſuum miniſtrum à Parocho aſſumptum advocat ad Aram Feria III. V. & VI.

2. *S. Chatrinæ* ea Sacrificium requirit feria II. IV. & Sabbatho ac deſervitorem adipiſcitur à Parocho & Monickhuſano Carthuſianorum Priore: qui cum ex hac Parœcia totam prope alimoniam habeant, ejus titulum attexere non ſuperfluum arbitror.

IN *Godes namen Amen. Allen den genen die deſen Brief ſoellen ſien ofte hoeren leſen* Reinout *bider genaden Goeds Hertoghe van Ghelre, Greve van Zutphen ſaluyt en kenniſſe der waerheit: want wy onſen Heeren Goede te eeren, onſer Liever Vrouwen* Sincte Marien *ſinne Moeder en* Sincte Johannes Baptiſten, *alſe ſunderlingen Patronen diens Ordens hier nae benoempt, ende anders allen Goedes Helligen omme trooſt, zaeligheyt en ewelijcke memorie dier zielen, en ſunderlingen onſer liever Moeder, die Godt hebben moete, ons ſelves en onſer liver Geſelinne* Alianoren *van Engelant begunt hebben t'tymmeren en kortelicke volmaken en voltimmeren ſullen, of Godt wille, ein Cloeſter en een Goedshuys des Ordens van Carthuſen binnen onſen Hertocbricke opper Veluen, op onſen erve en gronde ghelegen, alſo als ons die Marckgenoten en Moelen hebben daer toe gegeven, in eenre ſtede geheten* Monichuiſen *by Arnhem en binnen dien ſelven Kerſpel van Arnhem inden geſtichte van Utrecht: alſo dat een Prior ende die Monicke of Broders des ſelven Ordens, die ons Heere Godt daer toe verſien heft ende verkoren, daer inne*

 ſtaen

staen moegen en woenen tot ewelicken daegen onsen Heere Goede aldaer te dinnen, ende te biddenen voer ons ende die genen die voergenumpt sijn en ander alle die genen daer voor wijs begeeren. Ende op dat daer toe dese voergenumpte Prior en Moenicke oft Broederen diens Ordens voirss. hoer behoeft ter kost en Clederen, ende anders tot hoeren nooth los en ledigh, ende sonder commer en sorge hebben moegen, soe hebben wy mit volkommene consent ende volborde onser liever Gesellinnen voergescreven van onsen gerechte goede en renten, die ons Godt verleent heft, dit voirss. Cloester en Godeshuis mede te wedemen, en te gueden, ende tot ewelicke daegen tot erven, daer toe bewiest ende gegeven, bewiest ende geven tot behoef des Priors en der Monicke als voirss. is vijff hondert pont t's jaer cleynere penninge enen gueden Andries groete Coninx Tornoische van Vranckricke voer sestien penningen gerekent, of die werde daer voer van andere gelijcken gueden payement, dat ter tijdt gange en geve is alle jaer, die eene helft op Sinte Martijns dach inde Winter, ende d'ander helft op Sinte Peters dach ad Cathedram by den Prior des Cloesters voirss. of sine gewate Bade te heffene en te boeren sunder jemans weder seggen en sonder enigherhande hinder ofte crot van yeman uyt onsen nyen tinsen, die wy jaerlix hebben inden Nienbroecke opper Veluen tegen Deventer over de Isele binnen den Nienkerspele van dien selven Broecke gelegen aen vieff en t'seventich Hoeven ende dartien mergen landes, die gelegen sijn tussen die vier hoeven van Schonenberch ende tussen dien Vloyt dicke die beneden anden Broecke gelegen is, also van elker hoeven ses pont t's jaers payement t's jaers. Voert aen drie hoeven lands van onsen vier hoeven die inden Ghier gelegen zijn, van elker hoeven viestien pont t's jaers des selvens

paye-

payements voirss. Vort an vief en t'soeventich roeden lants, die Dederic van Cranenborch van ons hadde, acht en twentich penningen payements voirss. welke hoeven lants en guet wy gegeven hebben en geven die Prior ende Moenicken voirgeschreven, ende hebben sy daer in gesat ende setten mitz desen openen brieven erffelick ende ommermeer, dats te verstaen inden tinsche voirss. beholtelijck ons en onse erfgenaemen ghewins en ghewiefs onder der tinden van dese voirss. boeve ende lande. Voert so hebben wy geloeft en geloeven in gueden trouwen voer ons ende onse erfgenaemen, overmits consente ende toedoen onser lieve Gesellinne voirss. die voirss. Cloester, Priore en Monicken dese voirss. viefhondert pont t's jaers wittelicke en wal te waeren, en si daer in vastelick en vredelick te handene en te doen handen sunder argelist. Ende wy Alianora van Engelandt Hartoghinne van Gelre, Grevinne van Zutphen bekennen dat wy puerlick omme ons Heren Goedes wille, en om alsulcke oerbaer als voirss. is, onsen gueden wille ende volkomme consent gegeven hebben en geven mits desen openen brieve tot alle dese voirss. stucken, ende hebben vertegen en vertijen openbaerlick op alle recht, dat wy hebben of hadden aen dien voirss. viffhondert pont t's jaers, alse van onser Lijftocht en duarijen wegen daer si in plaghen t'hoeren, want onse live Heer ende ons Geselle die Hertoghe voirss. ons in dier stadt ende daer voer anders waer bewiset heft en gegeven tot onser Lijftocht, alsoe verre en alsoe vele dats ons wael ghenueghe en billix wal genuegen sall; welcke viffhondert pont t's jaers wy oeck opdraeghen in desen openen brieve dien Here daer si af rueren t'lene in alle dier bester maenieren en voegen dat wy dat na rechte of gewonte des landes schuldigh sin t' doen en alre beste doen moegen tot behoeft ende orbaer der voirss. Cloesters Priors

 en

en Monicken alse voirss. is, en geloven by onse Kerstelijcke trouwe, dat wy nummermeer hier en tegen en sullen doen, noch gestaden ymmanne t'doen alsoe verne wyet keren moegen in enigerhande manieren, waer by dese voirsz. stucken belet ende die guede luieden gehindert muchte worden aen hoeren renten voirsz. Ende want wy Reynoudt ende Alianora Hartoghe en Hartoginne vorgenumpt begeren ende willen dat dese voirss. stucken om die meere stedicheyt en vestenisse daer toe te doen, allen gueden luieden kont sijn en openbaere, ende sunderlinge den genen dier handt ende macht hier toe gaen salt, als namelick eens Erachtigen Vaders in Gode dies Biscops van Utrecht, of noch enich Biscop is, of des iersten die daer commen sal: soo bidden wy hem oetmodelicke dat hy sijn consent hier toe geven wil als een Leenheere dat wy dit voirss. guet af houden t'lene. Ende dat hi oeck om Godes wille t'voeren ende onse oetmoediger beden wille sine gistelicke handt ende macht hier toe keren wille, als dese voirss. vieffhondert pont t's jaers dien voirss. Cloester, Prior ende Monicken t'confirmiren, ende anden alle andere dingen t' doen daer toe die van gistelijcke macht behoeren en gewoenlick sijn t'doen al argelist, werwoerde, verpel en aentaell uitgesat in alle dese stucken voirss. In orconde en vestenisse dese voirss. dingen soe hebben wy Reynoudt Hartogh en Alianora Hartoghinne voirss. onse zeghele aen de openen brief gehangen, gegeve in't Jaer ons Heeren duisent drie hondert tue en vertich op S. Jacobs Avont des Apostels.

Situm habuit in Valle loco amœnissimo inter medios montes, sed nunc fundo divendito vix rudera ostentat, ne quidem Ecclesiæ, quæ Geldriæ Ducum sepulturis quondam illustris: plura de hoc Asceterio desideranti satisfacient de Originibus Carthusiarum Belgii pag. 58. Rayssius & L. 4. c. 22. Dorlandus.

CA-

CAPUT III.

DE
DECANATU
OLDENSALIENSI,

sub qua numeratur

OLDENSALIA.
DELDEN.
ENSCHEDE.
GORA.
DIEPENHEIMIUM.
RYSSEN.
BORNE.
LOSSER.
HENGELOE.
MARKELOE.
HAECKXBERGEN.

§. I.

OLDENSALIA

VEterum Saliorum Sedes & Tubantiæ Metropolis: eam olim ex dono Imperatoris *Ludovici Pii* Cliviæ Comites tenuere, quos inter primus Toparcha *Balduinus* I. vita functus Anno 821. cum ante quadriennium Anno scilicet 87. mœniis Oppidum cinxisset, & ultimus *Baldericus* cognomento *Pius* XV. Trajectensium Antistes, qui eam Anno 970. obtulit D. Martino, à quo tempore dynastas agnovit Hierarchas Trajectinos, de quo hoc Metrum, cum nulla *Slichtenhorstio* teste aut alia hujus doni non exstet memoria.

Cæsaris Arnulphi Gnatâ genitore Luthardo
Ricfridus rexi rura Tubanta satus:
Degener haud genitus mihi Baldus Twentius hæres,
Qui Sanctus Wildi Præsul in Urbe fuit.
Sed, sicut Genitor mihi jura Tubanta resignat,
Sic Trajecto eadem Filius arva dedit.

Exstant Literæ de Anno 1049. v. Id. Jul. quibus Aquisgrani *Henricus* III. Imperator ad instantiam Contectoralis suæ *Agnetis* & ob devotum famulatum *Bernoldi* concedit eidem & Successoribus jus & potestatem habendi mercatum rerum venalium per totum annum omni hebdomada in V. Feria in loco *Aldensele* vocato in Pago Twenthe sito: item quotannis XI. Kal. Novembres in eodem loco Nundinas in Dedicatione Ecclesiæ cum præcepto ut duobus diebus eam præcedant & totidem subsequantur.

Fuit autem munitissimum Oppidum & ab Anno

1597.

1597. Ordinum habuit Præsidium, quo per Marchionem Spinolam exacto Anno 1605. illud iterum excepit Anno 1626. quo & omnibus suis munitionibus nudatum: in eo

ECCLESIA

Unica, olim Parochialis tantum *D. Silvestro* sacra, postmodum *S. Plechelmo* & Collegiata, cujus in hæreditario fundo institutor præcitatus *Baldericus*, de quo hujus sacræ Ædis Necrologus: *Anno Domini* 977. *obiit D. Baldericus de Clivis XV. Episcopus Tra ectensis fundator hujus Collegii Aldensaliensis, qui fundavit illud Anno* 954. *Præfuit Episcopatui* 59. *annis*: cui prope coincidunt antiqui versus in Aula Capitulari quondam suspensi.

Scriptis bis quinis, nongentis, X. quoque quinis.
Præsens Collegium condidit ecce pium
Præsul Baldricus, *vir optimus, Legis amicus*
Ex Clivis natus magnus honore status.
Quo Præsul gratus Plechelmus *valde beatus*
Aldenzal latus noscitur atque datus:
Pastor devotus, virtutum schemate notus
Hac Patria, natus cum foret ipse Scotus.
Cæsoris Ottonis Sancti sub tempore Primi
Regno sublimi qui datur atque thronis,
Sit Aldenzalis vetus Aula Dei sub & alis
Tecta Patris talis ac aliena malis.

De his omnibus accurato calamo *Rovenius*, quo tempore hic Decani Officio fungebatur; ejus notas exscribo: Anno Domini 954. Dominus *Baldericus de Clivis* Episcopus Ultrajectensis Aldenzaliæ Collegium Canonicorum fundavit in honorem Dei & *S. Plechelmi*,

 qui

qui circa annum Domini 753. ex Scotia, unde erat oriundus, relicto Episcopatu Casæ Candidæ & Capellæ Regiæ amore prædicandi Euangelium Christi Infidelibus & Barbaris ad Pipinum Franciæ Regem se contulit, à quo in Frisiam & partes Transisulaniæ missus Tubantos seu Twentiæ populos (qui relicta Christi fide quam *S. Marcellinus* ibidem per annos 65. prædicavit teste *S. Ludgero in Vita S. Swiberti* deficere cœperunt ad Paganismum) convertit: ac tandem laboribus fessus provectæ ætatis locum, qui dicitur Mons S. Petri prope Ruræmundam, quem à Rege Pipino ad ibidem cum Fratribus *Odgero*, *Wirone* & aliis Deo serviendum obtinuerat, elegit in quo etiam sanctam Deo animam tradidit. Hujus itaque *S. Plechelmi* corpus præfatus Dominus *Baldericus* inde Aldenzaliam transtulit & Collegio Canonicorum, qui ibid. Deo deservirent, erecto Ecclesiam, quæ ibi primitus in honorem Dei & ad memoriam *S. Silvestri* Papæ erat extructa, amplificavit, dotavit ac deinceps Ecclesiam *S. Plechelmi* vocari voluit: in qua eadem Ecclesia etiam ipsius Domini *Balderici* Fundatoris corpus pro parte requiescit sub exiguo Sarcophago. Præfuit *Baldericus* de Clivis sedi Ultrajectinæ annis 59. memoria ipsius hic & apud Ultrajectinos est. Quod ad *Sanctas Reliquias* Patroni nostri attinet conservatum est hactenus pœne integrum corpus *S. Plechelmi* in Capsa quadam ad hoc comparata, quæ etiam in die Patroni & in Dedicationis Templi anniversario circumgestatur. Habemus item integrum caput *S. Plechelmi* inclusum argento cum aliis nonnullis *Reliquiis* in Cruce quadam argentea, in qua etiam portio quædam *Ligni S. Crucis* continetur.

Habet *Collegium* nostrum præter *Præposituram* XV. *Præ-*

Præbendas plenas & unam *Semipræbendam* : *Vicarias* olim novem nunc octo , quia *Vicaria B. M. V.* cum *Vicaria B. Joannis Baptistæ* propter tenuitatem proventuum utriusque auctoritate Illustrissimi Domini *Sasboldi* Archiepiscopi Philippensis & Vicarii Apostolici in unam sunt redactæ Anno Domini 1607. earum vocabula, onera & initia hic intersero, est autem :

1. *S. Crucis* cum penso II. Sacrorum & tertii solennis feria VI. ex fundatione & dote *Henrici Fobick* & *Henricæ*, assignatis undecim maldris siliginis : *Literæ* præferunt annum 1499.
2. *S. M. V. & S S. Joannis Baptistæ & Euangelistæ* , cui incumbit Sacrum matutinum feria III. V. & Sabbatho cum Cereo III. ponderum, qui à Vigilia S. Martini usque ad dominica Natalitia in Vesperis & Matutinis ardeat.
3. *SS. Joannis Baptistæ* , *Crispini* & *Crispiniani* atque Ewaldorum cum debito Sacri matutini feria IV.
4. *SS.* III. *Regum* , *Michaelis* & omnium *BB. Spirituum* , cui demandatum Sacrificium matutinum Dominicale. Prædio dotem auxit cum onere unius Sacri & quotidiani cantus in Quadragesima usque ad Offertorium *Jutta de Bevervoerde* Anno 1452. defuncta : quod onus ut alleviaret *Wernerus de Beveren* hic Canonicus data dote Anno 1467. adjunxit ei sociũ Vicarium S. Joannis Baptistę.
5. *S S. Mariæ Magdalenæ* , *Barbaræ* & *Margarethæ* , quæ cum proba *Friderici* Trajectensis Hierarchæ Anno 1406. in

Na-

Nativitate B. M. V. instituta ministrum suum obligat ut tribus diebus, quos interior devotio seligit, Sacris operetur.

Vicaria. 6. *SS. Stephani, Laurentii, Bonifacii* & *Catharinæ* cujus possessor primus feria II. & per arbitrale biduum Sacerdotio fungitur.

7. *SS. Anthonii, Eligii, Rochi* & *Jacobi* cujus deservitor operatur ad Aram secundus in dominicis, festis & feria III.

8. *SS. Lamberti, Agathii*, 10000 *Martyrum* & *Catharinæ*, cujus minister in aurora Sacra Hostia litat feria IV. & VI. eam Semipræbendæ Anno 1626. 19. Julii indissolubili nexu connexuit *Illustrissimus Rovenius.*

9. *SS. Annæ, Agnetis, Dorotheæ & Apolloniæ* cum debito Sacri feria III. de S. Anna, feria IV. pro defunctis, Sabbatho de B. V. M. & in Festis SS. Trinitatis & gloriosissimæ V. M. notat ad annum 1571. *Reverendissimus de Monte* hujus possessorem decem Festis deputatis dividere pauperibus Scholasticis per anni cursum 5. florenos aureos & solemnibus Festis habere Concionem pomeridianam. Eam Anno 1495. in profesto S. Plechelmi fundavit *Simon de Thije* pro Sacerdote Focarias secum non habente (ut loquuntur *Litt. fund.*) qui procedat in habitu sacerdotali, unicus sit in Beneficiis & deservitor Vicecurati sive unus ex Capellanis. 9. Julii ejusdem anni approbante Burgundo Trajectensi Episcopo.

Nunc ad Rovenii notas regrediamur: has Præben-

bendas & Vicarias cum vacaverint alternis mensibus conferunt Dominus Papa & Capitulum, ita ut Papa conferat vacantes Mense Januario, Capitulum seu Turnarius Capituli Mense Februario & sic deinceps, excepta Vicaria S. Annæ cujus Patroni sunt Ædiles Templi, quorum est cum consilio Capituli aliquem præsentare.

Possunt omnes Vicarii participare de præsentiis seu distributionibus Chori ita ut duo Vicarii tantum ex iis accipiant quantum unus Canonicus plenus. Semipræbendatus tenetur personaliter residere & esse subdiaconus, participat de præsentiis tanquam Vicarius & in divisione corporis Præbendarum par est aliis nisi quod postremo loco eligat, nec quicquam accipiat ex administratione quam dat Præpositus: habet tamen certos aliquot florenos annue: debet tertia quaque septimana cantare Epistolam in Choro.

Decem primæ præbendæ sunt Presbyterales sic ut decem seniores Canonici teneantur esse Presbyteri ac vocantur Hebdomadarii eo quod singuli suam hebdomadam habeant in deserviendo summo Altari & præcinendo in Choro, Decano non excepto. Tres deinde sequentes Canonici tenentur esse Diaconi, duo postremi & Semipræbendatus Subdiaconi.

Altari majori in summis & duplicibus Festis ac dominicis inter Pascha & Pentecosten Canonici & non Vicarii præesse debent, ut latius in *Statutis* declaratur c. 3. quæ quidem *Statuta* Anno Domini 1514. sunt renovata & approbata ab Episcopo Ultrajectensis Domino Frederico de Baden: nam antiqua Statuta in conflagratione Oppidi ac direptione per Carolum Geldriæ Ducem facta Anno 1510. perierunt, & insuper alia multa monumen-

menta ac Literæ ſigillatæ Capituli. Supervenit Anno 1507. alia direptio à Mindenſibus in urbem receptis, ac in ſequentibus annis variæ obſidiones. Conflagraverat etiam antea Oppidum Aldenzalienſe Anno 1492. cum bona parte Templi & organo per ignem proprium, vulgo Helmichsbrant.

Fuit aliquoties interea deliberatum de transferendo Collegio Swollam, quod etiam Zwollenſes propemodum impetraſſent, niſi quidam ex Canonicis præſertim duo Fratres Aldenzalienſes amore patriæ ducti acrius obſtetiſſent. Quid deinceps ab Anno 1566. durantibus turbis hiſce Belgicis in hunc uſque annum 1613. quo hæc ſcribimus ſubſtinuerit Aldenzalia aliquoties capta & recuperata ſemper vel unius vel alterius partis frequenti præſidio gravata notum eſt omnibus. *Hæc Rovenius.*

Parochum Eccleſiæ egit Capitulum ſeu potius hujus nomine Vicecuratus à Capitulo aſſumptus: ne autem is ſquallida paupertate premeretur aut aliorum patrimoniis duce cupiditate inhiaret Paſtoratui Anno 1570. 21. Maii Canonicatum uniit. *Georgius Schenck* Archiepiſcopus Traject.

Celebris hic fuit *Fraternitas Celendarum* circa annum 1400. inſtituta: & altera *B. M. V.* exorta ante annos circiter 150. potiſſimum in ſubſidium pauperum (ad annum 1613. ſcribit *Rovenius*) ad quorum ſuſtentationem diverſa bona à piis hominibus ſunt fundata, quibus diſtribuunt ſiliginem butyrum ac laridum cum cura pauperum domi deſidentium qui vel propter honeſtatem vel ægritudinem oſtiatim mendicare non poſſunt vel erubeſcunt: ei ad annum 1571. centum modios ſiliginis & 200. daleros in an-

annuum proventum attribuit *Reverendissimus de Monte.*

Antequam ab hac Basilica digrediamur, eorum vocabula, qui Præpositurae honore illustres nobis innotuerunt, recensebimus: sunt autem

Rodolfus. Anno 1008
Lubbertus. 1085
Radulfus. 1119
Alardus. 1139
Balduinus ex Hollandiæ Comitibus.

Aldenzal & B. M. V. Traject. Præpositus & hinc Episcopus Traject.

Bartholdus. 1180
Gaselbertus. 1206
Gerardus. 1294
Florentius de Jutfaes, qui & Elstensis præpositus inscribitur. 1350
Gerardus de Rande etiam Canonicus & Scholasticus Daventriensis. 1472
Vincentius de Eyll. 1492
Andreas de Venraet. 1500
Hupertus de Laer.
Theodoricus de Rechteren.
Zibertus de Rijswyck. 1524
Fridericus Schenck de Toutenburgh Archiepiscopus Traject. 1570

Quem secuti sunt Episcopi Daventrienses, cum in dotem sedis Episcopalis hęc Præpositura accesserit. Gerebat autem una cum Domino Drenthiæ Aldenzalensis Præpositus patronatum Ecclesiæ in *Dieveren* apud Drenthanos, & denominatus ab eis Pastor vicissim gaudebat jure collationis Ecclesiarum in *Wapsterveen* & *Dwingloe.* Præ-

Præpositis adjungo Decanos, quos inter sese prodiderunt.

Hubertus qui & Præpositus B. M. Traject. atque Investitus 1. Pastor in Steenwijck. 1290

Joannes de Thija. 1338

Henricus de Karsen ex Necrologo Sansalvatoriano Traject. ubi etiam Canonia potiebatur, vita functus 4. Kal. Aug. 1350

Wernerus Sley qui officium cum vita posuit 1409

Henricus Hondt à Arnhem. 1416

Ludolphus Wimder immortuus. 1448

Joannes Tousleger Decretorum Doctor. 1477

Gerardus de Dulre.

Henricus de Vollenhoe.

Joannes Menso.

Gerardus Toppinck: is solenne Sacrum additâ dote pro ministro instituit feria II. in Defunctorum refrigerium: quam Anno 1546. altera S. Joannis Baptistæ cum marito suo *Joanne Dorhoff* auxit ejus relicta *Anna ten Toorne.* 1575

VValterus à Kerkhoeven, qui & in Trajectina D. Petri Ecclesia Præpositus & S. Remigii Borkensis Decanus. 1575

Joannes ab Oelen, cui successit 1605

Philippus Rovenius S. TH. L. & Daventriensis Diœcesis Generalis Vicarius, qui cum Anno 1614. in locum Illustrissimi Sasboldi primi per Unitum Belgium Vicarii Apostolici suffectus esset, curam nostri Collegii in se recepit.

Henricus Vordenus S. TH. L. & sub Illustrissimo Rovenio Daventriensis Diœceseos Vicarius

Gene-

Generalis ; quam iterum depoſuit ultimo
die Anni 1628

Joannes Truitius S. Th. L. agmen clauſit : Viget adhuc hoc Collegium, ſed in iis, qui Religionis reformatæ dogmata ſectantur & equeſtris Ordinis beneficio adoptantur.

XENODOCHIA II.

Præ reliquis digna ſunt quæ memorentur : primum *Leproſorium* in Oppidi Pomœriis ſed quod emptionis titulo alios Dominos quam pauperes aut lepra infectos modo agnoſcit.

Secundum *Spiritui Sancto* ſacrum in ſua Capella poſſidet unam *Vicariam* cujus patronatum obtinet Senatus & trina vice incruenta Victima litat ejuſdem Poſſeſſor : ſed ejus fructus poſtmodum ceſſere Gymnaſiarchæ, ea tamen lege ut duo ibidem Sacra procuret.

Tertium *S. Eliſabethæ* inſcriptum.

Quartum forte à fundatoribus *Hollender* nuncupatur, in quo 4. Fœminæ hoſpitantur.

MONASTERIUM

Quod hic ſolitarium eſt ſub *D. Agnetis* patrocinio cultrices aluit Flamines Franciſcanas quæ ſub Trajectenſi Capitulo (de quo infra c. 5. §. 1.) Tertiariæ nuncupantur. Primæ, quas vidimus de hoc Parthenone, Literæ annum 1465. & 12. Maii oſtentant, quibus ei Campana, Eccleſiæ conſecratio, Cœmiterium & ad ſacrum miniſterium Præfectus à Capitulo permittitur, ſub certis tamen reſtrictionibus eaque conditione ut ſolvat annis ſingulis in unoquoque Feſtorum principalium vid. Paſchæ, Pentecoſtes, Aſſumptionis Glorioſæ Vir-

ginis Mariæ & Nativitatis Domini unum Florenum Rhenenſem monetæ ſuperioris: & ad ædificanda Stalla in Choro darent ſemel in prompta & numerata pecunia decem & octo Florenos Rhenenſes.

Exſtincta *Regula Tertia* juſſu *Rovenii Primam* ſubſtituit *Vordenus* Anno 1620. & Moniales tunc S. Claræ filias regimini Fratrum Minorum de Obſervantia ſubdidit: quæ paucis ab hinc annis divendito Ordinibus Monaſterio diſceſſerunt in Weſtphaliam Vredenæ & Haſelunnæ, jam bipartitæ, nova domicilia adeptæ: noſtrum autem hoſpitium præbet Hypodidaſcalis & Quæſtori, in quo 60. & numeroſiores Veſtales quandoque commoratas fuiſſe teſtantur Annotata *Rovenii.*

§. II.

DELDEN

SUb Tubantica Præfectura Oppidum Tranſiſulaniæ, cujus Parœcialis Eccleſia titulum habet *S. Blaſii* cum onere Sacri ſolemnis feria v. ſub patronatu Capituli S. Petri Traject. quod Anno 1294. in craſtino Calixti Papæ jus illud tranſtulit in Sanlebuinianum Daventrienſe Collegium una cum decimis minutis & majoribus aliiſque juribus, pertinentiis atque appendicibus, quibus prædictæ Eccleſiæ curatores gaudere conſueverant approbante & confirmante *Joanne* II. Traject. Antiſtite anno eodem Sabbatho poſt S. Servatii. Enata eſt in hac ſacra Æde

1. *S. Crucis*, cujus miniſter gemina vice Sacrificium Crucis repræſentat ad Altare.
2. *B. M. V.* ea poſſeſſori feria IV. & VI. demandat Sacerdotii uſum.

3. *S. Joan-*

Vicaria.

3. *S. Joannis Euangelistæ*
4. *S. Matthiæ Apostoli*
5. *S. Nicolai Episcopi* } cum IV Sacrorum penso.
6. *S. Catharinæ*, quarum omnium patronatu gaudet Toparcha in contiguo *Twickeloe.*
7. *SS. III. Regum* sub *Bruggemanniorum* patronatu.
8. *S. Annæ*, cujus ministro per biduum fungendum est Sacerdotio: *Reverendissimus de Monte* ad annum 1571. hujus partonatum asscribit Domicellæ *de Averhagen.*

§. III.
ENSCHEDE

IN ultimis Transisulaniæ finibus Oppidulum Tubantiæ, quasi *Eyndtscheidinge*, quod illam à Monasteriensi Episcopatu dividat: Parœcialis Ecclesia ex dono *Godeboldi* Traject. Hierarchæ Rectorem adipiscitur à Capitulo Apostolorum Principis apud Trajectinos: Tabulas donationis affigo:

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Amen. Notum sit omnibus Fidelibus tam præsentibus quam futuris, qualiter ego *Godebaldus* per misericordiam Dei Sanctæ Trajectensis sedis Episcopus consulens animæ meæ, credens me etiam in resurrectione partem habiturum cum Electis Dei, meritis & intercessione Beati Petri Apostoli, duas Ecclesias quæ sunt in Twenta *d'Helden* & *Aneschedhe* ad Ecclesiam ejusdem Principis Apostolorum in Trajecto firma traditione ex nostra principali auctoritate perpetualiter concessi scriptoque firmavi. Hoc autem pro petitione & servitio fidelis

delis nostri *Theodici* Præpositi, præcipue, sicut supra diximus, pro remuneratione æternæ vitæ statuimus ut unam earum, quæ majoris utilitatis est, *d'Helden* videlicet pro voluntate sua prædicta Fraternitas suis usibus absque ulla contradictione vel respectu Præpositi libere constituat: alteram ipse Præpositus ad servitium suum & ad supplementum Præbendæ Fratrum, ubi opus fuerit, disponat: ipse autem prædictus Præpositus, cujus petitioni & fideli servitio super hisce omnibus sicut dictum est obtemperavimus, domum quandem aptam pascuis, quo vulgari nomine *Swechus* juxta *Cunere* nostræ potestati tradidit cum quibusdam mansis qui dicebantur ejusdem Ecclesiæ fuisse, quos Prædecessor noster *Cunradus* piæ memoriæ Episcopus suo servitio quacunque occasione in partibus illis apposuit. Ut igitur hujus concessionis pia sollicitudo & piæ sollicitudinis rata confirmatio in omnium fidelium posteritatem digna habeatur memoria, hanc cartam sigilli nostri impressione insigniri præcepimus, quatenus à successoribus nostris rata & inconvulsa permaneant, quæ pro animabus Prædecessorum nostrorum & nostro remedio statuimus atque concessimus illi Beato Petro Apostolo cui à Domino collata est potestas atque Principatus ligandi & solvendi. Huic nostræ Constitutioni plures idonei testes interfuerunt tam Laici quam Clerici. Præpositus Majoris Ecclesiæ Mengodus. Decanus Lutbertus. Præpositus ejusdem Ecclesiæ Theodoricus. Rodolphus Præpositus. Frabertus Decanus. Otto Decanus. Luzo Cappellanus. Sigebodo. Laici Hugo Advocatus. Requinus de Malberge. Godefridus de Rene. Ministeriales Giselbertus Jalo. Lubbertus. Jonathas. Weremboldus. Ruthericus.

cus. Data Anno Incarnationis M. C. XVIII. Indictione XI. regnante Henrico Quinto Rom. Imperatore Auguſto. Anno Epiſcopatus Domini Godebaldi quinto feliciter. Amen.

§. IV.

GOORA.

Sub Tubantia Præfectura Tranſiſulaniæ Oppidulum ſed inveſte: habet dignitatem & titulum Comitatus, eſtque ejus Dynaſta veteri quadam prærogativa Signifer Epiſcopi Traject. & *Wilhelmus* Anno 1157. S. Martini Advocatus: at ea dignitate ſimul & bonis omnibus propter inſolentiam & contumaciam exutus eaque Trajectino Antiſtiti adjudicata circa annum 1248. per *VVilhelmum* Romanorum Regem.

ECCLESIA

D. Petro nuncupata ſub Toparchæ patronatu conſiſtit, in quo effloruit.

Vicaria.
1. *D. M. V.* cujus miniſter diebus dominicis & feſtivis primus peragit rem divinam, ejus patronatum Anno 1571. poſſidebat *Henricus de Rechteren.*
2. *S. Anthonii*, quæ poſſeſſorem per triduum vult fungi Sacerdotio: eum adoptant *Borcmanni* & Scabini.

XENODOCHIUM

Quod pauperum miſeriis chriſtianâ miſericordiâ medetur, habet, in ſua Capella feria II. & V. incruenti Sacrificii oblationem miniſterio Parochi.

§. V.

DIEPENHEIMIUM.

Emit hoc Oppidum Comitatus titulo quandoque nobile Anno 1330. *Joannes de Dieſt* Epiſcopus Traject. à *VVilhelmo de Boxtelle* milite & Domina *Cunigenda* ejus conjuge Comitiſſa de Dalem, eo quod contra hoſtiles aggreſſus validum eſſet ſuperioris Diœceſeos propugnaculum.

ECCLESIA

D. Joanni Euangeliſtæ inſcripta à Toparcha Paſtorem nanciſcitur in qua unica *Vicaria S. Georgii* cujus Anno 1571. patronatum poſſidebant Domicellus *Joannes de Ripperda* & *Dominus de VVarmeloe* alternatis vicibus.

§. VI.

RYSSEN

Tubantiæ Oppidulum, cujus Eccleſiæ *D. Dioniſio* dedicatæ præfecturam confert Scholaſticus B. V. M. Traject. in qua

Vicaria.
1. *S. Crucis* Anno 1571. ſub patronatu *Jannis à Voirſt*.
2. *B. M. V.* quæ juge Sacrificium novæ Legis exigit feria II. VI. & Sabbatho.
3. *S. Joannis Euangeliſtæ*, cum penſo Sacri quotidiani, cujus patronatum Anno quo ſupra poſſidebat *Rodolphus à Langhen*.

XE-

XENODOCHIUM

Quod indigorum neceſſitatibus ſuccurrit *D. Anthonium* veneratur.

§. VII.

BORNE

Tubantici Territorii Pagus cujus Eccleſiæ patronatum obtinet Tranſiſulaniæ Princeps: alibi tamen vidi eum aſſignatum Sanlebuiniano Daventrienſi Collegio. Approbante *Frederico* Traject. Epiſcopo Anno 1420. 7. Maii fuit hic fundata atque dotata *Vicaria B. M. V.* per *Mechtildem vander Souwe* Almeloenſium Veſtalium Antiſtitam & *Joannem* ac *Jacobum Hilbingh* Presbyteros Almeloenſi Miniſtræ reſervato jure Patronatus: at eam hinc tranſtulit in Almeloceni Aſceterii Eccleſiam Anno 1444. 27. Maii *Rodolphus de Diepholt* Hierarcha Traject. Exigit illa menſibus ſingulis unum in Eccleſia Bornenſi & unaquaque hebdomade tria Sacrificia in Parthenone præcitato.

§. VIII.

LOSSER.

Parœcialis Eccleſiæ hujus Pagi in agro Tubantico ſituati, quæ nupero bello Weſtphalico prima & unica conflagravit, filialis eſt matricis Oldenſalienſis cujus Capitulum ei Rectorem aſſignat: in qua *Vicaria S S. Annæ* & *Martini* ſub patronatu Aldenſalienſis Decani.

§. IX.

HENGELOE

Ecclesiæ Tutelaris in hoc Tubantiæ Pago est *S. Lambertus* cujus Anno 1571. collatorem agebat *Adolphus de Twickeloe* : inter Æditos in notis Reverendissimi de Monte *supremus & superintendens inscribitur Domicellus Castri de Hengel.*

§. X.

MARKEL

Ecclesia hujus Pagi, qui Tubanticæ ditioni subest & *Pighio* in *Hercule Prodicio* Limes Æli. 1. Manhel nuncupatur, sub tutela consistit *S. Martini*, cujus patronatu potitur Scholasticus Capituli B. M. V. Traject. in qua

Vicaria.	1. *B. M. V.* & 2. *S. Annæ*	Sub patronatu Pastoris & 111. Sacrorum penso.

Ea olim, occasione nobis ignota, frequenti peregrinatione trita multisque votis onerata fuit.

§. XI.

HAECKXBERGEN.

Tubantinæ Provinciæ Pagus & Satrapiæ dignitate illustris cujus Parochialis Ecclesiæ patronatum possidet Transisulaniæ Dominus.

CA-

CAPUT IV.

DE

DECANATU

ZUTPHANIENSI,

Quo continetur

ZUTPHANIUM.
GORSEL.
WARNSVELT.
ALMEN.
WYCHMONDT.
VORDEN.
STEENDEREN.
HENGEL.
ZELLEM.
HUMMEL.
VARSSEVELT.
KEPPEL VETUS.
KEPPEL NOVUM.

ECCLESIÆ II.

Primaria (quæ Crucis formam oſtentat) *ædes admodum nobilis eſt atque operis valde antiqui etſi tamen ſubobſcura*, inquit Guiccardinus: *quod conſilio quidem videtur factum & ad priorum illorum temporum, quibus florere primum cœpit Catholica fides, exemplum: judicabant videlicet ſapientiſſimi illi noſtri Majores decere ut ſacra & pietati dicata loca primo ſtatim ſui ingreſſu adeuntibus Sanctimoniam atque hororem incuterent, neque nimia luce oculos iis perſtringerent aliorſumque abriperent, ſed ſerios potuis & precibus ſacris attentos efficerent.*

Eam per *Ottonem* è cineribus reſuſcitatam & a fundamentis de novo inſtauratam ad ejus inſtantiam Anno 1105. dedicavit & S S. Petro atque Walburgi inſcripſit *Burchardus* Trajectinus Antiſtes, qui & ad ejuſdem preces(quod eſt vetuſtatis argumentum irrefragabile)donationum ac privilegiorum chartas jam à vermibus propemodum depaſtas novâ vitâ donavit. Eccleſiæ navem & auſtrale latus(cujus etiam meminit *Bocopius* & *Chronicum Monſagnetanum Thomæ de Kempis*) Anno 1446. dominicâ Palmarum devaſtavit turris cœleſti igne incenſa. At Anno 1499. reſtaurata, denuo Anno 1600. eandem injuriam paſſa interiit: verum eam in integrum reſtituerunt Ædiles Anno 1637. ſubmiſſiorem quidem at multo ſplendidiorem & contra aëris machinas infeſtas petris & ære obarmatam.

Aſſervavit hæc Baſilica *Sacras Reliquias* S. Juſti Martyris, qui ex *Martyrologio Romano* 18. Octob. in Territorio Bellovacenſi adhuc puer ſub Rictiovaro Præſide in Diocletiani perſecutione cœſus eſt: de eo *in Faſtis Belgicis Aubertus Myræus*: *Zutphaniæ magna in veneratione*

tione olim habitum corpus S. Justi patria Antissiodorensis pueri ac martyris, cujus festivitas ibidem celebratur 11. Octobris: de quo sic inter alia contabatur in Hymno Ecclesiastico.

Ejus caput nunc habetur
Magna Treveris reverentia,
Sed corpus obtinetur
Diligenter in Sutphania,
Laudetur hinc Dei clementia.

Corpus ejus periisse putatur nostra ætate per vastationes Calvinianas, sed caput ex tractu Treverensi allatum servat Antwerpiæ Canonicus ac Plebanus Egbertus Spitholdius (Zutphaniensis) apud Annuntiatas Moniales eadem in urbe post collocandum. hæc *Myræus.*

Habuit etiam & in eadem etiamnum visitur ex ære fusum Baptisterium, cui similie vel arte vel mole non facile credo in nostro Belgio inveniri: quod cum aliquando Principi Auriaco in bellicorum tormentorum materiam oblatum esset, Donum respuit, dolendam dictitans lavacri illustris destructionem, quod qui Zutphanii non viderit is merito Zutphanium non vidisse censetur.

Templum hoc, cui annexa Animarum cura, *duodecim Canonicorum Collegio* nobilitatum est: jam à prima ejus infantia sex pro tempore existentes in canonicatu seniores debent esse Sacerdotio initiati quatuor juniores ad Diaconatus Ordinem promoti & duo novissimi Subdiaconatus charactere insigniti, quibus præest Decanus. *Præpositura* in partem dotis Episcopo nostro accessit, sed in possionem ejus immissus non fuit quod adhuc haberet possessorem *Joannem Schetter* qui *Ægidium* supervixit, nec vivus eidem cedere voluit: *cujus ea*

ea olim dignitas, ex *Pontani Geldria*, *ut eam subinde Comites administrarint*, qui Prælaturæ hujus & omnium Canoniarum patronatu gaudent.

Quando autem & à quo *Collegium* hoc sit institutum haud satis constat, verisimile interim est authorem ejus extitisse *Ottonem Nassovium* ejus nomine primum Geldriæ ac Zutphaniæ Comitem, utpote cujus monumentum ut & conjugis ipsius (quæ est fere omnium sententia) hodie adhuc in medio Templi duabus elevatioribus tumbis visitur infra artificiosam & inauratam ex ferro coronam quatuor catenulis è fornice pendulam, quo loco Canonici Laudes B. M. V. ab Anno 1450. in Vig. S. Thomæ Apostoli decantare consueverunt. E quorum membranis erui atque contexui subjunctum at hiantem Præpositorum Catalogum.

Ricardus. Eckbertus.
1059. *Focho.*
1064. *Gerardus Comes de Gelre.*
1134. *Henricus Linthburgus.*
1223. *Wilibrandus Comes de Oldenburgh, post* xxxv. *Trajectinus Episcopus.*
1293. *Nobilis Dominus Godefridus.*
1336. 51. *Ricoldus de Hesewijck.*
1357. 64. *Giselbertus Kock.*
1372. 74. *Henricus de Steenberge Anno* 1382. *etiam Præpositus Sansalvatorianus apud Trajectenses.*
1384. *Albertus de Steenberge.*
1400. *Jacobus Heyen.*
1444. *Suederus de Apeldoorn.*
1482. *Nobilis Dominus Adamus de Berghe etiam Canonicus Metropolitanus Traject.*

1487.

1487. 1500. *Joannes Bispinck.*
1502. *Eustachius de Nivariis Doctor & Cancellarius.*
1510. *Joannes de Brempt Doctor & Canonicus Cathedralis Leodiensis,*
1527. *Wilhelmus de Lanck Doctor & Cancellarius*
1532. 35. *Suederus de Karvenheim.*
1549. *Hermannus Baro de Rennenbergh etiam Canonicus Cathedralis Leodiensis.*
1559. 75. *Joannes Schetter etiam Canonicus Sansalvatorianus Trajecti.*
1579. *Theodorus de Dorth Toparcha Dorthanus Anno* 1605. *Satrapa Zutphaniensis & Anno* 1614. *Prætor Lochemiensis, vita functus* 1625.

Præpositis associo Decanos, è quibus innotuere:

1212. *Basilius.*
1230. *Henricus.*
1265. *Magister Daniel.*
1306. 32. *Wolterus.*
1346. *Gerlacus.*
1351. *Joannes Bolleneger.*
1402. *Joannes Baillivus.*
1415. *Bernardus Henrici.*
1549. *Wilibordus Bonigerhof Canonum Doctor & Canonicus Davent.*
1550. *Petrus de Suchtelen, qui quatuor pueris choralibus donat annue* 8. *aureos florenos rheno-electorales.*
1572. *Petrus à Steenberge, qui & Paræciæ Rector.*

Hæc

Hæc ſunt ſervitia & adminiſtrationes, quas Præpoſitus Eccleſiæ Zutphanienſis qui pro tempore fuerit, tenetur ex debito & ſub præſtito corporaliter juramento facere annuatim Decano & Capitulo ac aliis Perſonis in Eccleſia antedicta.

Primo tenetur XII. Canonicis ac Cuſtodi Eccleſiæ, nec non Lotori Præbendam habenti Lotoriæ, cuilibet eorum IX. Maldra bonæ ſiliginis & XX. Maldra cum dimidio boni hordei pactualis annuatim: de quibus quidem maldris ſiliginis & XX. maldris cum dimidio hordei, quæ ſingulis ſic debentur, Canonicis, Cuſtodi & Lotori antedictis, ſolvendi ſunt unicuique eorum ſingulis annis in Feſto B. Lamberti Martyris & Pontificis X. ſcepelini ſiliginis, & in Feſto B. Remigii, Confeſſoris proximo ſubſequenti X I. ſcepelini hordei: reſiduum vero totius antedicti Bladi ſolvendum eſt unicuique annuatim infra Feſtum B. Martini hyemalis & Feſtum Nativitatis Chriſti.

Item tenetur Canonico pro tempore exiſtenti Scholaſtico ratione ſuæ Scholaſtriæ X. maldra ſupradictæ ſiliginis infra prædictum Feſtum B. Martini & Nativ. Chriſti annue perſolvenda. Summa totius ſiliginis à Præpoſito annue adminiſtrandæ eſt 136. maldrorum: ſumma vero totius hordei ab eodem adminiſtrandi eſt 287. maldra.

Item tenetur Decano Eccleſiæ pro tempore exiſtenti ratione ſui Decanatus quolibet anno 30. ſolidos parvorum Denariorum veteris pagamenti, antiquo Groſſo Turonenſi Regis Franciæ pro 16. Denariis computato, quorum quidem medietas ſolvenda eſt in die B. Walburgis Virginis, quæ eſt prima menſis Maii, altera vero medietas in die B. Martini hyemalis.

Item

Item VI. Canonicis Præbendas Sacerdotales habentibus cuilibet eorum 34. ſolidos & 8. Denarios ejuſdem veteris pagamenti prædictis duobus terminis annue perſolvendos.

Item tenetur IV. Canonicis Præbendas Diaconales habentibus, nec non Rectori Scholarum ratione ſervitii per eumdem faciendi in Choro, cuilibet eorum 30. ſolidos dicti pagamenti veteris præfatis duobus terminis annue perſolvendos.

Item tenetur II. Canonicis Præbendas Subdiaconales habentibus & ſuprad. Cuſtodi Eccleſiæ cuilibet eorum 26. Solidos pagamenti veteris prænominati dictis duobus terminis annue perſolvendos.

Item tenetur cuilibet dictorum XII. Canonicorum quolibet anno in die B. Lamberti M. & P. 12. Denarios parvos pagamenti veteris ſuprad. ad Ceſpites. Summa totius pecuniæ in veteri pagamento annue adminiſtranda eſt 23. Libræ & 18. Solidi.

Item tenetur Præpoſitus ſuprad. Cuſtodi ad Vinum emendum pro Altari in Choro, pro Altari in Cripta, pro Altari S. Crucis ante chorum & pro Altari B. Mariæ per anni circulum neceſſarium miniſtrare annuatim 30. Solidos parvorum Denariorum pagamenti uſualis pro tempore legalis & dativi.

Item tenetur cuilibet dictorum XII. Canonicorum ſingulis annis in die B. Martini hyemalis duos pullos cenſuales.

Item tenetur ſuprad. VI. Canonicis Præbendas Sacerdotales habentibus miniſtrare ſingulis eorum quolibet anno in die Cinerum unum Quartarium Fabarum cumulatum.

Item ratione ſuæ Scholaſtriæ tenetur Canonico ſupra-

prædicto pro tempore existenti Scholastico Quartarium similiter cumulatum præter partem Præbendæ suæ Canonicalis.

Item tenetur eodem die Cinerum cæteris VI. Canonicis, videlicet IV. Præbendas Diaconales, & II. Præbendas subdiaconales habentibus, nec non Campanario Ecclesiæ, singulis eorum annuatim unum Quartarium dictarum Fabarum forensis mensuræ.

Item tenetur singulis annis in Cœna Domini ministrare & præsentare in Choro unum maldrum tritici in panibus recipiendum ex bonis *ter Hoeven* in Parochia Warnesvelt situatis inter Canonicos ibidem duntaxat in sacro Officio præsentes æqualiter destribuendum.

Item tenetur & in eadem Cœna de vino & cerevisia, quantum ibidem necessarium fuerit & oportunum, dictis Canonicis, Vicariis, Chorisociis & aliis in Choro præsentibus propinare.

Item tenetur & obligatus est ad administrationem totius ceræ in Choro, in Cripta & in Altari S. Crucis, ac in omnibus processionibus & stationibus Cleri per totius anni circulum necessariæ & oportunæ, & ad facturas & reparationes candelarum inde fiendarum: sex tamen candelis, quæ nocturno tempore hora matutinali desuper Chorum in Festis duplicibus & majoribus, & duabus, quæ in Anniversariis Defunctorum perpetuam memoriam habentium in Vigiliis & in Missis ad sepulchra eorumdem ardere solent, inde exceptis, cum easdem sex & duas candelas Capitulum & non Præpositus solvere teneatur & ministrare.

Item tenetur dictus Præpositus ministrare omnes cordas seu funes ad quinque minores dictæ Zutphan. Eccle-

siæ

siæ campanas per anni circulum necessarias perpetuo & & oportunas. Item oleum seu sagimen ad lampadem lapideam necessarium, quæ in hyeme nocturno tempore in Ecclesia semper ardere consuevit, tenetur insuper idem Præpositus annue ministrare.

Hæc ex Ecclesiæ membranis. Peculium & Benefactores antiquissimi hujus Collegii manifestabunt appensa Diplomata.

In nomine Patris & Filii & Spiritus S. Ego Wilhelmus misericordia Dei Trajectensium Episcopus notum facio universis Christianis, qualiter Comes Otto veniens ad Curiam Domini Imperatoris Henrici Aquisgrani celebratam, & stans coram Domino Imperatore convocatis Principibus in testimonium rei gerendæ Domino Constantino de Melegarde, quem bonæ fidei virum & in omnibus actibus suis legitimum experientia commendabat, Advocatiam dedit super Mansos Originariorum Ecclesiæ Zutphaniensis, & super ipsos Originarios, quoniam ipsemet in persona propria propter diversa negotia in diversis terris & diversis temporibus per eum expedienda necessitati prædictæ Ecclesiæ semper præesse non poterat. Curtes autem Ecclesiæ & Cereales omnes, quoniam de libera Genealogia processerunt, ut in hoc ipsos aliis honoraret, in manu sua tenebat, ita ut ipsemet & post eum hæres legitimus Oppidi Zutphan. per successionem in perpetuum Advocatus eorum maneret, nec hoc unquam mutaretur. Dominum vero Constantinum tali conditione Advocatum fecit, ut nec ipsemet nec aliquis hæres ejus ulli unquam hominum libero vel servo Advocatiam illam infeudaret vel infeudare posset. Jura quoque Advocatiæ ei in hunc modum determinavit, ut non nisi ter in anno in Curia Do-

mini Præpositi veniens Originarios convocaret & de damnis Ecclesiæ ipsos conveniret, ut per eum emendatio & status Ecclesiæ communicato utique consilio Domini Præpositi in melius disponeretur, & tunc singuli singulos denarios singulis vicibus ei in servitium offerrent, nec tunc vel in posterum amplius quicquam ab eis exigere præsumeret, ut secundum quod Præposito videretur abundantius Canonicis suis servire valerent, quorum obsequio penitus aliis impedimentis abscissis eos mancipatos esse decrevit. Si autem præter prædicta tria tempus aliquâ necessitate emergente à Præposito vel ejus Vicario mutaretur, devote & affectuose veniret, & consilio & auxilio pro posse suo assistere ei studeret, nunquam nisi vocatus nec occasione alicujus lucri se ingereret. De commutatione sive viri fœminæ duos Solidos vel pellem capri ad rei confirmandæ testimonium recipere deberet. Si autem ipse vel aliquis hæres ejus vel minimum Articulorum prænominatorum transgredi convinceretur, sine judicio Advocatia rediret in manum ejus, qui tunc hæres Oppidi Zutphan. dicebat enim Comes, & hoc dicendo ita observari statuit tanquam vir Spiritu bono plenus, ea quæ ipse & prædecessores ejus ex proprietate sua pro redemptione animarum suarum emancipassent, & Dominum ejusque Vicarios possessores fecissent, neque Advocati neque alicujus Laicorum manibus esse distrahenda vel aliquo gravamine molestanda, sed tantummodo cum omni fructu suo debere habere respectum ad Præpositum & per Præpositi dispositionem ad Fratres, quorum usui deputata fuissent. Obtinuit quoque à Domino Imperatore prædictus Comes illustris, ut quicunque de libero genere prænominatæ Ecclesiæ Zutphan. se vel possessiones suas mobiles sive

ſive immobiles dare vellet, licenter & ſine contradictione Comitis, in cujus juriſdictione maneret, hoc faceret cenſu ſiquidem regio non imminuto, ſi tamen cenſum ſolveret. Dominus igitur Imperator hanc conceſſionem ſuam & Comes, quoniam Eccleſia ſua de Spiritualibus ad nos reſpiciebat, omnia & ſingula Statuta ſua prædeterminata nos ſcripto commendare & confirmare pia cum devotione rogavit. Juſte itaque eorum petitioni conſentientes, quod Dominus Imperator conceſſit quod Comes Advocato ſuo donando & prohibendo determinavit, quodque ſibi & hæredibus ſuis retinuit, hoc nos ex autoritate Domini noſtri Jeſu Chriſti & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & S. Martini & omnium Sanctorum Dei per Banni noſtri efficaciam & per poteſtatem à Deo nobis traditam confirmavimus, ſcripto commendari fecimus, & illud ſigillo noſtro denotari curavimus: ut quicunque contra præſcripta verba fecerint vel facere attentaverint cum Sathana & Angelis ejus æternaliter condemnentur, niſi reſipiſcentes Eccleſiæ Dei & Fratribus ſatisfecerint. Amen. Hujus autem rei teſtes affuerunt Harmannus Archiepiſcopus Colonienſis, Obertus Epiſcopus Leodienſis, Dux Henricus de Arlo, Conradus Comes de Lucelenburch, Fredericus Dux Sueviæ, Rothardus Archiepiſcopus Moguntinus, Gerardus Comes de Gelre, Præpoſitus Focho, Plitherus, Albericus, Luottholfus Advocatus, Theotricus, Gerolf, Linpo, Perenhardus, Unalthardus. Anno M. LXIIII. Incarnationis Domini, Indictione 11. Anno Imperatoris Henrici X. hæc deſcriptio facta eſt.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Theodoricus Dei gratia Munigardevordenſis Epiſco-

pus & Oppidi Zutphaniensis hæres legitimus. Notum facio omnibus tam futuris quam præsentibus, quod in Curia Domini Præpositi in Sutphenne me residente ad judicium pro querimonia Familiæ Ecclesiæ Constantino de Berge post aliquantam causæ ventilationem abjudicata est Advocatia, quoniam eam Udoni infeudaverat, quod nec ei nec alicui ejus hæredi licuit facere: hac enim conditione interposita ei data erat, ut nec ipse nec aliquis hæres ejus eam infeudaret vel infeudare posset. Udonem sine spe restitutionis deposui, quin etiam juramento confirmavit quod nec ipse nec aliquis hæres ejus de illa Advocatia se intromitteret unquam amplius & sic eam in manu mea retinebam. Procedente vero tempore, intercedentibus amicis Constantini pro ipso, Advocatiam ei reddidi de omnibus Capitulis quæ Pater meus determinaverat, item interposita conditione ut nec minimum ipse transgrederetur nec aliquis hæres ejus videlicet, ut non nisi ter in Anno litones convocaret & hoc in Curiam Præpositi Præposito vel ejus Vicario ibi semper existente ut ejus consilio omnia in melius disponerentur, & tum à singulis singuli denarii singulis vicibus ei darentur, nec tunc vel postea quicquam aliquid ab eis exigere præsumeret vel unquam se ingereret non vocatus: de Cerealibus nunquam se intromitteret nec de Curiis Præpositi. Singula ergo Capitula etsi hic posita non sint, sicut Pater meus determinavit & Episcopus Wilhelmus Traject. ejus petitione Banno confirmavit, sic & nos Banno nostro confirmamus in nomine Patris & Filii & Spiritus S. Amen. Hæc viderunt & audiverunt boni testimonii viri, ipse Præpositus Ekkebertus, Bernhardus de Diepenham & filius ejus Wernherus,

Rem-

Remwardus de Vasnou, Sigefridus de Humelo, Othelricus de Amsnon, Gerlac de Ditdigwerthe, Beselmus de Ritherlo, Grimbrecht Druthwart, Pelgrim, Remzo, Wenro.

De hac *Advocatia* in Ecclesiæ membranis alia non extat memoria, quam proinde suspicor aut exstinctam aut Comitum beneficio ipsi Ecclesiæ postmodum relictam.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Henricus Dei gratia V. Romanorum Rex. Notum sit tam futuris quam præsentibus omnibus, quod pro petitione Domini Ottonis Comitis de Sutfenne & filii ejus Henrici, qui imperio sæpius magnificum exhibuerunt obsequium, Ecclesiæ eorum in Sutfenne dedi beneficium in perpetuum jure hæreditario permansurum, ut quicunque liber vel libera se vel possessiones mobiles vel immobiles illi Ecclesiæ dare voluerint, licenter regio freti autoritate hoc faciant, nec sit alicujus momenti contradictio Judicis, in cujus terra manent, censu tamen regio ei, cujus feudum est, non subtracto, siquidem censum solvit prius illa possessio. Item super prædia culta vel inculta prædictæ Ecclesiæ, super saltus, nemora, flumina, ripas & super omnia, quæ nunc in possessione habet vel postmodum habitura erit, Præpositum illius Ecclesiæ per omnem successionem, quicunque fuerit, judicem ordinarium constituimus & ejus Sculretum. Item de omni negotio quod ortum fuerit adversus Ecclesiæ hominem, sive par ejus sive homo alterius potestatis agat in eum vel accuset eum, quod testibus vel jurejurando terminari potest Judex erit Præpositus. De furto autem vel de rapina, vel de incendio, vel Sanguinis effusione vel quocun-

que maleficio Scultetus Præpositi judex erit. Item ipsi Domino Comiti & ejus successoribus confirmamus omnimodam justitiam super homines suos, qui dicuntur *masmanne* & super eorum prædia. Omnimodamque justitiam in Menardinghamme & bannum ferarum ex utraque parte Yslæ confirmamus, quod totum Prædecessores ejus & ipse ex proprietate sua non ex dono regali habet nec nos invidemus. Hæc autem facta sunt consensu Dominorum, qui jurisdictiones habent, & consilio & autoritate & testimonio Principum Regni. Ego quoque propria manu annotavi, Sigillo insignivi, S. Frederici Colon. Archiepiscopi. S. Otberti Leodiensis Episcopi. S. Burchardi Traject. Episcopi. S. Burchardi Monasteriensis Episcopi. Testes Gerardus Comes Cruyn. C. Cono. C. Heynricus. C. de Casselle. Theodricus de Los. Stephanus & Hermannus de Oies. Berengarius. C. de Sultebac. Anno ab incarnatione Domini M. C. VIII. Indictione prima. Anno Domini Henrici V. Regis Romanorum secundo. Data Aquisgrani V. Kal. Januarii.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Quoniam temporis successione ea, quæ à Principibus statuuntur, plerumque à memoria hominum labuntur nisi scriptorum monimentis reserventur; idcirco per præsentia scripta notum sit omnibus tam præsentibus quam futuris, quod ego *Burchardus* misericordia Dei Traject. Episcopus petitione Illustris Comitis Domini *Ottonis* invitatus Sutphaniam veni ad consecrandum Ecclesiam *B. Petri* Apostoli & *S. Walburgis*, quam prædictus Comes Spiritu Sancto plenus à fundamento post incendium reformaverat: cumque ad recognoscendam dotem Ecclesiæ Privilegia inspiceremus, invenimus

mus quædam ex eis tum ex antiquitate temporis tinearum morsibus corrosa tum ex vicinitate flammarum incendii contracta, quo viso Comes cum Clericis suis Canonicis communicato consilio rogavit propter abundantem cautelam privilegia illa renovari à nobis: nos igitur justæ petitioni Domini Comitis obtemperantes ipso cum filiis suis legitimis & universo Clero ac populo utriusque sexus, quorum nomina ex parte subscripta habentur, inter consecrandum astante pacem & bannum omnibus bonis prædictæ Ecclesiæ fecimus & confirmavimus in hæc verba: *Doti* Ecclesiæ *B. Petri* Apostoli & *S. Walburgis* in Zutphania nominatim quatuor curtibus principalibus, quarum una est in Suthfene, secunda Bruchehove, tertia Horstlare, quarta Rislo cum omnibus appenditiis suis agris cultis & incultis, servis, ancillis, mancipiis, nec non & omnibus mansis ad eandem Ecclesiam pertinentibus in usum Præpositi & Fratrum quacumque donatione contraditis, quorum nomina in rescripto habentur, & universis nunc in eorum possessione existentibus vel postmodum superaccrescentibus pacem veram ac firmam Dei Omnipotentis Patris & Filii & Spiritus Sancti facimus & præcipimus: beneficio quoque Fratrum quod dicitur X. Mansorum & omnibus bonis in idem jus oblatis, quos X. mansos Comes *Godescalcus* ob remedium ac salutem animæ filii sui *Gebehardi* & omnium Consanguineorum suorum præcedentium & succedentium libere cum omni jure, quo ipse tenebat, in usum singularem Canonicorum magna cum devotione donavit sola advocatia in manu sua propria & hæredum suorum legitimorum hujus Oppidi retenta, ita ut nec ipse nec aliquis ejus successor eam in-

infeodare alicui poſſet: ſicut ergo ipſe cum daret decrevit, & præſens Comes *Otto* laudat & fieri poſtulat, ſic & nos confirmamus pacem eis prædictis X. manſis & omnibus in idem oblatis jus & prænominatæ Advocatiæ ut nullus eam infeodare audeat vel poſſit per virtutem banni noſtri facimus & præcepimus. Omnes autem qui contra hanc Comitis conſtitutionem & noſtram confirmationem fecerint vel facere attemptaverint, & qui manum in aliquo prædictorum bonorum hujus Sanctæ & conſecratæ Eccleſiæ miſerit violenter, vel rapinam, vel exactionem, vel petitionem aliquam, vel qualemcunque læſionem, vel gravamen in eis fecerit, omnes inquam tales excommunicamus & anathematizamus ex authoritate Patris & Filii & Spiritus S. & BB. Apoſtolorum Petri & Pauli & omnium Sanctorum Dei per banni noſtri efficaciam & per poteſtatem à Deo nobis traditam, ut cum Sathana & ejus Angelis in perpetuam demergantur damnationem niſi reſipiſcentes Eccleſiæ Dei & Fratribus ſatisfecerint. Ad hujus autem rei teſtimonium confirmandum cedulam hanc ſigilli noſtri impreſſione denotatam conſcribi juſſimus aſtantibus bonæ auctoritatis hominibus Sigewino videlicet cuſtode Majoris Eccleſiæ in Colonia, Wychardo Decano Sancti Salvatoris in Trajecto, Magiſtro Lamperto, Conſtantino Advocato, Lubberto Caſtellano, Wilhelmo de Stapelo, Rothgero de Wythe, Arnoldo de Strasburg, Raberto & Fratre ejus Hertgero, Lubberto & Gocelmo de Berenghem, Godefrido de Renen, Bernhardo de Diepenham, Martberto de Mocherte, Wolphardo & Ermberto de Eitenen, Memrico de Rinre, Ulrico de Amſene, Gerlaco de Dedingwerte, Mentone de Thrile,

le, Wenrone de Vrollehorst, Ulboldo de Wiken, Gerboldo de Winburg. Hæc autem facta sunt Anno M. C.V. ab Incarnatione Domini, indictione XIII. anno autem Imperatoris Henrici Quarti L I°.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Ego *Wilbelmus* Traject. Ecclesiæ Episcopus notum facio tam præsentibus quam futuris contentionem quandam diu habitam inter Prædecessores nostros & Dominos Zutphaniensis Oppidi de quibusdam Decimis, quas suas proprias dixerunt, ita diffinitam esse: Comiti *Godescalco* & uxori suæ *Adelbaidæ* & eorum filiis *Gebebarde* & *Ottoni* venientibus Trajectum ad nostram vocationem in plena Synodo Decimam Lochemensem eis recognovimus & Decimam terræ eorum, quæ Syellandorum dicitur, in omni Episcopatu Traject. sive hoc sit in pratis vel insulis vel paludibus cultis vel colendis ad usum Canonicorum in Zutphania per bannum nostrum in eis confirmatum ex donantium petitione. Ad recompensationem autem B. Martino & nobis ipsi retribuerunt viginti mancipia & decem mansos I. in Tholre cujusdam hominis sci: Tynbomes. II. Tynden in Holthusen. III. Megingeri in Tonden. IV. Hemmonis in Horda. V. Heinonis in Ratenen. VI. in eadem Villa Winiconis. VII. in Wercken Remzonis. VIII. Winnonis in Scuipe. IX. in Rothe Reinzonis. X. in Reten. Nos quoque ad honorem Dei & B. Petri Apostoli & S. Walburgis Ecclesiæ in Zutphania jure perpetuo tenendam concedimus decimam Insularum à Renen usque Arnhem & ab Arnhem usque Daventriam: Insularum dico, quæ, & si sint, nondum arantur & earum quæ ex alluvione Rheni & Islæ adhuc congeri debent, sive in medio fluminis sint, sive ripam tangant.

Eidem quoque Ecclesiæ bannum concedimus super omnia bona sua mobilia & immobilia, ita ut Præpositus vel ejus Vicarius potestatem habeat vocandi & excommunicandi malefactores suos & reconciliandi si Ecclesiæ suæ satisfecerint. Hujus compositionis, nostræ quoque donationis violatores excommunicavimus ex auctoritate Patris & Filii & Spiritus S. & omnium Sanctorum Dei & nostra, Clero & populo in plena Synodo audiente & respondente Amen. In rei gestæ testimonium hanc cedulam sigillari fecimus subscriptis testibus, quorum unus de nostris est Præpositus Focho, Plicherus, Anfridus Advocatus, Theotricus, Hermannus, Gerolf, Timpo, Emgephet, Folcart. Testes de parte Comitis Hermannus, Einghelbertus Advocatus, Perenhardus, Regenhardus, Pejor, Otto, Rompertus Comes, Poto, Hartgart. Anno ab Incarnatione Domini M. LIX. Indict. XII. quinto anno Henrici Regis hæc facta sunt.

Quas donationes ratificavit *Guido* Episcopus 42. Anno M. CCC. X. Feria quinta post Assumpt. D. V. & ad petitionem Canonicorum quoad Decimas Alluvionum *Innocentius* Papa Laterani sexto Kal. Aprilis Pontificatus sui Anno XII.

Henricus Dei gratia Trajecti Episcopus universis præsentes Literas inspecturis æternam in Domino salutem. Quoniam ea, quæ juste & rationabiliter fiunt, oblivionis nubilo sæpius obscurantur, necessaria solet esse scripturarum authoritas, per quam certum efficitur quod dubium videbatur. Hinc est quod singulis & universis notum esse cupimus, quod pensantes sacris Canonibus institutum pium esse Decimas de manibus redimere Laicorum in usus Ecclesiarum quæ Tributa sunt egentium Animarum. Nos de consilio maturo nostro-

noſtrorum Fidelium ad reſignationem dilecti noſtri Stephani Militis de Lantdorpe proprietatem decimarum quatuor domorum in Werken in Parochia Werneſvelde, videlicet Sickinc, Hermanninck, Segeſſinck & Keminck, contulimus Decano & Capitulo Sutphanienſis Eccleſiæ: quia idem Stephanus Miles præter dictas Decimas, quas à nobis tenuit in feudo, adhuc de bonis aliis manet infeudatus à nobis & ab Eccleſia noſtra Traject. Volentes igitur hoc factum noſtrum ratum in perpetuum permanere, præſentem Literam Sigillo noſtro fecimus communiri. Datum Anno Domini M. CC.LV. in craſtino B. Ægidii apud Trajectum.

Reliqua commodioribus locis affigemus.

Dux *Adolphus* Anno 1468. feria VI. poſt ſolemnia Aſcenſionis approbante *Friderico Badenſi* Anno 1503. 22. Decemb. Magiſtratui Zutphan: concedit perpetuum jus patronatus ad tres Canonicatus dicendos *Doctorales*, eo quod eorumdem poſſeſſores eſſe debeant vel Doctores vel Licentiati in jure civili vel canonico, iique filii Zutphanienſes qui & obligantur ad reſidentiam, eruntque à manu Principis in Legationibus & conſiliis.

Dux *Arnoldus* Anno 1432. in Vig. S. Jacobi in Caſtro Rooſendaele indulſit Capitulum non citandum, niſi in præſentia & camera Ducis.

Canoniis à prodiga temporum ſubſequentium pietate adjuncta eſt

1. *Ven. Sacramenti.*
2. *S. Severini.*
3. *S. Michaelis.*
4. *S. Crucis* & *S.S.* III. *Regum*: ſed quæ ſuo exitio Fabricæ reditus locupletavit: erant ii

Anno

Anno 1572. circiter 500. daleri, qui in Ecclesiæ fulcra & indigorum fomenta atque solatia absque reddenda ratione per Ædiles à Senatu delectos dispensabantur. Ad hujus Sacerdotii Aram, quæ Choro astabat, Anno 1519. 24. Maii, fundata est Missa de Venerabili Sacramento celebranda hora septima cum Diacono, Hypodiacono & Organo. *ex Lit. Fund.*

Vicaria.

5. *S. Bartholomæi.*
6. *SS. Innocentum, Philippi* & *Jacobi Apostolorum.*
7. *SS. Martini* & *Mariæ Magdalenæ.*
8. *S. Margarethæ* in Capella Principis dicta *de Graven Capel*, cujus Possessor à distributionibus, quibus fruuntur ii qui Choro & Officio divino intersunt, extraneus est.

(5.–8.) Sub patronatu Comitis Zutphaniensis.

9. *SS. Petri* & *Pauli Apostolorum.*
10. *S. Laurentii.*
11. *SS. Ludgeri, Pauli, Cuneræ* & *Walburgis* cum onere V. Sacrorum ad horam septimam & præsentiæ choralis, collatione data Ecclesiæ servitori Custodi Campanario fundata ab *Hermanno Beushof* Zutphaniensi ejusque conjuge *Jutta Beushof* & *Antonia Iserens* Anno 1505. 3. Apr. approbante Capitulo 5. Apr. & Badensi eodem die & anno. *ex lit. fund.*
12. *SS. Simonis* & *Judæ Apostolorum.*

13. SS.

13. *SS. Annæ* & *Nicolai.*
14. *S. Lamberti.*
15. *S. Catharinæ.*
16. *S. Agnetis.*
17. *SS. Andreæ, Matthiæ, Pauli* & *Matthæi Apostolorum* cum debito primi Sacri alternis septimanis, cujus fundator & dotator *Gerlacus* Decanus Anno 1327. *ex lit. fund.*
18. *S. Barbaræ*, cujus eadem obligatio quæ præcedentis, unde utriusque possessor dictus *Primissarius.*
19. *S. Cæciliæ Virginis* & *Martyris.*
20. *S. S. Thomæ* & *Anthonii.*

Vicaria.

21. *SS. Sebastiani & Elisabethæ.*
22. *D. M. V.* & *S. Christophori.*
13. *SS. IV. Marschalcorum.*
24. *SS. IV.* Ecclesiæ Doctorum, *Adriani, Erasmi, Fabiani, Sebastiani* in novo sacello retro chorum Anno 1435. approbante Rodolpho Episcopo Anno 1445. 19. Apr. cum onere residentiæ & choralis præsentiæ à Civibus instituta ejusque collatio, indigenâ prælato ad minus XVIII. annorum, alternis vicibus penes Capitulum & Magistratum, *ex Lit. fundat.*

Harum sex ultimarum Possessores *Hebdomadarii* vocabantur quod eorum quilibet una hebdomadis die solenni cœremonia sacram hostiam immolaret.

Ut autem Canonici & Vicarii ei, qui est magnus Dominus & laudabilis nimis, Sacrificium laudis & Hostiam vociferationis minori negotio offerrent, illis præ-

præter pueros Chorales (ut vocant) adjuncti fuere tres *Chorisocii.* Et hæc de Ecclesia principe ejusque stipendiariis ab ipsis fidei incunabilis constituta cum Protoapostoli nostri prima Religionis Christianæ semina in hac Provincia spargerent.

Sed cum Oppidi calcaneo novum Oppidum accresceret, & unius Sacerdotis cura inquilinos omnes regere, & unius Ædis spatia concludere non possent, in novo hoc Oppidi accremento erecta est Ecclesia altera & *D. Nicolai* patrocinio nuncupata: Presbyterum, qui eam moderatur, Zutphaniensis Comes denominat: in qua *Officium S. Agathæ* & *Compassionis B. M. V.* quod ministrum suum, quem cum Tinctoribus Pastor adoptat, vult Sacerdotio fungi feria VI. cui adjuncta est

Vicaria.

1. *S. Crucis*, sed quæ consentiente Trajectino Antistite per Carolum V. Imperatorem & Comitem Zutphaniensem Anno 1545. Pastoratui annexo exspiravit.
2. *S. Andreæ Apostoli*, cujus patronatum etiam obtinet Comes.
3. *S. Annæ*, cujus possessori bis peragenda res divina, quem adlegunt Pastor, Ædiles & Confraternitas *S. Annæ.*
4. *S. Anthonii*, cujus deservitor ad geminum Altaris sacrificium & omnia Chori officia obligatur: eum constituunt Pastor, Ædiles & Sodales *S. Anthonii.*
5. *B. M. V.* Quæ sedem fixit in Capella Ecclesiæ contigua, cujus Minister hebdomadatim trina vice sacris operatur, & primam Hostiam immolat sub Matutinis in solemniis

niis *B. M. V.* SS. Apostolorum, Michaelis, Joannis Baptistæ, Laurentii & Magdalenæ: pinguis est ejus census ejusque collatio Anno 1571. fuit penes *Joannem* & *Theodoricum à Keppel* & *Carolum à steenbergen.*

XENODOCHIA

Diversa, ne solatia deessent miseris aut æternitatem haberent calamitates, hic pia Majorum misericordia exstruxit: quorum enim liberalitas profusa fuerat in locupletandis Christi ministris, eadem noluit esse parca in ipso Domino fovendo in pauperibus. Singula domicilia non referam, sufficiet ea notasse quæ primam notam merentur, inter quæ locum inveniunt.

Heeren Borrenhof, Gerontocomium aliàs *'t Oude Manhuys*, cujus primam mentionem deprehendi in membranis quæ præferebant annum 1404.

S. Elisabethæ aliàs *'t Nieuwe Gasthuys*, cujus præcipuus fundator *Egbertus Creynck*; ad hujus instantiam & preces *Antonii Iseren* ac *Gerardi vander Werst* Capitulum Anno 1449. in Vig. S. Joannis Baptistæ in ejus Capella concessit erectionem & consecrationem Altaris.

Hospitale vulgo *Spitael* pingui annuo censu instructum: reliqua silentio premens transeo ad perlustranda

MONASTERIA VIRORUM.

Primum occupat umbilicum civitatis & sinistræ ripæ fluvii Berkelæ incubat: ejus possessores fuere nepotes *S. Dominici* quos *Prædicatores* vocant: fundatricem agnoscit *Margaretham* Guidonis Flandriæ Comitis filiam Reinaldo primo Geldriæ ac Zutphaniæ Comiti nuptam, quæ cum cœlo commutavit terram Christiani

seculi

ſeculi decimitertii Anno 21. Alii cum *Aquilio in Chron. Geld.* ipſi *Reinaldo* ejus originem aſſcribunt, cum hic, ut ad annum 1292. notat *Slichtenhorſtius* conjugis ſuæ deſiderio commotus illud juſſerit excitari: eſt nunc Muſarum hoſpitium, quæ quondam prope D. Walburgis ſuum habuere Domicilium.

Extat Concordia Capitulum inter & Adrianum de Mera S. Th. D. & Belgicæ Provinciæ Vicarium Generalem nomine hujus Conventus inita Anno 1489. feria 3. poſt S. Luciæ. in qua ſtipulatur ne cuiquam S. Communionem præbeant niſi ſuis & Tertiariis S. Dominici, qui ſub in albis & foris veſtiuntur in nigris, quique ſunt ſub Ordinis obedientia, niſi præhabita in ſcriptis Capituli licentia.

Altera de Anno 1392. 8. Aug. agit de canonica portione (quæ erat IV. Librarum Denariorum cenſualium mediatore Wilhelmo Cliviaco duce Geldriæ) ratione ſepulturarum annue in Feſto S. Martini vel infra Octavam Capitulo pendenda.

Secundum, cujus vocabulum *Galilæa*, ſitum habuit ante Oppidi veſtibulum ad portam Larenſem, conſtruxerunt illud *Creyngii* Anno 1455. & incoluit *S. Franciſci* ſoboles, quæ à Regulæ obſervantia nomen traxit: *ſed quod noſtri Fratres* (in Originibus Seraphicæ Religionis p. 3. ſcribit *Gonzaga*) *tum in privatis adhortationibus tum quoque in publicis concionibus pro ſuggeſtu Zutphanii in hæreſim vehementius inveherentur, ejus fautores excandeſcentes hunc Conventum ab optimis Catholiciſque civibus extra præfatæ Civitatis mœnia ſub annum nativ. Dominicæ 1455. exædificatum Anno ſalutis humanæ 1572. funditus everterunt demolitique ſunt.* Erat autem membrum Colonienſis Provinciæ.

ASCE-

ASCETERIA VIRGINUM

Numerum quinarium conficiunt.

Primum incoluere Virgines numero duodecim & instituto *Tertiariæ Franciſcanæ* quarum Proviſores Senatus & Galilæus Guardianus Viſitator ordinarius. *Spitael* ei nomen à contiguo Hoſpitali cujus ſervitio chriſtiana charitate vacabant, cuique Anno 1663. hujus Parthenæi medietas divendita 3½000. Flor. alterâ jam diſtracta 2800. flor. Natales ejus non innotuere neque vetuſtiores Literæ viſæ quam quæ annum 1381. ſignabant. Ultima Anno 1572. præfecturam hic geſſit *Gelmera Schimmelpenninck*.

Secundum ejuſdem Inſtituti ſed ſub Capitulo Trajectenſi ſectatrices aluit, de quo hæc habeo à prænobili Domino Cannenburgico: Arnolda Walteri Keppelii Domini filia cum Joanna filia quam ex Guilielmo Iſendoornio Equite ſuſceperat Domum, quam Zutphanii habebat contulit in ædificationem Monaſterii quod deinde à donatrice nomen deſumpſit *Iſendoorn* nuncupatum & *B. Mariæ Magdalenæ* inſcriptum. Eſt quidem etiamnum integrum ſed ob portam in nova Oppidi munitione hic apertam modo pervium: erant in eo Anno 1548. Sorores numero triginta quinque.

Tertium ejuſdem Regulæ & Capituli ſeu Reipublicæ Religioſæ ſub patrocinio *S. Catharinæ* alumnas fovit, vulgo dictum *Heer Henrickz Huys* à primo ſuo Rectore *Henrico de Heuſden* de quo in vita Ven. P. Theodorici ab Herxen: *erat quidam Capellanus Zwollenſis nomine Dominus Henricus de Heuſden, hic virtutum odore pii patris Theodorici ab Herxen attractus locum ibidem* (in Zwollenſi Fratrum Collegio) *adeptus eſt: qui poſtea*

P *ordi-*

ordinatus Sororum Rector in Zutphania ibi talia reliquit virtutum vestigia, ut Domus nomen ab eo acceperit usque in præsentem diem : eam hisce Vestalibus religiosa largitate cesserat quædam vidua *de Wulves* unde & *Wullfshuys* indigitatur, quæ matrimoniali jugo exonerata sub ductu Ven. P. Joannis Brinckerinckz religiosam in seculo vitam in *Tabulario* Sororum Gerardinarum Daventriensium duxisse notatur, inter quas & primas quidem celebris ejus filia Elizabetha de Wulves. Perstant hodiedum ædificia at bipartita: unum namque brachium amplectitur contagiosa lue contaminatos & in alterum sese abjecit Xenodochium olim vocitatum *den Beyer* nunc *'t Oude Gasthuys*. Ministras hic egerunt Anno 1505. *Margaretha Menninckz* & Anno 1572. *Hadewigis Kuysers*.

Quartum 't Rondeel nuncupatur eo quod mœniorum propugnaculo inædificatum existat : tenuerunt illud Vestales non professionis vinculo insolubili sed Deo & & sibi solo charitatis cingulo colligatæ sub regimine Fratrum Daventriensium.

Quintum sub eorumdem ductu & tutela *S. Agnetis* vulgo *Admans huys* incoluere Flamines ejusdem cum præcedentibus Instituti quibus Anno 1572. præerat *Anthonia de Apeldoorn*. E Walburgii membranis sequentes Literas asscribo quæ sacri hujus Gynæcæi statum integrum propalabunt.

In nomine Domini Amen. Ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei ejusque genitricis gloriosissimæ Virginis Mariæ .... & beatissimæ Virginis Agnetis Martyris, nec non præservationem Fragrantis Rosæ & Rutilantis Lilii virginitatis & decorem ejusdem : ac etiam singularem specialem primamque instantiam illustrissimi

mi & gratiosissimi Principis Domini nostri & Collatoris Adolphi Gelriæ, Juliæ Ducis Comitisque Zutphaniæ: & etiam spectabilium prudentumque virorum Burgimagistrorum, Consulum aliorumque plurimorum certisque aliis legitimis de causis. Nos Decanus & Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ S. Walburgis Zutphaniensis Trajectensis Diœcesis super erectione Capellæ Domus sive Conventus Sororum beatissimæ Agnetis Virginis suprafatæ, dictæ vulgariter *Admans buys*, in nostra Parochia fabricandæ, erigendæ, consecrandæ, nostros consensum assensum & favorem dedimus, concessimus, prout præsentium tenore damus & concedimus sub infrascriptis conditionibus, pactis, modis atque formis. Imprimis videlicet quod Sorores dicti Conventus poterunt & possunt erigere & fabricare, seu erigi & fabricari facere Capellam & Altaria, de quibus suprafatur, cum campanili, campanella, Cœmiterio ac aliis ad Capellam pertinentibus pro se suisque cohabitatoribus & continuis commensalibus & hospitibus extraneis etiam religiosis & devotis. Item quod dictæ Sorores pro se dictis personis in eadem Capella per eorum Confessorem aut alium seu alios Presbyterum seu Presbyteros idoneum seu Idoneos Missas, Sermones & alia divina Officia tam festivis quam ferialibus diebus peragi facere poterunt atque celebrari, ac etiam Sacramenta tam Eucharistiæ quam extremæ Unctionis, ac alia necessaria donari & cum reverentia debita reservari atque ministrari: adeo quod ad visitandum Ecclesiam Parochialem seu matricem & debita ejusdem persolvenda minime astrictæ remanebunt atque obligatæ. Item quod in eadem Cappella seclusis penitus nostris Parochianis & pro superius specificatis

 dun-

duntaxat personis januis clausis in festivitatibus summis, solemnitatibus & majoribus duplicibus Missæ Vesperæ aliæque Horæ Canonicæ alta voce solemniterque decantari poterunt & peragi. Item diebus dedicationis, & Patronorum, funeralium & exequiarum, ac receptionis & professionis Sororum nihilominus januæ Capellæ pro ingredientibus quibuscunque poterunt licite aperiri & divina publice decantari & peragi, ac etiam ab omnibus audiri à pie desiderantibus interesse. Item Confessor sive Rector à Sororibus eligendus sive assumendus nobis Decano & Capitulo præsentetur & prout Chorisocius nostræ Ecclesiæ solitum præstabit juramentum, & à nobis defensabitur in juribus suis prout & alii de Ecclesia defensantur. Præsentandus tamen à nobis refutari non debet nisi insufficiens & indignus comprobetur. Item Confessor sic acceptus Sororum & aliorum supra scriptorum Confessiones licite audire poterit, pœnitentiam congruam injungendo, se de Parochianorum nostrorum Confessionibus audiendis sine nostra expressa licentia nullatenus immiscendo. Possunt tamen mortis in articulo Sorores antedictæ ac alii suprascripti Confessorem idoneum secularem, devotum aut religiosum eligere pro eorum confessionibus audiendis, prout saluti earumdem magis sciverint expedire. Cœterum nullus nisi Sorores aut alii præexpressi in dicta Capella aut cœmiterio sepeliatur nisi nostra desuper expressa licentia petita & obtenta, & in nostra Ecclesia exequiæ & anniversaria fiant prout consuetudinis laudabilis semper fuit & servatur pro præsenti. Item in hujusmodi Conventu ultra quinquaginta Sorores nullatenus recipientur. De quibus ac omnibus præexpressis pro canonica portione nobis & successoribus nostris sin-

ſingulis annis perpetuis temporibus in Feſto B. Martini hiemalis aut infra quindenam ante aut poſt media Marcka argenti puri aut valor ejuſdem una cum medietate omnium oblationum tam in Altaribus ſive truncis, aut alias quomodolibet oblatorum ſive proventorum , realiter & cum gratiarum actione ſine etiam contradictione, ſive excuſatione quacunque perſolvetur. Si autem numerus quinquaginta Sororum prædictarum excederetur aut augmentaretur, & ſeu dictus Conventus in Monaſterium alicujus Ordinis approbati erigeretur & apertis januis ſingulæ Horæ Canonicæ ſervarentur, quod nobis ex tunc de prædicto Conventu una cum oblationibus ſupradictis mediis integra Marcka argenti puri aut ejus verus valor annuatim modo præmiſſo perſolvetur, nec contra omnia ſupraſcripta per ſe aut alium ſeu alios quicquam ſub pœna 25. Schudatorum Franciæ pro una fabricæ Chori noſtri & alia Reverendi Patris & Domini Epiſcopi Trajectenſis medietatibus applicandis & extorquendis , Indulgentiis duntaxat exceptis facient, procurabunt aut impetrabunt ſine noſtra licentia quovis modo: & ſi impetrata fuerint eis ſub eadem pœna uti non debent aut gaudere ſalva Regula approbata ſi quam duxerint acceptandam, quam cum ſuis indultis & privilegiis libere poſſunt acceptare atque retinere prout ſuperius eſt expreſſum, dolo fraude, ſiniſtra machinatione aut interpretatione ſemotis penitus & ſecluſis. In cujus rei teſtimonium præſentes literæ tam noſtri Capituli quam ipſius Conventus ſigillorum appenſione ex certa ſcientia & voluntate hinc inde roboratæ ſunt atque communitæ Anno Domini 1465. Indict. 13. die vero 10. menſis Novemb. in profeſto videlicet B. Martini Epiſcopi & Con-

 feſ-

fessoris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Domini Pauli divina providentia Papæ secundi Anno primo: præsentibus ibidem spectabilibus prudentibusque viris Henrico Kaelsack, Wilhelmo Kerrynck & Gerardo Asse Scabinis Oppidi, nec non Gerardo Ayssack Magistro Fabricæ Ecclesiæ Zutphaniensis dictæ Traject. Diœcesis testibus ad præmissa vocatis specialiter atque rogatis.

Sororibus quas oppressit reformationis procella, Prædicans successit, & Albatorium quod hic amplum est, publico servit usui.

§. II.

G O R S E L.

Zutphanium inter & Daventriam via media sub Prætura Zutphaniensi Comitatus Pagus olim *Gurstloo* nuncupatus, cujus Parœcialis Ecclesiæ (in quo nulla alia Sacerdotia) consistit sub patronatu Comitis Zutphaniensis.

§. III.

W A R N S V E L T

Ejusdem Comitatus & Prætoriæ membrum, cujus Ecclesiam *S. Martino* inscriptam Capitulo *S. Petri* Traject. Anno 1121. donat *Godeboldus* Trajectinus Protomysta: Literas donationis appendo:

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis notum sit omnibus Fidelibus Dei præsentibus & posteris, quod ego *Godeboldus* Dei gratia Trajectensis Episcopus concessi Fratribus Beati Petri Trajectensis Ecclesiam de *Warnesvelt* cum Capella appendente quæ dicitur *Urdene*,

dene, ut habeant potestatem Fratres reditus ipsos convertere ad quoscunque suos usus elegerint: Fecimus autem hoc rogatu fidelis nostri Theodorici Praepositi & ob salutem animae meae, ut sit mei Janitor ille propitius, cujus vice etiam nos Episcopi claudimus & aperimus. Fecimus etiam ipsam Ecclesiam liberam à circatu Episcopi ab oblatis, ab omni Episcopali debito, nisi si Episcopus ibi praesens Synodum habeat & duas marcas pro servitio accipiat. Et ut hoc apud posteros maneat inconvulsum Banno Episcopali traditionem firmavimus, carta & sigillo nostro roboravimus. Actum est publice in Trajecto Anno ab Incarnatione Domini M. C. XXI. Indict. XIIII. Imperii Henrici quinto. Domino Godeboldo Episcopo Trajecti praesidente: affuerunt in testimonium Clerici. Mengodus Major praepositus. Harmannus Praepositus. Theodoricus Praepositus. Luitardus Praepositus. Lubbertus Decanus. Gerardus Decanus. Wichardus Camerarius. Laici liberi, Theodoricus Comes Holl. Wilhelmus Comes & Theodoricus filius ejus. Godefridus de Malsen & Frater ejus Hieronimus. Alnoldus de Rodhe & frater ejus Giselbertus. Ministeriales, Jalo Schultetus. Giselbertus & filius ejus Gerardus. Lutbertus. Werenboldus, Richardus. Gelbrandus. Lutbertus, Wernerus nepos Sculteti. Arnoldus Knif. Isbrandus. Otto Camerarius.

Fuit autem institutum in hac Ecclesia

Officium.
1. B. M. V. cum onere Sacri sabbathini *Kieminckius* collatoribus.
2. IV. *Marschalcorum* cum debito Sacri feria III. & V. cujus collatio penes *Barnerianos*.
3. *Catharinae* cum obligatione offerendi incruen-

cruentum Altaris Sacrificium feria IV. & VI. cui Anno 1571. ministrum dabat *Gerardus vander Capelle inden Dom.*

Complectitur etiam hujus Parœciæ sinus

CAPELLAM

In *Vierackeren* sed modo ruinosam: ea erat olim penes Familiam cognominem, postea successive ad *Dorthios* loci Dominos, nunc autem pervenit ad *Ruiterios*.

§. IV.

ALMEN

Pagus Zutphan. eidem Præturæ subjectus: ad hujus Ecclesiæ pastorale munus jus habet denominandi Comes Zutphan. Parocho adjunctus est *Vicarius SS. Nicolai & Catharinæ*: intra hujus Parœciæ limites sedem accepit

CAPELLA

Quæ est in *Herssen* & etiamnum annuam habet Concionem.

§. V.

WYCHMONT

Sub eadem Prætura & ejusdem Provinciæ Pagus: hujus Ecclesia sed jam dudum à præterlabente Isala absorpta *S. Ludgero* Sacra erat: is hic Benedictinis Monachis fundo eum in usum accepto Monasterium meditabatur nisi juxta Ruram modo dictum Werthinense illud ædificandum (ex *Surio* in Vita 26. Martii) ei divinitus innotuisset: cujus Abbas qui & Imperii Princeps ac Zutphan. Comes hujus Ludgerianæ Ecclesiæ patronatu

tu potiuntur in qua unica B. M. V. & *S. Catharinæ* cum onere III. Sacrorum & continuæ residentiæ *Vicaria*, cujus dotem Anno 1459. ipso S. Anthonii Decimis dictis *Bloemendaels Tyende* auxit *Wolterus die Dempige* cum *Lumma* conjuge sua, qui & ejusdem primi fundatores ac dotatores Anno 1404. 25. Septemb. sibi suisque hæredibus Collatione reservata, qui modo sunt Nobiles Domini *ter Bruggen* & *Hoen. Addicimus* (inquiunt *in Literis Fundat.*) *quod Vicarius dictæ Vicariæ nullum Officium seu onus aliud ultra Vicariam antedictam acceptare possit aut valeat nisi nostrum fundatorum aut nostrorum pro tempore successorum pro tempore Collatorum aut Patronorum ad id expressus interveniat consensus* &c.

Wilhelmus de Baeck, Andreas Kreyng, Cele Keppelman & Everardus van der Voerst Heer Borrenhoviensis Xenodochii apud Zutphan. Provisores: Andreas Iseren filius Gerardi, Andreas Iseren Anthonii filius, Ludekinus te Ryt, Henricus vanden Mersche, Henricus Sturman, Rense van Boerle Theodorus van den Walle, Joannes van den Rhijn, Wernerus Tollener, Menso Smedeken, Wolterus die Dempige, Henricus Willinck & Theodorus Wissinck in Wychmondana Parœcia Hæredes seu Prædiorum Domini; Joannes Voerthuysen cohæres & Hermannus Wollert Ecclesiæ Ædiles fundum, cujus supra facta est mentio (in Ecclesiæ membranis vocatur *Sente Luygers Landt*) Anno 1451. in profesto S. Margarethæ vendiderunt Decano ac Capitulo Sanwalburgiano Zutphaniensi, ejusque traditio coram Gorsele vanden Gruythuys Arnhemii & Fimbriæ Velavicæ Judice subsecuta est Anno 1455. Sabbatho post S. Elisabethæ.

Matrici Ecclesiæ subest

C A P E L L A

In *Brunsbergen* sed quæ modo rudera tantum prætereuntibus ostentat.

§. VI.

V O R D E N

Zutphaniensi itidem Prætoriæ annexus Pagus: cujus Ecclesiam Trajectino Sanpetriano Canonicorum Collegio Anno 1121. donarat Godeboldus, diploma §. 3. recitavimus, alibi patronatum ejus asscriptum invenio Collegio Zutphaniensi, & apud *Gramajum* soli Comiti eum competere deprehendi: in ea *Vicaria* unica *S. Anthonii* sed quæ suo accessu macram Ecclesiæ Custodiam jam olim impinguavit.

C A P E L L A

In *Hacfort* situm habet intra fines hujus Parœciæ & *Vicariam* unicam B. M. V. & XI. M. *Martyrum*.

Donat Ecclesiæ matrici *Jacobus de Hackforden* Eques ex bonis suis *Meygerinck*, infra ejus terminos sitis octo maldra siliginis mensuræ Zutphaniensis & tres Libras Dominicas: è quibus tria cedent Ædilibus ad fomentum perpetui luminis prope Sacrarium: quatuor cum dimidio Sacerdoti Sacristæ cum onere Sacri funeralis feria II. & solemnis de B. V. M. in Sabbatho: in quo quod is ejus assistens, medium Parocho in stipendium accedet. E nummis pro quinque Memoriis pro anima *Jacobi de Hackforde* & *Joannæ Ploegh* singulis annis per Parochum, Vicarium & Cappellanum celebrandis, is habebit vice qualibet duos nummos quos *brasspen-*

penningen vocant, hi autem ſinguli unum ex reſiduis: tres Cereos ante Sacrarium earum tempore Sacriſta accendet. Tabulæ Donationis præferunt Annum 1474. & diem Veneris poſt Epiphaniam.

Etiam *Caſtrum Vordenum* Matrici Eccleſiæ aſſiduum *Capellam* habet & in ea *Vicariam* unicam, cujus tanquam recens enatæ in Syllabo Præpoſituræ Daventrienſis ad annum 1508. fit mentio apud Wilibrordum Bonnigerhovium Præpoſiti Officialem.

§. VII.

STEENDEREN

Sub agraria Præfectura Zutphanienſis Pagus, cujus Eccleſia conſiſtit ſub tutela *S. Remigii* & patronatu Bethlehemitici Præpoſiti, qui ei è ſui Collegii gremio Rectorem præficit cum onere Sacri feria II. & VI. Paſtoratui ſubſervit

Vicaria.

1. B. M. V. in *Capella*, cujus miniſtro peragenda res divina feria IV. & VI. eique propriis ſuis expenſis fovendum lumen perpetuum: cujus patronatu gaudet Comes de Bronckhorſt.
2. *S. Radbodi*, quæ ſuum poſſeſſorem à Bethlehemitico Præpoſito delectum ad Altaris Sacrificium obligat feria V. & Sabbatho.
3. *Catharinæ*, cujus deſervitori Sacerdotio fungendum feria III. & Sabbatho, ejus collatio penes *Braſenborgios*.

Et *Officium* unicum *S. Annæ* cum debito unius Sacri in quindena cui Presbyterum procurant Æditui. Habet & Organum dotem ſuam.

Parochi hujus deſervitura extendit ſe ad vicinum

BRO-

BRONCHORSTUM

Dextero Isalæ brachio innixum & una tantum Zutphania leuca disiunctum: *Oppidulum*, inquit *Guiciardinus*, *neutiquam contemnendum & Comitatus titulo ideòque & peculiari Dynasta conspicuum* sed qui in Provinciæ comitiis (ex *Pontani Geldria*) Baronis tantum appellatione notus existit: est enim è quatuor Comitatus Baroniis prima & peculium Comitis de Limburgh & Styrum. Verum ne familia pristinorum Toparcharum & municipes propter itinerum incommoda parcius sacris interessent enata quidem est in hoc Oppidulo

ECCLESIA

Sed quæ tanquam filia Matricem veneratur in eaque instituta.

Vicaria. { 1. *B. M. V.*
2. *SS. Georgii* & *Martini.*

CAPELLA

In *Baeck* in qua Vicaria unica ab eadem matre dependet, sed quæ ex negelectu fabricæ tecto amisso paulatim ad interitum vergit.

§. VIII.

HENGEL.

Ejusdem Paganæ Satrapiæ & Zutphaniensis Comitatus membrum: ad hujus curiale Templum & *SS. trium Regum Vicariam*, de aliis nihil nobis innotuit, jus habet denominandi Rectores Zutphaniensis Comes.

§. IX.

§. IX.

ZELLEM

Zutphaniensis Pagus agrariæ Præfecturæ subditus, cujus Parœcialis Ecclesiæ patronatum obtinet Bethlehemiticus Præpositus: in ea

Vicaria.
1. *S. Annæ.*
2. *S. Anthonii.*
3. *S. Catharinæ.*

§. X.

HUMMEL

Zutphaniensis Pagus agrarii Præfecti jurisdictionem agnoscens: Ecclesiæ tutelaris est hoc in loco *S. Wilibrordus* & ad pastorale munus jus habet nominandi Dynasta Keppelius: in ea

Vicaria.
1. *S. Wilibrordi*, quæ ad geminum Altaris Sacrificium obligat suum possessorem, quem hoc beneficio donat Keppelensis Toparcha.
2. *S. Anthonii* & *SS.* IV. *Coronatorum*, cujus Ministro peragenda res divina vice una ad hanc Aram & vice altera in Capella Prætorii Inghuysiani quod intra fines hujus Parœciæ sedem habet: ejus patronatum Anno 1574. obtinebat *Zegerus à Voorst.*

§. XI.

§. XI.

VARSEVELT.

Zutphanienſis Pagus & membrum Baroniæ Wyſchſenſis: rei ſacræ Archiſtrategus eſt *S. Ludgerus* & ad paſtorale munus promovetur quem è ſuo Collegio Præpoſitus Bethlehemiticus idoneum nominat, donatus eſt is hoc jure ab Hermanno Comite Loonenſi cum jam Anno 1234. eidem Prætorium ſuum ibidem obtuliſſet. Parochiali Officio annexum eſt onus v. Sacrorum, ſed quod à Sacellano ſublevatur. Inſtituta eſt hic

Vicaria.
1. *Venerabilis Sacramenti* quæ ſuum miniſtrum Sacris vult operari feria v. & Sabbatho.
2. *S. Annæ* cujus poſſeſſor peragit rem divinam feria III. & VI.

CAPELLA

In *t' Zijnderen* occupat hujus Parœciæ ſinum, ſed quam Anno 1660. aëris intemperies proſtravit.

§. XII.

KEPPEL.

Vetus ſive *Villa Keppel* ſub Druſiburgenſi Judicatura Zutphanienſis Pagus: hujus Eccleſia, in diverſis Scriptis *Collegiata Parochialis* dicta, *SS. Apoſtolorum Petri & Pauli* honoribus dedicata, in qua ſedem habet

1. *B. M. V.*
2. *S. Joannis Baptiſtæ.*
3. *SS.* IV. *Euangeliſtarum.*

4. S. An-

Vicaria.
4. *S. Andreæ.*
5. *SS. Philippi & Jacobi* } *Apostolorum.*
6. *S. Thomæ*
7. *S. Mariæ Magdalenæ.*
8. *S. Anthonii.*
9. *S. Nicolai.*
10. *S. Georgii.*

Et *Officium SS. trium Regum* cum onere Sacri funeralis quotidiani cujus ministerium est penes Vicarios.

Ecclesiæ & Beneficiorum omnium patronatu gaudet Dynasta Keppelius qui in multiplicandis Sacerdotiis certasse jam olim videtur cum vicino Bergensium Toparcha.

§. XIII.

KEPPEL

Novum, quod Comitatus Zutphaniensis Oppidulis mœnium atque murorum expertibus *Guiciardinus* annumerat: sinistro Isalæ lateri incubat & à contiguo splendido ac amœno Castro Castrense vulgo *Borgh-Keppel* nuncupatur. Ecclesia quæ hoc in loco assurrexerat titulum habet *S. Laurentii* cujus patronatum gerit Keppelius Dynasta: in ea eodem Collatore

Vicaria.
1. *B. M. V.* & *S. Joannis Baptistæ* cujus possessor bina vice Sacris operatur.
2. *S. Laurentii.*
3. *S. Anthonii* quæ triplex Altaris Sacrificium à suo Ministro expostulat.

CA-

CAPUT V.

DE DECANATU STEENWYCKANO,

Sub quo censentur

STEENOVICUM.
STEENWYCKERWOLDT.
PAESLOE.
OLDEMARCKT.
KUYNRE.
BLANCKENHAM.
GIETHOORN.
WANNEPERVEEN.
VOLLENHOVIA.
ISSELHAM.
SCHERWOLDE.
SWARTESLUYS.

§. I.

§. I.

STEENOVICUM

NOn tam amplum quam antiquum, ſed prævalidum & Friſiæ conterminum, Tranſiſulaniæ Oppidum aſſidens Torrenti A, qui haud procul inde è campeſtribus oriens in fretum ſive ſinum auſtralem evolvitur: fœderato Belgio ab Anno 1592. poſta trigint octodialem obſidionem 4. Julii per Mauritium Auriacum conjunctum, ab eodem quod Rennenbergii violentia non potuit, Taſſii ſtratagemate Anno 1582. divulſum, eadem nocte & loco, quâ & ubi quædam Divorum ſigna Haſſeleto ante biduum capto & direpto allata ad excubias per ludibrium miles præſidiarius diſpoſuerat, ut Decadis 11. L.4. notat *Famianus Strada.* in eo.

ECCLESIÆ II.

Primaria *D. Clementis* patrocinio nuncupata VII Canonicorum Collegio An. 1257. vel ut alii cenſent Anno. 1262. illuſtrata fuit per *Henricum* XXVIII. Trajectenſium Protomyſtam, quod duobus Canonicatibus auxit Antiſtes *Joannes ab Arckel* addita facultate, ſi huic eam præferrent illud tranſplantandi Vollenhoviam. Annexa eſt huic Baſilicæ Animarum cura ejuſque ac Canonicatuum collatio competit Tranſiſulaniæ Domino. Canoniis adjuncta fuit.

1. *B. Mariæ Virginis ſub cruce* cum onere Sacri in Dominica & 11. ad placitum.
2. *S. Anthonii* cum onere Sacri cantualis feria v. utriuſque collatio penes Decanum & Capitulum.

3. B. M. V. cum debito Sacri unius in Dominica & alterius ad placitum.
4. *S. Annæ*
5. *S. Barbaræ* } Cum onere III. Sacrorum,
6. *Severini*

Vicaria. quarum provisio Capitulo incumbit.

7. *S. Eligii* Collatoribus Capitulo & Scabinis.
8. *S. Crucis*.
9. *SS. Stephani* & *Laurentii.* utriusque eadem obligatio ad III. Sacra & collatio penes Capitulum & Æediles.
10. *S. Crispini* & *Crispiniani* ejusdem debiti cum præcedentibus.

Præter eas Parochias, quæ intra Diœcesin Daventriensem situatæ Curatores suos ab hoc Capitulo receperunt est etiam Ecclesia Parochialis in *Havelte* Diœcesis Groningensis & Territorii Drenthiæ ac in eo forte plures, de quibus nobis certo nil constat

Altera, quæ sub tutela *B. Mariæ Virginis* consistit, Ministrum sive, ut in Lib. Visit: *Reverendissimi* nostri *de Monte* inscribitur, Pastorem nanciscitur à Consulibus & Scabinis, cui subservit.

Vicarius.

1. ad Aram *S. Crucis & D. Jacobi.*
2. ad Aram *B. Mariæ Virginis*, offerendo Sacrificium Missæ die Dominico & Sabbathi, feria III. & V. quem designat Fraternitas B. V. M.

Utriusque Ædis peculium nunc Oppidi Ærarium locupletius reddit.

Hujas fuit *Cornelius Schultingius* apud Ubios Gymnasii Laurentiani Regens & ad D. Andream Canoni-

cus

cus plurimis editis Libris celebre nomen assecutus, quorum catalogum exhibet *Bibliotheca Desseli*; desiit agere inter vivos Anno 1637. 20. Apr.

§. II.

STEENWYCKER-WOLDT.

Sub Vellenhoviana Satrapia Transisulaniæ Pagus: cujus Ecclesia, quæ Parochum petit & accipit à Steenwycano Capitulo, dedicata est in honorem *S. Andreæ Apostoli*, in qua

Vicaria.
1. *S. Crucis* cum onere II. Sacrorum, cui deservitorem assignant *Schultingii*.
2. *B. M. V.* quæ totidem Sacra requirit & ab *Hermanno ten Ham* Anno 1574. mystam accepit.
3. *S. Dionysii*, quæ suum Ministrum à Parocho & Buronibus electum ad III. Sacra constringit.

§. III.

PAESLOE.

Vollenhovianæ Satrapiæ consertus Transisulaniæ Pagus: de quo nulla nobis data instructio, ideoque tamquam hospites ignotum locum transibimus.

§. IV.

OLDEMARCKT.

Transisulaniæ Pagus Vollenhoviani Satrapæ jurisdictionem agnoscens; Ecclesiæ tutelaris est hoc in loco *S. Nicolaus* & ad pastorale munus jus habet nominandi Capitulum Steenwycense, in qua

Vicaria.
1. *S. Crucis*, quâ cum onere Sacri feria VI. Sacellano ſuo providit Parœcus.
2. *B. M. V.*
3. *S. Anthonii*,
4. *S. Annæ*,
} Exigens II. Sacra.

§. V.

KUYNDERT.

Ab antiquo Comitatus fuit: eum *Fridericus de Blanckenheim* Trajectinus Epiſcopus 2 Maii, Anno 1397. ab *Hermanno* Patre & filio Comitibus emit 400. ſcutis annuis, quæ poſtea redempta ſunt ſemel exſolutis 5250: ejuſdem monetæ ſcutis: ſubeſt modo Vollenhovianæ Satrapiæ & Eccleſiæ, quæ titulum habet *S. Nicolai*, Tranſiſulaniæ Dominus patronatum gerit. in ea

Vicaria.
1. *B. M. V.* & *S. Wilibrordi*, quam ex Capella de Veenhuyſen huc tranſlatam alibi lego: ei idem, qui Eccleſiæ, deſervitorem aſſignat.
2. *Venerabilis Sacramenti*, quæ Sacrum cantuale requirit feria V. & ab Ædilibus poſſeſſorem accipit.
3. *B. M. V. ter noot*, cui cum onere Sacri Sabbathini datus à *Stickeriis* Miniſter.
4. *S. Crucis*,
5. *S. Annæ*,
6. *S. Anthonii*,
} Cum debito IV. Sacrorum.
7. *S. Nicolai*, cui annexa ad II. Sacrificia obligatio harum collatio penes ſingulas Fraternitates quæ hic extitere celebres & in ſuis Beneficiis locupletandis non illiberales.

§. VI.

§. VI.
BLANKENHAM.

Sub Vollenhoviana Satrapia Transisulaniæ Pagus australi freto incubans: legi à duabus fœminis ante aliquot annorum centurias erectam & magnis reditibus locupletatam hoc in loco Ecclesiam, quæ *S. Nicolao* inscripta eum suum Ministrum agnoscit quem ad hoc munus idoneum nominant Ædiles proprii & Pastor in *Iselham*. Vicarium B. M. V. qui hic unicus fuit, cui peragenda res divina feria IV. & in Sabbato, constituunt Parochiani, qui etiam cum onere Sacri feria IV. deservitorem assignant Officio *S. Anthonii*.

§. VII.
GIETHOORN.

Ejusdem Satrapiæ Pagus Transisulanus, ex *Bocopio* ab hominibus peregrinis Cruces ante & retro in vestimentis deferentibus, virgis ac nodosis flagellis seipsos concidentibus ac Psalmos concinentibus (quos de *Flagellantium secta* tum per utramque Germaniam invalescente fuisse constat) cum desertus antea locus esset & incultus, Anno 1312. primitus inhabitatus summoque labore excultus, quos & pro foci ac ignis pabulo primos hisce in partibus cespitum inventores idem Author suspicatur, forte quia alibi eo fomento viderant flammam sustentari: legi enim Literas *Ludolphi* primi Abbatis Ecclesiæ *S. Laurentii* in novo Bethlehem in *Oostbroeck* prope Ultrajectum de Anno 1113. Kal. Novemb. quibus edocet Sanctimonialibus suo Monasterio coævis & (cum utrique sexui locus non sufficeret)

ret) in Ecclesiæ fundum, qui nova Curia appellatur, translatis sese indulsisse non ex aliquo jure sed de gratia partem de Venis ad cespites fodiendos usibus suis necessarios.

Ecclesia patronum veneratur *S. Martinum* & pastorale in ea munus confertur per proprios Ædiles & Parochianos, penes quos est etiam jus patronatus, ut vocant,

Vicariæ.
1. *Venerabilis Sacramenti.* } Cum exactione
2. *S. Crucis.* } 11. Sacrorum.
3. *B. M. V.* cui annexa Ecclesiæ Custodia cum eodem 11. Sacrorum onere & à Festo Paschatis usque ad D. Michaelis Sacri primi infra v. & vi. matutinum singulis diebus festivis.

Et *Officii S. Annæ*, quod suum Beneficiatum singulis hebdomadis ad unum Sacrum constringit.

§. VIII.

WANNEPERVEEN.

Transisulaniæ Pagus Vollenhovianæ Satrapiæ subditus, cujus Ecclesiæ, quæ *SS. Apostolis Philippo & Jacobo* consecrata est, patronatu potitur Parochus Vollenhovianus, in qua cum debito Sacri in dominica, feria iv. & vi. largisque emolumentis unicum *SS. Mariæ Magdalenæ & Anthonii Officium.*

§. IX.

VOLLENHOVIA.

Ad compescendos Frisonum incursus haud procul à littore maris australis, per *Godefridum de Rhenen*

XXVIII.

XXVIII. Trajectensium Hierarcham & Anno 1178. humanis exemptum primitus Arx munitissima, in qua olim etiam flagitiosorum Clericorum carcer Dioecesanus; cui deinde utpote commodo loco sitæ & à Trajectinis Præsulibus multum frequentatæ amplum satis Oppidum accrevit. Fuit hic sedes supremi Senatus sive Cancellariæ, quam, dum ei Transisulana Provincia pareret, *Philippus II.* Rex Catholicus instituit à qua appellare non licebat: in eo

ECCLESIÆ III.

Primariæ, in qua Baptisterium, Transisulaniæ Dominus Parochum designat, ea dedicata est in honorem *S. Nicolai*: memini me legisse aliquando ad Annum 1408. eam asscriptam *D. Margarethæ*: in qua

Vicariæ.

1. *S. Crucis* cum onere Sacri in dominica feria IV & VI. cujus collatio penes Pastorem & *Joannem van den Sloot*.
2. *S. Annæ*, cujus cum debito II. Sacrorum collator Parochus & *Gelmer Henrici* civis Meppelensis.
3. *S. Joannis Euangelistæ*, cui cum III. Sacrorum exactione deservitorem dabant Paroecus, *Henricus Borger* civis Campensis & *Joannes Wit* hîc inquilinus. E Registro Præpositturæ D. M. V. Trajectinæ ad Annum 1570.
4. *S. Catharinæ*, qua is fruitur cum II. Sacrorum pensione cui eam Pastor donaverit.
5. *B. M. V.* quæ cum eodem II. Sacrorum penso Rectorem habet à Parocho & Æditius.
6. *S. Gregorii.*

7. *S. Martini* utrique debentur III. Sacra, & ultimæ patronatum possidet Transisulaniæ Dominus.

Et

Officium.
1. *Compassionis B. M. V.*
Et
2. *S. Anthonii* quo eos quæque Fraternitas honorat, quos eo beneficio dignos existimat

Altera, quæ *D. V. Mariæ* titulum gerit, ad peragendam rem divinam Ministrum habuit

Vicarium.
1. *B. M. V.* quem cum onere Sacri in dominica & Sabbatho constituit Senatus.
2. *SS. Petri* & *Pauli Apostolorum*, quem sub pensione II. Sacrorum hoc Beneficio donabant Parochus, Guardianus in Campo *S. Joannis* & Clarenburgi Gubernator.
3. *SS. Andreæ* & *Thomæ Apostolorum*, qui ad rem divinam gemina vice singulis hebdomadis peragendam obligatur.

Tertia in suburbano pago, qui *Baerle* nuncupatur, situata licet beneficio Vollenhoviani Parochi & Satrapæ Rectorem habuerit & Altaris ac Verbi divini ministerium singulis diebus dominicis & festis, Vollenhovianæ tamen Ecclesiæ, utpote suæ Matrici, tanquam filia semper subfuit.

Hunc Pagum inter & Oppidum media prope viâ Mari imminet Fortalitium *Blockzijlense*, quod contra Hispanorum machinas marinas patrum memoria erectum modo ea gaudet accolarum frequentia ut multis Dioeceseos nostræ Oppidis cedere jure merito dedignetur: Ecclesia simul cum propugnaculo exstructa est uti & ante biennium altera in *Beulacke* in pomæriis Vollenhovianis.

X E-

XENODOCHIUM

Hic unicum, in cujus Sacello, cujus præses est *Spiritus Sanctus*, unica *Vicaria* Sedem fixit quæ ad trinum Altaris Sacrificium obligat possessorem, quem cum Ædilibus Pastor ad eam promovet.

MONASTERIA II.

Et utraque suburbana, unum Sexus nobilionis alterum sequioris: hoc in Oppidi pomæriis *Klarenburgh* dictum incoluerunt *Sorores tertiæ Regulæ S. Francisci* sub generali Capitulo Trajectensi.

Illud autem possederunt *Fratres ejusdem instituti* & *Capituli*: *Campus S. Joannis* loco nomen est ejusque primus excultor *F. Joannes ab Ummen*, de quo in Chronico suo Monsagnetano c. 15. noster *Kempenas*: Anno Domini 1420. Kal. Sept. in nocte S. Ægydii Abbatis obiit devotus ac fidelis Dei servus *Joannes Reghelandt* quondam *Magistri Gerardi Magni* prædilectus discipulus: hic auditor sermonum ejusdem de probis parentibus natus in Zwollis pluribus annis est educatus: in adolescentia sua Deo permittente ex quadam infirmitate in oculorum caliginem incidit & cœcus usque ad finem vitæ permansit, quem tamen gratia divina tanto clarius intus illustravit quanto minus exteriora videre poterat. Hujus mater Reghelandis nomine Deo devota fuit & sæpe cum filio cœco ad loca Sanctorum visitanda longius migravit ipsum ad manum per viam ducens, atque ad audiendos sermones in Ecclesia secum trahens & ad omne bonum inducens. Prædicante ergo in Zwollis *Ven. Mag. Gerardo Magno* & inspirante Deo, cum multi homines compungerentur, hujus etiam servi sui Dominus cor aperuit & accendit, cœpitque *M. Gerar-*

dum multum diligere ac tanti viri instrui doctrinis frequenter optavit: unde relecta peregrinatione seculari Deo studuit in tranquillitate servire hortans omnes ad se venientes ut contempta cupiditate terræ novam apprehenderent vitam in Christo, quam *M. Gerardus* docuit sancte vivendo. Itaque associatis sibi quibusdam bonæ voluntatis viris cœpit Zwollis cum eisdem communem ducere vitam, postea vero optantes extra tumultum secularium habitare montem Nemelensem, qui nunc est Mons S. Agnetis, cœperunt incolere & Congregationem facere ampliorem, quam usque ad fundationem Monasterii cum suis adjutoribus fideli devotione rexit per tempora longa non veritus obstacula multa. Tandem fundato Monasterio & Priore canonice instituto (Anno scilicet 1409.) vir charitate fraterna plenus & ampliori animarum Zelo ductus assumptis quibusdam senioribus Laïcis novam Congregationem in *Campo S. Joannis* prope Vollenhoe ad laudem SS. Trinitatis incepit, & Deo propitiante ad augmentum produxit, ubi etiam successu temporis multiplicatis Fratribus ipse cum multis Habitum *Tertii Ordinis* suscepit & ad vitæ exitum usque humilis Fratrum Minister & primus eorum Rector permansit. Fuit autem unus de primis & antiquis *M. Gerardi* discipulis & multa sæpe spiritualia colloquia cum ipso habuit, à quo etiam Sanctæ conversationis viam didicit, & ejus consilio atque discretioni se plenarie cum suis novellis submisit. Hic est devotus & digne memorandus Pater Joannes divina gratia mature præventus, qui quotidianis profectibus in anteriora semper tendebat, Sanctæ paupertatis præcipuus amator, humilitatis custos, sobrietatis amicus, pudicitiæ decus, simplicitatis norma, disciplinæ vigor,

vitiorum hoſtis, virtutum jubar, devotionis exemplar, fortis in fide, longanimis in ſpe, in charitate diffuſus & multos convertens à ſeculi vanitate. Igitur longo jam ſenio feſſus, cum dies reſolutionis ejus inſtaret & eſſet apud Sorores in Almeloo, cœpit ægrotare & completis 70. vitæ ſuæ annis obdormivit in Domino ibid. in Capella Sororum ſepultus. Hæc è *Thoma de Kempis*, quæ autem ſubſequuntur deſumpſimus è Biographia MS. Ven. P. Theodorici ab Herxen: poſt mortem F. Joannis Ummen diſcipuli piorum ac Ven. Patrum Gerardi Magni & Florentii venerunt ex Campo S. Joannis Fratres ad Dominum Theodoricum petentes ſibi ex ejus Collegio (Zwollano ſcilicet) presbyterum & doctorem loco defuncti: qui donavit eis diſcipulum ſuum & Fratrem *Joannem Rees* qui laudabiliter eis præfuit, privilegia multa cum cœmiterio procuravit: huic ſucceſſit *F. Chriſtianus Zelandus* profeſſionis Tertiæ Reg. poſt cujus mortem iterum ad primum Patrem acceſſerunt, & dedit eis in patrem confeſſorem *Albertum Griet* Fratrem ſuum dilectum: demum tertio exoratus procuravit illis *Dom. Thomam* Fratrem Congregationis in Albergen, qui magnifice domum illam promovit & per multos labores introduxit ut Sacerdotes præeſſent domui in omni auctoritate: etenim uſque ad illa tempora Laici temporalibus præfuerunt negotiis & curis & Clerici cum Sacerdotibus Spiritualia adminiſtrabant.

Fuit autem unum è primariis Tert. Reg. Capituli Trajectini Aſceteriis, utpote de quo habetur *in Statutis* hujus Capituli Anno 1562. in Comitiis generalibus Dominica à Feſto Dominicæ Anaſtaſeos quarta Amſterodami decretis.

Defuncti Patriarchæ vices Præpoſitus Domus S. Pauli

li vel Campi S. Joannis obibit, donec legitima alterius electio facta fuerit. Electum confirmat Pater Campi S. Joannis idque in ipso choro Patribus omnibus astantibus & post confirmationem Canticum, quod SS. Ambrosii atque Augustini esse dicitur, hilariter decantantibus.

Quod *Capitulum*, cujus sæpius meminerimus, inter alia in vicinis diœcesibus instituta, Trajectense dictum quod ei colligata Cœnobia intra Trajectinæ diœceseos limites coarctarentur, à diversis Pontificibus & Trajectinis Hierarchis approbatum, confirmatum, & variis gratiis ac privilegiis (quæ typis editæ sunt Amsterodami Anno 1562.) locupletatum nostro *Gerardo Magno* suam debet originem: ait enim post Canonicorum Regularium S. Aug. & in communi viventium Fratrum ac Sororum relatam propaginem *Chron. Wind. L.* 1. *c.* 47. *Joannes Busschius*: Tertiariorum ab eadem stirpe & radice progenitorum numero plusquam centum esse Monasteria quæ (c. 2. ejusdem L. c. 15) sub uno provinciali Capitulo regulariter vivere & Deo fideliter deservire usque hodie comprobantur.

In Proemio ad Statuta huic Capitulo propria hæc leguntur: *multæ personæ utriusque sexus Civitatis & Diœcesis Traject. prius in Domibus sibi communibus sub obedientia suorum Superiorum & rerum omnium communione, ac christiana charitate & continentia Domino militantes arctioris vitæ desiderio æstuantes, suæ tamen infirmitatis consciæ, ardua præcipitanter aggredi non audentes communicato cum Religiosis & Jurisperitis consilio Ordinem de Pœnitentia, qui temperati rigoris existit, rite & canonice receperunt.*

Complectebatur hoc Capitulum tempore Basileen-

sis

ſis Concili Anno 1439. Celebrati Conventus 70. & incolas ter mille, quibus plures alii poſtmodum acceſſere, multi etiam relicto S. Franciſco ad Regulares, Crucigeros, Carmulitas aliorumque Ordines tranſiverunt: Anni vero 1570. ex *Adrichomio* deſcriptus Catalogus hic eſt, quem notis noſtris illuſtratum aſſcribimus.

Amſterodami. *Conventus S. Pauli* ſexus nobilioris: Anno 1409. erectus: Eccleſia Anno 1661. ampliata ceſſit Gallis, & domicilium tranſiit in Hoſpitale S. Georgii vulgo *S. Joris Hoff.*

S. Cæciliæ, modo Aula Principis patrio vocabulo *'t Admiraliteytshuys.*

S. Claræ, ab Anno 1595. domus cenſoria aliàs *het tucht* ſive *Raſpelhuys.*

S. Mariæ tranſiit in ædes privatas.

S. Urſulæ, nunc ergaſtulum Meretricum *het Spinhuys.*

S. Barbaræ, cujus Sacellum occupant Pictores.

S. Luciæ ab Anno 1580. Orphanotrophium Carthuſianorum peculio locupletatum.

S. Magarethæ ceſſit privatorum domiciliis.

Alcmariæ.

S. Catharinæ }
S. Mariæ. } de quibus nihil omnino in Chronico ſuo Alcmarienſi annotavit *Cor. vander Woude.*

Almelo. *S. Catharinæ* de quo *c.* 8. §. 2.

Amersfordiæ. *S. Agnetis.*

Brielis. *S. Catharinæ.*

Buren. *S. Barbaræ.*

Culenburgh. *S. Mariæ* aliàs *Corona S. Mariæ*, è *Slichtenhorſtii Geldria* L. 1. pag. 57. tempore *Joannis* Culenb. Domini Anno 1452. defuncti excitatus.

Campis.

S. Agnetis. }
S. Michaelis. } de quibus c. 6. §. 1.

Del-

Delphis. *S. Agathæ* prima initia habuit *in 't Nieuwelandt aen de Geerwegh* in domo conductitia Anno 1380. at Anno 1390. prope antiquam Ecclesiam domicilium cum dote ab *Aleide Busers* vidua.

S. Barbaræ ex *MS. Adrichomii Chronico* Anno 1400 superioris tradux, & post instabiles sedes Anno 1405. hoc in loco per *Hase Dirckz* viduam & primam Ministram cum gemina prole *Barbara* & *Catharina* magnisque censibus stabilitus, constructâ Ecclesia Anno 1417. & seq. inductâ clausurâ: at combustus 3. Maii Anno 1536. & non sine magnis impensis reparatus.

S. Ursulæ.

Doesborch.

S. Mariæ. } de quibus c. 10. §. 1.
S. Catharinæ.

Dordraci. *Marienborn* ex *Beverwijckii Dordraco* c. 9. in Orphanotrophium conversus Anno 1572. quod & in Hollandia sua meridionali pag. 414. notavit. *Oudenhovius.*

Edam. *S. Mariæ Magdalenæ.*

Elburch. *S. Agnetis.*

Elst. *S. Mariæ.*

Enchuysen. *S. Cæciliæ.* *S. Ursulæ.*

Emmerick. *Campus B. M. V.* quem in Vig. Epiphaniæ Anno 1607. *Asuera de Meverden* & *Beatrix de Westerick* Conventuales cessere *Patribus Societatis Jesu* qui usque hodie ejusdem strenui & utilissimi cultores existunt. Primæ cultrices suam originem devotæ fœminæ *Helenæ Kaels Theodorici Kaels* quondam Judicis Griethusiani & Conventus *tertiæ Regulæ sororum S. Francisci* illo in opidulo funda-

datoris Viduæ relictæ debent, quæ marito suo mortuo hac in urbe (quod forte agros quosdam circa eam possideret) Conventum itidem ejusdem Regulæ seorsim suum fundare & secundum facultates suas dotare voluit, ait in *Embrica Wassenbergius* L. 3. pag. 199.

Gorcomiæ. *S. Agnetis*, ab *Elizabetha Sproncks* vidua accepit Anno 1401. fundum ac dotem, Anno 1404. Regulam S. Francisci & (Ecclesiâ Anno 1407. consecratâ) Anno 1412. clausuram ex *Abrahami Kemps Gorcomio* pag. 192.

Goudæ. *S. Catharinæ.*

Groningæ. *S. Agnetis. S. Mariæ op die Hoorn*, de quibus nulla vel in *Frisia* vel *Groninga* apud *Ubbonem Emmium* memoria.

Grootenbroeck. *S. Elizabethæ.*

Hagæ. *S. Elizabethæ* nunc area, quam *de Groenmarckt appellant.*

S. Mariæ in Galilæa in de Poten, is in privatorum domicilia transiit.

Harderwijck. *S. Catharinæ*, de quo c. 9. §. 1.

Harlemi. *S. Michaelis* in trivio nemoralis plateæ, ubi nunc Jaculatorum Hortus, conditus atque institutus Anno 1488. Apr. 8. die, habet *Schrevelii Harlemum* L. 1. pag. 22. quod & subsequentium non nisi solo nomine meminit.

S. Ursulæ. S. Mariæ. S. Margarethæ. S. Annæ. S. Catharinæ olim.

Holtmariæ. *S. Mariæ* vulgo *onser lieven Vrouven Bergh* situm habuit in Batenburgensi Dominio & incolas Tertiarios Masculinos.

Hasselt. *S. Mariæ* de quo c. 7. §. 2.

Hoor-

Hoornæ. *S. Cæciliæ* Anno 1402. fundatus.

S. Mariæ, incepit Anno 1408. & Anno 1574. Orphanis cessit.

S. Catharinæ annum 1400. initialem habuit.

S. Gertrudis Anno 1404. exortus.

S. Agnetis Anno 1485. in palude à magistratu concessa & per Sorores ingesta terra oppleta enatus: vide de hisce *Hoornam Velii*.

Huesden. *S. Catharinæ*, quem sub vitæ suæ finem condi curaverat liberali mannu *Gisbertus à Randwijck* vir ut prænobilis ita magnæ apud Geldriæ olim Duces Arnoldum Adolphumque dignationis L. 10. Hist. Geld. ad annum 1481. scribit *Pontanus*, nunc autem ex *Oudenhovii Huesda* pag. 12. Monasterium in Ludum literarium conversum est & post ruinam Anno 1637. instaurata Ecclesia servit Anglis & Gallis.

Huyssen. *S. Elizabethæ* nobilissimâ Bilantiorum manu olim constitutus & peculio irrigatus etiamnum sed unicus perseverat.

Leydæ. *Roomburgh*, ante portam Hogewoerdiam vetustissimum Romanorum castrum, in cujus ruinis *D. Margarethæ* sacer excitatus hic Conventus Anno 1390. ut post religionis motus eruderatus & in hortos ac pomeria mutatus.

S. Michaelis in privata domicilia dissectus.

S. Mariæ in *Abcou* eandem cum præcedente fortunam passus.

S Barbaræ cujus in domo propria fundator ac dotator vir nobilis *Simon ab Alkemade* aliàs *de Woude* filius *Joannis & Catharinæ de Valkenesse*; nunc Principis & Statuum hospitium, Templum domus arma-

armamentaria, cujus tabulata Pauperibus annonam asservant. De horum fundationibus altum ex confessa ignorantia silentium apud *Orlers* in suo *Lugduno* p. 1. descript. 7.

Medenblick. *S. Mariæ. S. Catharinæ.*

Monickendam. *S. Mariæ.*

Muyden. *S. Catharinæ.*

Naerden. *S. Mariæ.*

Oen *in* Velua. *S. Mariæ* de quo c. 11. §. 8.

Oldewater. *S. Ursulæ.*

Oldezeel. *S. Agnetis* de quo c. 3. §. 1.

Purmerent. *S. Ursulæ.*

Rhenen. *S. Agnetis.*

Roterodami. *S. Agnetis.*

Schaegen. *S. Catharinæ.* hujus solo nomine tenus in Chronico Alcmariensi pag. 137. meminit *Cornelius vander Woude.*

Schiedami. *S. Ursulæ*, Anno 1424. inchoatus at Anno 1429. post sui conflagrationem translatus in *Ketel* vicum Oppido vicinum ex Archivis loci.

Thessel. *S. Agnetis.*

Tyel. *S. Agnetis* cujus Anno 1443. per Trajectinum Episcopum confirmata fundatio, & Anno 1478. quæ etiamnum superstes erecta Ecclesia. ex *Slichtenhorst.* L. 1. n. 75.

Neomagi. *Bethleem.*

Ultrajecti. *S. Cæciliæ*, per Virgines XXII. retro Xenodochium *S. Barbaræ*, quæ inibi XVI. annis convixerant, primitus inchoatus, inde fundum & ædes cum *Lucia* conjuge offerente *Theodoro vander A* prope Forum, *de Node* dicunt, translatus Anno 1397. cura *Gerardi de Bronckhorst* ad S. Salvato-

 rem

rem Canonici & magni harum Virginum benefactoris. 7. Aug. Anno 1399. clausuram & tertiam S. Francisci Regulam acceptavit: inter praecipuos Moecenates & quorum celeberrima erat memoria in Necrologio recensetur 16. Octob. *Sophia van Sanen* summae Arae & Domus fundatrix Anno 1421. *Aeltius Vloet* Civis Campensis cum *Eva* conjuge & *Gerbrando* filio ac *Margaretha* filia, qui Anno 1483. hasce Vestales ex asse haeredes reliquerunt.

S. Nicolai.

Bethleem in Oppidi Pomaeriis nunc pomaerium & hortus.

Vollenhoeve. *Campus S. Joannis* cujus fructus post Religiosorum exilium Provinciali Ærario cesserunt.

Clarenburgh.

Warmondt. *S. Ursulae* pro Virginibus nobilibus quidem sed tenuiorum mediorum à Domino de Warmondt *Joanne de Woude*, qui vitae finem habuit Anno 1417. exsuscitatus in quo conjugis ejus Sorores duae, filiae de *Cruningen*, Votorum initia fecerunt.

Weesp. *S. Joannis het Oude Hoff*, nunc Orphanotrophium.

S. Mariae het Jonge Hoff.

Zutphaniae.

S Mariae Magdalenae, }
S. Catharinae, } de quibus c. 4. §. 1.

At istud *Capitulum* & reliqua omnia exceptis solis Hispanis Anno 1568. 3. Julii suppressit Pius Papa V. nomen Generalis & omnem Capituli auctoritatem exstinguens, ipsosque Conventus jurisdictioni, correctioni ac visitationi Generalis Ministri ac Provincialium

Fra-

Fratrum Minorum de Obſervantia pro tempore exiſtentium ſubjecit, in quorum Provinciis Conventus Tertii Ord. forent conſtituti.

Literis Pontificiis inſtructi manuque Ducis Albani armatà ſuffulti facile prævaluerunt *Obſervantes*, ſubmiſſionemque Anno 1570. à noſtris Tertiariis extorſerunt: *Frater* enim *Wilhelmus Iterſtenius* tunc Generalis cum undecim aliis ſui Ordinis fratribus *Patri Lucæ de Arrenalo* Ducis Confeſſario & Commiſſario Apoſtolico ſeſe totamque ſuam Remp. coram Notario ſubdidit cum promiſſo promptæ & inviolabilis obedientiæ & ſubjectionis omnimodæ, ſalvo tamen quod Habitum non mutarent & bona, quibus hactenus uſi fuerant, reſervarent: aliqui etiam ex Fratribus Vitæ communis licet non ſubeſſent Ordini Tert. Reg. ex eo tamen quod præeſſent Monaſteriis Tert. Reg. & ipſi comparentes (etenim invitis Commiſſarius triremes minitabatur) in ſe receperunt ſeſe pro viribus curaturos, ut ſibi ſubditæ ſorores obedirent ejus viſitationi ſtatutis & Bullæ Pontificiæ.

At reclamarunt plurimæ etiam à Præfectis & Matribus prohibitæ ne vel confiterentur Minoritis niſi forte cogeret extrema neceſſitas: inde revocata per violentiam extorta ſubmiſſio, & interim, dum communibus Capituli impenſis negotium ageretur Romæ, implorata & obtenta contra violentos Monachos Trajectenſis Archiepiſcopi tutela: quid autem ibi obtentum ſit non invenio annotatum, unde ſuſpicor *Obſervantes* moleſtum fœminarum regimen & lites pertæſos, præſertim cum jam prævaleret plerisque in locis innovatio Religionis, nec æque facilem haberent *Gregorium* XIII. qui multa, quæ nimis liberaliter Pius

concesserat, utiliter revocavit, à litis prosecutione cessasse seu potius causa cecidisse, cum nostrates cum *Zipperensibus* vicinis qui & ipsi Monachis reluctabantur, Piani diplomatis fundamenta non concernerent, utpote ignaros Constitutionum *Cardinalis Carpensis* imo neque indigos, cum annua superiorum visitatione deprehensa vitia continuo curarent saluberrima Statuta, quæ à me asservantur accurato *Delphis Adrichomii* calamo annotata, qui ad *D. Barbaram* Rector sæpius munere Definitoris functus & inter Capituli Patronos contra oppugnantes Monachos præcipuus fuit: in quibus etiam lego illud denuo Ultrajecti ad S. Nicolaum Anno 1574. electo jam ante in Generalem *F. Guilielmo de Horssen* sua comitia celebrasse, ibidemque conclusum ut exhibito censuum indice præscriberetur cuilibet Conventui quota impensarum præfatæ litis, quæ ad 3680. florenos excreverant: iterumque ibidem apud Virgines Cœcilianas anno sequenti qui ei & Cœnobiis omnibus præter Almeloense quod exulat atque agonizat, & Huyssense etiamnum validum, fatalis demum extitit. Verum sat diu apud Tertiariam Francisci sobolem circumvagati sumus.

§. X.

I S E L H A M.

Sub Vollenhoviana Satrapia Transisulaniæ Pagus, cujus Ecclesiæ *S. Stephano Protomartyri* dedicatæ ministerium annexum est Decanatui Steenwicano, in qua cum debito bini Sacrificii &, in absentia Parochi, curæ pastoralis unica *S. Petri* Vicaria, unumque *B. M. V. Officium* cum onere 11. Sacrorum, & utriusque collator Parochus cum Ædilibus.

§. XI.

§. XI.

SCHERWOLDE.

Transisulaniæ Pagus & Vollenhovianæ Satrapiæ subditus: rei sacræ Archistrategus est *S. Nicolaus* & Ecclesiæ Patronatu gaudet Steenwicanum Capitulum, in qua Vicaria unica *S. Anthonii*, quæ suum possessorem obligat ad omnia Sacra festivalia & bina ferialia iis hebdomadæ diebus, quibus lubet, eique demandat Ecclesiæ Custodiam: eum seligit Pastor cum Anthonianis Confratribus.

§. XII.

SWARTESLUYS

Transisulaniæ Pagus annexus Satrapiæ Vollenhovianæ, & Vidro fluvio sive, ut hic vocant, Nigris Aquis impostus: cui contiguum est frequens ac prævalidum Propugnaculum cum Parochiali Ecclesia & vicinum

ASCETERIUM

Vulgo *Swarte Water* Monialium *Ordinis S. Benedicti*, in quo xxv. Præbendæ: quæ Monialibus præerat titulo Priorissæ cohonestabatur, Monachus vero Benedictini pariter Instituti qui illis à Sacris erat Præpositus dicebatur, e quibus innotuere nobis ad annum 1406. *Giselbertus van der Herte* & ad annum 1429. *Henricus Oninck*.

Circiter annum M. CC. XXVII. Titulo *Montis Beatæ Mariæ Virginis* ex præscripto *Willibrandi* Trajectensium Antistis xxxv. passim scribitur exstructum atque dotatum per *Rudolphum* Covordiæ Præfectum

in expiationem rebellionis & commiſſi parricidii in *Ottonem* II. *Willibrandi* prædeceſſorem, *qui cum in animum rebellem advertere ſtatuiſſet* (verba appendo *Wilhelmi Hedæ in Ottone*) *collecto ingenti exercitu Principes circumquaque vel ſanguine vel fœdere junctos in auxilium accivit, qui non defuere: at dirigentes aciem verſus Covordiam, dum vel incauti vel nimium ſuis viribus confiſi ſoluto ordine incedunt, ab adverſario viribus impare & dolo intento in locis inviis & paludibus, quas Vechta fluvius efficit, miſere obruuntur. Non parcitum cuiquam ſed ſævitum in omnes indifferenter & crudelius in Nobiles: Epiſcopum illic viribus deſtitutum cum cepiſſent atrociter jugularunt abſcindentes capitis verticem* (ſive ut habet *Joannes de Beka* coronam ejus cum cruenta carne gladiis acutiſſimis abradentes) *nec cæde ejus ſatiati jam mortuum cadaver pluribus vulneribus confoderunt & ſic ſaucium immerſerunt cœno*: contigit hæc nefanda ſtrages Kal. Aug. Anno M.CC. XXVI.

Quæ flagitia ultus ejus ſucceſſor *Willibrandus* cæſis Covordienſibus & Drenthanis *Rodolphi* ſubſidiariis, ſuperſtites & ipſum *Rodolphum* in gratiam recipiens præter alia, quæ apud præcitatos Hiſtoricos videri poſſunt, voluit ut hic noſtrum hoc Monaſterium conſtrueret & congruis cenſibus locupletaret: qui tamen poſtmodum ob iteratam rebellionem capite plexus & infami rotæ impoſitus perfidiæ ſuæ pœnas luit, de quo *in Annalibus Drenthiæ Picardus* longum ſermonem contexit.

Bucelinus in *Germaniæ Sacræ parte ſecunda* ejus initia ad annum M.C.XXX. extendit, hic, quemadmodum & in aliis ſæpius, hallucinatus: certiorem inſtructionem dabunt literæ ſequentes: *In*

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Amen. Wilbrandus Dei gratia Trajectensis Episcopus omnibus Christi fidelibus in Domino salutem. Quoniam in ædificatione Tabernaculi Moysi devotio & in constructione Templi Salomonis prudentia in Scriptura sacra plurimum commendatur, nos ipsorum exempla sequi feliciter cupientes Monasterium novellæ plantationis Sanctimonialium de Ordine S. Benedicti Abbatis in Salland in loco, quem Montem S. Mariæ appellavimus, fundare inchoavimus, & nostris donationibus, prout potuimus, competenter dotavimus in honorem omnipotentis Dei & B. M. perpetuæ Virginis & S. Mariæ Magdalenæ & S. Benedicti pro remedio peccatorum nostrorum & pro salute animarum felicis memoriæ Domini Ottonis Episcopi prædecessoris nostri, & omnium cum eo in Veno apud Covordiam occisorum, & omnium qui cum Conrado Sculteto apud Steenwick sunt perempti, & omnium Frisonum qui in Backenveen sive Mirspete, in obsequio Ecclesiæ pro justitia vitam feliciter finiverunt. Universi etiam boni homines Warandiam habentes in Veno adjacente Monasterio bono operi congaudentes & consummationem ejusdem operis benevole satagentes, cum communi consensu XIIII. mansos cum silvis, aquis, pratis & pascuis præfato Monasterio libere contulerunt, & nos jurisdictionem & decimam de toto Veno prædicto usque ad extremos terminos eidem Monasterio dono perpetuo contulimus. Ut igitur Sanctum opus quod feliciter inchoatum est, feliciter consummetur, & in perpetuo feliciter perseveret, & ut dictum Monasterium cum rebus & personis suis pace perpetua gaudere valeat & quiete, nos idem Monasterium cum personis susceptis jam & su-

ſcipiendis, & fundo, in quo ſitum eſt quem Rodolphus Lefman de Cotten cum conſenſu amicorum ſuorum pro ſalute animæ fratris ſui Arnoldi Reigeri libere & abſolute contulit, ſimiliter etiam cum omnibus bonis mobilibus & immobilibus quæ in præſentiarum juſte poſſidet aut in poſterum Deo propitiante juſtis modis poterit adipiſci ſub protectione Beati Martini & noſtra ſuſcepimus & ſub banno conſtituimus & præſenti chyrographo noſtri ſigilli impreſſione roborato irrefragabiliter confirmamus. Concedimus etiam ſæpedicto Monaſterio jus ſepulturæ ad ſepeliendum mortuos propriæ familiæ ſive quorumlibet Fidelium Chriſti qui cum licentia ſuorum Sacerdotum ibi voluerint ſepeliri. Præterea Sacerdotibus ejuſdem loci damus auctoritatem & licentiam audiendi confeſſiones & inungendi infirmos ad ejuſdem loci familiam pertinentes ſecundum quod exigit Regula B. Benedicti & mandatum Præpoſiti. Quæcunque igitur Eccleſiaſtica perſona ſive ſecularis contra hanc noſtram confirmationem præfatæ Eccleſiæ pacem malitioſe præſumpſerit perturbare, & in rebus vel in perſonis incurioſe attentaverit moleſtare, ſi ſecundo tertiove commonita non reſipuerit, & de incuria emendationem non exhibuerit, pœnam excommunicationis & banni ſe noverit incurriſſe. Actum Daventriæ Anno Incarnationis Domini M. C.C. X X X I I I. X I I. Kal. Auguſti. Pontificatus noſtri Anno V I. præſente Domino Hermanno Epiſcopo Lealenſi qui eandem Eccleſiam conſecravit, & aliis teſtibus quorum nomina ſubſcripta ſunt. Godefrido de Inſula S. Mariæ. Wilhelmo de Betlehem. Reimaro S. Petri Præpoſitis. Antonio Decano cum ſuo Capitulo Daventriæ. Magiſtro Menzone S. Mariæ de Inſula. Alexandro S. Joannis.
Ber-

Bertoldo notario S. Mariæ in Trajecto Cononicis. Balduwino Comite de Benethem. Ecberto Præfecto de Groninge. Rodolfo de Norch. Hermanno & Gerardo fratribus de Rothe. Pilegrimo & Woltero Radinc de Vullenho. Henrico de Stonebrinc. Burchardo & Gerardo de Middelwick. Swethero de Vorste. Giseiberto de Buchorst. Alfardo de Islemuthen. Gerardo de Benethem. Winemaro de Hardenbergh. Lemberto de Haren. Engelberto & Henrico de Gernere. Remfrido de Junne. Suethero de Genne. Hermanno de Vilstere.

Hæc ex ipso protographo, in cujus dorso & plica, alia tamen manu, scriptum: *Litera Domini Wilbrandi Episcopi Trajectensis super inchoatione hujus Conventus cum donationibus.*

CAPUT VI.

DE DECANATU CAMPENSI,

quem integrant

CAMPI.
ISELMUIDEN.
GENEMUIDEN.
WILSUM.
GRAFHORST.
CAMPERVEEN.
MASTEBROECK.
SALLICK.
ENS.

§. I.

§. I.

CAMPI

ALtera Transisulanæ ditionis Metropolis, cis Isalam tamen ad lævam ipsius ripam adeoque ad ipsas fauces posita, civitas & mole & momento magna ac concinna, dives & publicis privatisque ædificiis splendida atque superba. Pontem habet, qui utramque Isalæ ripam jungit, validissimis trabibus in profundum adactis subnixum, tanto intervallo ut trabes & ligna illis imposita pendere videantur in aere: in adversa ripa validissimum munimentum cum suis propugnaculis ponti custodiendo è terra aggestum. Coeterum Civitas ipsa alto & crasso muro cincta cum crebris per intervalla turribus validi & antiqui operis, prout hodie belli rationes se habent magis à natura quam ab arte munita. Habet & hæc Monetam suam privilegiaque eximia. Commerciis olim quam hodie florentior fuit, ostio fluminis sensim oblimato nec onerariarum jam capace. hæc fere è *Guiciardini Belgio*. Natales ejus ignotos ad annum 1286. notat *Bocopius*: qui ex nomine *Romanis* ac *Druso* eos asscribunt, non omnino hallucinantur. Ab Anno 1578. 20. Julii Statibus paruit, cum jam ante sexennium per quatuor fere menses Henrici Comitis Montensis nomine Wilhelmi Principis Auriaci præsidium habuisset. Hic

ECCLESIÆ II.

Primaria D. Nicolao inscripta est, de cujus dote exstat sequens diploma.

Otto Dei gratia Trajectensis Electus universis præsens scriptum intuentibus salutem in Domino. Notum sit

ſit omnibus quod *Iſmahel* Sacerdos in Campen, cum à ſuis civibus & Parochianis haberet ſingulis annis duas libras Daventrienſis monetæ in dotem ſibi ſicut & ſuis anteceſſoribus aſſignatas, talem cum eis de noſtro conſenſu & Eccleſiæ compoſitionem ſive commutationem fecit. Parochiani prædicti octo Manſos in Veno prope Campen, quod eis commune fuit, pro eiſdem duabus libris ſibi & ſuis ſucceſſoribus perpetuo aſſignaverunt in dotem, & ipſe pro eiſdem octo Manſis illis duabus Libris pro ſe & ſuis ſucceſſoribus perpetuo renuntiavit. Hanc autem commutationem ſive conventionem nos confirmamus & in facti memoriam præſens ſcriptum ſigillo noſtro fecimus communiri, ſub anathemate firmiter inhibentes ne quis hanc ordinationem turbare audeat aut ei auſu temerario contraire. Datum Anno Domini M. CC. XXXVI. Sabbatho ante Joannis Baptiſtæ.

Fabricæ, quæ modo cernitur, prima fundamenta poſita ſunt Anno 1369. turris autem Anno 1518. nova aſſurrexit, cum, quæ hactenus ſteterat, plurimis præ ſenio lacera rimis minaretur ruinam: *eam non Oppidani tantum omnes ſed frequens è vicinia populus frequentat* in Deliciis Apodemicis per Germaniam ſcribebat *Caſpar Ens.* Inter hujus Eccleſiæ ornamenta enituit ſub Ædilibus *Henrico Croeſſer* & *Hermanno Voeren* Anno 1499. fuſum ex fulvo ære Sacrarium & ad Chori faciem collocatum, cujus tanta moles ut, excepto Suppedaneo, ſolus tholus 9063. æris pondera oſtentaret: olim enim cultus animi & fervor pietatis è profundo pectoris etiam in Ædificia Templorumque ornatum redundabat: at illud Anno 1572. deſtructum eſt & per *Henricum* Comitem Montenſem Auriaci Vica-

carium magno Martis beneficio in tormenta bellica transformatum.

Jus conferendi pastorale munus olim erat alternis vicibus penes Daventriense Capitulum & ejusdem Turnarium, at illud postmodum ex indulto Curiæ Romanæ suum fecerat Senatus Campensis: ne autem in litem incideret cum Capitulo ablegavit *Thymanum van den Veene*, *Gerardum Loze*, *Henricum Cuynreturf* & Magistrum *Gerardum Morre* Camerarios, Senatores & Proconsules, qui à Capitulo in pontificium diploma consensum emendicarent, præsertim *cum Senatus Ecclesiæ reditibus per hæresin imminutis & refrigescente hominum charitate Pastorem alere teneretur*: quorum voto hunc in modum responsum.

Nos Vicedecanus & Capitulum Ecclesiæ *S. Lebuini* Daventriensis propositionibus & rationabilibus causis prænarratis juste moti, & singulari favore, quo Consules & Senatus Campensis nos & Ecclesiam nostram semper amplexi fuerunt & adhuc amplectuntur quotidie, favorabiliter inducti, ac etiam deliberatione usque in sequentem diem mature inter nos præhabita considerantes & cum omni maturitate perpendentes rei difficultatem temporumque præsentium iniquitatem & pericula, quibus non solum Lutherana verum etiam multorum aliorum Hæreticorum Hæreses passim in Germania indies magis ac magis proh dolor! pullulant & debacchantur : ad singulorum dictorum Consulum & Senatus Oppidi Campensis petitionem, & propter singularia bene merita, quæ nobis & Ecclesiæ nostræ dicti Consules & Senatus aliquando impenderunt futurisque temporibus dictæ Ecclesiæ nostræ successoribus impendere promiserunt, atque hujus-

jusmodi etiam defectibus & periculis superius præallegatis ex animo quantum in nobis fuerit obviare volentes, quatenus divinus cultus ubique non modo permaneat verum etiam augeatur & defendatur, tenore præsentium sponte, libere & ex certa nostra scientia consentimus ac liberum nostrum consensum præstamus, quatenus Consules & Senatus in vim Literarum Apostolicarum, quoties dictam Ecclesiam *S. Nicolai* Campensis vacare contigerit etiam in turno ordinario, quamvis ea in parte dictis Literis Apostolicis, salva tamen S. Sedis Apostolicæ reverentia juste nos opponere potuissemus, Personam habilem & idoneam juxta earumdem Literarum Apostolicarum continentiam & tenorem graduatam & qualificatam nobis ad eandem Campensem in domo nostra capitulari Capitulo ad hoc solemniter indicto capitulariter congregatis Capitulumque facientibus & repræsentantibus jam deinceps perpetuis futuris temporibus præsentare possint & valeant: cui quidem personæ modo præmisso præsentatæ nos providebimus & eidem Ecclesiam eandem conferemus, salvo quod persona sic præsentata ac provisa, quando Ecclesiam ipsam ordinarie & in mensibus Ordinariorum vacare contigerit, à Domino Præposito & Archidiacono nostro seu ejus pro tempore Officiali capiet Investituram & institutionem prout olim consuevit juribus ac legibus Domini Præpositi nostri semper salvis, ita quod pro illis dabit ac solvet prout consuetum ac solitum est 10. videlicet Florenos Rhenenses aureos in auro boni ponderis. Quia nobis successoribusque nostris per juris præsentationis hujusmodi dimissionem totaliter & omnino præjudicatum existat, concordatum & in amicitia conventum est, ut toties, quo-

quoties Consules & Senatus Campensis aliquam personam modo præmisso graduatam & qualificatam nobis præsentaverint, ad manus Camerarii nostri pro tempore in usum dictæ nostræ Ecclesiæ ac in recognitionem & recompensam juris hujusmodi cessi 10. Florenos aureos Rhenenses consimiles realiter & cum effectu consignabunt. Præterea quod persona sic ut præmissum est præsentata immediate jurabit Decano & Capitulo nostro fidelitatem & reverentiam, & quod de decimis, bonis, pascuis, pratis rebusque aliis dictæ Ecclesiæ nostræ in oppido aut extra oppidum Campensis seu alias ubilibet situatis quovis quæsito colore vel ingenio ullo unquam tempore se non intromittet.

Literæ, quo Capitulum inter & Senatum inita est hæc concordia, præferunt annum 1541. & Mensis Septemb. diem primum. Inter hujates & Parochos primas tulit *Albertus Pighius* Theologus Coloniensis & variis Scriptis, quæ in *Dessellii Bibliotheca* videri possunt, nomen celeberrimum assecutus. Obiit is senex Ultrajecti ad S. Joannem Præpositus 4. Kal. Januar. anni ineuntis CIƆ. IƆ. XLIII. cum jam Anno XXXIX. sarcina curæ pastoralis sese exonerasset. Elogium illi scripsere *Paulus Jovius*, *Aub. Myræus* & *Joannes Guntherus*. Pastoratui associata est

1. *S. Crucis* ante Chorum, quæ geminum habet Possessorem, unus tribus alter Septems vicibus in quindena Sacerdotio fungitur: hujus patronatum gerit Senatus.
2. *S. Crucis* & *B. M. V.* quæ à suo ministro per Ædiles & Consules adoptato semel vult peragi rem divinam: ejus Ara situm habuit in ambitu Chori.

3. *Trans-*

3. *Transfigurationis Domini*, cujus deſervitor à Santagnetano Conventu conſtitutus voluntarie ſacrificat duabus vel tribus vicibus.

4. *B. M.* V. *Scabinorum*, cujus patronatum gerunt Fratres Memoriæ Scabinorum.

5. *SS. Petri* & *Pauli Apoſt.*

6. *SS. Jacobi* & *Catharinæ*, cujus Anno 1571. collator *Simon Glau.*

7. *S. Georgii*, ſub patronatu Familiæ *Hackfordianæ.*

8. *S. Barbaræ*, cujus patronatum obtinet Paſtor cum Senatu.

9. *S. Aldegundis*, quæ duos alit miniſtros.

(5.–9.: Cum debito II. Sacrorum.)

10. *Dominæ noſtræ in Sole*, quæ trina exigit Sacrificia, ejuſque Anno quo ſupra collator *Theophilus* aliàs *Godtfrundt ten Endick.*

11. *S. Eligii*, quæ à duobus Rectoribus adminiſtratur unus tribus & alter quatuor vicibus litat.

12. *S. Eraſmi*, cui deſerviunt tres Presbyteri: primus & ſecundus geminâ vice & unicâ tertius celebrando Miſſam.

13. *S. Lazari* & *Sororum*, qua duobus ſuis miniſtris quatriduo Sacerdotii uſum demandat, cujus Anno quo ſupra collatrices *Eliſabetha Voerns* & *Jutta Berniers.*

14. *S. Agathæ*, quæ alumnum ſuum occupat ad Altare quinque vicibus, eum ſeligunt Æditui cum Familia *Dompzeleriana.*

15. *SS. Simonis* & *Judæ*, quæ novies in quindena Poſſeſſorem ſuum advocat ad Aram.

(10.–15.: Vicaria.)

16.

16. *SS. XI. M. Virginum.*

17. *S. Catharinæ*, quæ duos alit ministros: utraque trina Sacra expostulat ac sub *Wateriorum* & *Helliorum* patronatu consistit.

18. *S. Andreæ* } *Apostolorum.*

19. *S. Matthiæ*

20. *S Michaelis.*

21. *S. Joannis Baptistæ*, cujus patronatum, Anno quo supra, possidebat præcitatus *Godtfrundt ten Endick.*

22. *S. Olai*, eam instituit *Henricus Wor.*

Et

Officium.

1. *Transfigurationis Domini*, cujus erant Provisores Minister Campi Santioannici, Rector Conventus Santagnetani, *Gerardus Glau* & *Martinus Willemz.*

2. *Sanctissimæ Trinitatis*, Collatrice Domicella *de Eip* ex Voerniana Familia: utrumque quina Sacra suo ministro demandat.

3. *Primi Sacri*, quo Ædiles Presbyterum honorant, onerant dicere debueram.

4. *S. Crucis.*

5. *S. Annæ*, *Glauwiis* collatoribus: utrumque quatuor vicibus Beneficiarium suum admovet Altari.

6. *S. Thomæ*, cujus obtinent Patronatum *Muilartii.*

7. *In Altari Animarum*, quod cum Ædilibus ministro donat Senatus: utrique annexum est debitum 11. Sacrorum.

Memini vidisse me characteres *Reverendissimi de Monte*, quibus statuit Nicolaiticam hanc Basilicam ex Paro-

Parochiali in Collegiatam promovere: verum ob Religionis turbelam & mortem immaturam conceptus sine effectu evanuit: numerabat ea Convictores 8000. quos Anno 1416. dominicâ in Cœnâ vivifico Christi corpore ac sanguine sustentabat.

Secundaria Ecclesia Nicolaiticæ coæva, quacum ab eodem Architecto *Joanne de Colonia* eodem die Anni 1369. lapidem primum habuit & ultimum, honoribus *Deiparæ Virginis Mariæ* dedicata est: *præcelsam & eleganti structurâ nobilem habet Turrim* (ait præcit. *Casparus Ens*) *unde per vicinum mare australe Enckhusam usque visus dari pandique potest: eadem Ecclesia non sine spectantium admiratione summo in Altari elaboratam & venustam Tabulam repræsentat majorum imaginibus Clarissimæ Virginis manu depictam, qualis & in Franciscanorum Collegio perelegans conspicitur:* hic

Vicaria.

1. *S. Crucis* & *D. Wilibrordi*: cujus geminus possessor unus ab Æedituis electus quartò fungitur sacerdotio & alter tertiò.
2. *S. Annæ.*
3. *Ven: Sacramenti*: quæ à ministro Sacerdotii sui usum quatuor vicibus expostulat, ejus patronatum obtinebant Anno 1571. *Ludovicus Voern*, *Albertus ten Thoorn* & *Margaretha Schellers.*
4. *S. Georgii* cum debito II. Sacrorum.
5. *S. Anthonii* quæ duos alit Ministros à *Cuynreturfiis* oblatos, unum cum onere II. & alterum cum onere IV. Sacrorum.

Et

Officium.
1. *B. M. V.*
2. *S. Georgii.*
3. *S. Jacobi.* — Cum III. Sacrorum nexu.
4. *S. Catharinæ.*
5. *D. V. M.*
6. *SS. Petri & Pauli* horum omnium patronatu gaudent Magiſtri ſeu Patres Memoriæ,
7. *S. Martini*, cum onere III. Sacrorum & luſus in organo.
8. *B. M. V. SS. Ambroſii & Franciſci*, quod ſuo deſervitori IV. Sacra præſcribit.
9. *Dolorum B. V. M.*
10. *S. Crucis & D. Jacobi*, quod in quindena tria Sacrificia expoſtulat.

Viſis iis locis, ubi Chriſtus operatus eſt in ſuis miniſtris, viſenda ſunt

XENODOCHIA

Quæ ſub pauperum perſona inhabitat. *Primum Spiritui Sancto* ſacrum eſt, in cujus Eccleſia

Vicaria.
1. *Venerabilis Sacramenti*, cujus duo poſſeſſores uterque cum onere Sacri quotidiani alternis vicibus.
2. *B. M. V.*
3. *S. Jacobi Apoſtoli*: his Senatus miniſtros aſſignat.
4. *S. Elizabethæ*, cujus Anno 1571. patronus ignotus & onus Sacri quotidiani alternis Septimanis: erant hi omnes deſervitores in matrice Eccleſia Choriſocii & ejuſdem ſtipendiorum participes.

5. *S. An-*

5. *S. Annæ*, quæ ministro suo à Senatu & provisore delecto tria Sacra imponit.

Secundum D. Gertrudi inscriptum est, in cujus Capella

Vicaria.

1. *S. Gertrudis*, quæ duos habet alumnos ad quotidianum Altaris Sacrificium alternis septimanis obligatos & matricis Ecclesiæ Choraulis asscriptos.
2. *S. Anthonii* cujus itidem duo Rectores unus à Provisoribus & Ædilibus *S. Nicolai* deputatus, is quinies peragit rem divinam: alter à Senatu submissus una cum altero *S. Gertrudis* Vicario exhortationis verbo, consolationis lenocinio & Sacramentorum ministerio Pastorem hic agit.

Tertium S. Catharinæ consecratum est & leprâ contaminatis appropriatum, cujus Anno 1403. cum Capella, in qua unica Vicaria, primus fundator & dotator *Pelgrimus Morre* & à Religionis turba disturbium. Alia sed minoris nominis non asscribimus.

COENOBIA III

Obtinuit *Sexus* masculinus. *Primum* domicilium fuit *Fratrum S. Francisci* quibus Regulæ Observantia nomen dedit, de quo *in Originibus Seraphicis* p. 3. Conventu 25. Provinciæ Germ. infer. *Gonzaga: Conventus Campensis ædificatur* Anno 1478. *inhabitatur usque ad* Annum 1579. *quo à plusquam Neronianis Hæreticis Fratres loco pelluntur*: at errat in Natalibus, cum eorum mentionem invenerim ad Annum 1380. & apud *Bocopium* ad Annum 1426. unde suspicor hunc Conventui Daventriensi esse coævum, quando colonias

ſuas in haſce oras deduxit *Ordo Franciſcanus.*

Secundum incoluere Fratres *Cellitani* noſtratium lingua dicti *Cellebreurs*, qui cum ſacerdotali charactere non inſignirentur, utpote omnes Laici, religioſa incolarum munificentia in eorum Eccleſiâ, cujus inſuper & Cœnobii nobis ignota ſunt primordia, inſtituit

Officium.
1. Ad Altare *S. Lazari*, quod tres aluit Miniſtros & quemque ad tria miſſæ Sacrificia obligavit.
2. Ad Aram *S. Annæ*, cum quinque Sacrorum exactione.
3. Ad Altare *S. Auguſtini*, cujus duo poſſeſſores quiſque cum debito IV. Sacrorum: ejus patronatu potiebantur Anno 1571. *Petrus Warnerz* Magiſter *Gerardus Glaeu* & Pater ſive Præſes Cellitanorum.

Tertium ſed ſuburbanum ſub patrocinio & titulo *S. Martini in Monte ſolis* lexico belgico *Sonnenbergh* celeberrima fuit Eremus Carthuſianorum, quibus initium dedit ſub Annum 1084. *S. Bruno* Coloniæ eo in cubiculo natus, quod modo pro domeſtico Oratorio ſervit Collegii Hollandici Convictoribus: de quo *Admodum R. P. Fredericus Emeren* meus aliquando apud Embricenſes in Joſephino Societatis Jeſu Gymnaſio Profeſſor, vir in literis & virtutibus expoliendæ adoleſcentiæ natus ac de me optime meritus:

Vita procul patria & ſtudium mihi junxerat olim
A legum celebrem cognitione virum.
Arte parem & pietate virum non viderat ante,
Sorbona, obſtupuit Francica Dica jubar.
Hoc ego percharo dum delectarer Amico,

Præ-

Praescindit Lachesis vincula amicitiae:
Dumque viro de more sacris Libitina parentat
Rittibus, exanimi vox inopina redit:
Ter rediit vox illa, prius sed tertia Manes
Exclamat Stygiae tecta subisse domus.
Alme Deus dixi mundi fabricator & autor
Quaenam vox aures verberat usque meas!
Vox ne illa est tam tetra pii, vox dulcis amici!
Ecquod ad Astra tibi Bruno patebit iter?
Nulla salus homines inter, via nulla salutis,
Hanc si vis Bruno *quaerere, quaere fugam.*
Quaesivi, reperique viam, portumque salutis
Ostensere ferae Carthusiumque nemus.

Unde & Ordini nomen agnatum: verum hanc Doctoris anastasin expunxit Correctio Breviarii Romani & ut fabulosam explodit *Joannes de Launoy* Parisiensis Theologus, quicquid sit de rei veritate haec nostra Domus (*in Originibus Carthusiarum Belgii* pag. 135. notat *Raissius*) nullum singularem agnoscit fundatorem sed liberalitate & eleemosynis civium aedificata & dotata est: ac primo quidem uxor *Gereonis* fundavit tres Cellas & dotavit: *Otto van Heiden* Civis Daventriensis unam Cellam dotavit: *Domina Machtildis* unam, *Lambertus van Hove*, *Everhardus van Arcke* benefactores habentur: sunt qui *Rodericum* quendam dictum *Kannetyem* fundatorem primarium faciant, sed quo titulo vel merito ipsius necdum hactenus intelligere potuimus. Ex Charta Capituli generalis Anni 1485. hoc certum habemus donationes varias & praesentationes factas ad novam hanc plantationem inchoatam gratas habitas à Capitulo Generali fuisse & jam actas approbatas, concessamque de speciali gratia

Transisulaniæ Urbibus ab iisdem geri vidimus non possumus non referre: tunc enim Campis primarium D. Nicolao dedicatum Templum Statuis, Crucibus ac Imaginibus spoliatum est, eæque vel confractæ vel Flammis (novem enim vel decem ingentes eum in usum excitatos rogos in ipsa Ecclesia cernere licebat) exustæ, nec aliis interim parcitum: nam & Franciscanorum ibidem sacrum domicilium violenter invasum, Aræ destructæ, sacra passim profanata, ac major illa Crux, quæ ad Chori ingressum sub fornice conspicua omnibus erat, soluta & funibus constricta in præterfluentem Isalam plateatim protracta. Et post relatam Zwollanorum Iconoclasiam seditione à Calvinistis (Zwollæ scilicet) excitata ex inopinato à Campensibus illico ac Daventriensibus subsidium petiere: Campensibus porro non impune res cecidit, nam dum civium nonnulli rerum novarum avidi opitulatum Zwollam contenderent in itinere à Mastenbroeckianis rusticis in ultionem paulo ante exercitæ in Imgines Christi ac Sanctorum nequitiæ excepti sunt: horrendum enim in modum eos interfecerunt, maxillis illorum cultris escariis Crucis imagines insculpentes & cadavera in Isalam fluvium, ut Campos devolverenttur, prout oculis ipse tunc meis conspexi, conjicientes. Prorsus ut carò illis steterit tam Imaginum sacrarum conflagratio quam celeberrimæ istis propemodum in locis, in qua carnificinam hanc rustici exercuerunt, olim constructæ & ab ipsis Anno 1580. destructæ Campensis Carthusiæ demolitio. *Hæc Petræus* qui hinc oriundus & in Coloniensi Carthusia Monachum professus plurima concinnavit divulgavitque Volumina, quorum indicem ipsemet contexit *in Catalogo Illustrissimorum Scriptorum Ordinis Carthusianæ* pag. 298. & seqq. ac *in Appendice* ad eumdem.

ASCETERIA VI

Incoluit genus Fœmininum. *Antiquus Conventus* vulgo *'t Oude Convent Primi* Vocabulum fuit, cujus Alumnæ à votorum vinculis liberæ, ſolo charitatis glutino ſibi & Domino adhæſerunt.

Secundum D. Michaeli Archangelo.

Tertium S. Agneti inſcriptum: in quo Anno 1571. cum illud *Reverendiſſimus* Daventrienſis perluſtraret, numerabantur XXVI. cultrices: utrumque peculium eſt *Franciſcanæ Sobolis* quæ à *tertia Regula* ſub Trajectino Capitulo nomen mutuatur.

Quartum ſub *S. Annæ* patrocinio obtinuêre Virgines *Cellitanæ* patrio lexico *Celleſuſters*, in cujus Eccleſia inſtitutum eſt

Officium.
1. Ad Aram principem *S. Annæ*, cujus Anno: 1571. patronatum gerebant Mater Cellitarum *Simon Glaeu* & *Fredericus de Voerden* cum uxore *Ottonis Tengnagel*: illud exigit IV. Sacra.
2. Ad Aram *S. Euangeliſtæ* quod erexit, fundavit & dotavit *Wilhelmus Morrius* cum onere IV. Sacrorum, cujus Anno, quo ſupra, Collatrix inſcribitur uxor *Arnoldi Boecopii.*
3. Ad Aram B. V. M. *Anthonii, Franciſci, Claræ, Laurentii* cui idem onus annexum & Anno, quo ſupra, Patroni aſſcribuntur *Simon Lamberti* Filius & uxor *Ottonis Tengnagel.*

Quintum, Campus B. M. V. eſt Ordinis *S. Brigittæ*, quæ Spiritu divino impulſa (inquit *Chronicon Univerſale* à Schenſpergero Auguſtæ Anno 1497. impreſſum) novam Religionem Monaſteriorum duplicium

cium videlicet virorum & mulierũ excitavit & instituit: hujusce tamen Religionis primum auctorem D. Basilium in Græcia fuisse dicunt, verum processu temporis, ad tollendas occasiones malorum & obstruenda ora male loquentium, Ecclesia talia Monasteria dissolvit ut seorsum remaneret. *Brigita* vero Spiritu Sancto inspirata hoc modo instaurare & renovare nisa est, ut Sororum Virorumque ædificia connexa & contigua haberentur, habitationes tamen ita sejunctæ ut de una ad aliam nisi urgente necessitate in deferendo Sacramenta infirmis cum magna cautela non facile transiri possit: eorum tamen Basilicam censuit esse communem, ita ut Fratres in inferiori parte seu pavimento Sorores vero seorsum in superiori solario officium exsolverent: Principalem eorum curam Abbatissæ esse voluit, Fratribus tantummodo divina ministeria assignavit, quorum unus esset qui Confessor aut Prior appellatur & aliis præesse deberet; ea quippe Monasteria possessiones & proventus habere statuit ad Fratrum & Sororum sustentationem, quorum omnium victus & vestitus ad Abbatissam spectare decrevit, nec hujusmodi Fratres aut Sorores Monasterium egredi præsumerent nisi magna & evidenti necessitate ac etiam de Abbatissæ consensu: hi autem Religiosi & tam fœminæ quam etiam mares habitum, uti jubentur, tunicam cum chlamyde grisea cum rubea cruce desuper & quodam rotundo albo in ejus medio gestant: lineis non utuntur ad carnes, sed carnibus vescuntur tribus diebus in hebdomada extra Quadragesimam: & nihilominus D. Augustini Regulam profitentur additis *S. Brigitæ* Constitutionibus. Et cæt. Quando autem colonias suas huc emiserit, *Bocopius*, quod miror, non annotavit, nec præter nudum nomen (cujus solius *Bocopius*,

copius, *Myræus*, in Teneramunda *Lindanus*, & in Brabantia Mariana *Wychmans* meminere) quicquam in chartis meis inveni nisi Anno 1462. prope Campis Monasteriis Mariencamp Ordinis D. Brigittæ præfuisse quendam Fratrem Jacobum & inter ultimas Sanctimoniales Anno 1596. quandam *Adelberto Eggio* ad Catholicorum solatium huc subinde excurrenti per literas fuisse familiarem.

Sextum denique *S. Joanni Baptistæ* sacrum sub Capitulo Windesimensi aluit *Canonissas Regulares S. Aug.* de quo *Busschius L.* 1. *Chron. VVindes. c.* 43. Monasterium Sanctimonialium S. Joannis Baptistæ in *Bronopia* Ord. & Capituli nostri prope Campis ex Magistri Gerardi institutione suscepit initium: devota Matrona de Turri Cœcilia Spiritualis ejus in Domino filia devotarum Sororum Congregationem apud S. Nicolaum Campis instituerat (area & domo in platea *de corte hofstrate* dicta *op den Borgel* eum in usum à Magistratu donata ex *Bocopio* ad annum 1499.) quæ postmodum in Bronopiam Campense suburbium ad Capellam S. Georgii circa ripam Isalæ fluminis à Rheno descendentis & ibi in mare decurrentis sitam consilio & auxilio discretorum virorum Trici Roevers & Lubberti Petri civium Campensium cum voluntate Sororum omnium extitit translata (Anno nimirum 1410. in Festo S. Francisci impetrato à Senatu S. Georgii Campo eique restitutis in oppido Ædibus, quas cuidam Joanni Klenneken, qui eas in pauperum fœminarum Hospitale erexit, quod hodiedum estat & ab Uterwyckio nomen habet, ex *Bocopio* divendidit) prædictæ enim Sorores majoris devotionis & altioris vitæ desiderio Euangelicæ perfectionis instituta secundum Regulam S. Augustini & formam nostri

noſtri Capituli tenere & promittere cupientes de Patrum noſtrorum conſilio Ordinem noſtrum aſſumere & in eodem Domino Deo perpetuo ſervire unanimi voluntate pariter concluſerunt. Anno igitur Domini 1412. ipſo die Conceptionis M. V. quatuordecim ex his Sororibus per Ven. P. Joannem Vos in Windeſim Priorem Priore de Monte aſſiſtente pariter ſunt inveſtitæ, quarum decem Habitum Sanctimonialium & quatuor Habitum Converſarum tunc aſſumpſerunt, de quibus quatuor primæ Sanctimoniales eodem die ſunt profeſſæ & velatæ per eumdem Priorem, reliquis cum Converſis Novitiis per annum permanentibus, cum maximo populi concurſu. Veſpere autem facto Priorem de Windeſim interogabant unde Horas Canonicas in craſtino ſervarent, qui Sorores aliquas putans non ſatis adhuc doctas Horas ſuas corrupte & imperfecto dicere reſpondit: de Martyribus. At illæ ſine cavillatione ſimpliciter doctæ obedire in communi Horas de Martyribus ſervaverunt quando *de Adventu* ſervare debuiſſent. Hoc Patres in craſtinum tunc primum audientes ſimplicem earum obedientiam ſunt mirati, quæ nihil novit diſcernere ſed nutu citius obedire. Hæc pura ſimplex & ſine querela vera obedientia in eodem Virginum Collegio uſque hodie ſervatur, ut ſi quæ leve verbum contra collegæ ſuæ intentionem & juſte permota interdum, ut aſſolet, ſubito reſponderit & ipſa intulerit verbum: obedientia tunc ſtatim prima omni excuſatione ſemota implere non differt ab ea deſiderata. Crevit autem numerus Ancillarum Chriſti in dicto Cœnobio in numerum 120. Porro duo iſta Sanctimonialium Monaſteria Diepenveene & Bronopia Capitulo Generali incorporata ad providendum & viſitandum de Windeſim & de Monte Prioribus ab eodem ſunt commiſſa.

§. II.

§. II.

ISELMUIDEN

Tranſiſulanæ Provinciæ Pagus & Satrapiæ dignitate illuſtris, quam nuper adminiſtrabat vir nobiliſſimus & *Publicæ Libertatis* ſolidiſſimus Aſſertor *Radbodus Hermannus Schelius* Venebruggæ & Welbergi Dominus: Eccleſiæ tutelares ſunt hoc in loco *SS. Criſpinus* & *Criſpinianus*, ad cujus paſtorale munus jus habet nominandi ac promovendi Lebuinianum Daventrienſe Capitulum: in qua

Vicaria.
1. *S. Eliſabethæ*, cujus miniſter à *Cuyndertorphiis* aſſumptus gemina vice ad Sacerdotii ſui uſum obligatur.
2. *S. Martini* quæ feria VI. & dominica die deſervitorem ſuum advocat ad Altare.

§. III.

GENEMUIDEN

Sub Iſelmuidana Satrapia Tranſiſulaniæ Oppidulum Aquis nigris à ſiniſtra latere incubum & ſinui auſtrali proxime conterminum: *eſt autem munita & pulchra ſatis Arx; in qua perpetuus regio nomine præſidiarius miles eſt*, ſcribebat *Guiciardinus*, ſed quæ ſua modò vix rudera oſtentat.

ECCLESIA

Parœcialis à Joanne Naſſovio Epiſcopo Trajectenſi (qui & loco huic Anno 1272. in vig. S. Pontiani jus Civitatis conceſſit) in honorem S. Nicolai conſecrata ſub patronatu Daventrienſis Capituli conſiſtit: ea Anno 1575. quingentos numerabat quos ex Ara Parochus

vitæ

vitæ ac vivo pane reficiebat, qui ad offerendum incruentum novæ Legis Sacrificium feria IV. obligatur.

Vicaria B. M. V. quæ hic unica eſt, à ſuo Miniſtro, quem Magiſtratus adoptat, feria III. VI. Sabbatho & dominicis ac feſtivis diebus poſt horas matutinas exigit Miſſæ Sacrificium & Organi uſum: cui ſororium

Officium.
1. *S. Catharinæ*, cujus poſſeſſor peragit rem divinam feria III. V. & dominicis ac feſtivis diebus.
3. *S. Jacobi*, cujus deſervitor quotidie operatur ad Aram: utriuſque collatio eſt penes Magiſtratum.
3. *S. Anthonii*, quod poſſeſſorem ſuum à Fraternitate S. Anthonii ſelectum ad Sacerdotii uſum conſtringit in Feſtis, feria V. & VI.

XENODOCHIUM

Spiritui Sancto ſacrum eſt, in cujus Capella locum habet *Vicaria* unica.

MONASTERIUM

Cujus in teſtamentalibus ſuis Tabulis benefactorem lego Anno 1431. *Ottonem Mommen* Armigerum, incoluere Virgines ſine profeſſionis vinculo religioſæ vitæ ſectatrices: at cum alibi ejus mentionem non invenerim, illud mox in ſuo exordio ſuſpicor exaruiſſe.

§. IV.

WILSUM

Iſelmuidanæ Satrapiæ membrum & Tranſiſulanæ Provinciæ Oppidulum, ſed quod modo vix Pagi vocabulum cum honore tuetur, etſi privilegia illibata conſervet: ejus

E C-

ECCLESIA

Gloriosum Christi Martyrem *S. Lambertum* habet tutelarem sub patronatu oppidani Senatus: in quâ

Officium. { 1. *S. Crucis.* 2. *S. Annæ.*

XENODOCHIUM

in sua Capella unam habet *Vicariam* B. M. V. asscriptam cujus Patronus Anno 1575. inscribitur *Egbertus ter Beeck* Redituarius.

§. V.

GRAEFHORST

Ejusdem Territorii & sortis cum Præcedenti Transisulaniæ municipium, de quo, cum hic simus plane hospites, nil à nobis curiosus Lector exspectet.

§. VI.

CAMPERVEEN

Transisulaniæ Pagus Isselmuidano Satrapæ subditus & per advenas Frisones circa annum 1260. primitus excultus: Parœcialis Ecclesiæ *S. Nicolai* titulo donatæ patronatum possidet Lebuinianum Daventriense Capitulum, in qua ante abolita sacra Catholica

Altare. { *B. M. V.* *S. Annæ.* *S. Anthonii.* } At sine ministris & censibus.

Et ad annum 1575. circirer 300. de Mensa Domini participabant.

§. VII.

§. VII.

M A E S T E B R O E C K

Sallandiæ pagus: cum antea palus esset fere invia & publica, eam Anno 1364. aggeribus cinxit ad eluviones fluminis inhibendas *Joannes Arckelius* Hierophanta Trajectinus, de qua multis ad eum annum *Bocopius*: continebat 6927. jugera & 114. radios. 600. radii jugerum efficiunt, 16. pedes radium & 11. pollices pedem. Curiale Templum, cui præsidet *B. V. M.* in Sole, Ministrum postulat & obtinet à Transisulaniæ Domino, in quo unicum *S. Annæ Officium*, cui deservitorem assignant Magistri Sanctanniani Contubernii.

§. VIII.

S A L L I C K

Sub ditione Iselmuidani Satrapæ Transisulaniæ Pagus, in quo rei sacræ archistrategus est *S. Nicolaus* & ad pastorale munus (cui etiam duo Sacra annexa & ad annum 1575. ducentorum Commensalium pastura) jus habet nominandi Toparcha *in Bouckhorst*: pastoratui adjuncta est

Vicaria.
1. *SS. Petri & Pauli Apostolorum.*
2. *SS. Joannis & Laurentii.*
3. B. M. V. cujus patronatu gaudet præfati *Bouckhorstiani* Prætorii Dynasta.

Egerat is olim pro Ecclesia Trajectina Sallandiæ Advocatum eamque dignitatem Geldriensi Comiti vendiderat, at consentientibus emptore ac venditore id Beneficium Episcopo & ipsimet Ecclesiæ Trajectinæ contulit Imperator, ejus literas exscribo & asscribo.

Hen-

Henricus Dei gratia Romanorum Rex & semper Augustus universis præsens scriptum inspecturis salutem & omne bonum. Notum sit omnibus quod Advocatiam Sallandiæ, quam habuit *Gerardus de Buckhorst* & quam Gerardus Comes Gelrensis ab ipso emerat, ab iisdem nobis resignatam & libere nobis vacantem delecto Principi nostro Ottoni Episcopo Trajectensi & Ecclesiæ suæ suisque successoribus in perpetuum contulimus possidendam, & Joannem Notarium ipsius Canonicum *S. Petri* Trajectensis nomine prædicti Episcopi & Ecclesiæ Trajectensis de manu nostra protestamur recepisse. Datum apud Franconofurt. Anno M. CC. XLV. X. Kal. Mart.

Erat autem Advocatorum munus non solum Ecclesias sed earum etiam jura possessionesque tueri, villis servisque imperare, Ecclesiarum nomine juramenta exigere & si quæ his similia, quibus idcirco de judiciorum fructibus & emolumentis pars aliqua cedebat: quin etiam tanta eorum authoritas fuit, ut Ecclesiis & Cœnobiis plerumque citra Advocati consensum bonorum immobilium nihil alienare licuerit. Ita enim religiosis Congregationibus tutores constituebantur, ne qui divino cultui destinati essent politicis vacare negotiis cogerentur, *in Historiæ Basiliensis Epitome c.* 10. ait *Urstisius.*

§. IX.

E N S.

Extra continentem in australi sinu situm habet, subest tamen ditioni Satrapæ Iselmuidani: Parœcialis Ecclesia, dum vacat, à Daventriensi Capitulo Rectorem nanciscitur. Hic *Emeloort* vicinum est & insula al-

altera *Urck*, cujus Ecclesiam avorum memoria allambentes aquæ consumpserunt ejusque Collatorem antiqua documenta Præsulem Trajectinum attestantur: nuper utrumque Amsterodamensis Civitas emit à *Warvio* qui acceperat à *Soudenbalgiis*. in quorum familia diu hæserat: memini legisse me marina hæc loca olim membra fuisse Comitatus Kuynderani, quo autem titulo Transisulaniâ relictâ (cujus articulus est præfatus Comitatus) ad Hollandiæ Provinciam transierit fateor me ignorare.

CAPUT VII.

DE DECANATU SWOLLANO,

Sub quo coëunt

SWOLLA.
HASSELETUM.
OMMA.
HARDEMBERGA.
GRAMSBERGEN.
STAPHORST.
ROOVEEN.
YHORST.
WHYE.
HELENDOERN.
HEYNE.
HAM.
HEEMSE.
DALFSEN.
AVER REST.

§. I.

ZWOLLA.

Transisulanæ Tripoleos civitas tertia sub *Wilibrando* XXXV. Trajectino Antistite circiter annum 1233. enata, posita est ad exiguum ideoque ignobilem torrentem qui aquas suas in Vidrum exonerat. Munitum jam olim fuit Oppidum, quippe duplici muro & fossa item duplici incinctum, hodie autem longe munitissimum: addita quippe sunt validissima munimenta undecim aliaque opera secundum normam belli prout hodie geritur. Præterea vallum duplex ab Oppido ad Isalam usque perductum superioribus annis, eique tria valida castra imposita oppidulorum penè æmula & unum minus, variaque cornua & semilunæ; idque in eum finem ut è Geldria commeatus & auxilia semper in Opdidum admitti possint, si illud forte contingeret ab hostibus obsidione cingi. Floret hodie variis commerciis, civesque habet locupletes & lautos, ac jus monetæ cudendæ haud secus quam Daventria & Campi: ac inter liberas Imperii atque Hanseaticas Urbes annumeratur: in ea

ECCLESIÆ II.

Prima S. Michaeli inscripta, quam modo ostentat magnificentiam, eleemosynis debet, quas in fabricæ subsidium *plenariæ* (ut vocant) *Indulgentiæ* à *Bonifacio Papa* IX. Anno 1399. concessæ corrogarunt: turris celsissima, quæ ei adsidet, quæque, antequam nupero, (nempe 7. Junii Anno 1669.) fulmineo incendio elatum verticem amitteret, in Belgio nostro vix parem habebat, è destructi Anno 1363. Voorstiani Castri lapidi-

pidibus constructa assurrexit, cui aliquot Versus inscripti è quibus hic primus:

O MIChaeL SanCte tVrrIs aLta deCorat te.

Reliqui ob evanescentes characteres nolunt legi. Est in hac Basilica

Vicaria.

1. *Sanctissimæ Trinitatis* & *S. Annæ*, quæ Altaris Sacrificium exigit feria v. Sabbatho & in Dominica.

2. *SS. Petri* & *Pauli*, quæ cum onere IV. Sacrorum duobus ministris alimoniam præbet.

3. *Venerabilis Sacramenti*, quæ totidem ministros alit & totidem vicibus occupat ad Altare.

4. *S. Mariæ Magdalenæ*, cujus opulentia etiam geminos ministros sustentat, qui Sacris operantur vicibus tribus.

5. *S. Judoci.*
6. *S. Lucæ.*
7. *S. Michaëlis.*
8. *S. Georgii.*
9. *S Barbaræ.*

Cum IV. Sacrorum penso.

10. *S. Catharinæ*, cujus minister non latâ lege sed voluntarie sacrificat.

11. *SS. Anthonii* & *Pontiani*, quæ Anno 1517. cum trium Sacrificiorum debito initum accepit & dotem ab *Henrico Hark*.

12. *S. Crucis*, cujus possessor incruento paratu tria Sacrificia offert.

13. *S. Ursulæ*, quæ vice geminâ Sacerdotii functiones exigit.

Omnibus & singulis hisce Beneficiis ii ho-

norantur, quos Senatus ea gratia dignos indicat.

14. *S. Petri* in Choro *S. Anthonii.*

15. *S. Nicolai*, cujus deservitor vice unica Sacris operatur.

16. *S. Severini*, cujus alumnus vice gemina Presbyterium exercet.

Tribus hisce Sacerdotiis Parochus ministros legit.

17. *S. Crucis*, cui incumbit incruenta Sacrificatio in Dominica, feria IV. VI. & Sabbatho, ejusque Anno 1571. patronatum gerebat *Heren Derkz* filius *Joannis Baertscheers.*

18. *S. Petri ad Cathedram*, cui Sanpetriani Confratres Presbyterum assignant cum onere sistendi se ad Aram IV. vicibus.

Vicaria.

19 *S. Laurentii*, quæ consistit sub patronatu *Ittersumiorum* & tria Sacrificia expostulat.

20. *S. Martini*, quæ totidem Sacra præscribit sub patrocinio *Gruythuyssiorum* & *Spyklossiorum.*

21. *SS. III. Regum*, cujus patronatu potiuntur duo seniores Vicarii, quique ejus ministrum agit ad IV. Sacrificia constringitur.

22. *S. Agnetis*, ad cujus ministerium, quod V. Sacrificiis peragitur, Sacerdotem adoptat *Pichiorum* Familia.

23. *S. Agathæ*, cujus Anno quo supra patronatum possidebat *Georgius Haersold* consul Campensis, eique annexum IV. Sacrorum onus.

24. *S. Gregorii, Ambrosii, Hieronymi & Augustini,*

ſtini, *Jacobi* & *Barbaræ* : eam cum vinculo ad reſidentiam & chorum, ac cum debito IV. Sacrificationum approbante *Friderico de Blankenheim* in Feſto S. Martini ejuſdem anni cum conthorali ſuâ *Berthâ* inſtituit ac dotavit *Albertus Snavel* Anno 1403. è *Lit. fundat.* collatione ſed in *Fratrem* è Sangregoriana Domo reſervatâ conſanguineis, quæ Anno jam dicto nempe 1571. in Libro Reverendiſſimi de Monte aſſcribitur *Gerardo à Spol.*

25. *S. Thomæ*, quæ miniſtrum, & ab hoc IV. Sacrificia, accepit à Prioribus Windeſimenſi, Bethleemitico atque Albergenſi.

Et

Officium.

1. *Sanctiſſimæ Virginis Mariæ.*
2. *S. Michaelis*, utriuſque patronatu gaudet Senatus, & poſſeſſor IV. vicibus tenetur Sacrificare.
3. *SS. Criſpini* & *Criſpiniani*, quo cum onere gemini Sacrificii honoratur, quem Paſtor voluerit honorari.
4. *Omnium Sanctorum*, quod pro *Fratribus* Sangregorianis cum onere Sacri feria III. IV. VI. & Sabbatho ac cum probâ *Badenſis* in Feſto S. Bonifacii Anno 1513. inſtituit *Joannes van den Toorne.*

Michaeliticam hanc Ædem Anno 1040. Sanlebuiniano Daventrienſi Capitulo donavit *S. Bernulphus*; donationis Cartam aſſcribimus.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Notum eſſe volumus cunctis Sanctæ Dei Eccleſiæ Fidelibus

tam futuris quam modo præsentibus, quod ego *Bernoldus* Dei solummodo gratiâ Sanctæ Trajectensis sedis Præsul indignus vere confisus in Domino cum transitoriis acquirere perennis vitæ gaudia, annuens voluntati & petitioni Theodorici Daventriensis Præpositi quandam Ecclesiam ad me pertinentem in Zwolle, Pago Zalland nominato, quam ipse, dum viveret, habendam à me recepit, pro remedio animæ meæ trado & transfundo in futurum possidendam Fatribus Daventriensis Cœnobii eo tenore & conditione, ut quamdiu vivat illam in sua potestate sine alicujus contradictione retineat, & omni anno eisdem Fratribus unam Libram Daventriensem, sicut ipse rogavit, persolvat unde illis per totum annum omni die dominico unus Tractus, quod teutonice dicitur *een gerichte*, tribuatur, exceptis tamen illis diebus dominicis & festis, quibus ex consuetudine Fratribus convivium ministratur: post ipsius vero ex hac luce discessum Fratres ejusdem Monasterii in suam potestatem eandem Ecclesiam recipiant & in suam stipendialem usum quomodecunque melius potuerint vertant: ita ut neque ego ipse neque ullus Successorum meorum ex illa amplius quicquam redibitionis exigat præter aream & oblationem. Præpositus vero Decimam in Villa *Wengheloe*, quam prius in manu sua tenuit, supradictis Fratribus sua sponte dedit, ut cæteris solemnibus diebus, quibus novem Lectiones leguntur, inde *eenghe-righte* possint habere. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis millesimo quadragesimo, Indict. VIII. sub die VII. Iduum Decembris publice Daventriæ coram testibus idoneis, quorum hic nomina subter notantur Hazeko, Wydelo, Oddo, Tyemo, Erslolffs,

Ro-

Robracht, Hoenraedt, Egiltet, Avo Nartbrache. Et ut hæc traditio per ſuccedentium temporum curricula ſtabilis & à ſucceſſoribus noſtris pro Dei amore & animarum ſuarum remedio inconvulſa permaneat, hanc præſentium Literarum Cartam Sigilli noſtri impreſſione fecimus roborari.

Eam *Conradus* & Anno 1129. *Andreas* Trajectini Antiſtites confirmarunt: & horum trium binis ſuis, unâ de Anno 1364. in die S. Gertruidis, altera de XIII. Martii ejuſdem anni ratam dixit *Joannes de Erculens* concedens auctoritate ordinaria, quod Capitulum hujus Eccleſiæ fructus percipere & de iiſdem poſſit alimentari, at cum onere deputandi aliquem è ſuo gremio aut Vicariis ad ejuſdem curam Præpoſito pro inſtitutione præſentandum, attamen omni tempore amovibilem. Quam & in craſtino BB. Petri & Pauli ejuſdem anni probavit *Joannes à Verneborg* ejuſdem in Epiſcopio ſucceſſor. Poſtmodum Capitulo à Senatu lite motâ, huic nil juris in Eccleſiæ collatione, juribus aut Decimis competere declaravit *Rudolphus de Diepholdt*, ſed quod ſint Eccleſiæ & Capituli Daventrienſis peculium, juſſitque idem, quod & factum, ſuis Literis teſtari Senatum.

Articuli, quibus eam Magiſtro *Ochero Frugiſcribæ* 1. Decemb. Anno 1538. Canonici regendam commiſerunt hi ſunt: quos lubet aſſcribere, quo pateant perpetuæ Senatus contra Capituli jura inſidiæ & hujus pro eorumdem tutela adverſùs eas ſolertes ac inſomnes vigiliæ.

Imprimis dictus Dominus ac Magiſter *Ocherus* di-„ ctam Eccleſiam tanquam Capituli Vicarius lauda-„ biliter in divinis juxta antiquam conſuetudinem reget„

„ atque gubernabit, eidemque ut bonum & legalem
„ & sincerum Pastorem decet deserviet: pro cujus re-
„ gimine & deservitura dictus Dominus Pastor habebit
„ omnes & singulos fructus, proventus, obventiones
„ & emolumenta dictæ Ecclesiæ S. Michaelis quos piæ
„ mem: Dominus *Cornelius de Wesop* hactenus usque
„ in finem vitæ suæ habuit, & illis contentus erit ne-
„ que amplius quicquam exiget quavis occasione.

„ Item Vicarias, quas Pastor sive Vicarius pro tem-
„ pore dare & conferre habet, dabit & conferet juxta
„ tenorem, modum & formam in Concordia, quam
„ se legisse confessus fuit, inter Dominos de Capitulo
„ & Senatum Zwollensem facta & inita expressos &
„ comprehensos, ac alias dictam Concordiam, quan-
„ tum in eo est, servabit salva renuntiatione infra
„ scripta.

„ Item non suscitabit neque per se vel alium seu alios,
„ directe vel indirecte, quovis quæsito colore vel inge-
„ nio aliquas perturbationes, discordias sive dissidium
„ inter Capitulum & Senatum: at si dicto Pastori ali-
„ qua querelandi occasio obvenerit, ad Capitulum
„ & non ad Senatum convolabit: & si ad Senatum
„ conqueri habet, id primum Capitulo significabit, &
„ nullas ad Senatum querelas deferet nisi Capitulo de-
„ super primitus consulto.

„ Item si præfatus Dominus Pastor male, quod ab-
„ sit, dictam Ecclesiam rexerit, aut cum Senatu Zwol-
„ lensi seu aliis quibuscunque quoquam modo contra
„ Capitulum colluserit, conspiraverit sive conjuraverit,
„ aut collusionis, conspirationis seu alicujus conjura-
„ tionis socius fuerit, quod tunc idem Pastor semper
„ ad Dominorum voluntatem erit revocabilis renun-
tian-

tiando in ea parte Concordiæ. Et si ipsum revocari „ contingeret, hujusmodi revocationi neque per se vel „ alium seu alios quovis modo recalcitrabit aut contra- „ dicet. „

Item dictus Dominus Pastor una cum suis Capel- „ lanis (duo ii erunt) in executionibus mandatorum „ pro parte Dominorum & Ecclesiæ Personarum emit- „ tendorum erunt diligentes & fideles, & si quos excom- „ municari contigerit, hos tanquam tales evitabunt. „

Item Dominus Pastor hujus Cedulæ contenta ne- „ mini revelabit, aut cuiquam communicabit, & non „ colludet cum Senatu, & intellecta aliqua conjuratio- „ ne sive collusione sive Senatus sive aliquarum aliarum „ personarum Dominos desuper secretiori modo certio- „ res faciet. „

Altera Beatissimæ Virginis Mariæ patrocinio nuncupata ad formam Crucis constructa est, non per vicinos Mastebroukianos, ut vulgi opinione fertur, nisi forte liberaliori stipe, cujus in Ædilium Registris nulla memoria, structuram promoverint, sed religiosâ curâ Senatus, cujus Literæ extant quibus Daventriensi Præposituræ unam puri argenti Marcam quotannis in die S. Martini hiemalis in Zwollana Præposituræ domo solvendam se debere agnoscit ratione horti Præposituræ quem in emphiteusin recepit, ubi cum Cœmiterio Ecclesia est collocata Anno 1395. cujus fundamentalis lapis Anno præcedenti positus erat: quam fabricam post quinquennium novæ Michaeliticæ Ædis substructiones sunt subsecutæ, forte quod Zwollani Campensibus pia magnanimitate cedere dedignarentur, qui quod c. 6. §. 1. vidimus, utriusque suæ Basilicæ structuram haud ita pridem eodem tempore inchoarant ac

CAPELLÆ II.

Una S. Laurentii, in qua

Vicaria.
1. *D. Mariæ Virginis* & *S. Matthiæ*, quæ initium & dotem accepit ab *Henrico de Lippia.*
Secunda Et *Tertia* — Utriusque Patronatus in memoriis Officialis Davent. asscribitur *Bernardo de Ittersum.*

Altera in Agro Suburbano, *Assendorp* vocant, modo duobus pauperum habitaculis appropriata: hic Anno 1566. primitus audita innovandæ Religionis promulgatio, cujus Auditores anno subsequenti ostio vi aperto Templum Marianum sine tamen Iconoclestia invaserunt, at, post tres hebdomadas per Comitem Arembergium cedere jussi, Catholicis Sacris restitutum; quæ, cum Anno 1572. post admissum Comitem Bergensem interim vis facta esset Ecclesiis demum Anno 1580. abrogata & ejurata fuere, de quo in *Hæret. Catalogo* Tit. *Iconoclastæ Petræus* Campensis: Zwollani quoque Campensium nostrorum imitati Iconoclestiam haud segnius ea in parte egerunt, quando in Festo S. Viti Martyris quod est XVII. Kal. Jul. Templum isthic B. Michaeli Archangelo sacrum profanarunt, Altaria omnia subverterunt, Ædiculam Ven. Sacramenti aureorum aliquot millibus erectam dejecerunt & comminuerunt, ingenti sane Catholicorum cum dolore, quos eo ipso die magnam quoque rerum suarum jacturam fecisse constat. „

HOSPITALIA

In quibus Christiana misericordia indigis ac miseris ali-

alimenta & fomenta præbet, licet plura ſint, duo tamen eminent præ reliquis.

Unum ſub patrocinio *S. Spiritus Paracliti*, in cujus Capellâ, quæ quotidie duo Sacrificia exigit, tres *Vicarias*, (ultimæ *S. Barbara* nomen dedit) Majorum pia liberalitas inſtituit.

Alterum à *Cruce* nomen habet, & in ſuburbio ſitum, ideoque quemadmodum illud *Het binnen*, ita hoc nunc appellatur *Het buyten Gaſthuys*, in cujus Capella Anno 1379. luſtricis ceremoniis Religionis exercitio dicata ortum habuit & dotem unica *Vicaria*, cujus miniſter à Proviſoribus delectus ſacra obit die dominico ac feſto feria IV. & VI. Erat id olim leprâ infectorum, nunc autem eſt pauperie ſquallidorum domicilium.

ASCETERIA VIRILIA V.

Primum ſub titulo ſeu ducatu *S. Auguſtini* Anno 1308. Canonicis Regularibus conſtruxit, magniſque reditibus locupletavit *Bernardus de Vollenhoe* Daventrienſis Decanus: locum voluit is *Bethlemum* dici & glorioſiſſimæ *Virginis Mariæ* clientelam agnoſcere: poſt triennium hanc fundationem ratam dixit *Guido* XLII. Trajectenſium Hierophanta, cujus Tabulas appendimus.

„ *In nomine Domini* Amen. Univerſis Chriſti Fideli-
„ bus ad quos præſentes Literæ pervenerint, Guido
„ Dei gratia Epiſcopus Trajectenſis ſalutem in eo qui eſt
„ omnium vera ſalus. Quia ob honorem Dei & cultum
„ ſui nominis glorioſi meminimus nos conceſſiſſe licen-
„ tiam quondam Domino Bernardo Decano Eccleſiæ
„ Davent. fundandi Oratorium in allodio ſuo ſito in
„ Oppido Zwollenſi, ac inſtituendi ibidem Collegium

Ca-

Canonicorum Regularium, dictuſque quondam De- „
canus hac fretus noſtra licentia ibid. Oratorium fun- „
daverit Collegiumque Canonicorum Regularium ibi- „
dem inſtituerit, dictumque locum & Collegium com- „
petenter dotaverit, prout in literis ſuper hoc confectis „
plenius continetur, quarum tenor de verbo ad ver- „
bum talis eſt. „

In nomine Domini Amen. Ego Bernardus de Vul- „
lenhoe Canonicus Eccleſiæ Davent: compos mentis „
licet languens corpore domum & ſtructuram in Zwol- „
lis cui inhabito, cum omnibus areis eidem adjacenti- „
bus una cum domo & bonis ſitis in Herkeloe quæ emi „
erga Gerlacum de Herkeloe: item cum bonis in Mid- „
delwijck quæ emi erga Hermannum fratrem meum: „
Item cum bonis emptis erga Wyckmannum filium „
Iſgheri. Item cum bonis emptis erga Arnoldum Ram „
& fratres ſuos: Item cum dimidietate prati empti erga „
Engelbertum de Daventria & Petrum generum Lam- „
berti cum omnibus curibus & pertinentiis dictorum „
bonorum: cum libris, ornamentis, tribus Calicibus: „
cum braſio, ſiligine, carnibus & omnibus utenſilibus „
in dicta domo exiſtentibus lego & dono ex nunc ad „
cultum divinum in Domo prædicta perpetuo haben- „
dum. Et locum ipſum cum omnibus ſuis attinentiis „
ſubjicio Eccleſiæ Bethleemenſi Ordinis Regularium „
& transfero in eamdem tali conditione, quod Præpo- „
ſitus & Conventus dictæ Eccleſiæ perpetuo tenean- „
tur & habere debeant quatuor Fratres, ad minus, ſui „
Ordinis Presbyteros, qui in dicta Domo continue re- „
ſideant & Deo inibi deſerviant in divinis Officiis exe- „
quendis: ita quod omnia bona antedicti loci habita & „
habenda eidem loco remaneant, ita quod Præpoſitus „
&

„ & Conventus Ecclesiæ Bethleemensis abinde ad Ecclesiam suam transferre non possint, & quod Prior in dicto loco de consensu Conventus ejusdem dum ibidem instituendus fuerit, per Præpositum Ecclesiæ Bethleemensis constituatur, & visitationem & correctionem in loco habeat antedicto Præpositus. Cæterum ante dicto loco lego ducentas libras convertendas per manufideles meos in emptionem prædiorum. Item lego eidem omnia pecora mea scilicet boves, vaccas, porcos & omnes equos meos. Et hoc omnibus quorum interesse poterit sub sigillo meo quo usus fui, dum Decanatui præfui Daventriensis Ecclesiæ, & sub sigillis officialitatis Curiæ Traject. & oppidi Zwollensis, quæ ad preces meas sunt appensa præsentibus, duxi publice intimandum.

„ *Et nos Officiales* Curiæ Trajectensis, & Scabini Zwollens. prædictis ordinationi & legationi præsentes interfuimus una cum Dom. Frederico Præposito Belhemensis Ecclesiæ. Ludolpho de Brincko & Egberto de Wesenberghe suis concanonicis ibidem præsentibus, & dictam ordinationem acceptantibus nomine suo & nomine Conventus sui, sigilla nostra ad preces prædictorum Domini Bernardi, Præpositi Ecclesiæ Belhemensis & suorum concanonicorum præsentibus literis duximus apponenda in testimonium præmissorum. Datum & actum Zwollis in antedicta domo Anno Domini M. CCC. nono in die Ascensionis Domini nostri.

„ *Nos fundationem* dicti Oratorii, institutionem Collegii ibidem factam, & dotationem loci ipsius secundum ordinationem antedicti quondam Domini Decani superius expressam gratas & ratas habentes eas au-

auctoritate ordinaria in Dei nomine confirmamus, de- „
cernentes locum ipsum cum personis inibi divino „
cultui sub regulari ordine mancipatis & omnibus bo- „
nis suis habitis & habendis sub protectione Sedis no- „
stræ Trajectensis & nostra speciali suscipimus, con- „
cedentes Priori & Fratribus ibidem ut in loco prædi- „
cto liberam habeant sepulturam sepeliendi ibidem „
Fratres & Sorores sui Ordinis, ac suam familiam do- „
mesticam, qui ibidem diem clauserint extremum, ac „
alios qui ibidem elegerint sepeliri salvo tamen Eccle- „
siis Parochialibus, de quibus ibidem sepeliendi assu- „
mendi, jure suo & mortuariorum canonica portione. „
Statuentes ut idem locus perpetuo subsit Ecclesiæ „
Bethleemensi, ita quod Præpositus Ecclesiæ Bethlee- „
mensis ibidem habeat visitationem, inquisitionem & „
correctionem: & ibidem Priorem possit præficere, „
qui præsit loco & collegio memorato, qui ibidem sibi „
confitentes possit absolvere de peccatis, sibi confessis „
ac pœnitentias injungere salutares sicut Præpositus „
Ecclesiæ Bethleemensis utitur & hactenus usus est in „
collegio Ecclesiæ Bethleemensis: ac Priorem consti- „
tutum revocare & alium instituere quemcunque & „
quotiescunque secundum Deum & conscientiam suam „
sibi visum fuerit expedire. In cujus rei perpetuum „
testimonium & munimen sigillum nostrum præsenti- „
bus literis duximus apponendum. Datum Daventriæ „
Anno Domini M. CCC. XI. in Octava Epiphaniæ „
Domini. „

Cum jam fundator prius tamen à Bethleemitico Prælato Religiosa veste indutus & ad professionem admissus, ante biennium vivere desiisset. Subfuit autem hæc Canonica Bethleemensi Præposituræ, quæ Dotecomio

comio vicina est, quacum etiam se Nuyssiensi Capitulo colligavit, usque ad annum 1430 quo eam Prior Joannes Waelius Windesimensibus conseruit, ante quod tempus nulla hic sed apud solos Dotecomienses Tyronum investitura & exercitatio, quo etiam ad novi Præsulis electionem hujates evocabantur.

In adolescentia sua, ab ortu scilicet XVI. anno, quo, in nocte S. Margarethæ flammas injicientibus Voirstianis, vix novem ædibus salvis totum Oppidum conflagravit, eum exprimant hæc Metra:

Post M. *post tria* C. *post* X. *duo, quattuor Ique*
Nox Margar tollis. igni tu concito Zwollis.

Etiam hoc Collegium illesâ solâ Ecclesiâ in cineres abiit, e quibus tum quidem revixit formâ augustiori, sed quam iterum delevit nupera Religionis alteratio, quæ Oratorio, Refectorio & paucis ædificiis exceptis loci Aream in Forum commutavit. Ejus olim tenuere regimen

Anno 1309. *Theodoricus Schiet.*
1320. *Henricus Stockem.*
1330. *Joannes de Rore.*
1367. *Joannes Smedeken*, sub quo aucta familia & ædificia, ac Templi septa dilatata *quod admodum parvum*, habet Chronicon, *festivis diebus concursum populi minime capiebat, maxime cum Dominus ipsis indies benediceret in donariis & possessiones ipsis accrescerent.*
1370. *Henricus de Kreyenschate.*
1380. *Theodoricus Wytenhorst.*
1388. *Wernerus de Ommen.*
1391. *Joannes Waelius.*

1419.

1419. *Joannes Aldenzeel*, ſub quo Anno 1420. florentiſſimi hujus Aſceterii Chronicon conſcripſit *Gerardus Coccius*, cujus ſolummodo fragmentum à nobis viſum.

Secundum (quæ erat prima propago Collegii Daventrienſis) ſub patrocinio *S. Gregorii* incoluere Fratres ſeu *Clerici in Communi viventes*: congregarat eos Anno 1386. Dominus Florentius ea in domo; è qua in Nemelenſem ſive Sanagnetanum Montem veteres Coloni nuper emigrarant: ſed, cum ibi nollet ſacrum Plantarium excreſcere Senatus, cum proba Sanlebuiniani Davent. Capituli invitante Reinero de Drynen Parocho Zwollano in Eccleſiæ ſuæ hortum tranſmearunt (literæ præferunt diem S. Mauritii & annum 1394) in quo eas ædes quæ etiamnum ſuperſunt & à Ludi Literarii Præfectis inhabitantur, ſuis impenſis extruxit *Vir potens & dives* (quo eum titulo veteres Memoriæ honorant) *Meynaldus de Windeſim*: is in Florentii Wevelikhovii Trajectini Antiſtitis Aula enutritus & amiſſo Patrono ab iis nonnulla adverſa perpeſſus à quibus pro impenſis obſequiis gratiam ſperaverat, non jam amplius ingratis clientibus ſerviturus cum germano ſuo *Witonæ* ſe ſuaque omnia Anno 1393. *Fratribus* aſſcripſit: quibus è Florentiana Davent. Domo præfuit.

1. *Gerardus de Kalkar* uſque ad annum 1409. quo eum ad vitæ metam lenta tabes deduxit: in Hulsbergenſium Benefactorum Tabula inſcribitur: *Vir memorabilis, multæ charitatis, maturus, prudens & diſcretus.*

2. *Theodoricus ab Herxen*: is in iiſdem Tabulis nominatur *Vir à pueritia converſationis angelicæ, cujus conſilium lucerna, cujus vita ſpeculum, reverenter morigeratus, circa ſalutem aliorum zelator ſtudioſus.* „Fuit

„ cognatus præfati Meynaldi & dives valde (ait Biogra-
„ phus) per Priorem de Windescheim Joannē Vos, cum
„ dubius in vitæ Religiosæ genere eligendo fluctuaret,
„ persuasus ut Zwollensi Congregationi se adjunge-
„ ret, quatenus divitiarum suarum copia illorum sub-
„ levaret inopiam. Præfuit non cum imperio sed in
„ charitate, non enim mandato voluit metui sed volun-
„ tate & charitate exaudiri: Domus ejus tanquam San-
„ ctorum chorus habebatur: ex continuo studio sibi
„ nomen comparabat, quo vulgo *Theologus Valens* di-
„ ceretur. Vitæ molestiis dixit vale Anno 1456. regiminis sui 47. in Windesimensi Canonica tumulum nactus, cum Fratres necdum Ecclesiam haberent, quæ demum post annos 40. constructa ab *Henrico Scadehoet.* Ericalensi Episcopo & Monasteriensis Hierarchæ Suffraganeo, Anno 1498. 3. Julii est consecrata.

3. *Albertus de Kalkar* vitæ usura privatus Anno 1482.

4. *Henricus de Hexen* terminum vitæ sortitus Anno 1487.

5. *Ludovicus de Basilæa* Anno 1500.

6. *Joannes Kockman*: reliqui non innotuere.

Tertium vulgo *ten Breuren*: in quo vitam religiose exegerunt Monachi *Dominicani*: natalitium loci annum 1465. in *Monsagnetano Chronico* scribit *Thomas de Kempis* & in *Annalibus Belgii* ad annum 1466. *Rosweidus* primum ejus Auspicem *B. Alanum de Rupe*, qui hic Anno 1475. vitæ terminum & tumulum invenit quo die intemeratæ Virginis Mariæ nativitatem anniversaria memoria celebrabat Ecclesia: ejus gesta *de SS. Belgii Ordin. Prædicat. c.* 23. descripsit *Hiacinthus Choquetius*, & ex *Trithemio* scripta in *Bibliotheca* Bel-

Belgica Desselius ac in Catalogo *Ambrosius Gozzæus.*

Vix sedem hic fixerant, quin mox in lites inciderint cum Parocho Michaelitico & Sanlebuiniano Davent. Capitulo: at eas præscriptis & acceptatis seqq. conditionibus, cujus arbitrio res delata fuerat, consopivit *David de Burgundia* Hierophanta Trajectinus Anno 1469. 2. Junii cum novello loco præesset *Engelbertus Messemaeker.*

Imprimis vid. quod ipsi Fratres singulis diebus de-„ beant & teneantur suas Missas dixisse, cantasse & com-„ plevisse hora 9. ante prandium, Dedicationis Eccle-„ siæ, Patronorum ac quando duæ Missæ occurrunt„ cantandæ, & quoties prima Missa per aliquem eorum„ Fratrem Conventualem cantatur, diebus excep-„ tis: quibus exceptis diebus licet Fratribus ipsis, si vo-„ luerint, suas Missas secundum exigentiam & postula-„ tionem Festorum & temporum longius & diutius pro-„ trahere. „

Item Fratres ipsi in anteprandio & similiter in post„ prandio in IV. Festis principalibus ac aliis diebus & fe-„ stis, quibus in postprandio per Pastorem vel suos soli-„ tum & consuetum est prædicari, nunquam prædi-„ cabunt, salvo quod si Fratres ipsi voluerint, poterunt„ in dictis IV. Festis principalibus in & apud dictam„ Parochialem Ecclesiam prædicare licentia Pastoris seu„ ipsius locumtenentis super hoc petita, quam eis ad hoc„ dare non denegabit. „

Item Fratres & Conventus prædicti solum & dun-„ taxat duos eorum Fratres ex præsentatis per eos & mis-„ sis per nos aut nostrum Vicarium ad audiendam con-„ fessionem populo in Ecclesia seu Monasterio eorum„ tenebunt & deputabunt, adjecto quod per unam sep-„

„ timanam ante Paschæ & Nativitatis Festa poterunt, si
„ voluerint, de licentia Pastoris super hoc petita dictis
„ diebus deputatis tertium similiter præsentatum & ad-
„ missum adjungere, quam licentiam Pastor ipse seu
„ ejus locum tenens similiter eis concedet & indulgebit.

„ Item si aliquis apud ipsos Fratres seu eorum loca
„ sepeliri voluerit & elegerit, Fratres ipsi pro his, quæ
„ eis per circulum anni post primas exequias offerunt &
„ in cereis & aliis ratione dicti sepeliendi apportantur &
„ deferuntur, dabunt & solvent libere Pastori seu Re-
„ ctori dictæ Parochialis Ecclesiæ pro quolibet defuncto
„ & apud eos sepeliendo unum medium scutum anti-
„ quum Franciæ vel ejus verum valorem: salvo tamen
„ quod exequiæ dicti defuncti & sepeliendi ac alia agen-
„ da in & apud dictam Parochialem Ecclesiam æque
„ bene fient & peragentur, prout in talibus & similibus
„ hactenus fieri solitum est & consuetum.

Extat etiamnum sacrum hoc domicilium sed profanis usibus destinatum, quod, si pristinos inquilinos quandoque recipiat, non exigua beneficia se ab *Engelberto Wyers* recepisse cognoscet: is hinc oriundus & grave conjugii onus pertæsus cum suæ conjugis assensu (quæ Sittardiæ in Juliacensi agro paucis abhinc annis obiit Dominicanarum Vestalium Præses) in Antwerpiensi Prædicatorum Cœnobio levi monasticæ Religionis oneri suavique Christi jugo salubriori consilio sese subdidit, & suæ patriæ non immemor voluit ut sui peculii partem haberet hoc nostrum Zwollanum Asceterium ubi illud S. Dominici Nepotibus foret restitutum:

Noch geve ick (habent ejus Tabulæ Testamentariæ Anno 1620. 16. Decemb. scriptæ, quas Anno 1631. 21. Novemb. Monachi acceptarunt) *het voor-noemde*

de

de Clooster van Antwerpen (scilicet Prædicatorum) *alsodanige Moubelen als ick daer in gebracht hebbe, uytgenomen een groot groen Koffer met witte banden ende alle het gene daer in bevonden wert, sal hebben dat Predick-Heeren Clooster tot Zwolle genaemt dat Broeren Clooster. Noch geve ick 't Clooster van de Predick-Heeren van Zwolle in gereeden gelden* 9000. *guld. den gulden tot* 20. *st. welcke voor-genoemde Penn. sullen beleght worden nu ende ten eeuwigen dage tot onderhout van 't Clooster tot Zwolle tot de Tafel om daer van te mogen leven: ende dat oock niemant en sal mogen de Penn. te niete doen nu ende ter eeuwige dage, dan sullen altijt bliven tot onderholt van 't Clooster als boven genoemt. Ende dit sal 't Clooster van Zwolle genieten, als wy daer openbaer ende vry mogen woonen, alwaert men twee Patres ende alwaert dat sy mosten gaen in wereltlijck habyt om eenige reeden dat sy in haer geestelijcke habyt niet en mochten gaen. Noch geve ick an 't voornoemde Clooster van Zwolle alsodanige Ornamenten als ick daer gelaten hebbe, die my toe komen, &c.*

Quartum & *Primum* suburbanum *Mons. S. Agnetis* patrio lexico *Bergklooster* nuncupatur ex initiis humillimis florentissimum *Canon. Regul. S. Augustini* Collegium: originem suam debet nonnullis *Venerabilis Gerardi Magni* Discipulis, qui cum in Oppido frequentiores hominum accursus ferre non possent, hic inter Montium solitudinem (ab Hæredibus de *Bercmen* & *Nemel* eum in finem dono acceptam) quo familiarius Deo adhærescerent, consilio ac ductu sui Magistri sese abdiderunt: ne autem familia nullis adhuc Votorum ligulis connexa aut inconstantiâ difflueret aut in Nepotibus deficeret, una fuit omnium voluntas vicino-

rum Windeſimenſium exemplo provocata eam ſub canonicâ diſciplinâ S. Auguſtino devovere; ſed cum optimo huic conſilio ſeſe Zwollani opponerent, *Egbertus Mulart potens Armiger in Haſſelt* (quo illud promoveret) in confiniis de *Ghermer* infra Dalſſianam Parœciam eis obtulit Allodium ſuum nomine *Weſterhof*. Religioſum hoc donum & Sanctum eorum deſiderium Anno 1398. 18. Jan. probarat *Fredericus de Blankenheim* Hierarcha Traject. jamque Eccleſia extructa erat & in loco (quem *Hortum B. M. V.* nominavere) IV. Fratres vota fecerant, ſed cum eum conſtruendo Monaſterio non ſatis idoneum deprehenderent conſentiente præfato Antiſtite irritoque conatu reſiſtentibus Zwollanis eodem hoc anno ad primum fundum fuere regreſſi, & (cum interim *Venerabilis P. Joannes ab Ommem*, qui familiæ hactenus præfuerat, poſt eorum reditum cum ſuis Vollenhoviam ſeceſſiſſet, ubi ſub Tertia S. Franciſci Regula in Oppidi pomœriis *Campum S. Joannis* conſtituit) à Windeſimenſibus, quibus ſeſe colligarant, Anno 1399. Collegio datus Præfectus.

1. *Joannes de Kempis*, qui elato montium vertice valles imas implevit, Eccleſiæ parietes & reliqua ædificia conſtruxit, pomæria & arbores ſilveſtres plantavit, agros & hortes excoluit, ut eo, quo præfuit, novennio integram & jucundam faciem Monaſterium acceperit.

2. *Wilhelmus Vornken*, ſub quo Eccleſiæ fabrica conſummata (quam in honorem *S. Agnetis* Anno 1412. dedicavit *Matthias Buduanenſis Friderici* Trajectini Proepiſcopus) Cœnobii ſepta dilatata ac muro lapideo cincta, arboreta multiplicata, & nova prioribus ædifi-

cia

cia ſuperaddita, Præſidem is egit ab Anno 1408. uſque ad annum 1425. quo ad Windeſimenſem Canonicam reduci hic ſucceſſit.

3. *Theodoricus de Clivis*, qui Præfecturæ renuntiavit Anno 1447.

4. *Henricus de Daventria* uſque ad annum 1458.

5. *Georgius*, hactenus è *Thoma de Kempis* qui hujus Canonicæ civis accurato calamo ejus Chronicon conſcripſit eique & ſibi toto terrarum orbe peperit nomen celeberrimum ſuo de Chriſti imitatione libello, de quo L. 1. Epigrammatum ſic cecinit. *Bernardus Babuſius:*

Memnonidæ lampas quos Delia prima colorat,
Et Pharetratorum gens Othomannigenum:
Et tincti moro Mauri, ferrugine Iberi,
Et violâ tinctus Sarmata, Belga roſâ.
Kempenſem cuncti Thomam noruntque leguntque,
Dumque erit aura, ſolum, flamma ſalumque legent.
In tenebris Thoma non te ſinet iſte Libellus,
Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris.

Quod Opus Thomæ noſtro ſurripere conatus eſt *Conſtantinus Cajetanus* ex Ordine Benedictino Monachus, ut ſuo cuidam *Joanni Geſſen* ſive *Geerſſem*, ſive de *Geſſate* (necdum enim de cognomine ſatis conſtitit) aſſcriberet, quem in Monaſterio S. Gratiani Caſtri Aronæ ad littus Verbani in agro Mediolanenſi olim ſui Ordinis Abbatem finxit, nactus etiam maxime in Galliis acerrimos ſui peculatus propugnatores; ſed ab Harpiarum unguibus *Ordo Canonicus* & *Societas Jeſu* prædam male abreptam eripuit & *Kempenſem* abigeatu prohibuit.

Poſt citatus in religioſo hoc domicilio, quod vix amplius rudetum eſt, regimen tenuit

Theodorus Wanink in Festo exaltatæ Crucis Anno 1499. præfecturæ immortuus: aliorum nobis ignota nomenclatura.

Quintum & *Alterum* suburbanum, augustissimum & celeberrimum etiam *Canonicorum Regularium S. Augustini* collegium à clientela & situ dictum *Beatæ Mariæ Virginis* in *Windesem* agonizanti *Venerabili Magistro Gerardo Magno* suos asscribit natales, cum enim Discipuli ejus patrono ac defensore per ejus discessum se destituendos lamentarentur, cœnobium sub regula S. Augustini & Regularium Canonicorum Statutis quantocius extrui mandavit, è quo haberent quod in ipso amittebant, sive consilium sive auxilium. Locus in agro Velavico & Hattemensibus Pomæriis primitus delectus, sed à Florentio Wevelijkhovio Trajectino Protomysta reprobatus, qui consuluit non sub alieno sed in suo dominio Præsidium constitui quo privilegiorum ac patrocinii sui robore illud melius firmaret. Placuit consilium & *Bartholdo ten Haeve*, quo eum defuncti patris opulentia ditaverat, Allodium suum in Windesim cum agris ac proventibus conferente, cui sua in vicino Zuythemio xv. agrorum jugera maritabat *Henricus de Wilsem* nuper Campensis Scabinus, prima in illo Anno 1387. Monasterii fundamenta fuere collocata &, è quibus nova Familia coalesceret, inter cœteros delecti *Henricus Clingibile* de Huxaria sacerdotali charactere insignitus, *Wernerus Keyenkamp*. de Lohhem, præcitatus *Henricus Wilsem* de Campis, *Henricus VVilde* de Buscoducis & antenominatus *Bertholdus ten Haeve* oriundus de Zwollis, uberi omnes divinæ gratiæ rore delibuti ac individuo virtutum comitatu suffulti.

Ecclesiam cum tribus Aris, occidentalem Ambitum cum

cum totidem ei contiguis domibus, Refectorium, Braxatorium & Culinam intra unius anni Spatium indefessus Operariorum labor extruxit, nec ad Operis complementum tarda aut ad incolarum alimoniam parca fuit aliorum liberalitas: etenim *Henricus Bierman* 200. & 100. Scuta Francica donavit *Lambertus Stuerman*, uterque contagionis invidia ante biennium lucis usura privatus, quibus addidit 136. *Henricus Brielius* Hattemensis Sacerdos: at inter omnes munificentia fuit eximia, qua *Henrici VVilsemii* consanguinitas novellam plantationem irrigavit; siquidem *Jacobus* ejus Germanus 600 Coronas Francicas vivus & omne suum peculium ad eam derivavit moriens: ultra 1000. Florenos Rhenenses *Sophia Herikens*, & se & omnia sua obtulit *Alcidis Scutte*, utraque eid. sanguine conjuncta: pari affectu cum Filiorum suorum *Alberti* & *Nicolai* assensu plurimos agros & numerosam pecuniam contradidit *Aleidis Dreyers*, unà cum præfatis Matronis aliisque piis Virginibus, usquequo de Laicis loco esset provisum, inibi in inquilinorum ministerio solicita Martha. *Fratres* etiam Daventrienses suo se peculio denudabant, ut, qui novæ Fabricæ ex Magistri sui consilio fuerant authores, ejusdem quoque suis suppetiis forent felices consummatores.

Interim dum operæ fervent & preces Domini *Florentii*, qui *Fratribus* & toti negotio præerat, ab Hierophanta Trajectino post dotem à præfata *Aleide Dreyers* magnis accessionibus locupletatam fundationis probam impetrarant, primi cives hinc in *Eemsteen*, Dordraco vicinum Cœnobium, emissi sub Præposito *Simeone* in Canonici Ordinis ceremoniis exercebantur, & inde reduces Anno 1387. XVI. Kal. Novemb. quo die etiam so-

ſolemni ritu Eccleſia inaugurata, per *Hubertum* Trajectini Proepiſcopum, cui eos Dominus *Florentius* offerebat, religioſa veſte induti & ad conficienda Profeſſionis holocauſta fuere admiſſi.

Henricum Clingibile Præſulis authoritas novo cœtui præfectum dedit uſquequo canonica electio Priorem nominaret, fuit is *VVernerus Keyenkamp*, ſub quo de licentia Trajectenſis Protomyſtæ Molendinum rectum & ædificia, quæ ultimam manum adhuc deſiderabant, comſummata: at regiminis pertœſus, ejuſque onere, quod triennale fuerat, liberatus Succeſſorem vidit *Joannem Vos* de Heuſden, qui, cum incolarum frequentiam domicilia non caperent, Eccleſiæ novum Chorum & quatuor Aras reliquis adjunxit: Orientale Dormitorium à primo lapide Occidentale ac auſtrale ad æqualem cum primo celſitudinem Anno 1399. extruxit: muro lapideo totum Monaſterium circumcinxit, pomario ornavit & valedicturus vitæ mandavit inquilinis (Teſtamentum dixere) *ne ſibi cibum & potum in vaſis ſtanneis at ligneis & lapideis apponi curarent, ne equites iter agerent, veſtes detritas ac petiatas deferrent, carneſque bullitas aliter ve decoctas at nunquam veru aſſatas manducarent.* Huic datus ſucceſſor *Gerardus Naeldwijk*, ſed qui culmen regiminis arbitrabatur tempeſtatem mentis, ideoque primo ſemeſtri ex illo in ordinem rediit uno omnium voto *Wilhelmum Vornken* è vicina Monſagnetana Canonica nactus ſucceſſorem: hic inter divitiarum affluxum humilitatis & ſanctæ paupertatis amans non niſi importuna Fratrum inſtantia devictus in Occidentalium & auſtralium domorum fabricam atque Eccleſiæ ampliationem conſenſum dedit: quæ in nupera regiminis ac Religionis alteratione una

cum

cum ædificiis reliquis, exceptâ ſolâ Infirmariâ in qua vicini ſuos cœtus agunt, in rudera & nihilum, hæreditas autem ad Provinciale Ærarium abiit. Ex hac Canonica Exordium & agnomen ducit

CONGREGATIO ſive CAPITULUM WINDESIMENSE.

Cum enim ſub præfectura *Venerabilis P. Jonnis Voſſii* hoc in loco Sancta vitæ innocentia & exacta religioſæ exercitations diſciplina vigeret, maximus undequaque eorum, quos ſanctior aura agebat, ad eum fuit confluxus: alii familiæ ſuæ inſeri, alii ab ea inſtrui, alii etiam inde ad ſe novas colonias pia importunitate deduci obſecrabant, e quorum aggregatione facta eſt præfata Congregatio, cujus primordia ac progreſſus & viros illuſtres in ſuo *Chronico Capituli VVindeſimenſis* duobus Libris digeſto & Antwerpiæ nuper edito, ac in *Quadripartito Libro de Monaſteriis in Saxonia & adjacentibus Provinciis per eum reformatis*, cujus ego Monſagnetana Canonica M. S. exemplar aſſervo, late deſcribit *Johannes Buſſchius* Windeſimenſis Canonicæ Civis.

CAPITULUM PROVINCIALE NOVI OPERIS.

Anno 1451. à Cardinali *Cuſano* approbatum etiam auſpicium ſuum & florem noſtris Windeſimenſibus detulit, quibuſcum poſt ſui ab Apoſtolica ſede confirmationem in iiſdem privilegiis gratiis & indultis participium habuit, eorumque Conſtitutiones (Anno 1552. *Ultrajecti* poſtmodum typis editas) acceptavit: quod, licet ſumma inſtantiâ, ablegato etiam cum Archi-

chipræſulis Magdeburgenſis ſupplica ad generale Capitulum noſtro *Buſſchio* tum in Sultana apud Hildeſienſes Canonica Præpoſito, cum Windeſimenſibus unionem ambierit, tamen, *quod Præpoſituræ magnæ dignitatis Prælaturæ eſſent, iiſque multæ Curiales Eccleſiæ annexæ contra primævæ reformationis inſtitutum per Canonicos regendæ*, admiſſum non fuit ex *L.* 1. *Reform.* 12. 13. & 20. *c.*

Lege perpetuâ, dum cætus ſuos faciebat hæc Reſp. è Windeſimenſi familia aliqui & viciſſim ſingulis trienniis duo ex hoc corpore deputati Windeſimenſium comitiis intererant: *inſuper volumus* (habent Literæ Cuſani ad annum 1451. 28. Julii) *ut ſemper deinceps de triennio in triennium à Capitulo hujuſmodi Provinciali loco & tempore ſæpe dictis celebrando duo ex Patribus ſive Fratribus notabiliores ac in Regula & Statutis experti ad Capitulum & Monaſterium in VVindeſim Traject. Diœceſ. dum ipſum Generale Capitulum celebrari contigerit, emitti debeant: quos volumus per ipſos Patres & definitores debere admitti, ad finem, quo in Ordine veſtro regularis obſervantiæ uniformitas & bona concordia teneatur & foveatur.* Præpoſituras, quæ membra erant hujus corporis, aſſcribimus.

1. *B. M. V.* & *S. Alexandri in novo Opere*: quæ, ut pag. 23. in *Riddagshuſenſi Chronico* notat *Meibomius*, Canonicos excepit Anno 1116. ea juſſu *Guntheri* Magdeburgenſis Antiſtitis per *Buſſchium*, qui & ſeptennio præfuit Præpoſitus, ad vitæ regularis obſervantiam reducta ſitum prope *Halim* Saxonicum, & per XI. miliaria Archidiaconatum habet annexum unde & Capitulo nomen: cœpit aſſurgere Anno 1116. ſic enim de eâ lego apud *Creccecium* in *Orig. fund. Ord.*

Mo-

Monast. c. 8. Adelgothus Archiepiscopus Magdeburgensis Comes à Loe autor fuit Comiti à Revingen, ut se mundo abdicaret: suscepto ordine sacro omnia bona Deo consecravit; hæc bona Anno Christi 1116. *ab Adelgotho ad ædificationem Monasterii Novi Operis ante Hallam collocata sunt.*

2. *S. Mauritii* in eodem Oppido, cui colligata Parœcialis ibidem Basilicæ cura.

3. *S. Petri in Monte Sereno* cum duabus præcedaneis etiam Magdeburgensis Diœceseos ab Hallis gemino miliari dissita, de qua *Fabricius Saxoniæ illustratæ L.* 5. *Anno Christi* 1124. (*Dedo Thimonis* Misnensis Marchionis filius primogenitus) *inchoavit D. Petri Templum in Lauterbergo prope Halim Saxonicam: Conradus alter Thimonis filius ditione fratris, qui sine hærede discesserat, omni potitur & ex ipsius Testamento Cœnobium Lauterbergium* (*Montis Sereni nominant*) *quod nunc D. Petri appellatur sedulo & religiose perficit, multaque ei prædia partim de suis bonis partim ab uxore Lutgardi comparata addicit. Religionis cupidus* (ab expeditione Vandalica Anno 1147.) *rediens domum Ecclesiæ Numicensis* (quam cum Cœnobio non procul à Bitterfeldo ejus parens *Thimon* inchoaverat hujusque conthoralis *Uda* perfecerat) *detrimenta cernens & Lauterbergi reditus amplificare cupiens missis Anselmo Præsule Havelburgio & Gerardo Præposito Magdeburgio ad PP. Eugenium Legatis impetravit, ut reditibus in Lauterbergum translatis è duabus societatibus una fieret.* Cumque filios inter sua bona distribuisset, *arma & insignia equestria in Templo Misnense deponit, inde Lauterbergum profectus vestem sacram induit Prid. Kal. Decemb. vitam inde post dies* 5. *& menses* 2. *finiens*

niens Non. Feb. Anno 1156. *ætatis* 69. *sepelitur ibidem in Templo medio: ad dextrum ejus latus Lutgardis uxor & ad sinistrum Mechtildis soror est deposita*, & ex successoribus plures alii, quorum sepulturæ id destinatum erat, *imaginibus utriusque sexus ibidem quiescentium de sectis lapidibus aut auriscalco super eorum sepulchra superpositis: hæc est, ut ajunt Fratres, eorum non parva gloria* 1. *Reform.* 22. inquit *Busschius.*

4. *S. Georgii* prope Goslariam Diœcef. Hildef.

5. *SS. Justini*, *Laurentii* & *Cyriaci* in Etersborgh prope Wimariam Diœcef. Mogunt: ea bino miliari ab Erfurdia distat & parentes agnoscit *Comites de Glichen.*

6. *S. Maurentii* prope Nuemburgum Diœcef. Nuemburg.

7. B. M. V. in Hedersleve.

8. *S. Spiritus* prope Soldtwelede Marchiæ Brandeburg: Oppidum Diœcef. Verdensis.

9. B. M. V. & *S. Joannis Baptistæ* in Aldenburgh etiam diœcef. Verden.

10. *S. Laurentii* in Scheiningen prope Norimbergam *Marchionum Brandeburg*: fundatio.

11. *S. Thomæ* in Lippensi Oppido Diœcef. Marsburg: jacta sunt ejus fundamenta (ex *Fabricii Saxoniâ L.* 5.) ac Fabrica consummata senescente seculo XII. per *Ditericum* Lusatiæ Marchionem, qui etiam in eadem Canonicos constituit vita functus Anno 1222. & *quia ibid. Studium est universale*, 1. *Reform.* 23. scribebat *Busschius*, *Schola Juristarum & Juris Auditorium in eodem consistit Monasterio.*

12. *S. Augustini* in Erfurdia Diœcef. Mogunt.

13. *S. Joannis Baptistæ* in Halberstadio, cujus auspicem *L.* 4. *Metrop. c.* 10. *Krantzius* statuit *Brandago* Hal-

Halberstadiensi Ecclesiæ in infantia seculi x. præfectum: de hac Rep. & ei subditis Canoniis in *Can. Reg. Tripartita Historia* apud *Gabrielem Pennottum* nulla omnino memoria, quæ proinde ex his capere poterit incrementum.

Nec suis tantum Contribulibus, sed aliorum quoque bono in utraque Germaniâ Windesimensium nostrorum pietas consuluit: liberioris enim vitæ luxatæque disciplinæ salubre fastidium CRUCIGERIS incussit, quos ad meliorem frugem reduces in Ordinis *Chronico* ad annum 1410. scribit *Ruysselius* NORBERTINORUM candorem tetra fuligine obfuscatum variis in locis primitivo nitori restituit: languidum & prope senio confectum BENEDICTINORUM vigorem felici industria reparavit: etiam *Joannes Northem* primo in *Clusa* & deinde Albas in *Bursfelt Bursfeldiensis Unionis* auspex non alibi quam apud Windesimenses nostros Reformationis spiritum insuxit: nam *propter hanc*, *L. 1. Reform. c.* 45. teste *Busschio*, *in VVindesim & in Bodike Ordinis nostri Monasteria visitavit, ut veram observantiæ regularis formam conspiceret fide oculari.*

Floruit autem per utramque Germaniam, coæva *Frigdionariæ* per quam Itali Canonici refloruere, hæc nostra Windesimensis Congregatio, fuitque ante mutatam Religionem complexa Canonicorum Collegia LXXXVI. & Canonissarum XVI. præter ea, quorum aliquot centena censebantur, quæ Windesimensium legibus & curæ parebant: non injucundum nec à proposito nostro alienum arbitror si ad omnia domicilia, quæ hanc Remp. constituêre, Lectorem circumduxero, cum in hac nostra Windesimensi Canonicâ fuerit supremi Moderatoris sedes & annua Comitiorum celebra-

lebra-

lebratio: ſequemur autem ductum & ordinem, quem in Catalogo Coloniæ typis Kempenſibus Anno 1585. evulgato & noſtris illuſtrato notis præſcripſit *Marcellus Lentius* tunc ſummus gubernator. Eſt autem

DOMUS.

1. *B. M. V. in VVindeſim* prope Zwollam Diœceſi Daventrienſis olim vero Traject.

2. *B. M. V.* prope Noveſium Diœceſi Colon. in ruderibus Fani Deaſtro quondam ſacri per Canonicos conſtructa, ad quos è *Gelenii Sacrario Colon.* L. 3. Syntag. 1. §. 1. aliquot illuſtres Clerici temporibus *Reinaldi* Ubiorum Præſulis Anno 1167. defuncti à Colonienſibus Metropolitanis Canonicis ſeceſſionem facientes bonorum communitatem, quæ jam paſſim ceſſabat in Collegiis, retinuerunt & inſtaurarunt: quod L. 1. de Canonicis, c. 14. ad *Philippi* ejus ſucceſſoris tempora rejicit *Molanus*, qui & eoſdem ſtatuit non inſtauratores ſed auſpices. Priſtinas opes & extremam indigentiam, ad monita *B. M. V.* per *Venerabilem Everhardum ab Eza Almeloenſem* Parochum ſub Præpoſito *Petro de Domo Teutonica* adductis è Zwollenſi Bethlemo Canonicis reſtitutam Anno 1400. diſciplinam regularem ejuſque inde in alia Collegia derivationem ac demum unionem cum Windeſimenſi, Vide apud *Anonymum* hujus Canonicæ Regularem in *Chronico Magno* pag. 348. & ſeqq. nunc autem ſuburbano Collegio funditus everſo Canonici in Oppido commorantur.

3. *B. M. V. in Viridi Valle* prope Bruxellas in Brabantia Diœceſeos Mechlinienſis ſecundo lapide ab Oppido, in Silva Sonia primitus Cluſa ſive unius Eremi-

tæ

tæ domicilium, quos inter primus numeratur *Joannes à Busco* sive *Silvius* ex illustri Ducum Brabantiæ familia oriundus, cui *Joannes* eo nomine II. Dux Brabantiæ Anno 1307. dictam Vallem dono dedit, quam ad obitum usque incoluit, cujus rei fidem perhibent antiqui versiculi.

I. Quater & mille ter C. tunc floruit ille,
Qui *Viridem Vallem* fundavit ad æthera callem.

Successit huic *Arnoldus Diesthensis* ac tertius *Lambertus* viri omnes Sanctitate vitæ & morum integritate conspicui, Anno 1343. *Joannes Hincartius* Canonicus major ad *S. Gudulam* Bruxellis, *Franco Frigidomontanus* ibidem Canonicus minor, nec non *Joannes Ruysbroecquius* Capellanus ejusdem Ecclesiæ Deo perfectius servituri urbe relicta ad *Viridem Vallem* incolendam sese receperunt, quibus supradictus *Lambertus* locum cessit approbantibus *Guidone* Cameracensi Antistite & *Joanne III.* Duce Brabantiæ. Anno autem seq. ibidem Sacellum excitarunt, quo in loco cum *Joanne Leuvensi* Converso & aliis sociis in communi annis V. vixerunt veteri veste Clericali retenta, monente Priore S. Victoris Anno 1349. 10. Mart. Institutum Can. Reg. S. Aug. per *Petrum* Episcopum Cameracensem sunt amplexi *Francone* ibidem Præposito constituto & *Ruysbroecquio* Priore, ubi plures sanctitate illustres emicuerunt: è Mariana Brabantia *Wichmanni* L. 3. c. 46. submisit autem se Capitulo Windesimensi Anno 1417. etiamnum superstes & Canonicis ac Canonica disciplina quam maxime florens.

4. *B. M. V. in Bethleem* Zwollis Diœceseos Daventriensis de qua c. 7. §. 1.

5. *S. Pauli in Rubea Valle* prope Bruxellas Diœcesf.

X

cef. Mechlin. erat olim in Sonia Silva Clusa unius Eremitæ circa annum 1370. inchoata, & postmodum in Can. Reg. Cœnobium commutata, & una cum Viridis Vallis Canonica cujus erat membrum Windesimensi Capitulo colligata Anno 1413. ea dives est variis manuscriptis Codicibus.

6. *B. M. V.* & *Duodecim Apostolorum* in Trajecto Diœcef. Traject. De initio ejus, cujus non meminit *Buchelius*, etiam curiosius (cum *Cornelii Blockii* Prioris ejusdem Chronicon *M. S.* mihi concessum non fuerit) è Monasterii Registris inquirenti nihil innotuit, nisi quod in Literis Capituli *B. M. V.* Anno 1289. quo ei sub perpetua annua pensione ab hoc area quædam accessit, vocetur *Monasterium Ord. Pœnitentiæ Jesu Christi*, qui quoddam Eremitarum genus erat, quique Saccitæ nuncupabantur. *Saccitæ primum Domum Regularium in Trajecto inhabitarunt* (notat calamus domesticus) *de quibus hic fertur versiculus.*

Sunt & saccitæ, quibus ait Papa redite.

Hi deinceps Habitum Regularium assumpserunt & Antiqui vocati sunt Anno 1290. *Saccitarum Ordine revocato missum est ad Præpositum Bethleemensem prope Dotecum ut hanc Domum Traject. sub sua gubernatione incorporare suo Capitulo dignaretur, & huic negotio auxilium ferebat Episcopus Traject. nam tunc nusquam Regulares erant præterquam ibi & in Nussia. Gisbertus de Raephorst Anno* 1397. *partem Templi fundavit*, nunc Catechesi deservit cœnobio in Orphanotrophium mutato, quod Windesimensibus consertum erat Anno 1430.

7. *S. Salvatoris* alias *Vallis Amoris* vulgo Lievendael in Emstein prope Dordracum in Hollandia Diœceseos Traject. de qua *Joannes ab Herxt* ultimi Prioris manu

con-

conſcriptum fragmentum quod inter chartas meas reperio: *Dominus Renaldus* (è *Buſſchio* 1. Chron. Windeſim. 37. dictus *Minnenbode*, quod ſe pauperibus è *Chronico Goudano ad annum* 1380. liberalem & affabilem exhiberet, aliàs *de Brakel*, cui in ſua *Hollandia Philippum de Beveren* aſſociat *Oudenhovius* quique hoſce Regulares dictos annotat *Fratres de Eremo*, *Miles & civis Dordracenſis cum conjuge ſua Domicella Sophia de Ghieſſen circa annum* 1380. (82. juxta *Buſſchium* ſup.) *zelo ac devotione moti erga Deum & Chriſtianam Religionem fundaverunt atque bene dotaverunt Monaſterium Can. Reg. in Pago quodam nomine Eemskerck ſito intra Dordracum & Gertrudenbergam, indideruntque iidem nomen à flumine alluente Eemſtein, quod ubi inſigni pietate* 40. *annos floruiſſet, communi omnium malo & adverſa fortuna Anno* 1421. *ipſo die, qui D. Eliſabethæ ſacer eſt, cum* 70. *fere Pagis illi contiguis ruptis aggeribus inundatione maris funditus interiit, atque etiamnum locus cum optimis & univerſis fere fundis in interitu jacet. Porro Patres Fratreſque ejuſdem Domus ut ſanctitate conſpicui, ne nomen & fama tam inſignis & præclari Monaſterii obliteraretur, hoc uſi ſunt conſilio: ut ſcilicet ſinguli in ſingulas Domos ſui Ordinis diſpergerentur, ibique aliquamdiu ſub obedientia alerentur, quod ubi præſtiterunt aliquot annos Prior Monaſterii officii ſui habens rationem diligentiſſimam cum quibuſdam iis Laicis, Familiaribus, Converſis & Donatis agriculturæ interim operam dans tandem poſt* 12. *annos* (hactenus Fragmentum) prope Lindam (ex *Beverwijckii Dordraco* c. 9. ubi Priorum Catalogum invenies) ſub Præfecto *Joanne Brunonis de Aſperen* in Swyndrechtana Inſula emerſit ac revixit, at Anno 1572. poſt

 trium

trium mensium armatæ manus custodiam à Monachissimi hostibus incineratum non vel lapide relicto ad ejus memoriam *ex Oudenhovio*, & Canonici, qui Priori Silvæducis aliquamdiu cohabitarant, Capituli privati authoritate 28. Maii apud Trajectinas Brandolienses celebrati in Brabantina Collegia iterato dispersi.

8. *B. M. V. in Septem Fontibus* prope Bruxellas Diœces. Mechlin. hujus loci fundator habetur *Ægidius Bredeikius* (è *Wichmanni* Brab. Mariana L. 3. c. 47.) qui cum septem sociis Urbem Bruxellensem ejusque tumultus deserens ad Silvam Soniam Deo soli suæque saluti vacaturus se contulit, *Joanna* Ducissa Brabantiæ fundum eis & locum dono assignavit, qui paulatim piorum largitionibus in Monasterium excrevit cujus primus Prior præfatus *Ægidius* est constitutus, Ecclesia Anno 1388. anno nimirum octavo à loco ab iis primitus inhabitato consecrata & cum Capitulo Windesimensi unita Anno 1413. sub quo in primitivo flore etiamnum perseverat.

9. *Fontis B. M. V.* prope Arnhemium in Geldria Diœces. Traject. primogenia Windesim. Canonicæ filia Anno 1392. suscitata per *Venerabiles PP.* (inquit *Busschius* 1. Chron. Wind. 37.) *Dominum Florentium, Joannem Gronde, Joannem Brinckerinck* cum cæteris ejusdem Congregationis Presbyteris atque per Religiosos *PP. Joannem de Heusden* & reliquos in Windesim professos: *providi enim Viri Winandus de Arnhem & Arnoldus Gruithuysen ad PP. præfatorum instantiam illustrem Principem Dominum Wilhelmum Ducem Juliæ & Geldriæ adierunt humiliter supplicantes, ut in fundis & bonis VVinandi de Arnhem præfati Monasterium possent construere juxta omnem modum & institutio-*

tutionem Monasterii in VVindesim, consensum quoque Domini Traject. desuper ipse procuravit. Monasterium ergo praefatum in principio fundationis ex dispositione Domini Florentii 1300. *florenos legales recepit à Joanne Kessel Coco ejus, quia in illo tempore tanta charitas erat inter illos, ut bona temporalia & Spiritualia Congregationis Daventriensis Monasterii in VVindesim & Fontis B.M.V. pene erant illis communia.* Plura videri poterunt apud Capituli Chronographum. illud *Slichtenborstio* celebre à benevolentia in eos, qui cum paupertate conflictabantur, at modo rudetum est.

10. *Novae Lucis B. M. V.* prope Hoernam in Hollandia Dioeces. Harlem. Windesimensis Canonicae 1. *Chron. Wind.* 37. Filia secundogenita, quam Anno 1388. Dominus *Gerardus de Hoorn* & *Paulus de Medenblijck* Sacerdotes Discipuli *Venerabilis Gerardi Magni* suscitarunt in fundo *Meinardi Eupessz*, qui hic Conversi habitu indutus, non sine fama Sanctitatis obiit, Anno 1550. novum Ambitum accepit. Anno 1567. Iconomachos passa, ac denique Anno 1573. communi Hoernensium Civium opera ad declinandam facti invidiam destructa est atque excisa: quod sane dolendum (*Velius* ait ad hunc annum *in Hornano Chronico*, è quo haec desumpsimus) cum aedificiorum splendore atque amoenitate loci vix ulli Belgico Coenobio cederet, ideoque *unicum Minoris Frisiae dictum Ornamentum*, in quo ordinarie 900. subinde etiam 1000. pauperes & tenuioris fortunae Cives per hyemem pasci solebant suisque malis ac calamitatibus remedium inveniebant.

11. *S. Joannis Euangelistae* prope Amsteldamum Dioeces. Harlem. quae dum Vespertinum Officium in

Choro Canonicos occuparet, Anno 1532. vel juxta *Pontani* aliorumque calculum, Anno 1506. in Omnium S S. Vigiliis, igne à Magistratu supposito penitus devorata, cum hic Amsteldamenses restitui nollent Anno 1533. reædificata est *in Heylo* prope Alcmariam: at nec ibi tuta, nam eam *Pius IV.* Anno 1565. Id. Mart. Harlemensi Ecclesiæ Cathedrali incorporavit. „Ut Episcopatus Harlemensis (habet *Bulla* Pontificia) „pro tempore existens Ecclesiam suam dignitatibus, „Canonicatibus & Præbendis, Officiis ac Personis Ec-„clesiasticis literarum scientia præditis jugiter decora-„tam habeat, *Monasterium de Heylo Ord. S. Aug*. olim „Traject. nunc vero Harlemensis Diœcesis, quod à „nonnullis annis bis deflagravit, ad præsens certo mo-„do Prioris regimine destitutum, seu cum vacaverit, „& in eo dignitatem Prioratus seu Conventuale, ac „omnia & singula, Canonicales Portiones, Officia, „Beneficia regularia, Prioratus etiam ab eo dependen-„tes, nec non Canonicos & Personas, ac denique Or-„dinem omnemque statum & essentiam regulares in il-„lis ac ipsis Canonicis, Prioribus & Personis penitus „supprimimus & exstinguimus, illaque omnia & sin-„gula ad statum secularem reducimus, ac tum ipsos sic „secularizatos....... ad præfatam Ecclesiam Harle-„mensem....... in qua directi filii...... Canonici „suppressi Monasterii hujusmodi posthac quilibet, vi-„delicet in suis dignitate & ordine residere debeant, „etiam perpetuo transferimus.

Cornelius vander VVoude in *Almariensi Chronico* ex annotatis *Petri Nannii* exortum ejus refert ad annum 1420. excidium vero ad annum 1571. studio *Godefridi de Mierlo* Harlemensis Episcopi, cujus Ecclesiæ Cathedrali

thedrali, ut mox diximus, illud Authoritas pontificia inſeruerat. A fundo, in quo ſitum habuit prope *Vernebroeck*, vulgo dicebatur *inde Blincken.*

12. *In nemore* B. M. V. Prope Noorthorn in Benthemenſi Comitatu Diœceſeos Monaſter. de qua nos c. 8. §. 2. *Thomas de Kempis* in Chron. Montis Sanagnetani p. 2. c. 10. & 12. *Chron. Windeſim.* L. 1. c. 38. L. 2. à c. 56. uſque ad 62. & accuratiſſimo duplici Libro. *Tabularia* domeſtica: etiamnum ſupereſt, & poſt bellorum litiumque vexas religioſâ familiâ ac diſciplinâ nunc denuo plurimum refloreſcit.

13. *B. Mariæ* in Kerſendonck in Brabantia prope Turnhout olim Diœceſeos Camerac. nunc vero Antwerp. ea primordia ſua adepta eſt Anno 1393. & ad preces *F. Godefridi Wevel* Confeſſarii ſui Viridis vallenſis Canonici fundatricem agnoſcit illuſtrem Principem *Mariam* filiam *Joannis III.* Brabantiæ Ducis natu minimam & *Reinaldi Ducis* Geldriæ Viduam: ejus accuratum Chronicon conſcripſit *Joannes Latomus* & Notis ſuis illuſtratum Anno 1644. publici juris fecit *Joannes Hoybergius* Cœnobiarcha XXIX: ea tum loci amœnitate tum ædificiorum ſplendore ac Familiæ frequentia inter ſuperſtites haudquaquam minima.

14. *Montis S. Agnetis Virginis* prope Swollam olim Diœceſ. Traject. nunc vero Daventr. de qua c. 7. §. 1.

15. *B. Mariæ in Valle Angelorum* in Leyderdorp in Hollandia Diœceſ. Traject. hæc (ex *Buſſchio* L. 1. Chron. Windeſim. c. 39.) infantiæ Seculi. XIV coæva nunc autem eruderata parentem venerata eſt *Petrum van den Poel.*

16. *B. Eliſabeth Viduæ* prope Brielis in Hollandia Diœceſ. Traject. hanc in cœmiterio Curialis Eccle-

 ſiæ

siæ B. M. V. in Rugge sub Dominio de Voirn, quam donarat *Albertus* Hollandiæ Comes, Anno 1403. exstruxit *illustris Princeps & honestus Dominus Hugo Miles. Famosus Dominus in Heenvliet*: censum auxere *Joannes VVilhelmi, quidam Ven. Vir Dominus Gerardus dictus Appelman, Hugo Priis, quædam honesta matrona dicta Massa Han Pape, Catherina Kaersebackers, Theodoricus Hugonis, Nicolaus Jacobi Zoetenz, Alisse Hugen, Joannes Hugonis, VValterus Heer Paulsz. è Lit. Fundat*: quas Anno 1404. 6. Mart. *Fridericus* Hierarcha Trajectinus ratas dixit voluitque ut hic surculus Windesimensi trunco insereretur, quod è *Busschio* L. 1. Chron. Windesim. c. 39. factum Anno 1406. at igne à fœderato milite Anno 1572. apposito interiit & à Gorcomiensium Martyrum nece de quibus *Estius* & *Opmerus* celebre nomen habet.

17. *B. Mariæ* in *Gaesdonck* prope Goch in Clivia Diœcesi. Coloniens. cui in Vrendeswegianis Tabulariis lego intestinum horum dissidium natales dedisse: cum enim primus loci Prior *Henricus Kindeshof* tricas pertæsus regimen excussisset, *unus Fratrum juniorum Hermannus Zelen nomine de Grol* (exscribo Tabularia) *an per se, an electione suorum, an de consilio prioris de VVindesim, vel aliorum compertum non habetur, de regimine Domus modico se tempore intromisit: sed quoniam propter resistentiam quorumd. confirmationem ab Episcopo Monasteriensi habere non potuit, à loco recedere cogitavit, quod tandem, cum Presbyter esset effectus cum suis adhærentibus consummavit. Eorum autem separationem de permissione divinâ speramus factam, nam solemne Monasterium per eos exortum est in Oppido Goch tandem translatum extra muros:* quod, ex *Thessemakeri* Annali-

nalibus p. 2. pag. 180. in Cliviaca Historia c. 19. apud *Egbertum Hoppium Gaedsdonck.* 1 *Dei Habitaculum* nuncupatur, quod usque nunc & regulari disciplina & inquilinorum numero floret.

18. *B. Catharinæ* in Noviomago in Geldria olim Diœces. Colon. nunc vero Ruremund. de qua nihil apud *Pontanum* aut *Slichtenhorstium.*

19. *Visitationis B. Mariæ* prope Haerlem in Hollandia Diœces. Haerlemensis olim vero Traject. hujus Canonicæ Chronographus, sed non visus à nobis, est *Fridericus ab Heilo* Anno 1455. vitæ usura privatus. L. 1. Chron. Wind. c. 39. annum 1400. primordialem & Venerabilem Sacerdotem nostri *Gerardi Magni* Alumnum *Hugonem Goldtsmit* initiatorem, ac post septennium cum Windesimensibus copulam statuit *Joannes Busschius.*

20. *S. Salvatoris in Thabor* prope Snekam in Frisia Diœces. olim Traject. nunc vero Leowerdiens. *unde plura antiqua Ordinis nostri Monasteria in Frisia vidimus reformata*, verba sunt *Busschii* L. 1. Chron. Windesim. c. 39. in suo fundo plantavit censuque liberali rigavit Anno 1407. sacrum hoc Viridarium Dominus *Ruvenicus* Miles Hierosolymitanus, qui & ipse per Archipriorem Joannem Vossium eodem fuit insertus, nunc excisum est.

21. *S. Mariæ* in *Bethleem* prope Lovanium in Brabantia Diœces. olim Leodiens. nunc autem Mechlin. ut in Bethleem illo veteri S. Paula, S. Eustochium aliæque plures SS. Matronæ, nec non & S. Hieronymus aliique viri Sancti religiose vixerunt, ita quoque in hoc Brabantino Bethleemo plures SS. Viduæ in Clusa quadam seu Reclusorio, quod hic ante erectio-

 nem

nem Cœnobii erat, piissime vixerunt sicut & Venerabilis *Godefridus de Curia* Decanus S. Petri Lovan. & Canonicus Nivellen. qui exemplo S. Hieronymi seculi tumultibus evitandis ex urbe secedens in Oesterheim, ubi hoc Monasterium situm est, sese recepit curæ pastorali ibidem deserviturus & reclusis inibi Matronis à consiliis & confessionibus prout S. Hieronymus Paulæ & Eustochio, qui & ad instantiam Catharinæ de Birsbeeke hic inclusæ collato suo patrimonio in Monasterium erexit Anno 1407. unitum Capitulo Windesimens. Anno 1412. in quo uti ante Cœnobii erectionem ita quoque post usque in diem hodiernum inclusio ex obligatione fundationis servatur (Wichmanni Mariana Brabantia L. 3. c. 52.) eique Parœcialis Ecclesiæ cura colligata manet.

22. *S. Meynulphi Confessoris* in Bodeken Diœces. Paderborn. ex voto, cui se Cenomanis in Ecclesia S. Vincentii obstrinxerat inde cum sociis Paderbornam allaturus S. Liborii Reliquias, in proprii fundi valle inter geminos celsissimos montes sub *Badurado II.* Hierarcha Paderborn. pro *Dominabus sub Regula* per *S. Meynulphum* Paderborn. Archidiaconum fundata ac largo censu locupletata circumspicienti aream (inquiunt *Fasti Mariani* ad v. Octob. qui ei festus est) delapsa cœlo in silvas lux & cervas inter Crucem cornu præferens cervus signavit, eo igitur in loco Deo & Virginibus sacris domicilium sibi tumulum struxit, cui cum mortuus inferendus esset ecce magna Virgine volente tamdiu vitæ restitutus est, dum res Templi & Cœnobii componeret: quæ cum pereunte disciplina perirent, Canonicos è Swollensi Bethlemo evocatos expulsis Dominabus substituit *VVilhelmus XXXII.* Anti-

Antiſtes, *ſub quibus in omnem decorem refloruit* & Windeſimenſi Familiæ, cujus etiamnum vegetum eſt membrum, ſeſe colligavit, è *Krantzii* Metrop. L. 1. c. 16. & 28. ac L. 11. c. 16. *poſt* 6. *vel* 8. (colligationis) *annos invenimus ibi* (eſt loquela *Buſſchii* L. 1. Reform. c. 32.) *Fratres Conventuales præſentes* XXVI. *cum Priore, Converſos & Laicos ſivæ Familiares præſentes* C. LXXIII. *& habuerunt tunc foras in aliis Ordinis noſtri Monaſteriis Fratres* LVI. *S. Meynulphi* vita proſtat apud *Brouwerum* in ſideribus Germaniæ.

23. *Stagni B. Petri Apoſtoli* in Bommel in Geldria Diœceſ. olim Traject. nunc vero Buſcoducenſ. in initio ſeculi XIV. exordium ſumpſit per Dominam de Braekel *quæ locum cum omnibus domibus, agris & attinentiis ſuis Capitulo fecit præſentari &, ut Ordinis noſtri Monaſterium conſtrueretur, exoravit:* at exiguo ſui accremento *donec honorabiles Viri Bernardus uyt den Enghe* Canonicus Traject. & Magiſter *Henricus Canneman* Canonicus Daventrienſis *tanta bona, dona & beneficia ipſi conferrent & procurarent, ut brevi poſt tempore* (è *Buſſchio* L. 1. Chron. Windeſim. c. 39.) *ab omni inopia ſublevaretur cunctiſque bonis ſuis ſucceſſive ditaretur neceſſariis*, nunc autem eſt diſſipatum.

24. *Throni B. Mariæ* prope Grobbedonck in Brabantia Diœceſ. olim Camerac. nunc vero Antwerp. de qua apud *Miræum* in Donationibus Belgicis L. 1. c. 134. Nos *Arnoldus de Crayenhem*, Dominus in Grobbendonck Eques, & *Joanna de Reinvoirt* ejus legitima conjux notum facimus omnibus, quod nos pro ſalute animarum & parentum noſtrorum dedimus, & per præſentes literas damus in puram eleemoſynam Priori ſeu Præfecto Generali & Capitulo Windeſim. Canonic.

nic. Reg. S. Auguſt. bona infra nominanda, ad extruendum Monaſterium quod per modum Carthuſianorum claudetur, in honorem Dei ejuſque Genitricis Mariæ in noſtro fundo prope Grobbendonck, qui nunc vocatur *Nieuwer Moelen* & impoſterum vocabitur *Thronus B. M.* in Diœceſ. Camerac. pro ſex religioſis Presbyteris ejuſdem Ordinis S. Aug. ad Miſſas & alia ſervitia divina in dicto loco perpetuis temporibus celebranda, &c. Actum Anno 1414.

Cœnobium hoc deinceps mirifice floruit multoſque inſignes pietate & eruditione viros produxit: donec nuperis his Belgicis bellicíſque motibus funditus everſum vix ruinas tranſeuntibus in commiſerationem exhibeat. Religioſis in exilium pulſis, tandem ad ejuſdem Ordinis Canonicam, quæ eſt Lovanii ad S. Martinum, tranſlatis etiam Titulus cum pleriſque bonis per ſedem Apoſtolicam de conſenſu Hiſpaniarum Regis eidem eſt unitus, quæ jam vocatur *Thronus B. M. ad S. Martinum*: pars tamen proventuum Collegio pro Studioſis Congregationis noſtræ Windeſimenſis Lovanii erecto applicata manet. *Hoybergius* in Notis ad *Latomi* Corſendoncam, pag. 100.

25. *Paradiſi B. Mariæ* prope *Remmerſwael* in Zelandia Diœceſ. olim Traject. nunc Middelburgenſis ex *Reygersbergii* Chronico Zelandiæ in veteri Aremuyda à *Guilielmo* loci Domino Anno 1438. erecta largiſque cenſibus locupletata: at cum ei in adoleſcentia ſua Anno ſcilicet 1462. aquarum alluvies & inſatiata voracitas, quæ jam Pagum abſumpſerat, minaretur exitium, in tutiorem ſtationem prope Roemerſwaeliano olim Oppidum Zelandicum per *Henricum* & *Wolffardum de Borſſelen* patrem & filium *Veræ* Dominos tranſlata,

lata, ubi quod à Neptuno timuerat ei nupera Religionis innovatio excidium attulit: cujus integra descriptio, quam *Desselio* teste dedit *Joannes Latomus*, apud Corsendoncanos legitur.

26. *S. Joannis Baptistæ* Urbis Aquisgrani Diœcesf. Leodiensf. hujus incunabula ad Annum 1421. referuntur, siquidem cum equestris Ordinis viro *Cononi von den Eychhorn* Aquisgrani Scabino ejusque conjugi *Mechtildi Havermans* liberi hæredesque deessent, divino afflata Spiritu matrona hæc viro suggessit ut hospitalem Ædem pro honore *D. Cornelii* ad fovendos recipiendosque inibi egenos versus semitam tritam vulgo Collenstrats excitaret assignata sufficiente dote: quod factum Anno circiter 1417. Meditati sunt deinde pii conjuges Instituti Carthusiensis cœtum accire, & pro eodem Templum adstruere: verum aliorum præsertim Domini *VVinandi Xanten* ipsis prius à Sacris & Confessionibus, ac postmodum in eadem domo primum professi ductu ac hortatu mutato consilio Conventui Canonic. Reg. sub Capitulo Nuyssiensi, ac demum sub Windesimensi habitationem aptarunt, illæso nihilominus permanente proventu pro XIII. Pauperum alimonia: de uberiore largioreque censu Annuo quo Hospitali qua Religiosis prospexisset memoratus Fundator, nisi ex altero thoro prolem tulisset: decedit ex humanis Anno 1483. funeratusque est in Templo antiquo ut docet epigraphica inscriptio incisa saxo:

Strenuus in tumulo Miles Cono jacet isto
Cum Machtilde sua conjuge magnificâ,
Et prole Carolo de thoro secundo nativo.

Ossa horum trium cum Sarcophago Anno 1619. à Priore Ven. *P. Joanne Schutz* translata sont ad Odæum novæ

væ Ecclesiæ. Utroque fundatore jam vita functo, cum obortis undequaque tempestatum flatibus haud pauci reditus tam Conventui quam Xenodochio sensim decederent ac dilaberentur, assensu Leodiensis Præsulis & ratihabitione *Alexandri* VI. fuit hospitalis domus una cum suis censibus Conventui ac familiæ Can. Reg. juncta atque incorporata. Templum primitus versus meridiem ad communem viam exædificatum, ob strepitus vero pertranseuntium & operariorum diurnis Officiis minus congruum versus aquilonarem partem Claustri translatum & Ordinis expendiis è lapidibus sectis structum in honorem *SS. Joannis Baptistæ* & *Cornelii* Pontificis Tutelarium sacratum est Anno 1504. (*Aquisgranum Petri à Beeck c.* XI.) & à pristinis inquilinis etiamnum frequentatur.

27. *B. Mariæ* in Bircket prope Amersfordiam nunc *Curiæ B. Mariæ* in Amersfordia diœcef. Traject. cum antea Tertiam S. Francisci Regulam profiteretur ad instantiam Hon. P. *Henrici VVilhelmi* Anno 1417. sub Windesimensi Capitulo (è L. 1. Chron. Wind. c. 40.) D. Augustino inauguratur. Alibi lego suburban..m Collegium in Festo Translationis S. Martini Anno 1543. in prædam cessisse militibus Martini Rossemii, & quicquid horum rapinæ superfuerat, illud sibi Cives Amersfurdianos diripuisse. quam autem in Oppido salutem quæsierat, nupera Religionis innovatio extinxit.

28. *Vallis Pacis* prope Trajectum nunc *S. Joannes* in Amersfordia Diœcef. Traject. L. 1. Chron. Windesim. c. 40. hujus domicilii auspex inscribitur *magnus ille multarum devotarum Congregationum utriusque sexus Propagator Dominus VVermboldus Benschop*, & relicto S. Francisco sub Windesimensium Statutis Anno 1419.

S.

S. Augustino asscribitur. Calamo *Henricæ ab Erp* Abbatissæ vicini Dominarum Asceterii notatum invenio ad annum 1527. à Geldris, qui contra *Henricum* Bavarum Trajectinorum Civium rebellionem fovebant Prid. Kal. Maii incineratam hanc Canonicam, & ad annum 1428. ejusdem rudera in urbem advecta locum accepisse in mœniis Arcis quam *Pacisburgum* appellaverunt.

29. *Vallis B. Mariæ* prope *Oudenaerden* in Flandria Diœces. olim Tornacens. nunc vero Gandavens. quæ in illustratæ Flandriæ Aldenarda à *Sanders* scribitur in *Elzeghem* à *Joanni Eggertio* Hollandiæ Thesaurario Anno 1419. loco ubi Reclusorium dumi Mariani fuerat, inchoata & sequenti mox Anno Windesimensi Capitulo unita.

30. *B. Mariæ* in Dumo prope Endoviam in Brabantia Diœcesi olim Leodiens. nunc autem Buscoducens. cujus origo apud *Hoybergium* in Notis ad *Latomi* Corsendoncam pag. 134. ex *Petro Impens* desumpta talis est: erat inter Aulicos *Anthonii* Burg. & Brab. ducis primus pridem ejusdem Consiliarius & post mortem ipsius pupillorum filiorum *Ioannis* & *Philippi* imo totius Brabantiæ Gubernator designatus nobilis Baro de Cranendonq, *Ioannes de Schoonvorst* Dominus temporalis de Monioyen. hic exemplo *Arnoldi Crayenhemii*, cum prole careret, statuit & ipse Monasterium condere accitoque *Waltero Girulano* Priore Corsendoncano de ejusdem consilio in domo sua Castrensi juxta mœnia Oppidi Eyndhoviani ex Castro Monasterium Can. Reg. quod *Dumum B. M. V.* appellari voluit, sub perpetua clausura fundavit, diversas hæreditates, pretiosa Ecclesiæ ornamenta & alia jocalia primis Religiosis

sis consignando. Contigerunt hæc An. salutis 1419. plura de hoc Collegio audiri possunt è *Gramaio* c. 6. Campiniæ suæ & *Wichmanno* L.3. Brab. Marianæ c.51. quod cum, post *Ordinibus* traditam Silvæducensem Maioriam, certum sibi immineret hoc in loco excidium, salutem quæsivit fugâ & invenit in Weertha sub Ruremundensi Tetrarchia Hoornani Comitatus Oppidulo.

31. *Campi B. Mariæ* in Oost-Frisia prope *Esinghen* Diœcef. Bremensis à prima sui fundatione Cœnobium fuit Sanctimonialium nigri Ordinis S. Benedicti, quod propter vitam earum dissolutam & regularis vitæ negligentiam ad magnam temporalium & Spiritualium rerum penuriam non immerito pervenit: unde quidam Nobilis partium Frisiæ illius Capitaneus nomine *VVilboldus* scripsit Capitulo ut idem Monasterium assumere cum omnibus suis attinentiis dignaretur, ac Fratres sui Ordinis ibidem collocaret: ipse enim de Patrum consilio paucas ibidem relictas mulierculas Moniales vetulas alio in loco ibidem propinquo ipsis insimul deputando de bona ipsarum voluntate modica habita provisione facillime contentaret. Acceptatum fuit Anno 1420. (datusque fuit primus Præfectus *Arnoldus Creveldius* opinione pietatis & virtutum apud Posteros celebratus ex *Emmii* Frisia L. 23. ad annum 1444.) & nunc habent in *Esingen* & in grangiis sibi unitis circa 200. Fratres & Laicos, dedi verba *Busschii*. Hoc autem Asceterium *Hæreticorum malitia penitus desolatum & profanatum* Cathedrali Ecclesiæ Groningensi ejusque Mensæ Capitulari (ex *Bullâ*) Anno 1561. 7. idem Aug. Pius IV. conseruit.

32. *Montis B. Mariæ* in *Bodinghen* prope *Sybergh* in Ducatu Montensi Diœcef. Coloniæ Imago *B. M. V.*

V. Mundi Salvatorem ex Ara Crucis depositum sinu complexæ (quam divino jussu nonnemo Inclusus fieri curaverat) huic loco initium & nomen fecit: cum enim ad eam miraculorum illecebris excitus frequens undequaque populus conflueret manuque liberali sua dona deferret, ex iis L. 1. Reform. c. 3. ait *Busschius*, *pulchra lapidea testudinata fabricata est Ecclesica sive Capella bene tecta cum tribus campanis*, *Altaribus*, *Sacristia & aliis ad divinum cultum requisitis*, uti & quatuor alimenta totidem Ministris, qui Aris ac Choro deservirent, assignata fuere: sed dum hi de Fidelium munificentia tanquam de spoliis damnabili cupiditate digladiantur, à summo Ecclesiæ Tribunali eorum expulsam & Canonicorum nostrorum, quæ etiamnum pacifica est, successionem obtinuit Dux Montium *Adolphus*.

33. *S. Salvatoris* in *Ewich* prope Attendorn Diœces. Colon. *cujus fundatio*, ut in suis ad me scribit Reverendus modernus Archiprior *Petrus Santrudonianus*, *facta est Anno* 1424. *à Domino Henrico de Weke Cive & Mercatore Coloniensi in gratiarum actionem pro conservatione à gravissimis periculis*, *relicta ad ejusmodi fundationem parte aliqua bonorum suorum. Est Monasterium satis exiguum & imperfectum*, sed quo etiam hodierni inquilini, qui à Majoribus suis didicerunt abundare & inopiam pati, sunt contentissimi.

34. *Passionis Christi* & *Mariæ* in Tongris Diœcesf. Leodiensf. ex *Busschio* L. 1. Chron. Windesim. c. 44. & *Siffrido Petri* in Gestis Pontificum Leodiensf. sub *Joanne Heinsbergio* Antistite LXXXI. Anno 1424. primum lapidem accepit ab Oppidi Consulibus & pri-

moribus positum, cum antea esset Hospitale, qui usque nunc immotus est.

35. S. *Mariæ* in Wittebergh in Saxonia Diœcesf. Hildesim. primum fuit Monasterium in Saxonia reformatum, in quo ante 200. Annos octo Inclusi sine aliqua Regula nisi forte Inclusorum habitabant: sed cum *Clementina* contra *Bachardos* & *Beginas* ubique fuerat promulgata, timentes per illam se inde exturbari & expelli de consilio Domini Decani in Monte S. Mautitii viri docti & experti prope Hildesem Habitum Canon. Reg. portari tunc in Saxonia consuetum assumpserunt, ita tamen quod Prior eorum sub perpetua permaneret Clausura propter primariam eorum institutionem. Monasterium ipsum prius Castrum fuit unde multæ deprædationes sæpe fiebant, præsertim cum circa se Silvam magnam habebant in Monte sitam. Postquam autem dicti Fratres ad proprietatem & alias Ordinis transgressiones declinaverant, quidam eorum corde compuncti & allecti fama disciplinæ Windesim: reformari & Capitulo Windesimensi incorporari petierunt. *Busschius* L. 1. Reform. c. 29.

36. *S. Martini* in Lunen Kerke nunc in Achlum in Frisia prope Haerlingen Diœcesf. olim Traject. nunc autem Leowerdiensf. olim Can. Reg. S. Augustini illustris Abbatia, cui à Viris Nobilibus *Lugdimannæ Familiæ* Anno 1157. initium & à *Godefrido* Trajectino Antistite datus primus Abbas *Wigboldus*: sed cum à religiosæ vitæ norma defecissent inquilini, ad eam eos reduxerunt Windesimenses & Monsagnetani Canonici, extinctoque Abbatis titulo humile Prioris nomen substituerunt ac suæ Reip. asscripserunt. è *Busschio* L. 1. Reform. c. 4. *Kempæi* Chronico Monsagnetano atque

que *Ubbone Emmio* ad annum 1165. quem Rerum Frisicarum L. 7. intialem putat. modo autem in interitu jacet.

37. *B. Mariæ* in *Sion* prope Beverwijk in Hollandia Diœcef. olim Traject. nunc Harlemenf. *Monasterium* hoc *in nudo fundo hæreditatis Domini Gerardi ibid. Presbyteri Anno* 1429. *inchoatum fuit*, è *Busschio* L. 1. Reform. c. 5. per eos *Fratres* quos ex Hulsbergenſi Collegio c. 11. §. 5. diximus egreſſos: *Miles quidam Dominus Bertoldus de Assendelft* (ait *Busschius*) *se nobis ibid. adjunxit non habens uxorem privatim vivere volens & in quiete ab hominum secularium tumultu Domino Deo servire. Hic Domum lapideam magnam & bonam non longe ab aquis maris in eodem fundo de licentia nostra ædificavit, circa quam domum totum postea Monasterium propter ejus convenientiam est constructum*, ſed quod nupera Religionis alteratio iterum deſtruxit.

38. *B. Mariæ* in Ryckenberg in Saxonia Diœceſ. Hildeſem: prope Goſlariam *Monasterium egregium & solenne* juxta *Busschii* epitheta L. 1. Reform. c. 30. cujus cenſus cum antea ob malam œconomiam alendo Præpoſito cum 7. Canonicis & rara familia vix ſufficeret, poſt reſtitutam diſciplinam (quod Anno 1414. factum eſt) & ſui cum Windeſimenſibus unionem 73. Canonicis & Laicis abundantem alimoniam præſtabat, de qua fuſe præcitatus *Busschius*.

39. *Vallis B. Elisabeth* prope Ruremundam Diœceſ. olim Leodienſ. nunc vero Ruremund. quæ Canonicis etiamnum hoſpitium præbet.

40. *B. Elisabeth bonorum Puerorum* in Oppido Leodienſi. quæ Domus prius fuerat Hoſpitale Pauperum regebaturque (ab Anno 1092. ex *Anonymi* Reg. Nuyſſ.

 Chro-

Chronico pag. 134.) per tres vel quatuor Canonicos Regulares antiquos seu veteris Instituti, cujus loci provisor erat Abbas novi monasterii S. Sepulchri juxta Huyum: sed tandem successu temporum per gubernantium incuriam collapsa sunt omnia bonaque dilapidata, unde Episcopus Leodiensis locum è manibus Prælat. sansepulchralis eripuit, & *Pueros* donec pubescerent educari & juxta morem Fratrum Davent. institui ibid. voluit, quibus quidam Sacerdos Habitum *Fratum communis Vitæ* Davent. gerens præerat, dicebaturque Prior *bonorum Puerorum*. Sed & hoc aliisque Curatoribus negligenter agentibus usitata jam pridem mala renasci cœperunt in tantum ut nulli juvenes reciperentur: quæ considerans Leodiensis Antistes *Ioannis Heynsbergius* per Consiliarios suos à Lovaniensi Bethlemo virum petit expertum, qui Monasterium hoc juxta Instituta Can. Reg. reformare possit. mittitur ergo *Oliverius de Campo* cum uno Converso Leodium Anno 1428. qui reformationi hujus loci tanta industria ac diligentia institit ut post paucos annos in personis, ædificiis, hæreditatibus ac dilatatione loci, quasi novum Monasterium visum fuerit, idemque Windesim. Capitulo incorporari curavit, quod deinceps multum floruit: at Anno 1489. Monasterio Virorum translato ad *S. Leonardum* extra urbis muros qua Trajectum itur ubi hodieque degunt, locus hic *Bonorum Puerorum* (ex *Hoybergii* Notis in *Latomi* Corsendonkam, Virginibus quibusdam S. Sepulchti cessit.

41. *B. Mariæ* in *Nazareth* prope Bredefordiam Diœces. Daventr. de qua c. 13. §. 4.

42. *Montis B. Mariæ* in *Aningben* in Frisia prope Berlicum Diœces. Leuward. de cujus exortu nulla memo-

moria apud Ordinis Hiſtoriographos, nec apud *Ubbonem Emmium*, *Winſemium* aut *Schotanum* in ſuis Friſiacis. Canonicos innovata Religio inde exulare coegit.

43. *S. Bartholomæi* in *Sulta* prope Hildeſium ejuſdem Diœceſ. eam pro Clericis & Presbyteris, quibus & ipſe aliquamdiu convixit, Anno 1024. erexerat *S. Godhardus XIV.* Hildeſienſium Epiſcopus, quibus Anno 1116. *Bernardus* Antiſtes XX. Canonicos Regulares ſubſtituit quos Anno 1439. ſub *Magno* Præſule XXXIX. regulari obſervantiæ reſtitutos Anno 1440. Windeſimenſi Capitulo conſeruit *Joannes Buſſchius* ex ejuſdem L. 1. Refor. c. 6. & 10. de qua Krantzius L. 4. Metrop. c. 7. *Godhardus in honorem D. Bartholomæi ad muros Civitatis exſtruxit Conventum Regularium ad Salinas vocant, locum hodie foris & intus prædiis & religione florentem* & necdum effœtum. Dicitur autem in *Sulta* ſeu ad *Salinas* propter aquas in ea ſalientes, quæ Canonicam circumfluentes per ſubterraneos aquæductus in Civitatis puteos derivantur, eas, cum antea eſſent ſalſæ & inſipidæ, dulces & potabiles ſua benedictione reddidit *S. Godhardus*.

44. *B. Mariæ* in *Hertzenhagen* juxta Francofurdiam Diœceſ. Mogunt.

45. *B. Mariæ* in *Mello* juxta Gandavum in Flandria Diœceſ. Gandavenſ. quam ſolo amœno ſitam ad Annum 1431. ut Archiva docent, fundat vir nobilis *Ludovicus van Hole* civis Gandavenſis: fundat autem & dotat pro 8. Canonicis, quorum ſex eſſent Sacerdotio inſigniendi, reliqui vero non, donec Dei munere eidem loco de pluribus bonis foret proſpectum, ſub uno Priore ad 7. Horas Canonicas quotidie decantandas celebrandamque ſolemnem Miſſam pro

 ani-

anima sua suorumque Majorum ac Posterorum bono, ex *Sanderi* Flandria illustrata Tom. 1. in *Alosto.*

46. *S. Dionisii* in *Molenbeecke* Dioecef. Mindenf. *Dragonis V.* Episcopi Mindensis tempora (verba sunt *Krantzii* L. 3. Metrop. c. 8.) insignivit fundatio Monasterii Dominarum Canonicarum in Molenbeeke ad annum Christi 896. sic enim inepti quidam indicant versiculi, cum rebus Germaniæ præesset *Arnulfus* Romanorum Imperator: fundatrix erat nobilis fœmina *Hilborck* & Sacerdos *Folcardus* uterque locuples: centum pagos cum litonibus. 1. colonis feruntur contulisse, Pontifex quoque ut in fundatione concurreret partem Decimarum de suo dicitur contulisse ea videlicet conditione, ut annuos 5. solidos in auro vel argento ad Aram Sanctissimi Petri afferrent, & ipse Pontifex justa de loco obsequia reciperet quemadmodum de aliis locis suo juri subjectis. Creatur in eo loco Abbatissa insignis puella fundatricis neptis: *Arnulphus* Imperator multis privilegiis hunc locum insignivit, sed & *Otto II.* adauxit, & *Henricus II.* adimplevit. Quum autem incendio deperisset instauratum accepit Patronum *D. Dionysium* tunc recens è Francia in Ratisbonam translatum per eumdem *Arnulphum* Imperatorem. Fertur eadem Fundatrix cum maritum in peregrinatione Terræ Sanctæ absentem jam desperaret rediturum ex omni patrimonio amborum IX. Ecclesias construxisse annumerato Monasterio: cum autem ille insperatus rediret placatura indignantem prævenit dicens 9. se filias absenti peperisse nondum in Christo regeneratas: intellexit vir Deo devotus quid loqueretur & annuens per omnia, quæ facta sunt, approbavit. At *Alberti* è Comitibus de Hoya Mindensis Episcopi temporibus, (ex

(ex eodem *Krantzio* L. 11. Metrop. c. 53.) Monasterium, nunc insigne, Molenbecense mutatum est post Canonicas excipiens Fratres Regulares Anno 1441. nam sub manibus Dominarum dum labitur religio, omnia pariter collabuntur, ruerunt ædificia, perierunt prædia, ad mendicitatem versa sunt omnia, nunc sub manibus Regularium omnia refloruerunt, de quo noster *Busschius* testis ocularis L. 1. Reform. c. 34. San. Dionysianum prius fuit Dominarum in quo unam duntaxat Dominam invenimus & IV. Sacerdotes Præbendarios: Prior de Bodike *Arnoldus Huls* dictum Monasterium juxta Regulam & Statuta nostra assumpsit reformandum Fratres suos Regulares in illud inducens: rogavit autem me in *Sulta* Patrem, qui secum de Capitulo Generali veneram ut viderem secum an locus ille aptus esset pro Ordine nostro in illo constituendo. Cumque locus bene placuisset, licet ædificia ruinam minarentur, & Ecclesia earum longa & lata multum & alta stabulum esset equorum & vaccarum fimo & immunditiis plena bene tamen aptanda & purganda, amota Domina & Præbendariis Capitulo Windesimensi accessit, in quo postmodum, dum visitatorem ageret, fere centum numero domesticos se reperisse testatur.

47. *Horti B. M.* vulgo *Kirsgarten* juxta Wormatiam ejusdem Diœcesf. quem *Henricus* Sarburgensis Comes Wormatiensium XXXIX. Antistes Anno 1234. vitæ terminum sortitus pro Cisterciensibus Vestalibus plantaverat: at, hisce omnibus lue pestifera consumptis seu potius, è *Trithemii* Chronica, loco depulsis, eum *Fredericus à Domnec* ab Anno 1426. usque ad 1445. LIX. Episcopus Windesimensibus Canonicis possi-

poſſidendum excolendumque tradidit : quibus Dimiſſis nunc eſt Wormatienſis Antiſtitis peculium.

48. *Buſci Domini Iſaac* juxta Nivellam in Brabantia Diœceſ. olim Camerac. nunc Mechlin. ab *Iſaaco* Loci Domino nomen mutuata: cum enim utpote ſtrenuus admodum in armis (è *Wychmanni* Brabantia Mariana L. 3. c. 48.) cum reliquis Belgii Nobilibus ad ſacram expeditionem contra Saracenos perrexiſſet ſiniſtro belli eventu ab iiſdem captivus in carcerem detruſus eſt: quo in ſtatu cum ſupplex ad communem Afflictorum Conſolatricem & Chriſtianorum auxilium Virginem Mariam (cujus Imago ante ejus Caſtrum arbori adhærebat) pro liberatione ſui confugiſſet, adfuit mox illa libertatem addicens ſi in ejus honorem ſacellum erigeret : nec diu tergiverſatus è veſtigio, quod petebatur, promiſit & ecce mane facto videt ſe vinculis liberatum quibus antea erat conſtrictus, apertoque oſtio carceris nemine prohibente liber egreditur, & in Brabantiam redux liberatrici ſuæ Sacellum & juxta hoc Cœnobium extruxit (Anno 1416. ex Faſtis Belg. *Myræi* ad 8. Septemb.) in quo Canonicos Regulares è Cœnobio VII. Fontium evocatos conſtituit, quorum poſteri ibidem hodieque perſeverant & florent.

49. *B. M.* & *Joannis Euangeliſtæ* juxta *Segenberg* in Holſatia Diœceſ. Lubecenſ. in primordio Seculi XII. imperatoriâ Lotharii munificentiâ erecta ac dotata, qui eam tradidit *S. Vicelino* Holſatiæ Apoſtolo ac poſtmodum Aldenburgenſi Epiſcopo: à quo poſt devaſtationem tranſlata eſt in Villam Hagereſdorpe propter Fori tumultus & ab Arce militari incommoda quæ Zegenbergæ videbantur, è *Krantzii* Saxonia L. 6. c. 10. tantumque valuit novæ molitionis fama ut

ut *Tiethmarus* Bremensis Chori-Decanus (cujus vitam ex *Helmoldo* L. 4. Wand. c. 16: & 17. idem Author describit) relicto loco suo Falderam petierit, ut à *Vicelino* novæ plantationi præesse juberetur. Ad Montis radicem remanserat in loco pristino Parœcialis Ecclesia, sed quod præter Hageresdorpianum nulla alia esset congregatio Cleri in Aldenburgensi Ecclesia, ad primas sedes eam reduxit successor *Vicelini Geroldus*, sub quo etiam Aldenburgo Lubecam Episcopalis Cathedra transmigravit, quatenus in solemnitatibus quum Pontificem oporteret adesse populo haberet in Clero Sacri Officii ministerium: labefactatam disciplinam renovari & Windesimensi Capitulo uniri curavit *Nicolaus xx.* Lubecensium Antistes, ex Krantzii Saxonia L. 6. c. 4. Wandaliâ L. 5. c. 25. & Metropoli L. 11. c. 37. ei L. 1. Reform. c. 36. Archidiaconalem prærogativam *Busschius* attribuit: Monasterium in *Zegenberge* (ejus scripta exscribo) ad quatuor miliaria ultra Lubec situm est habens Ecclesiam Parochialem, imo in eo Ecclesia Parochialis est cum Archidiaconatu per 4. miliaria annexo, quæ per Fratrem unum, qui Plebanus dicitur, regi solet habens Capellanum Sacramentorum administratorem & Prædicatorem. Dux Holsatiæ in alto Castro super Oppidum habitans cum omni familia sua sexus utriusque & omnes cives Oppidi illius solent ibi audire divina & Ecclesiæ accipere Sacramenta & dominicis & festis diebus ibi audire sermones. At fuimus, fuimus Troës.

50. *S. Hieronymi* in Ruremonda in Geldria ejusdem Diœces. olim Leodiens. nunc *PP.* Societatis Jesu Collegium ejusque patrimonium, dum hic Pontificia sedes constitueretur, Ruremundensi Episcopo à *Pio IV.* asscriptum.

51. *S. Petri* in Hegene in Comitatu Lingensi Diœces. Wormaciensis prope Wormatiam in Dumetis ab *Eunucho* Comite Lingensi circiter annum 1135. excitata multisque bonis ac reditibus sublimata: Ecclesiam Anno 1141. *Buggo* Wormatiensis Hierarcha consecravit & *Harburgum* primum Præpositum dixit, qui ibidem Canonicorum Regularium Vitam primus instituit, quam postmodum pene emortuam Windesimensium industria innovavit.

52. *B. M.* in Insula (è *Trithemii* Chronicis, in Vallendor) prope Confluentiam Diœces. Trevirensis de qua lego pag. 171. apud *Wilhelmum Kyriandrum* in Treverorum Annalibus: *Jacobus de Sirck* Treverorum XIIC. Archimysta Conventum Minorum in Confluentia Christi Anno 1451. ad regularem observantiam reduxit: Monachos Regulares in Insula Confluentiæ & Eborhartsclausa ab initio reformatos primus instituit. Huic autem Canonicæ Zwollensium Bethleemitarum exilium circa annum 1428. initium dedit, de quo præter alios in *Fratrum Daventriensium* Biographia *Rodulphus Dierius*: *Regulares de Belheem captaverunt locum in Insula juxta Confluentiam, ubi jam actu viget disciplina regularis*, quæ usque hodie in nepotibus perdurat.

53. *B. M.* in Sylo prope Emdam in Oost-frisia Diœces. Monasteriens. *Ulricus* Orientalis Frisiæ Comes (in Frisicis ad annum 1444. notat *Ubbo Emmius*) Virgines è Cœnobio Silomonachæo Familiæ Benedictinæ, quæ aliquot jam seculis id tenuerant, incertum qua de causa Nordam partim, partim Thedingam, quibus in locis ejusdem Ordinis sacra Collegia erant, migrare jubet iisque substituit Regulares, qui deinceps ad nostra

ſtra uſque tempora Cœnobium tenuerunt, ſed è quo modo proſcripti ſunt.

54. *S. Anthonii* Confeſſoris in *Albergen* in Twentha Trajectenſ. olim Diœceſ. nunc autem Daventrienſ. de qua c. 8. §. 1.

55. *S. Nicolai* in Bergum prope Leowerdiam & ejuſdem Diœceſ. olim tamen Traject. Menſæ Leowerdienſi de congrua dote providere volentes (habet *Bulla* Piana) ac attendentes, quod neque in Civitate Leowerdienſi neque in alia parte Friſiæ ulla ſecularis Collegiata Eccleſia, quam plurium vero ac diverſorum Ordinum Monaſteria reperiuntur, adeo ut præ eorum multitudine non ſatis perſonarum monaſticam Vitam agere volentium inibi reperitur, motu proprio & ex certa noſtra ſcientia ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine: hæc præfatus Pontifex Eccleſiæ Cathedrali incorporat Abbatiam Horti *B. M. V.* Ord. Præmonſt. & Epiſcopali menſæ Præpoſituram *B. M. V.* ejuſdem Ord. quæ erat in Oppido Bolſwerdienſi ac Monaſterium in Bergum Can. Reg. S. Aug. eo tamen onere ut Canonicis ſuperſtitibus in alium honeſtum locum ordinaria authoritate transferendis ad eorum vitam ſufficiens annua penſio ſuper fructibus, reditibus & proventibus Monaſterii hujuſmodi aſſignetur ... ipſeque Epiſcopus Leowerdienſis pro tempore exiſtens Eccleſiam dicti Monaſterii Bergumenſis in Parochialem erigat & inſtituat, illiſque de idoneo Rectore ad divina ibidem exercenda provideat in præcitatâ *Bulla* Anno 1561. ſummus Pontifex præſcribit.

Nec à vero alienum quod inibi aſſerat ob eorum multitudinem inquilinis deſtituta Cœnobia, cum teſte *Scotano* L. 15. VII. Abbatias & nonaginta novem Monaſteria ſola Friſia numeraverit.

56. *Ven.*

56. *Ven. Corporis Domini* in Colonia ejusd. Dioeceſ. hujus originem ex Tabulario refert *Tillemannus Bredenbachius* Collat. Sacr. L. 1. c. 8. Ven. Sacramentum de ore cujusdam hominis ægritudinis Lecto decumbentis, qui communicaverat, in ſpecie infantuli dinoſcitur effuſum fuiſſe Anno ſci. 1331. & ſuper eand. Foveam, quæ in medio Chori etiamnum viſitur, erectum fuerat Oratorium parvum à matrona quadam nomine *Benigna* honeſti Civis Colon. *Henrici de Cupino* relicta Vidua & ejus filio *Brunone*, cujus erat loci fundus vinea puto, de expreſſo conſenſu Dom. *Reinoldi* Præpoſiti *S. Gereonis* & Dom. *Matthiæ* Plebani *S. Chriſtophori* ad unius Sacerdotis ſuſtentationem erectum ac dotatum & magno populorum concurſu frequentatum, ſecundum quod pictura & Scriptura edocent, cum variis ſignis & miraculis, quippe ſubmerſi reſuſcitati, rupti perſanati, infantes ex difficilis partus periculo erepti & alia multa admiranda patrata fuerunt, &c. Denique circa annum 1423. creſcente devotione Fidelium & pio cumprimis ſtudio laudabilis Viri *Arnoldi Schillink* Civis Colon. ſuperædificata eſt loco ſacro Eccleſia uſque nunc ſpectabilis, quæ per Rectores Presbyteros ſeculares per Septem ferme Annos gubernata poſtea circa Annum Domini 1434. privilegiis ſuis per conſenſum devoti Viri Dom. Henrici Aſel Paſtoris S. Chriſtophori dotata, donec *Theodorici de Meurſa* Archiepiſcopi Colon. ſtudio idem locus erectus fuit in Monaſterium Can. Reg. S. Auguſt. ex Arnhemienſi Fontana Canonicâ ad Prioratus officium *Thoma van den Wal* evocato, ſub quo è *Gelenii* Sacrario Colon. L. 3. Syntagm. 38. reditibus & ædificiis plurimum auctum, quæ uſque nunc hoſpitium & alimoniam nepotibus præſtant.

57. S.

57. *S. Petri* in Daelhem Diœceſ. Paderburnenſ. fuerat nuper Veſtalium domicilium, at iis amotis Bodicenſi Canonicæ incorporatum, quidam autem Fratres (loquor ex *Buſſchio* L. 1. Reform. c. 34.) conſcientiam inde habuerunt, quod bona iſtius Monaſterii ſibi appropriaſſent, de quibus integrum vivere & ſuſtentari poterat Monaſterium: placuit tandem omnibus quod juxta primariam ſui inſtitutionem unum ſingulare Ordinis noſtri ibid. Monaſterium conſtrueretur, Preſbyteros, Fratres & Laicos ad hoc deputantes quorum aliqui ibid. jam ſunt profeſſi: ad unum bonum miliarè diſtans de Bodike. Parvam Moniales habuerunt Eccleſiam inter montes cum parvis domibus ſibi adjacentibus, Prior vero modernus *Joannes Sonsbeeke* in Bodiken ante profeſſus magnam, longam & latam in cacumine montis intra ſepta Monaſterii tamen de ſectis & quadratis lapidibus conſtruxit Eccleſiam habentem 180. pedes in longitudine 34. pedes in latidudine, totum Monaſterium cum novo Dormitorio, Refectorio, &c. in montem illum volens transferre: multos habet Laicos pene centum. ita *Buſſchius*.

58. *S. Viti* prope *Naerden* in Hollandia Diœceſ. Traject. eſt nunc hac Canonica, ut nonnemo ait, miſerabile cadaver: quo autem ævo quibuſque parentibus ortum habuerit nulla me privata manus neque prælum edocuit.

59. *S. Nicolai* in Trutenhuſen Diœceſ. Argentinenſ. de qua in Epiſcopis Argentinenſibus in *Henrico* 1. pag. 240. *Franciſcus Guillimannus*: anno ſecundo dedicavit Monaſterium Truttenhuſanum Can. D. Aug. quod *Herradis* Abbatiſſa Hohemburgi ad ipſius montis pedem extruxerat, ut eorum opera in adminiſtratione rerum tem-

temporalium & ſpiritualium uteretur: habebat *Herradis* fratrem *Guntherum* Nobilem à Winheim & Landsberg Alſatum, cujus auxilium & conſilium ea in re præcipue adhibuit. *Bruſſchius* de Monaſteriis Germaniæ Anno 1181. illud extructum ſcribit, quod Canonicis proſcriptis nunc eſt Landsbergianæ Familiæ peculium.

60. *S. Pancratii* Hamerſleve Diœceſ. Halberſtadienſ. cujus initialem annum 1108. in Riddagshuſenſi Chronico pag. 22. Statuit *Meibomius*: in ea religioſæ vitæ tyronem egit &, ut quidam volunt, vota nuncupavit magnus ille & inter Aſcetices magiſtros famoſiſſimus *Hugo de S. Victore qui poſt ad Univerſitatem Pariſios ſe contulit, & ibi in virum perfectum & doctum excrevit* L. 1. Reform. c. 31. ait *Buſchius*. Authoritas *Burchardi* XXXVII. Antiſtitis hoc Collegium Windeſimenſium diſciplinæ ſubdidit & Familiæ uniri voluit, ſub qua poſt multas calamitates modo priſtinum decorem induit.

61. *S. Spiritus* in Udem & *Vallis Gratiæ* in terra Clivenſi Diœceſ. Colon. de quibus in ſua Clivia pag. 180. *Thiſſemakerus Sepulchri Dominici* Udenheimenſe & *Vallis Gratiæ* in villa Ganſwychiana prope Clivopolim Can. Reg. Cœnobium utrumque ab *Henrico* (*Raeſcopio* non) *Raeſio* Præpoſito S. M. Traject. Anno 1456 primo Udenheymii Sacello in uſum pauperum Studioſorum conſtructo fundatum eſt: verum ex utroque conſenſu & authoritate *Joannis* nominis I. Cliviæ Ducis II. ex Sacello clauſtrum Can. Reg. ibi erectum & S. Aug. Capitulo Windeſimenſi ſubjectum: ex quibus Udenheymenſe quidem Regularibus in *Vallem Gratiæ* tranſlatis Anno 1580. Monachis de Santodiliano Monte ſive S. Sepulchro conceſſum eſt: deinde *Valle Gratiæ* Anno

Anno 1590. bellis Belgicis vaſtata Regularibus ſuum Udenheymenſe vetus iterum datum ab iiſque uſque modo inhabitatum eſt.

62. *S. Joannis Baptiſtæ* in Rebdorp quod Cœnobium præclarum & elegans ad Altmulam ſive Almonum fluvium ſupra Aichſtadium poſt ipſam Arcem Epiſcopalem in longe amœniſſima valle ſitum fundatum ac extrui cœptum eſt Anno 1159. ſub Epiſcopo Aychſtedenſi Domino *Conrado à Morſpech Friderici* Imperatoris præcipuo ac gratiſſimo Conſiliario ab Imperatrice Domina *Beatrice* Burgundionum Duciſſa *Frideriri Barbaroſſæ* ſecunda conjuge, quæ Pagum Rebdorphenſem dono dabat Epiſcopo ad extruendum Monaſterium. Epiſcopus *Conradus* ſibi in eo ſepulturam adhuc vivus ordinavit, in quam mortuus depoſitus eſt Anno 1171. cubat in ead. Eccleſiâ Rebdorphenſi mediâ fere ſub inſigni ac ſublimi marmore Illuſtris Dominus *Gebhardus* ultimus Comes Hirsberg: maximus & Cœnobii hujus & totius Epiſcopatus Aychſtedenſis, cui totum Comitatum Hirsbergenſem legavit moriens, benefactor. Habuit hoc Cœnobium initio ſui omnes Canonicos fere genere nobiles quorum Gubernator erat Præpoſitus hi cum tandem à virtute Majorum degeneraſſent *Joannes de Quercum* Epiſcopus Aychſtadianus ſubſtitutis melioribus obſervantiam regularem introduxit Anno 1458. ſumpta occaſione apud *Ceraſorum Horti* Cœnobium in quo fuerat, dum ad Wormatienſia Comitia ſui temporis acceſſiſſet, cujus loci diſciplina captus mox domum reverſus ex hac ipſa Præpoſitura ſua S. Auguſtini Prioratum fecit hactenus de Monaſteriis Germaniæ fol. 102. *Bruſchius*) & quorum opera fuerat uſus, Windeſimenſium Capitulo conſeruit

ſeruit: in quorum ſocietate etiamnum degit ac floret, quique ei præeſt, ex data mihi, in Auguſtanâ *S. Crucis* Canonica, inſtructione Pedo, Mitra & aliis Pontificalibus utitur in Sacris.

53. *Vallis S. Hieronymi* prope Leidam Diœceſ. Traject. at hæc ante Religionis turbas (ex *Orlieri* Lugduno p. 1. deſcript. 7.) tabe inteſtina jam perierat, unde nec ejus meminit in ſuo catalogo noſter *Lentius*. Eam primitus incoluerunt Fratres de Tertia S. Franciſci Regula, quo autem anno ad D. Auguſtinum tranſtulerint non invenio, ſaltem non ante annum 1450. quo hic Tertiarios generale ſuum Capitulum celebraſſe notat *Adrichomius*.

64. *B. M. V.* in Cluſa Diœceſ. Treverenſ. hoc modo emerſiſſe *Bruſchio* prælegente ibid. legitur: erat Anno 1440. laborioſus quidam ruſticæque & vitæ & artis homo ſimplex *Everhardus* nomine ex Pago Eſch oriundus agricola, vinitor & ſector ſtraminum in uſum & paſtum jumentorum, Virginitatis ac pudicitiæ ſummus amator, qui ob devotionem, quam à pueris conceperat maximam erga matrem Domini *B. V. M.* ſtipitem quand in loco iſto tunc temporis deſerto terræ infixit, & in eo ſuperius excavato Imaginem triſtiſſimæ ac doloroſiſſimæ matris in gremio extinctum habentis filium collocavit. Is poſtea à glorioſa Virgine admonitus & coactus domunculam parvam eidem ædificavit, & ſublato ſtipite illam ipſam adhuc eo loci præſentem ſuoque pretio Treviri emptam prius in priori muro domunculæ repoſuit: ubi cum miracula plurima fierent & oblationes innumeræ quotidie accederent, & hominibus religionis ergo catervatim venientibus mox his oblationibus adjutus *Everhardus* ſacellum paulo gran-

grandius ſabricavit, & poſtea circa idem Sacellum Baſilicam in longitudine 26. & in latitudine 12. paſſus habentem fundavit & ædificavit in anno jubilæo, quo mox factus eſt maximus omnis generis hominum concurſus. Hanc Baſilicam *Jacobus de Sirck* C. Archiepiſcopus Treverenſis præſentibus Prælatis plurimis in die Annunt. *B. V. M.* Anno 1449. ſolemniter dedicavit. *Everhardo* autem in pace quieſcente Anno 1451. conſentientibus & id deſiderantibus dominis fundi, imprimis vero Domino *Godefrido de Eſch*, Ordo Canonicorum Regularium S. Auguſtini introductus eſt Anno 1456. Hi novum Chorum ædificaverunt & Anno 1474. dedicari fecerunt, ſtructuras etiam utriuſque Ambitus & multorum ædificiorum erexerunt & Baſilicam majorem, quæ hodie viſitur, antiqua dejecta ac deſtructa ad ſummum compleverunt, cujus dedicatio facta eſt Anno 1502. Habet etiamnum priſtinos inquilinos numeri frequentiâ ac diſciplinæ obſervantiâ vegetos inibique præfata doloroſæ Matris Statua aſſervatur, quam ad inconſutilem Domini Togam Treveros, à quibus diſtat tribus lapidibus, proficiſcens Anno 1656. coram venerabar.

65 *S. Martini* in Lovanio Diœceſ. olim Leodienſ. nunc vero Mechlinienſ. de qua c. 2. §. 1. eſt adhuc in florido ætatis ſuæ Aprili.

66. *S. Auguſtini Epiſcopi* in Marpach Diœceſ. non Baſilienſ. ſed Argentinenſ. condidit idem *Manegoldus* (divini Verbi præco facundiſſimus) Monaſterium Can. D. Auguſtini apud Marbach in Alſatia ſuperiore auxilio & opibus nobilis viri *Burchardi à Gebelſviler*, ſeque unum eorumdem Canonicorum communiter & regulariter viventium eſſe voluit Anno 1094. de Epiſco-

pis Argentinensibus in Ottone XLIII. pag. 216. notat *Guillimannus*.

67. *B. Mariæ* in Birchling Diœceseos Herbipolensis de qua *Trithemii* Chronica: circa annum 1455. in Diœcesi Herbipolensi non procul ab Hippohnen in quodam loco, qui *Bircklingen* dicitur, in solitudine, imago *B. M. V.* in quadam arbore posita cœpit coruscare miraculis, ad quam maximus populi concursus factus est & multæ fidelium oblationes impensæ, per quas temporis successu Monasterium Can. Reg. de reformatione Windesimensi fuit constructum & sufficienter provisum.

68. *S. Leonardi* in Basilea ejusdem Diœces. supra Minoritas (in Epitome Basileensis Historiæ c. 10. ait *Christianus Urstisius*) edito in loco Leonardinum Parochiale Templum amplum ac spectabile eminet, collem majori Basilicæ oppositum una cum Cœnobio occupans: hic olim Arcem stetisse Wildeccium limosæ Vallis nuncupatum fama minime vana accepimus, namque & ipsa structura arcem munitissimam fuisse etiamnum hodie loquitur: cumque olim ante arcem dictam intra mœnia locus spatiosus & amœnissimus foret, qua prospectus undique pateret, jaculatorium campum civibus præbens adlubuit is *Ezelino* Ordine Diacono majoris Templi Præposito Viro religioso & authoritatis eximiæ: cum igitur & locupleti patrimonio instructus esset amplumque Sacerdotium possideret à *Rudolpho* Basileensi Episcopo salutis Anno 1002. aream eam pro erigendo Templo sibi libere donari petiit. Episcopus igitur pio ejus proposito facile assentiens, ut simul civium quoque desiderio satisfaceret, assumptis Cler. Patritiorumque præcipuis loco hoc conscen-

ſcenſo eum non ſine ſolemnitate *Ezelino* in OEcodomiam talem libere donavit. Hic ille Templum Parochiale primum conſtrui curavit, quod idem Præſul IV. Non. Novemb. Anno 1033. *Bartholomæi* Apoſtoli & *Leonardi* Confeſſoris Sacris dedicavit. Eandem fundator ſeſquicentum agri culti jugeribus in antiqua villa prope priſcum *Olinonis* Caſtelli locum vulgo Altſchwiler dotavit, obiitque ut Anniverſariorum Liber habet, Anno 1082. unde eum ad extremam uſque ſenectam perveniſſe colligitur.

Anno poſt 1135. *Adelbero* Baſileenſium Epiſcopus è Comitibus Vroburgenſibus prognatus *Epponis* Sacerdotis & loci procuratoris precibus adductus Canonicæ Profeſſionis religionem ſecundum D. Auguſtini Regulam illic inſtituit *Lothario III.* imperante: *Innocentius II.* inſtitutionem eam Pont. ſui Anno X. ratam habuit Anno 1139. Cœnobio huic *Henricus Novocaſtrenſis* Epiſcopus ſalutis Anno 1264. Monaſterium *Minoris Lucelæ* Auguſtinianæ Familiæ ejuſdem Diœceſ. ob redituum tenuitatem, qui nec Prælatis nec Religioſis illic ſuſtentandis ſufficiebant, univit ſtatuitque ut Leonardinus Præpoſitus Lucelenſis quoque Præſul foret.

Verum Anno 1527. cum Monaſtica vita votaque multis Germaniæ locis in deſpectum abire cœpiſſent, atque Windeſimenſes Religioſi ejuſque loci Capitulum magnum, cui etiam Leonardini Baſileenſes eouſque in ſpiritualibus paruerant, publico edicto Ordinem ſuum abrogaſſent, nec quemquam in eum cooptandum amplius decreviſſent (forte quod repudiato Catholicæ Eccleſiæ Magiſterio Lutheri dogmata amplecterentur) *Lucas Rollenbutius* Tigurinus Prior,

Conradus Robarius Supprior cæterique Conventum Basileensem repræsentantes Monasterium cum omnibus suis juribus atque reditibus perpetuæ donationis titulo, quæ inter vivos fieri solet, Senatui Basileensi tradiderunt, vicissim ipsi in Civitatis jus patrociniumque suscepti assignata cuilibet in sui alimoniam certa pensione.

69. *Rosæ Vallis Mariæ* in Hasca in West-Frisia Dioecesi. nunc Leoward. olim vero Traject.

70. *B. Christinæ* in *Iterwile* Dioecesi. Argentinens. quam (de Episcopis Argentinensibus in *Gebhardo* pag. 237. *Guillimanno* teste) condidit Anno 1137. *Cunradus* Canonicus Argentinensis in remedium animarum Patris sui *Trutheri* & Matris suæ *Brechtæ*.

71. *S. Joannis Baptistæ* in *Volkerdinckhusen* Dioecesi. Paderborn. quæ ante fuerat Vestalium habitatio, sed jussu Episcopi ac Waldeciensis Comitis consensu (sub cujus dominio consistit) ex *Busschio* L. 1. Reform. c. 35. Canonicis & Windesimensi Reip. appropriata.

72. *B. Mariæ Magdalenæ* in majori *Franckendael* Dioecesi. Wormatiens. quam per *Buggonem* Wormatiensis Ecclesiæ Antistitem S. Augustini Canonicis Anno 1131. exstructam in Historia Hirsaugica testis est *Trithemius*: Cœnobium quoque Sanctimonialium ejusdem religionis juxta præfatum Monasterium constituit (est ejusdem *Trithemii* loquela) in quo multitudinem Virginum Christo in castitate famulantium provisis necessariis posuit. Verum post annos ferme 326. tempore *Reinardi* Wormatiensis Episcopi, cum de consensu ejus Fratres Regulares de Windesim partium inferiorum ipsum Cœnobium *Franckenthal* ad reforman-

mandum susceperant & titulum Abbatialem quo antea semper insignitum fuerat extinxerunt, etiam Cœnobium fæminarum prædictum expulsis Monialibus Monasterio fratrum conjunxerunt: quod sub *Friderico* Palatino Comite nostri Belgæ ob innovatam religionem extorres è patria in munitissimum Oppidum perverterunt.

73. *S. Mariæ Virginis* in *Swavenheim* Diœces. Moguntinens. eam per Comitem *Eberhardum* ejusque matrem *Hedwigem* nuper fundatam Comes de *Sponheim Megenhardus* Anno 1130. (ex *Trithemii Chronica*, ubi etiam Literæ approbatoriæ recitantur, cui in *Chronicæ Constantiensis Genealogia Nellenburgica* adstipulatur *Jacobus Manlius* eamque scribit filiam Sororis *Henrici Claudi* Imperatoris) obtulit *Adelberto I.* Archimystæ Moguntino, quam in *Moguntia Serrarius* ex *M. S. Gualtherius* è *Bruschii Epitome*, ac *in Annalibus Moguntinorum* in *Adelberto Mersæus Cratepolius* Anno 1155. perperam ejusdem initiatorem statuunt, cum in literis Sponheimensis Asceterii, quæ Anno 1105. signatæ sunt hujus nostræ Canonicæ mentio fiat. Vocat illam uti & *Erbachium* præcitatus *Cratepolius Monasteria Ringaviæ potentissima.*

74. *S. Christophori* in *Ravensbergen* Diœces. Moguntinensis.

75. *Compassionis B. M.* in Arena prope *Stralen* Diœces. Colon. jam vero Ruremund. hæc cum conthorali sua *Anna de Straten* parentem agnoscit *Joannem de Broeckhuysen*, qui Anno 1452. in Terra Sancta tumulum invenit eam ad Annum 1468. in Annalibus Cliviæ domicilium militum Ord. S. Mariæ perperam inscribit Teschemakerus, cum iisdem hospiti-

 bus,

bus, quibus modo adhuc, jam olim habitaculum exbuerit.

76. *S. Martini* juxta Civitatem Turicensem Diœcef. Constantiens.

77. *Venerabilis Corporis Christi* in *Bloemenbergh* Diœcef. Paderburnens. Seculo XIV. per *Hermannum de Stralen* Priorem Molenbeecensem in Dominio Temporali Domini de Lippia cum illius ejusque germani *Simonis de Lippia* Præsulis XXXIV. consensu ex oblationibus Fidelium in magna copia ibidem quotidie comportatis à *Busschio* L. 1. Reform. c. 33. scribitur fundata & à primo lapide exstructa.

78. *S. Martini* in *Soldelsinghen* Diœcef. Constantiens.

79. *S. Laurentii* in Hissa prope Sarburgum Diœcef. Metensis.

80. *B. Mariæ* in *Bardesholm* in Holsatia Diœcef. Bremensis: in Wippendorpe & adolescentia Seculi XII. (ex *Krantzii* Saxonia L. 5. c. 28.) consitum est sacrum hoc Viridarium manibus *S. Vicelini*, fundum & dotem subministrantibus Holsatis, quos ab infami Polytheia avulsos Euangelici Verbi facibus ad Christiana Sacra deduxerat, de quo ex *Helmoldo* idem Historiographus L. 5. Saxon. c. 29. & L. 4. Wandal. c. 18. & seqq. dictum vero fuit *Faldera* & *Monasterium Novum*, *quanta autem vitæ austeritate, quanto ciborum abstinentia omnique Sanctitatis conversatione Falderense illud Cœnobium tum claruerit* L. 5. Wandal. c. 39. *non satis potest explicari: dedit illis Dominus gratiam sanitatum juxta quod in Euangelio pollicitus est: infirmos curate, Dæmones fugate. Obsessorum, qui longe advecti sunt, plena erat domus, ita ut Fratres quiescere non possent clamanman-*

mantibus dæmoniis Sanctorum Patrum præsentia ignes suos accendi. Postmodum L. 10. Saxon. c. 36. una cum corpore *S. Vicelini*, quod hic depositum fuerat, in Bardesholm transplantatum est, ubi etiam ab *Henrico* Holsatiæ Comite ea de causa munifico loci cultore, sæpius audita Choro Fratrum concinens Angelica Harmonia: sed nunc æstu Lutherano exaruit.

81. *S. Joannis Baptistæ* in *Merkeshusen* in Hassia Dioecesi. Moguntinensis in quam, ex *Creccecio* de *Orig. & Fund. Ord. Monast. c.* 7. ubi Anno 1527. feliciter successisset expulsa Cistercensium Monachorum ex *Heinensi* Abbatia, uti & ex *Hoheim* & *Gronaw*, Canonicis nostris proscriptis fœminini generis pauperes & imbecilles introduxit ac inhabitare fecit *Philippus* Hassiæ Landtgravius.

82. *S. Georgii Martyris* in Sambaco Dioecesi. Ratisponensi. sita ad fontes rivi Schambach supra vicum Altmanstein & Schamhapt nuncupata (ex *Hundii* Salisburgensi Metropoli Tom. 3. Titulo Schamhapt) quam nobilis Matrona *Gertrudis* Vidua *Berchtoldi* cum filia *Lutgarda* circiter Annum 1130. erexit: *Henricus* Ratisponensis Episcopus eodem anno probavit religiosam munificentiam auxitque dono Parochiæ cum filiabus & omnibus Decimis, quæ ibidem erat. At quod in loco minus salubri & silvestri constructum & ædificiis collapsum existit, magnaque reparatione indiget, & illud à multis Annis citra ab illius Canonicis Regularibus derelictum fuerit, dictique Ordinis Superioribus de eo illiusque regimine & gubernio nullam curam habentibus è *Bulla Pauli V.* ad *Maximiliani* Bavariæ Ducis instantiam hujus Collegii proventus annuos Academiæ Ingolstadiensi & Domui Regulari S. Au-

gustini Heremitarum ibidem Pontifex applicavit.

83. *Montis B. Mariæ* prope fluvium Jasonis Diœcef. Caminensis.

84. *B. Mariæ* Montisfagorum vulgo *Beerenberg* Diœcef. Constantiensis.

84. *Montis S. Georgii* prope Goslariam Diœcef. Hildesim. *Georgiburgum*, in *Episcopis Hildesimensibus*, vocat *Brusschius*, qui ejusdem *summo studio* refectorem inscribit *Bertholdum* Baronem à Landsberg Hierarcham 44. in quo Anno 1451. inclinata labensque Canonici Ordinis disciplina in melius *Busschii* nostri auspiciis est reparata.

86. *S. Joannis Baptistæ* Halberstadii Diœcef. Halberstad. quæ ex *Krantzio* 4. *Metrop.* 10. in initio Seculi x. sui initiatorem agnoscit *Brandagum* Halberstadianum Antistitem, & post annos 451. (è 1. *Reform.* 25.) collapsæ disciplinæ restauratorem nostrum *Busschium* tum Canonicæ *Novoperanæ* prope Hallas Præpositum. Utraque hæc Domus, nempe Georgimontana & Joannitica, dissoluto seu potius per prævalescentem Lutheranismum oppresso *Novi Operis* Capitulo, cujus antea membrum erat, Windesimensium imperio sese submisit, sub quo & civium frequentia & religiosæ vitæ cultu hodiedum floret: quibus annumerandum, quod in Lovaniensi Oppido pro tota Congregatione erectum est *Seminarium*, Anno 1616.

Et hæ Canonicorum Domus, è quibus (lubet id monuisse Lectorem) pleræque veteranæ, quæ se Windesimensium Statutis subdidere, Seculo XI. exortum habuerunt, quod religiosæ disciplinæ rigor, quæ in opulentissimâ *D. Benedicti* Familia flaccescebat, apud *S. Augustini* posteros quam maxime efflóreret; nunc

ad

ad visendas Domos Virginales progrediamur.

1. *Campi B. Mariæ* in Amsteldamo Diœces. olim Traject. nunc vero Harlemens. quem è *Busschio* L. 1. Chron. Windesim. c. 43. Anno 1394. *Gisbertus Dou* Ven. *Gerardi Magni* discipulus religiosæ vitæ exercitiis adaptavit: sed quæ post abolita Sacra Catholica in eo cessant.

2. *Vallis S. Barbaræ* in Thenis Brabantiæ Oppido Diœces. olim Leodiens. nunc autem Mechliniens. hujus initio occasionem dedisse legitur quidam *Henricus de Hoorn* Prior Canonissarum Regularium in Lens *S. Remigii*: qui una cum Suppriorissa & Familia sua Anno 1388. Thenas se transtulit ibique hanc Canonicam extruxit: quem cum ab officio Prioratus Episcopalis authoritas absolvisset, Suppriorissa Priorissæ titulum & dignitatem adipiscitur, sed *quod teutonicum idioma* (ut ajebat) *addiscere non posset*, Anno 1403. officio se abdicat, locum cum Episcopi licentia deserit atque cum sex aliis ad Lentianum domicilium redivit: quæ remanserant, consilio & cura Corsendoncani Prioris *Walteri de Gierlis* Anno 1412. Windesimensi Capitulo sunt colligatæ sub qui vixerunt hactenus hodieque vivunt.

3. *B. Mariæ* & *S. Agnetis* in *Diepenveen* juxta Daventriam Diœces. olim Traject. nunc autem Daventr. de qua c. 2. §. 1.

4. *B. Mariæ* in *Redinghem* prope *Wageninghen* in Geldria Diœces. Trajectensis cujus initialem annum 1415. L. 1. n. 185. statuit *Slichtenhorstii* Geldria: ea nuperis Belgii motibus collapsa nunc rudetum est.

5. *S. Joannis Baptistæ* in Bronopia prope Campos Diœces. olim Traject. nunc autem Daventriensis de qua c. 6. §. 1.

6. *Vallis Angelorum* in Bonna Dioecesf. Colon. de cujus origine *Cratepolius* in Annalibus Archiepiſcoporum Colonienſ. in *S. Heriberto* : Monaſterium *Vallis Angelorum* Bonnæ initium habuit Anno 1002. per quand. prædivitem ac devotam matronam *Gekelam* : hæc cum eſſet Deo ac Sanctis Angelis devotiſſima, profecta eſt Romam & obtenta à ſummo Pontifice ædificandi Eccleſiam licentia, in Dei ac Sanctorum Angelorum honorem conſtruxit Collegium & hæreditatem ſuam illi aſſignavit. Cum autem incendio periiſſet Anno 1246. reſtauratur per Officialem Colon. & Præpoſitum S. Severini. Olim Sanctimoniales iſtæ juxta D. Auguſtini Ordinem vivebant, verum Anno 1417. Conſtitutionem Capituli Windesheimenſis. 1. Regulares profiteri & eſſe cœperunt. *Buſſchius* à *Cratepolio* diſſentiens L. 1. Chron. Windeſim. c. 42. hujus Canonicæ *glorioſum fundatorem* aſſignat *Joannem Eggert* Wilhelmi Eggerdi Hollandiæ quondam Theſaurarii filium : ea etiamnum in primævo vigore conſiſtit.

7. *Hieruſalem* in Trajecto ejuſdem Dioecesſ. cujus fundatores & primi promotores (L. 1. Chron. Windeſim. c. 43. inquit *Buſſchius*) fuerunt Magiſter *Bruno* & *Agatha Erneſti* omnium Religioſorum & præcipue Ordinis noſtri & Tertiariorum pia mater & procuratrix. Capella iſta (cui aſtructa fuit hæc Canonica) extra Trajectum ſituata (ſcilicet in pomæriis urbis ante portam Hoſpitalem & Bethlemo vicina) dicta eſt Hieruſalem, quia Sepulchrum Domini ad inſtar Sepulchri ejus quod eſt in Hieruſalem in ea eſt conſtitutum : hanc ipſam Capellam à ſuis proviſoribus *Agatha* præfata maximis inſtantiis tandem obtinuit pro Virginum Monaſterio ibid. conſtruendo, quod à ſui incineratione in Civitatem tranſla-

translatum in ædes privatorum transiit uti & Anno 1661. Ecclesia, postquam aliquamdiu catecheticis instructionibus serviisset.

8. *S. Agnetis* in Dordraco Oppido Hollandiæ Dioecesf. Traject. celebris olim à primæ nobilitatis inquilinis: ejus ad annum 1326. extare memoriam, Anno 1492. instauratam & nunc esse S. Spiritus Xenodochium in suo Dordraco c. 9. meminit *Beverwijckius*.

9. *B. Mariæ in Bethania* prope Mechliniam in Brabantia Dioecesf. olim Camerac. nunc autem Mechliniensf. cujus initiatricem *Mariam* Domini Bergarum ad Zomam filiam, è M. S. Chronico Bethlem. in Machlinia Scribit *Gramaius*, quæ Anno 1422. curiam suam de Peterssen juxta Oppidi muros pro XII. Virginibus Deo ejusque matri Mariæ donavit: quarum Succedaneæ ob bellicos tumultus & intutam stationem annis superioribus ex suburbano agrò in civitatem sese receperunt, in qua etiamnum perseverant, è *Wichmanni* Brabantia Mariana L. 3. c. 57.

10. *B. Mariæ in Bethania* prope *Arnhem* in Geldria Dioecesf. Traject. ad solem orientem Virginum Vestalium sodalitium fuit, L. 1. Hist. Geld. notat *Pontanus*, quod primo omnium habitaculo Anno Christi 1404. Civitas Arnhemiensis donavit.

11. *B. Mariæ* in Gandavo Dioecesf. ejusdem olim vero Tornacensf. de qua *Sanderus* Rerum Gandavensium L. 5. c. 13. Monasterium B. M. alias *Galilæa* exordium habet Anno 1433. fundatorque ejus existit *Joannes Eggartius* ab Amstelodamo Batavorum: is eodem anno Gandavum venit, & duas in eo loco filias Deo consecravit: casu exustum fuit Anno 1515. eique ad annum 1530. præfuit *Catharina* Burgunda ac aliâs aliæ

aliæ è præcipua Flandrorum Nobilitate. Ibidem sepultus cum filiabus suis fundator novissimam Tubam exspectat.

12. *B. Mariæ in Facons* in Antwerpia Diœcesf. olim Camerac. nunc vero Antwerpiens. hujus originem ac progressum ex *Petri Impens* M. S. Chron. Bethlem: ita accipe (*Hoybergii* vox est in notis ad *Latomi* Corsendonckam) locus hic quondam dictus Facons hoff in *Valckenbroeck* possessorem olim habuerat M. *Falconem* Canonicum B. M. Antwerp. & Monetæ Ducalis Præpositum, quo defuncto omnibusque ejus bonis ad fiscum Principis devolutis, *Joannes de Wittham* Dominus de Boutersem hunc locum Fisci Præfecto emptum sex Virginibus tertiam Regulam S. Francisci professis vendidit. Joannes Camerac. Præsul eund. Anno 1421. erexit in Monasterium B. M. V. Sorores vero consilio *Walteri Girulani* cum consensu Episcopi institutum mutantes Ordinem Canonissarum Regularium S. Augustini amplexæ sunt, ac deinde eodem *Girulano* cooperante Generali Capitulo Windesimensi, sub quo usque hodie florent, unitæ fuerunt.

13. *B. Mariæ* in Noviomagio in Geldria Diœcesf. olim Colon. nunc vero Ruremund. *Busschio Montis* B. M. V. prope Noviomagum. Anno 1587. Reverendissimus Lindanus Sanctimoniales Monasterii *Marienberg* in unum conjunxit corpus cum *S. Agnetis* Monialibus, quæ extra civitatem habitarunt, easque reformavit indicta omnibus clausura in novis Belgii Episcopatibus L. 2. c. 22. lego apud *Havensium*.

14. *B. Mariæ Præsentatæ* in Oostmal: de fundatione hujus hactenus nihil habere potui (in Notis ad *Latomi* Korsendonkam agnoscit *Hoybergius*) quam quod

quod Anno 1494. à quodam indigena ejuſdem Pagi Ooſtmallenſis *Joanne vander Schuren* fratre germano cujuſdem Ægidii Corſendoncæ Anno 1450. profeſſi, & ibid. cum certa ſanctitatis opinione Anno 1483. defuncti initium acceperit, primas Virgines ad leges Regulæ S.P. Auguſtini informante *Henrico Orsbagio* Corſendoncano pariter Canonico & hujus novæ Domus (quam hoc noſtro ſeculo *Paulus Schooffius* Rubeævallenſis Prior Capitulo Windeſimenſi incorporari curavit) initiatore & rectore. Anno tandem 1621. induciis (Hiſpanum inter & unitum Belgium) exſpirantibus Monaſterium ipſum & locum fundationis deſerentes Antwerpiam commigrarunt, ibique juxta forum bovinum aliquot domibus coemptis cœnobiticam habitationem erexerunt.

15. *S. Petri* in Heiningen Diœceſ. Hildeſim: quinque milliaribus ab Hildeſio diſſita, de qua 2. *Reform.* 18. *Buſſchius: Sanctus Berwardus* Hildenſemenſis Epiſcopus duo Monialium Monaſteria in *Heyningen* & in *Stederborch* fundavit: & cum bonis hæreditariis unius Viduæ & filiæ ejus dotavit Monaſterium in *Heyningen*, atque cum bonis hæreditariis alterius Viduæ & filiæ illius dotavit Monaſterium in *Stederborch*: pro iſtorum Monaſteriorum in reformatione perſeverantia optima eis Papalia & Imperialia Ducumque Brunſwykenſium privilegia in propria perſona pergens Romam ad Papam ſibi notum impetravit: & uno die in utroque Monaſterio ad duo pene milliaria ab invicem diſtante Virgines Deo ibid. in religione ſancta ſervituras inveſtivit & conſecravit, atque Chriſto per coronæ Virginum impoſitionem & annuli ad annularem digitum earum traditionem vice Chriſti deſponſavit: Profeſſionem ab eis ſecun-

ſecundum Regulam almi *P. Auguſtini* ſuſcipiens in Ordine Can. Reg. perpetuo confirmavit Anno Domini 1001. hactenus *Buſſchius*. Noſtræ Heininganæ Canonicæ labefactatam diſciplinam juſſu *Cardinalis Cuſani* & ad ſupplicam Dominæ *Alheidis de Bortfelde* tum Prioriſſæ Anno 1451. renovavit, eamque ab ima pauperie ad ſummam opulentiam promovit. *Bertoldus Semeyer* Prior Sultanus (de quo fuſe 2. *Reform.* 37. præcitatus *Buſſchius*) cujus fructibus poſteræ hodiedum gaudent.

16. *S. Crucis* in Dorſtadt Diœceſ. Hildeſim. à præcedenti Collegio ad milliaris quartale abjuncta, de cujus reformatione multis 2. *Reform.* 37. & 38. ſæpe nominatus *Buſſchius*: ea colonias ſuas deduxit in Marchiam Brandenburgenſem in Monaſterium, quod circiter annum 1451. *in Oppido Stendal Conſulatus de novo conſtruxit & fundavit*: at hic ſurculus exaruit, noſtra vero Dorſtadiana Canonica etiamnum extat & floret.

Hactenus de Illuſtriſſimæ Reip. Membris: animus erat etiam Parthenæa ſubnectere, quæ converſationis ſua formam ac limam ex eadem habuere olim & etiamnum habent: ſed cum ingentem numerum conficiant &, quamvis plurima, ſingula tamen nobis nota non ſint, eorum uti & totius Congregationis Natales atque Annales, quos mea & multorum vota deſiderant, à domeſtico ideoque exactiori è locorum archiviis notitiâ inbuendo calamo præſtolabimur, contenti eorum vocabula, qui ſummam inibi præfecturam geſſerunt, coronidis loco addidiſſe. Erat ea ante ſui excidium Windeſimenſi Canonicæ annexa, in qua perpetua Archiprioris Sedes, at modo is Patriarcha conſtituitur quam Optimatum. 1. Priorum ſuffragia ad eam evehunt dignitatem.

1. Cum

1. Cum jam ante per biennium ab Anno 1386. titulo Rectoris Windesimensi Collegio præfuisset *Henricus Clingibile*, eoque cedente *Wernerus Kejenkamp* auctoritate Prioris usque ad annum 1391. gubernator nuncupatur *Joannes Vos de Heusden*, qui cum novæ Reip. initum dedisset, terrenum cum cœlesti Regno commutavit Anno. 1424.

2. *Gerardus de Naeltwijck*, qui vix uno anno in Magistratu exacto eum deposuit. 1425.

3. *Wilhelmus Voornken* officii & vitæ usura privatus. 1455.

4. *Joannes Naeldtwijck.* 1459.

5. *Theoricus Gravius.* 1486.

6. *Godefridus Graes.* 1493.

7. *Tilmannus Stuerman.* 1496.

8. *Joannes Riseren.* 1499.

9. *Joannes Leerdammius.* 1507.

10. *Nicolaus de Harderwijck.* 1532.

11. *Thomas Steck.* 1540.

12.

13. *Joannes Gyssen de Balen* è Priore Eymsteyniano summo fastigio impositus Anno 1541. & ab eodem mortis tyrannide dejectus. 1551.

14. *Ludolphus de Vollenhoe.* 1555.

15. *Gerardus Bosnis.* 1558.

16. *Walterus à Wenchem* ultimus Windesimensis Protocœnobii & ex eo totius Congregationis Prælatus, terminum vitæ sortitus. 1573.

17. *Marcellus Lentius* Prior Curiæ Marianæ. 1603.

18. *Michael de Ridder* Prior Rubeæ Vallis. 1608.

19. *Wernerus Titianus* Prior Novesiensis. 1615.

20.

20. *Albertus Luckenius* Prior Colonienſis: abiit Magiſtratu. 1620.

21. *Paulus Schoof* Prior Rubeæ Vallis vitæ renuntiavit Anno 1627. cum jam renunciaſſet officio. 1626.

22. *Joannes Schutzius* Prior Aquiſgranenſis ac poſtea Bodingenſis. 1626.

23. *Guilielmus Herckenrode* Prior Tongrenſis. 1632.

24. *Joannes Smiſman* Prior Rubeæ Vallis. 1636.

25. *Michael Glaeſer* S. T. D. Prior Colonienſis. 1642.

26. *Joannes Bernardz* Prior Buſci Domini Iſaac. 1651.

27. *Adolfus Kuſen* Prior Noveſianus. 1654.

28. *Petrus Parys* Prior Viridis Vallenſis. 1656.

29. *Petrus à S. Trudone* Prior Lovanienſis quem Deus adhuc Superſtitem ſuæ Reip. in annos plurimos conſervet, &, quod eſt votum noſtrum, eo beneficio donet ut rurſum tali flore eam videat, quo ante ultimas religionis bellorumque tempeſtates à ſuis Prædeceſſoribus fuit gubernata.

Scilicet ut cernat deſtructa reſurgere Clauſtra,
Et reddi, hoſtiles quæ rapuere manus.
Non tamen ut repetat victoris militis enſis:
Sit bellum à noſtris finibus omne procul.
At reparet disjecta redux, cum fœnore reddat
Ablata antiquæ Relligionis amor.

Sed tempus eſt, ut, poſt forte nimias in hiſce moras, reducatur calamus ad deſcribenda Zwollani Oppidi

ASCETERIA FOEMININA,

Quæ numero ſenario floruere.

Primi (*Conventum* vocant) ſub tertia S. Franciſci Regu-

Regula cultrices fuere Virgines, quæ corporis pudicitiam voti necessitate duriorem non faciunt, *Beginas* has nominant: verum cum jam non amplius in Sacro hoc Viridario grata virtutum plantaria germinarent, sed vitiorum infelix lolium dominaretur, primæ fœcunditati illud restituit pia industria *Ven. Viri Henrici Fopponis de Gouda*, qui ut à *Ven. Magistro Gerardo Magno* ad omnem pietatis cultum formaretur, patria relicta Daventriam venerat ab eodem postmodum transmissus Zwollas (loquor è Biographo) ut confortaret illos quos ibi genuerat Christo, ubi non longe à Con- „ ventu Sororum & à Domo Terminarii Ord. Min. „ Campensium emit domum, & egit sua industria, & „ pii Magistri juvamine, ut ille Conventus tunc unicus „ reformaretur ad mores honestos: erat enim illius Ter- „ minarii, Confessoris & Complicum ejus honestum „ prostibulum, erant siquidem virgines sed squalidæ „ & oppressæ amaritudine: at quia vir erat potens in „ opere & sermone favente pastore & Consulatu anni- „ tente non assumebantur plures ad Tert. Reg. ordinan- „ tur statuta, inhibetur accessus Terminariorum, cor- „ ruptæ tædio affectæ viam Domini fastidientes relicto „ loco diverticula sibi quæsierunt: sicque expurgato „ veteri fermento fit nova consperfio per Statuta salu- „ taria „

Nonnulla eorum (alia non visa nobis) è membranis nostris asscribimus.

Dit is geramet by den Kerckheeren ende de Scepenen, die van den Rade daer gesat weren op de gebreke tot effene ende to slichten, van den gewoenten des huyses, op datse guedertierlijck in minnen mit malcanderen ommegaen.

Int yerste so sullen se een van den Baginen kesen die verware de verkęsinge des Scepene Brieefs, ende die sal eene tot oer nemen die oer helpe verwaren. Item *dese twye sullen malik een slotel hebben tot des huyses kiste, ende daer sal de ene neet to gaen buten den anderen.* Item *so en salmen neemant ontfangen ten sy by den gemenen Baghynen, meer datse des alle neet en volgeden, dan salmen staen tes Kerckheeren, ter Scepene ende des Rades wisinghe.* Item *alsmen een Baghine int huys ontfaet, so salmen oer vorleesen alle de ponten ende guede gewoente des huyses ende daer sal see guedertierlike to seggen, datse dat geerne wil doen ende hoelden onder der pene des Scepenen briefs oer Pravande to nemen, oft uyt den huys to setten.* Item *omme eenheyt des huyses so sullense gemeenlic falien hebben ende de dragen des Hochtides ende des heiligen dages alst tijtlic is.* Item *omme de mere oetmoedicheyt so dragense hele mouwen.* Item *datse des manendages ne geen vleysch en eten.* Item *datse van alle Gods hilgen tot Paeschen des Wondesdages mer eens en eten.* Item *datse van S. Mertens dage tot .... des dages mer eens en eten.* Item *so sullense des manendages na den sonendage to Vastollavonde in de Vasten gaen.* Item *als ene Baghine doet is so gravense de na oere older maniren.* Item *so lese ene yeder Baghine ynnijchlic op oeren knye dagelix* XXV. Pater Nost. Item *so lesense alle jaer* 100. Pater Nost. *vor de ghene de daer doet sin.* Item *alse ten doden of to vigilien of to grave gaen so gaense to samen, als der Meystersche goed dunckt.* Item *so gaense eens of twye ter weke to gader, ende bidden vor den Pawes, vor den Bisscop ende anders vor de ghene de em goet gedaen hebben.* Item *alse ten Sacramente gaen so stekense enen doeck vor, alse se oetmodelixt konnen.*

Item *so gan men om des biddens, thent der tijt dat men een beter vind.* Item *alsmen em goed of testament gift daer biddense vor in oere ynnicheyt, als dat de Meysterſche ordineert nae oere conſcientien. Soe wye dar deſe vorſ. ponten neet en heelde ende ander ponte de der Scepenen ende des Rades brief inholt, den ſolde de Meysterſche oer pravande nemen bi rade der ander Baghinen: ende volle daer enige ſwaerheit vorder in, ſo ſoldemenſe uyt den huyſe wiſen by rade des Kercheeren ende twye van den Rade de daer to geſet ſin na inholt des Scepene brieves.*

Extat etiamnum & à Virginibus inhabitatur, ſed quæ mutatæ Religionis profeſſionem faciunt, præcipua ædificiorum parte Comitiis aſſignata, quæ conſtrui vidit Annus 1396.

Secundum S. Cæciliæ ſacrum ſub regimine ac *Fratrum* Statutis Virgines ſine votorum ſolemniis religioſam vitam ducentes incoluere: patria lingua nuncupatur *'t Kinderhuys, quoniam ibi primitus Virgunculæ commendabantur his devotis perſonis à civibus ad inſtitutionem virtutum & operis manualis*, ait præcitati *Henrici* Biographus, cujus etiam curâ *prima* ejuſdem *inceptrix, mater & gubernatrix* fuit *Aleidis Dreyers religioſa & pia matrona*, quam inter alias Anno 1449. *Cornelia de Rockel*, & Anno 1486. *Gerburgis Grimmen* in Prælatura ſunt ſubſecutæ. Ædificia, quæ aſſurrexere Anno 1417. nunc parte una Phreneticis & parte altera ſenio decrepitis hoſpitium præbent.

Tertium initiatricem agnoſcit *Gertruidem Kateneters*, quæ illud à ſuo nomine *D. Gertrudi* inſcripſit, & in eo Familiam Veſtalium conſtituit, quæ ſub *Fratrum* faſcibus non profeſſionis vinculo ſed libera voluntate

cohæreret: eâ autem extinctâ, in Fano pro Oppidi vigiliis ceſpites reconduntur & divendita ædificia alios Dominos accepere. In qua ad annum 1462. *Margaretham Elys*, 1486. *Aleidem Viſſchers*, 1520. *Beatricem Swarthen* & 1542. *Aleidem de Brenen* Matresfamilias egiſſe invenio. Literas ſtabilitæ fundationis, quas Anno 1464. Kal. Mart. probavit *David de Burgundia* multiſque gratiis locupletavit, ex ipſo protographo tranſcribimus.

„ In nomine Domini, Amen. Anno Nativitatis ejuſ-
„ dem milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſecun-
„ do indictione decima Menſis Septembris die deci-
„ ma, &c. In mei Notarii, &c. Devotæ ac diſcretæ
„ fœminæ Grieta Elys Rectrix ſeu Mater, Belia
„ Lamberti, Grieta Henrici, Wibba Bennings, Aleidis
„ de Rees, Femna Bernardi, Mecta Jacobi, Hilla Eg-
„ berti, Swana de Eem, Bata Henrici, Berta Sobben,
„ Eeffa Smedes, Zwana Petri, Hadewigis Sluters, A-
„ leidis Schillikens, Ghertrudis Gherardi, Lubba Ren-
„ ſijngs, Jutta Kotikens, Ghertrudis Sobben, Lutghar-
„ dis Wycherdings, Ghertrudis Brands, Betta Gherar-
„ di, Betta Wycherdings, Femma Ludekini, Metta
„ Sobben, Jutta Knoppers, Eeffa Wycherdings, Swa-
„ na Scomicken, Gheſa de Derlevoerde, Aleidis Sob-
„ ben, Eeffa Henrici, Neſa Henrici, Eeffa Wolteri,
„ Swana de Anddele, Swana Trici, Aleidis Viſſchers,
„ Gheſa Henrici, Femma Egberti, Beatrix Swarten,
„ Ermgardis Henrici, Jutta Wreden & Gerbrich Vaſ-
„ ters Sorores Domus Congregationis nuncupatæ vul-
„ gariter Kadenettershuys aut Domus S. Gertrudis
„ Oppidi Zwollenſ. Traject. Diœceſ. una cum Arnol-
„ do Tilmanni Laico oppidano Zwollen. earum man-
„ burno

burno ſeu tutore, quem unanimiter elegerunt in hac „
cauſa me præſente, melioribus jure, modo & forma, „
quibus efficacius potuerunt & debuerunt, ad hono- „
rem Omnipotentis Dei & omnium Sanctorum & præ- „
cipue Beatæ Mariæ ſemper Virginis & Beatæ Gertru- „
dis inibi congregatæ volentes, & modis omnibus pro- „
videntes, ut in eadem domo ex hoc & in futurum per- „
petuis temporibus in humilitate, caſtitate, caritate & „
pace ceteriſque virtutibus ſub obedientia Sanctæ ma- „
tris Eccleſiæ à famulabus Deo ibidem collectis fideli- „
ter & devote ſerviatur, matura deliberatione præha- „
bita, ut aſſeruerunt, ad ea quæ ſequuntur concorditer „
& unaniniter ſe obligaverunt juxta tenorem cedulæ „
papireæ mihi Notario ſubſcripto à Sororibus præfa- „
tis per manus mamburni ſui traditæ & porrectæ, „
quam ibidem alta & intelligibili voce coram ipſis „
Sororibus & teſtibus ſubſcriptis legi feci, & huic præ- „
ſenti Inſtrumento inſerui, cujus tenor de verbo ad „
verbum ſequitur & eſt talis: *Wy Griete Elys, Belie Lambers, Griete Henricx en voert die andere Suſteren van Sunte Gertrudenhuys of anders genoemt Kadenetershuys ghelegen binnen Zwolle by der Stadtmure bekennen voer ons ende alle die anderen Suſteren, die weere der vergaderinge voerſ. nu ter tijdt beſitten, of hier namaels beſitten ſullen in reynicheden onſen heeren Gode daer te dienen, dat onſe wille ende begheerte geweeſt heft ende noch is, dat inden ſelven huſe voerſ. van date des briefs tot ewygen tijden toe altoos Gode daer yn gedient ſulle werden in oetmoedigheit, kuysheit, mijnne, vrede ende andere doechden van alle den Suſteren die nu ter tijt daer inne woenen of naemaels woenen ſullen: hier omme hebbe wy ons om die eere Godes voor ons ende onſe na-*

 comen-

comenden Susteren des huses voers. verwilkoert, en avergheghеven mit ons mombars voers. hant ende consent dat al ons guede ruerende ende onruerende die totten huse voers. of oock tot enigher Suster des huses voers. toebehoeren, al woer die ghelegghen sijn, sullen den huse voers. int ghemeen toebehoeren en nyemandt sal an enigen guede eygendom hebben, ende geven die guede voers. die wy nu hebben of namaels krighen moghen mit ons mombars hant slicht vander hant afstaende tot ghemenen ghebruken en orbar des huses voers. ende sullen de guede voers. den huse voers. erflick ende ewelick mit avergheven en oplatinge vast maken, soe veer als wy vermoegen wanneer men dat van ons begheert, alsoe dat niemandt van ons sunderlijng of onse erfg. of oek onse nacomende Susteren of oer erfg. enich recht of ansprake hebben, behoulden of moegen hebben an enigen guede des huses voers. mit enighen rechte dat si gheestlick of werlich. Mede hebbe wy verwilkoert voer ons ende nacomende Susteren die nae aldusdaner formen en manieren des averghevens in dit huys voers. anghenomen sijn en anghenomen sullen werdens weert sake dat enigh persoen van ons of des huses voers. in oncuysheit viele, of uter weere sonder volbort ende consent des Bicht-vaders of der Moeder buten benachtede sonder noet, of enighen manne trouwe ghave, of niet en wolde mit rusten leven en mit onderdanicheit alst behoerlick is sulken godliken reinen leven, of anders verkiert en onseggelick weer, alsoe dattet huis daer mede verstuert, misruchtighet of beswaert worde, wanneer die persoen om oer verkiertheit en onseggelicheit twiewerve of driewerve vermaent were, en oer nochtans daer van niet en beterde, dat God verbieden moet in ewicheyden, soe sullen en mogen de bewaersteren en Bijchtvaeder mitten

ten Susteren des huses voers. of mitten meesten deel die persoen om enige gebreke en punte der gebreke voers. wtsetten, op dattet huys altoos in reynicheden, vrede en in Godliken leven ontholden werde : ende die persoen alsoe wtgeset of die selveren wtgegaen weer, of wtgaen wolde, sal wtgaen mit oeren dagelixsen clederen, ende en sal mit genen rechte geestlick of werlick enich guet weder moegen eyschen van den huyse en Susteren voers. Super quibus omnibus & singulis præmissis eædem „ fœminæ Rectrix & Sorores prædictæ cum Mambur- „ no prænominato communiter & divisim petierunt à „ me Notario publico infrascripto unum vel plura, „ publicum seu publica sibi fieri & confici Instrumen- „ tum seu Instrumenta, &c. Acta fuerunt hæc Zwollis „ in domo habitationis Sororum prædictarum, &c. „ Præsentibus ibidem honorabilibus & discretis viris „ Domino Alberto de Kalcker & Wilhelmo Bisschop „ Presbytero & Laico Traject. Diœces. testibus fide „ dignis ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Jacobus Goch Clericus Traject. Diœces. Publicus imperiali auctoritate & ordinaria admissione Notarius,&c.

Quartum primitus extra aquilonarem Portam à *Venerabili P. Theodorico ab Herxen* consitum & exinde in Oppidum transplantum sub tutelâ *B. Agathæ* & nomenclaturâ vernaculâ, quâ *Witenbuys* nuncupabatur, domicilium exhibuit etiam Virginibus non votorum sed solius bonæ voluntatis glutino colligatis : fundationis Literas appendimus.

In Nomine Domini. Amen. Anno Nativitatis ejusd. „ M. CCCC. LXII. indict. x. mensis Septemb. quinta „ die,&c. In mei Notarii,&c. Præsentia personaliter con- „ stitutæ devotæ & discretæ feminæ Femme Platen rec- „

„ trix ſeu mater, Hilla Spyſen, Aleidis Goeden, Aleidis
„ ten berghe, Jutta ter Weden, Aleidis Scotelers,
„ Elſebe Gruteringes, nec non univerſæ & ſingulæ
„ Sorores Domus Congregationis nuncupatæ vulgari-
„ ter Wytenhuys ſituatæ infra emunitatem Oppidi
„ Zwoll. extra muros *in Muſſchen Haghen* Trajectenſis
„ diœceſ. una cum Arnoldo Tylmanni filio laico oppi-
„ dano Zwollen. earum mamburno ſeu tutore, quem
„ unanimiter elegerunt in hac cauſa me præſente melio-
„ ribus jure, modo & forma quibus efficacius potue-
„ runt ac debuerunt ad honorem Omnipotentis Dei,
„ Beatæ M. V. omnium Sanctorum & præcipue B.
„ Agathæ inibi congregatæ, volentes & modis omni-
„ bus providentes ut in eadem domo ex hoc & in futu-
„ rum perpetuis temporibus Domino Deo in humilita-
„ te, caſtitate, caritate, voluntaria ſubjectione cæte-
„ riſque virtutibus ſub obedientia Sanctæ matris Eccle-
„ ſiæ à famulabus Dei ibidem collectis fideliter & devo-
„ te ſerviatur, matura deliberatione præhabita, ut aſ-
„ ſeruerunt, ad ea quæ ſequuntur concorditer & una-
„ nimiter ſe obligaverunt. In primis quoniam communis
„ vita ſemper in promptu fuit his qui Domino Deo irre-
„ prehenſibiliter militare cupierunt, idcirco ipſa Femma
„ Rectrix, Hilla Spyſen &c. Sorores Dictæ Domus
„ omnia & ſingula bona ſua, quæ ad ipſas & quamlibet
„ ipſarum noſcuntur pertinere, ut ſunt domus, agri,
„ reditus, proventus, lecti, libri, utenſilia omniaque
„ alia bona mobilia & immobilia, qualitercunque de-
„ nominata & ubicunque ſituata, præſentia & ea quæ
„ in futurum omni tempore contigerit obtinere, dede-
„ runt, donaverunt, tradiderunt omnibus melioribus
„ modo & forma, quibus melius & efficacius potuerunt
ſibi

ſibi invicem donatione inter vivos ita videlicet quod „
omnia & ſingula bona erunt eis indifferenter commu- „
nia abſque proprietate ſingulari , & manebunt per- „
petuis temporibus pro eiſdem devotis Sororibus , & „
per eas & earum ſequaces ſub iſta forma reſignationis „
bonorum ſuorum ad communionem ſuæ ſocietatis & „
dictorum bonorum aſſumendis. Quam donationem „
& communicationem bonorum ſuorum pro ſe & ſuis „
ſequacibus ratam & firmam eſſe voluerunt ac perpe- „
tuo valituram , ita quod hæredes Sororum prædicta- „
rum & ſuarum ſequacium nullum jus hæreditariæ „
ſucceſſionis in præmiſſis bonis , aut quolibet præmiſ- „
ſorum quoquo modo poterunt obtinere. Si vero con- „
tigerit in futurum dictas Sorores vel quamquam ipſa- „
rum quacunque occaſione prædictam habitationem „
relinquere , illæ vel illa penitus amittent vel amittet „
omne jus , quod in dictis bonis hactenus habuiſſent „
vel habuiſſet , nec præter veſtimenta ſua cotidiana „
quicquam eis vel ei licitum erit ſecum tollere , nec po- „
terunt vel poterit aliquid juridice petere vel exigere , „
aut ſuper quibuſcunque bonis alias Sorores dictæ ha- „
bitationis moleſtare. Si vero , quod abſit , aliqua „
earum propter exceſſus enormes vel malos & incorri- „
gibiles mores ſuos à cæteris Sororibus vel majori & ſa- „
niori parte earum à Domo amovenda decerneretur & „
exponenda , illa ſine omni contradictione & rebel- „
lione debet exire & recedere , & , ut præmiſſum eſt , „
præter veſtimenta ſua cotidiana nihil ſecum tollere „
vel exigere , nec eas ſuper quibuſcunque bonis mo- „
leſtare nullo ſubſidio juris canonici vel civilis ſibi peni- „
tus ſuffragante aut ſuffragium præſtaturo. Inſuper „
voluerunt prædictæ Sorores pro ſe & ſuis ſequacibus „
 hujus

„ hujus Congregationis, ut si ipsi Domui & Congregationi præfatæ gravamen incumberet, ita quod commode in loco manere non possent, poterunt cum consilio & consensu Confessoris & Rectoris pro tempore Domus Clericorum in Zwollis aream præfatam cum omnibus suis attinentiis vendere, & pretium ipsum ad aliam aream & locum ubi commodius & quietius Deo servire possint, commutare, disponere & ordinare. Et si, quod avertat Deus, per pestilentiam, profugium vel quemcunque alium eventum numerus personarum Domus prædictæ adeo imminueretur, & ad talem paucitatem redigeretur, ita ut ultra quam duæ Sorores pariter in loco Domus præfatæ non remanerent, ex tunc possunt Confessor Domus & Rector pro tempore Domus Clericorum alias personas fœmineas in eandem domum & eadem bona præfata & modum vivendi præfatum collocare, quatenus inibi devotarum personarum congregatio continuetur atque permaneat: Si autem Rectori, Confessori & provisoribus Domus Clericorum pro tempore videretur, quod supposita domus ipsius prædicto modo vivendi non conversentur, vel in proprietate vivant, aut talem resignationem bonorum suorum, ut præmittitur, non fecerint, aut alias ex causis rationabilibus non esse pro honore Dei ut ibi congregatio permaneat, debent vendere aream ipsam cum omnibus suis attinentiis, & pretium ipsum & bona præfata ad ipsam congregationem spectantia ad usum pauperum bonæ voluntatis, aut alias ubi major honor Dei videbitur, applicare. Rogant insuper sæpedictæ Sorores sequaces suas, quæ in societatem communionis suæ nunc & in posterum assumendæ

sunt

ſunt, obſecrantes, conteſtantes & onerantes con-„
ſcientias earum, ut uſum domus & bonorum præ-„
dictorum ad hoc, ut præmittitur, ab eis deputato-„
rum ſic continuent, quatenus quod ipſæ pro anima-„
rum ſalute de ſuis bonis ordinaverunt atque fundave-„
runt, ſequaces ipſarum ad perniciem ſuam non abu-„
tantur. Super quibus omnibus & ſingulis præmiſſis,„
eædem feminæ Rectrix & Sorores prædictæ commu-„
niter & diviſim à me Notario publico infraſcripto„
unum vel plura, publicum ſeu publica ſibi fieri vel„
confici inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Acta fuerunt„
hæc in domo habitationis prædictarum &c. præſen-„
tibus ibidem honorabilibus & diſcretis viris Domino„
Henrico Swarte presbytero, Ludolpho Snavel Laico„
Trajectenſis diœceſ. teſtibus fide dignis ad præmiſſa„
vocatis ſpecialiter & rogatis. „

Et ego Jacobus Goch Clericus Traject. Diœceſ. publicus imperiali auctoritate & ordinaria admiſſione Notarius &c.

Quæ cum diverſorum privilegiorum indulto Kal. Mart. Anno 1464. rata dixit *David de Burgundia* Hierophanta Trajectinus. Præter *Euphemiam Platen*, cujus fit mentio in allegatis Literis, invenio ad annum 1449. *Gerburgen de Haerſten*, & ad annum 1450. *Tobiam Beernings* hujus Parthenonis gubernacula tenuiſſe: in quo, Anno 1571. in ſua Viſitatione *Reverendiſſimus de Monte* numerabat Sanctimoniales XXVI.

Quintum Silva B. M. V. vulgo *Bosklooſter* etiam *Marienbos* nuncupatum ante portam Saxonicam mœniis adſidet & à Canoniſſis Regularibus inhabitatum cum *Alexandri* VI. proba (quæ annum 1499. præfert) Windeſimenſium imperium agnovit, cui ſub Præfecta *Eli-*

Elisabetha de Kinckhuysen recepta Clausura se submiserunt Anno 1484. cum antea *Fratrum* Statutis & regimini subessent, quando etiam conclusum, ut ordinarius Monialium numerus esset 32. Donatissarum seu Conversarum 20. neque eum augendum nisi impetrata Swollani Senatus & Windesimensis Patriarchæ licentia.

Suburbano domicilio flammas injecere ipsi Swollani Anno 1524. ne Geldros Oppido imminentes tutaretur, qui tamen in eo Oppugnaculum constituere: Vestales autem in Oppidum sese receperunt Orphanos in suo hospitio nactæ successores, in quorum Aula majori aureis inscripta literis pendet suspensa Tabula: *In 't Jaer M.D.XIII. op Sinte Wilbort dagh sterf die vrome en eersame Herman Busche Schultis to Swolle, die dese weere gegeven heeft tot een Klooster to timmeren.* Ante præmemoratam *Elisabetham de Kinckhuysen* non nisi ad annum 1450. innotuit nobis *Margaretham Witsandis* hic Priorissam egisse: aliarum Gubernatricum apud nos nulla memoria.

Sextum & alterum suburbanum prope portam diserianam, à situ *Op de Maet* nominatum, sub patrocinio *S. Agnetis* Virgines non Votorum ligulis sed solo piæ voluntatis nexu colligatas cultrices habuit: quod Gertrudiano ac Silvano Parthenoni coævum obstetricante præmemorato *P. Henrico Goudano* in senio Seculi XIII. enatum est: sub *Fratrum* magisterio maturuit, annum 1462. & diem 10. Martii signant Literæ stabilitæ fundationis (recensentur in iis *Aleidis Hessels* Rectrix, *Lubba de Vilsteren*, *Aleida Bodikers*, *Nenna Goswini*, *Ghesa Joannis*, *Katharina Walen*, &c.) quas suo calculo cum multarum gratiarum additamento

to Anno 1464. 1. Mart. firmavit *David de Burgundia*, ac denique Anno 1588. ultimâ Belgicarum dissensionum tempestate interiit: è cujus cadavere opposita munitio, *den Suykerberg* vocant, assurrexit & fundus Oppidi fossâ partim absorptus partim adhuc superstes in hortos transiit. Visis jam Parthenæis lustrandum restat

MUSARUM HOSPITIUM.

Selectissimæ juventutis frequentia tritum hoc fuit maxime sub rectoratu *Joannis Celé*, quem & pietatis & scientiæ opulentia *Ven. Gerardo Magno* amicissimum reddidit. „Erat tunc delectabile in diebus ejus intrare civitatem Swoll: & electam cernere multitu-„ dinem Scholarium frequentantem, *c.* 20. habet *Ap-„ pendix Chronici Monsagnetani*, Brabantini cum Fla-„ mingis, Hollandini cum Frisonibus, Westphali cum „ Saxonibus sub eo frequentarunt, Trevirenses cum „ Coloniensibus, Leodienses cum Trajectensibus, Cli-„ venses cum Geldriensibus ibidem fuerunt, & ex aliis „ Villis ac Castellis, &c. Ditiores expensas suas compa-„ rabant foro competenti, pauperes gregatim mendican-„ do manus laudabant adjutrices. Novit Parisia magna „ fatetur Colonia Sancta, agnoscit Erfordia, nec igno-„ rat Curia Romana, quantos ex se emiserit Literatos „ viros Schola Swollana Magistro Joanne usque ad ca-„ nos multi temporis studiose regente: ferunt enim „ hunc Ven. Magistrum ultra 40 annos rexisse Scho-„ lares, cujus Biographum *L.* 2. *Chron. Wind. c.* 68. & „ tribus seqq. agit *Joannes Busschius*.

Ejusdem Gymnasii uti & Collegii, quod ibid. pro Musarum alumnis *Fratres*, instituerant, honorifica memoria extat apud *Middendorpium* in *Academiis Orbis*

„ *Chri-*

„ *Christiani L*. 2. *pag*. 313. Swollanam Scholam obiter
„ præterire non possum nec debeo, quippe ubi me olim
„ humaniter tractatum ac sub *Joanne Telgio* & *Joan-*
„ *ne Lingio* piis illis quidem & eruditis viris optimisque
„ Rectoribus liberaliter institutum libenter profiteor.
„ Præclarum ibi *Fratrum de communi vita* sive *bonæ*
„ *voluntatis* Cœnobium habetur, quo & sacræ concio-
„ nis & conscientiæ expurgandæ pietatisque gratia cre-
„ bro juventus ventitat. Egregium illi Collegium pro
„ Studiosis adolescentibus erexerunt, unde doctissi-
„ mi viri & optimi Magistratus in Christianam Remp.
„ prodierunt, qui non modo Swollanæ Urbi, sed uni-
„ verso Belgio totique Ecclesiæ Dei usui atque orna-
„ mento existerent: ut merito omnes boni ac Patriæ
„ publicæque salutis amantes viri hoc istorum *Fratrum*
„ Cœnobium cum illo Collegio atque Schola honora-
„ re, tueri, & defendere debeant. Ego quidem illi pri-
„ ma qualiscunque eruditionis meæ rudimenta libenter
„ accepta fero. Dedi verba *Middendorpii*.

De Præfato Collegio, cum exstrueretur, in *Oratio-ne ad Scholasticos Swollanos*, hæc habet *Gerardus Listrius* hic trium Linguarum Interpres: prætereundum non est silentio quod longe magnificentissimum (sci. *Fratres*) ædificant Contubernium, quod nunc propemodum absolverunt: quibus Dii boni laboribus quantisque expensis! tam spatiosum ut ducentos admittat scholasticos, quod haud scio majorine Reip. nostræ ornamento an cum omnibus Scholasticis tum Pauperibus (in quorum usum illud ædificarunt) sit futurum commoditati.

§. II.

§. II.

HASSELETUM

Transiſulanæ Provinciæ Oppidum ambitu complexuque exiguum, lautum tamen & dives, ac beneficio ſitus & artis contra vim hoſtilem intrepidum: adſidet dexteræ Vidri fluminis ripæ ad tertium à Zwolla lapidem.

ECCLESIA

S. Stephani Protomartyris honoribus dedicata ſub Capituli Daventrienſis patronatu conſiſtit, in qua

Vicaria.

1. *S. Laurentii.*
2. *S. Job*, cui annexum onus IV. Sacrorum.
3. *S. M. V.* & *SS. IV. Coronatorum*, cujus Miniſter ad ſacrificales actiones obſtringitur quoties requiritur à Senatu, qui horum trium Sacerdotiorum patronatu gaudet.
4. *S. Crucis*, quæ trinum Sacerdotii uſum demandat ſuo alumno, quem hoc beneficio beat Paſtor cum Scabinis.
5. *S. Nicolai.*
6. *Bartholomæi*, utriuſque patronatum obtinent Conſules & Scabini.
7. *S. Hieronymi prima* ſub Scabinorum patronatu.
8. *S. Hieronymi ſecunda* cujus collatio penes *Muylartios*.
9. *SS. Petri* & *Pauli* iiſdem collatoribus.

(5.–9.) Cum debito IV. Sacrorum.

10. *B. M. V.* ſub *Smithiorum* patronatu.

Et

Et

Officium Fraternitatis.	1. *Ven. Sacramenti.* 2. *B. M. V.* 3. *S. Jacobi.*

CAPELLA

à Ven. Sacramento agnomen obtinuit: ejus & quatuor, quæ hic enatæ sunt, *Vicariarum* patronatum Transisulaniæ Dominus sibi vindicat. Natales illius curiosius etiam indaganti non innotuerunt, eos autem suspicor illam à miraculis habuisse, quæ hic iterata sæpius certa relatione didici: constat avorum memoria eam publicis votis oneratam ac frequentissimo advenarum accursu tritam, præcipue autem Dominica infra Octavam Ven. Sacramenti *Hasseler Aflaet* dicta, forte à Spiritualibus favoribus, quibus hunc diem Ecclesiæ Præsules honorarunt. Post abolita Sacra Catholica Reformationis procella absorbuit hoc afflictorum & miserorum Asylon.

XENODOCHIUM

Spiritui Sancto asscriptum in Capella locum concessit *Officio* unico, cujus deservitori quatuor vicibus celebrandum est Missæ Sacrificium.

ASCETERIUM

Quod hic unicum fuit, ab infantia Christiani Seculi XIV. possederunt Vestales, quæ à *S. Francisci tertia Regula* sub Trajectensi Capitulo cognomen derivarunt. eas in Chronico Montis *S. Agnetis c.* 22. ab hospitalitate commendat *Thomas Kempæus*, qui & Præfectum earum *Wilhelmum Segerz*, cum Eccle-

siam

ſiam necdum conſtruxiſſent, Anno 1422. in Monſagnetana Canonica ſcribit ſepultum eique ſuffectum *Gerardum Trecht.* Virginum Reginæ B. V. M. patrocinio nuncupaverant hoc ſacrum Gyneceum, cujus patrimonium uti & cæterarum Ædium Sacrarum nunc Oppidi Ærario illatum eſt.

Hæ Colonias ſuas deduxerunt in Nieuſtadt Lubecenſis Diœceſeos Oppidum, quæ felici fœcunditate peperere iterum gemellas Congregationes, unam prope Roſtochium Diœceſis Swerinenſis & alteram in Emporio Lubecenſi, ſed quæ nunc cadavera ſunt.

§. III.

O M M A

Sub Sallandica Præfectura Tranſiſulaniæ Oppidum dexteræ Vechtani amnis ripæ impoſitum: jus & privilegia Civitatis ab *Ottone* III. Traject. Hierarcha & à *Florentio Wevelinckhovio*, quibus modo nudatum eſt, Anno 1382. mœnia accepit.

E C C L E S I A

Titulum habet *S. Brigidæ* & patronum agnoſcit Tranſiſulaniæ Principem cum onere Sacri feria III. V. & VI. in qua

Vicaria.
1. *S. Crucis.*
2. *B. M. V.* cujus miniſter Sacrificat in Sabbatho.
3. *S. Anthonii*, quæ ſuo deſervitori feria IV. & omnibus prædicabilibus Feſtis demandas Sacerdotii uſum: ejus patronatum poſſidet Parochus cum Scabinis.

EXNODOCHIUM

Spiritui Sancto sacrum in sua Capella locum indulsit *Vicariæ Sanctissimæ Trinitatis* cum debito Sacri feria IV. & VI. cujus patronatum Anno 1575. gerebat *Ernestus Mulart.*

Parochialem Ecclesiam, quæ est in *Ommensi Fortalitio* ab *Omma* ad sesqui milliare dissito, excitavit innovata Religio, uti & alteram horæ spacio distantem in Swollana regia in *Leussen.*

§. IV.

HARDEMBERGA

Alias Nieustede sinistro Vidri brachio innixum Transisulanæ Sallandiæ Oppidulum per *Joannem Arckelium* 37. Traject. Hierarcham mœnium decore restitutum: *is Oppidum Montis Duri* (ait *Heda*) *quod Herdenbergh dicunt, deleto monte fossis & propugnaculis munivit, ubi antiquitus municipium & validum & amplum fuisse* commemorat fortè à Romanis conditum, de quo in Annalibus Drenthiæ ad annum 1339. & 1340. & in ejusdem Antiquitatibus dist. XXVI. *Joannes Picartius.*

ECCLESIA

Parochialis, in qua *S. Radbodi* viscera sepulta annotavit *Illustrissimus Sasboldus*, ex Ordine D. Benedicti à Nigraquensium Præposito Rectorem adipiscitur: in qua non dubitem plurima fuisse Sacerdotia, licet unius solummodo *Vicariæ* mentionem invenerim, cum hic sæpius resederint Protomystæ Traject. è quibus Anno 1393. feria VI. in Parasceve ibid. in Prætorio seu Castro, cujus imaginem ad eum annum exhibet *Bocopius*, à se

à se magnifice constructo obiit *Florentius Wevelinckhovius*, Trajecti ad S. Martini tumulum nactus.

CAPELLA

Quæ Oppido imminebat & modò jacet in rudeto, non vanis suspicionibus à *Picardo* suprâ asscribitur *Pipino* & inter prima Majorum nostrorum (postquam relicto Idolorum cultu ad Euangelii lucem oculos aperuissent) Oratoria reponitur.

MONASTERIUM

Intra hanc Paræciam in *Zibekelo* titulo B. M. V. in *Galilæa* enatum hunc in modum Tabularia domestica describunt.

Universis & singulis præsentibus & futuris notitiam præteritarum rerum de fundatione & initio hujus Domus habere volentibus cupimus fore notum, quod Anno Domini M. CCCC. VI. prout ab Antecessoribus nostris recepimus ac in literis nostris conspicimus, Domus ista in hac vasta & sterilissima solitudine à paucis quibusdam simplicibus & pauperibus, seu, ut ita loquamur, secundum seculi sapientiam stultis hominibus, quorum divinæ pietatis incomprehensibilis clementia corda ad hoc commoverat, in inaudita paupertate & simplicitate fuit inchoata & fundata nullo speciali fundatore, ut fieri solet, ad hoc eos adjuvante licet diversarum utiusque sexus personarum copiosa eleemosynarum largitione divina administrante gratia in statum, qui nunc conspicitur, surrexerit & excreverit: quorum quidem primorum Fratrum simplicitatem seu paupertatem ex subsequenti narratione cujusdam evidenter licet intueri, qui cum primis initiatoribus præsentem solitudinem divina inspiratione aggressus, postea ma-

trimoniali vinculo astrictus ad seculum est reversus, qui ob rogatum quorumdam & præcipue primi Prioris de prænominata inchoatione Historiam talem contexuit, prout in quadam chartula manu sua scriptam invenimus in hunc modum.

„Rogatus & coactus à dilecto Priore istius loci, ut „eo minus lædat & tœdeat vos, si aliqua difficilia vo„bis occurrunt: sic incepimus istum locum qui antea „fuit horribilis desertus & inhabitabilis ab origine mun„di, quia nunquam vidimus hic aliquod vestigium ha„bitationis humanæ creaturæ, & fuit aquosus multum, „sic quod graviter potuimus venire de uno latere ad „aliud. Venit quidam devotus Presbyter de Hassia no„mine *Joannes Clemme* qui multum desideravit istum „locum, & alius quondam Custos Daventriæ Ecclesiæ „S. Nicolai ad Ven. & Religiosum virum Priorem Re„gularium Zwollis cum adjutorio honesti viri Gerardi „ten Bussche morantis extra muros Civitatis ejusdem. „Procuravimus primo Decimas grossas & minutas per„petue annuatim pro uno grosso Regis Franciæ à Ve„nerabilibus viris Decani & Capituli Daventriensis „(Literæ signant annum 1406. & feriam v. post Epi„phaniam) Insuper omnes libertates Ecclesiasticas „pro uno grosso Flandriensi à benevolo & religioso „Viro Gotfrido Bosijckens Ord. S. Bened. Curato in „Hardenbergh cum consento Præpositi & Capituli „Nigræ Aquæ (erat is Ghiselbertus van der Heute, „literæ habent Dominicam infra Octavam Corporis „Christi) qui idem Curatus præparavit nobis per mul„tum tempus panem & potum in Domo sua & mi„sit istac tam propinque sicut potuit, ut ulterius por„taremus supra dorsum: deinde præparavimus omnia

uten-

utenſilia & victualia in domo Gerardi prædicti Zwol-„ lis, & perreximus primo in die Cineris poſt meri-„ diem.„

Anno Domini, ſicut in Privilegiis habetur, apud„ Caſtellum Rechtere ad domum cujuſdam Vicarii„ nomine Diderici Duercoep, qui multum lætabun-„ de nos accepit favendo bonis ſuis & proprio corpore,„ ſed ſicut poſtra ſe exhibuit mane facto perrexit no-„ biſcum in Beerze ad domum honeſti Viri militaris Di-„ derici de Voirſt, qui gratioſe nos ſuſcepit & dedit„ nobis expenſas per XIV. dies: qui idem immediate„ dedit nobis parvam domum, quam depoſuimus,„ & poſt meridem reſtauravimus in loco propinquiori,„ ubi ſperabamus viam præparare, quam domunculam„ Dominus Johannes Klemme *Marienborch* nuncupa-„ vit cujus parietes cum ceſpitibus munivimus: ibi„ jacuimus ſuper terram uſque Philippi & Jacobi, &„ cepimus fodere à rivulo Vechtæ ad illam domuncu-„ lam: & tunc venit ille dilectus Curatus de Harden-„ bergh cum omnibus ſuis civibus, & mercenariis ex-„ penſis propriis celebrata Miſſa in crepuſculo & fode-„ runt ultra LXXX. virgas una die. Et tunc incepi-„ mus pergere ad iſtum Sanctum locum, quem diu de-„ ſideravimus: accepimus nobiſcum victualia, quan-„ tum potuimus portare, unus tranſivit iſtac, alius„ illac, unuſquiſque quæſivit meliorem viam, & tunc„ fuerunt nobiſcum omnes iſti antea præſcripti, & in-„ cœpimus ædificare habitationem primam ſuper qua-„ tuor arbores ſtantes in recta linea deſuper amputati„ in parte occidentali propter locum agriculturæ ibi„ magis aptum, qui locus poſtea nominatus eſt Anti-„ quum Clauſtrum, & omnia ligna illius domus por-„

 tavi-

„ tavimus à palude orientali super humeros nostros,
„ quod adhuc non habuimus currum, & tectum totum
„ de myrica. Jacuimus autem per duas septimanas sub
„ divo, & quasi continuo pluit: erat autem ibi ma-
„ gnus cumulus formicarum miræ magnitudinis ad al-
„ titudinem unius hominis latitudine decem pedum,
„ quem circumposuimus igne, ut destruerentur quia
„ fuerunt juxta habitationem nostram, circa quem
„ ignem jacuimus per alias duas septimanas requiescen-
„ do in nocte, & quando exsiccavimus nos ab una
„ parte, tunc humidi fiebamus ab altera, quia quasi
„ continue pluit: erat autem capsa nostra cibariorum
„ saccus pendens in arbore propter mures & vermes:
„ attulerunt tres vel quatuor quotidie ex nostris de Ma-
„ rienborch cibaria nobis & potum, deviantes in via
„ unus hic, alius ibi, quilibet quæsivit viam melio-
„ rem, & sic tarde venientes esurivimus & sitivimus,
„ venientes autem immediate ebibimus totum & po-
„ stea bibimus aquam. Crescente autem pascua attu-
„ limus bestias & pecora nobis data in numero qua-
„ draginta vel circiter, & propter difficultatem viæ &
„ defectum potus attulimus unum cacabum & vas &
„ farinam & braxavimus tenuem potum, unde mul-
„ tum exultavimus: consummatoque primo cum bra-
„ xavimus secundarie non habuimus aliquod vas ad
„ imponendam fecem de primo, & invite effundere-
„ mus super terram, quia habuimus duos porculos ter
„ Marienborch: effudimus autem fecem in sacco, ut
„ densior pars obtineretur. Unus Fratrum portavit
„ semel unum scepel siliginis Hardenborch ad mo-
„ lendum, & reportavit, unde braxavimus tenuem
„ potum. Fuit autem istud desertum circulariter tam
mollis

mollis & aquosa, quod raro aliquis pertransivit an-„
te illum aquæ ductum, quin fuit quasi exanimis, „
quod bis accidit cum illo honesto viro Domino Swe-„
dero Canonico Oldensaliensi, qui contulit nobis ma-„
jorem partem domus agriculturæ & multa alia bona, „
& credo quod Fr. Didericus Duercoep aliquando pro-„
bavit. Et propter istas difficultates & labores incœ-„
pimus unum parvum aquæductum facere versus „
Vechte ad probandum utrum aqua vellet declinare „
illac, quia semper antea declinavit versus occidenta-„
lem partem, & quia multum timebamus utrum vel-„
let illac declinare vel non, fecimus illum aquæductum „
in latitudine duorum pedum profunditate unius qua-„
si in recta linea sicut viam sperabamus postea præpa-„
rare. Venit autem quidam carpentarius, qui præpa-„
ravit nobis unam parvam naviculam, quam nomi-„
navit hoeve, eo quod leviter evertebatur, cum qua „
traximus inter nos quatuor vel quinque panes unius „
modii, unde multum gavisi fuimus, quod non erat „
nobis opus ulterius supra dorsum portare: traximus „
autem illam parvam naviculam indifferenter supra „
aridam terram sive supra aquosam. Requievimus su-„
pra terram in mirica à Philippi & Jacobi usque ad Fe-„
stum Margarethæ Virginis: tandem venerunt serpen-„
tes & viperæ dormientes nobiscum, & ab illis coacti „
fecimus parva scamna suppositis tegulis & miricâ, „
super illa dormivimus: post hoc paravimus unum „
currum, cum quo duobus bovibus transtulimus de „
uno loco ad alium quicquid habuimus. In loco autem „
prædicto ædificavimus unam parvam Capellam in „
qua in Festo S. Virginis Margarethæ primam Mis-„
sam in honorem Omnipotentis Dei cum magna de-„
 votio-

„ votione celebravimus, quam Mathias Buduanensis
„ Episcopus una cum tribus Altaribus & cœmiterio con-
„ secraverat, cujus literæ præferunt Annum M.
„ CCCC. VI. diem vero XXIII. Octob. Ubi
„ interfuerunt omnes vicini tam nobiles quam alii nu-
„ mero CCC. L. circulariter habitantes, quos omnes
„ sufficienter refecimus virtute mirabili Dei Omnipo-
„ tentis, quia tot fragmenta superaverunt in cibariis
„ & potu, quod multum mirabamur. Non habuimus
„ olera per alterum dimidium annum, habuimus au-
„ tem fabas pro potagiis per longum tempus: Glebam
„ unde fecimus primum furnum attulimus de Beerze
„ per longum tempus cum magno labore. Anno secun-
„ do incepimus ædificare in loco isto vulturnali sicut ab
„ initio concepimus. Transveximus de Barlehaere duos
„ lapides Altarium mirabili & incredibili modo, ha-
„ buimus illo tempore fossatores sic quod fuimus inter
„ nos XII. vel XIII. quilibet nostrorum accepit tot tegu-
„ las in brachiis suis quantum portare potuit, & illas
„ supposuimus singillatim retro boves sub curru, & ci-
„ to recurrendo reaccepimus, & iterum supponendo,
„ sic quod currus semper per illas tegulas. Habuimus
„ unum reverendum cocum, qui miscuit nobis omnia
„ potagia aliquando, ne perirent, in unum, fabas, pul-
„ tem & olera simul in una olla, sic quod non potera-
„ mus considerare quid fuit: interrogatus semper dixit:
„ potagium est: & pistorem, qui miscuit in pastam
„ omnem fecem de cerevisia & de tenui poto, quando
„ pinxuit, & fiebat optimus panis. Corrigatis de incon-
„ gruo propter Deum, quia non dictavi infra triginta
„ annos tantum latinice: Orate pro me dilecti Fratres,
„ coactus à relicta mea recessi ab hinc, sum tamen men-
talis

talis multoties vobiſcum, &c. Hæc è MS. Monaſte- „ rii hujus codice è quo Seriem Priorum ſubnectam, ubi „ Literas Fundationis præmiſero. „

Prima hunc præfert titulum: Reſignatio hæredum *de Bergenthem* loci *de Zijbekeloe* cum attinentiis ſuis coram Judice in *Hardenberch* & confirmatio ejuſdem Judicis.

Ic Rolof ten Zande in dier tijt geſworen richter ten Hardenberge ons lieven genadigen heren van Utrecht maken kundich allen luden en tughen mit deſſen openen brieve, dat voer my quamen in 't gerichte van den Hardenberghe in eynen gehegeden heymael vor Kornoeten en gerichtes lude hier na beſcreven Juncker Henric van Grammesberge, Albert Kornute, Korte Fenne en Egbert hoer echte man, Geert Waterman, Robert Myddelſtorping, Schele Maes, en Johan Pademan, en bekanden des eenpaerlijc mit horen vryen moetwillen vor hem en vor alle hoer rechte erfg. dat zy hebben avergezien dat al guet koemende is van Gode van Hemelrycke, en geen guet wiſſer en mogen hebben, dan dat ſy goede geven, en van den zijnen mededeylen: En want onſe lieve Heer hem zelven rekent gedaen zo wes men zinnen minneſten doet in zinen namen, Hierom hebben zy merckende guetwillicheit en minne eens eerbaren Preyſters geheiten Johan Clemme, de hy heft onſen heren goede to dijnen en ander lude to den dienſte goedes to trecken, den ſelven her Johanne en den genen de hy van preyſteren en anderen guetwilligen menſchen tot hem nemen wil, om goedes willen, gegeven en geven ſlicht van der hant tot erſliker bezittinge al alzodanich recht en to zeggen, alze zy en hor vorvaren hebben gehat en hebben an der wilderniſſe geheyten Zebbekeloe gelegen in-

den lande van Zallant mit torve, mit twijge, mit water, mit weyden, mit holte, mit velde, mit alle zijnen tobehoren hoege ende zijde alzo alze dat gelegen is, to hebben, en to bruken, to bezitten en to maken tot hoer bester orbaer, daer op to tymmeren en to wonen, en ene vorgaderinge van gueden menschen de onder den geboden goedes en der Hijligen Kercken willen leven en hoer broet mit arbeydene wijnnen, daer to hebbene in alzulken schijne en vorwaerden dat Her Johan vors. en de gene de hi tot hem nemen wil en hoer nacomelijnge hoer woenstat op Zibbekeloe vors. hebben en holden zullen. En want zy desse voers. stede en guet desen vors. guden luden also gegeven hebben, dat men daer af onsen heren goede aldaer denen sal mit missen en anderen gueden werken alze geesteliken luden tobehoert, zoo zint oec vorwaerden, waert sake dat zy tot meere eeren goedes enen confirmierden oerden aennemen of hulp en raet daer lo en om meere stanthasticheit hoers guden begryps onder eenen orden sic ghaven, dat zy dan dat vers. guet of dat daer af kompt, oft datmen daer oppe winnet en verwervet, nerghent van daer tot anderen steden vortrecken en zollen dat behoef der vors. woenstede en der geenre de daer op wonen, en dat ten mynsten al daer mi anderen guden luden wesen en woenen sullen een Pryester of twe ten dienst goedes daer daeghelix to doen, en den anderen guden luden eyn onderstant in geestelijcken dijngen to wesen als dat behoerlijken ist, sunder alle argeliste. Voert meer waert sake, dat dit neet geholden en woerde alse vors. is na dien dat de vors. stede volcomelijken begrepen en to gemaket is, zoo sal dese breef en alle giftinge de hier in begrepen is, doet en ongegeven wesen, alse was voer gifte deses brieves, en sal Zebbekeloe mit al sijnen toebehoren, alse

vors.

vorſ. is weder comen an onſe erve en tot eenre gemeente liggen tot behoef der geenre, dien de erve dan tobehoeren de her to daer angewaert hebben geweſtet ſonder yemants weder zeggen. En Jonker henric van Grammesberge, Albert Kornute, Korte Fenne Egbert hoer man, Geert Waterman, Robert Middelſtorping, Schele Maes en Johan Pademan hebben vor ſic en vor hor erfg. Heren Johan Klemmen en anderen Preyſteren en guden menſchen overgegeven, geveſt en opgedragen in mijne hant alſe in gerichtes hant, en hebben uytgegangen der erfnis en wildernisſe to Zebbekeloe vorſ. en daer van vertegen mit ordel en mit rechte, mit hande en mit monde erflick, ewelic en ommermeer alſe van rechten ſolden to behoef Heer Iohan Clemmen en anderen geeſtlijcken luden en hoer nacomelingen vorſ. alſo onſen Heere goede al daer to denen en vor ſy en hoer erfg. goede to bidden, in alre maten alſe vorſ. is, al argeliſt en nije vonde hier in uyt geſproken. Hier waren over en an alſe koernoten en gerichtes lude Eerenſt van Redeze, Gheert ten Buſche, Gheert van der Kibbruggen ende Gheert de Vreze, en anders gueder lude genoech. In verkunde en tuech der waerheit zo heb ic Rolof richter vorſ. mijn Zegel an deſſen breef gehangen om bede willen Ionker Henrix, Alberts, Fennen, Egberts, Gheerts, Robertes, Maſes en Iohans vorſ. daer wy Henric van Grammesberghe en Albert Kornute vorſ. vor ons en vor onſe erfg. onſe Zeghele hebben mede an deſen breef ghehangen, alle deſe vorſ. ponten ſtede en vaſt to hoelden: daer wy Fenne, Egbert, Gheert, Robert, Maes en Iohan vorſ. mede ondergelien aller deſſer vorſ. ponten voer ons en onſe erfg. gegeven in den jaer ons Heren duſent vierhondert en vive op Sante Barbaren dach der hiliger Ioncvrouwen.

Wy

Wy Gheert de Havesche en Hadewijch mijn echte wijf maken kundich allen luden dat wy mit gueden beraden en gansen wille overgegeven hebben, en overgeven vor ons en vor onse rechte erfg. om goedes willen onse waerschap ende recht dat wy hebben an Zebbekeloe, de wy hebben van onser waer en erve to Bergenthem Her Iohan Clemmen en de hi mit hem nemet van geesteliken luden onsen lieven Heere God al daer to denen in alsodanen vorwaerden en manieren, alse dese principael breef inholt, daer dese breef een transfix of is en dor den principael breef gesteken. In oerkunde en teuch der waerheit so heb ic mijn zegel vor my vor Hadewyge mijn echte wijf en voor al onse rechte erfg. an desen breef gehangen, daer ic Hadewich vors. mede onder gelye aller vorwarden vors. gegeven in den jaer ons Heeren dusent vier hondert en zesse des Donredages na Invocavit.

Secunda habet hanc Inscriptionem: Resignatio Hæredum de *Beerze* loci de *Zybekeloe* cum attinentiis suis coram judice in Ummen, & confirmatio ab eodem Judice loci nostri de *Zybekeloe*. Ea facta est Anno 1405. in festo S. Nicolai sub Judicatura *Alberti de Averheyne* per *Deric van Voerste*, *Berent de Rode*, *Gheert de Gruter*, *Wycher de Havesche un Beerte sijn echte Wijf* iisdem omnino verbis & conditionibus, quas altera exprimit, hac solummodo immutata, quod Congregatione seu Monasterio evanescente fundus cum annexis revolvi debeat ad Hæredes pro tempore *de Beerze*.

Tertia hac epigraphe notata est. Consensus & Resignatio *Egberti* Domicelli *de Almeloe* & *Beatricis* matris ejus loci de *Zybekeloe* cum attinentiis suis sub conditione &c. Quæ coincidit cum præcedentibus, & requirit ut dissoluta Congregatione redeant omnia ejus bona

bona ad Almeloanum Dynastam: signata est Anno 1406. in festo S. Gregorii Pontificis & Doctoris.

E quibus elucescit hunc fundum incerti tunc fuisse Domini sive Dominium ejus sibi à pluribus arrogatum, unde & Almeloensis Toparcha eum, qui Fisco cesserat, haud ita pridem at irrito successu sibi appropriare conatus est.

Nunc ad Asceterii hujus Nutricios progrediamur.

Anno à Nativitate Domini M. CCCC. VI. domo ista in maxima paupertate à paucis inchoata primo rexit eam sex annis tam Rector quam Prior *F. Joannes Bunynck* Regularis in Bethlehem Zwollis professus, à suo tunc Priore Joanne de Wael dicto cum quibusdam aliis Fratribus ejusdem Domus ad hoc directus. Qui Prior Joannes de Wael vir admodum sagacis ingenii existens ad hunc locum primo manum apposuit, illius devoti Sacerdotis primi initiatoris Joannis Clemme dicti fidelissimus promotor in omnibus existendo & *Ordinem Regularium* primo in eo erigendo. Et post sex annos loco isto de Ordine Regularium ad *Cistercienfium* translato idem Joannes Buninck adhuc præfuit Prior quinque annis vel circa, vir pius & mitis & in paupertate sustinenda longanimis.

Secundus *F. Joannes Cley* Sacerdos secularis & quinquagenarius de propre Steinvordiam oriundus Anno Domini M. CCCC. VII. in Isselstein profitetur, & Anno Domini XIIII. Monasterio de Warmonda inchoato primus Prior efficitur, & non multo post ibi officio cedens huic loco tunc vacanti eligitur in Priorem: vir strenuus & singularis devotionis, tribusque annis in regimine hujus domus vel circa sollicite peractis in Abbatem Scholæ Dei assumptus est. Sed post paucos annos Ab-

Abbatiæ cedens in hoc loco professus est: & post hoc secundarie in Warmonda Prior eligitur, ibique post annos duos cessit officio & ad hunc locum rediit, ubi in bona senectute centum quasi annorum vitam finivit. Anno Domini M. CCCC. XLV. ipso die Galli Abbatis.

Tertius *F. Joannes Buninck* rursus eligitur, tantummodo per annum & circa in officio perdurans de pestilentia moritur Anno Domini M. CCCC. XXI. Non. Jun. pluribus de Fratribus & præcipue Laicis in eadem peste eum secutis.

Quartus *F. Joannes Leydis* de Ordine Teutonicorum in Isselstein in principio loci professus, & ibid. per aliquot annos Cellerarius & Prior, sub quo & Warmonda cœpit ex Religiosis suis Fratribus, de Isselstein ibi per eum constitutis, ubi & ipse post plura etiam Prior factus huic loco sic vacanti Prior de Warmonda eligitur aut potius postulatur; vir prudens & religiosus, Deo & hominibus non parum dilectus, non gaudens murorum erectione simplicitatis amator sed morum instructione Religionis zelator, quia sub eo regularis observantia primitus in hoc loco cœpit: & super omnia non quærens quæ sua erant ad Dei honorem promovendum & animabus lucrandis usque in finem singulariter fervebat, quod optime patuit in reformatione Monasterii de Jesse & Beurlensium Monasteriorum ad Ordinem nostrum translatione, rebus & personis etiam sibi necessariis minime parcendo. Etiam fuit præ cœteris Patribus principalis practicator & promotor trium Monasteriorum invicem colligationis propter humilitatem & simplicitatem perpetue servandam. Qui postquam strenue præfuerat huic loco 29. annis obiit in senectute laudabili usque

que

que in finem devotus Anno Domini M. CCCC. L. VI. Kal. Aug. suæ vero ætatis LXXIII. plus minus.

Colligationis seriem intersero. Nos Fratres Joannes „ Abbas Monasterii Campensis & Boyngus Abbas „ Scholæ Dei Ord. Cisterc. Colon. & Brem. Diœces. „ universis præsentia visuris, audituris vel intellecturis „ cupimus fore notum publice protestando, qualiter „ pro parte religiosorum PP. Priorum & Fratrum Mo- „ nasteriorum Montis Dominæ nostræ in Isselstein „ *B. Mariæ in Galilæa* de Zebekelo, *Portus B. Mariæ* „ in Warmonda Ord. præmissi Traject. Diœces. fuerat „ coram Ven. & R. P. D. Cistercii generalis nostri Capi- „ tuli fungente authoritate propositum, quod ipsi PP. „ & FF. præmissi omnium Domino, cui se devoverunt, „ in victus parcitate & vestitus vilitate juxta Ordinis Ci- „ sterciensis instituta purè deservirent: sed quia non- „ nulla in eisdem continentur Statutis, quæ ipsorum „ Sancto proposito minime congruerent; quatenus „ idem Dominus Cistercii auctoritate sua præmissa ip- „ sis aliqua de eisdem Statutis immutandi & quædam de „ novo instituendi licentiam & autoritatem gratiose vel- „ let impertiri. Dominus igitur Cisterciensis hujusmo- „ di eorum Sancto congaudens proposito nobis aucto- „ ritatem suam literali testimonio, in forma quæ sequi- „ tur legaliter indulsit, cujus quidem auctoritatis te- „ nor noscitur esse talis. „

Nos F. Joannes Abbas Cistercii gen. Capituli Cister. „ fungens autoritate Religiosis in Christo nobis dilectis „ Coabbatibus Campensi Colon. Diœces. & Boyngo „ alias Abbati in Schola Dei, salutem in Domino & in „ commissis diligentiam laude dignam. Ad nostrum no- „ veritis auditum certa relatione deductum, qualiter „

dilecti

„ dilecti filii nostri & fratres Domini Priores Monaste-
„ riorum in Isselstein, Galilæa alias in Zebekelo & War-
„ monda Ord. nostri Cister. Traject. Dioecef. cum eo-
„ rum suppositis toto nisu omnimodæ puritati regula-
„ ris observantiæ juxta primas Ordinis nostri traditio-
„ nes & instituta nituntur inservire: de quorum lauda-
„ bili proposito, cum filius sapiens gloria sit patris, ip-
„ sis paterno congaudemus affectu fiduciam in Domino
„ gerentes quemadm. Ordinis nostri Cisterciensis sacra
„ institutio à paucis fuerat initiata & in condensam sil-
„ vam, prout ad oculum cernitur, Domino cooperan-
„ te profecit, sic paucis bene regulatis in partibus infe-
„ rioribus posse numerum Deo in Ordinis puritate de-
„ servientium exsurgere copiosum, pusillus enim est
„ grex cui Pater disposuit dare Regnum. Est verum
„ quod pro parte dictorum Priorum & suppositorum
„ eorumdem fuerat coram nobis propositum, quod, ut
„ Deo liberius, cui se solemni voto devoverunt, pos-
„ sent deservire, vellent more Sanctæ plantationis Or-
„ dinis Carthusiensis perpetuo includi, prioribus &
„ procuratoribus eorumdem quorum sollicitudini ex-
„ teriorum incumbit sollicitudo, duntaxat exceptis:
„ etiam quod aliqua in diffinitionibus novellis & annali-
„ bus continentur statuta ipsorum sancti proposito mi-
„ nime deservientia, & nonnulla ipsis juxta qualita-
„ tem Patriæ ad consequendum sui Sancti propositi lau-
„ dabilem finem in ipsis statutis nondum continerentur.
„ Nobis igitur humiliter & devote supplicare fecerunt,
„ quatenus ad præmissa ipsos licentiare atque in ipsis au-
„ toritate nostra præmissa dispensare dignaremur. Nos
„ vero, quia de præmissis, prout voluissemus, ad ple-
„ num non poteramus informari de vestra legalitate &
sagaci

ſagaci providentia plenarie confiſi vobis his præſenti-„
bus damus in commiſſis, quatenus perſonaliter au-„
ctoritate & vice noſtra imo Capituli generalis ac-„
cedatis unum præmiſſorum Monaſteriorum, quod„
magis decreveritis eligendum. Et convocatis aliorum„
duorum Monaſteriorum Prioribus cum tribus de ſuis„
domibus ſenioribus, & auditis juxta præmiſſa ipſo-„
rum motivis, & rationibus diligenter examinatis, quæ„
ad Dei honorem & Ordinis noſtri Ciſter: decus una„
cum dictarum Domorum Prioribus & Fratribus ſibi„
ut præfertur adjunctis vel ſaltem majoris partis aſſen-„
ſu, etiamſi præter Ordinis noſtri inſtituta fuerint, vel„
aliquibus, ut præmittitur, obviantia, & quæ ipſorum„
Sancto propoſito magis videritis poſſe deſervire, in„
quibus veſtras & ipſorum oneramus conſcientias, de-„
creveritis ordinanda, deſtituenda & inſtituenda ſe-„
cundum Deum & rectam rationem vobis vices no-„
ſtras & autoritatem qua fungimur, capitularem ad„
confirmandum ea, his præſentibus gratioſe imper-„
timur. In præmiſſorum igitur fidem & teſtimonium„
ſigillum noſtrum præſentibus ex certa ſcientia duxi-„
mus appendendum. Datum in Sacro Sancto Con-„
ſtantienſi Concilio Anno Domini M.CCCC.XVII.„
quinta die Menſis Julii, Sede vacante.„

Poſt quarum quidem literarum præſentationem„
nos Commiſſarii præmiſſi convocandis convocatis,„
& in monaſterio B. M. in Galilea de Zedekelo præ-„
miſſo in unum juxta commiſſionis formam nobis„
traditam congregati, articulos quos maturo præha-„
bito conſilio judicarunt penè omnium voce ſuo ſan-„
cto poſſe deſervire propoſito inibi conceperunt, &„
nobis humiliter ipſos examinandos atque confirman-„

 dos

„ dos autoritate nobis decreta obtulerunt. Nos igitur
„ ipsis diligenter inspectis & examinatis invenimus ipsos
„ non nimium à communibus Ordinis institutis, ut
„ patet luculenter inspicientibus, exorbitantes, quorum
„ quidem articulorum tenorem hic decrevimus inse-
„ rendum, & est talis.

„ Imprimis quod isti tres Conventus in perpetuum
„ maneant Prioratus, & in omnibus actibus, & obser-
„ vantiis suis intus & extra sint uniformes, & in habi-
„ tu colore albo vel gryseo solum perfruantur in mona-
„ chis & conversis, & quoad Donatos habitus uniformes
„ habeant.

„ Item poterit libere fieri electio de una istarum trium
„ domorum, excepto quod Priores non eligantur, vel
„ Prior de Jesse, & Prior Electi eum inducere debet, ut
„ consentiat electioni de se factæ.

„ Item si aliquis fuerit extra gremium Conventus rite
„ & canonice præsente Visitatore electus in Priorem,
„ statim monachus illius domus cum decreto electionis
„ sub sigillo Conventus mittatur ad electum, qui
„ electus consentiens vel ad consensum inductus accedat
„ ad visitatorem in quocunque Monasterio ipsum ha-
„ bere potuerit saltem nostri Ordinis, recepturus ibidem
„ suæ electionis confirmationem, & post ea dispositis
„ disponendis se transferat ad domum ad quam ele-
„ ctus est.

„ Item nullus eligatur in Priorem, nisi prius per trien-
„ nium in una istarum trium domorum laudabiliter fue-
„ rit conversatus, sine consensu trium Conventuum
„ istorum vel majoris partis uniuscujusque Conventus.

„ Item Prior noviter electus promittat, antequam
„ confirmetur, quod contra statuta nostræ mutuæ col-
liga-

ligationis non impetrabit per se vel per alium, in parte „ vel in toto. „

Item Prior electus & confirmatus sit in victu & „ vestitu & aliis observantiis Ordinis intus & extra humi- „ liter Fratribus conformis. „

Item certo tempore anni, quando visitatio uni „ istarum domorum primo est impendenda, Prior il- „ lius domus visitator cum duobus sociis à suo Conventu „ sibi electis ad eandem veniet, similiter & tertius ve- „ niet Prior, cum duobus sociis similiter electis ibidem „ præsens erit: tunc ibi tractatus erit per duos saltem „ dies de statu singularum domorum, si quid fuerit „ emendandum tam in capite quam in membris: & pri- „ mo fiet tractatus de Priore & Domo ejus ubi sunt præ- „ sentes, quo incepto Prior exibit locum, ubi alii Prio- „ res convocati cum suis fratribus considebunt, tunc ve- „ nient à senioribus incipiendo fratres illius Conventus „ & recitabunt singula emendanda suæ Domus, & an „ Prior retinendus fuerit vel absolvendus secundum „ suas conscientias suum sentire intimabunt, causas su- „ per hoc allegantes, quibus intimatis & allegatis alii duo „ Priores cum fratribus suis super propositis singulis „ deliberabunt, & si major pars Conventus Priorem „ absolvi petierit, & causæ legitimæ & sufficientes „ pro religionis & pacis conservatione eorum judicio fue- „ rint, Visitatori committent, qualiter super singulis „ propositis faciet, & quod majori parti Conventus „ satisfaciens Priorem absolvat, quam quidem absolu- „ tionem unusquisque Prior in primo Capitulo visita- „ tionis humiliter venia antecedente petat: quo facto „ Prior illius domus cum duobus fratribus à suo Con- „ ventu electis, qui convocationi intererunt, ut supra „

 rein-

„ reintrabit: tunc alter Prior, cui domus juxta tempus „ est, consequens exibit, fratres vero ejusdem ex par- „ te sui Conventus Literam sigillatam sigillo Con- „ ventus tunc ostendent, in qua singuli fratres de statu „ domus suæ & de Priore suum sentire intimabunt, qua „ lecta & intellecta, etiam tunc isti duo fratres exi- „ bunt, & tunc alii duo Priores prout supra per omnia „ procedent: de tertio quoque Priore & ejus domo con- „ similiter fiat.

„ Item admonemus, ut Fratres eligantur in socios „ convocationis & visitationis, qui in consiliis dandis „ prudentes sint & discreti, seipsos non quærentes sed „ quæ Jesu Christi, qui in actibus prædictis equalis cum „ Prioribus sint auctoritatis. Si vero aliquis Prior in- „ ciderit aliquam causam depositionis in libris Ordinis „ contentam notorie, irretractabiliter deponatur.

„ Item instante tempore, quo prima visitatio est fa- „ cienda, & electis Fratribus qui ad convocationem „ tendere debent, quilibet subprior assidentibus sibi his „ fratribus saltem duos interpolatos habeat tractatus „ cum conventu in publico & privato de capite & de „ aliis in domo sua emendandis, quibus terminatis „ Fratres ituri ad convocationem recipiant ventilata sub „ sigillo Conventus traditurі & propositurі Patribus & „ Fratribus ad convocationem venturis, & tractatus „ ibidem & in convocatione habendi maneant capitula- „ res, & quicunque aliquid extra revelaverit incidat „ pœnam secreta Ordinis revelantibus inflictam.

„ Item Prior absolutus maneat in domo, in qua præ- „ fuit, vel si de alia domo assumptus est ad eandem re- „ deat, vel si alium Priorem cum conventu nostræ col- „ ligationis liberum ad ejusdem receptionem invenerit, „ ad eosdem transire potest. Item

Item in qualibet visitatione facienda eligatur à Con-„ ventu socius visitatori, qui in actu visitationis cum „ ipso æqualis sit autoritatis, sicut superius est ta-„ ctum.„

Item Subprior & Fratres secluso Priore possunt eli-„ gere unum Monachum de propria domo illis familia-„ rem voto obedientiæ astrictum, per quem intimare „ possunt omni tempore Visitatori defectus vel pericu-„ la domus suæ, si opus fuerit, & hoc literaliter fiat.„

Item majores Officiales scilicet Subprior & Cellera-„ rius in qualibet visitatione petant absolutionem officii „ sui, quos Visitatores absolvere possunt, si visum fue-„ rit expedire de consilio seniorum, reservato tamen „ cuilibet Priori & conventui jure institutionis officia-„ lium post recessum Visitatorum.„

Item Monachi restringantur quo ad emissionem „ scilicet si aliquis in causam emissionis inciderit pro cul-„ pa in unam trium domorum mittatur, & in illa cor-„ rigatur, & ultra non mittatur nisi de consensu sui „ Conventus & aliorum duorum Priorum.„

Item nullus Monachus impetrabit privilegium „ transferendi se ad aliquod Monasterium nostri Ordinis „ nisi ad unum istorum trium.„

Item admonentur Fratres istorum trium Conven-„ tuum de non exeundo claustrum, usus B. Bernardi, „ & diffinitiones Capituli generalis solito melius obser-„ vare, & ut Priores pro modulo suo eisdem, quantum „ ad hoc sint exemplares monentur & ipsi levi occasio-„ ne non exire: & quando exituri sunt & præcipue „ exterius pernoctaturi Subpriori aut Cellerario inno-„ tescant, causam simul si expediat intimantes, imo, „ si aliquanto longius sunt ituri & diutius moraturi, de „

„ ſcitu plurium vel totius Conventus hoc faciant, ſi
„ viſum fuerit expedire.
„ Item manent in diſpoſitione Prioris legere de ſta-
„ tutis vel privilegiis, quæ eos tangunt annuatim in Ca-
„ pitulo, aliis dimiſſis, ſcilicet de ſtudentibus, de moni-
„ alibus ac ſimilibus.
„ Item ſalvo judicio melius ſentientium ſeniores Mo-
„ naſteriorum, qui melius noverunt interiora & ex-
„ teriora Fratrum & monaſterii, videntur Subprior,
„ Cellerarius & duo confeſſores per Priorem ordi-
„ nati.
„ Item numerus Converſorum non excedat dimi-
„ dietatem Monachorum, niſi profectus & neceſſitas
„ loci fuerit, nec tamen ſine conſenſu trium Priorum
„ fieri licet.
„ Item Præbendarii non recipiantur niſi de conſenſu
„ trium conventuum vel majoris partis uniuſcujuſque.
„ Item ad humilem inſtantiam Domini Boyngli
„ quondam Abbatis in Schola Dei devotæ noſtræ ſo-
„ rores Sanctimoniales in *Ieſſe* cum perſonis ſuis præ-
„ ſentibus & futuris inibi regularibus in ligam iſtam
„ ſunt admiſſæ ſub forma tali: Primo in actu & habi-
„ tu, colore & ſingulis obſervantiis Fratribus prædi-
„ ctarum domorum conformabilibus ſint concordes &
„ uniformes, & ipſæ Sorores ut jam cœperunt ſub
„ perpetua permaneant clauſura. Secundo Prior & Fra-
„ tres domus de Zebekelo pro ſe & ſuis ſucceſſoribus bo-
„ na fide & ſolemni prævia ſtipulatione permiſerunt
„ ipſum antedictum monaſterium Sanctimonialium à
„ ſua ſolicitudine paſtorali non deſerturos. Tertio depu-
„ tetur ſingulis annis in Convocatione Priori de Zebe-
„ kelo, ſi requiſierit, per Convocatos Prior de *Iſelſteyn*
vel

vel de Warmonda, vel alter discretus Frater istarum „ duarum domorum, qui secum locum de Jesse in æ- „ quali autoritate visitet. Quarto confessor prædicta- „ rum Sororum singulis annis Convocationibus inter- „ sit delaturus ibidem & propositurus convocatis, si „ quæ habuerit expedienda pro suo loco, etiam usurus „ una voce in illis causis quibus fuerit assignandus. „ Quinto senex vel exhaustus Frater istarum duarum „ domorum scilicet de *Isselstein* & Warmonda maturus „ moribus poterit ad requestam Prioris de Zebekelo „ Confessori de Jesse de consensu Prioris & conventus „ sui pro solatio & subsidio deputari. „

De singulis his ordinatis volumus ut singuli con- „ ventuales sint contenti, quia per ista ab injusta op- „ pressione, quæ à suis Superioribus, quod absit, eis pos- „ set impendi, sunt assecurati: ipsi tamen in hoc se non „ extollant, sed si in modicis sunt restricti, videre pos- „ sunt, quod Priores respectu ipsorum in pluribus, ad „ quæ non tenebantur, se propter Christum & Sacræ „ religionis nostræ diutius stabilimentum restrinxe- „ runt. „

Hos igitur articulos eisdem Prioribus & Fratribus „ præfatis nobis viscerose dilectis auctoritate nobis „ commissa confirmamus, reservantes tamen nobis us- „ que ad triennium declarationem, correctionem vel „ emendationem omnium, quæ istam salutarem tan- „ gunt colligationem vel tangent in futurum. Secu- „ rius tunc Dei gratia talia perpetuaturi cum præfato- „ rum Priorum & Fratrum poterimus uti consiliis in „ ordinationibus præfatis melius expertorum & proba- „ torum, in charitate Christi eosdem admonentes ut in „ eadem juxta consuetam ambulent & habundent ma- „

,, gis, quia in capite Christo veraciter, cujus membra
,, sunt, videntur colligati, & ergo si patitur unum mem-
,, brum, omnia membra compatiantur, si unum mona-
,, sterium aliquo accidenti gravatum fuerit, videlicet
,, gravi paupertate, secularium vel extraneorum inju-
,, sta molestatione consulimus, ut juxta possibilitatem sibi
,, alterutrum consilio & auxilio assistant & succurrant.
,, In quorum omnium fidem at testimonium Nos F.
,, Johannes Abbas Monast. B. M. Campens. præfatus
,, sigillum nostrum præsentibus duximus appenden-
,, dum: Nos v. F. Boyngus alias Abbas Scholæ Dei, quia
,, pro præsenti sigillo non utimur, supplicavimus Ve-
,, nerabili & religioso Patri nostro Domino Abbati ad S.
,, Benedictum in Menterna ut ipse pro nobis his præsen-
,, tibus sub sigillo suo velit testimonium perhibere. Et
,, nos Hermannus dictus Abbas ad S. Benedictum in
,, Menterna rogatu Venerabilis & religiosi Patris Nostri
,, Domini Boyngi quondam Abbatis in Schola Dei his
,, præscriptis etiam sigillo nostro testimonium perhibe-
,, mus. Datum Anno Domini M. CCCC. XVIII. feria
,, secunda post diem Sanctæ Pentecostes.

Forma secunda istius Colligationis.

,, Nos F. Petrus Prior Monasterii *Montis Dominæ no-*
,, *stræ* in Iselsteyn, F. Johannes Prior *B. Mariæ de Galilea*
,, in Zybekelo & F. Gerardus Prior Monasterii *Portus*
,, *B. Mariæ* in Warmonda Ord. Cister. Traject. Dioe-
,, ceseos universis hanc literam inspecturis vel audi-
,, turis ad sanctiora quæque provehi pro salute. No-
,, tum facimus quod Anno Domini M. CCCC. vicesi-
,, mo tertio, octavo idus Maii ad laudem & honorem Dei
,, Ordinisque nostri decorem in domo nostra in Isel-
,, steyn una cum fratribus nostris super hoc nobis deputa-
tis

tis à Conventibus noſtris plenaria voce & vice fun-„ gentibus omnium fratrum conventuum noſtrorum,„ præfatorum convenimus tractantes de finali diu pro-„ telata per multos annos concluſione & noſtræ mu-„ tuæ colligationis confirmatione ſufficienter jam du-„ dum probatæ & ejuſdem attinentiis, ut infra pate-„ bit, qualiter diutius examinata valerent approbari:„ invocatoque, ut opus fuit, Spiritu Sancto de una-„ nimi & omni omnium Conventuum & Fratrum con-„ ſenſu præhabita matura & triduana cum præfatis Fra-„ tribus diſcuſſione in ſubſequentibus articulis concor-„ davimus, quorum confirmationem, quod à Statutis„ paucis Ordinis parumper videantur declinare, petivi-„ mus nobis & obtinuimus à Commiſſariis Capituli ge-„ neralis autoritate in hac parte fungentibus, ut in literis„ deſuper confectis clarius patet &c. Quos quidem arti-„ culos noſtro laudabili propoſito in adminiculum &„ perpetuum ſtabilimentum non modicum profuturos„ ſperamus ſuffragante nobis Capituli generalis autorita-„ te præfata, quo ſubnixi nos ipſos mutuo & noſtra ſup-„ poſita tanquam glutino charitatis ſubjecimus atque„ conjunximus attendentes quod funiculus triplex diffici-„ le rumpitur. Quod quidem ſalutare vinculum noſtræ„ Colligationis cum omnibus ſuis proprietatibus infe-„ rius notandis nos priores & Fratres præfati & quilibet„ noſtrum in ſolidum & poſteris noſtris promiſimus, &„ his præſentibus promittimus inviolabiliter ſervaturos,„ ſic quod nec per nos nec per noſtrorum Conventuum„ aliquem aliquo modo vel per interpoſitam perſonam„ illorum relaxationem impetrabimus vel obtinebi-„ mus, & impetratis ſuper eiſdem diſpenſationibus vel„ impetrandis nos promittimus perpetuo carituros.„

„ Imprimis, quia charitas initiatrix & consummatrix
„ omnium bonorum non quærit quæ sua sunt, sed sui-
„ ipsius est omnibus communicativa personas & Fratres
„ domorum nostrarum eligibiles in Priores eligendos
„ spontaneo consensu libere resignamus & resignabimus
„ ipsos electionem sicut Ordini consonum est per Prio-
„ res inducendos exceptis Patribus nostris Prioribus, nisi
„ Filius fuerit professionis domus destitutæ: extra gre-
„ mium autem nostræ Colligationis nullum in Priorem
„ eligimus nisi se velit humiliter subdere nostræ colliga-
„ tioni & statutis seu ordinationibus ejusdem Priorum
„ nihilominus consilio requisito, alias electionem factam
„ irritam fore decrevimus & inanem: contra cujus Col-
„ ligationis ordinationem etiam quilibet Prior undecun-
„ que assumptus promittat antequam confirmetur, se
„ nec futurum, nec privilegia procuraturum, nec pro-
„ curatis ullo tempore fruiturum. In quorum Priorum
„ electione nullus vocem habebit vel active vel passive
„ nisi prius laudabiliter per triennium fuerit in Ordine
„ conversatus, electus quoque Clericis in habitu ut vi-
„ ctu & regularibus observantiis Fratribus suis humili-
„ ter se studeat conformare: Priores non absoluti vel
„ cedentes profiteantur, si voluerint, in domo cui præ-
„ fuerint vel unde assumpti sunt, aut si in alia domo
„ nostræ colligationis gratiam receptionis obtinere po-
„ terunt, profiteantur in eadem ulterius non transituri,
„ quorum sic cedentium vel absolutorum seu etiam
„ decedentium sigilla in cista Conventus, cui præfue-
„ runt, usque ad novi Prioris substitutionem inclusa
„ reserventur. Præterea ut omnia debite fiant & ordinate
„ quilibet Prior domum suæ visitationi immediate sub-
„ jectam juxta concessionem Domini Abbatis Cam-

pens.

pens. in plenaria potestate sub Patre Ordinis ad minus „ semel in anno visitabit per modum disciplinæ, pacis „ & charitatis conservativum, juxta quem ad requisi- „ tionem sanioris partis Conventus, ponderatis eorum „ causis & allegationibus Prior quilibet retinebitur vel „ absolvetur suam absolutionem in singulis visitationi- „ bus humiliter petiturus: in quibus Prior visitator cum „ socio proprio consiliis perfruetur alterius Prioris sui „ visitatoris & socii ejusdem: qui quidem socii singuli „ Prioribus à suis visitatoribus post peractam visitatio- „ nem cum consilio seniorum Monasterii visitati de- „ putabuntur æquali autoritate cum suis Prioribus in „ actu visitationis & cæteris eundem actum respicien- „ tibus perfuncturi: contra quos videlicet Priorem & „ visitatorem & socium suum si quærimonia per sanio- „ rem partem monasterii visitati ad visitatorem eorum „ super visitatione juxta commissionem vel consilium „ facta, fuerit delata, & iisdem visitator admonitus li- „ teratorie à suo superiore ad defectum corrigendum „ post visas literas infra mensem hoc facere distulerit: „ omni hebdomada post hoc tribus diebus sentiat levem „ culpam, unum eorum in cerevisia & pane indispen- „ sabiliter amplioris sententiæ comminatione & postea „ per eundem suum visitatorem scandalo orto de hu- „ jusmodi delatione secundum arbitrium plectendus „ nisi rationabiliter per evidentem infirmitatem vel no- „ tabilem necessitatem se potuerit excusare: ipsam nam- „ que quærimoniam de proprio visitatore ex tali causa „ eis facere liceat ad ejusdem visitatorem sicut & con- „ tra suum Priorem ad proprium Visitatorem eis volu- „ mus licere pro quacunque notabili orta causa vel de- „ fectu, quem Prior emendare in se vel in alio nolue- „ rit,

„ rit, vel ejus adventum demandare ut per hoc Domo-„ rum nostrarum vigor & disciplina paxque continua „ perseveret, & accrescat: & quia de sanitate capitis „ totius corporis salus dependet admonemus & horta-„ mur Fratres omnes Domorum nostrarum, ut humi-„ liter & cordialiter emendationem & admonitionem „ Prioris per se vel Subpriorem aut alium scilicet Con-„ fessarium vel Seniorem procurent & faciant publice „ vel privatim zelum amarum & observationem maxi-„ me devitantes. In istis supra notatis articulis suffi-„ cienter & luculenter examinatis nos tres Priores Do-„ morum præfatarum una cum consensu omnium „ Fratrum nostrorum concordavimus. In quorum ar-„ ticulorum observatione in Liga nostra caritativa nos „ feliciter speramus progredi & diutius conservari. In „ testimonium & robur perpetuum præmissorum Sigil-„ la trium nimirum Priorum & Conventuum præscri-„ ptorum tribus Literis ista continentibus sunt appensa, „ quarum unam quilibet Conventus in sua Cista obtinet „ & conservat. Datum Anno, mense & die, quibus „ supra.

Habuit autem *Mons Dominæ nostræ* sub occasum seculi XIII. exordium suum ab *Arnoldo* Egmondæ & Isselstadii Domino Anno 1390. vel 1394. primo extra muros erectus inde in Isselstadiense Oppidum transplantatus, & Anno 1412. (è *Myræi Chron. Cisterc.*) Monasterio Campensi subjectus: primo quidem Abbatiæ gloriâ illustris postea verò Prioratus humilitatem amplexus: cujus peculium cessit Principi Auriaco & Satrapæ ædificia quæ etiamnum supersunt.

Portus B.V. Mariæ in Warmont è *Chron. Holland.* divis. 27. c. 10. circa annum 1409. in Castri, dicti veteris

teris *Teyligen*, ruinis ab *Alberto* & *Wilhelmo* Comitibus Hollandiæ, ad quos feudali jure redierat, eum in finem obtenti fundator extitit & dotator *Joannes de Woude* Dynasta Warmondanus Anno 1417. defunctus & hic ante principem Aram tumulatus: *Myræus* in eo erronee Moniales collocat.

De *Jesseo* Parthenone in vestibulo L. 9. rerum Frisicar. hæc habet *Ubbo Emmius*: *non procul Groninga eo in agro, qui Præfectura suburbana continetur, ad annum Christi* 1216. *novum Cœnobium institutum fuit autore Theodorico quodam Sacerdote Groningano, quod ex nomine loci, in quo conditum est, Essæum primo deinde Jesseum nuncupatum nunc prius nomen retinet. Institutum hoc ab Ottone Episcopo Ultrajectino præsente inspectum & confirmatum eodem Anno. Sed tenuis in initio res paucos intra annos plurimum incrementi cepit. Familia Virginum Cisterc. illic collocata Prasesque Collegio data Abbatissæ titulo*: quæ & ex eo *in Chron. Cister.* exscripsit *Myræus*, sed ad nostri Zybekeloensis Cœnobii Rectores regrediamur.

Quintus Fr. Arnoldus de Dorsten hujus Domus Conventualis & Cellerarius vir admodum literatus & religiosus, sed quia omnibus placere non valuit nec forte voluit, post annum absolvitur: qui tamen postea Subprioris officio per plures annos functus in pace quievit Anno Domini M. CCCC. LXXXI. habens annos ætatis LXXI. plus minus, mansionis vero in loco LI. quo sic ut præfertur ab officio absoluto

Sextus Fr. Jacobus de Dordraco professus in *Iselsteyn* & Cellerarius statim eligitur vir religiosus & dulcis, primusque lateres coquere cepit in Barlehaer, & annis circiter quatuor in officio peractis à sua matre *Iselsteyn* tunc

tunc vacante revocatur & Prior efficitur, quo ſic revocato

Septimus F. Gerlacus hujus Domus Conventualis Monachus profeſſus natus de *Kranenborch* (primus Prior Monaſterii Majoris Beurloe poſt tranſlationem ejuſdem de Ord. Heremitarum S. Wilhelmi ad noſtrum Ciſterc. Ordinem illud laudaliter & religioſe tempore etiam diſcriminis maximorum periculorum & internarum guerrarum 7. annis rexit promovendo ab ima paupertate ad competentes Fratrum proviſiones corporales in ferventi Ordinis noſtri diſciplina) eligitur, revocatur, confirmatur in Priorem Domus hujus vacante ea vir admodum religioſus & diſciplinatus, maturus moribus, animo virilis, conſtans propoſito, virtutibns plenus, ab omnibus viſus atque dilectus præſertim à ſecularibus & magnatibus terræ, prudens conſilio, Sanctus operibus & quaſi *Alter Bernardus* pluries ab eis dictus & reputatus, nimirum quia vir dulcis, eloquens, benevolus, compaſſivus & maxime in exhibitione operis charitatis extitit. Qui Prioris officio noſtro Monaſterio præfuit maximo ſuo labore & anguſtia poſt Prioratum 7. annorum Majoris Beurloe annis 37. & eo amplius meliorando Monaſterium noſtrum mediante divina gratia & adminiculo amicorum ſecularium, eccleſiaſticorum & religioſorum non parum in rigore regularis obſervantiæ & diſciplinæ, augmentatione redituum & emptione prædiorum, in conſtructione Eccleſiæ & erectione plurimorum ædificiorum, nec non in comparatione & procuratione multiplicium Eccleſiæ clenodiorum, atque congregatione, retentione, ac informatione multarum tam monachorum quam Fratrum-laicorum perſonarum: ſed tandem inedia & ſenio confectus metuens ſe

se regimini invalidum cessit officio sponte libere & anhelanter illud resignans anno Domini M. CCCC. XCI. post cujus resignationem & absolutionem ipse Venerabilis Prior uno ferme supervivens anno obiit Anno Domini M. CCCC. XCII. ipso die S. Viti Martyris, anno vitæ ætatis suæ LXXX. Anno vero conversionis suæ & mansionis in Zybekeloe pariter & in Majori Beurloe LXX. pro quo Fratres de Zybekeloe, Fratres de majori Buerloe, Fratres de Minori Buerloe (cujus domus curam permaxima solicitudine & labore gessit) nec non Fratres de Iselsteyn quos paterna pietate longo tempore visitavit: ac quam plurimum Moniales de Jesse cum omnibus fratribus laicis & Sororibus suis pro quibus fere intolerabiles labores assidue pertulit, fideliter, cordialiter atque devote tenentur orare eique infinitas gratiarum actiones & orationum reconpensationes in æternum refundere. Isto ergo Venerabili patre sicut præscribitur ab officio Prioratus cessante & absoluto

Octavus *F. Hermannus Oldenzell* nostri Monasterii professus monachus & Cellerarius monasterii Monialium in Jesse eodem tempore altera S. Joannis Baptistæ eligitur, & in Priorem hujus domus confirmatur, qui in omni humilitate & devotione præfuit vir miræ patientiæ: etiam construi fecit magnis expensis novum Refectorium nostrum ad quod lateres tegulas ipse coqui fecit: postque quam plures labores suos ipse sua sponte resignavit propter multiplices infirmitates suas Anno Domini M. D. IV. die S. Nicolai Episcopi: post vero resignationem suam vixit in omni puritate vitæ, devotione & Sanctitate multis gravibus infirmitatibus laborans, quas tamen cum quanta patientia ipse pertulerit, non facile dixerim, sicque vitam suam omnibus exemplum

plum existens ad finem deducens diem clausit extremum Anno Domini M. D. XIII. eodem die resignationis sui officii Prioratus. Isto ergo, ut præmittitur, Venerabili patre ab officio absoluto

Nonus *F. Gerardus Leidis* nostri monasterii professus monachus ac Subprior eodem tempore eligitur in Priorem hujus domus, & per Reverendissimum Patrem & Dominum Remigium Abbatem Morimundi qui tunc præsens erat confirmatur; nec non Anno 1506. post Pentecosten feria quarta, non propter sua demerita sed propter causas aliquas non malas tamen deponitur: quo deposito eadem die

Decimus: *Fr. Everhardus de Zutphania* monachus professus hujus Monasterii in Priorem eligitur & confirmatur per Dominum Johannem Abbatem Campensem, qui tunc præsens erat: qui prædictus pater eodem anno die S. Mauritii diem clausit extremum, quo defuncto ac in loco capitulari sepulto

Undecimus: *Fr. Godfridus Delden* hujus Monasterii monachus professus & infirmarius in Priorem eligitur & confirmatur per Dominum prædictum Campensem, qui tandem multis infirmitatibus laborans resignavit suum officium quinto die Martii Anno M. D. X L I I. quo & plenus dierum obiit.

Duodecimus: *Fr. Lambertus Campis* hujus Monasterii monachus & professus & subcellerarius eligitur & confirmatur per Dominum Abbatem Campensem Anno M. D. X L I I. obiit autem Anno XLIV. in capitulari loco sepultus.

Decimus tertius: *Fr. Reinerus Campis* eligitur, qui fuit Cellerarius in Jesse: electus à Fratribus & à Reverendissimo Domino Abbate Campensi confirmatus

tus præfuit in Prioratu annum unum & aliquot menses ac postea morbo correptus dialysi Prioratu absolvitur ac in Jesse revertitur, ibique ad annos XI. moratus moritur senectute bona, quo sic ab officio absoluto

Decimus quartus: *Fr. Franciscus Zwollis* Custos in Priorem eligitur, qui quidem vir prudens & pius præfuit laudabiliter circa 10. Annos, quumque ritu solito feria III. hebdomadæ Sanctæ in Marienborch auditum Confessiones Fratrum ibidem ivisset, atque ibidem Feria IV. Sacrificasset, sumptoque jentaculo & paulo hilarius potatus cum suo collega & socio Hermanno Daventriensi domum repetens in foveam borealem viæ illius submersus deprehenditur, eoque sic defuncto

Decimus quintus *Fr. Sanderus Zwollis* eligitur Anno Domini M. D. LVI. ipso die Pentecostes qui erat Custos & professus hujus Conventus: præfuit laudabiliter, liberavit Conventum ære alieno, construxit organa ac postea certas ob causas Anno LXV. circa S. Michaelis Prioratum resignavit factus Prior in Assen, quo sic ab officio absoluto

Decimus sextus *Fr. Joannes Campensis* eligitur in Priorem hujus Conventus professus ac Prior in Essen Anno M. D. LXVI. qui præfuit annis quinque ac postea ab officio absolutus rediit in Essen, eoque sic ab officio absoluto

Decimus septimus *Fr. Hermannus Daventriæ* eligitur in Priorem Anno LXX. in Festo Michaelis hujus Conventus professus: præfuit annis duobus circiter ac postea relicto officio & Commissario loci ejus constituto quodam *Joanne Horstani Fr. Wilhelmus Opgen Ray* coactus in Zybekeloe 24. Maii Anno LXXIII. à R. P. Abbate Campensi intruditur sine Fratrum ele-

ctione ad Prioratum de Zybekeloe, quem ſine Fratrum conſenſu taliter qualiter retinuit circa menſes novem, quumque Anno LXXIV poſt Lætare R. D. Joannes à Wachtendonck Abbas Campenſis in hunc Conventum armata manu quibuſdam Hæreticis & Geuſis ſtipatus comitibus acceſſiſſet, vi eumdem F. Wilhelmum obtruſurus Conventui tandem Fratribus tam presbyteris quam laicis ſeſe opponentibus D. Abbas cum ſuo intruſo ac toto ſatellite violentiis præſtitis abierunt: atque ſic

Decimus octavus auxiliante Deo in Anno eodem die Sancto Palmarum iterum ea vice eligitur in Priorem Venerabilis *D. Sanderus Zwollis*, apud Eſſendianas Virgines per Reverendiſſimos Prælatos de Clarencampio, de Menterna nempe *Grieſemoniken*, & de Hieruſalem alias *Berrikens Klooſter* ipſo die Mariæ Magdalenæ nempe 22. Julii Anno quo ſupra; & eſt confirmatus & inſtallatus in Zybekeloe per Venerabilem doctum D. ac Commiſſarium D. Joannem Kritium ejuſdem Ord. Notarium publicum à Generali Capitulo Ciſterc. electum, deinde 28. Julii Anno quo ſupra. Quo Sandero 10. circiter & paulo amplius menſibus in Prioratu agente præfatus Joannes à Wachtendonck Camp. cum Guilhelmo ſuo intruſo ſtipatus vi armata Satrapæ Sallandiæ per male narrata invitati rediit atque F. Sanderum vi à ſuo Prioratu expulit, & Guilhelmum reintruſit die 4. Junii Anno M. D.LXXV. Quumque F. Sanderus hinc migraſſet, ſimul etiam cum eodem abierunt Cellerarius & omnes Fratres exceptis duobus tantum, quorum alter Lambertus Numme Senior ob ſenectutem & alter junior & necdum Pater F. Joannes Haſſelt propter infirmitatem manſerunt.

ſerunt. Verum poſtea Menſis Septemb. 25. idem Sanderus ad Prioratum ſuum per Reverendiſſimum Ciſterdienſem auxiliante Regiæ Majeſtatis protectione reſtituitur & Guilhelmus expellitur, Abbas vero Campenſis viſitationis officio perpetue privatur.

Hæc calamus domeſticus de florentiſſimi hujus Aſceterii exortu & ducibus, cui *in Chron. Ciſterc.* ad annum 1403. præter Clericos ordinarium Laicorum octuagenarium numerum aſſcribit *Myræus* & ad annum 1406. hoſpitalitatem ac largas eleemoſynas *Bocopius*, ubi etiam ſitum loci deſcribit & quid in eo egerit Fratrum induſtria quibus An. 1412. 14. Septembris *Joannes* Abbas Ciſtercii cæterique Diffinitores Capituli generalis in *Patrem Abbatem* præfecere Cœnobiarcham Clarevallenſem: Anno 1660. 20. Julii quo præſens viſitavi non ſupererat niſi Templi rudetum & piſtrinum ædificiis reliquis dirutis plane & eviſceratis, reditibus provinciali Ærario illatis: ei ab Anno 1478. ſubfuit *Majus* & *Minus Beurloe Hortus* & *Vinea B. V. M.* utrumque apud Weſtphalos Virorum Aſceterium ex ordinatione *Alexandri* Epiſcopi Forlivienſis & per Germaniam Nuntii Apoſtolici, qui & *Vicariam* ab *Egberto Bilrebeeck* Presbytero Anno 1419. hic fundatam ad inſtantiam Prioris Anno 1475. 11. Aug. Monaſterio incorporavit. Arque hæc ſufficiant de Zybekeloe, de quo idcirco fuſius egimus cum *Chryſoſtomo Henriquez* in Faſciculo SS. Ord. Ciſterc. L. 2. diſt. 40. & 42. c. 6. aliiſque Ordinis Scriptoribus ſolummodo nomine tenus ſit notum.

§. V.

GRAMSBERGEN

Sub Sallandica Satrapia Transisulaniæ Oppidulis annumeratum hodie vix Pagi dignitatem tuetur, in cujus Parœciali Ecclesia tria instituta sunt Sacerdotia: primi & secundi patronatum titulo fundationis Anno 1607. 12. Apr. prætendebat Toparcha *in Aeswijn ex lit.* ad *Sasboldum*: & tertii collationem suppresso titulo asscribebat Satrapæ Isselmuidano.

§. VI.

STAPHORST

Sub Prætoria Hasselensi Transisulaniæ Pagus, ad hujus Ecclesiæ pastorale munus is promovetur, quem idoneum judicat Daventriense Capitulum.

§. VII.

ROOVEEN.

Sub eadem Prætura Transisulaniæ Pagus & *Illustrissimi Philippi Rovenii* Archiepiscopi Philippensis & per Unitum Belgium 11. Vicarii Apostolici locus natalitius, de cujus Parœcialis Ecclesiæ Sacerdotiis nulla fit mentio in Archidiaconi Daventr. Syllabo aut Reverendissimi Daventr. Visitationis Libro.

§. VIII.

YHORST.

Eidem Prætoriæ subditus Transisulaniæ Pagus, Parœcialem Ecclesiam, cum Ducem non habuerim, perlustrare

lustrare non licuit: ei sed in Drenthano Territorio adjacet olim celeberrima *Dickeningensis Monachorum Cisterciensium Abbatia*, de qua apud *Picardum* in *Annalibus Drenthiæ* & alios Ord. Cisterc. Historio-graphos altum silentium.

§. IX.
W H Y E

Hujus Loci, qui Sallandicæ Satrapiæ annumeratur, Curiale Templum consistit sub Patronatu Santlebuiniani Daventriensis Capituli, in quo

Vicaria.

1. *S. Crucis*, cujus ministro impositum onus sacrificandi feria III. V. & VI.
2. *S. Annæ*, quæ triadem Sacrificiorum exposcit: ejus patronatum gerit Toparcha *in Harxen*.
3. *S. M. V.* cujus deservitori ab Ædilibus adoptato bina Sacra præscribuntur.

Horæ spatio hinc abest Arbor quam *Sanctam* (*Rongen* vel *Hilligen Boom*) appellant, de qua nihil habeo præter vulgatam famam: in proximo Castro *Wesenburgico* famulam à famulo domestico corruptam & occisam fuisse, qui rem patrarat sceleris accusatum, dum opus in agro facit, arrepto ex curru paxillo eoque in terram defixo Deum testem invocasse tam se certo innoxium esse quam certus sit nunquam ex illo paxillo arborem enascituram: statim fronduisse lignum & in quercum ingentem excrevisse. Locus exinde peregrinationibus celebris fuit. *Sacellum* in proximo erat quod cum arbore nuper exisum.

§. X.

HELENDOERN.

Sub Sallandica ditione Tranſiſulaniæ Pagus à *Pighio* in *Hercule Prodicio* ab Æliis Romanis Æliturris i. Helletoern nuncupatus: Eccleſia *S. Sebaſtianum* veneratur & à Daventrienſi Capitulo Parochum adipiſcitur, in qua

Vicaria.

1. *B. M. V.* cujus miniſter in ſummis Feſtis hic peragit rem divinam.
2. *S. Mariæ Magdalenæ*, quæ Sacrificare jubet feria IV. & VI. utriuſque patronatum Anno 1571. quem & in ſeqq. tenemus obtinebat *Domicellus Joannes à Boitzelaer.*
3. *S. Crucis* cujus poſſeſſor ad bina ſacra obligatus debet eſſe *altera manus Paſtoris*, qui eum etiam aſſumit ex *Lit. Fundat.*
4. *S. Annæ* ſub patronatu *Domini Reineri à Covorden.*
5. *SS. Anthonii* & *Annæ*, quæ ſuo deſervitori per Paſtorem, prænobilem *Schaepium* atque Sant Anthonianæ Fraternitatis Proviſores ſelecto Sacerdotii uſum demandat in dominica, feria III. & V.

Fundum hujus Parœciæ occupat Prætorium ſive Caſtrum *ter Mollen*, in cujus

CAPELLA

Hebdomadatim incruenta Hoſtia litat ex matrice Eccleſia Vicarius Marianus, in qua circa annum 1513. unicum

unicum institutum est Officium ex notis *Wilibrordi Bonnigerhof* in syllabo Davent. Præposituræ.

§. XI.

HEYNE

In hoc Sallandico Pago rei sacræ Archistrategus est *S. Nicolaus* & ad pastorale munus jus habet nominandi Sanlebunianum Davent. Capitulum, in qua

Vicaria.
1. *B. M. V.* cum debito 11. Sacrorum.
2. *S. Catharinæ*, quæ Eucharistiæ Sacrificium exposcit in dominicis, festis & feria VI. potitur utriusque patronatu Toparcha *in Rechteren*.

§. XII.

HAM

Sub regione Sallandica Transisulaniæ Pagus: Ecclesiæ, quæ B. V. M. inscripta est, patronatum obtinet Præpositus S. Petri Traject. in qua

Vicaria.
1. *D. M. V.* cujus possessor obligatus ad sacram Hostiam offerendam feria IV. & VI. Parochi (qui cum præcipuis parœciæ hæredibus ejus patronatu potitur) subsidiarium agit.
2. *S. Annæ*, cujus patronatum gerit Pastor cum Ædilibus.
3. *S. Anthonii*, cujus deservitor muneri sacerdotali satisfacit in sabbatho, feria III. & V. eum Parochus assumit: qui etiam cum Hæredibus (sic vocant Villarum dominos) Ecclesiæ Custodem assignat.

§. XIII.

H E E M S E

Sub territorio Sallandico Pagus Transisulanus: de cujus Curialis Ecclesiæ Sacerdotiis ignorantia silentium nobis imposuit.

§. XIV.

D A L F S E N

Transisulaniæ Pagus Sallandicæ Satrapiæ membrum, cujus Ecclesia *D. Cyriaco* sacra à Transisulanorum Principe Rectorem nanciscitur, in qua

Vicaria.

1. *SS. Innocentum & Catharinæ*, cujus collatio penes *Voorstianos*.
2. *B. M. V.* & *SS. XII. Apostolorum*, quæ à suo ministro per Parochum suffecto trina Sacra exposcit.
3. *S. Stephani*, cui II. Sacrorum onus annexum: ei possessorem assignant Hæredes sive Prædiorum domini in *Ittersum*.
4. *S. Anthonii*, quæ ad Aram citat suum Ministrum ab Ædilibus acceptum feria IV. & VI.
5. *S. Cyriaci* cum debito unius Sacri, cujus patronatu Anno 1571. gaudebat *Hermannus de Voorst*.

Huic Parœciæ subditur

C A P E L L A

Quæ sedem invenit *in Rehteren*, in qua enata

Vica-

Vicaria.
1. *B. M. V. SS. Georgii & Theobaldi.*
2. *S. Anthonii*, quæ suo Ministro bina vice Sacrificium Missæ imponit, eum procurant Hæredes *de Rechteren.*
3. *S. Joannis Euangelistæ.*

§. XV.

AVERREST.

Drenthiæ finitimus Sallandiæ Pagus de cujus Parœciali Ecclesia & Sacerdotiis nulla nobis suggesta notitia, quam proinde dare non possumus.

CAPUT VIII.

DE

DECANATU OTMARSENSI,

Qui complectitur

OTMARSUM.
ALMELOE.
WEERSELOE.
ULSEN.
VELTHUYSEN.
EMBLICAMP.
LAERWOLDE.
DENICHAM.
FRISENVEEN.
WIERDEN.
TUBBURGEN.

§. I.

OTMARSUM

Tubantiæ Oppidum valde antiquum & juxta *Tritbemium* ab *Odemaro* Francorum Rege, cujus & nomen gerit, exſtructum idque ad tumulum ipſum *Vechtani* magni & familiaris ejus Amici: alii etymon & natales à *Veteribus Marſis* derivant.

ECCLESIA

Parochialis *SS. Apoſtolis Simoni* & *Judæ* inſcripta conſiſtit ſub alterno patronatu Summi Eccleſiæ Præſulis & Weerſeloanæ Prioriſſæ: hujus Præfectus ad Parœciæ (quam totius Tubantiæ vetuſtiſſimam notat *Illuſtriſſimus Rovenius*) & Altaris miniſterium quotidianum geminos alit ſubſidiarios Sacerdotes: in ea

Vicaria.

1. *S. Crucis*, cujus miniſter in dominicis, feſtis & feria VI. primus operatur ad Aram: eum adoptat Parochus cum Scabinis & Priore Sibbekeloano.
2. *S. Annæ* cum penſo III. Sacrorum.
3. *S. Joannis Euangeliſtæ*: cujus poſſeſſor primam Hoſtiam immolat feria II. III. & IV. utriuſque patronatum obtinet Parochus cum Scabinis.

SS. Anthonii & *Mariæ Magdalenæ*, quæ ſubeſt Albergenſis Canonicæ patronatui & Sacrificiorum triadem expoſcit.

5. *S. Catharinæ*: cujus deſervitor bina vice Sacerdotio fungitur.

XENODOCHIUM

Spiritui Sancto ſacrum in ſuo Sacello habet unicam

S. An-

S. Anthonii Vicariam, quæ ſuo miniſtro Sacerdotii uſum demandat feria V. Sabbatho & in Matrice Eccleſia feria III. in quo cum illud viſeret Anno 1571. viginti Alumnos numerabat *Reverendiſſimus de Monte.*

ASCETERIA II.

Intra hujus Parœciæ limites ſedem poſuere.

Primum, quod Oppidi pomœria enutrierunt, ſub patrocinio *S. Greorgii* inquilinos fovit *Equites Teutonicos B. M. V.* ſubeſt hæc Commenda Monaſterienſi Cameræ Priorali & ſola in nobili Tranſiſulanorum Comitiorum Areopago ſuum *Præceptorem* præſentem ſiſtit: at ab *Ordine* alienata & 30000. Flor. *Divendita* modo hæreditarium Dominum agnoſcit *Theodorum ab Heiden*: inter alios huic loco præfuere

Anno 1443. & 70.	*Fredericus de Beveren.*
1499.	*Henricus de Bodelſwingh.*
1554.	*Bernardus à Schedelich.*

In Necrologio Vallis B. M. prope Trajectum ad XIV. Kal. Decemb. obiiſſe notatur *Arnoldus de Almeloe Teutonicus t'Otmarſum Frater Dominæ Barthæ Abbatiſſæ noſtræ.*

Alterum viâ mediâ hoc Oppidum inter & Almeloam ſub *D. Anthonii* præſidio primitus Fratres ſive Clerici in communi viventes deinde *Canonici Regulares S. Aug. ſub Windeſimenſi Capitulo* incoluerunt: fuerunt in partibus Twentiæ (ait *M S. FF.* Davent. codex) Parochiâ de Ootmaerſen in Burſcopia de Albergen duo ſenes probique ruricolæ germani Fratres, nomen unius *Weſſelus* alterius *Albertus Schulte*: hi pariter concluſerunt quod in prœdio ſuo & loco manſionis dicto Hobergen fieret Congregatio Devotorum Deo in communi vita, ut Daventriæ & Zwollis, ſervien-

vientium. Anno igitur Domini 1406. miserunt legationem ad D. Gerardum Calkar tunc Rectorem in Zwollis desiderium suum illi pandentes, qui, habito cum Fratribus suis consilio, misit quosdam bonæ voluntatis laicos conversos à seculo cum quodam devoto Clerico postmodum Presbytero *Henrico ter Weteringe* nomine Zwollis oriundo, & cum illo quendam Fratrem Domus suæ honestum *Arnoldum ten Broeck*, ut inciperent novam Congregationem (hactenus M. S.) eisque præfecit *Henricum Weter* è Markensi Comitatu exortum, qui Capellam in loco erexit cum consensu Otmarsensis Curati Anno 1413. accessit confirmatio Episcopi Ultraject. & deinde Priorissæ in Weerselo Anno 1414. quo eam lustricis cœremoniis Religionis exercitio dicavit *Matthias* Biduanensis Episcopus: exemptionem à teloniis indulsit *Rudolphus à Diepholt* Anno 1445. pridie S. Martini, qui &, cum à Clericis possessio loci translata esset in Regulares S. Aug. eam translationem ratam habuit Anno 1447. 14. Junii concessitque Anno 1449. ut altaribus veteribus destructis nova in decentiorem locum reponerent. Ædificata est inde Ecclesia ex consensu *Episcopi Davidis Burgundi* Anno 1470. eam consecravit *Goswinus* Episcopus Ieropolitanus 23. Junii Anno 1471. Cœmiterium ampliato pomœrio *Godofridus* Episcopus Tricolensis 19. Jul. Anno 1480. Privilegia omnia confirmavit *Pius* Pontifex Anno 1462. 6. Id. Mart.

Ex ædificiis etiamnum restat Ecclesia cum 11. Aris, Sacristia & Aula Capitularis cum parte Ambitus, Refectorium cum parte Dormitorii, reliqua conciderunt. Locus certe ad vacandum Deo Propter quietam solitudinem & amœnam quercuum frequentiam, quibus cir-

circumdatur, vel maxime conveniens, nunc autem reditibus provinciali Ærario asscriptis à Monasterii colonis inhabitatur.

Præfuerunt in hac pietatis Officina

1. *Henricus Wetter.* Marckanus renuntians Officio Anno 14. & vitæ 1466.

2. *Godefridus Scherpingh* Daventriensis Treveris postmodum factus Monachus Benedictinus.

3. *Reinerus de Texel*, sub quo relicta Clericorum vita Regularibus Windesimensibus sese hæc Familia associavit in Festo S. Monicæ Anno 1447.

4. *Walramus de Moersa* è Nemore B. M. V. eductus Anno 1448. quo & Windesimensi Capitulo Colligata est: quo cedente

5. *Reinerus de Texel* è Silano Prioratu communi Fratrum suffragio revocatus hic, iterum præficitur Anno 1554. sub quo Domus vel maxime divitiis ac agris novaque Ecclesia accrevit: regimen deposuit Anno 1472. vita functus Anno 1483.

6. *Gerardus Ubach.*

Andreas de Diepenheim Anno 1548.

Suederus Beurbanck de Zwollis Anno 1556.

Ultimus *Joannes ab Arnheim* Fratrum cineribus appositus Anno 1611.

§. II.

ALMELOA

Tubantiæ municipium & Dynastia, unica in Transisulaniæ agro quæ, sed ex precario Povinciæ indulto, capitalem jurisdictionem habet annexam: sita est ad torrentem ignobilem qui in Vidrum sese exonerat.

E C-

ECCLESIA

Parochialis cum debito quotidiani Sacri ſolemnis glorioſum Chriſti Martyrem *S. Georgium* tutelarem habet ſub patronatu Almeloani Dynaſtæ, in qua

Vicaria.

1. *SS. III. Regium*, cujus poſſeſſor poſt lectum Offertorium Miſſæ ſolemnis quotidie jubetur Sacrificare.
2. *S. Annæ* } Cum III. Sacrorum penſo.
3. *S. Georgii* }
4. *S. Mariæ Magdalenæ*, quæ bina Sacricia matutina & unum ad placitum celebrantis requirit.
4. *S. Anthonii*, quæ ſuo miniſtro bina vice Sacerdotii uſum demandat.
6. B. M. V. quarum omnium patronatum poſſidet Almeloanus Toparcha.
7. *S. Andreæ* & *Anthonii*, cujus deſervitor bis Sacerdotio fungitur.
8. B. M. V. & *S. Nicolai* cum proba *Friderici de Blanckenheim* Anno 1426. 17. Julii per Conventum Almeloenſem, *Mechtildem vander Souwe* ejus Miniſtram, cui etiam reſervata Collatio, *Joannem Pothof* & *Hermannum Huperti* Presbyteros fundata & dotata in Parochiali Eccleſia de *Kathen*, verum ad inſtantiam Miniſtræ per *Rodolphum de Diepholt* in profeſto decollationis S. Joannis Bapt. Anno 1447: in Aſceterii Oratorium tranſlata: *quia non ſolum dicta Eccleſia in Kathen* (habent Epiſcopales Literæ) *verum etiam Vicaria ſeu Capellania utriuſque deſolationis deplorant incommoda.* Eam hic recenſemus

semus, quod illi Anno 1443. in Festo S. Margarethæ quatuor Sacrorum annexum onus, quæ annis singulis in Almeloano hoc Fano sunt peragenda.

Quibus addidit Sacrum funebre feria II. & Marianum in Sabbatho Anno 1502. in Vig. omnium SS *Wilhelmus de Munster* hic Vicarius *ex Litt. Fund.* in quibus ejus minister requiritur non beneficiatus in hac Ecclesia.

Inter Parœciæ Præsides publicam famam meruit Ven. Dominus Everardus ab Eza, post fœdera conjugalia & Medicinæ professionem huic Ecclesiæ præfectus & ex acerrimo adversario factus intimus amicus Ven. *Gerardi Magni*, cum veræ devotionis Spiritum in domo Florentiana (ubi aliquamdiu Fratribus convixit) avidus imbibisset eumdem in Clericos & Laicos, quos in familiam suam assumpserat, abundanter transfudit. Ne autem defuncto Nutritio cœtus diffluerет & accensus pietatis ardor intepesceret, in *Vrenswegen* prope Oppidulum Northornense traductos, ubi Monasterium construxit *Bernardus* Comes Benthemensis vulgo *Pater Bernt*, sub Ordine Canonicorum Regularium Anno 1394. obtulit *S. Augustino*, quod post sexennium Windesimensi Capitulo colligatum etiamnum extat & *Nemus B. M. V.* nuncupatur. Noster autem Parœcus 1. Apr. Anno 1404. beatam animam Creatori suo reddidit & non infimo loco inter benefactores à Urendeswegensi Canonica computatur.

XENODOCHIUM

In quo malis suis ac calamitatibus remedium invenit pauperies & senectus unicum est, at, ob profusissimæ charitatis officinam in vicino Parthenone dum adhuc existeret, patulam, à multis annis vacuum & sine alumnis.

PAR-

PARTHENÆUM

Quod Oppido adjacet *D. Catharinæ* inscriptum sedem præbuit *Sororibus* Conventualibus *Tertiæ Regulæ S. Francisci* sub Capitulo Traject. initium habuit sub senium seculi XIII. at eo in fundo, in quo nunc exstat, Anno 1407. quo illum *F. Joanni ab Ummen* Campi S. Joannis Ministro sub unico veteri scuto Francico annue in medio hiemis solvendo cum assensu matris & filii *Beatricis* & *Egberti de Almelo* in emphiteusin concessit *Joannes Hilbingh* tunc parochialis Ecclesiæ Rector: is autem eum transtulit ad Sorores *Aleide Hilbingh* pro tunc existente Ministra Anno 1409. 22. Octob. approbante Traject. Hierarcha *Friderico* Anno 1414. feria III. post dominicam Cantate: erat autem Ecclesiæ peculium & pastoritii domicilii solum.

Oratorium Anno 1471. Divæ Virginis Visitantis Festo per *Goswinum* ex Ordine Carm. Iheropolitanum Episcopum sub *Davide Burgundo* consecratum & ædificia reliqua ipsissimam redolent *S. Francisci* pauperiem & humilitatem præter Dormitorium amplum & excelsum solido opere à fundamentis inter auspicia superioris seculi excitatum, cui similem meditabantur Ecclesiam, sed positis solummodo fundamentis & parietibus Chori Anno 1519. (quem Portæ Epigraphe ostentat) perfectis ex parte, mansit opus imperfectum.

Dum Anno 1664. hujus Asceterii Archivium perlustrarem, prodidit se ejus Præfecturam gessisse.

Aleidis Hilbingh.	Anno 1407.
Mechtildis vander Souwe.	1431. & 51.
Gerbergis Werninck.	1458.
Gesa Spdrwerinck.	1479.
Susanna Jegherz.	1481. & 1533.

Ger-

Gertrudis Helmichs. 1541.
Ida van Rheede. 1562.
Judith van Eeschede.
Aleidis ter Weeme minist. & officio defuncta. 1664.
Paula Knoops: sub qua fundo cum ædificiis Toparchæ Almeloensi donato, qui ex iis in suo vicino Prætorio Equile extruxit, & XXVIII. Monialibus (tot enim erant superstites) 12000. Flor. summâ addictâ ab Ordine Equestri Anno 1665. avitis Sedibus exclusæ sunt: exules in loco Glanensi Tubantiæ finitimo consident, Fuga *B. V. M.* in *Ægyptum* is nuncupatur.

§. III.

WEERSELOE.

Parœciali Ecclesiæ præest *S. Remigius* eique annexus est *Virginum nobilium* Prioratus, cujus uberem notitiam suggeret appensa

FUNDATIO MONASTERII DE WERSELO.

Miles quidam strenuus *Hugo* nomine de *Buren* Villa, quæ sita est in Bathua, divina inspirante gratia de cœlestis regni perennitate ac de mundi hujus instabilitate meditari cœpit quid ageret, quo se verteret: cum uxore sua satis religiosa habito consilio elegit abjectus esse in domo Dei magis quam habitare in Tabernaculis peccatorum: egrediens igitur de terra sua & de cognatione sua cum uxore sua cum filiis & filiabus, cum famulis & ancillis, venit in partes remotiores Thuringiæ ibique locum occupavit *Apterothe*, in quo Deo servire decrevit. Sequebatur autem eum Miles quidam nomine *Arnoldus* cum conjuge *Berthilda* & filia *Berna* & alii multi: ubi cum per biennium mansisset, locus &

gens vicina illi displicere cœpit, fœminisque præcipue, quæ die ac nocte incumbebant *Hugoni* ut aptiorem locum ad serviendum Deo quærere curaret. Ille tandem sociorum sociarumque victus precibus rediit in Twenthiam ad cognatum suum *Hugonem de Goer* Virum nobilem Trajectensis Ecclesiæ Advocatum, & re gesta narrata illum consuluit in quo loco animam suam potius salvare valeret: qui gavisus de reditu illius obtulit ei Ecclesiolam quandam in *Wersloe* sitam, ut ibi Deo cum suis serviret, ipsumque idem se facturum Deo annuente in voluntate habere dicebat. Ambo igitur Dominum *Harbertum* piæ mem. Trajectensem Episcopum adibant suppliciter pro Ecclesiola prædicta deprecantes quorum petitioni acquievit Advocato quicquid juris habebat in ea in manus Domini Episcopi reddente ipsoque Fratri Hugoni tradente suos qui erant in Thuringia ad locum prædictum cum gaudio Hugo reduxit, ipsi vero sub regimine Monachorum quos ei Dominus Hinricus Abbas de S. Paulo accommodaverat vir religiosus, satis honeste ac religiose vixerunt, Hugone bonæ voluntatis viro omnes qui ad eum confluxerunt suscipiente, non multum curante nec interrogante quid vel quantum Ecclesiæ conferrent, ut saltem animas eorum salvari gauderet. Ubi cum per decem annos & amplius mansisset Hugo de victu & vestitu suorum solicitus latiorem quærens locum venit ad Comitissam de Benthem matronam venerabilem nomine Gertruidem flexis genibus eam deprecans, ut paludem quandam inter villas Baerloe & Loen sitam *Wijtmersch* dictam ad colendum ibi Deum & hominibus regnum Dei quærentibus habitaculum tradere dignaretur: quæ de mariti sui *Ottonis* Palatini Principis gloriosi

si morte tristissima pro ejus animæ remedio omnem voluntatem Fratris Hugonis petentis adimplevit, illeque sine mora paludem ingressus colere viriliter inchoavit: sed quia plus est anima quam corpus sub regimine Abbatis degere cupientes Monachum quendam *Hildebrandum* dictum Priorem de S. Paulo in Abbatem elegerunt, quem per annum renitentem adjutorio Domini Episcopi Hermanni tandem acquisierunt, qui ordinatus in Exaltatione S. Crucis anno ab Incarnatione Domini M. CLII. Anno autem primo regni Domini Fritherici gloriosi Romanorum Imperatoris *VVerseloe* per prædictum Hugonem ductus cum gaudio magno à pauperibus Christi Deo inibi servientibus susceptus est.

Ista præscripta excopiata sunt ex quadam magna Litera patente & sigiliata, in qua ea quæ sequuntur nullam deinceps faciunt mentionem de Wersloe sed tantum de Wytmerschen cum Privilegiis & Bulla Domini Apostolici, nec non desuper Domini Monasteriensis confirmatione, &c.

Sequentem Scripturam invenit Dominus *Hermannus de Belen* Pastor in Wersloe in quodam Libro Monialium in earum Choro.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Anno M.C. LXXVIII. Indictione XI. pridie Non. Aug. dedicatum est principale Altare in Wersloe in honorem S. Remigii Archiepiscopi & Confessoris à Domino Hermanno Dei gratia Monasteriensi Episcopo præsulatus ejus anno V. regnante gloriossimo Imperatore Frederico regni ejus anno XXVI. primo anno Balduini Traject. Episcopi, præsidente huic loco Hildebrando Abbate primo dominatus ejus XXVIII. anno. Priore tempore Hildebrandi Abbatis prædicti Eppone sic dicto.

Ex præmiſſa fundatione aperte videtur quod Monaſterium in Werſloe ex prima inſtitutione fuit Monaſterium Fratrum Monachorum & habuit Abbatem & Priorem, ubi primus Abbas, ut præfertur, aſſumptus, electus & datus fuit eiſdem ex Monaſterio S. Pauli in Trajecto P. Hildebrandus fuit dictus, Prior vero ex eodem fuit Monaſterio Eppo nominatus: ex quo primo ſatis claret quod Monaſterium de Werſloe inſtitutum eſt ex prædicto Monaſterio S. Pauli in Trajecto & Abbas ejuſdem Monaſterii eſt & erit proprius Viſitator & Proviſor Monaſterii.... etiam ſicut per aliquot annos elapſos audivi (Hermannus ſcilicet de Belen hic Paſtor) aliquas antiquas Moniales dixiſſe, ſcilicet, quod hoc audiſſent à ſenioribus Monialibus Abbatem de S. Paulo in Trajecto eſſe Viſitatorem proprium Monaſterii in Werſloe.

Fuerunt poſt præfatum *Hildebrandum* & alii Abbates ibidem: nam ego inveni in Libro earum ſcilicet in Kalendario, ubi memoriæ & nomina defunctorum Monaſterii habentur, aliquorum Abbatum nomina inſcripta: nam VI. Kal. April. habetur ſic. obiit Reggardus I. Abbas in Werſloe. In Profeſto Nativitatis Mariæ obiit Gerwinus Abbas. Item Eppo Prior. XV. Kal. Jun. Abbas Wychmannus. Item Kal. Junii. Adawoldus Abbas. Item Gereonis Ulſtenus Abbas cum cæteris.

Quum igitur verum ac certum clareat ex ipſa præmiſſa Fundatione quod primo in Werſloe inſtitutum fuerit Monaſterium Virorum, quæri poteſt non inconvenienter, quomodo & qua ex cauſa ſit factum ut, ſicut cernimus, mutatum ſit in Monaſterium Fœminarum.

Ex quo Monasterium in Wesloe, ut notum est, fundatum & inhabitatum olim fuerat à Fratribus Monasterii S. Pauli Ord. S. Bened. in Trajecto, quæstio rationabiliter proponi ab aliquo posset cur vel quomodo transmutatum sit seu translatum ad personas fœmineas: ad hoc dicendum quod Monasterium præfatum post inhabitationem & fundationem primum à Fratribus emissis à Monasterio S. Pauli inhabitatum ac dilatatum fuit in personis & bonis: postmodum elapsis pluribus temporibus propter nimiam inopiam & penuriam quæ in terris, ut refertur, propter Guerras Spectabilium rapinasque eorum & devastationes nimias in terra facta acciderat, visum est eis loco cedere, habitoque inter se consilio valedicentes Monasterio ad S. Pauli domicilium redierunt: quapropter Spectabiles terræ, ne Monasterium vacuum & sine fructu remaneret, petierunt ab Abbate ac Conventu S. Pauli ut gratia eorum ac permissu liceret eis in eodem suas filias aut neptes introducere, & inibi Habitu Sancto investiri & ad Regulam S. P. Benedicti solemniter profiteri. Quo sic eisdem concesso ab hinc usque nunc permansit Monasterium Fœminarum: quibus ibidem diu Domino in munda Religione servientibus idipsum, quod Monachis præfatis accidit, supervenit detrimentum, intantum quod præ nimia inopia victum & vestitum pro sua competentia habere non valebant. Verum pius Dominus Famulas devotas in sua tribulatione non deseruit, nam erat eod. tempore Episcopus quidam Traject. vir pius & misericors *Godefridus* nomine, quem ego F. Joannes Oldenseel inveni in Kalendario Monialium in Wersloe, quod obierit VI. Kal. Jun. ubi juxta notatum fuit sic: qui dedit Ecclesiam Otmersem huic Ecclesiæ sci: Wersloe &c.

Hic ergo prædictus Episcopus fama vulgante comperit Christi famulas arcta penuria premi, qui ejusdem compatiens dedit eisdem Eccesiam Otmerschem pro levamine suæ necessitatis: & ne Sanctum fraudaret Martinum per præfatæ Ecclesiæ largitionem quinque prædia de suo patrimonio in Parochia de Ulsen sita in recompensam Sancto tradidit Martino. Postquam ergo Ecclesia antetacta sic, ut præfertur, in sortem cessit Monialium, suum in ea Confessorem Pastorem populi præfecerunt, in quatuor summis vero Festis prædictæ Moniales consueverant pergere, ut dicitur, ad Ecclesiam antedictam & ibidem in Choro segregato constitutæ cantare cantica divinæ laudationis quæ pertinent ad Officium Missæ, Officioque peracto sumptis secum Fidelium oblationibus cum gaudio ad suum remeabant Monasterium, & sic ex proventibus hujus Ecclesiæ longo tempore satis bonam & pinguem sustentationis fructum percepêre.

Nunc de Ecclesiæ præfatæ abalienatione seu amissione qualiter acciderit paucis enarrabo: erat quidam Canonicus Ecclesiæ Aldenzaliensis ante nostra longa tempora, qui habens neptem instabat apud Moniales in Wersloe pro loco, quæ quia Militatis non erat accepit epistolas refutatorias, dolensque hoc præfatus Canonicus meditatus est huic responso referre talionem quod & fecit. Fuit eo tempore Monachus ille, quem Moniales præfecerant Ecclesiæ Oetmerschem Pastorem, vir juvenis & plus quam decuit sua utens libertate levis ad lusum pilæ. Sciens ergo Canonicus præfatus istius Monachi consuetudinem quia cum secularibus solitus esset ludere cum pila & inter ludendum Habitum suæ Religionis solere deponere, quapropter ut suo

ſuo rancori concepto ſatisfaceret, tempus aptum ad hoc curioſius obſervabat. Venit ergo die quadam cum Notario ad locum, ubi Monachum prædictum noverat cum ſuis ſodalibus ludentem, & inveniens eum depoſuiſſe Religionis Habitum acceptis teſtibus petiit à Notario ſuper hoc ſibi fieri Inſtrumentum, & breviter fecit eum citari ob hoc ad Romanam Curiam & obtinuit contra eum victorioſe Eccleſiam Oetmerſenſem. O quam malus fuit ille ludus in quo heu miſer evaſit nudus! Verum inſpectis omnibus diligenter claret quam injuſte lucratus fuit illam Eccleſiam, quia non erat Monachi ſed Monialium: non erat ibi tunc ſapientia nec adjutorium fidele, verumtamen fiebant, ut refertur, plures dietæ & conventiones ad ſedandum & concordandum negotium, ſed parum nimis profecerunt amici Monialium & viri Spectabiles. Tandem multis tractatibus inter ſe celebratis non niſi hoc unum potuit vix obtineri, ſcilicet quod alternata tantum collatio maneret Monialibus cum Domino Papa ſuper præfata Eccleſia cum uno prædio ſita juxta Civitatem Oetmerſen, quod Monialium foret perpetuo.

Hæc omnia præfata accepi ex relatu Domini Hermanni de Belen Paſtoris in Werſloe, qui curioſe inveſtigans eadem perceperat & mihi ſingula, quaſi è libro legiſſet diſtincte enarravit, & ego eadem ne oblivione obliterata evaneſcerent, literis commendavi. Hæc è Charta M. S.

Vidi Literas quibus divina miſeratione Prioriſſa totuſque Conventus Sanctimonialium Clauſtri in Werſlo Ord. S. Bened. in die S. Viti Anno 1280. pro Decima ſolvenda Caſam in *Herkenſlo* ſitam tres modios ſiliginis Davent. menſuræ ſolventem *Henrico* cuidam

Clerico vendiderunt. Sed ante abolita Sacra Catholica jam à plurimis annis obſoleverat votorum uſus & ad Canoniſſarum Inſtitutum Moniales tranſierant : horâ circiter ab Oldenſalia diſtat hoc Aſceterium ſitum in ſilva quercina habenſque irriguum inferius & ſuperius. Eccleſiæ Codices MSS Vicarias XI. M. Virginum & *S. Anthonii* aſſcribunt, verum non niſi Vicariæ *B. M. V.* in ſuis Annotatis meminit *Reverendiſſimus de Monte* forte priores ſenio jam defecerant.

VVytmarſenſe Cœnobium (cujus in præmiſſa charta fit mentio) *Virga B. M. V.* vulgo *Sunte Marienrode* nuncupatum, etiamnum quidem perdurat; at non jam amplius à Benedictinis Monialibus, quas Anno 1438. *Otto Scroderes Præpoſitus* & *Margaretha van Senden Prioriſſa Conventus* gubernabat, ſed à *Semimonialibus* incolitur, ſic enim L. 2. de Continentia, c. 12. ſeculares Canoniſſas intitulat eruditiſſimus *Eſpenzæus*, earumque Collegia nonnemo alius *Nobilium Hoſpitalia.*

§. IV.

U L S E N.

Comitatus Benthemienſis Pagus ejuſque Parochialis Eccleſiæ præfectura ex dono *Andreæ* Præſulis Traject. penes Capitulum S. Petri Trajectenſis: en doni teſtimoniales.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Notum ſit omnibus Chriſti Fidelibus tam futuris quam præſentibus, quod ego *Andreas* Trajectenſis divina miſericordia Epiſcopus Eccleſiam quandam *in Twenta* in *Villa*, quæ *Ulſen* vocatur, conſenſu & petitione Fidelis noſtri *Harberti* Perſonæ ejuſdem Eccleſiæ Beatiſſimi Prin-

Principis Apostoli Ecclesiæ Fratribus in perpetuam mei & ipsius memoriam tradidi, ita tamen, ut dum ipse vixerit nec ..... abrenunciaverit, libere absque ulla conditione eam, ut hactenus, obtineat. Post obitum vero ejus de prædictæ Ecclesiæ reditibus Marcam unam Canonicis Majoris Ecclesiæ Canonici B. Petri singulis annis ad vincula S. Petri persolvant, reliquum vero inter novem Præbendas, quæ in Ecclesia B. Petri quotidiano vino carent, æqua portione annuatim dividendum censuimus. Ob hoc autem prædicta dona inter plures divisimus, ut post obitum utriusque nostrum duarum Ecclesiarum anniversaria intercessione & quotidiana commemoratione pii Redemptoris nostri misericordiam multiplicatis intercessionibus mereamur invenire, & in die tremendi Judicii salvari. Et ut hæc traditio firma & inconvulsa permaneat, hanc Cartam scribi jussimus & Sigilli nostri impressione signari. Data Trajecti Anno dominicæ Incarnationis M. C. XXXI. Indict. IX. Anno regni Lotharii tertii VII. nostri vero Episcopatus IV. Huic autem traditioni interfuerunt idonei Harmannus Præpositus de S. Bonifacio. Luzo Præpositus de S. Petro. Hugo Præpositus de S. Maria. Lubbertus Decanus de S. Martino. Wichardus Decanus de S. Bonifacio. Watzo de S. Joanne. Arnoldus Decanus de S. Maria. Laici Ministeriales Alfero Scultetus. Arnoldus Castellanus. Albero. Gerardus. Egbertus. Lutbertus & Hugo.

Quibus associamus, alias quæ in eadem Ecclesia perpetuum Lumen accenderunt.

Ad plurimorum notitiam Ego *Swederus de Breetlare* Famulus Castellanus in Benthem cupio pervenire, quod *Nicolaus Meyerinck*, *Henricus*, *Robertus*, *Luce* &

& *Nicolaus* sui filii de consensu unanimi pro salute animarum suarum *Decimam* Domus dictæ *Sonnenberg-ginck* contulerunt *Ecclesiæ in Ulzen* ad luminare in honorem B. M. V. in ead. Ecclesia perpetue reparandum: in cujus donationis testimonium Ego *Swederus de Breetlare* jam dictus sigillum meum præsentibus apposui ad petitionem omnium prædictorum. Datum Anno Domini M.CCC.XXXII ipso die Nativ. S. Joannis.

Cistercienses Vestales, quæ in littore torrentis A Covordiam inter & *Schoenebeecke* loco ob frequentes aquarum illuvies incommodo considebant, ad hanc Parœciam transitum meditabantur, sed cum Tencteri, qui ex conditionibus pacis cum Trajectino Hierarcha *Ottono III.* Anno 1233. initis Monasterium ibid. fundaverant, eas finibus suis egredi nollent, in *Duyrse* ad Ripam fluminis *Rolde*, ac demum exstructo magnifico Domicilio (in quo post sacrarum Virginum exilium comitia & alii actus publici à Tencteris celebrantur) in *Assen* stabiles sedes posuerunt, non Anno 1234. ut vult *Picardus*, sed serius, quod sequentibus literis (quibus hic proprie locus est) testatum damus.

„ *In nomine Domini Amen.* Nos *Guido* Dei gratia „ Episcopus Traject. notum facimus universis, ad quos „ præsentes Literæ pervenerint, quod nos quondam „ Reverendi Patris ac Domini, Domini *Henrici* Dei gra-„ tia Episcopi Traject. prædecessoris nostri literas non „ concellatas non abolitas, nec in aliqua sui parte vitia-„ tas vero sigillo suo sigillatas, prout prima facie ap-„ parebat, vidimus in hæc verba.

„ *Henricus* Dei gratia Traject. Episcopus omnibus „ præsens scriptum inspecturis salutem in Domino sem-„ piternam. Accedentes ad præsentiam nostram Abba-

tissa

tiſſa Conventus *S. Mariæ de Campe* juxta *Covorde*, „
Ciſter. Ordinis in Chriſto dilecti & devoti nobis de „
ſtatu paupertatis ſui monaſterii ſeriatim & efficaciter „
expoſuerunt, inter cætera dolenter conquerentes & „
referentes quod propter agrorum ſuorum paucitatem „
& nimiam ſterilitatem, nec non aquarum frequen- „
tem inundantiam in eodem loco de manuum ſuarum „
laboribus nullatenus commode valeant ſuſtentari, „
propter quod ſuper eorum neceſſitatibus noſtræ pro- „
videntiæ conſilio in hac parte ſibi miſericorditer ſub- „
veniri ſupplicarunt, poſtulantes humiliter & devote „
quatenus ipſis ob eorum neceſſitates & anguſtias evi- „
dentes Conventum loci ſupradicti ad loca quæ dicun- „
tur *Berlehare* & *Sebekeloe* transferendi licentiam con- „
cedere dignaremur, ſperantes ibidem tam Sanctam & „
Deo dilectam Congregationem fortunâ pinguiori de- „
bere ſalubrius in poſterum pullulare. Nos vero divi- „
ni nominis cultum ſemper augere cupientes piis & „
juſtis precibus Abbatiſſæ & Conventus prædictorum „
inclinati, in locis nominatis ab eiſdem optatis & quam „
plurimum deſideratis ædificandi monaſterium in om- „
nibus ſuis officinis monaſterio neceſſariis ad laudem „
Domini noſtri Jeſu Chriſti & honorem Virginis Ma- „
riæ Dei genitricis in memoriam perpetuam & ſalutem „
noſtræ, parentum noſtrorum dilectiſſimorum *Hen-* „
ci Comitis & *Margaretæ* Comitiſſæ Vienenſis ani- „
marum, liberam conceſſimus facultatem, ſine præ- „
judicio juris alieni, concedentes eiſdem ut eorum „
ædificium melius valeat conſummari in perpetuum „
Decimas minutas & groſſas quæ de cultura prædicta- „
rum terrarum in futuro quibuſcunque modis pote- „
runt provenire, proviſo ut ex nunc in antea in ſæpe „
dicto

„dicto Monasterio per Conventum loci singulis ebdomadibus unus dies, quem Conventus elegerit, in Vigiliis & Missis animarum in nostri & prælibatorum parentum nostrorum remedium & salutis æternitatem cum omni humilitate & devotione studiosius excolatur: Abbatissam & Conventum memoratos in nostram recipientes protectionem specialem, mandantes in virtute Sanctæ obedientiæ & per pœnam excommunicationis districte præcipiendo, ne quis personas memoratas rebus suis ecclesiasticis & mundanis, mobilibus & immobilibus, locis nominatis, decimis, pascuis & veno usque *Venebrugge* circumjacentibus contra hanc nostram nostræ concessionis gratiam aliquatenus præsumat molestare. In cujus rei testimonium & robur perpetuum præsens scriptum sigilli nostri munimine consignivimus & Venerandorum Prælatorum nec non dilectissimorum Capitolorum Traject. sigillis petivimus & fecimus roborari præsenti testimonio literarum. Actum & datum Gore Anno Domini M.CC.LII. mense Martio, præsentibus *Hermanno de Salmis* Præposito S. Pauli Leodiensis, *Johanne*, *Hermanno* Canonicis Traject. *Daniele* nostro Capellano, *Henrico de Almelo*, *Frederico de Arret*, *Hetselo de Ockenbroke*, *Hermanno de Satersloo*, *Arnoldo de Rothem*, *Nicolao* & *Jacobo* fratribus *de Thya* militibus, & aliis pluribus.

„ Quas Literas cum omni suo effectu, licet dictus Conventus ad prædicta loca, videlicet *Berlehare* & *Zebekelo*, sed ad locum alium videlicet *Assen* translatus extiterit, & apud *Berlehare* locum prædictum tantum grangia cum attinentiis suis ad ipsum monasterium spectans, quam in præsentiarum monasterium in

in *Assen* obtinet, ædificata extiterit, gratas & ratas „ habentes & approbantes easdem autoritate ordinaria „ confirmamus, intuitu divinæ pietatis ad confoven- „ dum Conventum dicti monasterii in tranquillitate & „ pace, ut divinis officiis & operibus misericordiæ, qui- „ bus Ordo Cister. divina præstante gratia, pullulare di- „ noscitur, liberius intendat, Nos dicto monasterio „ & personis ejus ut pecora, bestias suas ad grangiam „ de *Barlebare* spectantia seu spectantes libere ubicun- „ que in locis vicinis prædictæ grangiæ, in locis deser- „ tis & incultis & in terra communi, quæ *Meenthe* vul- „ gariter dicitur, usque ad amnem qui fluit per *Vene-* „ *bruggen* ad partem meridionalem ipsius amnis minare „ & pascere valeant, concessimus & in his scriptis con- „ cedimus, recipientes nihilominus dictum monaste- „ rium, personas ejus cum omnibus bonis dicto mona- „ sterio attinentibus in districtu nostro sitis, & speciali- „ ter cum duabus domibus *Pathusen* & *Venehusen* cum „ earum attinentiis sitis juxta *Covorden* sub protectione „ & tuitione nostra mandantes omnibus Officiatis & „ Fidelibus Ecclesiæ nostræ, ut prædictum monaste- „ rium cum omnibus bonis suis, quæ nunc juste possi- „ det, & quæ in futurum justo acquiret titulo, intuitu „ Dei & nostri à quibuscunque eidem injuriam infer- „ re volentibus tueantur. In cujus rei testimonium si- „ gillum nostrum præsentibus Literis duximus appo- „ nendum. Datum Anno Domini M. CCC. XII. in die „ *B. Mariæ Magdalenæ.* „

Grangiæ fabricam (de qua in Literis præcedentibus) cum intenta Cœnobii transplantatio suum non sortiretur effectum, præsentibus E. Præposito Tylensi, *Hermanno de Zaterslo*, *Arnoldo de Almelo*, *Jo. Dapifero* Mi-

Militibus præfatus *Henricus* Trajectinus Antistes Daventriæ probavit Anno 1254. in crastino *B. Luciæ*: in quam jam ante Comes Benthemensis consensum dederat, cujus Literas asscribimus.

Dilectis in Christo *Abbatissæ* & *Conventui Beatæ Mariæ in Campen Otto Comes in Benthem* quicquid poterit promotionis: Devotioni vestræ notum facimus & omnibus visuris præsentia, quod nos, accedente consensu Castellanorum nostrorum videlicet *Engelberti de Veret*, *Nicolai* filii *Boudekini* & *Nicolai* de N. qui in campo Villæ sci. *Itterbeke* partem habent ratione feudi quod tenent à nobis, licentiam vobis concedimus ædificandi domum in campo jam dicto in loco campi, vid. qui *Moertkule* nuncupatur, omnem terram, quam circa locum prædictum poteritis aratris è domo prædicta excolere, vobis libere ad honorem B. M. V. conferentes, & omne jus, quod nobis in novalibus per aratra prædictæ domus excolendis possit competere sive in Decimis sive in aliis quibuscunque utilitatibus, vestro Conventui ob salutem animæ nostræ & prædecessorum nostrorum in perpetuum assignantes, ut Bonorum, quæ in vestro Conventu Domino inspirante feceritis, effici participes mereamur. In hujus itaque rei testimonium præsentes Literas nostro sigillo vobis transmittimus roboratas. Datum Anno M. CC. LIIII. ipso die *Lamberti*.

Sed cum, ob loci distantiam, sede in *Assen* collocatâ, primis possessoribus minus utilis esset hic fundus, eum sub Abbatissa *Lutgarde Polmans* Anno 1416. cum omni peculio, quo in hac Parœcia potiebantur, nostris Zibbekeloensibus Galilæis vendidere.

§. V.

§. V.

VELTHUISEN

Citerioris Benthemii & Tubantiæ finitimus Pagus, cujus Ecclesiæ filia est *Nienbuysii* Parœcia, quod ejusdem Comitatus Oppidulis annumeratur.

§. VI.

EMBLICAMP

Itidem Benthemiensis Territorii membrum ac Pagus.

§. VII.

LAERWOLT

Hunc & tres præcedaneos citerioris Benthemii Pagos ab Ultrajectino Præside in feudum obtinuit Comes Benthemensis, de quo ad annum 1418. videri potest *Bocopius*; inde inter ejus Ministeriales supremus *Camerarius* nuncupatus. Suberant antiquitus Aldensaliensi Archidiaconatui & cum eo ad Daventriensem Episcopatum transmearunt: non illos invisit *Reverendissimus de Monte*, nam secessione facta ab Ecclesia Romana cum suo Domino Catholica Sacra jam ejurarant. Plura in hisce Ecclesiis fuisse Sacerdotia ex Oldensaliensium Officialium Registris contestantur *Notæ Rovenianæ*: sed cum illa non recenseant, nec nobis Officialium chartas perlustrare licuerit, ad notiora stylum provehimus.

§. VIII.

DENICHAM

Sub imperio Tubantinæ Satrapiæ Pagus Transisulanus, cujus Ecclesiæ patronatu alternis vicibus potiuntur

tur ſupremus & Daventrienſis Eccleſiæ Hierarcha: in qua

Vicaria.
1. *S. Anthonii*, cujus poſſeſſor Organiſtam agit & ad tria Sacrificia obligatur, eum cum duobus Æditubus ſenioribus aſſumit Paſtor.
2. *SS. Catharinæ*, *Agnetis* & *Barbaræ*, cujus Miniſtro demandatur Eccleſiæ Cuſtodia & trina incruenti Sacrificii oblatio: ejus patronatu gaudent Paſtor, Benthemienſis Comes & Æditui ſimul ac indiviſim.

Huic Parœciæ ſubditur

CAPELLA

In *Seingraven*, in qua ſingulis hebdomadibus ſemel Catharinianus Vicarius ſacram Liturgiam obit.

§. IX.

FRISENVEEN.

Sub Almeloana Dynaſtia Tranſiſulaniæ Pagus: Eccleſia *D. Anthonio* ſacra ab Almeloenſi Dynaſta Parochum nanciſcitur cum debito Sacri menſtrui funeralis in Sabbatho & feria VI. de Sancta Cruce ex fundatione *Bernardi Weſſelmick* Presbyteri: in ea ſedem poſuit

Vicaria.
1. *S. Crucis* — II.
2. *S. Anthonii* — cum penſo IV. Sacrorum.
3. *S Annæ* — III.

Earum patronatum poſſidet prænominatns Almeloanus Toparcha.

§. X.

§. X.

WIERDEN.

Parochialis Ecclesia hujus Tubantici Pagi titulum habet *S. Joannis Baptistæ*, in qua cum debito II. Sacrorum unica *B. M. V. Vicaria*: utriusque autem patronatum gerit Almeloensis Dynasta.

§. XI.

TUBBURGEN.

Ex nomine *Tiberii Augusti* & forte à Romanis hic excitato Prætorio hujus Tubantini Pagi vocabulum nonnemo componit: Parœcialis Ecclesiæ *D. Pancratio* dedicatæ patronatum prætendunt Prænobiles Domini *de Eschede* & *Fleringen* sive *Herinckhave*, in qua unica *Vicaria* cum debito III. vel IV. Sacrorum cujus collationem Parocho Ootmarsiensi asscribit *Reverendissimus de Monte*, è quo etiam colligo illius hanc nostram esse filiam & pastoratui Vicariam connexam.

CAPUT IX.

DE DECANATU HARDERVICENO.

Sub quo conveniunt

HARDERVICUM.
ELBURGUM.
DOORNSPYCK.
NUNSPEET.
ELSPEET.
ERMEL.
PUTTEN.
GARDEREN.
COETWYCK.
APELDOORN.
BEECKBERGEN.

§. I.

§. I.

HARDERVICUM

Sub Velavica Tetrarchia Geldriæ Oppidum, positum est ad sinum lacus Flevi vulgo *de Suyder Zee.* Arsit inauspicato hoc Oppidum Anno 1503. tam pertinaci incendio, ut quinque tantum vel sex domibus exceptis vix trium horarum spatio totum absumptum sit, & plures quam mille homines incendio & murorum ruinis exstincti *ex Fratrum Neomagensium Annali*: rem nescio admiratione an miseratione potius prosequendam: sed omnia statim reparata & Oppidum multo quam ante pulchrius ac munitius evasit.

ECCLESIA

Parochialis *D. Martino* inscripta hodiedum ignis injuriam deplorat: ejus fabrica augusta est & splendida: exigit à suo Ministro quotidianum Altaris Sacrificium & diebus dominicis ac festivalibus Sacræ Concionis jentaculum atque merendam.

Legi Literas *Caroli* Ducis Geldriæ Sabbatho post *S. Matthæi* Anno 1511. Sanctmariani Capituli apud Ultrajectinos Decano Scriptas, quibus eum agnoscit hujus nostræ Ecclesiæ Pastorem ac Præsidem: &, cum pecuniaria subsidia, quæ in ultimo Jubilæo ex eleemosynis ad Ædis combustæ reparationem concesserat *Cardinalis Raymundus* per utramque Germaniam Nuntius Apostolicus, nonnemo, qui se Summi Pontificis Cubicularium inscribebat, auferre moliretur, rogat ut illius authoritas Rectori ac busto servet, quæ ad hujus restaurationem prodiga incolarum commiseratio donarat. Hæc asscribimus, ut constet quibus suppetiis

 sanata

ſanata ſint ambuſtæ Eccleſiæ vulnera & ad quos ejuſdem collatura pertineat, cujus Codex *Gramaii*, aut *Reverendiſſimi de Monte* non meminit.

In ea

Vicaria.

1. *B. M. V.* trina vice Sacerdotis uſum demandat ſuo deſervitori, quem Anno 1572. ei aſſignabat *Joannes* & *Gerlacus Pedanus* ſive *Voet*, quæ hic fuit patricia Familia.
2. *SS. Petri* & *Pauli Apoſtolorum*, quæ totidem Sacrificia expoſtulat, & Anno, quo ſupra, ab *Hermanno Vorenbergh* Rectorem nanciſcebatur.
3. *S. Catharinæ*, vult ea Miniſtrum ſuum à Magiſtris Fraternitatis *S. Catharinæ* ſelectum Sacerdotio fungi feria VI.
4. *S. Bartholomæi Apoſtoli*, quæ vice gemina Rectorem ſuum occupat ad Aram.
5. *S. Margarethæ*.
6. *S. Laurentii*, cujus poſſeſſor quatuor vicibus hoſtia incruenta recolit cruenti Sacrificii memoriam.
7. *Ageraethiana*, cujus Beneficiario impoſitum trium Sacrorum onus.

Et

Officium.

1. *S. Judoci*, cujus poſſeſſor bina vice ſacrificat.
2. *Bilers* ad Aram S. Georgii cum debito III. Sacrorum.
3. *De Poeths* in *B. M V.* altari.
4. *Verlaer*. hæc tria ultima à ſuis fundatoribus nomen mutuata ſunt.

In Oppidi Pomœriis proxime ad mœnia exſtitit

CA-

CAPELLA

D. Nicolao ſacra, fundata, ut creditur, à *Reinaldo I.* Geldriæ Duce, cujus amplitudinem cæmiterium ruderumque reliquiæ etiamnum oſtentant ex *Slichtenborſtio.* In Codice Viſitat. *Reverendiſſimi de Monte* hujus nulla fit mentio, quia fortaſſis tunc modo everſa in rudeto jacebat.

XENODOCHIA II.

Præ cæteris eximia ſunt: *primum Spiritui Sancto* nuncupatum etiam indigis peregrinis triduanum præbet hoſpitium.

Secundum ſed ſuburbanum ſub vocabulo *S. Georgii* fovet lepra contaminatos, in cujus Capella eſt unica *S. Georgii Vicaria.*

MONASTERIA MASCULINA

Numero ternario comprehenduntur. *Primum* cum Eccleſia magnifica è regione Curiæ poſt initium ſeculi XIII. *Fratribus Conventualibus S. Franciſci* conſtruxit religioſa munificentia *Eleonoræ*, quæ erat *Eduardi* Angliæ Regis filia & *Reinaldo II.* Geldriæ Duci conjugata: Anno 1503. quo totum pene Oppidum exuſtum, etiam ipſum flammis ſepultum eſt: at reſuſcitatum erectis Anno 1563. *Conventualibus Fr. Angelus ab Averſo* Commiſſarius Apoſtolicus tranſtulit ad *Obſervantes* noviſque ædificiis auxit Dux Albanus, quod poſt Religioſorum exilium proprio demum igne iterum periit ſuoque excidio forum vicinum ampliavit.

Secundum, Clericorum ſeu Fratrum in communi viventium ſub *D. Georgii* præſidio Collegium, hic ſuſcitavit *Venerabilis P. Theodoricus ab Herxen* ſecun-

dus Rector Zwollanus: ejus gubernacula à fundatore admotus tenuit primus *Godefridus de Kempis*, successit *Joannes de Goch* & agmen clausit *Theodoricus Franciscus*. In hoc domicilio sedem fixit *Illustre Gymnasium* superioribus annis Ordinum Geldriæ auspiciis institutum, in quo omnium facultatum Professores juventutem erudiunt.

Tertium in Oppidi Pomœriis amœnissimo fundo situatum (*Vallem S. Joannis* appellant, vulgo *'s Heeren Loo*) sub regimine Commendatoris possederunt Ord. *S. Joannis Jerosolymitani* sive *Hospitalarii* hunc potissimum in finem (ex Constitutionibus primorum Magistrorum *Gerardi* & *Raymundi de Puey* Reg. 1.) Anno 1106. approbante Honorio II. Anno 1124. instituti ut pro Religione Christiana, hospitalitate & peregrinantibus Hierosolymam contra Saracenos, Turcas aliosque barbaros ejus Milites dimicarent, unde Hospitalitatem & militiam sectantes dicti sunt *Hospitalarii Milites*: inde Rhodii appellati, quia debellata per Saracenos Syria è Ptolomaïda, ubi sedem belli, quemadmodum & ante Jerosolymis, constituerant ad Rhodum insulam concesserunt: nunc autem Melitenses dicuntur, postquam per Solimannum Rhodo ejecti fortissimum Reip. Christianæ propugnaculum in Melita Insula exstruxerunt, ex quo in præsens tempus bella cum Turcis strenue gerunt. Est autem divisus hic Ordo in Milites sive equestris Ordinis viros, Clericos & Laicos: quorum illi Militiæ, isti Choro incumbunt & tanquam Capellani Militibus adsunt, hi autem ad domestica ministeria adhibentur: omnes etiam nigræ togæ albam Crucem assuunt professionis suæ indicium & discrimen.

An-

Annotatum invenio in antiquis *Schedis Visitationum* hujus loci ad annum 1495. quod sit membrum Præceptoriæ Ultraject. tria Altaria fuerint in Ecclesia & quinque Sacellanos aluerit, qui ex iisdem ad annum 1540. numero senario describuntur: quodque omni anno ratione arrendationis 40. *Florenos* aureos solvere consueverit Trajectinæ Cameræ Provinciali, ad annum 1595.

Fundationis notitiam suppeditabit, quam subnecto, Commendatorum Perioche.

1333. *Gerrit van Hamerstein.* } Stadthouderen.
Johan ten Velde. }

1352. *Nicolaes vander A.*

1356. *Jacob Ridder.*

1403. *Is dit Godtshuys tot S. Jansdael in het Loo by Harderwijck gesticht van* Rutger Pauwels *Commandeur S. Catharine onder de Baille tot Utrecht confirmiert van Broeder Hesse Slagelbols M. der Duysscher Landt Commenduyrien tot Lemgouwen S. Jans ordre des H. Hospitaelss van Jerusalem ende begiftiget met Calenbroeck.*

1406. *H. Gerrit Naegel.*

1413. *Arent van Doonen.*

1416. *H. Derrick vanden Spiegel* Commendeur in het Loo: ende
Gerrit Nagel Commandeur in Calenbroeck.

1431. *Steven van Gruythuys*, alibi *Groothuys.*

1440. *Johan de Visseler*, alibi *Visseler.*

1451. *Nicolaus vander A.*

1461. *Lambert vanden Speulde.*

1476. *Johan de Beer.*

1486. *Helmich vanden Speulde.*

1489. *Engelbert Daegeraet.*
1514. *Gerrit van Dyckhuyſen.*
1568. *Joachimus de Spuelde*, cui eo Anno ſub titulo clariſſimi graviſſimique viri L. 1. Moralium Epigrammatum Mortis & Adoleſcentis colloquium inſcripſit *Petrus Alpherdianus.*
1617. *Gerardus Proever* obiit ultimo Aug. ex Necrologo Vallii B. M. V. Traject.
1636. *Wilhelmus de Zuylen à Nyevelt.*
Nunc autem Joannitica hæc Vallis ſuis ruinis & ruderibus exiſtit oppleta.

PARTHENONES

Etiam ternarium numerum confecerunt.

Primum (ex *Slichtenhorſtio*) *Sorores Griſiæ* 1. Strictioris obſervantiæ Regulæ *S. Franciſci* inhabitarunt, quibus præerat Anno 1504. *Dorothæa de Harderwijck*, inſcripta Conventus Harderviceni Ord. S. Franciſci Obſervantiſſarum Mater, in quo nunc eſt Geldricæ Provinciæ Officina Monetaria.

Secundi D. Agnes tutelaris & Auguſtiniana proles, quæ Canoniſſis Regularibus accenſetur, incola exſtitit: ad forum frumentarium ſitum habuit & à Windeſimenſi Capitulo annuam Viſitationem: venerabilis hic erat memoria *P. Jacobi Wolffii* qui ex Hulsbergenſi Collegio, cujus aliquando fuerat Oeconomus huc tranſlatus *hanc Domum Annis* 43. *ſumma cum laude gubernavit: invenit eam pauperem* (Scribit *Hermannus de Bercka* Hulsbergenſis Necrologus) *& gratia Dei propoſita & ſua diligentia dimiſit eam ſpirituali & arcta diſciplina & temporalibus bonis, in reditibus, ædificiis & aliis bonis bene proviſam ad honorem Dei* obiit Anno 1477. in Feſto S. Bonifacii, tumulum nactus in hujus Parthe-

næi

næi Oratorio quod ipſemet erexerat, cui ex eodem Collegio aſſumptus *Hermannus de Meer* Chorum adjunxit, ſimiliter & piſtrinum & multa commoda & neceſſaria pro Sororibus, ait idem Necrologus: is obiit Anno 1490. ipſo S. Matthæi & hic noviſſimam tubam exſpectat.

Tertius ſub vocabulo *S. Catharinæ* & Trajectenſi Capitulo Tertiariam *S. Franciſci* progeniem aluit, cui & ſuus non parum profuit Rector *P. Gerardus Weeſp* etiam Hulsbergenſis & prædicti *Wolffii*, qui utrumque hoc Monaſterium quandoque rexerat, haud degener ſucceſſor: de quo in præallegato Necrologio: *Conſilio Patrum ordinatus in Confeſſorem & Rectorem Sororum Domus S. Catharinæ in Harderwijck invenit eam valde pauperem, ſed propoſita Dei gratia valde eam promovit in temporalibus ædificiis ac reditibus ſervans ab intus bonam diſciplinam & pacem & ſeipſum ſervans in omni honeſtate & virtute, expletis in regimine* XXVI. *annis cum magnis laboribus & diligentia ſubitanea morte Anno* 1483. *in Feſto Purificatæ Virginis tranſiit ad meliora, corpus in Oratorio ſepultum.* Exſtat etiamnum & eorum receptaculum eſt quos ex hoſpitiis propriis contagioſa lues expellit. Utrumque autem hoc Aſceterium poſt auſpicia Chriſtiani ſeculi XIV. natales ſuos habuit.

§. II.

ELBURGUM

Sub Velavica Tetrarchia ſinui maris auſtralis aſſitum Geldriæ Oppidum, ſic dictum ab agro El, cujus dorſo inædificatum eſt, Anno 1395. per Arnoldum Bocopium Velaviæ Judicem ſub Duce Wilhelmo I. mœniis cinctum: aliis magis arridet etymon deductum

ab *Elio Gracili* ſub *Nerone* Belgarum Præfecto.

ECCLESIA

Parœcialis titulum *SS. Nicolai* & *Mariæ Magdalenæ* oſtentat, ejuſque patronatu potitur Archimandrita Weerthinenſis: quæ Anno 1575. quo eam ſecunda vice inviſebat *Reverendiſſimus Daventr.* numerabat 1100. fideles, qui ſacram ſynaxin frequentarent: in ea

Vicaria.

1. *SS. Joannis Baptiſtæ* & *Evangeliſtæ.*
2. *SS. Petri* & *Pauli Apoſtolorum.*

Cum debito IV. Sacrorum.

3. *SS. Jacobi Apoſtoli, Annæ* & XI. *M. Virginum.*
4. *S. Anthonii.*

Cum obligatione ad V. Sacra.

5. *S. Catharinæ*, quæ in una ſeptimana quinquies & in altera quartò Sacerdotii uſum miniſtro ſuo demandat.
6. *SS. Hieronymi*, *Laurentii*, *Ludgeri* & *Barbaræ* cum onere Sacri quotidiani fundata & dotata ex bonis *Joannis Nucke* Presbyteri Anno 1467. vita functi pro ejus ejuſdemque Fratris *Magiſtri Theodorici Nucken* anima per *Martinum Schendel*, *Jacobum Hagen* & *Nicolaum Goel* Sacerdotes ac *Bartoldum de Tongeren* Anno 1468. altera poſt Pontiani, approbante *Davide de Burgundia* 17. Febr. Rectores duo, ab Hulsbergenſium Præfecto nominandi, obligantur ad reſidentiam & Chorum, neque eis alii reditus indulgentur quam ſolius Beneficii. *ex Lit. Fundat.*

Et

Et

Officium
1. *S. Sebastiani.*
2. *S. Georgii* cum onere Sacri solemnis in dominica.
3. *B. M. V.* Feria II.
4. *S. Annæ* Feria III.
5. *S. Anthonii* Feria IV.
6. *Ven. Sacramenti* Feria V.
7. *S. Crucis* Feria VI.

XENODOCHIUM

Nuncupatum est *Spiritui Sancto*, &

MONASTERIUM

Quod hic unicum fuit, *D. Agneti* inscriptum, hospitium præbuit Virginibus, quæ sub Capitulo Trajectensi & *Tertiariarum* Habitu *D. Franciscum* sequebantur.

§. III.

DOORNSPYCK

Velaviæ Pagus, in cujus Ecclesia Parochiali Werthinensi Abbatiæ subdita, quæ Anno 1575. circiter 500. convivas ad Mensam dominicam excipiebat, est unica *Vicaria B. M. V.* cujus Minister *ex Lit. Fund.* animam ejus per Altaris sacrificium divinæ pietati commendare tenetur, cujus hic corpus sepulturæ traditur, & simul cum puerpera, dum illa ad Templum venerit, pro felici partu divinæ benignitati gratias agere, adhæc singulis principalibus festis iterare functiones sacerdotales. Est etiam ibidem unicum *D. M. V. Officium.*

§. IV.

§. IV.

NUNSPEET

Parœcialis Ecclesia hujus loci, qui Velavico Territorio subest, habet unicam *S. Anthonii Vicariam* cum onere unius Sacri, &

Officium { 1. *S. Crucis.* ac 2. *B. M. V.*

§. V.

ELS-PEET

Ælii hospitium in *Hercule Prodicio* vocat *Stephanus Vinandus Pighius*: ad hujus Pagi Velaviæ annexi Pastorale munus jus habet nominandi Pastor in Ermelen. Ecclesia possidet unicum *S. Catharinæ Officium* & unicam *S. Anthonii Vicariam*, quæ ad functiones sacerdotales gemina vice obligat suum possessorem.

§. VI.

ERMEL

Curiale Templum hujus Pagi Velaviæ membri consistit sub patronatu Archimandritæ S. Pauli Trajecten. titulum edocet subsequens charta è latino in belgicum idioma translata & qualem inveni in compendium contracta.

In name, &c. *Hoe ick* Auffridus Bisscop *hebbe doen timmeren een Celle inder steede, die Hoogerhorst hiet, inden eeren ons Heeren Jesu Christi, sijnre H. Moeder, S. Peter, S. Paulus ende S. Martijn mijn Patroon; dat Monicken ende Broeders begeerende te leven onder den Re-*

Regule van S. Benedictus hier moegen onderhouden worden, gevende daer toe al dat ick plach te besitten in Driel in den Lande van Teysterbant met allen luden, dienſten en verbant. Te fuetge half den thins ende van tollen ende van der munten, en dat vierendeel van den Bosſche dat Fuetgehaut hieet. Voort tusſchen den Dorpe Heeze ende Zoes 14. *hoeven met den Hoeven te Hohorſt met allen toebehooren, Bosche, Greunlant, Weide, Neerlant, Wateren,* &c. *Nielandt van Bergehohorſt tot Backevoort, noch die Kercken van Armelo, Greuningen, Masemunſter, Livemunſter, Legre, Zwijndrecht, Hamersche, Lijsden. Dit is gesciet openbaerlijck voor eerweerdigen getuygen inder Kercken onser Vrouwen ende S. Martijn te Hohorſt, op ten dach als die Kercke gewijdt wert. den* XIV. *Kal. Decemb. onder ons teycken. In't jaer ons Heern M. ende* VI. *by Keyser Hendrix tyden den anderden van dien naeme in't V. Jaer.*

Hanc autem Abbatiam in Trajectinam Civitatem transplantavit *S. Bernulphus* etiam Trajectensis Episcopus.

In noſtra Ermelensi Ecclesia enatum eſt Officium *S. Anthonii* & *Vicaria* unica *S. Catharinæ* sub alterno patronatu Paulini Abbatis & Geldriæ ducis, quæ miniſtrum suum obſtringit Choro & Infirmorum solatio.

§. VII.

PUTTEN

Velaviæ Pagus, cujus Ecclesia sub tutela consiſtit *S. Pancratii* & patronatu Abbatis Paderbornensis, ad quem hoc jus derivatum à *S. Menwerco* filio Wikingii Geldriæ Tutoris vel, secundum alios, Imodi Comitis de Teiſterbant & Rencum X. Paderbornensium Epi-

Episcopo: qui cum Henrico Imperatore ex Italia redux è Cluniacensi celeberrimo Benedictinorum Monasterio XII. secum Fratres abduxit, quibus in ipsa Civitate sua splendidum Anno 1015. extruxit Asceterium *Abdinckhof* dictum, quod seq. Anno 32. consecravit & è bonis suis patrimonialibus, inter quæ & *Putten* & alia in Velavia, magnis reditibus locupletavit Sorore ejus Azele Eltensi S. Viti Monasterio suam hæreditatem inferente in quo Monacham erat professa. De *S. Meinwerko*, qui plura velit, is consulat *Krantzii Metropolim* L. 4. c. 4. *Brouweri Sidera Germaniæ* & *Stangefolii Circulum Westphalicum L.* 3.

Est huic Abbatiæ Cella insignis inhabitata à Monacho bonorum (quibus etiamnum fruitur) receptore, & in Ecclesia

Vicaria.
1. B. M. V. quæ ministrum suum obligat ad III. Sacra.
2. *S. Andreæ Apostoli*, quæ bina vice vult satisfieri muneri sacerdotali: utriusque patronatum obtinet Abbas Paderborn.

Et

Officium.
1. *Ven. Sacramenti*, cujus minister altera vice offert Eucharistiæ Sacrificium.
2. *S. Crucis* } cum debito
3. *S. Anthonii* } unius Sacri.

§. VIII.

GARDEREN

In hoc Velavico Pago rei sacræ Archistrategus est *S. Gangulphus* & Anno 1571. per *Cornelium ten Herenhavens* conferebatur munus pastorale: in eo *Vicaria* unica

unica B. M. V. cujus possessori bina vel trina vice peragenda res divina: & unicum S. *Anthonii Officium*, quod anno præcitato cum consensu *Reverendissimi Daventr.* exstinctum combustam Ecclesiam fecit reviviscere.

§. IX.

COETWYCK

Pagus modicus, situm is habet in loco sterili & medio Velaviæ dorso, sub quo tantum quatuordecim Familiæ, quæ nunc alternis vicibus Parœcialis Ecclesiæ custodiâ funguntur.

§. X.

APELDOERN

Occupat Velaviæ umbilicum, cujus Ecclesiæ patronatum juxta antiq a MSS. Præpositus *B. V. M.* Traject. sed juxta notas *Reverendissimi de Monte* obtinet Dux Geldriæ, in ea

Vicaria.
1. *Compassionis B. M. V.* quæ à suo ministro Anno 1571. à *Gisberto de Huyscamp* adoptato unum in dominica & bina Sacra exigit infra septimanam.
2. *S. Catharinæ*, cui idem omnino onus annexum: ejus patronatu potiuntur Parochus & Ædiles: at Anno 1608. 23. Febr. ab iis fabricæ applicata.

Et

Offi-oium.	*Capellæ*	Collator Ao. quo supra	Pastor cum Ædilibus.
	S. Annæ		*Wilhelmus Telgius.*
	S. Huberti		*Philippus Waerick.*

Viâ

Viâ, quâ in Sourianam silvam ascenditur Pago adjacet

CAPELLA

D. Anthonio nuncupata, in qua unica Vicaria, cujus Ministro bina vice peragenda res divina hic & totidem vicibus in Ecclesia Matrice ad Aram SS. Reliquiarum: ea patronos agnoscit Anthoniani Contubernii Magistros.

Sub ejusdem Parochiæ Diœcesi censetur

CAPELLA

Altera, dicta *Broecklands Capell*, quæ via media matricem inter & Neopaludanam Ecclesiam situm habet & modo annuatim unam concionem.

§. XI.

BEECKBERGEN

Velaviæ Pagus, cui multiplices rivulorum scaturigines nomen fecerunt: Ecclesia dedicata est honoribus *SS. Fabiani* & *Sebastiani*, in assignando ejus Patrono variant Annotata: *Gramajus* eum agnoscit Præpositum S. Petri Trajectens. alii D. Mariæ: *Reverendissimus de Monte* Ducem Geldriæ inscribit. in ea

Vicaria.
1. *B. M. V.* quæ deservitorem suum à Parocho & Parochianis assignatum quatuor vicibus occupat ad Altare.
2. *S. Catharinæ*, quæ possessori demandat Sacerdotii usum in dominica & illo feriali die, quo devotionis Spiritu ducitur ad Aram.
3. *S. Annæ*, cujus minister satisfacit muneri sacerdotali in dominica & feria VI.

In-

Intra districtum hujus Parœciæ enata est

CAPELLA

In *Loenen*, de cujus Beneficiis nihil nobis innotuit: eam innovata Religio in Parochialem erexit.

CAPUT X.

DE

DECANATU DRUSIBURGENSI

Quem conficiunt

DRUSIBURGUM.
DREMPT.
ANGERLO.
LAETHEM.
ELLEKOM.
DIEREN.
SPANKEREN.
BRUMMEN.
HAL.
VOERST.

§. I.

DRUSIBURGUM

à *Druso* Imperatoris *Augusti* Privigno XIII. annis ante natum Salvatorem exstructum aut potius renovatum, deducta huc usque à Rheno in Isalam (cujus faucibus incubat) fossa ut classe in Frisiam penetraret. Comitatus Zutphaniensis est Oppidum *Guiciardino* teste lautum, frequens ac valide admodum nuper adversus hostiles insultus munitum.

ECCLESIA

Parœcialis *D. Martino* inscripta est: eam mœniis olim & portæ, cui à sale nomen, affinem Anno 1340. exorbitans Isalæ gula deglutierat, verum eo in loco, ubi hodiedum subsistit, dono & emptione acquisito religiosa Civium pietas restituit seu potuis geminæ ignis insolentiæ exposuit: una Anno 1483. & altera grassata est Anno 1547. usquequo pabulum omne devorasset: ultima hæc calamitas non tam à pia incolarum liberalitate quam ab instituto cum assensu *Caroli V.* per Belgium sortilegio desideratum solatium accepit; in ea

1. *SS. Petri & Pauli Apostolorum*: at ea in pastoratus alimoniam concessa transiit in substantiam aliti.
2. *SS. XI. M. Virginum* & *S. Barbaræ*, quæ vult peragi rem divinam in Sabbatho & IV. Scuta antiqua in pauperum solamen distribui.
3. *SS. Jacobi Majoris* & *Nicolai.*
4. *S. Catharinæ Virginis*, *onus utriusque libeberum* (Anno 1571. notat *Reverendissimus*

de

de (Monte) videlicet tot Missæ quot Spiritus Sanctus inspirat celebrandas.

Vicaria.

5. *B. M. V.* in nova Capella cujus Minister (quem adoptant duo temporarii Consules) obligatur ad Altaris Sacrificium, dum eum ad Aram invitat internum Spiritus Sancti lenocinium.

6. *D. M. V.* quo beneficio ex indulto Parochi locupletatur Capellania cum onere Sacri alternis Septimanis, cui Parochus respondet.

7. *SS. Anthonii*, *Laurentii* & *Stephani*, cujus possessor à duobus actu regentibus Consulibus constitutus feria IV. sacris operatur.

8. *D. M. V.* & *SS. III. Regum*, quæ possessorem suum, dum interiori Spiritus instinctu se persentiscit advocari, ad Aram propellit.

9. *SS. Anthonii*, *Barbaræ*, *Fabiani* & *Sebastiani*, quæ ad usum Sacerdotii quatuor vicibus obligat suum deservitorem, quem Anno 1571. *Wilhelmus Veer* Zutphan. Consul delegit.

10. *S. Georgii* ab onere certo libera.

11. *SS. Joannis Baptistæ* & *Euangelistæ*, eadem libertate donata, cujus eodem anno quo supra patronatu potiebatur *Fredericus van der Heiden*.

12. *S. Galli.*
13. *S. Catharinæ Senensis.*
14. *S. Ursulæ* juxta fontem baptismalem.

} Cum debito II. Sacrorum.

15. *S. Oncommeræ. I. Liberàtæ*, cujus Patronatum obtinet Civitas Drusiburg.
16. *S. Catharinæ*, quæ incruentum novæ Legis Sacrificium exigit quatuor at incertis diebus.

Et *Officium* unicum *S. Georgii*, quod deservitori suo vice duplici actionem Lyturgicam demandat.

Nobilioris sexus Sacra

DOMICILIA II.

Visuntur: Unum est Ord. *B. M. V. Equitum Teutonicorum* sub Provinciali Camera Ultrajectina: cujus Commendator est præfatæ Sanctmartinianæ Basilicæ Pastor: quo munere lego functos Anno 1444. *F. Joannem de Naeltwijck.* Anno 1474. *Joannem Conen* & Anno 1571. *Joannem Wormium*: quibus autem auspiciis equestris hic Ordo anchoram in hoc Oppido fixerit nec me privata manus, neque *Pontani* aut *Slichtenhorstii* præla edocuerunt.

Alterum sub titulo *Montis B. Mariæ* inhabitarunt Fratres seu Clerici in communi conviventes: quod *Venerabilis P. Theodoricus ab Herxen* Fratrum Zwollensium Rector rejecto *Suedero de Culenburg* (cui Ultrajectinam Infulam Roma consignarat) *Diepholdio* (quem in Præsulem postulabat defensabatque superior Diœcesis) adhærere nollet, Anno 1425. in die Sancto Parasceves jussus cum suis exulare, &, cum aliquandiu apud Hulsbergenses in Monte S. Hieronymi substitisset, Drusiburgum digressus huic Collegio initium dedit & primum Rectorem *Theodoricum Rees virum* (ut ait *Herxii Biographus*) *latæ charitatis & fervidæ exhortationis*: quod cum postmodum vacillaret & à primæva institutione ad Regulares Canonicos advoca-

to

to jam Windesimensi Priore, ut Fratres religioso Habitu indueret, deflectere moliretur, per Venerabilem P. Egbertum V. Rectorem Daventr. Fratribus fuit servatum: *qui cum percepisset hoc* (ait ejus Biographus) *statim advenit, & Fratres aliter informavit & Priorem de præsumptione redarguit: qui cum diceret: quid mali feci promovendo Fratres à seculari Ecclesiastico statu ad Religiosum? respondit: non ob hoc vos convenio quod seculares ad Religionem transfertis, sed quod contra charitatem loca nostra vobis usurpatis: locus iste Fratribus nostris datus est ut Fratres nostri illum inhabitent, qui Monachi fieri desiderant hunc relinquant & ad loca Monachorum accedant, sicque Prior infecto negotio confusus discessit.* Mansitque Fratribus, usque dum post Diploma Pianum Anno 1571. 8. Junii approbante *Reverendissimo de Monte* relicta vita communi Ecclesiæ matrici sese inseruerint.

Ægidius de Monte Dei & Apostolicæ sedis gratia Civitatis & Diœcesis Davent. Episcopus notum facimus universis & singulis præsentia visuris, lecturis seu legi audituris, quod Anno à Nativ. Dom. 1571. die Veneris 8. Mensis Jun. coram nobis personaliter constituti Venerabiles Domini Gerardus Noviomagus & Lambertus Weert Fratres Domus dictæ *Montis Mariæ* in Oppido Doesborgh habitantes, ab omnibus dictæ Domus Fratribus speciale mandatum & plenariam commissionem, uti fidem fecerunt legitimam, ad sollicitandum, supplicandum & instandum, quatenus juxta voluntatem Sanctissimi Domini nostri moderni Pontificis maximi Pii V. (qui diplomate edito Anno 1568. V. Kal. Decemb. de plenitudine potestatis Apostolicæ decrevit, ut, quicunque religioso habitu

à ſecularibus differente uterentur, infra præſcriptum tempus compellerentur etiam ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna arctiori & approbatæ ab Eccleſia Romana Religioni ſe ſubdere vel habitu mutato ad ordinem ſecularium Sacerdotum ſe conferre) infra ſcriptos nobis exhibitos articulos confirmare, approbare, ratificare ipſiſque per omnia & in omnibus conſentire dignaremur: quorum quidem articulorum tenor ſequitur ad verbum & eſt talis:

Ratio & modus Conventum

FRATRUM DOESBORGI

Incorporandi cum matrice Eccleſia Doesborgenſi, & in ſex Vicarias perpetuas auctoritate Reverendiſſimi Daventr. diſpertiendi, atque erigendi ſub certis conditionibus & articulis ſequentibus.

PLacuit univerſis & ſingulis Conventus in Doesborgh Fratribus hoſce articulos & conditiones ſubſequentes erigi ac per Reverendiſſimum Davent. confirmari, reſervata tamen ſuæ Reverendiſſimæ Paternitati augendi, minuendi, corrigendi, mutandi ac prorſus tollendi poteſtate. Ac imprimis placuit ac ſupplicarunt ut prædicti Conventus prædia, paſcua, agros cæteraque omnia bona, una cum paſcuis *Vaelweert* & *Ganſepoel* dictis in uſum pauperum donatis, item totius Conventus ædificia una cum hortis in ſex habitationes partita eadem Reverendiſſima Paternitas perpetuis temporibus mortificare dignetur, idque ne prædicta bona ac poſſeſſiones ullo unquam tempore diſtrahendi alienandive tribuatur poteſtas. Item Novitii Vicarii ad præſentias antiquorum Vicariorum ex toma-

massa bonorum suorum dabunt 400. Daleros, ad 30. stuiveros in singulos, statuendis temporibus & modis communiter promerendis. Item præfati Novitii Vicarii singulis septimanis quidam ex ipsis tria, quidam IV. Sacra legere tenebuntur, ex quibus Sacris unum quotidie legere in Ecclesia Conventus sui, reliqua vero in Ecclesia Parochiali, quibus legendis sufficiunt illis tria Altaria, ita ut duo Vicarii unum Altare habeant cum eorum numerus ad sex sit redactus. Item Novi iidem Vicarii obligati erunt singulis dominicis & festivis diebus una cum Scholæ moderatore, custode ac Scholasticis, aliisque Vicariis præsentibus preces matutinas, summam Missam ac Vesperas decantare, aliis vero diebus ferialibus summam Missam ac Vesperas tantum decantabunt. Item IV. seniores novitiis tempore pomeridiano singulis dominicis ac festivis diebus prædicabilibus in Ecclesia sua Parochiali concionem ad populum habebunt: duo vero juniores per vices iisdem festivis & dominicis diebus post Vesperas in Ecclesia Conventus sui pro Scholasticis concionabuntur, tempore vero Vigiliarum pro defunctis observandarum septem vel octo ex ipsis Scholasticis decantationi ipsarum intererunt, cæteri ad concionem properabunt. Item Eleemosynarius ex tribus senioribus per suffragia electus fundatas eleemosynas juxta literarum sigillatarum tenorem ita fideliter pauperibus erogabit & administrabit, uti de iis coram tremendo judicio extremo rationem redditurus: insuper de singulis receptis & expositis coram Commissario Reverendissimi (si ita res postulet) ac coram Commendatore sive Pastore, ac duobus senioribus ex sex Novitiis Vicariis deputatis cum duobus Scabinis oppidi Doesborgensis computum ac rationem

 reddet.

reddet. Item prædictus Eleemosynarius aut sex Novitiorum Vicariorum senior constituetur Provisor, Rector ac Confessarius Domus Viduarum, prout antea Fratres Conventus susceperunt & administrarunt juxta literas desuper erectas ac sigillatas. Item ex tribus Vicariis junioribus novitiis per suffragia eligetur Procurator Domus Clericorum pauperum, qui eandem Domum diligenter ac fideliter reget & administrabit, deque receptis & expositis quotidianis coram iisdem computatoribus ad computum Eleemosynarii deputatis rationem reddet, & ut eadem Domus ejusque Seminarium augeri ac melius sustentari queat, de consensu Reverendissimi ac Dominorum Vicariorum Conventus Fratrum accesserunt reditus ac proventus terræ sive pascuorum *de Gansepeul* dictorum: quæ omnia ut bene pauperibus Scholasticis erogentur magna erit habenda diligentia. Item cum hoc præsenti tempore in Conventu Fratrum decem una cum duobus Clericis superfint personæ, ita ut sex Vicariis jam erectis quatuor abundent, juxta senium quatuor juniores succedent in locum è vivis excedentium: interea tamen & ipsi juniores quatuor gaudebunt fructibus & bonis Conventus Fratrum cum sex senioribus, quoadusque decennarius numerus ad senarium pervenerit, ita etiam ut sex sint numero Sacerdotes: & quotiescunque ex tunc contigerit unum ex illis ingredi viam universæ carnis ejus Vicariæ collatio ac provisio plene ad Reverendissimum Daventr. spectabit, qui pro sua singulari prudentia ex Seminario Daventr. vel etiam aliunde eandem honesto ac docto viro & imprimis filio civis Oppidi Doesborghensis, si talis tempore vacationis reperiri & per Consules ejusdem Oppidi præsentari possset

ſet, conferet, qui infra unius anni ſpatium ſacerdotio fungi ac concionari in Eccleſia Parochiali Doesborgenſi valebit.

Conſideratis ſuper hiſce propoſitis articulis & petitionibus merito conſiderandis, & attentis maximis emolumentis & utilitatibus ſpiritualibus inde proventuris in cultu nempe divino ad quem prædicti Domini Conventus Fratrum aſſidue & fideliter perſolvendum erunt aſtricti, magno etiam animarum lucro & fructu qui nedum ex perſolutione divini cultus & officii ſed etiam ex prædicatione divini Verbi tam in Eccleſia Parochiali quam in Eccleſia dicti Conventus certo ſperatur provenire poſſe. His & multis aliis graviſſimis cauſſis matura deliberatione penſatis, præcipue vero voluntate & Decreto Sereniſſimi Domini noſtri Pii V. præfati obedire & ſatisfacere, cultumque divinum ſemper augeri cupientes annuimus & conſenſimus conditionibus à dictis Dominis propoſitis, annuimuſque & conſentimus per præſentes: atque ulterius conceſſimus ut libere illis liceat mutato Habitu aſſumere honeſtum ac decentem ſecularium Sacerdotum habitum, & omnia atque ſingula bona prædicti Conventus cum ſpecificatis ſupra bonis in uſum pauperum donatis mortificavimus, & ad erectionem ſex Vicariarum in Parochiali Eccleſia Doesborghenſi auctoritate noſtra ordinaria applicavimus dicti Conventus bona, ipſiſque ſex Vicariis incorporavimus, nec non ipſos Dominos ſecularizamus & ſuper Vicariis trium Altarium D. ſcilicet Georgii Mart. S. Catharinæ & XI. M. Virginum in Parochiali Eccleſia Doesborgenſi cum ſolemnitatibus debitis & conſuetis introduci fecimus, prout concedimus, mortificamus, applicamus, incorporamus,

 ſecu-

fecularizamus, & ipfos Vicarios fecularizatos ac introductos, ipforumque omnia bona mortificata, & fex Vicariis incorporata perpetuis temporibus ab univerfis omnibus & fingulis cenferi & haberi volumus per præfentes, fub certis tamen (præter præmiffas) conditionibus, ftatutis & legibus fubfequentibus inviolabiliter obfervandis.

Imprimis videlicet quod poft ceffum vel deceffum modo fuperftitum Dominorum collatio & quævis alia dictarum fex Vicariarum jam noviter erectarum difpofitio pleno jure Patronatus ad nos & legitimos noftros fucceffores Epifcopos Daventrienfes perpetuis temporibus fpectabit & pertinebit, prout cautum eft in propofitis ac jam ratificatis ac approbatis Dominorum prædictorum articulis. Item quod noftra auctoritate nedum delinquentes corrigere, fed criminofos qui fecundum fanctiones canonicas & præftitum juramentum effent privandi fuis Beneficiis five Officiis nifi admoniti fe correxerint, fuis privare beneficiis libere fine contradictione feu oppofitione etiam quorumcunque poffimus. Item quod Eleemofynarius pro pretio fidelis laboris annue habebit xv. daleros, ad 30. ftuferos in fingulos: totidem quoque Procurator feu Præfentiarius ipforum Vicariorum Novitiorum ratione vigilantiæ & affidui fui laboris habebit. Item quod eleemofynæ pauperum & ordinatione & fundatione debitæ in qualibet hebdomade augeri debeant medio fchepelino filiginis, & ordinaria diftributio fiat fine negligentia vel aliqua intermiffione fingulis tertiis & fextis feriis. Item quod novitii Vicarii omnibus rebus divinis, ut prædictum eft, intereffe debeant: & fe fine licentia Superiorum abfentantes luent pœnam & mulctam unius ftuferi brabanticæ

mo-

monetæ pro quolibet die nisi legitime impediti fuerint quo minus: & ex eis unus communi fustragio eligendus erit qui absentium rationem habebit. Item Novitii Vicarii qui volunt alere familiam, intra septa Conventus habitare tenebuntur. Omnia Conventus & pauperum bona sub actione sine anticipata pecunia semper debent elocari & ad requisitionem nostram seu Successorum dicti Novitii Vicarii scriptis mandabunt & transmittent omnium bonorum suorum annuum verum valorem, ut cognoscere possimus quid successu temporis illis accrescat: debentque omnia onera ac gravamina, annales sci. & redimibiles pensiones, quibus ipsa bona jam gravata sunt, infra spatium ab hinc sex annorum exsolvere, redimere & libera demum reddere. Item novitiorum Vicariorum omnium junior erit semper Templi Conventus Custos: insuper curam & respectum habebit bonum ut ejusdem omnia & singula ornamenta conserventur, atque Horologium ibidem de die in diem regatur, & omnium impensis de necessariis instrumentis, quibus ad operandum opus habebit, provideatur. Item numerus Pauperum Clericorum in domo fraterna ex proventibus & fructibus prati dict *de Gansepeul* augeri & copiosior fieri debet quatuor personis scholasticis, quorum omnium summam curam habebit novitiorum Vicariorum unus ad hoc communi voto eligendus & promovendus. Item ubi contigerit aliquem ex illis novitiis Vicariis per Dei volũtatem diem claudere extremum relinquet successori suo & non heredibus seu creditoribus omnes suos libros & utensilia Domus suæ: & si talis testamentaria ordinatione aliquid legaverit seu aliàs disposuerit, debent imprimis & ante omnia post hujusmodi mortem, si quæ sint contracta debita exsolvi & exe-

exequiæ aliaque consueta funeralia celebrari, deinde ad executionem testamenti seu ultimæ voluntatis defuncti procedere licebit in quantum se extendunt relicta sua bona exceptis semper libris & utensilibus domus. Item non gaudebit mortuus ex novitiis Vicariis seu potius ipsius hæredes vel constituti executores & manu fideles anno gratiæ relicti sui beneficii, sed saltem pro rata discessus & à die obitus fructus & emolumenta Vicariæ percipient.

Super his propositis, confirmatis, approbatis ac ab iisdem novitiis Vicariis receptis articulis, statutis, legibus conditionibusque, præstiterunt omnes sæpe dicti Novitii Vicarii, atque eorum successores præstabunt juramentum in forma quod sequitur: Ego N. juro per hac sancta Dei Euangelia quæ manu mea corporaliter tango, quod Antistiti meo Reverendissimo Domino Episcopo Daventr. ac Commendatori sive Pastori Ecclesiæ nostræ Parochialis eorumque successoribus obedientiam, nec non Eleemosynario ex senioribus nostri Conventus electo reverentiam exhibebo: Concilio Trid. prout jacet per omnia, quantum fragilitas humana permittit, obedire & ipsum facere studebo: Statuta Ecclesiæ, ordinationes, fundationes ac articulos præfato Reverendissimo Domino Daventr. exhibitos, vel per ipsum ordinatos & adhuc ordinandos fideliter servabo: Conciones sacras, Missarum solemnia cæteraque omnia officia divina mihi injuncta per memetipsum & non per alium nisi legitime impeditus complebo: Bona Ecclesiæ & maxime Conventus nostri non alienabo, alienata & distracta pro posse & nosse recuperabo: Officia nostro Conventui incumbentia per majora vota Confratrum mihi imposita fideliter inservire curabo:

juxta

juxta Conc. Trid. Decretum me caſtum & ab omni ſuſpecto conſortio mulierum liberum ſervabo, idque ſub pœna privationis Beneficii: propter onera meæ Vicariæ annexa ipſemet corporaliter reſidebo, quod ſi contrarium fiat, nec de corpore Vicariæ meæ, nec de præſentiis quicquam gaudebo, & nihilominus expenſis propriis miniſterium, ad quod obligor, fieri curabo: domum meam mihi aſſignatam ejuſque utenſilia ac ſupellectilia, Altare meum ejuſque ornamenta omnia conſervabo ac meliora facere ſtudebo: Decreta noſtræ Eccleſiæ noſtrique Conventus celabo nullique revelabo: inter Confratres meos & maxime noſtri Conventus rixas, contentiones, diſſenſiones non movebo nec moveri faciam, ſed magis paci & concordiæ ſemper ſtudebo: ſic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Euangelia.

In quorum omnium & ſingulorum fidem ac teſtimonium præſentes literas ſigilli noſtri majoris appenſione & Notarii noſtri jurati ſubſcriptione communiri fecimus. Datum Daventriæ Anno Domini 1571. die Martis 26. Menſis Junii. Et nos Novitii Vicarii Sigillum noſtri Conventus in teſtimonium & robur omnium præmiſſorum inferius appoſuimus anno & die præſcriptis.

Mandato prælibati Domini Reverendiſſimi
Math. Setth. Notarius.

Ex ipſo autographo cui appendebat ſigillum Reverendiſſimi in rubea ac Neotericorum Vicariorum in cera viridi.

Sequioris ſexus numerantur religioſa

HOSPITIA III.

Primum ab incolarum conditione dicitur *Domus Viduarum*, de qua in præcitatis Literis. *Se-*

Secundum (cui Anno 1506. præerat *Aleidis de Ulft*, Anno 1543. *Everarda Mommem* & Anno 1581. *Elizabetha ten Holte*) *fossa B. M. V.* & vocabulo belgico *Mariengrave* nuncupatur, vulgo *'t groote Convent.*

Edoctus sum ex hujus Cœnobii chartis ad annum 1576. ratione dismembrationis Matrici Ecclesiæ illud annue pendisse quatuor Florenos: octo aureis sedecim ulnas panni candidi & calceos: singulis quatuor anni temporibus Vas halecum & sex siliginis mensuras quindecim aureis emptas Pauperum necessitatibus distribuisse.

Vicariæ quæ in Ecclesia fuit, Fundator inscribitur *Everardus de Bingerden* & Sacri hebdomadarii institutor *Rudolphus Renssen.*

Tertium inscribitur *Mons S. Catharinæ* aliâs *'t Kleyne Convent.* utriusque cultrices sub Capitulo Trajectino Tert. Regulæ S. Francisci sectatrices fuêre. Lego in MS. Vita Theodorici ab Herxen Theodoricum Reesium primum Fratrum Rectorem ad Christi gremium collegisse Virgines earumque Eunuchum egisse: *qui cum Virgines ad Christi collegisset gremium* (ait Biographus) *postea illarum regimini præficitur, & post obitum ejus revelatur cuidam, quia solemni cum processione Virginum apparuisset ante Dominum.* Unde colligo eum hisce Asceteriis post adventum *Fratrum* dedisse originem, quorum ultimum Anno 1586. servato solo Templo à milite Anglo excisum est, quo etiam instructissima *Fratrum* Bibliotheca publicis in foro flammis ejusdem petulantiâ periit & in fumum ac cineres abiit.

Nec sola Religiosa Vita cum *Fratribus* Oppido illata sed & literarum studia, quæ eorum curâ ac industriâ hic aliquando multum viguerunt, excitato etiam

SE-

SEMINARIO

Et necessariis censibus dotato in hospitium & alimoniam eorum, quos, dum eos ad sua Sacra Musæ pelliciunt, noverca fortuna remoratur: sed ad

PAUPERUM SOLATIA

Transeamus: etenim effecit provida Majorum solicitudo & liberalis misericordia, ut, etiam novissimo teste *Slichtenhorstio*, rarum aut penè nullum hic domicilium habere possit paupertatis calamitas.

Si enim sit infantia aut pueritia censu ac parentibus orba, ei patet *Orphanotrophium*, quod aliorum munificentia postmodum adauctum primitus construxit ac locupletavit *Wendelina de Vierackeren* relicta *de Zoelen*.

Si sit satura laboribus & baculo innixa senectus, ei requiem & alimoniam exhibet *Xenodochium S. Anthonii*, in cujus sacello erecta est Vicaria cui ministrum Consules assignant, qui est in Ecclesia matrice Chorisocius & ad Sacrum Sabbathinum obligatus.

Si infirmitas aut morbi laborum hostes creent egestatem, eam depellunt subsidia quæ larga manu etiam subministrat *Anthonianum Nosocomium*, *à quo omnes ægrotantes pauperes per Civitatem eleemosynam petentes* (sunt verba *Reverendissimi de Monte*) *aluntur & sustentantur*.

Si intra parietes privatos pedem figat inopia, eam eliminat Matricis Ecclesiæ Fabrica, cujus *Ædiles* (ex notis *Reverendissimi de Monte*) *ministrant Pauperibus* 32. *Modios siliginis*, 7. *Modios & unum Schepelinum tritici*, *in panno* 34. *aureos Gelrienses ad* 63. *ulnas*, *in minuta pecunia* 8. *aureos Gelr. præterea diversis lecto in-*

incumbentibus 40. *daleros*. Eique ſuccurrit præfatum *Anthonianum Xenodochium*, è quo circiter octoginta Perſonæ (juxta annotata præcitati Antiſtitis) feriis ſextis adferunt ſeu recipiunt mediam ℔. butyri, 4. ℔. panis & menſuram cereviſiæ.

Si advenæ ſine viatico, eis *Hoſpitale* impendit miſericordiæ ſtillicidium. Et hæc de Oppido, nunc ad loca ſuburbana ſtylum provehamus.

§. II.

D R E M P T

Sub Druſiburgenſi Judicatura Pagus Zutphanienſis, cujus Parœcialis Eccleſia *D. Georgio* inſcripta gubernatur per Religioſum Presbyterum Ord. *B. M. V.* Teutonicorum Equitum, quem ei aſſignat *Dierenſis Commendator* in qua unica *B. M. V. Vicaria*, quæ ad ſacerdotales functiones obligat poſſeſſorem ſuum in dominica, feria VI. & Sabbatho, cujus patronatu Anno 1571. potiebantur *Boickholtii* & *Tellickhuſii*. Quo & de jure ex Eccleſiæ reditibus Cuſtodi cedebant floreni decem.

§. III.

A N G E R L O

Zutphanienſis Pagus & Druſiburgenſi Judicaturæ ſubditus, ejus curiale Templum tutelarem habet *S. Gallum* & à Zutphan. Comite Parœcum, in qua unica *SS. Theobaldi*, *Cornelii*, *Anthonii* & *Apolloniæ Vicaria* cum onere III. Sacrorum, cujus patronatum Anno 1574. ſibi vindicabat *Joannes de Vieracker en*.

C A-

CAPELLA

In *Loël* hujus Parœciæ finibus includitur, in quâ *Officium B. M. V.* cujus Miniſtro Sacerdotii ſui uſum demandat arbitraria devotio Toparchæ Caſtri Loëlenſis.

§. IV.

LAETHEM

Sub Baronia Baerenſi Zutphanienſis Pagus, cujus Parochialis Eccleſiæ jus patronatus annexum eſt Lathemenſi Prætorio: in ea unica *S. Eliſabethæ* Vicaria, cui Sacrorum Operatorem legit Baro Wyſchenſis.

CAPELLA

In *Baer* huic Parœciæ ſubeſt, in qua geminum Sacerdotium ſub patrocinio Baerenſis Baronis.

§. V.

ELLEKOM

Velaviæ Pagus *Pighio* in *Hercule Prodicio* Æli domus i. Ellicheim nuncupatus: cujus Eccleſia ſub tutela conſiſtit *B. Nicolai* & Zutphanienſis Capituli patronatu ex dono *Gerardi* Geldriæ Comitis ſecundi ſub *Andrea* Trajectenſium Hierarcha, ejus teſtimoniales appendo:

Scimus quia temporalis mentio præterit, ideo ratum teſtimonium indigentia requirit, quod in hac re notificatur. Principalis Comes Geldriæ Gherardus coadunato filio ſuo Henrico & conſentiente legitima ſua *Ermegarde* ſubegit Capellam, quæ eſt in *Ellenchem*, cum omni decimatione ſua Zutphanienſi Eccleſiæ &

Hh ean-

eandem contradidit in præbendam Fratrum ibidem degentium pro redemptione animarum & consolatione totius suæ parentelæ: præsentia Fratrum, quæ tunc aderat, pro collato beneficio devotionem orationis memorandam frequentius instituit, quod posteritas non minus adimplebit, ut sic memoratis hæredibus salus & honor vivis & veniam possit impetrare defunctis. Eodem Donativo multi interfuerunt quorum credimus veritati: Ingenuorum Adam de Brunchorst & Bernard de Bockhorst, & ejusdem qualitatis quam plures præter copiam Ministrorum, quorum nomina sunt hæc Udo de Sutphene, Pilegrim Drochwart, Wenzo de Frollehorst, Wenzo de Lestnen, Wibracht de Bocholte, Reinso de Angerhen, Rodbracht de Aschete.

Religiosum hoc donum ad annum 1131. refert *Geldria Pontani.*

Vicaria S. Nicolai exigit Eucharistiæ Sacrificium feria III. & *Officium S. Annæ* feriâ aliâ, utriusque patronatum gerit Toparcha in *Middachten.*

§. VI.

DIEREN

Velaviæ Pagus: in quo, *Slichtenhorstio* teste, Montensium Dynastarum piâ munificentiâ sub priorali Camera Trajectensi enata est & adolevit

COMMENDA

Equitum Teutonicorum Ord. B. M. V. cujus proventus ad annum 1647. dicitur esse 5000. florenorum: primam hujus Præceptoriæ memoriam in chartis meis invenio ad annum 1312. quo ei in die S. Remigii Confessoris libere resignat servitutem terræ cujusdam in

Wensela

Wenſela *Fredericus de Reede* Miles: eam Anno 1444. adminiſtrabat *F. Wolterus de Gruter*. Anno 1474. *Wilhelmus de Sandtwijck* Anno 1618. *Wilhelmus Mulaert* & Anno 1636. *Alexander Emanuel de Reneſſe.*

ECCLESIA

Parœcialis Rectorem & Cuſtodem accipit à *Commendatore*, qui ſine Ædilibus curam ejus habet.

Anno 1648. & ſeq. empto *Ordinis* domicilio & viciniis *Theriotrophium* ambitu ſuo fere quatuor horas & ſeptem ſilvas complexum hic conſtruxerat *Wilhelmus* Princeps Auriacus, at amoto ſepimento & Anno 1661. divendito illud iterum diſſipatum eſt.

§. VII.

SPANKEREN

Velaviæ Pagus, cujus Eccleſiam Parochialem cum onere Sacri feria VI. *S. Petro* Apoſtolorum Principi inſcriptam Rectori ſuo maritat *Dierenſis Commendator*: *nulla ibidem eſt fabrica, nullos habet Ædiles, ſed ipſe Paſtor tenetur ipſam Eccleſiam, & ejuſdem lumen ac omnia neceſſaria curare ſuis ſumptibus: eſtque parva Parochia non habens* 40. *Communicantes, ſed antiquiſſima Eccleſia totius Veluæ*. Anno 1571. notat *Reverendiſſimus de Monte*.

§. VIII.

BRUMMEN

Velaviæ Pagus, cujus Eccleſia titulum habet *S. Pancratii* & conſiſtit ſub Eltenſis Antiſtitæ patronatu ex dote *Wichmanni* Geldriæ Comitis circa annum 970. Abbatiæ Eltenſis fundatoris: ejuſque fit mentio in diplo-

Vicaria.

1. *S. Crucis*, cujus minister, *ex Lit. fund.* in Parœciæ cura Parochi subsidiarius est & feria VI. suo ad Aram fungitur Sacerdotio.
2. *B. M. V.* quæ bina Eucharistiæ Sacrificia expostulat: utriusque patronatum obtinet Toparcha Castri vicini in *Nienbeeck*.
3. *S. Anthonii*, cui annexum onus IV. Sacrorum Parocho cum Ædilibus collatore, qui eidem conjunxerunt *Officium*, quod hic unicum est, *S. Annæ* & sui juris.
4. *SS. XI. M. Virginum* cujus possessor à vicino Toparcha in *Zinderen* hoc beneficio donatus, incruentum Altaris Sacrificium offert in dominica.

CAPUT XI.

DE DECANATU HATTEMENSI.

Sub quo adunantur

HATTEMUM.
OOSTERWOLDE.
OLDEBROECK.
VORCHTEN.
HEERDE.
VEESEN.
EEPE.
OEN.
VAESSEN.

§. I.

HATTEMUM

Sub Velavica Tetrarchia Oppidum Ducatus Geldriæ, nomen, ut quidam volunt, ab *Attuariis* mutuatum.

ECCLESIA

Tutelares habet *SS. Andream* & *Catharinam* atque postorale in ea munus confertur per Præpositum Metropolitanæ Basilicæ Traject. in qua

Vicaria.
1. *Venerabilis Sacramenti* à situ *sub Organis* dicta, quæ tria exigit Sacrificia & totidem alit ministros, quorum curæ etiam concreditum est Altare *D. M. V.* in Sacello.
2. *S. Crucis* quæ gemino suo possessori per triduum Sacerdotii usum demandat: utriusque patronatum gerit Senatus.
3. *S. Annæ* cujus ministri manibus coæternus Dei filius bina vice cœlesti Patri offertur in Missæ Sacrificio: consistit hæc sub *Reyneriorum* patronatu.

Et *Officium unicum S. Spiritus*, cui ministrum assignat Senatus, qui diebus festivis Victimæ Crucis Memoriale divinitus institutum ad Aram exhibet.

CAPELLÆ II.

Prima *Castrensis* nuncupata quod in Castro sive Arce Oppidò contiguâ (cujus hodie ruinæ ac rudera apparent) ædificata exiterit, in qua sub patronatu Principis unica *S. Joannis Euangelistæ Vicaria*, quæ diebus dominicis ac festis ad functiones sacerdotales obligat suum ministrum.

Secun-

Secunda *D. Gregorio* inſcripta à vicinis *Bentingiis* Rectorem adipiſcitur, qui diebus dominicis Sacerdotio fungitur ad Aram & è ſuggeſtu ſacræ exhortationis pabulo reficit ſuos Auditores.

HOSPITALE

Mons Dei voce patria *den Godts Bergh* appellatur: diploma, quo à ſe in Arnhemienſes Dei inſulanos ejus curam reſignat *Reinaldus primus*, ad annum 1306. videri poteſt apud *Pontanum.*

Intra limites, quibus hujus Parochiæ cura definita eſt, aſſurrexit in agro ſuburbano Virginum Nobilium, *ſub Regula S. Benedicti* & Unione Bursfeldienſi (cui ſe ſubmiſit Anno 1469.) lectiſſimum

MONASTERIUM

Propago *Montis B. M.* ad *Nigras Aquas*: quam cum tereret frequens amicorum & ſæcularium accurſus religioſæ tranquillitatis turbativa tempeſtas, nonnullæ, quæ animæ alvearium oderant in picarum columbarium commutari, arctioris diſciplinæ cupidæ locum deſerere & alibi, ubi in ſecreto ſilentio & obſervantia regulari ſuo Sponſo vacarent, ſub auſpiciis *D. Benedicti*, alium erigere ſtatuerunt: placuere Hattemenſia pomæria, ubi empto fundo & obtenta Ducis Geldriæ *Reinaldi* IV. licentia prima ædificia conſtruxerunt dixeruntque ab Iſala fluvio fere contiguo *B. M. V.* ad *Claras Aquas*, quemadmodum à vicino flumine alterum, unde originem duxerant, ad *Nigras Aquas* vocitabatur: non Anno 1422. vel circiter juxta calculum *Slichtenhorſtii* ſed Anno 1415. ex notis *Bocopii*, cum *VVeſſelum* primum earum Præpoſitum, qui & Coloniæ dux cum *Joanne Brinckerinck* primo Diepen-

veenianæ Canonicæ præfecto Anno 19. seculi XIV. defuncto magnam *in* ejus *Vita* legerim coluisse familiaritatem, & ab hoc obtinuisse *Hillegundem Sonderlants*, quæ suas Claraquenses hactenus inassuetas doceret manus mittere ad fortia: sed cum plurimæ nollent ab *Augustini* filia instrui *S. Benedicti* sobolem ideoque respuerent disciplinam, eæ, quæ se docibiles præbebant, in Frisiam cum Magistra discedentes *Novum Monasterium* construxerunt & Magistra in locum professionis suæ remissa sub Cistercienslum statutis D. Bernardo consecrarunt. Scribit *Buzelinus Germaniæ Sacræ p.* 2. fuisse hoc nostrum Claraquense Asceterium sexus utriusque interclusum tamen, in quo à veritate aberrat, licet agnoscam plures subinde Religiosos tanquam Præpositi socios hic moram traxisse, quos & Habitu induit ne quid concederent circumvicinis Regularissis, apud quas plerumque hærebant ex Regularibus Canonici tres vel quatuor & plures Laici, quorum hi agriculturam illi autem rem divinam procurabant.

§. II.
OOSTERWOLDE

Rei Sacræ Archistrategus in hoc Velavico Pago est *S. Nicolaus* & ad Pastorale munus promovetur, quem Weerthinensis Archimandrita idoneum judicat: *Vicarius S. Anthonii*, qui hic unicus est à *Fockingiis* Constitutus, in dominicis satisfacit muneri sacerdotali, & Anno 1575. circiter 300. de pane, qui in Altari frangitur, participabant.

§. III.

§. III.

OLDEBROECK

Velaviæ membrum & Pagus minori (ut vocant) Præfecturâ illustris, cujus Parœciale Fanum (in quo Anno 1575. circiter octingentos pascebat Mensa dominica) à duce Geldriæ Pastorem adipiscitur; in ea

Officium.
1. *B. M. V.*
2. *S. Annæ.*
3. *S. Anthonii* quodque à suo ministro, quem Prætor cum Ædilibus adoptat, bina Sacra requirit.

§. IV.

VORCHTEN

Sub Velavica ditione Geldriæ Pagus: Ecclesia dedicata est honoribus *S. Joannis Baptistæ* ad cujus pastorale munus jus habet nominandi Dux Geldriæ, in qua unica Vicaria *SS. Joannis Baptistæ* & *Catharinæ* cum onere Sacri funeralis feria II. fundata & dotata per *Henricum de Essen* vicini Swanenburgi Toparcham ejusque conjugem *Mariam*, assignato parocho ex dote uno floreno Rhenano & Quartali vini in Natalitiis Domini anuatim solvendo, eique cum debito Sacri Mariani in Sabbatho incorporata Ecclesiæ Custodia dotem locupletantibus *Gerarda* conjuge *Joannis Voet* & *Egberto ter Beeck* Anno 1447. approbante Anno seq. *Rodolpho* Hierarcha Traject. 15. Feb. reservata collatione fundatoribus & dotatoribus præcitatis.

§. V.

HEERDE

Velavicæ Tetrarchiæ ſubditus Geldriæ Pagus, cujus Eccleſia (quæ circiter ſeptingentos ad cœnam dominicam Anno 1575. convivas numerabat) *D. Joanni Euangeliſtæ* dedicata conſiſtit ſub patronatu Ducis Geldriæ, in qua

Vicaria.
1. *S. Catharinæ*, cujus miniſter à *Bentingiis* ſelectis incruenta Victima litat feria VI.
2. *S. Anthonii*, quæ tria Sacra poſſeſſori ſuo demandat, eum *Haſſetonii* aſſciſcunt.

Et Officium unicum *B. M. V.* cujus deſervitori bis peragenda res divina, cujus, Anno quo ſupra, Patroni *Joannes Kockert*, *Theodoricus Jacobi* & *Goſwinus en Sterte.*

Dexto hujus Parœciæ lateri incubat

COLLEGIUM

Hulsbergenſe Clericorum ſive *Fratrum in communi viventium*, quod titulo *Montis S. Hieronymi* in loco *Ellenbeurn* antiquitus dicto & per *Henricum Bentinck* donato cura *Ven. P. Gerardi de Kalkaer* primi Fratrum Zwollenſium Rectoris, conſentientibus *Reinaldo* Geldriæ duce & *Gerardo Montio* Heerdanæ Eccleſiæ miniſtro, approbante *Frederico* Traject. Protomyſta. Per *Gobelinum de Kempis*, *Joannem Witte* de Sonsbeeck, *Joannem Bode* de Goch & alios Zwollis, ubi ex conſilio & ſub directione præcitati Patris Gerardi in domo conductitia ante portam Campenſem aliquamdiu ſimul convixerant uſquequo de loco commodo eis provideretur, huc tranſlatos circa Feſtum

SS. Ge-

SS. Gereonis & *Victoris* Anno 1407. in magna pau- „
pertate fuit inchoatum, de qua in MS. primum erex- „
erant domunculam vilem emptam, quam gleba vi- „
mineque claudebant & ſtramine operiebant, ubi nec „
cacabus aderat & omnis ſuppellex deficiebat, ubi ſi- „
nus menſale & menſa, reclinatorium ſagus in terra: „
ſi quando Fratres Zwollani eos inviſerent conſolatio- „
nis gratia vel auxilii, ſecum aliquid neceſſariorum „
portabant ſtramenque cubile erat: ſi quando infir- „
mis ſeu adventantibus Patribus refrigeria præſtare cu- „
piebant, amphoram cereviſiæ de domo *Henrici Ben-* „
tinck præfati petierunt. Nulli dabatur vacare otio, „
neque de ſeculi rumoribus fabulari, ſed oratione & „
manuum opere ſemper in Dei laudibus perſiſtere, „
nec ſeparabatur Sacerdos à Clerico vel laico, ſed ſi- „
mul collaborabant ruſticanis operibus, arantes, fo- „
dientes, pinſentes, coquinæ ſqualoribus inſiſtentes: „
& ſomno certas horas ſurripientes in libris conſcriben- „
dis vel compingendis invigilabant, nonquam à bono „
vacantes, ſe mutuo ad omne bonum exhortantes. In- „
ter hæc groſſus erat cibus, tenuis potus, habitus rudis „
& ſimplex, nil ad carnis curam, ſed ad eſuriem de- „
pellendam apponebatur, deſperatio melioris cogebat „
edere quod ori minus ſapiebat, labor frequens & eſu- „
riens dulces faciebat caules & pultes: piſces & ova „
erant rara; &, cum eſſent fercula, erant regalia, „
quæ infirmis & hoſpitibus dabantur ex gratia. &c. E „
quâ tamen brevi emerſerunt providâ potiſſimum curâ „
Ven. P. Ruthgeri de Zon, quem poſt quadriennium à
fundatione, Anno ſci. 1411. circa Pentecoſten è
Zwollenſi Gregoriana Domo, cui ſubfuerant hacte-
nus, Primum & quidem per annos 42. habuerunt
Re-

Rectorem qui è coctis per Fratres Lapidibus, quorum pars, ut sumptibus subveniret, Bethlemitis Zwollensibus divendita, qui inde Chorum, & Sororibus in Beginagio, quæ inde ædes suas construxerunt congrua domicilia & Ecclesiam 60. pedum in longitudine, & 20. in latitudine erexit, quam cum Cœmiterio & Altari 7. Id. Maii Anno 1413. in honorem S. Hieronymi consecravit *Matthias Biduanensis Episcopus*: Tertius autem Rector *Dominus Asso Dillinck*, (qui Anno 1492. 6. Novemb. postquam 50. annis convixisset Fratribus non sine fama sanctitatis obiit post se in vivis relinquens Fratres 102.) novam à fundamentis, quæ Anno 1482. in Vig. S. Matthæi jacta sunt, splendidamque substituit, cujus parietes Anno 87. consummati, tectum de petris uti & utrique turri Anno 88. impositum, ac denique Anno 89. testudo perfecta & omnia pœne vitra. Fuit autem apparamentis pro officio divino pretiosissimis apprime instructa, acquisitis partim impensis propriis, partim fidelium oblationibus, quas inter *Comitissæ de Kuynre* Casula Damascena, & plurimis *SS. Reliquiis* exornata, quorum omnium accuratum Catalogum, quem vidi, conscripsit *Hermannus de Bercka* hujus olim Ecclesiæ Sacrista: quibus proinde meo judicio reliquis Fratrum Oratoriis non immerito palmam præripuit, quemadmodum nec ulli eorumdem Domui cessit in divitiis, quas benefactorum larga manus, quos inter celebres vicini *Bentinghii*, aggessit, Fratrum diligentia ac patrimonium adauxit, quorum hæ Literæ.

„ *In nomine Domini Amen.* Anno Nativitatis ejus-
„dem 1424. Indict. prima. Mensis Decemb. die 28.
„hora Vesperarum vel quasi, Pontificatus Sanctissimi
in

in Christo Patris Domini Martini divinâ providen-„ tiâ Papæ V. Anno 7. in mei Notarii Publici & te-„ stium infrascript. ad hoc specialiter vocatorum & ro-„ gatorum præsentia personaliter constituti Honorabi-„ les & discreti viri Dominus Ruthgerus de Zon Pres-„ byter Traject. Diœces. Rector pro tempore Capellæ „ & Congregationis devotorum Presbyterorum, Cle-„ ricorum & aliorum sub obedientia S. Matris Eccle-„ siæ & suorum Prælatorum in humilitatis Spiritu Do-„ mino Deo servientium in *Monte S. Jeronymi* anti-„ quitus Ellenhoern nuncupato, situato in Parochia „ de Heerde partis Veluæ, & Gobelinus de Kempis „ Presbyter ejusdem Congregationis jam dudum, ut „ asseruerunt, electi & constituti ad providendum ut „ in dicto loco devoti viri insimul Altissimo famulen-„ tur juxta tenorem Literæ, quam super libertationem „ dictæ suæ habitationis Illustrissimus Princeps felicis „ mem. Dux Reinaldus eisdem gratiose contulit & in-„ dulsit, Honorabilem insuper virum Dominum Theo-„ doricum de Herxen Rectorem pro tempore Domus „ Clericorum in Zwollis in tertium Socium & provi-„ sorem dictæ Congregationis coram me Notario & „ testibus infrascriptis unanimiter elegerunt. Præterea „ providentes & solicite curantes, ne electio trium pro-„ visorum, de quibus eligendis & constituendis cavit „ Litera prætaxata, aliqua negligentia omittatur, de „ voto & consensu devotarum personarum dictæ Con-„ gregationis ordinaverunt & statuerunt, quod ex hoc & „ deinceps perpetuis temporibus erunt & manebunt „ Rector ipsius Capellæ & Congregationis, & Senior „ Presbyter ejusdem Domus cum Presbytero Rectore „ Congregationis Clericorum in Zwollis, quos ex nunc „

prout

„ prout ex tunc, & tunc prout ex nunc, volunt habe-
„ ri & teneri pro legitime institutis & electis. Quo fa-
„ cto coram me Notario & testibus infrascriptis per-
„ sonaliter constituti devoti & discreti viri Dominus
„ Ruthgerus de Zonne, Gobelinus de Kempis, Wil-
„ helmus de Zonsbeeck Presbyteri Henricus Croonen-
„ borgh, Henricus Alen, Rodolphus de Zonne, Ja-
„ cobus Nagel, Joannes Lamberti de Medenblyck,
„ Neudo Abrahæ de Herderwyck, Rodolphus Stol-
„ wyck de Campis, Augustinus Varen de Mechlinia,
„ Wolterus Beringen de Dieft, Jacobus Wolff de Her-
„ derwyck, Goswinus Wedden de Calcker Clerici:
„ in dicto Monte S. Jeronymi habitationis suæ moram
„ simul trahentes: volentes & modis omnibus provi-
„ dentes ut in eodem loco ex hoc & in futurum perpe-
„ tuis temporibus Domino Deo in humilitate, castita-
„ te & charitate, cæterisque virtutibus sub obedientia
„ S. Matris Ecclesiæ à servis Dei ibidem congregandis
„ fideliter & devote serviatur, matura deliberatione,
„ ut asseruerunt, præhabita ad ea quæ sequuntur con-
„ corditer & unanimiter se obligaverunt. Imprimis
„ quoniam communis vita semper in promptu fuit his,
„ qui Domino Deo irreprehensibiliter militare cupive-
„ runt, idcirco Presbyteri & Clerici antenominati omnia
„ & singula bona, quæ ad ipsos vel quemlibet ipsorum
„ quolibet jure noscuntur pertinere, ut sunt agri, horti,
„ reditus, domus, domistadia, equi, vaccæ, boves, oves,
„ lecti, libri, omniaque alia bona sua mobilia & immo-
„ bilia qualitercunque denominata, & ubicunque si-
„ tuata, & ea quæ in futurum omni tempore quo in
„ dicto loco degerint, contigerit obtinere, dederunt,
„ donaverunt ac tradiderunt omnibus melioribus mo-

do-

do & forma, quibus potuerunt, sibi invicem dona- „ tione inter vivos, ita videlicet, quod omnia & singu- „ la bona præmissa erunt eis indifferenter communia & „ manebunt perpetuis temporibus pro devotis Presby- „ teris & Clericis præsentibus & per eos vel eorum suc- „ cessores ad communionem suæ societatis & dictorum „ bonorum assumendis: quam donationem & commu- „ nicationem bonorum suorum pro se & suis successori- „ bus ratam & firmam esse voluerunt, & perpetuo va- „ lituram, ita quod hæredes ipsorum Presbyterorum & „ Clericorum antenominatorum & suorum successo- „ rum nullum jus hæreditariæ successionis in præmissis „ bonis aut quolibet præmissorum quoquo modo pote- „ runt obtinere. Si etiam continget in futurum quem- „ quam ipsorum quacunque occasione dictam inhabita- „ tionem relinquere, & ad alia se transferre, ille penitus „ amittet omne jus, quod in dictis bonis hactenus ha- „ buisset, nec præter vestimenta sua quotidiana quic- „ quam ei licitum esset secum tollere, nec posset aliquid „ juridice petere, vel exigere aut super quibuscunque „ bonis alios Presbyteros & Clericos dictæ habitationis „ molestare. Si vero, quod absit, aliquis eorum propter „ excessus enormes vel malos & incorrigibiles mores suos „ à cæteris Presbyteris & clericis vel majori & saniore „ parte eorum amovendus decerneretur & exponen- „ dus, ille sine omni contradictione & rebellione debet „ exire & recedere, &, ut præmissum est, præter vesti- „ menta sua quotidiana nihil secum tollere vel exigere, „ nec eos super quibuscunque bonis molestare, nullo „ subsidio juris Canonici vel Civilis sibi penitus suffra- „ gante. Præterea ut inter ipsos Presbyteros & Clericos „ antenominatos & eorum successores unitas & concor- „

„dia ſemper perſeveret, inter ſe deliberaverunt & fir-
„maverunt ac mihi Notario publico legitime Stipulan-
„tes conpromiſerunt, ſe in dicto loco ſuo modum vitæ
„ſuæ non debere mutare, nec etiam ad alia loca ipſam
„ſocietatem ſuam transferre, nec Rectorem Capellæ
„& ipſius Congregationis deponere aut alium eligere
„ſine conſilio & conſenſu pro tempore Prioris de Win-
„deſym, Rectoris Domus Domini Florentii in Daven-
„tria, & Rectoris Domus Clericorum in Zwollis, ac
„ſine conſenſu majoris & ſanioris partis Presbytero-
„rum, Clericorum & ſeniorum Familiarium dictæ
„Congregationis ſalvo quod numerus Familiarium il-
„lorum, qui pro tempore dabunt vota ſua, non ex-
„cedat numerum ſimplicium Clericorum. Conſe-
„quenter Prebyteri & Clerici antenominati pro ſe &
„ſuis ſucceſſoribus compromittentes firmaverunt &
„dixerunt, quod licet ipſa ſua Congregatio principali-
„ter per Presbyteros & Clericos bonæ voluntatis ha-
„beat diſponi & ordinari, tamen ut eo plures melius
„poſſint ibidem ſuam ſalutem operari, quicunque
„Laici bonæ voluntatis per ipſos aut eorum ſucceſſo-
„res in perpetuos familiares fuerint aſſumpti vel aſſu-
„mendi, illi debent fideliter reſpici & provideri in
„ſpiritualibus & temporalibus juxta facultatem dictæ
„Congregationis, nec debent amoveri vel expelli niſi
„pro talibus cauſis, pro quibus etiam Presbyter vel
„Clericus poſſet rationabiliter ejici & expelli. Super
„quibus omnibus, &c. Acta fuerunt hæc in Capella
„dictæ Congregationis, &c. Præſentibus ibidem di-
„ſcretis Viris Domino Huberto Wtenbehuys Pres-
„bytero, & Gerardo Negeler Clerico, teſtibus fide
„dignis, &c. Et ego Andreas Theodorici Presbyter
Traject.

Traject. Dioecesf. publicus imperiali authoritate ordi-„ nariaque admissione Notarius, quia præmissis omni-„ bus una cum prænominatis testibus, præsens interfui,„ eaque sic fieri vidi & audivi, &c. Quas ratificarunt &„ approbarunt Anno 1467. pridie purificatæ Virginis *Adolphus* Dux Geldriæ: *Suederus* Anno 1430. 23. Februarii: *Rodolphus* Anno 1455. 27. Januar. *David de Burgundia* Anno 1456. altera die post Festum S. Thomæ Apostoli, Trajectenses Episcopi, quarum autographa vidi, qui & ad eorumdem instantiam Visitatores constituerunt Priorem de Windesheim, Rectores Daventriensem & Zwollensem, ac diversa privilegia contulerunt.

Vicini tamen è *Clara Aqua Benedictini* sæpius hoc Collegium *S. Benedicto* procati sunt, primò sub ipsis statim initiis tempore primi Rectoris, animosiores deinde propter fautores aliquos, quos inter antesignani *Neudo de Herderwijck* & *Henricus Alen* sub *Martino de Schindel* secundo Rectore, sed cum repulsa expulsis etiam Patronis, qui & *S. Benedicto* infideles prope *Beverwijck Can. Reg.* Monasterium *S. Augustino* inchoarunt, in quo ob delicta carcere conclusus *Henricus* sibi ipsi manus intulit, *Neudo* autem in Frisiam ad Joannitas transfuga curæque pastorali admotus incidit in mala tacenda potius quam propalanda: Anno 1525. tamen sub quinto Rectore *Henrico Doesburgh* tandem expulsis armatâ manu *Fratribus* obtinuerunt, patronante *Carolo* Geldriæ Duce & *Henrico Bavaro* Trajectensi Episcopo assentiente, Dominica secunda post Pascha, qua celebrabatur Zwollis Patrum Colloquium annuum, quorum omnium nomine ad eos scripsit Rector Domus Florentianæ *Theodoricus Zut-*

phaniæ hanc epiſtolam plenam ſane Chriſtiana patientia:

„ Gratiam & pacem in Chriſto digniſſimi & religioſiſſi-
„ mi Domini Abbates, erant namque hujus expeditio-
„ nis Duces Abbates *S. Pauli* & *S. Laurentii in Oeſtbroeck*
„ Trajectini, *Ibergenſis* Diœceſ. Oſnabrug. & Præpo-
„ ſitus in *Clara Aqua*, cum debita reverentia humiliter
„ ſignificamus Dominationibus veſtris triſtitiam animo-
„ rum noſtrorum, inconſolabilem calamitatem, &c.
„ Miramur vehementer quod vos, quorum ſanctitudo
„ inter omnes mundi religiones perfectiſſima huc uſque
„ fuit apud Deum & apud homines, non conſultis, imo
„ invitis, imo deſolatis omnibus Fratribus noſtris Con-
„ ventus S. Heronymi intraveritis in poſeſſionem eorum
„ partim hæreditatibus Fratrum partim laboribus ac-
„ quiſitam: cogitare quidem poſſumus, quod vos pro
„ integritate veſtra hanc Tragœdiam ſponte propria
„ nobis non feceritis, ſed magis rogati, pellecti atque
„ compulſi ſtudio, inſtantia, precibus & promiſſioni-
„ bus Illuſtriſſimi Principis Caroli Ducis Geldriæ, qui
„ in hoc & regionem ſuam illuſtrare & gloriam ſuam
„ clariorem reddere conatus eſt: laudandus Princeps
„ quod Zelum quidem Dei habeat ſed non ſecundum
„ ſcientiam: Vos, quibus SS. Scripturarum major in-
„ telligentia eſt & virtutum clarior cognitio, Principis
„ animum talia conantem dehortari debuiſſetis potius,
„ quam ita improviſe non male meritos Fratres obruere
„ & omnibus bonis ſuis, quæ tam liberaliter Principi
„ & ejus militibus huc uſque impertiti ſunt, funditus
„ privare. Dixiſtis vos ea opinione veniſſe, ut putare-
„ tis omnes fere Fratres, aut ad minus pleroſque Or-
„ dinem veſtrum ultro velle acceptare, ſed heu! cum
aliud

aliud perciperetis quare non resiluistis? quare Prin-,,
cipis propositum non commutastis? quare charitatis,,
Euangelicæ tunc tandem non fuistis memores? opor-,,
tebat Principi obedire, sed non charitatem, quæ,,
Deus est, relinquere. Excellentem habetis Religio-,,
nem, sed certe si dicere licet, non supra christianam,,
à Christo adinventam: Christiana Religio in pietate,,
& charitate consistit: nunc autem vestram religionem,,
utcunque statuentes charitatem dejecistis & viola-,,
stis, & Fratres graviter offendistis. Dicitis crimina,,
Laicorum in causa fuisse: ejiciendi erant crimino-,,
si, si aliqui erant, sed non ob hoc opprimendi etiam,,
innocentes: aut quis Principem certum faciet omnia,,
sub vobis tuta & salva fore? Consideravi, inquit sa-,,
piens, opera Dei, quod nemo posset corrigere, quem,,
ille despexerit, & sub S. Benedicto homines & crimi-,,
nosos homines fuisse legimus. Quid tergiversamur?,,
quid dissimulamus? estis viri Deum timentes & rece-,,
dentes à malo: sed nisi Fratres nostros adeo contrista-,,
tos, adeo amaritudine plenos reconciliaveritis, vide-,,
tur nobis quod arctam vitæ viam non ingrediamini.,,
Sed, si reformare Monasteria placebat, erant Ordi-,,
nis vestri irreligiosiora Monasteria, quibus adjuvan-,,
dis ope vestra magis opus erat quam Fratribus no-,,
stris, quorum cura mandato Apostolico nobis solum,,
incumbebat. Nec omnibus convenit, ut putatis, Or-,,
dinis vestri rigorem districtum assumere, nostra,,
enim Institutio est, ut, qui ex rationabili causa Mo-,,
nachi fieri non possunt, Fratres fiant, tantum abest,,,
ut omnes Fratres isti Monachi fieri potuerint. Habete,,
scrupulum Venerandi Domini Abbates, & obedite,,
Deo magis quam hominibus: nos contra vos agere,,

 ju-

„ juridice non proponimus, utpote docti ab Apostolo
„ magis accipiendam injuriam & patiendam fraudem
„ quam habenda cum lite judicia: sed rogamus vos humi-
„ liter ut Christianam charitatem ostendatis, quemadmo-
„ dum erga vos semper ostendimus; instruere consuevi-
„ mus juvenes & tanquam colomnas spirituales in ædibus
„ vestris ereximus: en proh dolor! quid nobis redditur?
„ nonne pro bono malum? non esset vobis vitio, si ob a-
„ morem Dei & charitatis redintegrationem relicto loco
„ ad amplissima vestra loca reverteremini, imo magis
„ laudaretur Deus, dicerent enim omnes homines: ec-
„ ce beati viri qui inventi sunt sine macula, & qui post
„ aurum non abierunt, qui potuerunt transgredi & non
„ sunt transgressi, & facere malum & non fecerunt. Spre-
„ vistis dudum universi divitias mundi, ideo quoque
„ non erit vobis indecorum, si alienas non arripiatis,
„ aut arreptas ultro relinquatis: si timorem Domini ha-
„ betis, studebitis utique modis omnibus Principem
„ pluribus precibus magis ad nos convertere, quam ad
„ vos ipsos, si animarum vestrarum pericula velitis
„ evadere: vincat charitas magis quam proprium com-
„ modum: quod si meliorem Religionem causamini,
„ ut eliminentur vitia, quæ in Hulsbergen patrata
„ sunt, nos promittimus vobis quod studiosius vigilan-
„ tiusque gregi nostro posthac invigilare velimus. Re-
„ spondete nobis quæsumus per epistolam & valete in
„ Domino.

Ex Domo Fratrum Zwollis, Dominica die Colloquii Anno 1525.

Rescripserunt quidem humaniter:

„ Abbates & Commissarii Monasterii in Hulsbergen,

moe-.

mœstorum animorum consolatorem Christum Domi- „
num pro salute : Venerabiles Domini juste sentiunt „
charitas vestra nos, neque pro captanda gloria, neque „
ad occupanda bona externa, neque propria instantia „
hæc elaborasse, quorum testem invocamus scrutato- „
rem cordium, sed simpliciter pro divino officio erigen- „
do evocati venimus, æstimantes causam purissimam „
fore, quam cum ingressi fuimus, aliam cognovimus: „
quare non una tristitia affecti compassionem omnibus „
illis Fratribus impendimus, etiam Consiliarios Prin- „
cipis pluries ea de re compellavimus, qui multis alle- „
gatis rationibus silere fecerunt nos: & ne judicemur „
contra fraternam charitatem agere, quod nunquam „
proposuimus, Principem, cum venerit, accedemus „
tentantes si gratiam suam vobis & eis conquirere po- „
terimus, quod ipsum R. V. oportune significabimus. „
Valete felices. „

Ex Monte S^{ti} Hieronymi. XII. Non. Maii.

Sed sine effectu: elegerunt namque in primum Abbatem XIII. Maii *Paulum Becanum*, eumque anno sequenti *Bursfeldiensi Unioni* colligarunt: verum defuncto *Carolo* Duce ad eorum supplicas & preces semper surdo, cum sese indicta causa Monasterio pulsos, spoliatos & in alieno Monachos nidificatos conquererentur *Fratres* Universitatum Lovaniensis & Coloniensis suffulti decisionibus, Daventriensi, Zwollensi & Embricensi Fratrum Rectoribus justam eorum causam agentibus, nec haberent *Benedictini* quod opponerent nisi Principis voluntatem & quorumdam *Fratrum* violenter extortam renunciationem, Ordinum Geldriæ sententia Anno 1539. altera post Pentecosten lata, quam

 habui

habui cum toto fere processu, jussi sunt cedere, & Fratres post quatuordecennale exilium per Satrapam Velaviæ in avitam hæreditatem restituti, quam pacifice postmodum electo in VI. Rectorem *Henrico Delden* possederunt, usque quo nupera Religionis mutatio & ipsos è loco profligavit, cultui divino si quis alius certe convenientissimo, de quo aliquando *Joannes Brugmans* ex Ordine Minorum Fratribus, ut familiarissimus, in quadam ad eos epistola: „ Utinam distinctæ vobis esse „ vel fieri possent Urbes refugii tres vel quatuor, sicuti „ est Mons S. Hieronymi prope Hattem: quem scilicet locum optaverim aliquando Nemus aut Silvam „ ejusdem B. Hieronymi nuncupari propter commoditatem orandi meditandi atque contemplandi Clericis seu Fratribus illic à Deo datam, ut postea hausto „ spiritu ex eodem Nemore mortificata supposita, velut „ ligna cedrina & cypressina, ad regendum Cœnobia „ Virginum eligerentur pariter & Virorum: Neque hanc neglexere Fratres, nec voto ejus defuerunt: fuit enim hic virtutum omnium palæstra, in qua etiam cum fama sanctitatis, qui & Monasteriis Virginum præfecti, plurimi excelluerunt: possem eorum integrum attexere catalogum cum habuerim Annotationes *P. Hermanni de Bercka* accuratissimi Fratrum Biographi, nisi brevitati studerem. Neque hic aliæ Scholæ fuerunt aut Gymnasium, quibus hoc Collegium illustre deprædicat *P. Crusius Jesuita* contra *Fratrem Romanum Hay Benedictinum*, qui &, ut ex antedictis liquet, à veritate aberrat, dum Natales ejus ad annum 1239. extendit; etiam *Buzelinus*, qui in *Germaniæ Sacræ p.* 2. illud opulentum olim *Ord. Bened.* inscribit Cœnobium fundatum à priscis Geldriæ Comitibus: cum ex his Dux *Reinaldus*

naldus non nisi assensum in Fabricam, ab exactionibus atque servitiis immunitatem & partem ericeti Fratribus concesserit, è Registris & Benefactorum Tabula, in qua celebris est memoria vicinorum *Bentinkiorum*, scilicet *Henrici* qui *nobilis Armiger* inscribitur & *Elisabethæ* conjugum, quorum ille vitæ usura privatus Anno 1431. hæc 1452. horum quatuor Filiorum *Joannis*, qui vitæ terminum sortitus est Anno 1463. *Henrici* Anno 1477. *Helmich*. Anno 1482. & *Theodorici* Anno 1432. demnm *Henrici* Bentink, qui præcedentis *Henrici* filius tertiogenitus, ejusque conjugis *Margarethæ*, quæ ad vitæ metam pervenit Anno 1500. quam Anno 1502. ille est subsecutus. Omnes fere in hujus Collegii fano sepulturam nacti, & ex iis *Joannes* primus post decessum Conjugis suæ *Joannæ* & *Henricus* secundus usque ad vitæ terminum fuere *Fratrum* commensales. Præter hos celebrantur *Gisbertus de Mekeren* Reddituarius, cui annus 1441. fatalis. *Sweena de Bokhorst relicta Joannis de Bokhorst quæ præfuit in Sallik* 1476. *Winandus de Arnheim Miles Hierosolymitanus* 1482. *Nobilis Baro Henricus de Gemen* etiam *Miles Hierosolymitanus* 1492. & alii.

§. VI.

V E E S E N

Ecclesiæ tutelaris est hoc in loco S. Etelwoldus & ad pastorale munus jus habent nominandi Prædiorum domini: ea Matricis Heerdanæ Filialis est.

§. VII.

E E P E

Velavici Territorii haud ignobilis Pagus: Ecclesia,

dignitatis tum ratione procurationis bonorum dictæ Ecclesiæ expensas graviores facere cogeretur, ex hoc quoque Fratres dictæ Ecclesiæ in administratione suarum Præbendarum annis singulis dispendium non modicum potiantur: nos ex Officii nostri debito memoratæ Præposituræ in parte succurrere cupientes & providere omnes denarios oblationum, qui hactenus nobis in archidiaconatu in Velua competebant & Circatum anni nostri Bissextilis. Ecclesias quoque in *Anlo* & in U*mmen* cum suis pertinentiis præposituræ perpetuo annexuimus, ita quod nominati reditus non Capitulo sed soli cedant Præposituræ, ut Præpositus qui fuerit pro tempore de eis honestius sustentetur, dictusque præpositus nec Capitulo Ecclesiæ præfatæ, nec cuiquam alteri de prædictis reditibus servire tenebitur. Sed cum nos debitum carnis solvere contigerit ipse suique Successores Fratribus dictæ Ecclesiæ in memoriam nostri unam Libram Trajectensis dein annis singulis exhibebunt in anniversario nostro. Ut autem hoc factum nostrum majori vigeat firmitate, nec à nobis vel nostris successoribus in posterum valeat irritari, præsens scriptum sæpedictæ Ecclesiæ porreximus sigilli nostri munimine roboratum. Datum Trajecti Anno M. CC. XXXVIII°. mense Februario. Et sigillatum sigill. Episcopi & quinque Ecclesiarum.

Quam Donationem idem ille Hierarcha post consecrationem suam Anno M. CC. XLV. in Vigilia Thomæ Apostoli confirmavit.

Enata est in hac Ecclesia Vicaria unica *S. Georgii*, cujus minister incruentâ Hostiâ litat in dominica, feria III. & V. ejus patronatum Anno 1571. gerebat *Franciscus Hulsen* Consul Daventriensis.

Et

Officium.
1. *B. V. M.* cujus deservitor, Anno quo supra ab eodem *Hulsio* assumptus trina vice Sacrificat.
2. *S. Anthonii* hujus patronatu gaudet Parochus cum Ædilibus, qui possessorem ad bina Sacra obligant.

MONASTERIUM

Quod in capite hujus Parœciæ sedem fixerat, incoluere Vigines *Franciscanæ* professionis quæ à *Tertia Regula* nomen ducunt & Capituli Traject. Statuta sequantur. Locum devoverunt B. M. V. in *Nazareth*, qui sub adolescentiam suam multum debuit *Ven. Domino Nicolao Balduini* Zelando, is enim, præterquam quod Orphanis secundus datus sit Pater & annis 51. solicitus præfuerit Rector, fuit etiam largitate religiosa magnus benefactor, humanis exemptus Anno 1491. in Vig. natæ Virginis & in Templi Choro, quod ipse suis impensis construxerat, tumulum nactus, in quo novissimam Tubam exspectat. Ab Ordinibus Geldriæ 50000. florenorum cum omnibus appendicibus divenditum Monasterii nomen amisit Anno 1662. quo de fabrica supererat solum braxatorium à Pagi Prætore inhabitatum.

§. IX.

VAESSEN

Velavicæ Tetrarchiæ membrum & Pagus molis chartaceis propter aquarum affluxum hic inde consitus: Ecclesia *S. Ursulæ* ejusque Parthenico Sodalitio nuncupata consistit sub alterno patronatu summi Ecclesiæ Præsulis & Geldriæ Ducis, in qua

1. *S. Spi-*

Vicaria.

1. *S. Spiritus*, cujus minister à *Cannenburgico* Toparcha adoptatus feria II. V. & Sabbatho Sacris operatur.

2. *S. Annæ*, quæ suum possessorem obligat ad Aram feria III. IV. & in dominica. *Litera fundationis* Patronatum assignat Parocho & Pago, & à Ministro requirit quod sit Sacerdotali charactere actu insignitus, intra Parœciam resideat, Scholam moderetur & Organistam agat.

Et *Officium* unicum *S Crucis*, cui annexum Sacrificium feria VI. instituit illud *Joannes ten Holten* ante abolita Sacra Catholica penultimus Ecclesiæ Rector reservatâ Collatione proximiori in sanguine, at *Reverendissimo Davent.* eam visitante sibi & Ædilibus suis, illam vindicabat *Dominus VVilhelmus Joannis* Holtenii successor.

CAPUT XII.

DE

DECANATU

DOTECOMIENSI

Sub quo censentur

DOTECOMIUM.
BURGUM.
SILVOLDT.
S'HERENBERGA.
GENDERINGEN.
NETTERDEN.
ETTEN.
SEDDEM.
BEECK.
DIEM.
WESTERVOERT.

§. I.

§. I.

DOTECOMIUM

Ad dexteram veteris Isalæ ripam Zutphaniensis Comitatus Oppidum frequens quidem & gemina fossa ac mœniis septum, sed contra vim majorem invalidum: ab Anno 1599. 27. Aug. fœderato Belgio annexum & nupero Monasteriensi bello, quod illud, sub gubernatore *Postio* Episcopi præsidium tenebat, celebre nomen consecutum, cujus

ECCLESIA

Parochialis *D. Catharinæ* est dedicata eique è suo Collegio (de quo infra) Rectorem præficit Bethlehemiticus Præpositus, in qua

Vicaria.

SS. Barbaræ & *Laurentii*.

2. *S. M. V.* cum onere duorum Sacrorum.

3. *S. Catharinæ*.
4. *SS. Maurorum*.
5. *S. Nicolai*.

} cum debito unius Sacri.

Harum omnium patronatu gaudet præfatus Præpositus.

6. *B. M. V.* cum liga ad solemne Sacrum feria VI. & Sabbatho.
7. *SS.* III. *Regum*, cujus possessori in hebdomada tertio immolanda sacra Hostia.
8. *Omnium Sanctorum*, quæ totidem Sacrificia requirit: cujus sub infantiam seculi XV. fundator ac dotator Leonius Leonis cum onere Presbyterii, Præsentiæ choralis ac Lectionis hebdomadariæ trium Vigiliarum pro defuncto fundatore. *ex lit. fund.*

9. *S. Ste-*

9. *S. Stephani* cujus possessor ad bina Sacrificia obligatur.

Vicaria. 10. *S. Thomæ Apostoli*, quæ suum deservitorem vult quatuor vicibus operari ad Aram.

11. *Ven. Sacramenti*, cui à variis dotatoribus varia annexa sunt onera, eaque ex *Lit. fundat.* Anno 1516. feria v. Sacri primi solemnis & aliorum quatuor: primi ex dote *Joannes de Udem*: secundi ex dote *Theoderici Telvetkes*: tertii sabbatho ex dote *Elisabethæ* relictæ *Ioannis Klencken*: quarti ad placitum etiam ex voluntate Parochi cum cantu.

12. *SS. Martini* & *VValburgis* cum obligatione ad functiones sacerdotales quotidianas: quarum omnium collatio penes Scabinos.

13. *SS. Matthiæ* & *Andreæ Apostolorum*: cujus Ministro bis peragenda res divina iis diebus quibus eum interior devotio impellit ad Aram.

Invenio in hujus Ecclesiæ Chartophylacio Vicariale hoc Collegium Anno 1444. 4. Januar. sub Parocho *Fratre Rodolpho Schulte* in augmentum cultus divini certa quædam condidisse Statuta, quæ Anno sequenti 2. Januar. *Rudolphus* Ultrajectinus Potomysta & quinto ejusdem *Joannes* Præpositus Bethlehem: Collator Ecclesiæ, magistri civium, Scabini ac Consules approbaverunt.

Et insuper ibidem

1. *B. M. V.*

Officium. 2. *S. Annæ*. primum à suo Ministro duo, alterum tria Sacrificia requirit & utrumque designant Scabini.

XE-

XENODOCHIUM

Cum ſuo Sacello *SS. III. Regibus* inſcriptum eſt, in quo *Vicaria*, quæ à ſuo miniſtro incruenti Sacrificii oblationem requirit Feria II. IV. & VI. cum conſtituendi jus eſt penes Scabinos.

MONASTERIA. II.

Primum natales ſuos habuit in Oppido, in quo Anno 1444. etiamnum morabatur & in Oppidi Pomœriis adolevit atque ſub *SS. Anthonii* & *Agetis* patrocinio *Sionis* nomen induit, ubi modo ejus ſolummodo buſtum ſupereſt: in literis *Iſibrandi de Wieringen* Bethlemenſis Præpoſiti, quæ cum proba *Walrami Moerſenſis* Traject. Epi. Anno 1439. Oratorii ſtructuram concedunt, fundatrix hujus Parthenæi inſcribitur *generoſa Joanna vidua Gerardi de Hekeren*. Primæ cultrices ſine votorum ligamine ſub ductu *Fratrum* ſive Clericorum in communi viventium religioſæ vitæ exercitiis incubuerunt etiam adhuc Anno 1444. quo *Reinerus de Neer* earum Præpoſitus inſcribitur Confeſſor Sororum devotarum in Dotinchem: at Regula D. Auguſtini aſſumpta & votivæ profeſſionis ſolemnitate introducta effectæ ſunt (ut vocant) *Canoniſſæ Regulares*: earum nomina ex antiqua membrana, quam mihi ſuppeditavit *Illuſtriſſimi Saſboldi* Archivium, à quibus Anno 1501. celeberrimum hoc Collegium inhabitabatur aſſcribo:

Mente Velinckx Prioriſſa.	*Eliſabeth Lonys.*
Anna Velinkx.	*Maria Drie.*
Eliſabeth van Meer.	*Chriſtina de Heekeren.*
Joanna van Averhaege.	*Aleidis Kerckhofs.*
Henrica van Wyſch.	*Derick Kleynkens.*
Lutgert Peys.	*Margaretha de Middachten.*
Gertrudis van Ryſſelen.	*Barbara de Meverden.*

Hil-

Hilla van Ryswyck.
Gertrudis Schryver.
Gude van Baerle.
Aleidis Cowyllems.
Lucia Fleuwen.
Catharina van Wysch.
Euphemia Lievelinckx.
Elsbe Cloostermans.
Joanna van Heekeren.
VVendele Kalkermans.
Galent van Meverden.
Catharina van Gent.
VVysse Grysen.
Henrica van Berinchen.
Elsbe Lansinckx.
Aleidis Lewynckx.
Aleidis Rovers.
Gertrudis Ridders.
Barbara van Campen.
Hilla VVyntiens.
Margaretha vander Hueve.
Joanna van Amsen.
Mechtelt Ribben.
Mechtelt Sweders.
Aleidis van Holdt.
Kinne van Voorst.
Barta de Copperen.
Jutta van Toeven.
Vrederen ten Somerhuys.
Berta Ridders.
Geese Rutgers.
Catharina van Delden.
Aleidis Rysbus.
Bette Rysbyn.
Agatha van Elbenhorst.
Gertrudis Etteri.
VVychmoet vander Beeck.
Truda Luselers.
Catharina Lonyrs.
Catharina Heutinckx.
Beata Ubben.
Aleidis vander Beek.
Agnes van Baer.
Stina van Batenborh.
Aleidis Goldtsmits.
Geesa Lesinckx.
Trude van Somerhuys.
Joanna Moerbeeck.
Elisabeth van Arnhem.
Beele Rutgers.
Jutte Mechynks.

Quibus præerant in Sacris *Petrus de Daventria* & *Joannes de Dotechemio* Presbyteri, Anno 1551. Priorissam egit *Aleidis vander Beeck*, reliquæ in ea functione aut præcedaneæ aut succedaneæ non se nobis manifestarunt.

Alterum etiam suburbanum *D. Laurentio* sacrum aliâs

aliâs *Bethlehem* vulgo *Bilheim* non Benedictini Ordinis illustre Cœnobium ut perperam *Germaniæ Sacræ p.* 2. scribit *Buzelinus*, qui & natales ejusdem ad annum 1150. extendit, sed *Canonicorum Regularium S. Augustini* diversos sub se habens Prioratus, vid. Zwollanum, Ultrajectinum & alios: celeberrima fuit Præpositura, cujus fundator *Henricus* 1. Geldriæ & Zutphaniæ Comes Anno 1179. ex Italia redux ubi *Frederico Ahenobarbo* Imperatori contra Mediolanenses militaverat: qui rebus, inquit *Pontanus* L. 6. *de Geld.* domi militiaque cum laude gestis ad pacis ac pietatis præsertim opera propius conversus insigne hoc Monasterium exstrui à fundamentis haud procul à Dotecomio curavit: meminit prolixè Cœnobii hujus *Berchemius*, qui & occasionem condendi ejus fuisse refert *Franconem* virum, ut ea ferebant tempora, literarum quidem sacrarum haud imperitum sed animo præcipue in exteriora pietatis opera propenso. is cum in loca hæc devenisset instinctu *Bertholdi* Xanthensis & *Giselberti* Eremitæ deducente eos *Bernardo VVyschio* Equite aurato, accepissetque *Franco* locum pertinere ad Marchiones limitumque præfectos & facili inde in Versveldam transitum fieri, ubi Joannes & Hermanus Bredevortenses Cœnobitæ ut & Rodolphus Steenvortensis Ecclesiam offerrent, contra institit Henricus Comes auctorque *Franconi* fuit ut intra Comitatum suum subsisteret pollicitus effecturum se apud suos & Marchiones, ut ei is locus cederetur: quod & curatum ubi dedisset Comes, anchoram hic fixit *Franco* exstructo primum ligneo Sacello, quod exinde *Balduinus* Traject. Episcopus adnitente *Francone* ipso & accrescentibus pietatis cultoribus munifice ampliavit, sicuti & Comitis *Henrici* filius

lius *Otto* ejusque præcipue vidua *Richardis*, quæ defuncto mox *Francone* agros aliaque liberaliter adjecit: hæc Geldriæ Historiographus sub *VVilhelmo Franconis* successore. Integram illustrissimæ hujus Canonicæ notitiam suggerent sequentia diplomata.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Theodoricus Dei gratia Traject. Episcopus universis Christi fidelibus in perpetuum. Officii nostri devotio requirit & debitum, ut, in quibuscunque locis religionem crescere & cultum Dei per gratiam ipsius augeri conspexerimus, nos ad eorum non solum defensionem sed etiam omnimodam promotionem pia solicitudine intendamus. Innotescat igitur præsentibus & futuris quod constructa primum Capella per Magistrum Franconem religiosum Sacerdotem in loco, qui nunc dicitur *Bethlehem*, ex voluntate & permissione personæ & Parochianorum de Duttinckheim Comprovinciales & Commarchiones, qui vulgo Marckennotæ vocantur, duabus vicibus convenerunt & aream in qua Capella ipsa cum suis domibus & officinis sita erat Deo & Beatæ Virgini in proprium devoverunt, magnam etiam partem suæ communis Marchæ circum circa jacentem ad perpetuos usus Pauperum Christi Deo & Beatæ Mariæ ibid. deservientium in dotem unanimiter contribuerunt: hi scilicet Henricus Comes Geldrensis, Wolterus de Keppele, Huboldus de Bernkamme, Ulricus & Egbertus fratres de Broekhuysen, Bernhardus & Sueterus fratres de Wissche, Everardus de Hese, Bernardus de Ettene; Jordanus de Wereckeim, Rutkericus & filii ejus Mentke & Folkuinus, Bernhardus & Gerhardus, Arnoldus de Gerne & filius Henricus, Bernhardus de Goye, Algerus Falconarius, Hervicus, Wernerus & frater ejus Sueterus de Duttinckheim,

Ber-

Bernardus cum Berta, & alii quam plures. Deinde requisito & habito consensu eorumd. Marchenotarum, qui ad devotionis suæ factum confirmandum apud *Bethlehem* tertio convenerunt, Prædecessor noster piæ mem. Dominus Balduinus Episcopus Capellam eandem feliciter consecravit, immunitatem loco eodem datam Banni sui autoritate debite confirmavit, universa quoque eidem vel tunc attinentia vel in posterum attentura sub Dei Omnipotentis & sua protectione constituta Banni sui districtione diligentius communivit. Postmodum vero crescente religione & numero personarum, Monasterio quoque ex Eleemosynis Fidelium ibidem decenter inchoato Ven. frater & Cooperator noster Dominus Albertus Livonensis Episcopus de voluntate nostra post incendium devote consecravit, & ejus immunitatem, sicut debuit, iterato confirmavit, universas etiam attinentias habitas & habendas sub authoritatis suæ protectione constituit & Banni sui reverentia confirmavit. Ut autem hæc novella & adhuc tenera plantatio in Domino radicata nostræ quoque devotionis juvamine coalescat, & Deo incrementum dante proficiendo subsistat, immunitatem à prædictis Episcopis ipsi loco datam & confirmatam nos eidem consignamus & omnimoda districtione corroboramus, Ecclesiam ipsam cum personis suis, mobilibus seu immobilibus, agris cultis seu incultis, pratis, silvis, aquis aquarumque decursibus cum omni juris singulorum integritate sub Dei Omnipotentis & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli & nostræ protectionis Bannum firmissime constituentes, ut reus sit in Deum & ejus Genitricem, si quis contra id venire præsumpserit. Et ut calumniosis penitus tollatur occasio malignandi, fecimus ejusdem

Ecclesiæ bona diligentius subnotari. Sunt autem hæc: in Gernere Mansus datus à Bernhardo & Suetero fratribus de Wissche, & dimidius mansus emptus à Volckwino de Duttenckem & ejus hæredibus. Item mansus censualis Woltero de Keppele pro XII. nummis. Alius mansus emptus ab Arnoldo & censualis Everhardo. Agri quidam empti ab Arnoldo & ejus hæredibus. Dimidius mansus datus à Nicolao de Berenbrucke. Campus quidam datus à Bernhardo de Ettene. Tres agri dati à Henrico Altinensi & matre ejus. Item tres agri dati ab Erenberto de Ettene. Mansus datus qui dicitur deserta Curiæ censualis pro VI. nummis Daventriensibus. Mansus emptus ab Everhardo de Hese & ejus hæredibus censualis Ecclesiæ Embricensi pro IV. solidis & IV. nummis. Item dimidius mansus emptus ab iisdem in Parochia ..... Prædium quod dicitur Swalengoet emptum à Gerharda Paluken & ejus hæredibus habens Warandiam decem porcorum in Silva Waverloe, decem in Marchia quæ dicitur Media, decem in Marchia quæ dicitur Loel. Item bona quædam empta à Godefrido Prein & ejus hæredibus. Insuper duo agri empti ab eodem Godefrido, quos habuit in feudo ab Henrico de Hesehuisen, qui habuit marcas de emptione eorumdem. Bona quædam empta à Godefrido Diepenbroeck & Henrico fratre ejus habentia Warandiam V. pecorum in prædicta Marchia Media, quinque in Marchia Loel. Duo agri empti à Rodolpho Blanckert & ejus hæredibus in Wilkese. Bona quædam empta ab Everhardo de combusta curia & quædam à Patruo ejusdem in Meckelo reditus quidam habentes Warandiam in Silva Meckelo quatuor plaustrorum lignorum & duorum porcorum stabilium. In Silwolden dimi-

dimidius mansus datus à Suetero de Dutteckem habens plenam Warandiam unius mansi Vectsunte. Octodecim Agri empti à Sorore Nicolai de Kappenhaegen. In Aswin Agri quidam dati à Lutmode de Dingeten: alii etiam Agri empti ab Oberto & Garplio. In Werefeim tres agri dati ab Alberto de Ettene. In desloe decem agri empti V. marcis datis à Swetero Wissche. In Curtebeke domus data à Hermanno de Brederfoert. In Villa Emmete domus data à Fratre Wilhelmo ejusdem loci Præposito. In Lichteren domus quæ dicitur Underinck empta XVIII. marcis datis à prædicto Swetero. In Nithe tria maldra siliginis data à Johanne de Elshoeven & matre ejus. Item curtis in Goye collata à Fratre Everhardo cum judicio marchæ cum suis areis & earum debitis servitiis & omnibus ejus attinentiis. Item domus quæ dicitur Scuiderump data, ab eodem Fratre, dimidius mansus datus ab eodem in Duttinckheim. Item mansus datus ab Henrico de Urbe & unus datus ab Huboldo de Osterloe in Thremmethe. Dimidius mansus datus à Mechtelde habens plenam Warandiam unius mansi, ibidem ager datus à Waltero Guldenbaert & ejus hæredibus. Alter ager datus ab Everhardo de Laeckhuysen. Item prædium emptum ab Henrico Emekinck & Fratre ejus, & aliud prædium emptum à Renardo & Fratribus ejus de Weel. In Keppele ager datus ab Henrico de Urbe & Filiis ejus & alter ager & alter ab Huboldo de Osterloe. In ..... ager datus à Wilhelmo & ejus uxore. In Seivenharen ager datus à Gerhardo Paluke. Item de domo quæ dicitur Marschalekinck decem solidi Xanthensis dati Gerardo de Verseveldе in die S. Nicolai. In Duttinckheim prædium emptum ab Arnoldo de Gernere. In

Hummele dimidius mansus datus ab Huboldo de Bernekanne. Prope Duttinckheim ager datus à Gaeberge. In Warnsfelde prædium quoddam, datum à Godefrido Rieme. In Gime reditus quatuor Maldrorum datus ab Everhardo Takun. Item dimidius manjus in Weele datus ab eodem Everhardo & uxore ejus & eorum hæredibus. Item ad servitium fratrum decem Solidi Daventrienses constituti à Comitissa Gelrense pro commemoratione Beatæ Afræ dandi in die S. Walburgis. Item domus Mullinck censualis curti in Hengelloe pro quatuor solidis. Item mansus qui dicitur Desertus & area Bleerke censualis Ecclesiæ SS. Apostolorum in Colonia pro tribus solidis Coloniensibus. Item ager datus à Wilhelmo de Malburgo situs in Schein. Prædium datum à Wilhelmo de Dudinckwerde. Quicunque igitur prædictam Ecclesiam in his bonis aut aliis quæcunque postmodum conquæsierit molestare præsumpserit, Excommunicationi subjaceat & à Domino Deo condignam recipiat ultionem. Ut autem omnium præscriptorum confirmatio rata, & perpetua sit memoria, præsentem paginam conscribi & sigilli nostri fecimus autoritate corroborari. Datum Trajecti solemniter Anno Dominicæ Incarnationis M. CC. Pontificatus nostri Anno 11. præsentibus his Theodorico Majoris Ecclesiæ Decano, Gerhardo Xanthense, Ottone S. Bonifacii, Woltero S. Petri, Bernhardo Gebrense, Bartholdo Aldeselense, Engelberto Daventriense Præpositis. Henrico S. Petri, Giselberto S. Joannis, Remboldo S. Mariæ Decanis Traject. Nicolao S. Pauli, Nicolao S. Laurentii in Osbrugke. Abbatibus. Laicis autem Woltero Spierinck, Giselberto, Egberto & Ægidio Fratribus de Amstell. Alfero, Alberto

berto & Wilhelmo de .... Huberto de Boesinckhem. Gerhardo de Hondeswick. Jacobo, Lamberto & Asswetero de Wissche. Stephano de Suylen. Wilhelmo de Malbergen. Swetero de Dingete, Wilhelmo de Bronckhorst. Henrico de Borculoe. Everhardo de Takun. Siberto Sweno. Goswino de Berentroetke. Woltero Radinck. Udone & Woltero Crane. Mensone de Wesepe. Helmivico de Solingen & aliis quam plurimis bonis viris. Erat autem munitum magno appenso sigillo in Cera viridi.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Amen. *Wijlbrandus* Dei gratia Trajectensis Episcopus universis Christi fidelibus in perpetuum. Officii nostri devotio requirit & debitum, ut, in quibuscunque locis religionem crescere & cultum Dei per gratiam ipsius augeri conspexerimus, nos ad eorum non solum defensionem sed etiam omnimodam promotionem pia sollicitudine intendamus: innotescat igitur præsentibus ac futuris quod constructa primum Capella per Magistrum Franconem religiosum Sacerdotem in loco, qui nunc dicitur *Bethlehem*, ex voluntate & permissione Philippi nomine & Parochianorum de Duttinchem, Comprovinciales & Commarchiones, qui vulgo Marchonotæ vocantur, duabus vicibus convenerunt qui Aream in qua Capella ipsa cum suis domibus & Officinis sita erat Deo & Beatæ Virgini in proprium devoverunt, magnam etiam partem suæ communis Marchiæ circum circa jacentem, scilicet, à via, quæ vulgo vocatur *Kipbruege*, usque ad aggerem qui dicitur Vidika, & ab inde usque ad vallum molendinarem, & ab hinc ad angulum magni pomerii ad perpetuos usus Pauperum Christi Deo & Beatæ Mariæ ibidem deser-

 vien-

vientium, in dotem unanimiter contribuerunt, hi ſci. Henricus Comes Gelrenſis & Otto filius ejus, Wolterus de Keppele; Huboldus de Bernkam, Bernardus & Sueterus fratres de Wiſche, Everhardus de Heſe, Bernardus de Ettken, Rudericus & Arnoldus de Gerne, Henricus, Wernerus & Fredericus Sueterus de Duttinckhem & alii quam plures. Deinde requiſito & habito conſenſu eorumd. Marchonotarum, qui ad id devotionis ſuæ factum confirmandum apud *Bethlehem* etiam convenerant, Prædeceſſor noſter piæ mem. Dominus Balduinus Epiſcopus Capellam eandem feliciter conſecravit, immunitatem loco eidem datam Banni ſui autoritate debite confirmavit, univerſa quoque eidem vel attinentia vel impoſterum attentura ſub Dei Omnipotentis & ſua protectione conſtituta Banni ſui diſtrictione diligentius communivit. Poſtmodum vero creſcente religione & numero perſonarum Monaſterio quoque ex eleemoſynis fidelium ibidem decenter inchoato Ven. Dominus Albertus Livonenſis Epiſcopus de voluntate Domini Theodorici Epiſcopi Anteceſſoris noſtri poſt incendium devote conſecravit, univerſas & ejuſdem attinentias habitas & habendas ſub autoritatis ſuæ protectione conſtituit & banni ſui reverentia confirmavit: præterea jam dictus Theodoricus ſuuſque conſanguineus Dominus Otto prædeceſſores noſtri loco immunitatem datam Banni ſui autoritate confirmaverunt, omnes quoque attinentias & poſſeſſas vel in poſterum poſſidendas Banni ſui diſtrictione diligentius communiverunt: Defuncto autem Magiſtro Francone & ſucceſſore ejus diſcipulo Wilhelmo primo ejuſdem Eccleſiæ præpoſito, mortuoque piæ mem. Ottone Gelrenſi Comite, nobilis matrona Richardis relicta ejus

vidua

vidua in monte Ecclesiæ proximo habitatione constituta ad manendum per tempus censuit cumque omnimodo promotioni Ecclesiæ daret operam ejus & dotem desiderabat ampliare, unde ad petitionem ipsius suique filii Gerardi Comitis Gelrensis Commarchiones vice quarta convenientes ipsis præsentibus dotem ampliantes ab angulo magni Pomerii usque ad augulum Campi qui vocatur *Bleke*, & abinde usque ad Adelhnorst, & ab hinc per profundam montis viam quæ dicitur *Kirbrugge*, & omnia infra præscriptos terminos constituta ad perpetuos usus Pauperum Christi ibidem deservientium contribuerunt, hi sci. Gerardus Comes Gelrensis, Wolterus de Keppele & filius ejus Theodoricus, Sueterus de Wissche qui fuit Mundiburgius fratrum suorum, Albertus & Wernerus de Duttinckhem & aliiquam plures quicunque aliquid juris in eo habere cognoscebantur. Ut autem hæc novella & adhuc tenera plantatio in Domino radicata nostro quoque devotionis accedente juvamine & Deo incrementum dante perficiendo subsistat, immunitatem à prædictis Episcopis ipsi loco datam & confirmatam nos eidem consignamus, & si aliqui devotionis causa ad frequentandum divinum in ea Ecclesia Officium mansionem infra præscriptos terminos, id est in dote Ecclesiæ, construxerint ab omni parochiali jure & impetitione Plebani de Duttinckhem penitus eximimus, præsertim cum per hoc nihil ejus imminuatur Præbenda, hactenus enim locus ille solitudinis hominum inhabitatione desertus nullum etiam fructum reddebat & hoc omnimoda districtione corroboramus. Liberam etiam facultatem iisdem Fratribus Concanonicos & Præpositos eligendi de Antecessoribus nostris ipsis indultam & nos indulgemus & di-

 stricte

ſtricte confirmamus, Eccleſiam ipſam cum perſonis ſuis, miniſtris, mancipiis & cum univerſis rebus ſuis immobilibus, agris cultis ſeu incultis, pratis, ſilvis, aquarum decurſibus cum omni juris ſingulorum integritate ſub Dei Omnipotentis & Beatorum Petri & Pauli & noſtræ protectionis Bannum firmiſſime conſtituentes, ut reus ſit in Deum & ejus Genitricem ſi quid contra id attentare præſumpſit. Et ut omnium præſcriptorum confirmatorum rata & perpetua ſit memoria, præſentem paginam diligentius conſcribi & Sigilli noſtri fecimus auctoritate corroborari. Acta ſunt autem hæc Anno Dominicæ Incarnationis M. CC. XXXI. Pontificatus noſtri anno III. Præſentibus his Decanis Antonio Daventrienſe, Henrico Zutphanienſe, Magiſtro Gerlaco, Antonio Canonicis Zutphanienſibus, Arnoldo I. Bartoldo Hotariis, nobili viro Giſelberto de Brunckhorſt, Stephano de Landtdorp, Burgardo, Miniſteralibus & aliis quã pluribus tam Clericis quam Laicis.

Subfuit autem hoc Collegium Capitulo Nuyſſienſi, at, ubi illud per unionem cum Windeſimenſi Anno 1430. evanuit, ſub proprio Præpoſito manſit ſui juris & Epiſcopo Trajectino immediate ſubditum: cauſam allegat *in Magno Chronico Belgii* Nuyſſienſis Canonicus Regularis pag. 250. n. 10. *tandem*, inquiens, Anno 1433. (Anno 1430. ſecundum calculum *Chronici Windeſimenſis*) *Capitulum Windeſimenſe placuit acceptare noſtrum Nuyſſienſe cum omnibus ſibi ſubjectis tali pacto, ut Prælaturas omitterent in quo omnes conſenſerunt Monaſterio in Bethlehem prope Dotecomium excepto, quod Præpoſitum ſecundum regulam & antiquam conſuetudidinem ſervavit uſque in hodiernum diem.*

Congitaverat hanc Canonicam *Reverendiſſimus de Monte*

Monte (è notis *Sasboldi*) extincta vita Monastica Cathedrali suæ Daven. Basilicæ inserere, at ob immaturam mortem & Religionis dissidia inanis fuit conceptus. Canonici inde ab Anno 1579. exules omnes fere in Clivia interierunt domicilio solo æquato cui summo cum imperio præerant

Anno. 1309. *Bernardus Dote*
1361. *Theodoricus de Brienen* è Collegio Trajectino huc translatus.
1367. *Joannes Colve*
1439. *Isibrandus de Wieringen.*
1553. *Augustinus de VVyess.*
1575. *Hermannus Porna.*

§. II.

BURGUM

Baroniæ Wyssensis (quæ una è quatuor Baronatibus Comitatus Zutphaniensis) Metropolis, paretque nunc partim Montensi partim Limburgico Comiti. habet portas & fossas sed sine vallis & Isalæ Fluminis affluxum.

Parœcialis Ecclesiæ Titulo *SS. Georgii* & *Barbaræ* ornata est & alternis vicibus ad pastorale munus jus habet

Vicarius:
1. *S. Stephani* cum onere unius Sacri.
2. *S. Matthiæ Apostoli* cum duplicis Sacrificii immolatione, quos ei adjungunt iidem Patroni qui eum promoverunt.
3. *SS. III. Regum* qui ad bina Sacra obligatur.

Et

Officians:
1. *B. M. V.* cum debito Sacri feria II. ac Sabbatho.
S. Anthonii, cujus tamen peculio Ecclesiæ Custodia est locupletata.

§. III.

SILVOLDEN

Ejuſdem Baroniæ membrum, cujus Eccleſia glorioſum Chriſti Martyrem *S. Mauritium* habet tutelarem ſub patronatu Epiſcopi Daventrienſis, in qua unicum tantum *S. Anthonii Officium* Cuſtodiæ incorporatum.

§ IV.

S'HERENBERGA

Ejus Toparchas olim ſolo Baronum titulo contentos Anno 1468. *Fredericus* II. Imperator dignitate Comitum reddidit illuſtriores, qui in adſitos aliquot pagos & Cliviæ conterminos imperium poſſident: oppidum eſt pervetuſtum & loco amœniſſimo paſcuis, agris, montibus & ſilvis circumcinctum & auguſto prætorio ſuperbum, in quo

ECCLESIAM

Cum gemino Sacerdotio & cereis perpetuis Anno 1259. erexit *Adamus* S'herenbergæ Dominus, quam *Fridericus* ejus nominis Tertius & Dynaſta x. cum conſenſu *Friderici de Blanckenheim* Hierarchæ Trajectini ab Eccleſia Zeddemenſi, cui ſubfuerat hactenus, dismembravit Anno 1399. & in matricem è Filiali transformavit, ejusque ſepta *Wilhelmus de Lecca* cognomento *Dives* Toparcha XII. extendit ac dilatavit: eam vocabulo *SS. Georgii* & *Pancratii* inſignierunt & ſibi ſuisque ſucceſſoribus fundatores jus patronatus reſervaverunt: Parochus ad ſolemnem incruenti Sacrificii oblationem neceſſitatur feria IV. & VI. Sunt in

in hac Ecclesia *Præbendæ* (ut vocant) *Hebdomadariæ* septem, quibus possessores assignat loci Dynasta: eis accessit

Vicaria
1. *B. M. V.*
2. *S. Annæ*, quæ à suo ministro IV. Sacra requirit.
3. Fraternitatis *B. M. V.* hujus possessori in summa Ara feria II. & sabbatho obeunda sacra Liturgia.
4. *S. Gertrudis*, cujus deservitori tria Sacra præscripta, unum ad summam Aram, reliqua in

XENODOCHIO

Quod ad eorum solatium, qui præ effœta ætate opis alienæ egent, sub patrocinio *S. Gertrudis* cum suo Sacello construxit & dotavit prænominatus *Wilhelmus de Lecca* Anno 1460. qui &

MONASTERIUM

Annuente Pio II. Anno 1463. *in Brymer* prope Embricam ad pedem Montis inchoavit sed perfectum per ejus filium Oswaldum, quod sub institutis *S. Francisci* & titulo *Montis Calvariæ* incoluerunt *Fratres Minores* de *Observantia*: qui postmodum institere sæpius pro transmigratione in Oppidum Embricense ob frequens bellum Clivios inter & Geldros, sed votis irritis donec tandem sub annum 1573. Asceterio solo æquato inde fuere profligati per *Guilielmum* Montensium Comitem *Guilielmi* Principis Auriaci Sororium, quo & ibidem insigne contigisse miraculum in Collationibus Sacris L. 3. c. 17. narrat *Bredenbacius*. Ultimum

hujus Conventus Guardianum egit *Theodoricus Loetius* qui inter belli furias, quo suspicionibus plena sunt omnia, proditionis reus, peractus Zutphanii caput amisit atque in quatuor partes dissectus & ante totidem portas suspensus lugubre spectaculum transeuntibus exhibuit, de quo in *Originibus Seraphicæ Religionis Gonzaga* p. 3. pag. 1159. & 1160. & ex eo uti & è *Surio* & *Isselt* ad annum 1572. 1. Julii in Auctario ad Natales Molani *Arnoldus Raissius*, qui eum ab infami hac fuligine emaculatum gloriosæ Martyrum familiæ annumerant.

§. V.

GENDERINGEN

Pagus est subditus imperio Comitis Bergensis olim mœnibus cinctus eique uti & pago Ettensi monetæ ex auro argentoque signandæ facultas, quam circiter annum 1278. ab Episcopis Coloniensi & Monasteriensi impetravit *Fridericus* Toparcha v.

Templum curiale titulo. *S. Martini* donatum est, cui Rectorem præficit Comes Montensis in quo Organum &

Vicaria.
1. *SS. Petri & Pauli Apostolorum*, quæ suum possessorem adigit ad Missæ Sacrificium feria III. sabbatho & primum in dominica.
2. *S. Joannis Baptistæ* cum debito Sacri solemnis de S. Cruce feria VI. & alterius ad placitum, cui de ministro providet *Dominus de Braeckel*.

Et *Officium S. Anthonii* om onere Sacri feria v. & solemnis in Sabbatho de B. M. V.

Infra limites hujus Parœciæ situm habet

C A-

CAPELLA

in *Mechelen* in qua

Officium { Unum, cujus deservitori peragenda res divina feria II. IV. & V.
Alterum, quod unicum expostulat Sacrificium.

§. VI.

NETTERDEN

Sub ditione Comitis Montensis Pagus Zutphaniensis: hanc nostram de Fano Parœciali ejusque Sacerdotiis lacunam aliorum notitiæ implendam derelinquimus.

§. VII.

ETTEN

Pagus Zutphan. Comitis Montensis jurisdictionem agnoscens, cujus Parœcialis Ecclesia titulum habet *S. Martini* & ad ejus functionem pastoralem is admittitur quem Comes designarit: in ea

Vicaria {
1. *B. M. V.* cui cum debito II. Sacrorum possessorem assignat *Baro VVyssensis.*
2. *S. Nicolai*, fundata & dotata Anno 1379. per *VVilhelmum* & *Agnetem* Domicellam de Wisch, quæ à Comite deservitorem adipiscitur.
3. *S. Anthonii* cum onere Sacri feria V. & alterius ad placitum, cujus collatio penes Pastorem & Villarum Dominos.

Et *Officium S. Joannis Euangelistæ* cum obligatione ad Sacrum feria V. incorporatum Custodiæ.

§. VIII.

§. VIII.

S E D D E M

Pagus Zutphan. ſub ditione Comitum Montenſium cinctus ericetis, agris & ſilvis: ejus Eccleſia ſub tutela conſiſtit *S. Oſwaldi* & Patronatu Comitum Montenſium, in qua

Vicaria.

1. *S. Oſwaldi*, quæ per ſuum miniſtrum litari vult ſacrâ Hoſtiâ in Feſtis, eum ſelegit Comes & Paſtor.
2. *S Crucis*, cujus poſſeſſori à Parocho conſtituto in hebdomade vice altera fungendum ſacerdotio.
3. *S. Nicolai* cum eodem onere ejuſque collatio penes Parœcum & n. n.
4. *S. Anthonii* cum debito Sacri feria III. & primi in Feſtis nec non luſus in organo.

Hujus Parœciæ limitibus includitur

C A P E L L A

In *Aeſwijn*, in qua iis, quibus lubet diebus vice gemina offerendum Novæ Legis Sacrificium per Vicarium *S. Oſwaldi*.

§. IX.

B E E C K

In ſuæ Cliviæ c. 20. ſcribit *Egbertus Hoppius* hunc Pagum Ducum Clivenſium eſſe peculium, ſed Anno 1447. à Duce *Adolpho* oppignoratum *VVilhelmo de Lecca* Montenſium Dynaſtæ: de Parœcialis Eccleſiæ Patronis & beneficiis nulla nobis ſuggeſta notitia, quam proinde ſilente calamo præterimus. Ei

Ei contermina est *Abbatia Eltensis* Anno 968. in honorem *S. Viti* à *VVichmanno* Comite Zutphan. constructa & divite censu locupletata, in quam non nisi Comitissæ & Baronissæ (ut vocant) recipiuntur: sed cum earum Antistita (quæ agit in clientela sacri Romani Imperii & supremam in agros circumjectos jurisdictionem exercet) ab Hierarcha Trajectino de jure confirmationem & Prælationis Velum accipiat, ideo pluribus de ea agere supersedemus.

§. X.

DIEM

Montensis Territorii Pagus, de cujus Curiali Ecclesia & Sacerdotiis nulla nobis notitiæ lux affulsit.

§. XI.

WESTERVOERT

Ex opposito Arnhemii & ad ostium fossæ Drusianæ Pagus, subjectus Comiti Montensi: ejus Ecclesia è primis est quas Zutphanienses excitarunt, cum in Christi fidem repudiata superstitione commearent, in qua sub annum 736. ipsemet *S. Werenfridus* socius S. Willibrordi legem Euangelicam promulgavit: quo in loco febre correptus (ad 27. Aug. habent *Officia Ultraject.*) vocatis ad se religiosis viris suum ex hoc seculo transitum prædixit, ac paulo post plenus bonorum operum ac meritorum ad cœlestem patriam migravit. Sacrum ejus corpus, cum mirabilem odoris fragrantiam spiraret, totam Bataviæ insulam ac loca vicina ad Sancti venerationem invitavit. Cum verò de loco sepulturæ ejus inter Parochianos orta esset contentio, Westervordia-

nis sacrum pignus retinere conantibus, Elstensibus vero ad locum habitationis specialiter à viro Dei sepulturæ præparatum illud transferre volentibus, res Deo commissa insigni miraculo ad voluntatem Elstensium successit: nam sacrum corpus navigio impositum sine gubernatore in contrariam fluminis partem delatum fuit: deinde vero plaustro novo superimpositum à duabus vaccis jugo insuetis sine directore via recta in pagum Elstensem magno Fidelium gaudio portatum est: ubi honorifice tumulatum in Collegiata sui nominis Ecclesia multis miraculis claruit. Ejus ossa *Baldericus* xv. Ultrajectinus Episcopus solenniter è terra levavit, quæ pro articularis morbi remedio à Fidelibus ibidem devoto cultu visitantur. Hactenus *Officium*: nunc autem sacri ejus Cineres post exterminium Catholicæ Religionis in Embricensi PP. Societatis Jesu Collegio veluti in asylo & tutiori urna asservantur.

CAPUT XIII.

DE

DECANATU GROLLANO

Cujus membra existunt

GROLLA.	DINXPERLOO.
LOCHEMIUM.	RUERLOO.
BREFURTUM.	LICHTENFURTUM.
AELTEN.	
WINTERSWYCK.	

§. I.

§. I.

GROLLA

Quæ & *Groenloo* munitiſſimum Comitatus Zutphanienſis Oppidum ejusque clavis ac ſepimentum: ſitum habet ad Slingam amnem qui Oppidum præterlabitur: illud ab *Henrico de Borculoo* Anno 1235. emit *Otto III.* mœnibus cinxit *Rainaldus II.* quæ foſſis additis Anno 1550. reſtauravit *Carolus V.* auxit Hiſpanus & Fœderatorum induſtria perfecit. *A Mauritio* Principe Auriaco Anno 1597. 28. Septemb. expugnatum, ſed à *Marchione Spinola* 14. Aug. Anno 1606. recuperatum, tandem Anno 1626. per Principem Auriacum *Fredericum Henricum* unito Belgio reſtitutum eſt.

Subfuit antiquitus Monaſterienſi Epiſcopo & Archidiaconatui Vredenſi, quem in craſtino B. Agathæ Anno 1330. Theſauriæ Cathedralis Eccleſiæ annexuit *Henricus* tum Antiſtes: ſed inſtituto Daventrienſi Epiſcopatu hujus jurisdictioni à Monaſterienſi præciſum poſt *Paulum IV. Pius IV.* ſubjecit incaſſum reclamante Theſaurario *Bittero à Raeſvelt*: ægrius id tulit *Joannes à Veelen* ei ſuccedaneus, qui licet jam eſſet in poſſeſſione Daventrienſis Hierarcha eaque Sede vacante per Vicarium continuatâ, nec à Clero, Satrapa & populo ejus admitteretur jurisdictio, pro illius reſtitutione ſolicitavit Principem Parmenſem: ſed ab hoc remiſſus ad Geldriæ Cancellarium ac Ruremundenſem Curiam, & ab hiſce ad ſummum Pontificem juſtitiæ Fontem, & ab hoc iterum ad Epiſcopos Paderbornenſem & Colonienſem vel eorum Officiales, ſingulos & in ſolidum conſtitutos Commiſſarios, à Colonienſi Officiali quem præelegerat (utpote qui & ipſe per Ruremunden-

ſem Epiſcopatum imminutos Colonienſis Diœceſeos limites & Trajectenſis ab eadem, cujus olim fuerat ſuffraganeus, præciſionem non approbabat) ob occupatam per Confœderatos Civitatem Capitulo diſſipato adeoque juribus Sedis Daventrienſis ſine defenſore Sententiam ex voto obtinuit, qua in priſtinam juriſdictionem reſtituendus & ead. defendendus decernebatur: quam dum ibid. exercere vellet impediit Magiſtratus non conſenſurus niſi obtentam ſententiam ſuo calculo probaſſet regius Gubernator: dumque in eo etiam per Electoris Colonienſis litteras commendatitias à *Frederico* Comite Bergenſi extorquendo laboraret, ab Auriaco Anno 1597. Oppidum expugnatur & liti ſimul finis imponitur: verum illo à *Spinola* Anno 1606. recepto & hæc redintegrata fuit datis 22. Aug. ad Comitem *Soranum* in partibus reductis Gubernatorem generalem litteris, quibus ſua ſibi jura integra & ſalva petebat ac coram Vicecuratum conſtituens quendam Vicarium eouſque Concubinarium innixus reciprocæ *Henrici* Comitis Bergenſis ac Grollenſis Præfecti gratiæ (cujus Soror ad Uredenſis Abbatiæ prælaturam ejus potiſſimum beneficio aſcenderat) cum jam ante *Illuſtriſſimus Sasboldus* Cathedralem Canonicum *Cornelium Fabricium* præfeciſſet Eccleſiæ, qui & eumdem contra Theſaurarium defendit quæque juris Eccleſiaſtici ſunt uti & ſucceſſor ejus *Rovenius*, uſquedum prævaluerant victricia Ordinum arma, ibidem exercuit.

Neque decebat ut deterior eſſet conditio Daventr. Diœceſis quam aliarum noviter inſtitutarum, quæ & ab aliis deciſæ, licet in aſſignatis ſibi terminis tutandis moleſtias habuerint, penitus tamen indemnes permanſerunt. Neque unquam à noſtris negatum Monaſte-

rien-

rienſi pedo olim limitaneum hanc Comitatus diſtri-ctum gubernatum fuiſſe, at ſolummodo prætenſum Mo-naſterienſi à binis Pontificibus *Paulo* & *Pio IV.* Da-ventrienſem infulam eſſe ſurrogatam. Sed relictis hiſce tricis Oppidum perluſtremus, in quo viſenda eſt

ECCLESIA

unica, quæ *D. Calixti* patrocinio nuncupata quoti-dianum Altaris Sacrificium à ſuo Curione requirit: Paſtoratui aſſociatum eſt Vicariale Collegium, de cujus gremio eſt

Vicarius

1. *SS. III. Regum* & *Liberii* magnis cenſibus honoratus.
2. *S. Anthonii*: quibus bina vice peragenda res divina.
3. *SS. XII. Apoſtolorum.*
4. *S. Joannis Baptiſtæ*, quem ſuum Beneficium in qua-dragintadiali jejunio obli-gat ad quotidianum Alta-ris Sacrificium, aliàs
5. *S. Catharinæ.*
6. *SS. X. M. Martyrum.*

   (3.–6.) Cum debito IV. Sacrorum & perpetuæ reſidentiæ.

7. *S. Mariæ Virginis* & *SS. Apoſtolorum Andreæ* & *Bartholomæi*: qui omnes beneficio Paſtoris aſſumuntur.
8. *S. Crucis*, à quo exigitur binum Sacrificium.
9. *Ven. Sacramenti*, cui frequentandum Altare feria II. V. VI. & Sabbatho.
10. *B. M. V.* obligatus ad reſidentiam & ſolem-ne Sacrum in Sabbatho: hos tres deſignat Se-natus & hunc etiam Confraternitas Sarto-rum dependenter tamen à proba Paſtoris.

11. *S. Annæ*, à quo Feria tertia solemne Sacrum requirit.
12. *S. Silvestri*, cui ad Altaris ministerium nullus certus dies præfixus, at is ejus beneplacito derelictus.

Ab Ecclesia digrediendum ad

MONASTERIA II.

Primum nuncupatur *Monasterium Vetus* vulgo *Willekens Klooster*, cujus inquilinæ fuerunt Virgines sine votorum ligamine sub voluntaria obedientia, castitate & paupertate conviventum, unde & Domicilio nomen agnatum: de eo ad *Sasboldum* Anno 1606. 29. Decemb. *David à Mauden: habet in bonis tantum unam villam exigui valoris, vivunt in communi, legunt Horas B. M. V. & manuali opere victum lucrantur: Pastor est earum Pater & Magistratus confert Præbendas.*

Secundo nomen est *Conventus Angelorum*, cujus cultrices extiterunt *Canonissæ Regulares Ord. S. August.* hujus uti & reliquorum omnium ejusdem Instituti par Diœcesin Monasteriensem, cui tum suberat, per *Joannem de Bavaria* ejus Antistitem sub *Paulo II.* Commissarii & Visitatores constituti fuere *Canonicæ Urendeswegianæ* prope Northoorn & Rector *Fratrum Fontis salientis* qui est in Civitate Monasteriensi, à quibus etiam Statuta acceperunt.

Illud per vicinæ ædis incendium Anno 1607. 27. Aprilis sub undecimam noctis præter Templum & Præpositi hospitium flammis etiam cum omni supellectili consumptum *Illustrissimi Sasboldi* munificentiam expertum est in sui reparatione & ejusdem industriam in restauratione disciplinæ Monasticæ. Tres ultimæ Sorores (reliquæ ad felicem æternitatem jam præcesserant)

rant) cum religiosæ vitæ tyrocinio novas pugiles asscribere ab Oppidi expugnatione inhibitum summa pecuniaria ab Ordinibus accepta Embricensi *S. Agnetis* Canonissarum item Regul. Collegio Diepeniensis olim surculo sese nuper inseruerunt.

§. II.

LOCHEMIUM

Ad Berkelam annem Comitatus Zutphaniensis munitum aliquando Oppidum & nupero Monasteriensi Bello (quo illud Episcopi præsidium tenebat, sed 13. Novemb. Anno 1665. Gallicanis suppetiis & victoriosis Ordinum armis exactum) longe celeberrimum: in eo

ECCLESIA

Unica, quæ *D. Gudulæ* inscripta est: eam cum omnibus suis Decimis Zutphaniensium Canonicorum Collegio donavit Anno 1134. *Irmgardis* defuncto Comite *Gerardo* ejus conjuge: Literas donationis & *Andreæ* Trajectini Episcopi testimoniales appendo:

In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Quoniam populus Catholicæ in Christo professionis testimoniis visibilibus instruendus est, ut per exhibitionem visibilium contestari possit testimonia invisibilium, nosse omnes tam futuros quam præsentes modum ordinem ac veritatem rerum confirmandarum, ne, si, quod absit, ingruerit superstitiosus error infidelium, caritatis dona destruantur fidelium: ego itaque *Andreas* Trajectensium Dei gratia Episcopus per præsentia scripta notum facio omnibus fidelibus, quod Domina *Ermengardis* Comitissa illustris hæres legitima Oppidi Sutphaniensis in Memlo ad nos veniens dixit se una cum marito suo *Cunrado*

 Comi-

Comite de Lucelenburg & filio suo *Henrico* obtulisse *Ecclesiam Lochemensem* cum omni decimatione coeterisque redditibus Sanctæ Dei Genitrici Mariæ & B. Petro Apostolorum Principi & Ven. Virgini Walburgi in præbendam Canonicorum *Basilicæ Zutphaniensis* pro commemoratione omnium in Christo fidelium vivorum ac defunctorum, nominatim pro salute animæ mariti sui *Gerardi*, per cujus repromissionem ad hoc inductum se asserebat, & pro redemptione generis sui, videlicet Domini *Ottonis* Comitis Patris sui, & Matris suæ *Judithæ*, & Fratrum suorum piæ memoriæ virorum Episcopi scilicet *Theodrici* & Comitum *Henrici* & *Gerardi*, astante cuncto Clero & populo in prædicta Ecclesia Zutphaniensi ad ferendos cereos in die Sanctæ Purificationis Beatæ Mariæ, videntibus quoque & audientibus bonæ autoritatis tam Laicis quam Clericis, videlicet Henrico Linthburgen, Præposito, Constantino Advocato, Waltero de Stapelo, Burchardo de Withe, Hermanno de Mirlare, Arnoldo de Ennethere, Garlagho de Dedingwerte, Ulrico de Beltram, Pelgrino de Sutphania, Cunrardo de Wapsne, Wenrone de Lesken, Drochwardo de Horst, Becelmo de Richerlo. Hæc inquam astans dixit & rogavit, ut, quod ipsi rationabiliter pia cum devotione fecissent, nos testimonio privilegii nostri & sententia Banni nostri confirmare curaremus. Nos ergo factum ipsorum laudantes, & justæ petioni Dominæ Comitissæ assensum inclinantes hanc paginam conscribi & sigillo nostro denotari in testimonium hujus rei gestæ præcepimus: & omnes, qui hanc piam oblationem infregerint vel infringere attemptaverint, per virtutem Banni nostri excommunicamus & anathematizamus ex autoritate Patris

tris & Filii & Spiritus Sancti & omnium Sanctorum Dei, ut nisi resipiscant cum Diabolo crucientur in secula seculorum: fiat, fiat. Hæc autem facta sunt Anno ab Incarnatione Domini M. C. XXXIIII. Indictione octava.

Cum jam Anno 1059. (quem præferunt verba Diplomatis) Indictione XII. hic Decimas, de quarum dominio Comites inter & Hierarchas Trajectenses jam olim controversum, præsente Comite *Godescalco* ejusque conjuge *Adelheida* cum Filiis *Gebehardo* & *Ottono* ad horum instantiam Ultrajecti in plena Synodo Zutphaniensi Capitulo cessisset *Wilhelmus* Episcopus XXI. approbante *Guidone* Anno 1310. feria IV. post Assumptæ Virg. cum interim ex consilio matris suæ *Richardus* fratrumque *Ottonis* Sanctensis Præpositi & *Ludovici* omnem Decimam de Novalibus tam cultis quam incultis vel colendis, ob salutem animæ Patris sui *Ottonis* addidisset *Gerardus* Anno 1207. Indict. X. cum onere eleemosynæ quatuor maldrorum siliginis & hordei in anniversario depositionis die pauperibus distribuendæ: quam donationem in festo D. Martini Anno 1312. confirmavit *Reinaldus* I. Anno 1339. festo S. Lamberti *Reinaldus* II. ac novissime 6. Aug. Anno 1535. *Carolus Egmundanus*.

Quo titulo idem illud Capitulum Ecclesiæ Parochum præficiebat, quæ ab eo quotidianum Altaris Sacrificium requirit, in qua instituta

1. *Prima Primissarii* cum debito Sacri in dominica feria II. & III.
2. *Secunda Primissarii* cum exactione Sacri feria IV. V. & solemnis in Sabbatho alternis vicibus cum prima: quibus de Ministro

provident Parochus & Senatus: utriusque fundationem & dotem in honorem B. M. V. & *S. Walburgis* addita obligatione residentiæ, præsentiæ in Choro & ministerii in Missa solemni, *Literæ fundationis* de Anno 1430. in Oct. S. Joannis asscribunt *Lamberto Meyer* Parocho & Magistris Civium atque Oppidi Scabinis.

3. *SS. XI. M. Virginum* & ***Omnium Sanctorum***, cujus *ex lit. fund.* Anno 1341. in festo Exalt. S. Crucis initiator *Otto de Essche* Parochus & ***Hillebrandus de Haestewergh*** Presbyter cum onere IV. Sacrorum non ante dictum Offertorium Sacri solemnis, & præsentiæ in Choro relicta collatione Parocho Lochemiensi.

Vicaria.

4. *B. M. V. SS. Anthonii*, *Joannis Baptistæ* & *Barbaræ*, quæ suum possessorem vult esse residentem in Oppido præsentem in Choro & tribus vicibus ad Altare operantem: fundata est per *Joannem Schelwert* Parochum Anno 1475. in Festo S. Gorgonii opprobante ejusdem anni die 22. Sept. *Rodulpho* Episcopo Traject. dotem conferentibus *Gerardo ten Clusen*, *Berta de Diepenbroeck*, *Catharina de Vrischen*, *Woltero Rant*, *Christina Volberinck*, *Oda VVedekens*, *Gerardo & Christina VVenlincks*, *Theodoro de Elst*, *Everardo den VVeyenberg*, *Gerardo Hoffens*, *Goswino Rudolphi*, *Henrico Lenderinck*, *Heyla Egginck & Henrico Kint ex Lit: fund.* quæ ejusdem Patronos desi-

designant Parochum & Senatum alternis vicibus.

4. *SS. Philippi & Jacobi Apostolorum*, cui cum onere unius Sacri possessorem donat Collegium Windesimense & Florentianum Davent.

6. *SS. Henrici & Gudulæ*, quæ etiam unicum Sacrum exigit, cujus patronatu gaudet Zutphan. Capitulum cum Rectore majoris Conventus Lochemiensis.

7. *SS. Petri & Pauli Apostolorum*, cujus cum unius Sacri exactione collator Dynasta *in Aemsen.*

Eique adjunctum

Officium.

1. *S. Annæ*, cujus deservitor tenetur operari ad Aram in Dominica & feria III.

2. *Ven. Sacramenti*, quod suum Ministrum obligat ad Sacrum feria V. utrumque deputat Senatus.

3. *VII. Dolorum B. M. V.* at illud Fabricæ incorporatum evanuit.

Sedem hic fixerunt

PARTHENÆA II.

Primum ab incolarum frequentia nomen mutuatum dicitur *Conventus Major*: cujus sub patrocinio *D. Agnetis* & regimine ac visitatione *Fratrum* Collegii Florentiani Davent. extitere cultrices ab initio seculi XIV. sine professionis vinculo *Sorores in communi conviventes*. Asceterium hoc sub Præfecto *Henrico de Laer* & *Ida Vosses* Rectrice ab Ecclesia matrice dismembratum

tum est Anno 1504. 9. Aug. sub pensione annua IV. Florenorum Rhenensium aureorum Zutphaniensi Capitulo infra Octavam Paschæ solvenda.

Secundum nomine *Conventus Minoris* indigitatur, cujus inquilinæ ejusdem cum præcedentibus instituti normam sectatæ fuerunt, de quo lego in Tabulariis Buyskenianæ Domus Davent. eam propter Interdictum servatum hic exulem ei dedisse initium & post reditum ad sua reliquisse superstitem, quod fuit circiter annum 1430.

XENODOCHIUM

Pauperum solatio exstructum *S. Mariæ Magdalenæ* insignitum est nomine, in cujus Sacello unica fundata est *Vicaria*, quæ à Senatu acceptum deservitorem ad binum Altaris Sacrificium constringit.

Subdita est huic Parœciæ suburbana

CAPELLA

In *Laer*, cujus tutelares, è notis *Sasboldi*, sunt duo *SS. Ewaldi* à diverso capillitio dicti *Albus* & *Niger*, ex Hibernia, ubi multo tempore pro æterna patria exulaverant, exemplo *S. Wilibrordi* ad Apostolicos labores provocati, ut in *Hist. Angl.* L. 5. c. 11. auctor est *Ven. Beda.* Horum memoria celebris est apud Westphalos juxta vicum etiam *Laer* nuncupatum, cujus Parochiam Auctor Libri *de Laude VVestphalorum* c. 8. p. 3. non dubitat vocare *Primiceriam* Westphaliæ, eo quod certa supersint argumenta, unde constat eos ibi Apostolatum suum inchoasse: sed vixdum Fidei intulerant facem cum, circa *Temoniam* cæsi in loco qui Mortmuhl. S. morticinii molendinum appellatur & in Imscharam fluvium projecti, inde illati Rheno miraculose adverso flu-

flumine vel *amne refluo* (habet *Vita S. Annonis* Colonien. Episcopi L. 1. c. 37. qui novo elevationis honore v. Non: Octob. Anno 1074. eos affecerat) cum prodigioso lumine Coloniam adnatarunt, ubi à *B. Tilmanno* collega suo divina revelatione agniti per *Pipinum* & *Plectrudem*, Clerum ac populum Agrippinensem honorice sunt excepti eo loco quem in choro Collegiatæ Ecclesiæ *S. Cuniberti*, ubi & in loculo pretioso eorum Reliquiæ asservantur, puteus designat: capita seu sacri vertices olim Monasteriensibus donati sunt festusque dies agitur Coloniæ & Trajecti ac per suffraganeas diœceses III. Octob. etiam vivente adhuc *S. VVilibrordo*: sunt autem martyrii aureola decorati Anno 693. ut de primis Veteris Frisiæ Apostolis Differt. 52. demonstrat *Bosschaertsius*. Nostra vero *Laerensis* Ecclesia quibus auctoribus quave occasione initum sumpserit annotatum non invenio, omnibus tamen notum eam magno peregrinantium confluxu olim extitisse illustrem: in ea sedem habet *Vicaria S. Georgii* cum obligatione ad sacrum feria IV. & VI. cujus patronatum obtinet *Dominus de Verwoelde*.

§. III.

BREFURTUM

Ut loci situ ita additis nuper propugnaculis firmoque imposito præsidio prævalidum, scribit *Pontanus*: habet Arcem (quæ à *Godefrido de Rheenen* Episcopo Traject. fundata 11. Junii Anno 1646. pulvere nitrato cœlesti igne accenso dissipata est) & Oppidum, ad quæ non nisi duplici per paludem aditu accessus patet: dominum agnoscit Principem Auriacum pignoratitium, estque

Zut-

Zutphaniensis Comitatus Dynastia & Satrapia. A 9. Octob. Anni 1597. Confoederatis paruit, nisi quod interim paucis diebus Anno 1606. Oppidum *Verdugo* pro Hispano tenuerit.

ECCLESIÆ

Parochialis, quæ hic unica est, patronatu potitur Comes Zutphaniensis, in qua

Vicaria
1. *S. Anthonii.*
Et
2. *S. Annæ.*

Quæ deservitores suos ab eodem Comite nanciscuntur, qui eidem etiam Custodem assignat.

§ IV.

AELTEN

Sub Brefurtensi Dynastia Pagus Zutphaniensis: curialis Ecclesiæ patronatum possidet Comes Zutphaniensis, in qua

Vicaria.
1. *S. Crucis* & *S. Helenæ.*
2. *S. Anthonii.*
3. *B. M. V.* sed quæ Brefurtanum Pastoratum suo interitu locupletavit.

Et *Officium S. Annæ*, cujus collatio penes Comitem Zutphaniensem, qui etiam Ecclesiæ Custodem procurant. Situm habet intra hanc Paroeciam

MONASTERIUM

B. Mariæ Virginis in Nazareth vulgo *Schaer*, in quo sub signis *S. Augustini* & Statutis Capitulo Windesimensis Monasticen professi sunt *Canonici Regulares*:

ci

ei obſervatum Interdictum ratione *Suederi de Culenburgh* & *Rudolphi de Diepholt* pro Trajectino Epiſcopio duellantium ſub annum 1428. originem dedit exilium Canonicorum Windeſimenſum: qui cum aliquamdiu hæſiſſent *in Nemore B. M. V.* propre Noorthoorn eis pro nova Canonica conſtruenda hic locus fuit oblatus, *in quo* ex 1. *Chron. Windeſim.* c. 7. *dealbatorum virorum apparatus nonnunquam cum multo lumine, ſonitu nolarum, tinnitu cymbalorum auditi & viſi incolis veritati teſtimonium perhibentibus cultum divinum & eccleſiaſticum præſignantes Officium*: oblatus autem fuit per *Theodorum de Linteloo*, cujus utpote Fundatoris nomen Templo inſcriptum: eam uſque ad reditum ſuum incoluere Windeſimenſes & eorum ſucceſſores, uſquequo nupera Religionis innovatio & ipſos expulit.

§. V.

WINTERSWIJCK

Sub Comitatu Zutphanienſi Brefurtanæ Dynaſtiæ membrum, ad cujus Parœcialis Eccleſiæ præfecturam denominat Comes Zutphanienſis, in qua

Vicaria.
1. *S. Annæ*
2. *S. Anthonii.*
3. *S. Nicolai.*
4. *S. Catharinæ*, cui deſervitorem præficit Comes Zutphan. qui etiam Eccleſiæ Cuſtodem aſſignat.

Habet ea pro Parœciæ pauperibus varios cenſus annuos quos pia Majorum miſericordia voluit eſſe indigorum ſolatia.

§. VI.

§. VI.

DINXPERLOO

Zutphanienſis Comitatus & Brefurtanæ Satrapiæ Pagus, in cujus Eccleſia jus habet nominandi ad paſtorale munus Comes Zutphanienſis, in qua *Vicaria* cujus collatio penes Villarum Dominos eique annexa Eccleſiæ Cuſtodia.

§. VII.

RUERLOO

Olim *Roderloe* ſub agraria Satrapia Pagus Zutphanienſis: ejus Curialis Eccleſiæ patronatum gerit Capitulum Zutphan. quem cum Anno 1327. *Otto* plebanus Lochemienſis ſibi ſuiſque ſucceſſoribus arrogaret, iniqua ejus prætenſio à Capitulo contrita fuit & ipſe inſigni mulcta luit temerariæ ſuæ actionis pœnam de quo extant Literæ *Gerardi Heyngh* Præpoſiti Daventr. eod. anno feria IV. poſt Feſtum S. Andreæ: in ea

Vicariæ:
1 *S. Annæ*
2. *SS. Petri & Pauli*, *Cornelii & Quirini* Martyrum, *Anthonii & Huberti* Confeſſorum.

§. VIII.

LICHTENFURTUM

In ultimis Comitatus Zutphan. limitibus cum unica porta & Arce ſub Wyſchſenſi Baronia modicum Oppidulum, in cujus Parochiali Eccleſia Dominicâ poſt Feſtum S. Joannis Baptiſtæ (quæ eſt anniverſarius Dedicationis dies) Officium divinum de jure peragit ſubditis ſuis ſtipatus Grollanæ Parœciæ Rector.

C A-

CAPUT XIV.

DE

DECANATU

LINGENSI

quem constant

LINGA.
BAVINCKEL.
LENGERICK.
BRAMSCHE.
PLANTLUNNE.
BAKUM.
THUYNEN.
FREREN.
BEESTEN.
SCHAPEN.
IPPENBUREN.
RECKE.
BROCHTERBEECK.
METTINGEN.

§. I.

LINGA

Ad Amasum fluvium olim non nisi Castrum cum paucis adjacentibus Nobilium senescentium residentiis, nunc autem Oppidum & caput Territorii Lingensis, quod se inter Osnabrugensem & Monasteriensem Episcopatum ac Tecklenburgicum atque Benthemensem Comitatum ad formam leoninæ linguæ extendit & XIII. sub se Pagos complectitur. Dynastas olim agnovit Tecklenburgenses Regulos & ab Anno 1526. dominum feudi *Carolum Egmondanum* Geldriæ ducem, cum is *Nicolao* Comiti, cui id Monasteriensis Princeps Anno 1518. violenta manu eripuerat, expulso Episcopali præsidio restituisset. A quibus id denuo ob feloniam Anno 1546. bello Germanico commissam per *Conradum Nicolai* ex fratre nepotem *Carolus* V. Imperator *Caroli* Geldri successor abstraxit donavitque 3. Novemb. ejusdem anni *Maximiliano* Comiti Burano, à quo hæreditario jure derivatum est ad Principes Auriacos. In Oppido

ECCLESIÆ II.

Prima eaque Parochialis & *D. Walburgi* sacra ad pedem Castri constituta primis Religionis motibus succubuit suisque ruinis Castri porticum construxit.

Secundam Anno 1606. 19. Feb. in honorem *SS. Bonifacii* & *VValburgis* lustricis cæremoniis Religionis exercitio dedicavit *Illustrissimus Sasboldus*, quæ & ab alterius excidio in matricem erecta est: ad cujus Pastorale munus jus habet nominandi Toparcha Lingensis: in qua

qua forte è priori huc translata Anno 1571. quo visitavit hunc locum *Reverendissimus de Monte*

Vicaria

1. *S. Martini*, cujus Ministro bis fungendum Sacerdotio.
2. *S. Joannis Euangelistæ* cum eodem II. Sacrorum penso, sed nunc incorporata Pastoratui pro onere Archipresbyteratus & Sacellani alimonia.
3. *S. Crucis*, cujus possessor primus operatur ad Aram feria II. & IV.
4. *S. Georgii*, quæ itidem bina Sacrificia exposcit. Omnium patronatu gaudet Dynasta Linganus.

CAPELLÆ III.

Prima à loco, in quo situm habuit, *Castrensis* appellatur: in qua per duos Vasallos ex Teklenburgo cum pingui censu sed modo multum extenuato & onere Sacri ac Concionis diebus dominicis & festis instituta *Vicaria S. Andreæ* Apostoli, cujus possessor nomen habet Pastoris Castri; isque oneri suo vel in hoc Oratorio vel in Ecclesia baptismali ad arbitrium Comitis satisfaciebat, is enim ejus patronatum gerebat. Hoc autem Castrum Oppido conjunctum cœlesti incendio dissiluit Anno 1617. I. Maii.

Secunda Italorum: sic dicta quod ab Italica Legione Præsidio regio sub Tribuno *Pompejo Justiniano* sumptus subministrante Curia Bruxellensi constructa exsurrexerit: cum enim Civibus & præsidiario militi Parochialis Ecclesia nimis angusta foret annuente *Illustrissimo Sasboldo* hæc altera enata est, in quas Anno 1613.

in Natalitiis Domini in Ara veluti in præsepio primitus repræsentatus est Salvator mundi eucharisticis speciebus veluti fasciis involutus.

Tertia eidem cum præcedenti *B. V. M.* sacra in Oppidi Pomœriis substitit eandem cladem & tempore eodem cum Parœciali primogeniâ passa, at restituta denuo tandem conflagravit, & nunc belli incommodis afflicta collabentis horrei formam retinet & Catholicorum sepulturam, ex notis *Sasboldi*: qui, cum interim ejus vulnera sanasset incolarum pietas, Anno 1612. 27. Apr. inibi in honorem *B. V. M.* & *S. Mariæ Magdalenæ* Aram consecravit: fuit hæc miraculis quandoque illustris ejusque profanatio nuperarum turbarum origo.

XENODOCHIUM

Unicum, quo pauperum miserias ditiorum misericordia consolatur.

§. II.

BAVINCKEL

Parœcialis Ecclesia hujus Pagi, qui agnoscit dominatum Toparchæ Lingensis, dedicata est memoriæ *S. Alexandri* sub prænominati Toparchæ patronatu.

§. III.

LENGERICK

Frequentissimus totius Territorii Lingensis Pagus, in quo

E C-

ECCLESIA

Parochialis *D. Benedicto* inſcripta & in ea unica *S. Joannis Baptiſtæ Vicaria*, utriuſque autem patronatum poſſidet Archimandrita Weerthinenſis.

CAPELLA

In *Wettrupe* huic Matrici, à qua unius horæ ſpatio abjungitur, ſubjecta exiſtit, in qua ſæpius peragi rem divinam docent *Sasboldiana* Annotata.

§. IV.

BRAMSCHE

In hoc loco, qui Linganæ Dynaſtiæ membrum eſt & Pagus, Parœcialis Eccleſia conſiſtit ſub tutela *SS. Joannis Baptiſtæ* & *Gertrudis* atque ad paſtorale officium promovetur, quem Toparcha idoneum nominat. Ei ſubeſt

CAPELLA

S. Anthonii cum ſuo Cæmiterio.

§. V.

PLANTLUNNE

Rei ſacræ Archiſtrategus in hoc Linganæ ditionis Pago ſub patrocinio Toparchæ eſt *S. Vitus*. Matricem Eccleſiam veneratur

CAPELLA

S. Joannis Baptiſtæ in Spell.

§. VI.

BACCUM

Curiale Templum hujus Pagi, qui ſubeſt imperio Lingani Toparchæ, *D. Anthonio* dedicatum ab eodem Rectorem adipiſcitur. A Baccho, cui olim hic facta Sacra, nonnemo loci nomenclaturam derivat.

§. VII.

THUYNEN

In hoc Pago, cujus imperium poſſidet Dynaſta Lingenſis, Parœcialis Eccleſia *D. Georgio* ſacra feudalis eſt & dependens ab Illuſtriſſimo Principe Monaſterienſi, in quam feudalem Eccleſiam jus patronatus habent prænobiles *Domini in Hang & Groemſmollen*: intra ſitum hujus Paræciæ numerantur

CAPELLÆ II.

Prima in Meſſingen cum ſuo Cœmiterio *S. Anthonio* nuncupata.

Secunda in Suttruppe ipſa matrice opulentior, ſed primis Reformationis procellis disjecta: literas fundationis appendo ſed ob fugitivos characteres cum hiatu & lacuna:

Ick Bernt de Happer *en gezworen Richter unde Wogreve to Vrideren mines genedigen mechtigen Junckeren* Claes *Greven to Tekenenborchen kenne unde betuge in deſſen openen beſegelten breve, dat vor my gekommen zyent in ein recht geheget gerichte dar ick ſtede unde ſtoel mit rechte unde to rechte tijden beſat mit mijnen kornoeten hir*

hir na beſcreven, *Her* Johan Beke *Kerckher to* Tune *unde* Gert Zwortewolt *Patrone der ſelvigen Kercken*, *unde entkanden aldar mit guden willen*, *dat ſe dat hadden togelaten unde mit eren guden willen unde vulbort ſcheen moehe*, *dat de Beur* von Zuttorpe *unde* von Loe *Kersſpellade der vorbenomeden Kerken mochten bouwen unde zetten eine nye Capellen uppe den olden* Zuttorpe *Kerkhove*, *mit ſodane heiderſchede unde rechticheit zo hir na beſcreven ſteit. Ind erſte dat de vorbenenden Beur ure rechten moder Kerken to* Tune *nergene medde verkorten zolen*, *vort mer zo zollenze* zunte Jurgens *gilde vort an medde bezorgen*, *helpen unde waren wan in dat gebort na den ommegange alzoze duſlange gedan hebben*, *undt van erer egenen gelde zoltze beholplich weſen tor timmerenge unde in noden na vermoggen unde redelickheit wan de Moder Kerke des noet unde van doen hefft. Ock ſal oir rechte Kerkher der moder Kerken dar unvorbunden to weſen Miſſe to don inder vorbenomeden Capellen... Ende ze en zollen dar ock nynen ander Preſter to krigen buiten ires Kerckhern orleve unde guden willen. Ock en zoltze dar gene graven hebben orer doden buiten orloven orers Kerkhern unde en zoldt dar ock nene doepe hebben. Weer ock zake datmen kare einen raetman uth deſſen vorb. burſcappen* Zuttorpe *unde* Low *to behof der vorſ. moder Kerken alze ze duſlange gedan hebben*, *unde en verbliven nicht onder Capellen*, *unde wantmen wat timmert unde Klenodije tuget to der moder Kerken dar zoltze willich to weſen gelijk den anderen kerſpelladen mit gave unde holpe*, *unt alle dat Lant unde rente*, *dat nu tot tijt de moder Kerke heft*, *unde ok de Wedemhove*, *ofte immor krigen moggen*, *dat zolze dar to laten unbekort*, *verbeteren unt nich verargeren. Alle dieſe articule unde*

punte de diese fundacie der vorf. Capellen inhalt . . . unde ein ilike besunderen de laveden Brant Gosekamp, ..rliff to Willerick, Gert Bricken *to holen sunder argelist. Dar an unt over wehren vor koirnoten* Swerderman, Gert Langenhorst, Ulen Gert *unde* Fuistes Hermen *Procuratores unt vorstenders der solvigen bouwinge diser vorf. Capellen: vort an de geminen beur der vorf. Burscepen* Suttrupe *unt* Loe *vor en unde eren nakommelingen stede fast unt unvorbroke to holden sunder argelist. Dar an unt aver wehren vor kornoten des gerichts* Lambert Buddo *de olde unde* Johan . . . *unde vor tugetlude Her* Johan *Kerkher to Frederen, Her* Bernhert *Vicarius to Lingen, Her* Hermen Volcker *Vicarius to Lengerek,* Fobbeken, Tijdeken *unt ander gude lude mehr, de dat richte medde bestonden unt behorden: unt dessen to meren tuge der werheit hebbe ik* Bernt *Richter vorg: min zegel umme beneden an dussen bref gehengen mit zegelen Her* Johans *vorf. unt Gerets* Swartewoldes *knapen vorb. Unt dat wi Her* Johan *Kerkher to Tune unde* Gert Swartewolte *Patrone der solven Kerkken vorb. timmeringe der solvegen vorf. Capellen to gelaten hebbet, so hebbe wi ok umme vestinge dere werheit willen unse zegel negst des Richters zegel vorf. beneden an dussen bref gehengen.* Datum Anno Domini M. CCCC. LVI. ipso die Martini Episcopi.

§. VIII.

F R E R E N

Pagus Dominio Lingensi subditus, cujus Ecclesia sub patronatu Lingensis Toparchæ titulum habet *SS. Andreæ & Viti.*

Hu-

Hujus Parœciæ limites occupat

CAPELLA

S. Margarethæ in *Sedtlage*.

§. IX.

BEESTEN

In hoc Pago, qui Lingensis Dynastæ jurisdictioni subjacet, Ecclesia Parœcialis vocabulo *S. Servatii* est insignita.

§. X.

SCHAPEN

Linganæ ditioni annexus Pagus, in cujus Parœciali Ecclesia *S. Ludgero* consecrata effloruit *S. Crucis Vicaria*: utriusque autem patronatu gaudet Abbas Weerthinensis: fuit hîc (quæ est nota *Sasboldi*) peregrinatio *S. Crucis* solennis valde.

§. XI.

IPPENBUREN

Olim cum tribus subsequentibus Tecklenburgensis Comitatus Pagus juxta epitheta *Sasboldi copiosus & celeberrimus*, at ab eo avulsus Anno 1549. & Lingensi Territorio annexus: in quo

XENODOCHIUM

Pro indigorum fomento & solatio: atque

ECCLESIA

SS. Mauritio & *Catharinæ* inscripta cum *SS. Michaelis & Bonifacii Vicaria* : confertur autem Pastorale munus per Abbatissam Hervordiensem , de quo Collegio Annalium Circuli Westphalici L. 2. hæc habet *Stangefolius*: *Anno Christi* 790. *Indict.* 13. *hoc anno Waltgerus Comes in Hervorde Widekindi M. Ducis Saxoniæ a consiliis intimus, ut Chron : Kleinsorgii fol* 40. *ex Henrico de Hervordia scribit, Monasterium sive Collegium generosarum & nobilium Virginum in Hervorde, cum prolem non haberet, construxit liberalissimeque dotavit: quin & Reliquias S. Oswaldi Anglorum quondam Regis ex Anglia secum illinc asportavit, plurimaque privilegia tam à Carolo. M. quàm ab ejus filio Ludovico Pio Imperatoribus huic suo exstructo novello Monasterio impetravit : ac tandem cum præfatus Waltgerus Comes Anno* 825. *moreretur, ibidem honorifice in Templo à se exstructo sepultus est : quod templum deinceps successu temporis ab Hervordiensi Abbatissa Swene bilde magnifice emendatum perque Imadum XI. Paderbornensem Episcopum consecratum fuit. Anno* 1558. *Anna Comitissa in Limburgh Abbatissa Hervordiensis vendidit Illustrissimo Duci Wilhelmo Juliacensi &c. Civitatem Hervordiensem, quæ modo est Metropolis Ravensburgici Comitatus. Sed ad Linganum Imperium, à quo aberravimus, regrediamur.*

§. XII.

RECKE

Ad pastorale munus in hoc loco, cujus Ecclesia

D.

D. Dionysio asscripta est, jus nominandi (ex notis *Sasboldi*) habet Archimandrita Weerthiensis, quod tamen aliis dubium est.

§. XIII.

BROCHTERBEEK

Ecclesia in hoc Pago religiosa Comitum Tecklenburgensium munificentia assurrexit, cujus patronatus una cum loco ad Lingenses Regulos transmeavit: ea præsidem sibi delegit *S. Petrum* Apostolici Collegii Principem.

§. XIV.

METTINGEN

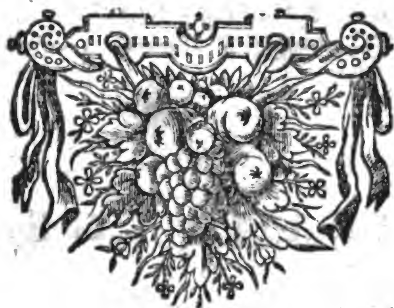
Jurisdictionem in hunc Pagum modo obtinet Toparcha Linganus, *D. Agathæ* Fani Parochialis patrocinium sibi vindicat, & quia ultima hæc Diœceseos nostræ Parœcia, hic etiam calamum ponimus.

Quod si hosce nostros labores probari viderimus, illicium erit, ut ad sororias Diœceses pari luce illustrandas studium & stylum deinceps transferamus: vel si huic Argumento industriam suam consecrare allubeat aliis, in eorum conatibus è nostro Chartophylacio promovendis minime difficiles erimus, quo *Trajectinam Metropolim* (quam nostra & aliorum vota desiderant) pia nostratium curiositas valeat perlustrare, atque in

eâ

eâ videant exteri Unitum noſtrum Belgium, quemadmodum nunc rerum omnium affluentia nulli Provinciæ cedit, ſic nec olim ceſſiſſe in divini cultus augmento & religioſo ornatus ſpendore.

FINIS.

OMISSA INSERENDA.

Pag. 165. Lin. 9. hic. adde. è L. 4. *Reform. c.* 33. ad annum 1456.

Pag. 202. Lin. 2.

§. I.

ZUTPHANIUM

Cui è *Guiciardini Belgio* nomen dedit ſitus humilitas & paludes urbi contiguæ, quamvis alii id ei dediſſe malint *Uſypites*, quos hic conſediſſe volunt. Adjacet dextræ ripæ fluminis Iſalæ: interfluit urbem fluvius Berkela extraque eam Iſalæ miſcetur. Oppidum ſane lautum, publicis privatisque domibus conſpicuum ac Synonymi Comitatus (qui una è XVII. Belgii Provinciis) caput, quod Anno 1591. Princeps Mauritius intra quintum diem in poteſtatem redegit, & munimentis adeo firmavit, ut è validiſſimis Belgicæ Fœderatæ Oppidis habeatur.

Pag. 204. lin. 28. de quo horum Necrologus: VI. *Kal. Aug. Anno* 1395. *obiit Henricus de Steenbergen Nepos Ducis Geldriæ Præpoſitus noſter.*

Pag. 523. lin. 22. *Regia Majeſtas & Comitiſſa de Styrum* è notis Reverendiſſimi *de Monte* ad annum 1571. Parocho ſubſervit.

MEN-

MENDA SIC EMENDANDA.

Pag. Lin.

5. 23. *Daventriensis*, Daventriense.
12. 12. & 14. *ejus*, eis.
15. 24. *Ecclesiasticas*, Ecclesias.
ibid. 25. *ejusdem*, eisdem.
37. 18. *Præpositum*, Præposituram.
40. 14. *Viri*, Vester.
41. & 65. 3. & 15. *Canonicum*, Canonum.
49. 9. *defensio*, defensionem.
61. 9. *dicimus*, didicimus.
67. 22. *ad*, Anno.
80. 4. *Kukesgent*, Kukesgeut.
93. 19. *bona*, bina.
96. 5. *ten Bruxen*, *ten* Breuren.
104. 7. *S.*, I.
105. 12. *Ledienfis*, Leodiensis.
110. 29. *fundatum*, fundata.
131. 3. *Matris*, Martis.
177. 2. *perseverantiam*, pitantiam.
190. 24. *Ce'endarum*, Calendarum.
203. 31. *possionem*, possessionem.
206. 26. *Maldra*, Maldrorum.
210. 16. *Viri femina*, Viri sive feminæ.
261. 25. *Hente*, Heute.
264. 22. *incuriose*, injuriose.
ibid. 23. *incuria*, injuria.

Pag. Lin.

277. 14. *ostensere*, ostendere.
279. 32. *Illustrissimorum*, Illustrium.
301. 20. *curibus*, curtibus.
306. 20. *Hexen*, Herxen.
307. 30. *missis*, admissis.
314. 9. *rectum*, erectum.
315. 19. *cujus ego*, cujus ego è.
329. 25. *eodem*, eidem.
331. 19. *Reinvoirt*, Steinvoirt.
335. 7. 1428., 1528.
336. 30. *idem*. idus.
338. 7. *Inculsorum*, Inclusorum.
357. 17. *quam*, quem.
373. 24. *die weere*, die de weere.
386. 15. *restitutum*, vestitum.
394. 23. *dat behoef*, dan tot behoef.
397. 26. *propre*, prope.
406. 29. *permiserunt*, promiserunt.
453. 24. *erectis*, ejectis.

Reliqua, in quibus est penuria, luxuria aut error in unâ literâ, Lectoris industriæ corrigenda relinquimus.

